

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

BAH-NÂME-İ TAYTUS (TÎTÛS) YADİGAR-İ MUZAFFER ŞÂH
(GİRİŞ-İNCELEME-METİN-DİZİN)

Recep AKOĞLU

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman: Prof. Dr. Paki KÜÇÜKER

EYLÜL - 2025

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

BAH-NÂME-İ TAYTUS (TÎTÛS) YADİGAR-İ MUZAFFER
ŞÂH (GİRİŞ-İNCELEME-METİN-DİZİN)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Recep AKOĞLU

Enstitü Anabilim Dalı : Türk Dili ve Edebiyatı
Enstitü Bilim Dalı : Eski Türk Dili

**“Bu tez 05/09/2025 tarihinde yüz yüze olarak savunulmuş olup aşağıdaki isimleri bulunan
jüri üyeleri tarafından oybirliği ile kabul edilmiştir.”**

JÜRİ ÜYESİ	KANAATİ
Prof. Dr. Paki KÜÇÜKER	Başarılı
Prof. Dr. İlhan UÇAR	Başarılı
Doç. Dr. Kenan ACAR	Başarılı

ETİK BEYAN FORMU

Enstitünüz tarafından Uygulama Esasları çerçevesinde alınan Benzerlik Raporuna göre yukarıda bilgileri verilen tez çalışmasının benzerlik oranının herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve Etik Kurul Onayı gerektiği takdirde onay belgesini aldığımı beyan ederim.

Etik kurul onay belgesine ihtiyaç var mıdır?

Evet ☐

Hayır ☒

(Etik Kurul izni gerektiren araştırmalar aşağıdaki gibidir:

- Anket, mülakat, odak grup çalışması, gözlem, deney, görüşme teknikleri kullanılarak katılımcılardan veri toplanmasını gerektiren nitel ya da nicel yaklaşımlarla yürütülen her türlü araştırmalar,
- İnsan ve hayvanların (materyal/veriler dahil) deneysel ya da diğer bilimsel amaçlarla kullanılması,
- İnsanlar üzerinde yapılan klinik araştırmalar,
- Hayvanlar üzerinde yapılan araştırmalar,
- Kişisel verilerin korunması kanunu gereğince retrospektif çalışmalar.)

Recep AKOĞLU

05/09/2025

ÖNSÖZ

Sağlık ve tıp alanındaki merakını tarih boyunca diri tutan Türk milleti, bu ilgisini çeşitli eserler ortaya koyarak açıkça göstermiştir. Eski Oğuz Türkçesi döneminde kaleme alınan tıbbi eserler, sadece tıp tarihi açısından değil, aynı zamanda Türk dilinin gelişimi bakımından da büyük önem taşımaktadır. Bâh-nâme-i Taytûs (Tîtûs) Yâdigâr-ı Muzafer Şâh, dönemine ait dil ve kültür unsurlarını içinde barındıran zengin bir metindir. XV. yüzyıl Türk tıp dilinin yapısını ortaya koyması ve Türkçenin bu dönemdeki konumunu diğer dillerle olan ilişkisi çerçevesinde değerlendirme imkânı sunması bakımından dikkat çekicidir. Bu eser, tıbbın önemli konularından cinsel sağlık, üreme, doğurganlık, korunma yöntemleri ve bedensel güç gibi konular hakkında bilgiler içermesi sebebiyle de ayrı bir değere sahiptir.

Çalışmaya konu olan eser, Sultan Yakub adına hazırlanmış Bâh-nâme-i Pâdişâhî'nin çevirisidir. Gazneli hükümdarı Gazan Mahmud Han'ın oğlu Muzafer Han'ı sağlığına kavuşturmak için Nasîrüddîn Tûsî tarafından kaleme alınmıştır. TBMM Kütüphanesi Açık Erişim Koleksiyonu nüshasından başka bilinen bir nüshası yoktur.

Çalışmamız giriş, inceleme, metin ve dizin olmak üzere dört ana bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde araştırmanın konusu, önemi, yöntemi, amacı ve kapsamından bahsedilip 14. ve 15. yüzyıllarda Anadolu'da yazılmış önemli tıp eserleri hakkında bilgi verildikten sonra bâh-nâmeler hakkında bilgi verilip üzerine yapılan tez çalışmalarına yer verilmiştir. İnceleme bölümüne geçildiğinde ses ve şekil özelliklerine dair örnekler verilmiştir. Metin bölümünde çalışmamıza konu olan eserin Latin alfabesine çevirisi transkripsiyon harfleriyle yapılmıştır. Son olarak metnin dizin bölümü çıkarılmış, metinde geçen tüm kelimeler kökenleri ve anlamlarıyla beraber verilmiştir.

Lisans eğitimimin ilk günlerinden itibaren üzerimde emeği büyük olan, Türk diline olan ilgimi pekiştiren, beni bir öğrenci değil bir evlat gibi gören, bizim için bir “Baba” olan ve katkılarını burada saymakla bitiremeyeceğim değerli danışmanım Prof. Dr. Paki KÜÇÜKER'e, bu uzun süreçteki anlayışı ve desteği için en içten teşekkürlerimi sunarım. Yine her zaman yardımından ve bilgisinden faydalandığım Sayın Hocam Prof. Dr. İlhan UÇAR'a da teşekkür etmekten onur duyarım.

Her anımda yanımda olup beni bugünlere getiren canım aileme çok teşekkür ederim. Yol arkadaşlarımdan; varlığıyla daima bana güç veren Derin MOR'a, dostluğunu ve desteğini esirgemeyen Veysel DEMİR'e, teknik bilgisiyle her zaman yanımda olan sevgili

arkadaşım Rahmi AKSU'ya ve özüm odaklı tutumu ve motivasyonuyla desteğini her an hissettiren kadim dostum Abdulkadir KINA'ya gönülden teşekkür ederim.

Recep AKOğLU

05/09/2025

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR	iv
ÇEVİRİ YAZIDA KULLANILAN İŞARETLER	v
ÖZET	vi
ABSTRACT	vii

GİRİŞ.....	1
1. BÖLÜM: YAZIM ÖZELLİKLERİ	23
1.1. Ünlü Seslerin Yazılışı:	23
1.1.1. a Ünlüsünün Yazılışı:	23
1.1.2. e Ünlüsünün Yazılışı:	23
1.1.3. o,ö,u,ü Ünlülerinin Yazılışı:	24
1.1.4. ı/i Ünlülerinin Yazılışı:	25
1.1.5. ê Ünlüsünün Yazılışı:	26
1.2. Ünsüz Seslerin Yazılışı	27
1.2.1. p ile b Seslerinin Yazılışı:	27
1.2.2. d ve t Seslerinin Yazılışı:	27
1.2.3. ç ve c Seslerinin Yazılışı:	28
1.2.4. s ve ş Seslerinin Yazılışı:	28
1.2.5. Damak n'sinin (ŋ) Yazılışı:	29
1.2.6. g ve k Seslerinin Yazılışı:	29
1.3. kim Bağlacının Yazılışı:.....	29
1.4. ki Bağlacının Yazılışı:.....	30
1.5. daŋı Bağlacının Yazılışı:	30
1.6. için Edatının Yazılışı:.....	30
1.7. -dUr Ek-fiilinin Yazılışı:	31
1.8. Ek-Fiilin Yazılışı:.....	31
1.9. ile Bağlaç ve Edatının Yazılışı:.....	31
1.10. Farsça ve Arapça Kelimelerin Yazılışı:	32
1.11. Yardımcı Ünsüzün Yazılışı:	32
2. BÖLÜM: DİL BİLGİSİ	33

2.1. Ses Bilgisi.....	33
2.1.1. Ünlü Sesler	33
2.1.1.1. Kök Hecedeki e ünlüsü:.....	33
2.1.1.2. Ünlü Uyumları:.....	33
2.1.1.3. Ünlü Değişimi	41
2.1.1.4. Yuvarlaklaşma.....	41
2.1.1.5. Düzleşme	44
2.1.1.6. Ünlü Düşmesi:	45
2.1.2. Ünsüzler.....	45
2.1.2.1. Kelime Başı Ünsüzleri.....	45
2.1.2.2 Kelime İçi ve Kelime Sonu Ünsüzleri	46
2.1.2.3. Ünsüz Uyumu:.....	47
2.1.2.4. Ünsüz Türemesi:	47
2.1.2.5. Ötümlüleşme:	48
2.2. Biçim Bilgisi.....	48
2.2.1. Sözcük Yapımı.....	49
2.2.1.1. İsimden İsim Yapan Ekler.....	49
2.2.1.2. İsimden Fiil Yapan Ekler	50
2.2.1.3. Fiilden İsim Yapan Ekler	51
2.2.1.4. Fiilden Fiil Yapan Ekler.....	53
2.2.2. İsimler.....	55
2.2.2.1. İsim Çekimi	55
2.2.3. Zamirler	59
2.2.3.1. Şahıs Zamirleri:	59
2.2.3.2. Dönüşlülük Zamiri:	60
2.2.3.3. Belirsizlik Zamirleri:	60
2.2.3.4. İşaret Zamirleri:	60
2.2.4. Sıfatlar	60
2.2.4.1. Niteleme Sıfatları:	60
2.2.4.2. Belirtme Sıfatları:	61
2.2.5. Zarflar	62
2.2.5.1. Durum Zarfları:.....	62

2.2.5.2. Zaman Zarfları:.....	63
2.2.5.3. Yer-Yön Zarfları:	63
2.2.5.4. Miktar Zarfları:	63
2.2.5.5. Soru Zarfları:	63
2.2.6. Bağlaçlar.....	64
2.2.7. Edatlar.....	64
2.2.8. Fiiller	65
2.2.8.1. Şahıs Ekleri:.....	65
2.2.8.2. Fiil Çekimleri.....	67
2.2.9. Ek-Fiil.....	74
2.2.10. Birleşik Fiil.....	75
2.2.10.1. İsim+Yardımcı Fiille Oluşan Birleşik Fiiller.....	75
2.2.10.2. Fiil + Zarf-Fiil Eki + Tasviri Ek Fiil Şekliyle Yapılan Birleşik Fiil	75
2.2.11. Fiilimsiler.....	76
2.2.11.1. Sıfat-Fiiller (Partisip).....	76
2.2.11.2. İsim-Fiiller	76
2.2.11.3. Zarf-Fiiller (Gerundium)	77
3. BÖLÜM: METİN	79
4. BÖLÜM: DİZİN	146
SONUÇ	439
KAYNAKÇA.....	442
ÖZGEÇMİŞ	448

KISALTMALAR

Ar.	: Arapça
bk.	: Bakınız
C	: Cilt
Far.	: Farsça
Gr.	: Grekçe
Hız.	: Hazreti
krş.	: Karşılaştırınız
Lat.	: Latince
nr.	: Numara
s.	: Sayfa
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TDK	: Türk Dil Kurumu
vb.	: Ve benzeri
vr.	: Varak
Rum.	: Rumca
çev.	: Çeviren
haz.	: Hazırlayan
T.	: Türkçe
Yay.	: Yayın
(?)	: Kökeni bilinmemektedir.

ÇEVİRİ YAZIDA KULLANILAN İŞARETLER

ا	a-ā-e	ص	ş
ب	b	ض	ž
پ	p	ط	ṭ
ت	t	ظ	ẓ
ث	s	ع	ʿ
ج	c	غ	ġ
چ	ç	ف	f
ح	ḥ	ق	ḳ
خ	ḫ	ك / ك	k-g-ŋ / ŋ
د	d	لا / ل	l
ذ	ẓ	م	m
ر	r	ن	n
ز	z	و	v-o-ö-u-ü-ū
ژ	j	ه	h-e
س	s	ع	ʿ
ش	ş	ی	y-i-i-ī-ā

ÖZET

Başlık: Bah-nâme-i Taytûs (Tîûtûs) Yâdigâr-ı Muzaffer Şâh (Giriş-İnceleme-Metin-Dizin)

Yazar: Recep AKOĞLU

Danışman: Prof. Dr. Paki KÜÇÜKER

Kabul Tarihi: 05/09/2025

Sayfa Sayısı: vii (ön kısım) + 449 (ana kısım)

Türkler, XIV. yüzyılın sonları ve XV. yüzyılın başlarında, tıp bilimi başta olmak üzere birçok alanda hem özgün hem de çeviri eserler üretmişlerdir.

Üzerinde çalıştığımız Bâh-nâme-i Taytûs (Tîûtûs) Yâdigâr-ı Muzaffer Şâh (Giriş-inceleme-metin-dizin) adlı eser, tıp alanına ait olup özellikle cinsel sağlık yönüyle ön plana çıkan bâh-nâme türünde kaleme alınmış bir eserdir. Yalnızca TBMM Kütüphanesi Açık Erişim Koleksiyonu nüshasından başka bilinen bir nüshası olmayan bu eser, son sayfalarındaki ilaç terkipleriyle birlikte toplam 83 varaktır. Eserde; vücut yapıları ve özellikleri, sağlık için yararlı yiyecekler ve ilaçlar, cinsel hazzı artıran ilaçlardan, cinsel gücü artıran maddeler, gebeliği önleyici ilaçlardan, erkek ve kadın cinsel organına iyi gelen ilaçlardan, şifalı bitkilerden, şaraplardan, tiryaklardan, macunlardan, merhemlerden, haplardan, karışımlardan, içeceklerden ve bunların hazırlanışları her bir bâbda kapsamlı olarak açıklanmaktadır. Bu konulardan sonra kimi yiyeceklerin özellikleri ve hangi hastalıklara iyi geldiğini anlatan bir bölüm bulunmaktadır. Eserin son sayfalarında ise kimi ilaçların terkipleri yazılarak eser sonlandırılmıştır.

Bu tez çalışmasında, tıp biliminin bir alanı olan bâh-nâmelerden; Bâh-nâme-i Taytûs (Tîûtûs) Yâdigâr-ı Muzaffer Şâh adlı metnin tamamı çeviri yazıya aktarılmış, metnin sözlüğü hazırlanmış, dizinli söz varlığının belirli kategorilere göre ortaya konulmuş, gerek fonetik gerekse morfolojik olarak incelemesi yapılmıştır. Ulaşılmak istenen hedeflerin başında, Osmanlı döneminde yazılan bu eseri Türkoloji dünyasına tanıtmak ve konu itibarı ile de tıp dünyasına kaynaklık teşkil etmesi hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Tıp, Tıp Tarihi, Bâh-nâme, Bâh-nâme-i Taytûs (Tîûtûs), Yâdigâr-ı Muzaffer Şâh

ABSTRACT

Title of Thesis: Bah-nâme-i Taytus (Tîtûs) Yâdigâr-ı Muẓaffer Şâh (Introduction-Research-Text-Index)

Author of Thesis: Recep AKOĞLU

Supervisor: Prof. Dr. Paki KÜÇÜKER

Accepted Date: 05/09/2025

Number of Pages: vii (pre text) + 449
(main text)

During the late 14th and early 15th centuries, Turks produced both translations and original works in a variety of fields, especially medicine.

The work we have been studying, Bâh-nâme-i Taytûs (Tîtûs) Yâdigâr-ı Muẓaffer Şâh, belongs to the field of medicine and is a work written in the genre of bâh-nâme, which stands out especially in terms of sexual health. This work, for which no known copy is available other than the copy in the Open Access Collection of the Grand National Assembly of Türkiye Library, comprises a total of 83 pages, including the pharmaceutical formulations found in the final pages. In the work; body structures and properties, foods and medicines useful for health, drugs that increase sexual pleasure, substances that increase sexual power, contraceptives, drugs that are good for male and female genitalia, medicinal plants, wines, theriacs, pastes, ointments, pills, mixtures, drinks and their preparation instructions are explained comprehensively in each chapter. Following these topics, there is a section on the properties of certain foods and the diseases they are beneficial for. In the last pages of the work, the formulations of some medicines are written and the work is concluded.

In this thesis, the entire text of Bâh-nâme-i Taytûs (Tîtûs) Yâdigâr-ı Muẓaffer Şâh, one of the bâh-nâmes a genre within the field of medical science has been transcribed; a glossary of the text has been prepared, its indexed vocabulary has been categorized according to specific criteria, and both phonetic and morphological analyses have been conducted. At the top of the goals to be achieved, it is aimed to introduce this work written in the Ottoman period to the world of Turkology and to serve as a source for the world of medicine in terms of its subject.

Keywords: Medicine, History Of Medicine, Bâh-nâme, Bâh-nâme-i Taytûs (Tîtûs), Yâdigâr-ı Muẓaffer Şâh

GİRİŞ

Tıp, insan vücudunun sağlıklı kalmasını hedefleyen, rahatsızlıkları belirleyip iyileştirmeyi amaçlayan bilim dalıdır. Modern tıp, bilimsel çalışmaların ışığında, teknolojik yeniliklerle desteklenerek ve kanıta dayalı uygulamalarla sürekli bir gelişim gösterirken, geçmişteki tıp anlayışı daha ziyade kişisel tecrübelerle, dikkatli gözlemlere ve geleneksel metotlara dayanmaktaydı. Geçmiş tıbbın temelinde, doğa olaylarına atfedilen anlamlar, dini ritüeller ve bitkilerin iyileştirici gücüne duyulan inanç yatıyordu. Tıbbın sistemli bir bilim dalı haline gelmesinde büyük rol oynayan antik dönemin ünlü hekimleri Hipokrat ve Galen gibi isimler hastaların gözlemlenmesi yoluyla teşhis koyma ve tedavi uygulama prensiplerini inşa etmişlerdir. Tıp tarihinde önemli bir yere sahip olan İbn Sînâ ve El-Razi gibi bilginler Orta Çağ İslam dünyasında yazdıkları eserlerle tıp alanında büyük ilerlemeler kaydettiler. Eski tıbbın bilgi birikimi ve deneyimleri, modern tıbbın gelişimine zemin hazırlayarak insan sağlığı konusundaki bilgilerin bugüne kadar ulaşmasını sağlamıştır.

Tıp alanındaki yazılı kaynaklar, insanlık tarihinin en eski bilimsel belgeleri arasında yer almakta olup sağlık bilgisinin nesilden nesile aktarılmasında kritik bir rol oynamıştır. Tıp metinleri yalnızca hastalıkların teşhis ve tedavisini aktarmakla sınırlı kalmaz aynı zamanda sağlık bilgisinin korunması, tıp tarihinin incelenmesi ve bilimsel gelişmelerin takip edilmesi açısından da büyük bir değere sahiptir.

Tıp ilmi, insanlık tarihi kadar derine uzanır. İnsan vücudunun doğası gereği hem kusursuz bir yapıya sahip olduğu hem de oldukça hassas olduğu bilinmektedir. Oldukça hassas olan bu insan bedeni, en ufak bir mikrobik durum veya dış saldırı karşısında dahi kolaylıkla olumsuz etkilenebilen bir yapıya sahip olduğundan tarih boyunca hastalanmış ve insan daima bu rahatsızlıkları gidermenin yollarını aramıştır. Sürekli olarak insan bedenine yönelen mikrop saldırıları, bu narin yapıyı daima hasta ettiğinden; insanoğlu bu saldırılara karşı çözümler üretmiş ve insanlığın en büyük keşiflerinden biri olan tıp bilimini ortaya çıkarmıştır (Ağırakça, 2004: 1).

Tıp alanında insanlık tarihinin ilk dönemlerinden itibaren çeşitli tedavi şekilleri ortaya konmuştur. Bu yaklaşımlardan biri de bitkisel temelli tedavi olmuştur. Bitkilerden yapılan macunlar ve haplar, insanların ve hayvanların sağlık sorunlarının çözülmesinde ve iyileştirilmesinde büyük bir öneme sahip olmuştur. Bu nedenle 14. yüzyıldan başlayarak bitkisel tedavi yöntemlerini açıklayan pek çok eser kaleme alınmıştır. Bu eserlerde sözü

edilen bitkiler, bu bitkilerle uygulanan tedaviler ve bu tedavilerin yöntemleri, günümüz modern tıbbının değerli kaynaklarından biri olmuş ve ilerlemesine önemli ölçüde destek vermiştir (Akoğlu & Küçüker, 2024: 117).

Anadolu'da 14. yüzyıldan itibaren yazılmaya başlanan Türkçe tıp eserleri, günümüzde de pek çok açıdan merak uyandırmakta ve bu yönüyle çeşitli alanlarda faaliyet gösteren çok sayıda araştırmacı için kapsamlı bir veri kaynağı sunmaktadır. Yürütülen bilimsel çalışmaların bir bölümü Türk dili alanında uzman araştırmacılar tarafından, diğer bir bölümü ise tıp ve bilim tarihi konularına ilgi duyanlarca yapılmaktadır (Türkmen, 2006: 13).

Araştırmanın Konusu

Bu tez çalışmasında, tıbbın bir konusu olan bâh-nâmelerden; Bâh-nâme-i Taytûs (Tîûtûs) Yâdigâr-ı Muzafer Şâh adlı eserin Türkoloji ve tıp dünyasına tanıtmak amaçlanmıştır. Çalışmanın konusunu oluşturan metnin tamamının çeviri yazıya aktarılması, metnin sözlüğünün hazırlanması, dizinli söz varlığının belirli kategorilere göre ortaya konulması gerek fonetik gerekse morfolojik olarak incelenmesi hedeflenmiştir.

Araştırmanın Önemi

İslam kültür dairesinin bilimsel mirasının önemli bir parçasını oluşturan tıp metinleri, o dönemin hastalıkların belirlenmesi ve tedavi edilmesine dair bilgi düzeyini göstermesi bakımından büyük değer taşımaktadır. Bu nedenle ilgili eserler, tarih boyunca titizlikle korunmuş, farklı nüshaları oluşturulmuş ve daha geniş bir kitlenin istifadesine sunulmak üzere çeşitli tercüme ve şerh çalışmalarıyla günümüze kadar intikal etmiştir. Eski Oğuz Türkçesi devrinde ortaya konan Türkçe tıp eserleri, Türk tıp tarihi açısından taşıdıkları değerini yanı sıra, Türkçenin bir bilim dili olarak gelişimine de katkı sunmuş ve geçmişteki bilgi ve deneyimlerin günümüze kadar gelmesinde önemli bir görev üstlenmiştir. Üzerinde çalışılan Bâh-nâme-i Taytûs (Tîûtûs) Yâdigâr-ı Muzafer Şâh adlı eser de tıp tarihine ışık tutan önemli bir eserdir. Bu eser, tıbbın önemli konularından cinsel sağlık, üreme, doğurganlık, korunma yöntemleri ve bedensel güç gibi konular hakkında bilgiler içermesi sebebiyle de ayrı bir değere sahiptir.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, Osmanlı kültür dairesine ait tıp külliyyatında özel bir yere sahip olan bâh-nâmelerden; Bâh-nâme-i Taytûs (Tîûtûs) Yâdigâr-ı Muzafer Şâh adlı eseri Latin alfabesine aktarıldıktan sonra dizin ve sözlük oluşturularak dil bilimsel inceleme yapmak ve dönemin diline kaynaklık edecek fonetik ve morfolojik hususları incelemektir.

Her bilim dalı kendine özgü kavramlar ve terimlerle örülüdür. Tıp metinleri ise bu bilim dalları arasında sözcük dağarcığının zenginliğiyle dikkat çekmektedir. Bu eserin çalışılmasıyla birlikte kelime hazinesi ve söz varlığı olarak Türkçeye katkı sağlaması amaçlanmaktadır. Bunun yanı sıra eserin içeriğinde; vücut tipleri ve bunların belirtileri, insan sağlığına faydalı besinler ve ilaçlar, cinsel hazzı artıran ve gücü destekleyen ilaçlar, gebeliği engelleyici yöntemler, erkek ve kadın cinsel organlarına iyi gelen ilaçlar, şifalı bitkiler, şaraplar, panzehirler, macunlar, kremler, haplar, içecekler ve bunların yapılış şekillerine değinilmesi, terminoloji açısından zenginlik kazandırmaktadır. İşte bu yönüyle de Türk bilim diline katkı sağlaması amaçlanmaktadır.

Araştırmanın Kapsamı

Bâh-nâme-i Taytûs (Tîûtûs) Yâdigâr-ı Muzafer Şâh adlı çalışılan eser bir tıp metnidir. Tıp metinlerinden olan bâh-nâmeler, içerdikleri konu itibariyle birer cinsel sağlık metinleridir. Tek nüshadan oluşan eserin transkripsiyonu, gramatikal dizin, sözlük, tıpkı basım ve günümüz Türkçesine aktarımından oluşmaktadır. Bu tez çalışmasında, gramatikal dizinden yararlanılmıştır. Gramatikal dizin oluşturulurken de Cibakaya programı yardımıyla metinde geçen bütün kelimelerin anlamları ve çekim ekleri gösterilerek alfabetik sıra oluşturulmuştur. Bu tez, eser incelemesi olduğundan kapsam itibariyle de dil incelemesi kısmına girmektedir. İncelenen eserle birlikte diğer bâh-nâmeler de çalışmanın sınırları içerisinde.

Araştırmanın Yöntemi

Tezimizde uygulanacak yöntemlerin başında, Arap alfabesinden Latin allfabesine aktarımından sonra dizin ve sözlük kısmı oluşturulup, söz varlığı belirlenecektir. Çalışmamızda el yazması metnin çeviri yazıya aktarımı sırasında mevcut yazı tipleri, gerekli karakterleri karşılamada yetersiz kalmıştır. Bu nedenle, çeviri yazıdaki özel karakterleri doğru biçimde gösterebilmek için transkripsiyon alfabesini destekleyen “ucar” yazı tipi tercih edilmiştir. Cibakaya programı yardımıyla gramatikal dizin

oluşturularak, metinde geçen bütün kelimelerin anlamları ve çekim ekleri gösterilerek alfabetik sıra sağlanacaktır. Daha sonra dil incelemeleri ile dönem için fonetik, morfolojik ve söz dizimi incelemeleriyle karşılaştırmalı olarak incelenecektir. Kaynak olarak ise Osmanlı döneminde yazılmış “Bâh-nâme-i Pâdişâhî” adlı eserle birlikte diğer bâh-nâme eserleri detaylı bir şekilde taranacaktır.

14. ve 15. Yüzyıllarda Anadolu’da Yazılmış Önemli Tıp Eserleri

Cerrâhiyyetü'l-Hâniyye

Cerrâhiyyetü'l-Hâniyye, Sabuncuoğlu Şerefeddin'in 1465'te tamamladığı ve uluslararası alanda takdir gören bir eserdir. Bu eser, 11. yüzyılda yaşamış ünlü İslâm hekimi Endülüslü Ebu'l-Kâsım ez-Zehrâvî'nin cerrâhî ihtiva eden ve ansiklopedik bir eser olan et-Tasrif'in son kısmından önemli ölçüde etkilenmiştir (Uzel, 2004: 21). İçerisinde 136 cerrâhî müdahale ve 163 cerrâhî aletin çizimlerini barındıran bu eser (Bayat, 2003: 257), içerdiği resimler ve minyatürler aracılığıyla Sabuncuoğlu'nun tıbbî görselleştirmede çığır açmasına neden olmuştur (Uzel, 2004: 89). Türk-İslam bilim tarihinde bir cerrahi tekniği anlatmak maksadıyla eserinde ilk defa resimleri kullanan kişi olan Sabuncuoğlu, ameliyat uygulamaları ve tekniklerini de ustalıkla görselleştirmiştir. Cerrâhiyyetü'l-Hâniyye, Ebu'l-Kâsım ez-Zehrâvî'nin eserinin bir çevirisi olarak değerlendirilebilse de, tam anlamıyla bir tercüme değildir. Çünkü Ebu'l-Kâsım çalışmasında yalnızca alet çizimlerine yer vermişken, Sabuncuoğlu bu alet çizimlerine ek olarak ameliyat ve cerrahi işlem tekniklerini betimleyen resimler de ilave etmiştir (Şehsuvaroğlu, 1984: 53). Cerrâhiyyetü'l-Hâniyye'nin Paris'teki Bibliothèque Nationale'de Supplement 963 numaralı nüshası, İstanbul Millet Kütüphanesi'ndeki 79/353 numaralı nüshası ve İstanbul Üniversitesi Çapa Tıp Fakültesi'ndeki 263 numaralı nüshası olmak üzere toplam üç nüshası bulunur. Söz konusu eser, İlter Uzel'in katkısıyla neşredilmiştir. (Uzel, 1992). Cerrâhiyyetü'l-Hâniyye üzerine yapılan ilk akademik çalışma Vecihe Kılıçoğlu'na aittir. Daha sonra eser üzerindeki en kapsamlı çalışmayı İlter Uzel gerçekleştirmiştir. Türk Tarih Kurumu tarafından iki cilt halinde yayımlanan bu kapsamlı çalışmada, Sabuncuoğlu ve eserleri tanıtıldıktan sonra, eserin detaylı bilgileri, indeksi ve karşılaştırmalı metni okuyucuya sunulmuştur. Sinem Büyükkahraman'ın bu eser üzerinde bir yüksek lisans tezi bulunmaktadır (Büyükkahraman, 2023).

Edviye-i Müfrede

İshak bin Murad'ın 1390 yılında Gerede'de kaleme aldığı bu çalışma, tarihi bilinen en eski Türkçe tıp eseri olma özelliğini taşır. Eserde, çeşitli rahatsızlıklara şifa olduğuna inanılan bitkiler hakkında bilgi verilmektedir. Dört bölümden meydana gelen bu kıymetli metnin ilk kısmında, tek başına tedavi amacıyla kullanılan bitkiler, yiyecekler, içecekler ve benzeri maddeler ele alınır. İkinci bölüm ise hastalıkların nedenlerini, özelliklerini ve tedavi yöntemlerini detaylandırır. Üçüncü bölüm cinsel gücü artırmaya yönelik ilaçlara ayrılmıştır. Eserin son bölümünde ise dönemin tıbbî literatüründe yaygın olan Arapça, Farsça ve Türkçe terimlerin bir sözlüğü sunulmaktadır (Argunşah, 2009). Eserde, dönemin tıbbına ait bilgiler; basit ilaçlar ve kullanım alanlarını, sağlıklı yaşamın esaslarını, cinsel yaşamı ve yaşlılığı, herkesin rahatça anlayabileceği bir dilde ele almaktadır (İslam Ansiklopedisi, 1999: 107). 2007 yılında Mustafa Canpolat ve Zafer Önler tarafından yapılan çalışmayla bu eser yayımlanmıştır (Canpolat, Önler 2007: 9-11). Eserin içeriğine dair bilgileri içeren bir tanıtım yazısı, 2009 yılında Mustafa Argunşah tarafından hazırlanmıştır (Argunşah, 2009). Süleyman Aydeniz yapmış olduğu yüksek lisans tezinde İshak Bin Murad'ın "Edviye-i Müfrede" adlı eserinin metnini incelemiş, indeksini ve sözlüğünü oluşturmuş olup aynı zamanda dil özelliklerini analiz etmiştir (Aydeniz, 2018).

Hâzâ Kitâb-ı Hulâsa-i Tıbb

Ebu Tahir bin Muhammed Arabî başkanlığındaki hekimler heyeti tarafından Abbasî Halifesi Me'mun'un rahatsızlığı sebebiyle yazılan Hulâsa-i Tıbb, Cerrâh Mes'ûd'un çevirisiyle Hazâ Kitâb-ı Hulâsa-i Tıbb adını alarak Farsçadan Türkçeye aktarılmış önemli bir eserdir. 15. yüzyılın sonlarına doğru yazılmış olan ve cerrâhnâme özelliği taşıyan bu eserde devrin imkanlarıyla bir açık beyin ameliyatının yapıldığını ve bu operasyonun incelikli bir şekilde anlatıldığını göstermesi açısından tıp tarihi için büyük bir değer arz etmektedir (Uçar 2009: 3). Cerrâhnâme türünde yazılmış olan bu eser hakkında kaynakların bir kısmı Cerrâh Mes'ûd ve eserinin 14. yüzyılda olduğunu belirtse de, gerçekte Cerrâh Mes'ûd 15. yüzyılın ikinci yarısında yaşamış ve çeviri faaliyetini de bu zaman diliminde gerçekleştirmiştir. (Uçar, 2009). İlhan Uçar'ın bu eser üzerine gerçekleştirdiği kapsamlı bir doktora çalışması mevcuttur. Yapılan bu doktora tezinde, Cerrâh Mes'ûd tarafından 15. yüzyılın ikinci yarısında Eski Anadolu Türkçesiyle tercüme

edilen bu önemli cerrahi metni kapsamlı bir şekilde incelemektedir. Tezde eserin giriş bölümü, detaylı incelemesi, metin transkripsiyonu ve çeşitli dizinleri (gramatikal dizin, ek dizini, sıklık dizini, genel dizin ve kelime anlamları) yer almaktadır (Uçar, 2009).

Hazâinü's-Saadât

Hazâinü's-Sa'adât adlı eserin müellifi Eşref bin Muhammed adlı bir hekimdir. Eserin kaleme alınma zamanı kesin olarak bilinmese de, istinsah tarihi göz önünde bulundurularak eserin 14. yüzyılın sonları ile 15. yüzyılın ilk yarısı arasında yazıldığı düşünülmektedir. Yazarın hayatına dair herhangi bir kayıt olmamakla birlikte ona ait başka bir eserin varlığına ilişkin de bilgi mevcut değildir. Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi III. Ahmed Koleksiyonu'nda, Hazine 557 numara ile kayıtlı olan yazma, Hazâinü's-Sa'adât adlı eserin bilinen tek nüshasıdır. Hicrî 864 / Miladî 1460 yılında Ali bin İne Hoca tarafından istinsah edilen bu eser, 72 varak ve 114 sahifeden oluşmakta; her varakta 17 satır bulunmaktadır (Köktekin, 2007: 14-15). Eşref bin Muhammed'in tıpla ilgili önemli eserlerinden Hazâinü's-Sa'adât, ilk kez Bedi N. Şehsuvaroğlu tarafından 1961 yılında yayımlanmıştır (Şehsuvaroğlu, 1961).

Kâmilü's-Sinâ'a Tercümesi

Ali bin Abbas'ın aynı ismi taşıyan eserinden sadece sağlık ve hastalıkla ilgili bölümler tercüme edilerek Aydınoglu Umur Bey'e sunulmuştur. Mütercimi bilinmeyen bu çalışma, sahip olduğu terim çeşitliliği ve kelime hazinesiyle yalnızca tıp tarihi değil, halkbilimi açısından da değerli bilgiler içerir (Çelik, 2014). Kâmilü's-Sinâ'atı't-Tıbbiyye, Ali bin Abbas tarafından kaleme alınmış olup bu eserin bilinen üç farklı tercümesi mevcuttur (Böler, 2014: 17). Bu eser, Tuncay Böler'in çalışmalarıyla neşredilmiştir (Böler, 2014). Eser, Anıl Çelik tarafından gerçekleştirilen bir yüksek lisans çalışmasının konusu olmuştur (Çelik, 2014).

Kitâb-ı Hülâsâ der 'İlm-i Tıbb

Aydınoglu Umur Bey için yazılmış olan Hekim Bereket'in bu eseri, Türkçe olarak kaleme alınmış olup, yirmi yedi bölümden oluşmaktadır. Eserde tıpla ilgili kısa bir teorik bilgilerden sonra, Antik Çağ'dan bu yana süregelen geleneksel yöntemi benimseyerek hastalıkları tüm yönleriyle ele alınıp verilen bilgiler şematize edilmiştir (Süveren-Uzel,

1988: 9). Paris ve Konya nüshaları bulunan eser, Türkçe yazılmış olup yirmi yedi bölümden meydana gelen mensur bir eserdir. (Doğru 2015: 9-10). Eski Anadolu Türkçesi dil bilgisi ve imlâ kurallarını yansıtan bu eserde bitki adları, macun ve tedavilerde kullanılan ilaçlar genellikle Arapça ve Farsça kökenli fakat organ ve hastalık adlarının Türkçe olması dikkat çekicidir (Doğru 2015: 369-370). Bu eser üzerine iki adet yüksek lisans tezi bulunmaktadır (Demir, 2010; Doğru, 2015).

Kitâbü'l-Müntahab fi't-Tıbb

Çelebî Mehmed döneminde yaşamış hekimlerden olan Abdulvehhab bin Yusuf ibni Ahmed el-Mârdânî'nin 823/1420 yılında kaleme aldığı Kitâbü'l-Müntahab fi't-Tıbb adlı eser daha önceki Arapça ve Farsça tıp eserlerinden alıntılar yaparak tercümelerinden oluşan kitabıdır. (Bayat, 2010: 248). Bazı organ adlarının ilk defa bu eserde geçtiği tespit edilmiştir (Güven, 2008:113). Eserdeki çocuk hekimliği konusundaki bilgilerden yararlanılarak bir araştırma gerçekleştirilmiştir (Yurdakök, 2003). Ali Haydar Bayat'ın yayımladığı bu eser, Osmanlı sarayına sunulan ilk tıp kitabı olma özelliği taşır (Bayat, 2005). Sadettin Özçelik tarafından bu eseri tanıtan bir yazı kaleme alınmıştır (Özçelik, 2007). Abdulvehhâb bin Yusuf'un Müntahab-ı Fi't-Tıbb'ı (Dil incelemesi-Metin-Dizin) başlıklı doktora tezinde eserin dil özellikleri de incelenmektedir (Güven, 2005). Kitâbu'l Müntahab Fi't-Tıbb'daki Türkçe Organ Adları adlı makaleyle, eserde geçen Türkçe organ adları detaylıca incelenmektedir (Güven, 2008).

Kitâbü'l-Mühimmât

On farklı tıp kitabından çeviriler vasıtasıyla derlenen bu eserin yazarı bilinmemektedir. Bu çalışmada, çeşitli hastalıkların tanısı ve tedavisi hakkında bilgilerle birlikte içerisinde çok sayıda kitap ve hekim adı geçmektedir (Doğan, 2009: 14). Kitâbü'l-Mühimmât adlı eser, Sadettin Özçelik tarafından neşredilmiştir (Özçelik, 2001).

Maddetü'l-Hayât

İçerdiği tıp terimleri, eczacılık, bitki bilimi, ilâçların etkisini ve kullanımına dair kapsamlı bilgilerle öne çıkan bu eser, 15. yüzyılda Fatih Sultan Mehmet'in hocası Akşemseddin tarafından yazılmıştır (Aktürk, 2012: 1). Tıp tarihinde önemli bir yeri olan Akşemseddin, ilk defa mikrobu tanıtan ve bunlar hakkında bilgi veren bilim insanı ve

hekim olarak ön plana çıkmaktadır (Süslü, 2015: 14). Hasan Ali Çetin'in bu eserle ilgili detaylı bir doktora çalışması bulunmaktadır (Çetin, 2016). Engin Aktürk'ün bir yüksek lisans çalışmasıyla incelenen bu eserin dört farklı nüshası bulunmaktadır (Aktürk, 2012).

Mecmûatü'l-Fevâ'id

İç hastalıkları üzerine otuz bölümden oluşan bu eser, 1436 yılında Hekim Beşir Çelebi tarafından Karamanoğlu İbrahim Bey'e ithafen yazılmıştır (Süveren-Uzel, 1988: 138). Eserin bilien tek nüshası Paris Milli Kütüphanesi'nde yer almaktadır (Doğan, 2009: 12-13). Eser hakkında (Giriş-inceleme-çeviri yazılı metin-dizin) incelemelerin bulunduğu bir doktora tezi bulunmaktadır (Özdemir 2018).

Miftâhu'n-Nûr ve Hazâinü's-Sürûr

15. yüzyılda Sinoplu Mü'mîn bin Mukbîl'in kaleme aldığı bu göz hastalıkları kitabı, yazarın İslam bilginlerinin eserlerindeki malumatlar ve kendi kişisel incelemelerini temel almaktadır. Eserdeki baş kemikleri ve beyin yapısı bölümlerini detaylıca anlatması, eserin kısmi bir anatomi çalışması olarak görülmesine yol açmıştır (Acıduman 2012: 104). Sade bir üslupla kaleme alınan bu yedi bölümlük eser, içeriğinde sırasıyla başın yapısı ve hastalıkları (ilk iki bölüm), göz hastalıkları (üçüncü bölüm), göz kapağı hastalıkları (dördüncü bölüm), konjonktiva hastalıkları (beşinci bölüm), kornea hastalıkları (altıncı bölüm) ve göz merceği hastalıkları ile tedavilerini (yedinci bölüm) barındırmaktadır (Bayat, 2010: 289). Mehmet Ünal Şahin tarafından bu eser üzerine yapılmış bir doktora tezi bulunmaktadır (Şahin, 1994).

Mücerreb-nâme

Şerefeddin Sabuncuoğlu'nun 1468 yılında seksen beş yaşındayken yazdığı önemli eserlerinden sonuncusudur. Müellif bu eserinde kendi deneyimlediği ilaçların hazırlanış süreçlerini aktarmış ve böylelikle Türk tıbbının ilk deneysel kitabı olarak kabul görmüştür (Küçük, 2010: 6). Tıpta kullanılan ilaçların farklı hazırlanış şekillerine (merhem, şurup, hap, macun, yakı vb.) göre on yedi başlık altında sınıflandırılmıştır (Doğan, 2010: 318). Kenan Süveren bu eser hakkında bir yüksek lisans tezi yazmıştır. Eserin yayımı ise İlter Uzel ve Kenan Süveren tarafından ortaklaşa gerçekleştirilmiştir (Uzel-Süveren,

1999). Uzel-Süveren tarafından yapılan ilk çalışmadaki hatalar nedeniyle, eser daha sonra Paki Küçükler tarafından yeniden değerlendirilerek yayımlanmıştır (Küçükler, 2010).

Müntehâb-ı Şifâ

Celallüddin Hızır, tanınan ismiyle Hacı Paşa, Müntehâb-ı Şifâ adlı önemli eserinde o döneme ait tıbbî bilgileri, hastalıklardan korunma yollarını ve ilaç hazırlama süreçlerini anlatmıştır. Kendi Arapça eseri Kitâbü's-Sa'âde ve'l-İkbâl Alâ Arba'a Akvâl'ı Aydınoğlu'nun ricası üzerine yine kendisi özetleyerek Müntehâb-ı Şifâ adıyla Türkçeye kazandırmıştır (Önler, 1999: 11). Hacı Paşa'nın Müntehâb-ı Şifâ adlı eserinde tıp bilgisinin yanı sıra dua, tılsım ve muska formülleri gibi doğaüstü uygulamalara rastlanması nadir görülen bir özelliktir (İslam Ansiklopedisi, 1999: 107).1495 tarihli Paris nüshası, Müntehâb-ı Şifâ'nın bilinen en eski örneğidir. Ancak eserin farklı coğrafyalarda ve zamanlarda istinsah edilmiş birçok kopyası mevcuttur. Zafer Önler'in doktora tezi olarak incelediği Müntehâb-ı Şifâ, sonrasında Türk Dil Kurumu tarafından yayımlanmıştır. Eserin dizin bölümü de yine Önler'in 1999 yılında Türk Dilleri Araştırmaları Dizisi içindeki çalışmasıyla yayımlanmıştır (Önler, 1999).

Tabî'atnâme

14. yüzyılda Tutmacı tarafından kaleme alınan ve Aydınoğlu Umur Bey adına Farsçadan Türkçeye çevrilen 372 beyitlik manzum eser olan Tabî'atnâme, koruyucu hekimlik konusunu ise mesnevi tarzında ele almaktadır. Bu eserde, ekmekten başlayarak dokuz farklı yemeğe, suya, meyvelere, meyve sularına, çiçeklere ve kokuların kendine özgü niteliklerine dair kapsamlı bilgiler sunulmaktadır. Bunların yanı sıra uyuma alışkanlıkları, okçuluk, yay çekme teknikleri, hamam kültürü, müzik dinleme ve müzik aletlerinin insan üzerindeki etkileri gibi çeşitli konulara da değinilmektedir (Bayat, 2010: 285). Eserin, İstanbul, Konya ve Paris olmak üzere üç adet nüshası mevcuttur (Karasoy 2009: 17-22). Yakup Karasoy tarafından yayımlanan Tabiatnâme'nin (Karasoy, 2009) bir de Özen Yaylagül tarafından tanıtma yazısı vardır (Yaylagül, 2010).

Terceme-i Akribâdîn

Büyük İslâm hekimi Cürcânî Zeyneddin Ebu'l-Fazl İsmail bin Hüseyin Cürcânî'nin Farsça Zahîre-i Harzemşâhî adlı eserinin Akribâdîn kısmının Türkçe tercümesi olan bu

eser, 15. yüzyılın değerli cerrah ve hekimlerinden olan Şerefeddin Sabuncuoğlu tarafından 1454 yılında yazılmıştır. Farmakolojik bir tıp eseri olarak değerlendirilen bu eser, çeşitli ilaç terkip yöntemlerini ve bu yöntemlerin zamanlamasını belirli bir düzen içinde vermektedir. Istılah Lügati adıyla eserin terimlerini açıklayan bölüm üzerinde Şaban Doğan bir çalışma yapmıştır (Doğan, 2009a). Bu eserin en önemli yanlarından biri de Edviye-i Müfredde ile birlikte tıp alanının ilk terim sözlükleri olarak gösterilmektedir (Doğan, 2009a: 252). Tespit edilen üç ayrı nüshası bulunan bu eser, Şaban Doğan'ın bir doktora çalışmasına konu olmuştur (Doğan, 2009b).

Tercüme-i Müfredât-ı İbn-i Baytâr

Bu eser, Orta Çağ'ın en tanınmış bitki bilimcisi ve eczacılarından biri olan İbn-i Baytâr'ın "Câmi'ü'l-Müfredâtü'l Edviye ve'l-Ağdiye" isimli Arapça çalışmasının, Aydınoglu Umur Bey'in [öl. 1348] isteği üzerine Türkçeye kazandırılmış halidir (Bayat, 2010: 285). Ortaçağın en büyük botanikçisi ve eczacısı İbn-i Baytâr'ın Câmi'ü'l-Müfredâtü'l Edviye ve'l-Ağdiye adlı eserinin Aydınoglu Umur Bey [öl. 1348] adına Türkçeye tercümesidir. (Bayat, 2010: 285). İçerisinde çok sayıda bitki, çeşitli gıda maddesi, hayvan ve taş isimleri bulunan bu eserin on yedi farklı nüshası belirlenmiştir. Bilgisi ve tecrübesiyle öne çıkan İbn-i Baytâr, eserine malzeme derlemek için üç kıtayı dolaşmış ve edindiği bilgileri tüm ayrıntılarıyla eserinde sunmuştur. Ayrıca, hareke işaretlerini kullanarak ve isimlerin Arapça, Farsça ve Yunanca karşılıklarını belirterek anlam karmaşasını engellemiştir. Yasemin Yıldız'ın eser üzerinde bir yüksek lisans çalışması mevcuttur (Yıldız, 2016). Tercüme-i Müfredât-ı İbni Baytâr Baytâr-Nâme (Giriş, Metin, Dizin, Sözlük) adıyla Prof. Dr. Paki Küçük ve Dr. Yasemin Yıldız tarafından hazırlanan bu eser, Türk Dil Kurumu Yayınları tarafından 2022 yılında yayımlanmıştır. (Küçük & Yıldız, 2022)

Tervîhu'l-Ervâh

14. ve 15. yüzyılda yaşamış, Germiyanlı şair Ahmedî olarak da bilinen Taceddîn İbrâhim'in yazmış olduğu bu eser, 10082 beyitten müteşekkil mesnevi türünde bir eser olup Yıldırım Bayezid'in oğlu Emîr Süleyman'a sunulmuştur (Bayat, 2010: 287). İki ciltlik bir bütün olan "Tervîhu'l-Ervâh" adlı eser, ilk cildinde tıbbın temel prensipleri ve eczacılık ilmine dair bilgileri derinlemesine sunarken, ikinci cildinde ise insan vücudundaki tepeden tırnağa tüm hastalıkları sistematik bir yaklaşımla ele alıp tedavi

yöntemlerini açıklamaktadır (Gözlü, 2008: 7). Hem insan anatomisi hakkında bilgi veren hem de hastalıkların tedavi yöntemlerini açıklayan bu eser üzerine Osman Özer'in kapsamlı bir doktora çalışması vardır (Özer, 1995).

Teshîl

Hacı Paşa olarak da bilinen Celalüddin Hızır'ın "Müntehâb-ı Şifâ"sının özeti niteliğinde, cep kitabı boyutlarındaki bu eser, Sabuncuoğlu Şerefeddîn'in talebesi Muhiddîn Mehî tarafından "Müfid" adıyla nazmedilmiştir (Bayat, 2010: 286). 1408 yılında kaleme alınan "Teshîl", içeriği yoğun ve öğrenilmesi güç olan "Müntahab-ı Şifâ" eserinin bazı teorik ve karmaşık kısımlarının ayıklanmasıyla meydana getirilmiş bir özet çalışmasıdır (Gözlü, 2008: 7). Zikri Turan tarafından bir doktora çalışması bulunmaktadır (Turan, 1992).

Tıbb-ı Nebevî

Ahmed-i Dâî'nin Timurtaş Paşazade Gazi Umur Bey için yazdığı bu eser, Önder Çağırın'ın 1992 tarihli doktora çalışmasına konu olmuş ve Çağırın tarafından 1996'da Türkiye Türkçesine aktarılacak küçük bir kitap halinde yayımlanmıştır. Eski Anadolu Türkçesinin dil yapısını yansıtan bu eser, dilbilim ve sözlük çalışmaları açısından önemlidir (Çağırın 1992: 394). Önder Çağırın'ın bu eser üzerine bir doktora tezi mevcuttur (Çağırın, 1992).

Tuhfe-i Mübârizî

Hekim Bereket'in yazdığı ve İbn-i Sinâ'nın "Kanun"unu temel alan bu eserin iki nüshası (Konya ve Paris) bulunmaktadır. Önce Arapça "Lübâbü'n-Nüḥab" adıyla ortaya çıkan bu eser, Hekim Bereket tarafından Farsça ve Türkçeye de çevrilmiştir. Girişinde belirtildiği üzere, İbn-i Sinâ'dan seçmelerle oluşturulan bu esere Hekim Bereket kendi bitki, ilaç ve tedavi tecrübelerini katmış ve anlaşılabilirliği artırmak için daireler çizmiştir (Erdağı, 2000: 1). Hekim Bereket, İbni Sina'nın El-Kanun adlı eserinden yaptığı seçmelerle düzenlediği kitapta bitkiler, tedavi ve ilaç yapımı konusunda kendi deneyimlerini de aktarır. Önce Arapça yazılan eser sonra Farsça ve en son da Türkçeye aktarılmıştır. Eserin Konya İzzet Koyunoğlu kütüphanesinde ve Paris Biblotique National'de (Türkmen, 2006: 21) birer yazma nüshası vardır. "Tuhfe-i Mübârizî" ve "Kitâb-ı Hülâsâ der İlmi Tıbb" eserlerinin tarihlendirilmesi konusunda net bir uzlaşma söz konusu değildir. Hekim Bereket'in

yaşamının 13. yüzyıla denk geldiğini ve bu nedenle eserlerinin de aynı döneme atfedilmesi gerektiğini düşünenlerin yanı sıra (Canpolat-Önler, 2007: 9; Bayat, 2003: 232), bazı araştırmacılar ise onun 14. yüzyıl hekimlerinden olduğunu ileri sürmektedir (Özçelik, 2001: 2; Şehsuvaroğlu, 1984: 27).

Yâdigâr-ı İbn-i Şerîf

Klasik İslâm tıp geleneğine uygun olarak İbn Şerîf tarafından Timurtaşoğlu Umur Bey [öl. 1461] için kaleme alınan bu eser, koruyucu hekimliğe dair detaylı bilgilerin (hava, mevsimler, meskenler, giyecekler, yiyecekler, sular, diyet) yanı sıra, tüm hastalıkları, tedavi usullerini ve ortopedik-cerrahi girişimleri sistematik bir şekilde sunmaktadır. Bu özelliği, hekimler nezdinde takdir görmüş ve Osmanlı tıp okullarında temel kaynak olarak kullanılmasına neden olmuştur (Bayat, 2010: 290). İbn-i Sina ve İbn-i Baytar'ın eserlerinden yararlanılarak hazırlanan bu kitap, İbn-i Şerîf'in önemli bir çalışmasıdır. Bu eser üzerine Paki Küçükler'in kapsamlı bir doktora çalışması vardır (Küçükler, 1994).

Zâhire-i Murâdiyye

1437 yılında Mü'min bin Mukbil Sinobî'nin Sultan II. Murat için yazdığı hacimli bir eser olan bu çalışma (Doğan, 2009: 13), "Zâhire-i Murâdiyye" adını taşımaktadır ve Zeyneddin bin İsmail Curcani'nin "Zâhire-i Harzemşahi" adlı eserinin Türkçe tercümesidir (Demir, 2002). Üç bölüm halinde düzenlenmiş olan bu eser, birinci bölümde beyin, baş ve göz ağrıları, gözün katmanları ve kapak hastalıkları, kulak sorunları ve 23 tedavi seçeneğini sunar. İkinci bölüm karaciğer, dalak, bağırsak ve üreme organı hastalıkları, vücut ağrıları, cerrahi durumlar ile cüzzam ve veba gibi bulaşıcı hastalıkları ve tedavilerini içerir. Üçüncü bölüm ise kan alma, koruyucu hekimlik prensiplerinin yanı sıra hacamat gibi genel tedavi yöntemlerini açıklamaktadır (Bayat, 2010: 289). İbni aletlerin çizimlerini de içeren bu eser, yazarın kendi uygulama ve gözlemlerinden elde ettiği bilgileri de sunmaktadır (İslam Ansiklopedisi, 1999: 108). Hüseyin Demir, bu eser hakkında bir yüksek lisans tezi yazmıştır (Demir, 2002). Doktora çalışmasını da Murat Çil yapmıştır (Çil, 2021).

Bâh-nâme

İslâm tıbbî literatüründe cinsel sağlık, tedavi biçimleri ve cinsel yaşam hakkında bilgiler sunan kitaplar, Arapça'daki "şehvet" anlamındaki "bâh" ve Farsça'daki "kitap" anlamındaki "nâme" kelimelerinin birleşimiyle oluşan "bâh-nâme" terimiyle adlandırılır (Özcan, 1991: 489). Anadolu Türk tıbbî literatürü, yüzyıllar boyunca farklı sağlık alanlarına odaklanan zengin bir külliyat sunmuştur. Bu literatürde, cerrahî müdahaleleri detaylandıran cerrahnameler, göz sağlığı ve hastalıklarını inceleyen risaleler, ilaçların hazırlanışı ve kullanımlarını anlatan eczacılık metinleri, genel sağlığı koruma ve hastalıkları tedavi etmeye yönelik genel sağlık metinleri önemli bir yer tutmaktadır. Bu geniş yelpazenin yanı sıra, Anadolu Türk tıbbında kendine özgü bir yere sahip olan cinsel sağlık, üreme, cinsel işlev bozuklukları ve bunların tedavi yöntemleri gibi konuları ele alan bâh-nâmeler de tıp metinlerinin bir türü olarak dikkat çekmektedir (Doğan, 2013: 123). Özetle, bâh-nâmeler cinsel sağlıkla ilgili her türlü konuları ele alan tıbbî eserlerdir. XIV. yüzyıldan itibaren İslam tıbbî geleneği üzerine inşa edilen Anadolu Türk tıbbı, öncelikle Arapça ve Farsça tıbbî metinlerin tercümesiyle zenginleşmiş, müteakiben özgün eserlerin telifiyle kendine has bir literatür vücuda getirmiştir. Bu bağlamda bâh-nâmeler, cinsel sağlık, üreme fizyolojisi ve ilgili hastalıkları ele alan farklı ve özgün tıbbî eser türlerinden biri olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bâh-nâmeler, insan yaşamının mahrem ve doğal bir unsuru olan cinsel sağlık konusunu ele almaları itibarıyla, yalnızca tıp tarihi ve edebiyat araştırmaları için değil, aynı zamanda farklı disiplinler açısından da kıymetli bilgiler sunmaktadır. Bu tür metinler üzerine yapılan incelemeler, yalnızca kendi alanlarına katkı sağlamakla kalmayıp, farklı disiplinlerde de araştırma konusu olabilecek veriler ortaya koymaktadır.

Türk-İslam tıbbî literatüründe bâh-nâme türünde çeşitli hacimlerde eserler mevcuttur. Günümüze ulaşan bu yapıtlardan özellikle Şerefuddîn Ahmed b. Yusuf et-Tîfâşî'nin (1184-1253) Rucû'ü's-Şeyh ile's-Sıbâh fi'l-Kuvveti 'ale'l-Bâh isimli eseri ile Nasîrüddîn et-Tûsî'ye (1201-1274) atfedilen Bâh-nâme-i Pâdişâhî, Osmanlı coğrafyasında geniş bir okuyucu kitlesi bulmuş ve farklı dönemlerde Türkçeye tercüme edilmiştir (Uzel, 2005: 7).

Osmanlı dönemi bâh-nâme literatürünün gelişiminde ve yaygınlaşmasında, kendilerinden sonraki eserlere ilham kaynağı olmuş ve sıklıkla referans alınmış bazı temel yapıtlar bulunmaktadır. Osmanlı dönemindeki bâh-nâme ve benzeri türlerdeki eserlerin telif edilirken en çok örnek alınanları şunlardır: "Tîfâşî'nin Rucû'ü's-Şeyh'i, 'Alî bin İshâk'ın

II. Murad'a sunduğu eseri, Nasîrüddîn Tûsî'ye atfedilen Ebû Muzaffer'in Farsça bâh-nâmesi, Salâhaddin'in Saruhan Beyin Yâkup b. Devlet adına, Musa bin Mes'ud'un II. Murad adına Farsçadan çevirdikleri Bâh-nâme-i Pâdişâhî'si, Gelibolulu Mustafa Âlî'nin Rahâtü'n-nüfûs fi'l-bâh'ı, Ebu'l-Feyz Mustafa'nın Şeyzerî'nin, Kitâbü'l-İzâh fi Esraru'n-nikâh'ının tercümesi olan Tuhfe-i Müteehhilîn'i, Kâtipzâde Mehmed Refi'nin Risâle fi Za'fu'l-bâh ve Mevâni'i'l-Cebel'i, Mîr Mustafa b. Hüseyin Paşa'nın Rücû'u's-Şeyh çevirisi ve İbn Kemâl'e mâl edilen Tercüme-i Rucû'u's-Şeyh ile's-Sıbâh fi'l-Kuvveti 'ale'l-Bâh" adlı eserler, Osmanlı dönemindeki en tanınmış bâh-nâmeler arasındadır (Bayat 2009: 12).

Osmanlı Tıbbında Bâh-Nâmeler

Osmanlı tıbbî literatürünün başlangıcında, Arapça ve Farsça eserlerin tercümesi ve bu metinlere yapılan şerhler önemli bir yer tutmaktadır. Bu bağlamda, Osmanlı coğrafyasında Türkçeye ilk kazandırılan bâh-nâme olarak kabul edilen eser, Tîfaşî'nin (1184-1253) Arapça yazdığı Rucû'u's-Şeyh ile's-Sıbâh fi'l-Kuvveti 'ale'l-Bâh adlı yapıtıdır. Bu tercüme, Osmanlı tıbbî literatüründe bu türün tanınmasına ve yaygınlaşmasına öncülük etmiştir. Anadolu coğrafyasında, Osmanlı tıbbî literatürünün özgün eserler vermeye başladığı dönemde, 'Âlî bin İshâk'ın II. Murad'a sunduğu bâh-nâme, bu alanda telif edilen ilk Türkçe yapıt olarak öne çıkmaktadır. Bu eser, sadece dönemin tıbbî bilgi birikimini yansıtmakla kalmayıp, aynı zamanda Türkçe tıp yazımının gelişiminde de önemli bir kilometre taşı olarak kabul edilmektedir.

Bâh-nâme: Ali bin İshâk'ın II. Murad adına kaleme aldığı bu önemli bâh-nâme, Osmanlı tıbbî literatüründe Türkçe telif edilen ilk ve en kapsamlı eser olma özelliğini taşımaktadır. Yapısal olarak incelendiğinde, büyük ölçüde Tîfaşî'nin Rucû'u's-Şeyh ile's-Sıbâh fi'l-Kuvveti 'ale'l-Bâh adlı Arapça eserinden ilham alınarak ve ondan istifade edilerek oluşturulduğu özgün bir eserdir. Eserin içeriğinde, erkekler için 25 ayrı başlık altında cinsel sağlık ve yaşam konuları detaylı bir şekilde ele alınırken, kadınlara ayrılan 15 bölüm ise kadınların cinsel yaşamlarına dair bilgileri kapsamaktadır (Bayat, 2010: 289).

Mûsâ bin Mes'ud'un Bâh-nâme Tercümesi

Manisa İl Halk Kütüphanesi'ndeki (1811/15) ve Ankara Millî Kütüphanesi'ndeki (no: 9712) Farsça nüshalarında (1425-1450), eserin müellifi Ebû Zeyd Taberî, Hibettullah el-

Muzaffer b. Muhammed olarak belirtilmektedir (Okumuş, 1999: 244). Mûsa bin Mes'ûd'un İlm-i Tıbb Risâlesi yazarın "Cimâ Üzerine" başlığı altında ele aldığı bölümü Sultan II. Murad'ın isteği üzerine Farsçadan Türkçeye kazandırdığı bir çalışmadır. (Bayat, 2010: 289). Musa Şengün'ün bu eser üzerine bir doktora çalışması bulunmaktadır (Şengün, 2017).

Salâhaddin'in Bâh-nâme-i Şâhî Tercümesi

Salâhaddin, XV. yüzyılın ilk çeyreğinde, Nâsireddin Tûsî'ye atfedilen ve Bâh-nâme-i Şâhî olarak bilinen Farsça eseri, Saruhan Beyi Yakup Bey'in isteği üzerine Türkçeye çevirmiştir (Bayat, 2010: 290).

Nasîrüddîn Tûsî'ye İsnat Edilen Bâh-nâme'nin Bâh-nâme'nin Bir Diğer Çevirisi

Âlî Haydar Bayat'ın koleksiyonunda yer alan bu eser, 1057 hicrî (1647 miladî) yılında Nisârî (Hüseyin b. Ferrûh Çavuş) tarafından istinsah edilmiş ve tercümesinin müellifi bilinmeyen bir bâh-nâme tercümesidir. Eserde yer alan bilgiye göre, bu bâh-nâme tercümesi, Yavuz Sultan Selim'in isteği üzerine Fars dilinden on sekiz ana bölüm (bâb) halinde Türkçeye kazandırılmıştır (Tûsî, Nasîrüddîn, İslam Ansiklopedisi cilt 41, 2012).

Rucû'û's-Şeyh

Kâtip Çelebi'nin aktarımına göre, İbn Kemâl'in eseri olarak bilinen yapıtın gerçek yazarı Tifâşî'dir. Bursalı Mehmed Tahir ise İbn Kemâl'in Arapça kaleme aldığı bu eserin, Gelibolulu Âlî tarafından Türkçeye aktarıldığını ifade etmektedir. Gelibolulu Âlî, Tifâşî'nin orijinal metnine mensur ve manzum ilaveler yaparak eserini Râhatu'n-Nüfûs olarak isimlendirmiştir (Adıgüzel, 2016: 21).

Fî Zâ'fu'l-Bâh ve Mevânî'i'l-Cebel

XVII. yüzyılın ortalarında Kâtibzâde Mehmet Refî (ö. 1769) tarafından kaleme alınan Risâle fî Za'fu'l-bâh ve Mevânî'i'l-Cebel, Osmanlı tıbbî yazınında cinsel sağlığı bağımsız bir konu olarak ele alan ve bilimsel bir yaklaşımla yazılmış son büyük bâh-nâme olarak literatürde bilinmektedir (Bayat & Uzel 2002).

Yukarıda tanıtılan eserler, yapı ve içerik özellikleri bakımından klasik anlamda birer bâh-nâme niteliği taşımaktadır. Bu eserlerde cinsel sağlık, üreme gücünü artırma yolları,

şehvetin kontrolü ve cinsel ilişkide dikkat edilmesi gereken hususlar gibi temalar ön plandadır. Öte yandan, doğrudan bâh-nâme formunda olmayan; ancak tıbbî amaçlarla kaleme alınmış bazı eserlerde de belirli bölümlerin cinsel sağlığa ayrıldığı görülmektedir. Osmanlı tıbbî literatüründe bâh yani cinsel sağlık konusu, doğrudan bu temaya odaklanan bâh-nâmelerde ele alındığı gibi, genel tıp kitaplarının belirli bölümlerinde de kapsamlı biçimde işlenmiştir. Hacı Paşa'nın *Müntahab-ı Şifâ* adlı eserinde bâh konusuna yer verilmiş; Ahmedî, *Tervîhü'l-Ervâh* adlı eserinin ilk iki bâbını doğrudan bu konuya ayırmıştır. İbn-i Şerîf'in *Yâdigâr-ı İbn-i Şerîf* adlı eserinde de bu konu işlenmiştir. Sabuncuoğlu Şerefeddin'in klasik sağlık kitabı olan *Mücerrebnâme*'sinde ve Muhammed bin Mahmûd-ı Şîrvânî'nin *Tuhfe-i Murâdî* adlı eserinde cinsel sağlığa özel bir yer ayrılmıştır. Şîrvânî Mahmud'un XV. yüzyılın ikinci yarısında yazdığı *Kemâliyye* adlı eserinde ve Nidâî'nin 1566 tarihli *Menâfîü'n-Nâs* adlı çalışmasında da bâh konusuna değinilmiştir. *Ağdiye-i Müfrede fî Mukavvî Bâh-ı Bâşer* adlı eserin ikinci bölümünde bâh konusu detaylandırılmıştır. XVI. yüzyıla tarihlenen *Kitâbü'l-Mühimât* ve Zeynelâbidîn b. Halîl'in *Şifâü'l-Furâd* adlı eserinde de benzer şekilde cinsel sağlık konuları ele alınmıştır. XVII. yüzyılın ilk yarısına ait olan *Gayetü'l-Beyân fî Tedbîri Bedenü'l-İnsân* adlı çalışmada ve Ahmed-i Sâî tarafından 1733'te Farsçadan çevrilen *Gunyetü'l-Muhassılîn fî Tercemeti Tuhfetü'l-Mü'minîn* adlı eserde ise ilaç terkiplerinin yanında cinsel sağlığa ilişkin bölümler de yer almaktadır. Son olarak, Muhammed Yûsuf Şîrvânî'nin 1712 yılında kaleme aldığı *Tıbb-nâme* adlı eser de hem genel sağlık bilgilerini hem de cinsel sağlık konularını birlikte işleyen eserlerdendir (Adıgüzel, 2016: 21-22).

Bâh-Nâmeler Hakkında Yapılan Tez Çalışmaları

Osmanlı Tıbbında İlk Bahname Örneği: Musa B. Mesud'un Bahname Tercümesi Ve Modern Üroloji Açısından Değerlendirilmesi

Bu doktora tez çalışması, Muhammet İhsan Karaman tarafından İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü'nde 2019 yılında hazırlanmıştır. Osmanlı dönemine ait en erken bâh-nâme örneklerinden biri olan *Bâh-nâme-i Pâdişâhî*'nin Musa b. Mesud tarafından II. Murad için yapılan tercümesini konu edinmektedir. Çalışmada eserin transkripsiyonu gerçekleştirilmiş, içerik analizi yapılmış ve eserde yer alan cinsel sağlık, tedavi yöntemleri ve cinsel yaşamla ilgili konular, günümüz modern üroloji bilgileriyle karşılaştırılarak değerlendirilmiştir. Tez, hem Osmanlı tıbbının cinsel sağlık yaklaşımını

ortaya koymakta hem de tarihsel bir metnin günümüz tıbbıyla ne ölçüde örtüştüğünü analiz etmektedir. Bu yönüyle tez, tarihsel tıp metinlerinin modern tıp bağlamında yeniden okunmasına önemli bir katkı sunmaktadır (Karaman, 2019). Yapılan bu çalışma doktorlar tarafından hazırlandığı için gerek fonetik gerekse morfolojik olarak dil bilimsel inceleme yapılmamıştır.

Râhatu'n-Nüfûs Üzerine Bir Dil İncelemesi (İnceleme-Metin-Dizin-Sözlük-Terimler)

Doktora çalışması olan bu eser, Ahmet Adıgüzel tarafından 2016 yılında Girne Amerikan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde yayınlanmıştır. Gelibolulu Mustafa Âlî'nin XVI. yüzyılın ikinci yarısında kaleme aldığı bâh-nâme türündeki *Râhatu'n-Nüfûs* adlı eseri dilbilimsel açıdan ele alan bir çalışmadır. İki cüzden oluşan bu eserin ilk bölümü yirmi beş başlıktan oluşmaktadır ve erkeklere yönelik cinsel bilgileri içermektedir. İkinci bölüm ise on beş başlıktan oluşmaktadır ve kadınlara yönelik cinsel bilgileri içermektedir. Eserde, cinselliğin yararları ve zararları, cinsel hastalıklar ve tedavi yöntemleri gibi konuların yanı sıra, organ adları, ilaç, yiyecek, içecek, bitki ve hayvan adları bakımından da zengin bir içerik sunulmaktadır. Çalışma, eserin transkripsiyonunu, dizin ve sözlük çalışmalarını içermekte ve metnin dil özelliklerini detaylı bir şekilde incelemektedir. Ayrıca, eserin farklı nüshalarının içerik ve değerlendirme farklılıklarına da değinilerek, metnin tarihî Türk dili açısından önemi vurgulanmaktadır (Adıgüzel, 2016).

'Âlî Bin İshâk Müfredât-ı Mükellef Giriş, Söz Varlığı Üzerine Bir İnceleme, Metin, Sözlük

Musa Şengün tarafından hazırlanmış ve Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde 2017 yılında sunulmuş bir yüksek lisans tez çalışmasıdır. Bu çalışma, II. Murad döneminde hekimlik yapmış olan Âlî bin İshâk'ın, Eski Oğuz Türkçesiyle kaleme aldığı ve bilinen ilk telif bâh-nâme örneği olan “Müfredât-ı Mükellef” adlı eserini dilbilimsel açıdan incelemektedir. Tez, dört bölümden oluşmaktadır: giriş, söz varlığı incelemesi, metin ve sözlük. Giriş bölümünde, çalışmanın amacı, yöntemi, eserin yazarı, nüshaları ve eserdeki halk hekimliği izleri gibi konular ele alınmıştır. Söz varlığı incelemesinde, eserin Cerrahpaşa Tıp Tarihi Enstitüsü'nde bulunan nüshası tematik kategoriler altında analiz edilmiştir. Metin bölümünde, Arap harfleriyle yazılmış olan

metin Latin harflerine aktarılmıştır. Sözlük bölümünde ise, metindeki kelimelerin anlamları açıklanmıştır. Bu tez, hem Osmanlı tıbbî hem de Eski Oğuz Türkçesi açısından önemli bir kaynak sunmaktadır. (Şengün, 2017)

Bâh-nâme-i Taytûs (Tîûtûs) (طيطوس) Yâdigâr-ı Muzaffer Şâh Adlı Eserin Tanıtımı

Çalışmaya konu olan eser, Sultan Yakub adına hazırlanmış Bâh-nâme-i Pâdişâhî'nin çevirisidir. Gazneli hükümdarı Gazan Mahmud Han'ın oğlu Muzaffer Han'ı sağlığına kavuşturmak için Nasîrüddîn Tûsî tarafından kaleme alınmıştır. TBMM Kütüphanesi Açık Erişim Koleksiyonu nüshasından başka bilinen bir nüshası yoktur. Siyah deri ciltli olup cildi oldukça yıpranmış vaziyettedir. Harekeli nesih hatla, nohudî renkli, çapa filigranlı kâğıda yazılmıştır. Eser adı, söz başları kırmızıdır. Birkaç varakta sayfa kenarlarında yazıların olduğu görülmüştür. Eserde genellikle sayfa sonlarında bir sonraki sayfanın hangi kelimeyle başlayacağı yazmaktadır. 78 varaktır ancak sonu eksiktir. Kâğıt ölçüsü 206x145 (147x86) mmdir. Satır sayısı 70a'ya kadar 11, 70a ile 79a arasında ise 13 satırdır. 70a-79a arasında hastalıklar ve onlara iyi gelen yiyecekleri anlatan eksik bir risale olan bu eser, 79a-83b arasında ise ilaç terkibleri bulundurmaktadır. Eser rutubet almasına karşın gayet temiz bir şekilde korunmuştur. Yazarın dili oldukça sadedir. Tıbbî içeriğiyle öne çıkan bu eser, vücut yapısı ve işleyişine dair bilgilerin yanı sıra, sağlığı destekleyen besin kaynaklarını ve ilaçları, cinsel yaşam kalitesini artırmaya yönelik reçeteleri, üreme yeteneğini güçlendiren formülleri, gebeliği önleyici yöntemleri, üreme organlarının sağlığını iyileştiren karışımları, doğanın eczanesi olan şifalı bitkileri, şarap ve tiryakileri, çeşitli farmasötik formları (macunlar, merhemler, haplar, içecekler) ve bunların hazırlanma şekillerine dair açıklamalar içermektedir.

Üzerine çalıştığımız eserin Bâh-nâme-i Pâdişâhî'nin bir çevirisi olması eserde şu şekilde geçmektedir;

“kütüb-i tabîbiyye-i mutekaddimîn ve terākîbi ‘ilmiyâtı mutâhḥırîn muṭâle‘a édüb ve mücerrebâtların cem‘ êtdi ve müretteb kıldı yigirmi bir bâb üzerine ve bâhnâme-i pâdişâhî dèyü ad vèrdi”

Bunun yanı sıra eserin yazılma sebebi yani sebep-i telifi de eserin baş kısmındadır. Eserin, Gazneli hükümdarı Gazan Mahmud Han'ın oğlu Muzaffer Han'ın yersiz olarak başına gelen felçlilik halinden ve aynı zamanda organ veya beden zayıflığı olarak tabir edilen

bir hastalık sebebiyle Hoca Nasîrüddîn'den telif edilmesinin istenildiği şu şekilde görülmektedir;

“islâm-ı emîn yâ rabbü'l-‘âlemîn melik-i ‘ulemâ ve re’îs-i hükemâ hoca naşr-ı tûsî rahmetullâh iş bu kitâbı te’lîf ettiğine sebep oldur kim sulţân-ı ebû muzaffer hân kim sulţân kazan hân oğludur kazan hân sâbıkâ-yı hân oğludur halîfe-i rûy-ı zemîn eydürler nâ-gâh meflûc ve süst-endamlık vâkı‘ oldı hâl bu kim hûbân-ı hıtây ve şâhib cemâlât-ı hotanî katına cem‘ etmişdi ba‘zısın melik yemen birle ve ba‘zısın nikâh birle anuñcün cimâ‘a gâyet harîş idi ve zevvâkidi ol şâhibi cemâlleri birle zevk ü mübâşeret etmeklikden kaldı ve çün gördükim hâl böyle oldı hoca hazretine i‘lâm edüb te’lîf kitâb istedi”

Bâh-nâme-i Taytûs (Tîrûs) Yâdigâr-ı Muzaffer Şâh adlı eser, besmele çekildikten sonra Allah’a hamd ve peygambere salat ve selam ile giriş yaptığı bir şekilde başlar. Ardından tıp ilmi, önemli hekimler ve eserin yazılma amacına dair açıklamalarda bulunulur. Bu giriş bölümünün ardından, insanın yaratılışıyla ilgili bir ön söz yer almakta olup, sonrasında eser, belirli bablar halinde devam etmektedir.

el-bâbü'l-evvel ya‘nî evvelki bâb tedbîr insânun ve mizâclarınun beyânındadır (11b/3)

el-bâbü’s-şâni ikinci bâb şol müfredât gıdaları beyân eder kim şıhhat bedene insâna gerekdür (18a/9)

el-bâbü’s-şâlese ya‘nî üçüncü bâb müfredât edviyyeleri beyân eder kim hülâşa edviyyeleridür emrâziçün huşûşa takviyye-i ef‘âlü ve ziyâde meniçündür

el-bâbü’r-râbi‘ ya‘nî dördüncü bâb şol mürekkeb gıdaları beyân eder kim mizâc insâna muşlihdür ve eflâcın zâ’il ve süst-endamlığın def‘ eder ve ef‘âl cimâ‘ kavî kıılır (19a/1)

el-bâbü’l-hamse ya‘nî beşinci bâb şol şarâbları ve tiryâkları beyân eder katı şâfî kıılır ve mizâc fâside-i şalâhiyye getirüb ef‘âli ‘azîm kavî kıılır (22a/7)

bâbü’s-sâdis ya‘nî altıncı bâb şol ma‘cûnları beyân eder kim güvârîşleri dağı müferrihdür def‘i melâletü eder ma‘îdeye ‘azîm kuvvet verür (23b/9)

bābü's-sābi' ya'nī yedinci bāb şol şāflardadır kim bildügi burüdeti ve a'zādaki ruṭûbet kim ziyāde olmuş em'ādan ve ma'deden şafrāyı ve balğamı ve sevdāyı cāzib édüb def' eder ve cimā'a 'azīm kuvvet vērür bēli muḥkem kılur fā'ide çoğdur (27b/5)

bābü's-şamine ya'nī sekizinci bāb şol hıknelerün beyānındadır kim veca' mefāşıl vefatü'l-cünüb 'ırķu'n-nisāyı ve bēl ağrısını ve riyāḥ fāsıdeyi ve kıluncı def' eder bēli muḥkem kılub ef'āli 'azīm kavī kılur (28a/6)

bābü't-tāsi' ya'nī tokuzuncı bāb şol kuşakların beyānındadır kim gēyeceklerin beyānındadır kim fuṣūli erba'da ṭabī'at insāna muḥālif olub maraz ḥāşıl olmaya (29a/7)

bābü'l-aşera ya'nī onuncı bāb şol cimā'un şartlarının beyānındadır zekere édeler ne vechile édeler kim bedeni insāna zarar ḥāşıl olub ve tīz kocalmak vāķı' olmaya (30a/2)

bābü'l-ḥādī 'aşera ya'nī on birinci bāb şol edviyyeler beyānındadır kim zekere édeler galīz ve ka'im ola ya'nī yoğun muḥkem olur kemā-yenbağıy (31a/8)

bābü's-sānī 'aşera ya'nī on ikinci bāb şol edviyyelerin beyānındadır kim zekere ṭlā édeler ṭavīl eyler kemā-yenbağıy (33a/2)

bābü's-selāse 'aşera ya'nī on üçüncü bāb şol edviyyelerin beyānındadır kim elün ayağın barmakları arasına dürteler cimā'a gāyet kavī eyler za'if olmaz ne kadar éderse etsün (34a/3)

bābü'r-rābi'-aşera ya'nī on dördüncü bāb şol ağızda tutacak ḥabların beyānındadır kim ḥālet-i cimā'da be-gāyet lezzet vērür mücerret fā'ile (35a/2)

bābü'l-ḥāmse-aşera ya'nī on beşinci bāb şol edviyyelerin beyānındadır kim ḥālet-i cimā'da gāyet lezzet vērür hem fā'ile hem mef'üle (35b/6)

bābü's-sādis-aşera ya'nī on altıncı bāb şol edviyyeler beyānındadır kim 'avratlar bākire olalar ya'nī fark olmaya ḥārr ola kim cimā' edemeyeler ḥarāretinden (36a/9)

babü's-sābi' - 'aşera ya'nī on yedinci bāb şol edviyyelerüñ beyānındadır kim hīç 'avratlar hāmile olmayalar bunun sebebiyle dā'im bākire gibi olalar (37a/5)

babü's-sāmin- 'aşera ya'nī on sekizinci bāb şol edviyyeler beyānındadır kim hāmile olmayan 'avratlar hāmile olalar 'ilāc édeler (37b/8)

babü't-tāsi' - 'aşera ya'nī on toközüncü bāb tāze yaralaruñ 'alāmetlerin ve 'ilācların beyān eder (38a/4)

babü'l- 'aşrīn ya'nī yigirminci bāb ok demrenlerin tüfekler 'alāmetlerin ve 'ilācların beyān eder (41a/7)

babü'l-ḥādī 'aşrīn cemi' şınıqları başdan ayağa degin aşillarıyla 'ilācların beyān eder (43b/8)

Eserin İsmi Konusu

Eserin tek nüshasının bulunduğu TBMM Kütüphanesi Açık Erişim Koleksiyonunda bu eserin ismi “Bah-nāme-i Taytus Yadiğar-i Muzaffer Şāh” olarak geçmektedir. Burada (طيطوس) şeklinde yazılmış olan bu kelime “Taytûs” ya da “Tîtûs” şeklinde de okunabilmektedir. Yapılan araştırmalar doğrultusunda “Taytûs” kelimesi hakkında herhangi bir bilgi bulunamamıştır. Biz de bu sebepten ilgili kelimenin “Tîtûs” olabileceği ihtimalini düşünmekteyiz. Peki bu adlandırmadaki “Tîtûs” nedir ya da kimdir? Titus, tam adıyla Titus Flavius Vespasianus, M.S. 39–81 yılları arasında yaşamış ve Roma İmparatorluğu'nun onuncu imparatoru olarak M.S. 79–81 yılları arasında tahtta bulunmuştur. Babası İmparator Vespasianus'un ardından tahta çıkan Titus, özellikle M.S. 70 yılında Yahudiye'deki isyanı bastırarak Kudüs Tapınağı'nı yıkmasıyla tanınır. Bu zaferi nedeniyle Roma'da adına Zafer Takı (Arch of Titus) inşa edilmiştir. Saltanatı kısa sürmesine rağmen halk tarafından cömertliği ve adaletiyle sevilen bir yönetici olarak anılmıştır. Tarihte hem askeri başarıları hem de felaket dönemlerindeki liderliğiyle hatırlanan bir figürdür. Titus Tüneli ise, Hatay'ın Samandağ ilçesinde bulunan bir Roma yapısıdır ve adını Roma İmparatoru Titus'tan alır. Tünelin Titus'un bizzat emriyle tamamlandığı ya da onun döneminde sona erdiği kabul edilir. Bu nedenle, eserin o

bölgede yazılmış olabileceği ve Titus Tüneli'nin bulunduğu coğrafya ile ilişkilendirilmesi, eserin isminin “Tîtûs” olabileceği ihtimali üzerine durulmuştur.

1. BÖLÜM: YAZIM ÖZELLİKLERİ

1.1. Ünlü Seslerin Yazılışı:

1.1.1. a Ünlüsünün Yazılışı:

Sözcük Başında: İncelenen metinde /a/ ünlüsü çoğunlukla üstünlü elif (ا), kimi zaman medli elif (آ), kimi zaman (إ), nadir olarak da sadece elif (ا) ile yazılmıştır:

aşa (أشأ) (76a/5)

acı (أجى) (15a/7)

az (أز) (33b/6)

ak (أق) (13b/6)

anu (أنوك) (12b/6)

aya (أياق) (34a/3)

Sözcük Ortasında: /a/ ünlüsü metinde hem elif (ا) hem de üzerine üstün (') harekesi getirilerek gösterilmiştir:

baş (بأش) (24a/1)

çanak (جناق) (61b/1)

damak (دمق) (58b/3)

kalın (قلن) (21b/4)

kalın (قلان) (26b/4)

topalak (طوبلاق) (31b/4)

Sözcük Sonunda: /a/ ünlüsü metinde çoğunlukla güzel he (ه) ile yazılmıştır. Ancak yer yer de elif (ا) ile yazılmıştır:

ağa (أگا) (10a/3)

kara (قره) (11b/11)

kara (قرا) (81a/2)

yara (ياره) (39b/6)

sırça (سرچه) (21a/6)

1.1.2. e Ünlüsünün Yazılışı:

Sözcük Başında: /e/ ünlüsü çoğunlukla (اِ) harfî ile gösterilirken kimi zaman da harekesiz (i) yazılmaktadır:

ecele (اَجَلِه) (10b/6)
edviyye (اَدْوِيَّه) (40b/3)
eger (اَكْر) (12a/8)
elekden (اَلْكَنْ) (30b/6)
eņseye (اَكْسِيَه) (56b/7)
ekşi (اَكْشِي) (71b/2)
enār (اِنَار) (71b/2)

Sözcük Ortasında: /e/ ünlüsü genellikle üstün (َ) ile gösterilirken, Eski Oğuz Türkçesinde kullanılan 3. şahıs istek kipi (-A-lAr) ekinin bazı örneklerinde bu ünlünün güzel he (ه) ile yazıldığına rastlanılmaktadır:

erkek (اَرْكَك) (16b/10)
gegşek (كَكْشَك) (48b/6)
kemirdekde (كَمِرْدَكْدَه) (59b/6)
seçeler (سَچَلَر) (78b/10)
görelər (كُورَه لَر) (22a/5)
süzeler (سُزَه لَر) (33b/6)

Sözcük Sonunda: /e/ ünlüsünün yazımında çoğunlukla güzel he (ه) tercih edilirken, nadir olarak elif (i) harfinin de kullanıldığı görülmektedir:

bile (بِلَه) (16b/6)
döne (دُونَه) (31b/10)
nesne (نَسْنَه) (8a/11)
tāze (تَاَزَه) (17b/10)
yèye (يِيَه) (80b/5)
içe (اِچَا) (65b/4)

1.1.3. o,ö,u,ü Ünlülerinin Yazılışı:

Sözcük Başında: Bu sesler için kelime başında çoğunlukla ötreli elif vav ile (و) veya ötreli elif (اِ) harfî kullanılırken, nadir olarak da elif ve vav harfleri (و) kullanılmıştır:

ocak (أَوْجَعُ) (64a/5)
od (أُودُ) (21a/2)
öksürük (أَوْكُسْرُوكُ) (70a/13)
öyken (أَوْيَكْنُ) (42a/7)
öyken (أَيْكُنُ) (67a/8)
uyku (أَيْقُو) (75a/9)
üzüm (أُزْمُ) (18a/3)
on (أُون) (77b/1)

Sözcük Ortasında: Hem vavlı ötre (و) hem de yalnızca ötre kullanılarak gösterilmiştir:

ayruk (أَيْرُقُ) (11a/11)
büyük (بُيُوكُ) (11b/9)
büyük (بُيُوكُ) (72b/8)
açuk (أَچُوقُ) (46a/7)
fıkrün (فَكْرُكُ) (56b/11)
yüz (يُوزُ) (20b/9)

Sözcük Sonunda: İncelenen metinde (و) ve ötre beraber kullanılırken, birkaç örnekte sadece vav (و) ile kullanımı görülmektedir:

kuru (قُرُو) (71a/2)
şaru (صَارُو) (14a/4)
şu (صُو) (77a/6)
gizlü (كِزْلُو) (8a/11)
eyü (أَيُو) (37a/6)
ikü (أَيْكُو) (30a/9)

1.1.4. /i/ Ünlülerinin Yazılışı:

Sözcük Başında: Metinde yer alan /ı/ ve /i/ ünlüleri, kelime başlarında elif (ل) harfinin altına esre () getirilerek (ل) ya da elif-ye (أ) birleşiminin altına esre eklenerek (أ) biçiminde gösterilmiştir. Yer yer ise sadece elif (ل) sesinin kullanıldığı görülmektedir:

ırmağı (أَيْرْمَاغِي) (39a/10)
ısıcak (أَيْسَجَقُ) (33b/2)

iki (اِكِي) (12a/2)

ince (اِنْجَه) (50b/2)

içinden (اِچْنَدَنْ) (26a/10)

Sözcük Ortasında: Çoğunlukla sadece esre () kullanılarak gösterilse de seyrek olarak da ye (ی) işareti ile gösterilmiştir:

bir (بِرْ) (12a/9)

biper (بِپِرْ) (77b/11)

yigirmi (يِکْرِمِ) (17b/8)

şovıda (صُودَه) (21a/3)

gire (کِرَه) (16a/1)

Sözcük Sonunda: /ı/ ve /i/ ünlüleri genellikle esre ve ye (ی) ile, bazı örneklerde ise esre () ve hemze (ء) ile gösterilmiştir. Ayrıca -ı/-i belirtme durumu eki, araya giren -y bağlama ünsüzüyle birlikte -(y)ı/-(y)i biçimini almaktadır:

ruṭūbeti (رُطُوبَتِ) (20a/11)

zerdālūyi (زَرْدَالُوی) (65b/4)

biri (بِرِی) (9a/9)

kişi (کِشِی) (47b/6)

cümleyi (جُمْلَیْ) (64b/8)

Birkaç örnekte ise sadece esre () ile gösterilmiştir:

altı (أَلْتِ) (14a/11)

ķabı (قَبِ) (21a/3)

yarı (يَارِ) (64b/9)

1.1.5. è Ünlüsünün Yazılışı:

Kapalı e (è) ünlüsünün gösteriminde genellikle tek başına esre () ya da esre ile birlikte ye (ی) harfine yer verildiği görülmektedir:

bèl (بِیْلِ) (29b/10)

èrte (اِرْتَه) (28b/1)

gèce (کِیْجَه) (69a/5)

vèr (وِیْرِ) (58b/6)

yèl (يَلْ) (63a/11)

yèr (يَرْ) (25a/7)

dèdi (دِدِي) (3b/4)

édine (إِدْنَه) (29a/3)

ètdüm (اِتْدُمْ) (30a/6)

1.2. Ünsüz Seslerin Yazılışı

1.2.1. p ile b Seslerinin Yazılışı:

Metinde geçen b ve p seslerinin be (ب) ve pe (پ) harfleriyle yazımı genellikle düzenlidir. Ancak be (ب) sesi yerine pe (پ) sesi; pe (پ) sesi yerine de be (ب) sesi kullanıldığı birkaç örneğe rastlanılmıştır:

bişe (بِشَه) (16a/9) - pişe (پِشَه) (23a/11)

biber (بِبِرْ) (36b/5) - piper (پِپِرْ) (80a/3)

yaprağ (يِنْرَاقْ) (78a/8) - yabrağ (يَبْرَاقْ) (17b/8)

biber (بِبِرْ) (36b/5) - piper (پِپِرْ) (80a/3)

-Up zarf-fiil eki sadece be (ب)'li şekilde gösterilmektedir. Pe (پ)'li şekli ise bulunmamaktadır:

ısidub (اِسِيدُبْ) (41a/4)

şıqub (صِقُوبْ) (39b/3)

geçürüb (كَجْرُبْ) (68b/7)

sürüb (سُورُبْ) (63a/3)

édüb (اِدْبْ) (3b/10)

gösterüb (كُوسْتَرُبْ) (3b/9)

getürüb (كَتُورُبْ) (8b/2)

1.2.2. d ve t Seslerinin Yazılışı:

Eski Oğuz Türkçesi metinlerinde, t sesinin kimi zaman korunup kimi zaman d sesine dönüşmesi bakımından çeşitlilik göstermektedir. İncelenen metinde de t ve d seslerinin yer yer birbirlerinin yerine geçtiği, nöbetleşe kullanıldığı görülmektedir:

toğrı (طُغْرِي) (31a/4) - toşdoğrı (طُوصْدُوغْرِي) (43b/5)

tura (طُرَه) (31a/2) - dura (دُورَه) (58a/4)

toğraya (طُغْرَايَه) (16b/1) - doğrayalar (دُغْرَايَه لَر) (75a/3)

ṭatlu (طَئَلُو) (14b/3) - datlu (دَئَلُو) (71a/9)
ṭuta (طُوتَه) (35b/5) - duta (دُتَه) (35b/11)

1.2.3. ç ve c Seslerinin Yazılışı:

Metin geçen kelime baş, orta ve sonlarında c (ج) ve ç (چ) 'lerin yazımlarında düzensizlik görülmektedir. c sesi yerine ç; ç sesi yerine ise c sesinin kullanıldığı görülmektedir:

ceṇe (جَه) (74b/3) çeṇe (چَه) (58b/2)
cölmege (جُلْمَه) (36b/1) çölmege (چُلْمَه) (12b/11)
bucuk (بُجُق) (35a/4) buçuk (بُچُق) (13a/3)
oğlancuklarda (أُغْلَنْجُقْلَرْدَه) (61b/10) oğlançuklarda (أُغْلَنْجُقْلَرْدَه) (45a/11)
ac (أَج) (23b/6) açla (أَجْلَه) (13a/4)
avuc (أُوج) (28a/9), avuç (أُوچ) (28b/10)

1.2.4. s ve ş Seslerinin Yazılışı:

Metinde s ve ş seslerinin kullanımı, kelimege geçen ünlü seslerin incelik-kalınlık özelliğine bağılı olarak değışiklik göstermektedir. Genel yazılış itibariyle ince ünlü kelimelerden sonra sin (س), kalın ünlü kelimelerden sonra ise sad (ص) harfi tercih edilmiştir.

sen (سَن) (52a/5)
sivri (سُورِي) (57b/7)
söz (سُوز) (23b/8)
şoğan (صُغَان) (28b/8),
şaru (صَارُو) (67b/9)
şular (صُولُر) (56b/3)

İncelenen metinde genel kuralın aksine bazı kelimelerde sin (س) ile sad (ص) kullanımının birbirlerinin yerine kullanıldığı görülmektedir:

sular (سُولُر) (13b/9) - şular (صُولُر) (56b/3)
sūsen (سُوسَن) (24b/11) - şūsen (صُوسَن) (26a/1)
sovidur (سُودُر) (75b/5) - şovidur (صُودُر) (71a/13)
soṇra (سُكْرَه) (75a/12) - şoṇra (صُكْرَه) (13a/3)
soḳalar (سُقْلَر) (66b/9) - şoḳalar (صُقْلَر) (28b/5)
sırca (سِرْجَه) (21a/6) - şırça (صِرْجَه) (23a/2)

sarımsak (سَرْمَسَقْ) (74b/5) - şarımsak (صَرْمَسَقْ) (17a/5)

1.2.5. Damak n'sinin (ن) Yazılışı:

Bu ses için kef (ك) kullanılmaktadır:

önde (أَوَكْنَدَه) (57a/10)

yün (يُونُكْ) (34b/11)

şıjırden (سِكِرْدَنْ) (33a/3)

göñli (كُوْغْلِي) (71b/4)

şonra (صُكْرَه) (13a/3)

Yaygın kullanımının dışında bazı kelime sonlarında üç noktalı kef (كَ) harfinin kullanıldığı görülmektedir:

irin (اِرِيْكَ) (51b/7)

derin (دَرِيْكَ) (39b/8)

kalın (قَلِيْكَ) (73a/6)

1.2.6. g ve k Seslerinin Yazılışı:

Metinde geçen bu sesler, sadece kef (ك) harfiyle yazılmaktadır:

gêç (كِيْچْ) (70a/8)

gün (كُونْ) (15b/9)

gibi (كِيْبِي) (14a/4)

kendü (كَنْدُو) (27b/12)

kimi (كِيْمِي) (12a/4)

kök (كُوْكَ) (37a/11)

1.3. kim Bağlacının Yazılışı:

Bu bağlaç, genellikle (كِمْ) biçiminde yazılmakta olup bitişmeyen harflerden sonra ayrı yazıldığı bitişen harflerden sonra ise bitişik yazıldığı görülürken nadir olarak da (كِيم) şeklinde görülür:

olsunkim (أَوَلْسُونُكِمْ) (2a/6)

bilesinkim (بِلَهْ سِيْنُكِمْ) (42a/5)

burasinkim (بُورَاسِنْكِم) (47a/1)

vardur kim (وَارْدُرْ كِم) (42a/9)

budur kim (بودورْ كِم) (75a/3)

zîrā kim (زِيرَاكِيم) (59b/3)

1.4. ki Bağlacının Yazılışı:

Bağlaç olan ki “که” bazen bitişik bazen de kendisinden önceki kelimeden ayrı yazılmıştır:

olsunki (أُولْسُونَكِه) (2a/11)

olki (أُولَكِه) (44a/2)

evvelki (أُولَكِه) (6a/2)

gerek ki (كَرَكْ كِه) (3b/2)

bilgil ki (بُلْغِلْ كِه) (12a/8)

eger ki (اَكْرَكِه) (56b/6)

1.5. dağı Bağlacının Yazılışı:

Çalışılan metinde yalnızca “dağı” şeklinde olan bu bağlaç, kendinden önceki sözcükten ayrı yazılmıştır:

dağı sinir (دَخِي سِنْجِرْ) (14a/5)

dağı olsa (دَخِي أُولْسَه) (21b/5)

dağı bir kaba (دَخِي بِرْ قَبَه) (32b/10)

dürlü dağı (دُرْلُو دَخِي) (41a/6)

1.6. için Edatının Yazılışı:

“için” edatı metinde “içün” ve “çün” şekilleriyle görülürken hem kendinden önceki sözcükle bitişik hem de ayrı bir şekilde yazılmaktadır:

nikāh içün (نِكَاحْ اِچُونْ) (8b/8)

nikāhiçün (نِكَاحْ اِچُونْ) (8b/11)

anuçün (اَنُچُونْ) (9b/1)

kafa içün (قَفَا اِچُونْ) (57a/7)

delmek içün (دَلْمَكْ اِچُونْ) (68a/7)

“için” edatı çalışılan metinde sadece bir örnekte “için” şekliyle kullanılmıştır:

kendü için (كَنْدُ اِچُونْ) (27b/11)

1.7. -dUr Ek-fiilinin Yazılışı:

Metinde “durur” biçiminde de kullanımı olan bu ek-fiil, -dur/-dür biçiminde ekleşmiş olarak da kullanılmış ve bu ek-fiil bazen kelimeye bitişik bazen de kelimedenden ayrı yazılmıştır:

beyānındadur (بَيَّانِنْدَه دُرْ) (6a/3)

çokdur (چُفْدُرْ) (6b/8)

raṭbdur (رَاطْبُدُرْ) (75b/11)

gereklüdür (كَرْكُلُودُرْ) (18a/10)

gündür (كُونْدُرْ) (34a/3)

re'is-i hükemā dururlar (دُرُورْلَرْ) (18a/5)

1.8. Ek-Fiilin Yazılışı:

İncelenen metinde kullanılan ek-fiiller bazen ayrı bazen de birleşik yazılmaktadır. Ünlü ses ile biten sözcük sonlarında genellikle -y- kaynaştırma ünsüzü ye (ی) ile gösterilmektedir:

üstündeyiken (أُوسْتُنْدَ يَكْنْ) (17a/9)

kınarken (قَبْلَزَكْنْ) (23b/1)

tırurken (طُرُرْكْنْ) (30a/4)

cimā'da iken (جِمَاعَدَه اِيَكْنْ) (36a/8)

harış idi (حَرِيس اِدِی) (3a/4)

zevvākidi (زَوَاقِدِی) (3a/5)

varısa (وَارِسَه) (20b/3)

1.9. ile Bağlaç ve Edatının Yazılışı:

İncelenen metinde "ile" kelimesinin hem edat hem de bağlaç görevinde kullanıldığı ve bu kullanımlarda bazen önceki kelimeye bitişik, bazen ise ayrı yazıldığı tespit edilmiştir. Ayrıca, ünlü ile biten kelimelere "ile" eklendiğinde, iki ünlünün arasına "-y-" kaynaştırma ünsüzünün getirildiği de gözlemlenmektedir:

gece ile (كِيَجَه اِيْلَه) (39a/11)

güçile (كُوْجِيْلَه) (43a/1)

bez ile (بَزْ يِلَه) (50b/2)

yağıla (يَاغِلًا) (59b/2)

panbuğıla (يَنْبُوْغِلًا) (69a/10)

Aynı zamanda “ile” edatı ya da bağlacı bazı kelimelere “-la/-le” biçiminde eklenerek bitişik şekilde de kullanılmıştır:

anunla (أَنُوْغْلًا) (47b/7)

ısıcaqla (إِسْجَقْلًا) (20a/5)

elinle (الْيَنْلًا) (64b/3)

şekerle (شَكْرُلًا) (13a/2)

1.10. Farsça ve Arapça Kelimelerin Yazılışı:

Arapça ve Farsça kökenli kelimelerin, büyük ölçüde ait oldukları dillerin imlâ kaidelerine uygun biçimde yazıldığı gözlemlenmektedir. Bununla birlikte, zaman zaman bu kuralların dışında kalan yazım örneklerine de rastlanmaktadır:

ma‘deye (مَعْدِيَّة) (75b/7), ma‘ideye (مَعْدِيَّة) (74a/9), midde (مِدَّة) (30b/3)

hazm (حَظْم) (70b/1), hāzm (حُظْم) (70a/5)

taḥlīl (تَحْلِيل) (24a/1), taḥlīl (تَحْلِيل) (71b/11)

zīrā (زِيرًا) (10a/1), zīra (زِير) (38b/2)

1.11. Yardımcı Ünsüzün Yazılışı:

Metinde geçen bazı kelimelerde, -i/-i belirtme durum eki, ünlülerden sonra yazılan kaynaştırma ünsüzü dönem imlâsına bağlı olarak -y- üzerine gelen hemzeyle (ء) gösterilmiştir:

senāyī (سَنَائِي) (1b/8)

fāsideyi (فَاسِدِيَّة) (6b/10)

ma‘ideyi (مَعْدِيَّة) (14a/11)

sūddeyi (سُودِيَّة) (15a/11)

2. BÖLÜM: DİL BİLGİSİ

2.1. Ses Bilgisi

2.1.1. Ünlü Sesler

İncelenen metinde, dört kalın (a, u, o, ı), dört ince (e, ö, i, ü) ve bir geçiş ünlüsü (è) olmak üzere toplam dokuz ünlü ses mevcuttur.

2.1.1.1. Kök Hecedeki è ünlüsü:

İncelenen metin harekeli bir metin olduğu için kapalı è ünlüsü tam olarak belirlenememektedir. Bu ses bazen esreyle () bazen de ye (ى) ünlüsüyle birlikte kullanılmıştır.

“Kapalı e” olarak adlandırılan bu ses, çalışılan metinde “è” şeklinde gösterilmiştir:

bèl (بِلْ) (29b/10)

dèdi (دِدِى) (3b/8)

ètmek (اَيْتْمَكْ) (55b/6)

dévşirür (دِیُوشِرُورْ) (52b/1)

gèce (كِيْجَه) (69a/5)

yèdi (يِدِى) (78a/10)

Metin incelendiğinde, yazarın kapalı “è” kullanımı gereken birtakım sözcüklerde e ve i ünlülerinin iki şeklini de kullandığı görülmektedir:

geç (كِيْجْ) (30a/7) - gèç (كِيْجْ) (70a/8)

erkek (اَرَكْ) (16b/10), èrkek (اَرَكْ) (16a/7)

beş (بِشْ) (16b/3), bèş (بِشْ) (21a/1)

èrişkendür (اَرِشْكَندُورْ) (47a/6)

2.1.1.2. Ünlü Uyumları:

a) Kalınlık-İncelik Uyumu: Metinde bu ses uyumunun büyük ölçüde sağlandığı ancak '-ken' ekinin ve tezlik-sürerlilik eklerinin sözcüklere eklenmesiyle Türkiye Türkçesindeki gibi uyumsuzluk ortaya çıktığı görülmektedir.

kızılken (قِرْلُكُنْ) (67a/4)

olurken (الْوُرْكُنْ) (54a/8)

maḥmūmken (مَحْمُومْ كُنْ) (72a/1)

Günümüz Türkçesinde uyuma girmeyen “ki” aitlik ekinin ise metinde iki örnek dışında uyuma girdiği görülmüştür:

béldeki (بِلْدَكِي) (15a/9)

göğüsdeki (كُوْغُسْدَكِي) (17b/6)

ayakdağı (أَيَاقْدَه غِي) (66a/9)

çıkındağı (چِقْنَدَغِي) (32b/9)

a‘zādaki (اعْضَادَكِي) (20a/11)

havāndaki (هَوَانْدَه كِي) (31b/1)

b) Düzlük-Yuvarlaklık Uyumı:

Genel itibarıyla metinde bu uyum söz konusudur. Fakat bu kurala aykırı sözcüklere de rastlanılmıştır:

toğrı (طُوْغْرِي) (39b/6)

kurı (قُرِي) (18b/5)

delük (دَلُوكْ) (63b/4)

buyurmuşlar (بُيُورْمِشْلَر) (9b/6)

dögülmiş (دُكُلْمِش) (78b/10)

Fiillerdeki çatı eklerinden önce kullanılan bağlayıcı ünlünün hem yuvarlak (-u, -ü) hem de düz (-ı, -i) biçimlerde görüldüğü tespit edilmiştir:

çekilür (چِكْلُورْ) (30a/9)

yarılur (يَارِلُورْ) (66b/8)

kavrulmuş (قَوْرُلْمِش) (35a/11)

dévşirüldiyse (دِيْوْشِرُلْدِيْسَه) (51b/8)

Düzlük-Yuvarlaklık Uyumuna Aykırı Olan Sözcük Kök ve Gövdelerindeki Yuvarlaklıklar

1. Düzlük-Yuvarlaklık Uyumuna Aykırı Olarak Yuvarlak Ünlülü Olup Yuvarlaklığını Koruyan Sözcükler:

sidügi (سِدْجِي) (30b/1)

altun (الْتُونُ) (39a/5)

eyü (أَيُو) (37a/6)

yaku (يَقُو) (46a/1)

2. -ğ/-g Ünsüzlerinin Erimesi Sebebiyle: Kelime sonlarındaki g sesinin, $g > \check{g} > w$ sürecinin son aşamasında beliren 'w' dudak ünsüzünün kendinden önceki ünlüyü etkilemesiyle (gerileyici yakın benzetme) yuvarlaklaşmıştır. Bu ses hadisesi Eski Oğuz Türkçesinin karakteristik özelliğidir. Metinde meydana gelen yuvarlaklaşma örnekleri şunlardır:

kapusına (قَبُوسِنَه) (34a/6)

ayru (أَيْرُو) (20b/10)

şaru (صَارُو) (67b/9)

Metinde yer alan kelime sonu ünsüzleri düştükten sonra yuvarlaklaşma hadisesinin görülmediği örnekler de bulunmaktadır:

katı (قَتِي) (51a/11)

elli (الَلِي) (23b/1)

acı (أَجِي) (15a/7)

Yukarıda bahsedilenlerin yanı sıra, metinde düzlük-yuvarlaklık uyumuna aykırı başka kelimeler de mevcuttur:

süst-endāmlarıçün (سُسْتُ أَنْدَامُ لَرِيچُونُ) (32a/2)

kendü (كَنْدُو) (27b/12)

3. Dudak Ünsüzleri Sebebiyle: Türkçede bulunan bazı kelimelerde, dudak ünsüzlerinin etkisiyle yuvarlaklaşma hadisesi görülmektedir. Çalışılan metinde yer alan yuvarlaklaşma örnekleri şunlardır:

demürle (دَمُرْ اِيلَه) (57b/11)

kapusına (قَبُوسِنَه) (34a/6)

frenk büberi (فِرَنْكُ بُبَرِي) (64b/9)

semüz (سَمُوزُ) (19a/11)

yavuz (يَاوُزُ) (66a/8)

Eklerde Görülen Düzlük-Yuvarlaklık Uyumuna Aykırı Yapılar

1. Yuvarlak Ünlülü Olan Ekler:

Fiilden İsim Yapma Eki -uk/-ük:

uyanuk (أُيَانُكُ) (44a/1)
ayruğun (أَيْرُوكُ) (45b/6)
açuk (أَچُوكُ) (46a/7)
çıkukda (چُقُودَه) (47a/11)
delük (دَلُوكُ) (63b/4)

Sıfat-Fiil Eki -duğ/-dük:

olduğı (أُولْدُغِي) (12a/9)
bağladuğun (بَغْلَدُوكُ) (47a/10)
bişdükden (بِشْدُكْدَنْ) (19a/5)
dökdükden (دُكْدُكْدَنْ) (25a/10)

Zarf-Fiil Eki -(y)ü:

Tek bir örnekte rastlanmaktadır.
dèyü (دِيُو) (42a/6)

Ettirgenlik Eki -ur/-ür:

arturur (أَرْتُورُ) (19b/8)
yatura (يَاتُورَه) (62a/11)
bişürür (بِشْرُورُ) (75a/8)
geçürüb (كُچْرُبُ) (68b/7)

Ettirgenlik Eki -dur/-dür:

dolduralar (دُولْدُرَه لَر) (69a/11)
yabışduralar (يَابِشْدُرَ لَر) (68a/8)
dikdüre (دِكْدُرَه) (29b/9)
yërleşdüre (يِرْلَشْدُرَه) (47a/4)

Yön Gösterme Eki -erü:

ilerüde (اِلْرُدَه) (42b/3)

içerü (اِچْرُو) (63a/11)

Geniş Zaman Eki -(u)r/-(ü)r:

bilür (بِلُورْ) (43b/8)

vürür (وُرُورْ) (20b/8)

bulursa (بُلُورْ سَا) (70a/10)

yarılur (يَارِلُورْ) (66b/8)

Ek Fiil -dur/-dür:

çokdur (چُقُورْ) (10a/5)

ıssıdur (اِسْدِرْ) (70a/8)

degüldür (دِكُلُورْ) (44a/10)

zevküdür (زَوْقُورْ) (10a/4)

2. Dudak Ünsüzleri Sebebiyle Metinde Yuvarlak Ünlülü Olan Ekler:

1. Tekil Şahıs İyelik Eki -(ü)m:

ëtdügüm (اَيْتْدُغُومْ) (53b/10)

kendüm (كَنْدُومْ) (11b/4)

1. Çoğul Şahıs İyelik Eki -(ü)müz:

dëdügümüz (دِدُوكُومُزْ) (63a/9)

ëtdügümüz (اَيْتْدُغُومُزْ) (42b/10)

Görülen Geçmiş Zaman 1. Teklik Şahıs Eki: -düm:

dikdüm (دِيَكْدُومْ) (39b/4)

ëtdüm (اَيْتْدُومْ) (30a/6)

gördüm (كُردُومْ) (48a/2)

eyledüm (اَيْلْدُومْ) (39b/2)

3. -ğ/-g Ünsüzlerinin Düşme Sürecinde Yuvarlaklaşan Ekler:

Eski Türkçe devrinden ek sonunda bulunan -g/-ğ sızıcı ünsüz sesi Eski Oğuz Türkçesinde eriyerek kendinden önce gelen ünlü sesi yuvarlaklaştırmaktadır. Bu durum Eski Oğuz Türkçesinin belirgin özelliğidir:

Sıfat Eki -lu/-lü:

kalaylu (قَالَيْلُو) (60a/8)

şarıǵlu (صَرِغُلُو) (12a/3)

çengellü (چَنگَلَلُو) (41b/8)

gözlü (كُوزُلُو) (12a/1)

Metinde -lu/-lü şeklinde görülen sıfat ekinin düz ünlülü şekillerine de (-lı/-li) rastlanılmaktadır:

kanlı (قَالَلِي) (56b/2)

yaǵlı (يَاغَلِي) (58a/11)

tozlı (طُوزَلِي) (66a/11)

4. Benzeşme Sonucu Yuvarlak Ünlüye Dönen Ekler:

İsimden İsim Yapım Eki -cük/-çük:

köbrücük (كُوبرُوجُكْ) (50b/11)

küçüçükden (كُچُچُكُدنْ) (14b/9)

İsimden İsim Yapım Eki -suz/-süz:

şusuz (صُوسُزْ) (17a/6)

eksüksüz (اَكْسُوكْسُزْ) (45a/6)

Tamlayan Hâl eki (genitif) uñ/-nuñ/-nüñ:

İncelenen metinde tamlayan hâl eki, yalnızca art damak 'n'si (ŋ) ile gösterilmektedir.

anuñ (اَنُوكْ) (10b/1)

elmanuñ (اَلْمَانُوكْ) (13b/5)

derinuñ (دَرِينُوكْ) (64a/7)

gibinuñ (كَبِينُوكْ) (49b/9)

kişinuñ (كَشِينُوكْ) (3b/7)

Sözcük Kök ve Gövdelerindeki Düzlük-Yuvarlaklık Uyumuna Aykırı Düzlükler:

1. Eski Türkçe Döneminden Beri Düzlük-Yuvarlaklık Uyumuna Aykırı Olarak Düz Ünlülü Olan Sözcükler:

ķoyı (قوی) (60b/1)
ķurı (قری) (18b/5)
ķuzı (قوزی) (19a/11)
toli (طولی) (15a/2)

Eklerdeki Düzlük-Yuvarlaklık Uyumuna Aykırı Düzlükler:

Eski Türkçeden günümüze dek düz vokalli olan ekler düzlük-yuvarlaklık uyumuna aykırı olarak düz vokallidir:

a. 3. Tekil Şahıs İyelik Eki -ı/-i/-sı/-si:

birisi (برسی) (39b/11)
arası (آراسی) (54a/10)
aşlı (اصلی) (55b/8)
tozı (طوزی) (63b/3)
sebebi (سبب) (15a/8)

b. Öğrenilen Geçmiş Zaman Sıfat-Fiil Eki -mış/-miş: Metinde düzlük-yuvarlaklık uyumuna aykırı olarak yalnızca birkaç örnekte karşımıza çıkmaktadır:

ķopmış (قوپمش) kemügi (57b/6)
göyünmiş (كوینمش) hılrlaruŋ (75a/8)
ķavrulmış (قورلمش) fistuķ (35a/11)
dögülmüş (دگلمش) demür (33b/6)

c. Öğrenilen Geçmiş Zaman Eki -mış/-miş:

etmişüz (اٹمشز) (5b/3)
buyurmuşlar (بیورمشلر) (9b/6)
şaymışlar (صیمشلر) (10b/9)
bulmuşlardur (بولمشلردز) (11a/1)

d. Aitlik Eki -ğı/-ki:

şonrağı (صُونُورَه غى) (33a/1)
ayağdağı (اَيَاغْدَه غى) (66a/9)
çıkındağı (چَقْنَدَغى) (32b/9)
evvelki (اَوَّلَكى) (14b/7)
bêldeki (بِيلْدَكى) (27b/5)
gögüsdeki (كُونُغْسَدَكى) (17b/6)

e. Pekiştirme Görevinde Kullanılan Emir 2. Tekil Şahış Eki -ğıl/-gil: Metinde sadece düz ünlülü biçimde kullanılmıştır:

bilgil (بِلْغِل) (10b/3)
olğıl (اُولْغِل) (4b/7)
şaķınğıl (صَقْنْغِل) (6a/1)

2. Eski Oğuz Türkçesi Devresinde Yuvarlaklık-Düzlük Uyumu Dışında Kalan Sürekli Düz Ünlülü Ekler:

Zarf-Fiil Eki -ıcaķ/-icek:

ķoyıcaķ (قُوْیْچَقْ) (68b/2)
dikilicek (دِكِلْجَكْ) (40a/2)
göricek (كُورِیْجَكْ) (49a/11)
olıcaķ (اُولْچَقْ) (12b/4)

3. Ünlüsü -Bazen- Düzlük-Yuvarlaklık Uyumuna Girerek Ünlüsü Düzleşen Ekler:

Fiilden İsim Yapma Eki uci/-üci, -ıcı/-ı(y)ici: İncelenen metinde bu ekin ilk ünlüsünün hem yuvarlak hem de düz olmak üzere iki farklı biçimi de kullanılmıştır.

yèyici (يِيْجى) (49b/10)
çekici (چَكْجى) (40b/3)
èdiciler (اِدِجْلِرْ) (9a/2)
açıcıdur (اَچْچُدُرْ) (38b/10)
berkişdürüci (بَرْكِشْدُرُجى) (59a/3)
ķuruducı (قُرُودُجى) (50a/5)
şogurucı (صُونُورُجى) (48b/5)

2.1.1.3. Ünlü Değişimi

Kişi zamirleri olan 'sen' ve 'ben'e yönelme hâl eki getirildiğinde, kelime sonundaki '-e-' ünlüsü '-a-' sesine dönüşme eğilimi gösterir ve metinde de bu kullanım mevcuttur:

baña (بَا) (3b/7)

saña (سَا) (51a/5)

aña (اَا) (10a/3)

2.1.1.4. Yuvarlaklaşma

Eski Oğuz Türkçesi metinlerinde yuvarlaklaşma eğiliminin oldukça belirgin olduğu söylenebilir. Bu fonetik olayın çeşitli sebepleri bulunmaktadır:

1. -ğ/-g Ünsüzlerinin Erimesi Sebebiyle: Eski Türkçe döneminde bazı kelimelerin sonunda bulunan -ğ/-g sesleri zamanla düşmüş ve bu durum kendilerinden önceki ünlünün yuvarlaklaşmasına yol açmıştır. Bu yuvarlaklaşma olayı, 'g > ğ > w' ses değişim sürecinin sonunda ortaya çıkan 'w' dudak ünsüzünün etkisiyle (gerileyici yakın benzetme) gerçekleşmiştir. Metinde bu durum aşağıdaki örneklerle kendini göstermektedir:

yaşlu (يَاشُلُو) (38b/3)

datlu (دَتَلُو) (71a/9)

şaru (صَارُو) (27a/10)

kapusına (قَبُوسِنَه) (34a/6)

karşu (قَرَشُو) (13a/6)

Kelime sonundaki ünsüzler düştüğü halde ünlüleri yuvarlaklaşmamış kelimelere de rastlanmaktadır:

acı (اَجِي) (15a/7)

katı (قَتِي) (56a/5)

elli (اَلَلِي) (23b/1)

2. Dudak Ünsüzleri Sebebiyle: İncelenen metinde, kelime kök ve gövdelerinde bulunan b, p, m, v gibi dudak ünsüzlerinin yanında bulunan ı/i düz ünlülerinin yuvarlak biçimlerine rastlanmaktadır:

yavuz (يَاوُزُ) (66a/8)

demürler (دَمُورَلَرُ) (57a/8)

kapısına (قَبُوسِنَه) (34a/6)

fırenk büberi (فِرَنَكْ بُوَبَرِي) (64b/9)

semüz (سَمُوزْ) (19a/11)

3. Benzeşme Nedeniyle:

Metinde, ilk hecesinde yuvarlak, ikinci hecesinde düz ünlü bulunan bazı kelimelerin, ilk hecedeki yuvarlak ünlünün etkisiyle yuvarlaklaşarak uyuma dahil olduğu birkaç örnek gözlemlenmektedir:

çürüye (چُرُويَه) (59b/7)

yürürken (يُورُرْكَنْ) (47a/6)

kurudığınca (قُورُدُغِنَجَه) (25a/6)

Eklerde Görülen Yuvarlaklıklar

Ünlüleri dudak ünsüzlerinin tesiriyle yuvarlaklaşan ekler şunlardır:

Görülen Geçmiş Zaman 1. Teklik Şahıs Eki: -dum/-düm:

oldum (أَلْدُمْ) (31a/3)

kodum (قُودُمْ) (49a/7)

dikdüm (دِيكْدُمْ) (39b/4)

ètdüm (إِئْدُمْ) (30a/6)

gördüm (كُرْدُمْ) (48a/2)

1. Çoğul ve Teklik Şahıs İyelik Eki: -(ü)müz:

dédügümüz (دِدُوكْمُزْ) (63a/9)

ètdügümüz (اِئْدُوكْمُزْ) (42b/10)

2. Çoğul ve Teklik Şahıs İyelik Eki: -(ü)ñ:

özün (أُوزُنْ) (44a/1)

elünile (أَلُوكْلَه) (48b/6)

‘ilmünle (عِلْمُوكْلَه) (53a/10)

işün (اِيشُنْ) (54a/10)

emekün (أَمَكُنْ) (54a/10)

fıkrün (فَكْرُنْ) (56b/11)

1. -ğ/-g Ünsüzlerinin Düşme Sürecinde Yuvarlaklaşan Ekler:

Sıfat Eki: -lû/-lu:

korquludur (قُرْقُلُودُرْ) (56b/7)

şarıǵlu (صَرِغْلُو) (12a/3)

gizlû (كِرْلُو) (8a/11)

2. Benzeşme Sonucu Ünlüsü Yuvarlaklaşan Ekler

İsimden İsim Yapım Eki: -cük:

köbrücük (كُوبْرُجُكْ) (50b/11)

İsimden İsim Yapım Eki: -suz/-süz:

eksüksüz (اَكْسُوْكْسُوْزْ) (45a/6)

şusuz (صُوسُزْ) (17a/6)

Tamlayan Hâl Eki: uñ/-nuñ/-nüñ:

şıǵıruñ (صِغِرُكْ) (33b/5)

anuñ (اَنُوْكْ) (10b/1)

kişinüñ (كِيْشِنْكْ) (3b/7)

elmanuñ (اَلْمَانْكْ) (13b/5)

gibinüñ (كِيْبِيْنْكْ) (49b/9)

derinüñ (دَرِيْنُوْكْ) (64a/7)

Fiilden Fiil Yapan Çatı Eklerinin Yardımcı Ünlüsü: İncelenen metinde çatı eklerinin yardımcı ünlülerinin hem yuvarlak (-u-, -ü-) hem de düz (-ı-, -i-) biçimlerde kullanıldığı görülmektedir:

açılur (اچِلُورْ) (52b/1)

çekilür (چَكِلُورْ) (30a/9)

dikilicek (دِكِلِهَ جَكْ) (40a/2)

dutulu (دُتْلِي) (30b/1)

ķavrulmıř (قَوْرُلْمِشْنُ) (35a/11)

üzölübdür (أَوْزُلُوبْدُرُ) (44b/2)

2.1.1.5. Düzleşme

Ünlüsü Düzleşen Ekler:

a) İsim Yapma Eki: -lık/-lik/-lığ:

süst-endāmlık (سُسْتْ اَنْدَامْ لِقُ) (3a/1)

etmeklikden (اِثْمَكْ لِكْدَنْ) (3a/6)

ķaralığ (قَرَالِغِی) (42a/9)

b) Fiilden Fiil Yapan Çatı Eklerinin Yardımcı Ünlüsü: Metinde çatı eklerinin yardımcı ünlüleri hem yuvarlak hem de düz biçimde kullanılmıştır:

indüre (اِنْدِرَه) (14b/7) - indire (اِنْدِرَه) (23a/2)

ķalduralar (قَالْدُرَه لُرُ) (28b/5) - ķaldırmaķdan (قَالْدِرْمَقْدَنْ) (63a/4)

řovutmaķ (صُوْتْمُقُ) (40b/10) - şovıda (صُوْدَه) (21a/3)

Osmanlı Türkçesi Döneminde Yuvarlak Ünlülü Olup Metinde -Bazen- Ünlüsü Düzleşen Ekler:

a) Fiilden İsim Yapım Eki -(y)ici/-ıcı:

berķiřdirici (بَرْكِشْدِرِجِی) (58a/2)

aķııcıdur (اِچْچِدُرُ) (38b/10)

ediciler (اِدِجْلِرُ) (9a/2)

yeyici (يِيْجِی) (49b/10)

ķekici (چَكِجِی) (40b/3)

b) Ettirgenlik Eki -(i)r /-dır:

ķaldırmaķdan (قَالْدِرْمَقْدَنْ) (63a/4)

ķızdıralar (قَزْدِرَه لُرُ) (76b/6)

dēvřirür (دِيُوْشِرُرُ) (52b/1)

c) Sıfat Eki -lığ:

şusalığı (صُوسَلِغِي) (71a/13)
harāblığına (خَرَابٌ لِعَنَه) (9b/2)

2.1.1.6. Ünlü Düşmesi:

Türkçe kelimelerde ünlü düşmesi olayı çoğunlukla vurgusuz orta hecelerde meydana gelmektedir:

ı sesinin düştüğü örnekler:

ağzı (أَغْزَى) (40b/2)
alnı (الْنَى) (11b/6)
bağrı (بَغْرَى) (10b/8)
ayruk (أَيْرُقْ) (11a/11)

i sesinin düştüğü örnekler:

benzer (بَنْزَرْ) (38a/9)
beyni (بَيْنَى) (12b/6)
çevresinde (جَوْرَه سِنْدَه) (45a/7)
birbirine (بِرْبِرْنَه) (13b/8)

ü sesinin düştüğü örnekler:

gögsine (كُوكْسِنَه) (64a/1)
gönlü (كُوكْلَى) (71b/4)

u sesinin düştüğü örnekler:

burnı (بُورْنَى) (31a/2)
oğlu (أُغْلَى) (15a/7)

2.1.2. Ünsüzler

2.1.2.1. Kelime Başı Ünsüzleri

t- ünsüzü

t- ~ d: Aşağıda gösterilen örneklerde t- ~ d- nöbetleşmesi yaşanmaktadır.

toğrı (طُغْرَى) (31a/4) - toşdoğrı (طُوصْدُو غُرِي) (43b/5)
tura (طُرَه) (31a/2) - dura (55b/2)
toğraya (طُغْرَايَه) (16b/1) - doğrayalar (دُغْرَايَه لَر) (75a/3)
tatlu (طَتْلُو) (14b/3) - datlu (دَتْلُو) (71a/9)
tuta (طُوتَه) (35b/5) - duta (دُتَه) (35b/11)

b- ünsüzü

b- ~ p-

Kelime başındaki b ünsüzü yerine p, p ünsüzü yerine de b ünsüzünün kullanıldığı sadece şu iki örnek vardır:

bişe (بِشَه) (16a/9) - pişe (پِشَه) (23a/11)

2.1.2.2 Kelime İçi ve Kelime Sonu Ünsüzleri

-k-, -k-, -k-, -k ünsüzleri

-k- > -h-:

aḥşam (أَحْشَم) (64b/10)

yohsa (يُوحْسَه) (53a/11)

-k-, -k > -ğ-, -g

Tek heceli ya da çok heceli sözcüklerin sonundaki tonsuz -k-, -k ünsüzleri, ünlüyle başlayan bir ek aldığında tonlu biçimi -ğ-, -g ünsüzlerine dönüşür.

yaprağı (يَبْرَاغِي) (37a/1)

ırmağı (اِيْرْمَاغِي) (39a/10)

karalığı (قَرَالِغِي) (42a/9)

bildügi (بِيْلْدُوغِي) (6b/5)

yüregi (يُورَغِي) (12a/8)

-l- ünsüzü

Çalışılan metinde 'o' sıfatı ve zamiri, 'ol' şeklinde kullanım göstermektedir.

ol (أُول) nesneler (30a/6)

oldur (أُولْدُر) (70a/6)

-t ünsüzü

(bk. 1.2.2. d ve t Seslerinin Yazılışı)

2.1.2.3. Ünsüz Uyumu:

Ötümsüz sesle biten kök ve gövdelere gelen eklerin başında bulunan ötümlü sesler metnin yazıldığı dönemde bazı eklerin kalıplaşmış biçimleri dolayısıyla ünsüz uyumuna girmemektedirler:

diftükden (دُفْتُكُنْ) (29b/6)

elekden (أَلَكُنْ) (69a/8)

etden (أَتُنْ) (44b/4)

ayağdan (أَيَاغُنْ) (66a/11)

barmağdan (بَرْمَاغُنْ) (51a/3)

ocağda (أَوْجَاغْدَه) (64a/5)

Bu örnekler haricinde bazen uyuma girdiği örnekler de bulunmaktadır:

ağacdan (أَعْجَدُنْ) (44a/6)

‘ilācdan (عِلَّاعْدُنْ) (11b/3)

rencden (رَنْجَدُنْ) (14a/9)

2.1.2.4. Ünsüz Türemesi:

Yardımcı Ünsüzler: Türk dilinin yapısı gereği, ünlü ile biten bir kelimeye ünlü ile başlayan bir ek getirildiğinde, bu iki ünlünün arasına -y- ünsüzü girer:

demregü-y-e (دَمَرْكُويَه) (70b/7)

erte-y-e (ارْتَيَه) (29a/2)

gevde-y-i (كُودَي) (75b/1)

ara-y-a (أَرَيَه) (75a/11)

kafe-y-i (فَقَاي) (53a/4)

şu-y-i (صُوي) (13b/7)

Ünlü ile sonlanan kök ve gövdelere 'ile' bağlacı veya edatı getirildiğinde, bu iki ünlünün arasına -y- yardımcı ünsüzü girmektedir:

şuyıla (صُويْلَه) (25a/4)

du‘âyıla (دُعَايِلَه) (5b/4)

nesneyile (نَسْنَهْ يَلْه) (10a/3)

tecibeyile (تَجْرِبَيْلْه) (22b/5)

2.1.2.5. Ötümlüleşme:

a) Ünlüler Arası Ötümlüleşme:

t > d: Çok heceli kelimelerin sonundaki '-t' ünsüzü, ünlü ile başlayan bir ek aldığında ötümlüleşme göstererek '-d' ünsüzüne dönüşmektedir.:

yigidi (يَكْدِي) (38b/3)

gözede (كُوزْدَه) (38b/3)

yumşadasın (يُومَشْدَاسِنْ) (51b/2)

kurıdalar (قُورْدَلَرْ) (68b/9)

ç > c: Kelimelerin kök ve gövdelerinde bulunan '-ç' ünsüzleri, ünlü bir ek aldıklarında ötümlüleşerek '-c' sesine dönüşmektedir:

güçile (كُوجِيلْه) (43a/1)

ucı (أُوجِي) (38a/10)

ihtiyacı (اِحْتِيَاچِي) (59a/7)

'ilācın (عِلَاجِنْ) (38b/4)

b) Aslı Uzun Ünlüler Nedeniyle Ötümlüleşme:

Tek heceli kelimelerin sonunda yer alan ötümsüz 'k, k, t, ç, p' ünsüzleri, ünlü ile başlayan bir ek aldıklarında ötümlüleşerek sırasıyla 'g, ğ, d, c, b' ünsüzlerine dönüşürler:

dibi (دَبِي) (66b/4)

kabı (قَبِي) (21a/3)

şabları (سَبَلَرِي) (77b/11)

südi (سُدِي) (70b/4)

ağı (أَغِي) (68b/8)

kurdu (قُورْدِي) (68a/10)

rengi (رَنْكِي) (22a/10)

2.2. Biçim Bilgisi

2.2.1. Sözcük Yapımı

2.2.1.1. İsimden İsim Yapan Ekler

-caḳ/-cek: Bu ek, isim soylu kelimelerden küçültme anlamı içeren yeni isimler oluşturur:

köprücek (كُؤْپُرُوجُكْ) (51a/1)

ılıcaḳ (إِلِحَقْ) (34b/8)

ısıcaḳ (إِسِحَقْ) (33b/2)

tizcek (تِيزُجُكْ) (73a/2)

-ce: Millet adlarından dil adları türetir. Sadece tek bir örnekte görülmektedir.

türkce (تُورْكُجَه) (61b/9)

-cuḳ/-cük: İsim soylu kelimelere gelerek onlara küçültme ya da sevgi ifade eden bir anlam katar:

azcuḳ (أَزْحُقْ) (34b/11)

köbrücük (كُؤْبُرُوجُكْ) (50b/11)

küçücükden (كُؤْجُوكُنْدَنْ) (14b/9)

uvacuḳ (أُؤاحُقْ) (66b/10)

-lıḳ/-lik/-lig: Bu ek, isim kök veya gövdelerine eklendiğinde yer, araç, soyut kavram, topluluk, nitelik veya aitlik gibi farklı anlamlar oluşturur:

iplik (إِبْلِكْ) (64a/11)

birliḳ (بِرْلِكِنْ) (9a/2)

ḥekimliginden (حَكِيمْلِكُنْدَنْ) (49b/6)

ḥastalıḳdan (حَسْتَه لُفْدَنْ) (28b/7)

küstāḥlıḳ (كُستَاḤلِقْ) (53a/6)

-(ı)ncı/-(i)nci, -(u)ncı/-(ü)nci: Sıra sayı sıfatları türetir:

üçünci (أُچُنْجِی) (7a/11)

beşinci (بِشْنَجِی) (42a/7)

altıncı (أَلْتِنْجِی) (7b/7)

toḳuzuncı (ظُقْرُنْجِی) (7a/1)

-lu/-lü/-lı: Bu ek, isim kök veya gövdelerinden yeni isimler türetme işlevine sahiptir. Metinde genellikle yuvarlak ünlülü biçimiyle kullanılmış olmakla birlikte bazı yerlerde düz ünlülü şekline de rastlanmaktadır:

ḥaṭālu (حَطَّالُو) (44b/6)

ḳanlu (قَانْلُو) (14a/4)

gevdelü (كَوْدَلُو) (11b/9)

yüklü (يُوكْلُو) (65a/1)

köşelü (كُوشَلُو) (64b/4)

sarığlı (سَارِغَلِي) (12a/4)

yağlı (يَاغَلِي) (58a/11)

tozlı (طُوزَلِي) (66a/11)

-suz/-süz: Bu ek, isimlere eklendiğinde o ismin belirttiği şeyin yokluğunu ifade eden yeni isimler türetir:

oransuz (أُورَنْسُوزُ) (42a/1)

şusuz (صُوسُزُ) (17a/6)

eksüksüz (اَكْسُوكْسُزُ) (45a/6)

ḥamīrsüz (حَمِيرْ سُوزُ) (16a/8)

-(ı)raḳ/-(i)rek/-(ü)rek: Bu ek, isim kök veya gövdelerine gelerek onlara ilişki, benzerlik, aitlik veya özellik anlamlarını kazandıran bir ektir:

azıraḳdur (اَزْرَقْدُرُ) (71a/2)

ḳatıraḳ (قَتِرَقُ) (13a/7)

şıvıraḳ (صَوْرَقُ) (24b/3)

issirekdür (اِسِرْكَدُرُ) (71a/2)

kücüreḳ (كُجْرَكُ) (67a/3)

2.2.1.2. İsimden Fiil Yapan Ekler

-(a)r/-(e)r: Eklendiği isme, o isimle ilgili bir oluş, durum veya hareket anlamı katarak geçişsiz fiiller oluşturur:

ķabarur (ķġġġġ) (66a/1)

ķararmıř (ķġġġġġ) (53a/1)

şarara (řġġġġ) (43a/11)

gidere (ķġġġġ) (16a/11)

-la/-le: İsim soylu şözcüklerden hem geķiřli hem de geķiřsiz fiiller türetebilen oldukķa işlek bir yapım ekidir:

ańlayın (aķķġġġ) (49a/11)

baġlanur (baķķġġġ) (49a/3)

tuzlaya (tuzķķġġġ) (19b/11)

ķivileyeler (ķivķķġġġ) (69a/10)

işleye (iřķķġġġ) (38b/1)

kilidleye (kilidķķġġġ) (64a/5)

řaġlamaz (řaġķķġġġ) (45a/3)

yumurtlamamış (yumurtķķġġġ) (70a/6)

-a/-e: İsim soylu şözcüklerden hem geķiřli hem de geķiřsiz fiiller türetir.

beńzer (beķķġġġ) (38a/9)

ķanar (ķġġġġ) (45a/6)

ķapaya (ķġġġġġ) (62a/7)

oynar (oynķķġġġ) (13a/11)

-al: Bu ek, eklendiġi isme genellikle bir deġiřim, dönüşüm, azalma veya artma anlamı katarak geķiřsiz fiiller türeten bir ektir.

azala (azķķġġġ) (76b/12)

ķocalmak (ķoķķġġġġ) (7a/6)

řaġalınca (řaġķķġġġġġ) (60a/1)

2.2.1.3. Fiilden İsim Yapan Ekler

-ma/-me: Bu ek, öncelikle bir isim-fiil (matar) ekidir. Kalıcı isim yapma fonksiyonu vardır:

ķavurma (قورمه) (75a/13)

ķıyma (قېيمه) (33b/5)

sıtması (سېئماسى) (67a/5)

derleme (دزلمه) (47a/7)

-mak/-mek: Öncelikle bir isim-fiil olan bu ek, fiillere eklenip kalıcı isimler yapar:

yemek (يماك) (70b/13)

etmek (ايئماك) (55b/6)

nūrı azalmaķ (ازلماق) (12b/1)

göz oylanmaķ (ايلئماق) (12a/11)

-(y)uci/--(y)ıci/--(y)ici: Metinde hem düz ünlülü hem de yuvarlak biçimleri olan bu ek, fiil kök veya gövdelerine eklenerek yeni isimler türetir:

yeyici (ييجى) (49b/10)

çekici (چكىجى) (40b/3)

ediciler (ايجلر) (9a/2)

açıcıdur (اچچدور) (38b/10)

ķuruducı (قروئجى) (50a/5)

şogurucı (صوغورجى) (48b/5)

-aĝan: Fiil kök veya gövdelerine eklenerek yeni isimler türetir. Bu ek sadece bir kelimedede görölmektedir

olaĝan (اولاغان) (44a/3)

-uķ/-ük/-ıķ: Fiillere eklenerek isimler türetir.

açuķ (اچوق) (46a/7)

çıķuķ (چقوق) (47a/11)

uyanuķ (اويائوق) (44a/1)

delük (دلوك) (63b/4)

artuķ (ارتوق) (29b/6)

boĝuķ (بوغوق) (43a/1)

ķasıkda (قاسقده) (63b/10)

-u: Fiillerden isimler türetir.

ayru (أَيْرُو) (20b/10)

duru (دُرُو) (32b/8)

kokusun (قُوقُسِينْ) (71b/11)

sancudan (سَنْجُودَنْ) (30a/1)

yaķu (يَقُو) (46a/1)

-ek/-ak/-ag: Fiillere gelerek alet adı veya kalıcı isim yapma işlevine sahiptir.

tutaķları (طُوطُقْلَرِي) (43a/11)

şışek (شِييشَكْ) (16a/7)

buçağıla (بُجَاغَلَه) (25a/3)

umağıla (أُومَاغَلَه) (33a/4)

-gu: Bu ek sadece iki kelimedede görölmektedir:

burgu (بُورُغُو) (41b/11)

şargu (صَارُغُو) (40a/5)

-gun: Bu ek sadece tek bir kelimedede görölmektedir:

yanġunı (يَانُغُونِي) (40b/9)

-ķ/-k:

ķuşaķ (قُشَقْ) (29a/9)

şovuk (صُوقْ) (14a/8)

ķürük (چُورُكْ) (49b/8)

elekden (أَلَكْدَنْ) (30b/6)

gicik (كَجِيكْ) (48a/3)

2.2.1.4. Fiilden Fiil Yapan Ekler

a) Ettirgen Çatı Yapan Ek:

-dur/-dür:

dolduralar (دُولْدُرَه لَر) (69a/11)
yılduralum (يِلْدُرَه لُمْ) (65b/7)
göyündürür (كُؤْيُنْدُورُور) (70b/11)
yèdüresin (يِيْدُورَه سِيْن) (49b/10)

-ur/-ür:

arturur (اَرْتُورُور) (19b/8)
yatura (يَاْتُورَه) (62a/11)
bişürür (بِشُرُور) (75a/8)
geçürüb (كُچُرُب) (68b/7)

-t/-(ı)d/-(i)d:

kaynatmaz (قَايْنَتْمَاَز) (48b/11)
kımıldatmağ (قِيْمِلْدَتْمَاغ) (47a/10)
aқıdasın (اَقْدَه سِيْن) (40a/1)
eride (اَرْدَه) (13b/5)

-ar/-er:

çıkaracağı (چَقَرَاغِي) (52a/6)
gidere (كِيْدَرَه) (16a/11)
onjarur (اَوْكَارُور) (48b/11)

b) Edilgen Çatı Eki:

-(I)I/-(U)I: Ünsüz ile biten fiillere eklenen çatı ekidir. Bu ekin bağlayıcı ünlüsü hem düz hem de yuvarlak şekilde görülmektedir:

dutulu (دُتْلِي) (30b/1)
kavrulmuş (قَوْرُلْمِش) (35a/11)
dögülmüş (دُكُلْمِش) (17b/2)
egilmiş (اِكُلْمِش) (27a/1)
içilmiş (اِچْلْمِش) (53a/3)

c) Dönüşlü Çatı Eki:

-(ı)n/-(i)n/-(u)n: Ünsüz ile biten fiillere eklenerek oluşturulan bu çatı ekinin bağlayıcı ünlüsü çoğunlukla düz ünlü kullanılırken yer yer yuvarlak ünlüler de kullanılmıştır:

alınmış (الْنَمَشْن) (13b/7)

delinmedük (دَلْنَمْدُكْ) (26b/6)

görinür (كُورُنُورْ) (47b/5)

edine (اِدْنَه) (29a/3)

olunmaya (أُولْنَمِيَه) (36b/8)

d) İşteş Çatı Eki:

-(ı)ş/-(i)ş: Metinde bu ek sadece düz biçimde kullanılmıştır.

danışa (دَانِشَه) (53a/8)

dürişenler (دُورِشَنْلَرْ) (5b/10)

erişmedi (اِرِشْمَدِي) (5b/10)

karışdura (قَرِشْدُرَه) (14b/5)

yapışmak (يَاپِشْمَقْ) (50a/10)

2.2.2. İsimler

2.2.2.1. İsim Çekimi

a) Çokluk Eki:

-lar/-ler:

şular (صُولَرْ) (56b/3)

aruları (أَرُولَرِي) (34a/6)

boncuqları (بُونْجُقْلَرِي) (46b/11)

yemişler (يَمِشْلَرْ) (70b/11)

kendüleri (كَنْدُلَرِي) (10a/9)

demürlər (دَمُورْلَرْ) (57a/8)

Bir sözcükte -an çokluk eki ile -lar çokluk eki üst üste kullanılmıştır:

oğlanlarda (أَوْغُلْلَرْدَه) (45a/9)

b) İyelik Ekleri:

1. Tekil Şahıs: -(ı)m/-(ü)m: Eski Oğuz Türkçesindeki iyelik ekinin koruyucu ünlülerinin genellikle yuvarlak olduğu bilinmektedir. Ancak incelenen metinde, bu genel kuralın dışında düz koruyucu ünlülere de rastlanmaktadır.

‘aqlımla (عَقْلَمْلَه) (53a/8)

kendüm (كَنْدُمْ لَنْ) (11b/4)

ètdügüm (اَيْتْدُكُمْ) (53b/10)

2. Tekil Şahıs: -uŋ/-üŋ/-ıŋ/-iŋ:

marızıŋ (مَرِيضَاڭ) (47a/8)

cehdiŋ (جَهْدِيڭ) (48a/6)

ayağuş (اَيَاغُڭ) (7b/1)

elüŋ (الْكُ) (7a/11)

3. Tekil Şahıs: -ı/-i/-sı:

ağı (أَغِي) (68b/8)

oğlı (أُغْلِي) (15a/7)

beŋzi (بَنْزِي) (45b/10)

‘ilācı (عِلَاجِي) (49b/9)

datlusı (دَتْلُوسِي) (71b/6)

yavrusın (يَوْرُسِنْ) (19a/4)

1. Çoğul Şahıs: -(ü)müz:

dèdügümüz (دِدُوكُمْزُ) (63a/9)

ètdügümüz (اَيْتْدُكُمْزُ) (42b/10)

dèyecegümüz (دِيَجْكَكُمْزُ) (18a/1)

dèdüklerümüze (دِدُكْلَرُمْزَه) (22a/10)

2. Çoğul Şahıs: -ŋuz/-ŋüz:

Metinde örneği yoktur.

3. Çoğul Şahıs: -ları/-leri:

tiryākları (تِرْيَاكْلَرِي) (6a/11)

yaşadıkları (يَصْدُقُّلَرِي) (64b/3)

çeşmeleri (چَكْلَرِي) (56b/1)

dişleri (دِشْلَرِي) (58b/10)

şabları (سبْلَرِي) (77b/11)

c) İsim Hâl Ekleri:

Bulunma Hâli (lokatif) Ekleri: -da/-de:

ayda (أَيْدَه) (45b/8)

hammāmda (حَمَّامْدَه) (32a/5)

ķabda (قَابْدَه) (13b/11)

belde (بَيْلْدَه) (15a/8)

yerde (يَرْدَه) (20b/10)

Çıkma Hâli (ablatif) Ekleri: -dan/-den:

ağacdā (أَغْجَدَنْ) (44a/6)

balğamdā (بَلْغَمْدَنْ) (66b/2)

barmağdā (بَرْمَقْدَنْ) (51a/3)

bezden (بَرْزَدَنْ) (13b/6)

sinjirden (سِيْجِرْدَنْ) (33a/3)

kaldırmāğdā (قَالْدِرْمَقْدَنْ) (63a/4)

Eski Türkçeden itibaren görülen +dIn ayrılma/çıkma hâl ekinin metinde sadece bir örneği bulunmaktadır:

yara olmadın (أُولَمْدِينَ) (52b/7)

Yönelme Hâli (datif) Ekleri: -(y)a/-(y)e:

boğaza (بُوْغَزَه) (73b/12)

ocağa (أَوْجَغَه) (20a/1)

şafrağa (صَفْرَايَه) (71a/12)

cigere (چِكْرَه) (71a/3)

kemige (كَمِيْگَه) (49b/11)

demregüye (دَمْرَكُوْيَه) (70b/7)

Tamlayan Hâli (Genitif) Ekleri: -(n)Uu/(n)Iı:

şığıruu (صِغْرُكَ) şaçaŋı (33b/5)
raħmınuu (رَحْمَتُكَ) cāzıbesi (37b/7)
kişinüu (كَيْشْنُكَ) ‘ilācına (3b/7)
anu (أَنُوكْ) bedeli (16b/9)
cerrāhuu (جَرَّاحُكَ) ‘ilmi (38a/5)
bunu (بُونُوكْ) yarısınca (17a/8)
marızın (مَرِيضُكَ) (47a/8)
cehdi (جَهْدُكَ) (48a/6)

Belirtme Durumu (Akuzatif) Ekleri: İncelenen metinde belirtme hâl eki (akuzatif), iki farklı biçimde karşımıza çıkmaktadır.

-(y)I: Ünlü ile biten bir kelimeye belirtme hâl eki getirilirken araya "-y-" yardımcı ünsüzü girer ve ek "-yı / -yi" şeklini alır. Üçüncü şahıs iyelik eklerinden sonra ise bu belirtme hâl eki "-nı / -ni" şeklinde, zamir "-n"si ile birlikte kullanılır.

ayağını (أَيَّاهُ) (52a/4)
başını (بَاشِي) (42b/6)
süddesini (سُدَّةً سِنِي) (72b/2)
sevdâyı (سَوْدَايِي) (23b/11)
yavruy (يَاوُرُوِي) (34a/7)
meşāneyi (مَشَانِي) (15a/10)

3. Şahıs İyelik Ekinden Sonra Gelen -n Belirtme Hâli Eki:

ağzın (أَغْزِيْن) (27b/3)
kağırdagın (قَاقَرْدَغِيْن) (17a/6)
nefesin (نَفْسِيْن) (13a/10)
özin (أَوْزِيْن) (17a/1)
ortasın (أَرْتَسِيْن) (52a/3)
dānesin (دَانِسِيْن) (66b/11)
uyluqların (أَيْلُوكْلَرِيْن) (30b/11)

Yön Gösterme Eki (Direktif) Ekleri: -aru/-erü/-ra:

yukaru (يُقَارُو) (23b/7)

taşra (طَاشِرَه) (58b/6)

ilerüde (اِلِرُدَه) (42b/3)

içerü (اِچِرُو) (63a/11)

Eşitlik Hâli (Ekvatif) Ekleri: -ca:

kışaca (قِصَاجَه) (64a/5)

kalınca (قَالِنَجَه) (60a/10)

alaca (الَجَه) (12a/3)

uzunca (أُوزُنَجَه) (46b/8)

yarısınca (يَارِسِنَجَه) (17a/8)

Vasıta Hâli (enstrümental): Bahsettiğimiz bu hâl eki, "-ile" bağlama edatının kelimeye eklenmesiyle meydana gelmiştir.

balıla (بَالِلَه) (13b/7)

şarābıla (شَرَابِلَه) (22a/9)

gücile (كُوجِيلَه) (43a/1)

tecrideile (تَجْرِيدِيلَه) (22b/5)

Bu ekin bazı durumlarda ünlüsü düşerek "-la / -le" biçiminde kendisinden önceki ünsüzle biten kelimeye eklenmiştir.

anuçla (أَنُوكْلَه) (47b/7)

ısıcaqla (إِسْجَقْلَه) (20a/5)

elinle (الِنْلَه) (64b/3)

şekerle (شَكْرَلَه) (13a/2)

n'li vasıta hâl eki, sadece bu örnekte görülmektedir:

yazın (يَازِينْ) (29a/5)

2.2.3. Zamirler

Çalışılan metinde bulunan bazı zamir örnekleri şunlardır:

2.2.3.1. Şahıs Zamirleri:

ben (بَنْ) (30a/6)
sen (سَنْ) (52a/5)
oldur (أُولُ) (9a/1)
biz (بِزْ) (44a/5)
siz (سِزْ) (3b/6)
anlar (أَنْلَرُ) (39a/6)
anuṭ (أَنُوكْ) (10b/1)

2.2.3.2. Dönüşlülük Zamiri:

kendü (كَنْدُؤْ) (32a/9)
kendüyi (كَنْدُؤْ يِ) (38a/7)
kendüm (كَنْدُؤْمُ) (11b/4)

2.2.3.3. Belirsizlik Zamirleri:

biri (بِرِ يِ) (10a/4)
birisi (بِرِ سِ يِ) (14b/8)
her biri (هَرِ بِرِ يِ) (35a/10)
ba‘zısı (بَعْضِ سِ يِ) (41b/10)
kimse (كِمْسَه) (5a/11)
kimi (كِمِ يِ) (12a/4)

2.2.3.4. İşaret Zamirleri:

bunuṭ (بُنُوكْ) (13b/2)
şunlar (شُونْلَرُ) (4a/9)
anuṭ (أَنُوكْ) (5b/9)

2.2.4. Sıfatlar

2.2.4.1. Niteleme Sıfatları:

acı (أَجِ يِ) bādem (15a/7)
ağır (أَغِرْ) nesne (49a/1)
büyük (بُيُوكْ) adam (69b/11)

eyü (أَيُّ) ‘alāmet (55a/5)

ķurmuzy (قُرْمُوزِي) melhem (61b/2)

2.2.4.2. Belirtme Sıfatları:

Bu sıfatlar sayı sıfatları, işaret sıfatları, soru sıfatları ve belgisiz sıfatlardır. Metinde geçen belirtme sıfatları şu şekildedir:

Sayı Sıfatları:

Bu sıfat türü isim soylu kelimelerin miktarını sayısal olarak ifade eder. İncelenen metinde bu türden bazı örnekler aşağıda yer almaktadır:

a) Asıl Sayı Sıfatları:

iki (اِكْي) ķadeķ (24a/11)

altı (أَلْت) dirhem (26a/8)

ķırķ (قِرْق) ğün (15b/9)

bir (بِر) dirhem (19b/3)

üç (أُچ) miřķāl (17b/5)

b) Sıra Sayı Sıfatları:

üçünci (أُچُنْجِي) (7a/11)

beşinci (بِشْنْجِي) (42a/7)

dokuzuncı (طُقُرُنْجِي) (7a/1)

altıncı (أَلْتِنْجِي) (6b/2)

onuncı (أُونُنْجِي) (7a/4)

c) Üleştirme Sayı Sıfatları: -ar/-er/-şar/-şer ekleriyle oluşturulmuştur.

dörder (دُرْدُر) (24a/11)

sekizer (سَكِزُر) (24a/7)

altışar (أَلْتِشَر) (26a/2)

ikişer (اِكِشَر) (15b/4)

yedişer (يَدِي شَر) (68a/3)

d) Belirsizlik Sıfatları:

çok (جُوقْ) gıdā (74a/13)
biraz (بِرْزْ) şu (17a/6)
her (هَرْ) kişi (42a/8)
bir (بِرْ) mıkḍār (68a/8)
birkaç (بِرْقَچْ) gögercin (19a/4)
her (هَرْ) kim evvelden 'ömrinde (18b/5)

e) İşaret Sıfatları: İncelenen metinde tespit ettiğimiz işaret sıfatları şunlardır: "bu", "şol", "şöyle" ve "ol".

bu (بُو) şınuqlar (43b/11)
şol (شُولْ) mürekkeb (6a/8)
ol (أُولْ) ma'cūndan (16a/2)
şöyle (شَيْلَه) ince bezden (26b/9)

f) Soru Sıfatları:

ne (نَه) aruḵ (19a/11)
ne kadar (نَه قَدَرْ) gerekse (19b/1)
ne yufḵa (نَه) (17a/1)
ne ḵalıḡ (نَه) (18b/3)
ḵaḡı yara (قَنْغِي) (39a/6)
ḵaḡı yērde (قَنْغِي) (50a/9)
niçe ma'cūnı (نِچَه) (69b/8)

2.2.5. Zarflar

2.2.5.1. Durum Zarfları:

böyle (بُوَيْلَه) ḵalmışdur (49b/4)
şöyle (شُوَيْلَه) toḡar (14b/9)
dutulı (دُتْلِي) gelür (30b/1)
muḥarrā (مُحَرَّا) bişe (18b/9)
düz (دُوزْ) ola (39b/6)
toḡru (طُوْغُرُو) baḵmaya (42b/7)

2.2.5.2. Zaman Zarfları:

aḥṣam (أَحْشَام) (64b/10)
gece (كَيْجَه) (39a/11)
erte (ارْتَه) (28b/1)
ṣabāḥ (صَبَاح) (13a/3)
artuḵ (أَرْتُح) (29b/6)
evvelkileyin (أَوَّلْكَى لَيْن) (29a/3)
şonra (صُكْرَه) (13a/3)
yazın (يَازَيْن) (29a/5)
imdi (إْمْدِي) (11a/5)

2.2.5.3. Yer-Yön Zarfları:

Metinde rastlanan yer-yön zarfları şunlardır:

yukaru (يُقَارُو) (23b/7)
aşağa (أَشَا) (10b/10)
sol (صُول) (58b/4)
şag (صَاغ) (30a/11)
taşra (طَاشْرَه) (58b/6)
gërü (كَيْرُو) (51a/10)
ilerüde (ايلْرُدَه) (42b/3)
içerü (اچْرُو) (63a/11)

2.2.5.4. Miktar Zarfları:

menişsi az (أَز) olur (14a/7)
şuya azcuk (أَزْجُك) kata (33b/7)
biraz (بِرْز) kızarda (19b/5)
artuḵ (أَرْتُح) gëymeye (29b/6)
çok (چُك) ola (9a/2)
ol kadar (قَدْر) ziyāde eder (56a/2)

2.2.5.5. Soru Zarfları:

ne (نَه) göster (6a/1)
neden (نَدْن) oldu (63a/8)
ne kadar (نَه قَدْر) ederse etsün (7b/2)
şınık niçe (نِيچَه) kaynar (46a/10)

2.2.6. Bağlaçlar

Metinde yer alan bazı bağlaçlar şunlardır:

ve: süst-endamlık ve (و) fesādı (9a/10)
veyā: kara veyā (وَيَا) ak (29b/8)
ki: duta ki (كِي) buğ (32b/10)
ile: köprücek ile (اَيْلَه) omuz (51a/1)
hem...hem: hem (هَمْ) tecrîbe (33a/6) **ne...ne:** ne (نَه) göster şaķıngıl ne (نَه) (6a/1)
ama: renc getürmez ammā (أَمَّا) ayruk vaķtlerde (11a/11)
ancak: lezzet vërür ancak (أَنْجَقُ) fā'ile (35a/3)
bile: toğraya bile (بِلَه) bişüre (19b/2)
nitekim: edviyyeyile olur nitekim (نِتَاكِم) eflātūn hekīm (33a/5)

2.2.7. Edatlar

a) Yalın Hâl ile Kullanılan Edatlar:

ķadar: nohūd ķadar (قَدْر) gūlnār (21a/10)
iķün: ķafa iķün (اِيچُون) peydā etmişlerdür (57a/7)
gibi: ķanlı gibi (كِي) dili dimāğı (14a/4)
dëyü: dëyü (دِيُو) ad vërdi (4a/1)
göre: aņa göre (كُورَه) mu'ālecesin (38b/1)
yine: döküb saça yine (يِنَه) ķaynada (37a/3)

b) Çıkma Hâli ile Kullanılan Edatlar: Sadece tek bir örnekte mevcuttur.

andan sonra (أَنْذَنْ صُكْرَه)

c) Kuvvetlendirme Edatı:

fâ'idesi dahil (دَحَى) vardır (23b/8)

harîr dahil (دَحَى) böyledür (29b/1)

bir dürlü dahil (دَحَى) etmeyesin (41a/6)

2.2.8. Fiiller

2.2.8.1. Şahıs Ekleri:

İncelenen metinde karşılaştığımız şahıs ekleri aşağıdaki gibidir:

a) İyelik Kökenli Şahıs Ekleri:

1. Tekil Şahıs: -m:

dikdüm (دِيَكْدُمْ) (39b/4)

ëtdüm (اِتْدُمْ) (30a/6)

eyledüm (اَيْلْدُمْ) (39b/2)

gördüm (كُرْدُمْ) (48a/2)

2. Tekil Şahıs: -ŋ:

alıķorsaŋ (أَلِي قُرْسَاڭ) (54a/10)

bulamazsaŋ (بُولَمَزْسَاڭ) (54b/8)

dilerseŋ (دِيلَرْسَاڭ) (64b/9)

3. Tekil Şahıs: Ø:

oğşaya (أَوْغْشَيَه) (43a/5)

çeyneye (چَيْنَيَه) (36a/4)

şolisa (صُولِسَه) (13a/9)

ëdinse (اِدِنْسَه) (29a/5)

1. Çoğul Şahıs: -k:

düşdük (دُشْدُكْ) (53a/11)

ètdük (اِتْدُكْ) (5a/10)

2. Çoğul Şahıs: -ηuz:

kılıηuz (فِيلُكُزْ) (5b/6)

3. Çoğul Şahıs: -lar/-ler:

alalar (اَلَالَرْ) (31b/6)

çekeler (چَكَلَرْ) (66b/4)

süzeler (سُزَه لَرْ) (33b/6)

şaralar (صَرَلَرْ) (46a/9)

eyleseler (اَيْلَسَلَرْ) (78b/12)

b) Zamir Kökenli Şahıs Ekleri:

1. Tekil Şahıs: -em:

bilem (بِلَمْ) (3b/6)

2. Tekil Şahıs: -sın/-sin:

arıdasın (أَرِيدَه سِنْ) (49b/2)

danışasın (دَانِشَاسِنْ) (53a/10)

bitüresin (بِتُورَه سِنْ) (50a/7)

ölçesin (أُولُجَه سِنْ) (54b/9)

dikdüresin (دِکْدُورَه سِنْ) (40a/2)

3. Tekil Şahıs: Ø:

aşa (أَشَا) (32b/9)

bırağa (بِرَغَه) (20a/1)

süze (سُزَه) (13b/6)

şişe (شِشَه) (14b/3)

koğa (قُوقَه) (16b/3)

seçilmeye (سَچِلْمَيَه) (38a/3)

1. Çoğul Şahıs: -vüz:

èdevüz (ايدَه وُزْ) (42b/3)

dèvüz (ديوُزْ) (15b/1)

söyleyevüz (سُوَيْلِيَه وُزْ) (42b/4)

dèyavüz (دياُوُزْ) (9a/7)

2. Çoğul Şahıs: -siz:

èdesiz (اِدَه سِيْزْ) (3b/6)

3. Çoğul Şahıs: -lar/-ler:

ķalduralar (قَلْدُرَه لَرْ) (28b/5)

uralar (اُورَالَرْ) (63b/5)

görelər (كُورَه لَرْ) (22a/5)

vèrelər (وِيرَه لَرْ) (65b/3)

gèçürmeyeler (كُچُورْمِيْلَرْ) (24b/9)

olmayalar (اُولْمِيْلَرْ) (7b/11)

2.2.8.2. Fiil Çekimleri

Basit Çekimler

Bildirme Kipleri

Görülen Geçmiş Zaman

1. Tekil Şahıs: -düm:

dikdüm (ديكْدُمْ) (39b/4)

ètdüm (اِتْدُمْ) (30a/6)

2. Tekil Şahıs:

Metinde örneği yoktur.

3. Tekil Şahıs: -dı/-di:

kıldı (قَلَدَى) (1b/11)

şundı (صُنْدَى) (3a/9)

istedi (اِسْتَدَى) (3a/7)

vêrdi (وِيرْدَى) (4a/1)

1. Çoğul Şahıs: -duk/-dük:

düşdük (دُشْدُكْ) (53a/11)

êtdük (اِتْدُكْ) (5a/10)

2. Çoğul Şahıs: -dUηUz:

Metinde örneği yoktur.

3. Çoğul Şahıs: -diler:

êtmediler (اِتْمَدِيلَر) (53a/5)

Öğrenilen Geçmiş Zaman

1. Tekil Şahıs:

Metinde örneği yoktur.

2. Tekil Şahıs:

Metinde örneği yoktur.

3. Tekil Şahıs: -mış/-ubdur/-übdür/-ıbdur:

olmuş (أُولُمِشْ) (6b/5)

konmamış (قُونْمَامِشْ) (49a/8)

olubdur (أَلُوبْ دُرْ) (29b/1)

incinübdür (اِنْجِنُبْدُرْ) (55a/7)

kalıbdur (قَالِبْدُرْ) (55a/6)

1. Çoğul Şahıs: -mişüz:

çekmişüz (چَكْمِشْüz) (5b/2)

êtmişüz (اِتْمِشْüz) (5b/3)

2. Çoğul Şahıs:

Metinde örneği yoktur.

3. Çoğul Şahıs: -mışlar-dur/-mişler-dür:

demişlerdür (دِيمِشْلَرْدُر) (47a/3)

etmişlerdür (اِثْمِشْلَرْدُر) (57a/7)

bulmuşlardur (بُلْمِشْلَرْدُر) (11a/1)

şaymışlar (صَيْمِشْلَر) (10b/9)

Geniş Zaman

1. Tekil Şahıs: -am

édüpdururam (اِيْدُپْدُورُورَم) (51a/5)

2. Tekil Şahıs: -sın/-sin:

èdersin (اِيْدِرْسِنْ) (40b/10)

kaynatdurmazsın (قَيِّنْدُرْمَزْسِنْ) (49a/2)

3. Tekil Şahıs: -ar/-er/-ur/-ür:

açar (اَجَر) (15a/11)

kalkar (قَلْقَر) (65b/1)

deşer (دَشَر) (56b/1)

iner (اِنَر) (15a/7)

oñarur (اُونْكَارُر) (48b/11)

yènür (يِيْنُر) (45a/6)

3. Tekil Şahıs Olumsuz: -maz:

olmaz (اُولْمَز) (7b/2)

şığmaz (صِغْمَز) (13a/8)

turmaz (طُرْمَز) (14a/6)

komaz (قَوْمَز) (75a/10)

1. Çoğul Şahıs: -uruz:

bulubdururuz (بُولُبْدُرُوزُ) (46a/11)

2. Çoğul Şahıs:

Metinde örneği yoktur.

3. Çoğul Şahıs: -arlar/-erler:

atarlar (أَتَارُلُرْ) (42a/2)

çekerler (چَكْرُلُرْ) (42a/3)

giderler (كِيدَرُلُرْ) (42a/11)

toğrarlar (طُغْرَرُلُرْ) (44b/8)

èderler (اِيدَرُلُرْ) (41a/9)

3. Çoğul Şahıs Olumsuzu:

ètmezler (اِئْمَزَلُرْ) (30a/6)

Gelecek Zaman Eki: -isar/-iser/-isardur/-iserdür:

Metinde örneği yoktur.

Şimdiki Zaman

1. Tekil Şahıs: -arın/-erin/-ürin:

şararın (صَرَارِنْ) (46a/6)

èderin (اِيدَه رَيْنْ) (42a/8)

bilürin (بُلُورَيْنْ) (44b/11)

Diğer şahıs çekimlerinde şimdiki zaman anlamı geniş zaman ekiyle ifade edilmiştir. Bunun yanı sıra, tasvir fiilleriyle kurulan şimdiki zaman yapılarına da rastlanmaktadır. Bu yapılardan biri, "-dur" tasvir fiili ekiyle oluşturulur ve metinde "-übdurur" şeklinde örneklenmektedir.

édübdurur (اِدْبُدُرُرْ) (41a/1)

bitübdurur (بِتُوبْدُرُرْ) (49b/5)

Dilek Kipleri

Şart Kipi

2. Tekil Şahıs: -sañ/-señ:

- alıķorsañ (أَلَى فُرْسَاڭ) (54a/10)
dilersenñ (دِلْرَسَاڭ) (64b/9)
bulamazsañ (بُولْمَزْسَاڭ) (54b/8)
koyamazsañ (قُوْيَاْمَزْسَاڭ) (49b/1)

3. Tekil Şahıs: -sa/-se:

- otursa (أُوْتُرْسَه) (14a/6)
şolısa (صُولِسَه) (13a/9)
yatsa (يَتْسَه) (65a/10)
olsa (أُولْسَه) (19a/11)
şınsa (صِنْسَه) (58b/5)
dilese (دِلْسَه) (13a/8)
üzülse (أُوْرُْلْسَه) (45a/4)
yèse (يِسَه) (18b/5)

3. Çoğul Şahıs: -seler:

- eyleseler (أَيْلَسَلَر) (78b/12)

Emir-İstek

1. Tekil Şahıs: -em/- (y)am/-ayın:

- bilem (بِلَمْ) (3b/6)
yañılayın (يَاڭِلَايْن) (48b/1)
añlayın (اڭَلَايْن) (49a/11)
olmayam (أُولْمَايَم) (3b/8)

2. Tekil Şahıs: -a/-e-, -ğıl/-gil, Ø:

- şaķıngıl (صَقْنُڭِل) (6a/1)
bilgil (بِلْگِل) (4b/7)
olğıl (أُولْغِل) (4b/7)
aķıdasın (أَقْدَه سِن) (40a/1)

èşidesin (إِشِيدَه سِنْ) (41a/2)

vèr (وِيرْ) (58b/6)

3. Tekil Şahıs: -a/-e, -sun/-sün:

ala (أَلَه) (16a/11)

kalka (قَلَّه) (13a/10)

deprene (دَپْرَنَه) (38b/5)

eglene (أَكْلَنَه) (22a/1)

kala (قَلَه) (22b/7)

şara (صَرَه) (33b/4)

olsun (أُولْسُونْ) (59a/8)

delsün (دَلْسُونْ) (50a/2)

ètsün (اِئْسُونْ) (7b/2)

1. Çoğul Şahıs: -alum/-elüm/-avuz/-evüz:

yılduralum (يَلْدُرَه لُمْ) (65b/7)

èdelüm (إَدَه لُمْ) (8a/10)

bildürelüm (بِلْدُرَه لُمْ) (39b/9)

alıvèrelüm (أَلِي وِرْلَمْ) (77a/9)

dèyelüm (دِيلَمْ) (32b/4)

dèyavüz (دِيَاوُزْ) (9a/7)

èdevüz (إِيدَه وُزْ) (42b/4)

söyleyevüz (سُوَيْلَيَه وُزْ) (42b/4)

2. Çoğul Şahıs:

èdesiz (إَدَه سِزْ) (3b/6)

3. Çoğul Şahıs: -alar/-eler:

açalar (أَجَلَرْ) (26a/2)

dutalar (دُتَالَرْ) (60b/7)

başalar (بَصَالَرْ) (52a/5)

ısdalar (إِسِيدَه لَرْ) (60b/3)

çekeler (چَكَلَر) (66b/4)

süreler (سُورَه لَر) (60b/2)

bitüreler (بِتُورَه لَر) (61a/5)

süreler (سُورَه لَر) (60b/2)

Gereklilik Kipi

Eski Oğuz Türkçesi döneminde gereklilik kipini ifade etmek için ayrı bir ek kullanılmamaktaydı. Bu anlam, metinlerde sıklıkla "-mağ/-mek gerek" ve nadiren de "-a/-e gerek" kalıpları aracılığıyla aktarılmaktadır:

kılmağ gerek (قِلْمَقُ كَرَكْ) (10b/9)

şakınmağ gerek (شَقِينْمَقُ كَرَكْ) (30b/4)

kuşmağ gerek (قُصْمَقُ كَرَكْ) (73a/3)

düzmeğ gerek (دُزْمَكْ كَرَكْ) (3b/2)

içmeğ gerek (اِچْمَكْ كَرَكْ) (70b/2)

yemeğ gerek (يِيْمَكْ كَرَكْ) (75b/7)

koya gerek (قُيَه كَرَكْ) (21a/6)

Birleşik Çekimler

Metinde yer alan birleşik çekimler şu şekildedir:

Geniş Zamanın Şartı: -(u)rsa/(ü)rse, -(u)rısa/-(ü)rise, -(a)rsa/-(e)rse, (a)rlarsa/-(e)rlerse:

1. Tekil Şahıs:

Metinde örneği yoktur.

2. Tekil Şahıs: -(e)rseñ/-rsañ/-(e)rsen/-mazañ:

dilersen (دِلَرَسَا) (64b/9)

alı Korsan (اَلِي قُورَسَا) (54a/10)

sürersen (سُورُرسَن) (48a/8)

bulamazsañ (بُولْمَزَسَا) (54b/8)

3. Tekil Şahıs: -(a)rsa/-(e)rse:

aķarsa (أَقْرَسَه) (69b/10)
ēderse (إِدْرَسَه) (7b/2)
düşerse (دُوشَرَسَه) (55b/8)
sünerse (سُنْرَسَه) (17a/10)

2. Çoğul Şahıs:

Metinde örneği yoktur.

3. Çoğul Şahıs: -(a)rlarsa/-mazsa:

bırağurlarsa (بِرَغْرَلْرَسَه) (75b/4)
kullanurlarsa (قُولُونْلْرَسَه) (62a/10)
ururlarsa (أُورُورْلْرَسَه) (62a/8)
bulunmazsa (بُولْنَمَزَسَه) (16b/8)
olmazsa (أُولْمَزَسَه) (47b/7)
koymazsa (قُويْمَزَسَه) (69b/2)

Geniş Zamanın Hikâyesi:

3. Tekil Şahıs: -urdu/-ürdi:

kılurdu (قِلُورْدِي) (1b/6)
yaturdu (يُتْرْدِي) (39a/11)
ögürdi (أُوكْرْدِي) (37a/7)
oluridi (أُولُورْإِيدِي) (44a/9)

Geniş Zamanın Rivayeti: -urmuş:

buyurmuşlar (بُيُورْمُشْلَر) (9b/6)

Öğrenilen Geçmiş Zamanın Hikâyesi: -mişdi:

étmişdi (إِثْمِشْدِي) (3a/3)

2.2.9. Ek-Fiil

a) Ek-fiil, isim soylu kelimelerin cümle içinde yüklem görevinde bulunmasını mümkün kılar. Ancak incelenen metinde, ek-fiilin tüm şahıslara göre çekimlenmiş biçimlerinin olmadığı görülmektedir.

nicedir (نَبَّحَدِرْ) (41a/10)

nişadır (نَشَادِرْ) (68b/4)

budur (بُودِرْ) (12b/9)

mervîdür (مَرْوِيْدُرْ) (15b/2)

degüldür (دَكْلُدُرْ) (44a/10)

harîş idi (حَرِيصٌ اِدَى) (3a/5)

neymiş (نَيِّمِشْ) (22a/5)

b) Fiillerin birleşik zamanlı şekilleri de yine ek-fiil yardımıyla oluşturulmaktadır.

(bk. birleşik çekimler).

2.2.10. Birleşik Fiil

2.2.10.1. İsim+Yardımcı Fiille Oluşan Birleşik Fiiller

İncelenen metinde "êt-", "eyle-", "kıl-" ve "ol-" yardımcı fiilleri, kelimelerle birleşerek birleşik fiiller oluşturmuştur:

cimā‘ êtse (اِتَّسَه) (37b/6)

tīmār êtmişler (اِتِّمِشْلَرْ) (53a/4)

i‘timād êtmezler (اِتِّمَزْلَرْ) (30a/6)

tīmār eyledüm (اَيْلَدُْمْ) (34b/2)

hareket eyler (اَيْلَرْ) (67b/7)

ma‘cūn eyle (اَيْلَه) (64b/9)

müşerref kıldı (قَلْدَى) (8b/5)

kavî kıllur (قَلُورْ) (12b/8)

ziyāde kıllur (قَلُورْ) (20b/8)

vākı‘ oldı (اُولْدَى) (3a/2)

muhtāc olmaya (اُولْمَيَه) (5b/1)

emîn ola (اُولَه) (18a/7)

2.2.10.2. Fiil + Zarf-Fiil Eki + Tasviri Ek Fiil Şekliyle Yapılan Birleşik Fiil

alivèrelüm (أَلِي وِرْلُم) (77a/9)

itivèresin (اَيْتَوِيرَه سِيْن) (48b/9)

alıkomamağa (أَلِيْقُوْمَامَغَه) (56b/5)

2.2.11. Fiilimsiler

2.2.11.1. Sıfat-Fiiller (Partisip)

a) Geçmiş Zaman Sıfat-Fiilleri:

-mış/-miş/-muş/-müş:

kefi alınmış (أَلْنُمُشْ) balıla (13b/7)

bişmiş (بِشْمُشْ) sığır südin (17a/4)

muḥarrā bişmüş (بِشْمُشْ) şerbetle (20b/10)

yogurulmuş (يُغْرُلْمُشْ) çörek (17b/10)

kavrulmuş (قَوْرُلْمُشْ) fistuk içi (35a/11)

dögülmiş (دُكُلْمُشْ) demür dikeninden (33b/6)

b) Gelecek Zaman Sıfat-Fiili:

-acağ/-ecek:

yatacağ (يَتَاجُقْ) vakt (21a/7)

kavı kılacağ (قَلَجُقْ) edviyye ve şarāblar (10b/10)

zekere tılā edecek (اِدْجَكْ) edviyeleri (77a/2)

ağızda tütacağ (طَوْتَجُقْ) (7b/3) ḥabların

-an/-en:

vākı‘ olan (أُولُنْ) emrāzuḡ (3b/5)

kalın (قَلْنْ) fā'idelerden (21b/4)

bişen (بِشْنْ) soğanı (19a/6)

dökülen (دُوكُلْنْ) ici yağıla (68a/10)

zekeri uzadan (اَوْزَادَنْ) edviyeleri (76a/8)

2.2.11.2. İsim-Fiiller

-mak/-mek:

- tiz kocalmak (فُوجِلْمَقْ) (7a/6)
müteğayyir olmak (أُولِمَقْ) (12b/1)
helāk olmağdan (أُولِمَقْدَنْ) (9a/11)
kitāb düzmek (دُزْمَكْ) (3b/2)
‘ilāc etmek (اَيْتَمَكْ) (55b/6)
hamirlü bişürmek (بِشُرْمَكْ) (75b/13)

-me:

- dönmesi (دُنْمَسِي) (64a/1)

2.2.11.3. Zarf-Füller (Gerundium)

-ınca/-ince/-unca/-ünce:

- açılınca (أَچِلُنْجَه) (49b/10)
çıkınca (چِقْنُجَه) (13a/1)
yatınca (يَاتِنُجَه) (32a/11)
dönünce (دُونُنْجَه) (32b/5)
olunca (أُولُنْجَه) (17b/10)
içince (اِچِنْجَه) (66a/4)
bitince (بِتِنُجَه) (57a/3)

-(y)ü:

- dèyü (دِيُو) (42a/6)

-ub/-üb:

- aridub (أَرِيدُبْ) (61b/6)
bulub (بُولُبْ) (22b/5)
ısidub (اِسِيدُبْ) (41a/4)
şıkıub (صِفُوبْ) (39b/3)
geçürüb (كُچُرُبْ) (68b/7)
sürüb (سُورُبْ) (63a/3)

bilüb (بَلُوبُ) (38b/10)

kesüb (كَسُوبُ) (64a/11)

-ıcaḳ,-icek:

olıcaḳ (أُولِجَقْ) (12b/4)

ṭutıcaḳ (طُوتَجَقْ) (35a/2)

ḳoyıcaḳ (قُویَجَقْ) (68b/2)

dikilicek (دِکِلَه جَکْ) (40a/2)

göricek (گُورِیَجَکْ) (49a/11)

-(i)ken < er-ken: Ek-fiilin, zarf-fiilli birleşik çekimidir. Metinde bu birleşik yapılar, bazen "-y-" yardımcı ünlüsü kullanılarak, bazen ise bu yardımcı ünsüz olmadan yazılmış olarak karşımıza çıkmaktadır:

üstündeyiken (أُوسْتُنْدَ یِکَنْ) (17a/9)

ḳaynarken (قَیْنَرُکَنْ) (23b/1)

ṭururken (طُرُرُکَنْ) (30a/4)

cimā‘dayiken (جِمَاعَدَه یِکَنْ) (36a/8)

günken (گُونِکَنْ) (77b/10)

işlerken (اِشْلَرُکَنْ) (56b/11)

yürürken (یُورُرُکَنْ) (47a/6)

-mekde:

ètmekde (اَتْمَكْدَه) (30a/9)

-dükçe/-dükce:

yèdükçe (یَدُکْجَه) (16b/6)

eksildükçe (اَکْسِلْدُکْجَه) (17b/9)

yètdükce (یَتْدُکْجَه) (32b/1)

3. BÖLÜM: METİN

[1/b]

(1) hazā kitāb-ı bāhnāme-i t̤it̤ūs yādigār-ı muẓaffer şāh (2) bismillāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm
(3) ḥamd ü sipās ü şükr ü bī-kıyās ol ḥazreti ulūhiyyetdür (4) kim imdād-ı fevc feyz
édüb esbāb-ı tarih zā'il (5) eyledi ve merba' sa'ādātı muhayyā kılub devlet riyāzātı (6)
merta'ında muhayyā kılırdı 'azze ve celle elḥamdülillāhi'l-lezi ezhebe (7) 'annā'l-ḥazan
inne rabbenā leḡafūrun şekūr ellezī eḡallenā (8) dārü'l- mekāmety min faẓlihi ve daḡı
du'āyı-bī ḥamd ve şenāyı (9) bī 'add ḥazreti rubūbiyyete olsun ki mükemmel kıldı (10)
nüfūsu nāṭıkiyye-i insāniyye-i mevāhibi envā'i in'ām birle memlū (11) kıldı me'ādını
ḡavāṭir ḡükemā-i cevāhir-i bedāyı' ḡikmetine i'lām

[2/a]

(1) birle ki ḡavlühü te'ālā veleḡad ateynā loḡmānū'l-hikmet (2) zīrā ki revāyiḡ fevāyiḡ
iḡsānı ilāhī ve levāyiḡ şafāyiḡ ḡallan (3) nā-mütenāhī anuḡ ḡudreti ḡabzındadur nitekim
buyurur ve enne'l faẓle (4) biyedillāhi yū'tīhi men yeşā' vallāhü zū'lfazlü'l-'azīm (5) ve
daḡı faẓlü's-şalavāt ve ikmālū'l-taḡiyyāt ol resül kā'ināt (6) üzerine olsunkim meb'ūsdur
tebyīn şerāyı' islām ve temhīd (7) ḡavā'id aḡkāmiḡün ol muḡammed muşṭafā şallāllāhu
'aleyhi ve sellem (8) va'llāhi ecma'in naẓm ḡoca-yı dünyā ve dīn genc vefā (9) şadrü ve
bedrü ve herdü ve 'ālem muşṭafā afitāb-ı şer'i deryā-i yaḡīn (10) nūr-ı 'ālem raḡmeten
lil'ālemīn ve daḡı anuḡ eli üzerine olsunki (11) ḡayr'ü-l oldur ve aşḡābı üzerine olsunki
ḡayr'ü-l aşḡābdur

[2/b]

ve ba'dehü ve nāzırı ferā'id kitāb ve nāsırı fevā'id bī-ḡesāb (2) ol zātı bī-hemāl ve 'uzvı
ber-kemāl kim meliki 'ulemāü'l-'aşr (3) ve üstād-ı fuẓalāü'd-dehr ḡutbu'l-islām ve'l
müslimīn (4) mergübü'l-mülük ves'selāṭin 'isāyü'z-zamān ve mesīḡü'd-devrān (5)

hellāl-i müşkilātü'd-deḡa'yıḡ mazḡhar-ı müzātü'l-ḡalāyık (6) ebu'l-berākāt ḡoca naşrü'd-
dīn der kim tītūs (7) elinlüsiydi efāzallāḡü aleyhi secāle'l-tāfi nevvār bī-nūr rahmetihi
(8) mezāci' islām-ı emīn yā rabbü'l-'ālemīn melik-i 'ulemā (9) ve re'īs-i ḡükemā ḡoca
naşr-tūsī rahmetullāḡ iş bu kitābı te'līf (10) êdügüne sebep oldur kim sultān-ı ebū
muẓaffer ḡān kim sultān (11) ḡazan ḡān oğlıdur ḡazan ḡān sābıḡa-yı ḡān oğlıdur ḡalīfe-

[3/a]

(1) rūy-ı zemīn eydürler nā-gāḡ meflūc ve süst-endāmlık (2) vāḡı' oldı ḡāl bu kim ḡübān-
ı ḡıtāy ve şāḡib cemālāt-ı ḡotanī (3) ḡatına cem' êtmışdi ba'zısın melik yemen birle (4)
ve ba'zısın nikāḡ birle anuḡcün cimā'a ḡāyet ḡarīş (5) idi ve zevvākidi ol şāḡibi cemālleri
birle zevḡ ü mübāşeret (6) êtmeklikden ḡaldı ve çün gördükim ḡāl böyle oldı (7) ḡoca
ḡazretine i'lām êdüb te'līf kitāb istedi istid'ā (8) êtdi şerā'iti ādāb birle zavābiḡ êdüb
birle işbu beyitleri (9) yüz dürlü ḡuẓūrıla şundı beyit (10) ey 'azīz mihr ü mār ünşḡa-yı
bünyādiken her kim çizi ehl-i ḡikmet remiz kudret keşfiken (11) tā ki men başam bān
mānend güldür nev-bahār bā-teyessürni teḡayyür nazmken çün dürri var

[3/b]

(1) hem sebep bāşed berāyı ḡıfz-ı şıḡḡat eyn kitāb hem derin 'ālem be-mānend ez
vucūdet kā'ināt (2) bu bende çün bir kitāb düzmek gerek ki ḡastasını şaḡir ve (3) nef'
ola muḡavvel olub muḡāle'ası maḡal olmaya ve ḡādī ola (4) fevā'idi ḡavāşşı tīb kāfī ola
ḡıfz-ı şıḡḡat bedeni insāniyyeye dēdi (5) ve bu ḡavle vāḡı' olan emrāzuḡ def'in ve sebebi
vuḡū'ın ve 'ilācın (6) bile zıkr êdesiz dēdi tā ki sebep-i vuḡū'ın bilem dērse ve daḡı (7)
baḡa bir zaḡmet kim 'arız ola bir ḡayrı kişinüḡ 'ilācına muḡtāc (8) olmayam ol kitāb
sebebiyle dēdi ve ḡoca ḡazreti daḡı ihtimām (9) gösterüb te'līfe meşḡul oldı ve daḡı
kütüb-i ḡabībiyye-i (10) muteḡaddimīn ve terākībi 'ilmiyātı mutāḡḡırīn muḡāle'a êdüb ve

mücerrebâtların (11) cem‘ êtdi ve müretteb kıldı yigirmi bir bâb üzerine ve bâhnâme-i pâdişāhī

[4/a]

(1) dèyü ad vèrdi iş bu beyitleri ihtisārından i‘tizār êdüb (2) buyurdı ya‘nī muhtaşar dèyü nazardan êtmeyeler beyit (3) كَرَّجَهْ مُشْكُ أَتْدَكْ بُودْ خُوشْ بُوي كَرْدْ دَرِي دِمَاعْ خَانَرَارُشَنْ (3) dèyü nazardan êtmeyeler beyit (3) كَرَّجَهْ مُشْكُ أَتْدَكْ بُودْ خُوشْ بُوي كَرْدْ دَرِي دِمَاعْ خَانَرَارُشَنْ (3) ve daḥı (5) جُرْعَهْ كَافِي بُودْ اَزْ خَمْ بَرَايْ چَاشْنِي مَجْلِسْ رَایَسْ بُودْ يَكْ دَسْتْ يَزْكَانَشْ (4) بَسَارْدُكْرَبُودُكُوجْكَ گایr aşlından şakınmağın işbu beyitleri buyurdı (6) tā gāyır aşlına ḥaḳīr ḥōr olmaya beyit زیرامراتیست زانواع فایده دردی فیکریاستب که (8) این نقد را انشاریابدکسی الابان که دوقدرش تفصلست (7) چه عالم (10) zīrā kim şunlar bī-baṣīret ve bī-naẓar dururlar anların katunda (9) بهر تنقلست سَوَاءٌ عِنْدَهُ أَعْمَى فِی عَمَاءِ ظِلَالِ اللَّیْلِ وَضُوُّ النَّهَارِ (11) عِلْمٌ چِه هِنرِ اُولَئِکْ کَالْأَنْعَامِ بَلْ هُمْ أَضَلُّ

[4/b]

هه درکارتوچونیدهفضل بونید هه توحیدتو (2) مدن نادان چه کدرهستپ نست شب تاریک دوزهردیگست (1) توحیکی توعظمی (4) توخزاونی عینی توخزاوند یسار توخزاوندرمینی توزاوند سمایی (3) کونیدبتوحیدسزایی توی منع ان بنده مجرم که صلاح دین خوهم که توی قاضی که (5) تورحمی توعباینده فضل توملیکی بی بقایی ammā ba‘d ḥamdü’l-lāhi te‘ālā ve’s-ṣalavatü ‘ālā muḥammedin ve ālihī (6) نام روایی aḥmedin (7) bilgil ve āgāh olğıl çünki pâdişāh-ı a‘zam ve şehr-i yār mu‘azzam (8) mālīk rikābü’l-umem ve fūdī’l-eyād ve’n-ne‘am merāsīmü’l-‘adl (9) fī’l-‘ālim hādīmü kavā‘idü’l-cūd bi’s-seyfi ve’l-kālem kāhirü’l-fecerāt (10) ve’l-mulaḥḥdīn ve kā’ilü’z-zenādıka ve’l-müşriḳīn (11) mu‘īnū’z-zua‘fā’ ve’l-mesākīn-i sulṭān bin sulṭān bin sulṭān ya‘kūb bin devlet

[5/a]

(1) ḥānlar lā-zāle zılāle salṭanatehü memdūdehü ve aṭenā sürādıḳāt (2) devletehü bievṭādü’l-ḥulūd meşrudet nazm (3) pā bende-i bād ‘ömr-i tuvān emīr-i ser firāz ez-bağr’dı qūṭb dāim k’rd dāim ḥayrū bātılār müstedām (4) ıyş dā’im bā-hüküm devlet-i beḳāyī cihān

(5) āmin yā rabbü'l-‘ālemīn ‘ālā huzûrunda ‘ilm-i merğûb ve hûneri (6) maḥbûb ger dem ve ṭalib ger dem kemālât-ı ‘aḳılliyye-i rāğıb ger dem (7) ‘aḳılliyye-i ‘ilâcât-ı tıbbiyye ve bir za‘îfû ne naḥîfû bi‘unü'l-melikü'l-laṭîf (8) ced ihtimāmile pâdişâh ḥazretleriçün ḥalledallâhü te‘ālâ (9) melik ve ebbede devletehü bâhnâme-i pâdişâhî tercümesine meşğûl (10) olub tamām êtdük ḥaḳ te‘ālâ ‘ināyetile tâ kim pâdişâh ḥazretleri (11) ḥıfz-ı şıḥḥatında iktisâbi ḥıffetde bu kitâb sebibiyle kimse ‘ilâcına

[5/b]

(1) muḥtâc olmaya ve müntefi‘ bih olub şafâyî nefsânî ve ḳavî (2) rûḥânî ḥâşıl êdüb zahmet çekmişüz i‘timâd êtmeyeler muḳâbele êdeler (3) göreler kim biz daḥı bu kitâbuṅ tercümesine sa‘y êtmışüz bileler (4) daḥı biz za‘îf ḥayır du‘âyıla yâd êdeler inşâallâhü te‘ālâ (5) vehüve'l-vâhibü'r-raḥmeti ve'l-füfrân nazm-ı türki (6) teferruc kılığuz işbu kitâb ki her şafḥası manend-i güldür (7) varaḳları maḥallî bi'l-leṭâ'if ki her terkîb bir fermân-ı dildür (8) laṭîfû ḥûbu zîbâ rûḥ efzâ lafzı cām hem ma'nîsi müldür (9) muḥarrib oluban muḥtâr olundı degül anuṅ gibi ḳal u ḳıldur (10) ḳamu ḥikmet okıyub dürişenler erişmedi buṅa ḳalan ḥûkümdür (11) müsahḥar olmadı ḥiç meger şunlar kim anlar ehil dildür

[6/a]

(1) bunı nâ-ehline vërme emānet ne göster şaḳıngıl ne ḥû bildür (2) el-bābü'l-evvel ya'nî evvelki bâb tedbîr insānuṅ ve mizāclarınuṅ (3) beyânındadır el-bābü's-sāni ikinci bâb şol müfredât (4) ḡidāları beyân êder kim şıḥḥat bedene insāna gerekdür (5) el-bābü's-sālase ya'nî üçünci bâb müfredât edviyyeleri beyân êder (6) kim ḥülâşa edviyyeleridür emrâziçün ḥuşuşa takviyye-i ef'ālû (7) ve ziyāde menîçündür el-bābü'r-rābi' ya'nî dördünci bâb (8) şol mürekkeb ḡidāları beyân êder kim mizāc insāna muşliḥdür (9) ve

eflâcın zâ'il ve süst-endâmlığın def' eder ve ef'âl (10) cimâ' kavî kılur el-bâbü'l-hamse ya'nî beşinci bâb (11) şol şarâbları ve tiryâkları beyân eder katı şâfî kılur

[6/b]

(1) ve mizâc fâside-i şalâhiyye getirüb ef'âli 'azîm kavî kılur (2) bâbü's-sâdisse ya'nî altıncı bâb şol ma'cûnları beyân eder kim güvârîşleri (3) dahı müferrihdür def'i melâletü eder ma'ideye 'azîm kuvvet (4) vërür bâbü's-sâbi' ya'nî yedinci bâb şol şâflardadır kim (5) bildügi burûdeti ve a'zâdaki ruṭûbet kim ziyâde olmuş (6) em'âdan ve ma'deden şafrâyı ve balgâmı ve sevdâyı câzib édüb (7) def' eder ve cimâ'a 'azîm kuvvet vërür béli muḥkem kılur (8) fâ'ide çokdur bâbü's-şamine ya'nî sekizinci bâb şol (9) hıknelerün beyânındadır kim veca' mefâşil vefatü'l-cünüb (10) 'ırķu'n-nisâyı ve bel ağrısını ve riyâh fâsideyi ve kıluncı def' (11) eder béli muḥkem kılur ef'âli 'azîm kavî kılur

[7/a]

(1) bâbü't-tâsi' ya'nî tokuzuncı bâb şol kuşakların beyânındadır kim (2) geyeceklerin beyânındadır kim fuṣûli erba'da ṭabî'at (3) insâna muḥâlif olub maraz ḥâşıl olmaya bâbü'l-'aşera (4) ya'nî onuncı bâb şol cimâ'uñ şartlarının beyânındadır (5) zekere edeler ne vechile edeler kim bedeni insâna (6) zarar ḥâşıl olub ve tîz kocalmak vâkı' olmaya bâbü'l-ḥâdî 'aşera (7) ya'nî on birinci bâb şol edviyyeler beyânındadır kim ekere (8) edeler ḡalîz ve қа'im ola ya'nî yoğun muḥkem olur kemâ-yenbağıy bâbü's-sânî 'aşera (9) ya'nî on ikinci bâb şol edviyyelerin beyânındadır kim (10) zekere tılâ edeler ṭavîl eyler kemâ-yenbağıy bâbü's-selâse 'aşera (11) ya'nî on üçüncü bâb şol edviyyelerin beyânındadır kim elün

[7/b]

(1) ayağın barmakları arasına dürteler cimā'a gāyet kavī eyler (2) za'if olmaz ne kadar ederse etsün bābü'r-rābi'-aşera (3) ya'nī on dördüncü bāb şol ağızda tutacak habların (4) beyānındadır kim hālet-i cimā'da be-gāyet lezzet verür mücerret (5) fā'ile bābü'l-hāmse-aşera ya'nī on beşinci bāb şol edviyyelerün (6) beyānındadır kim hālet-i cimā'da gāyet lezzet verür hem (7) fā'ile hem mef'üle bābü's-sādis-aşera ya'nī on altıncı bāb (8) şol edviyyeler beyānındadır kim 'avratlar bākire olalar ya'nī (9) fark olmaya hārr ola kim cimā' edemeyeler harāretinden (10) bābü's-sābi'-aşera ya'nī on yedinci bāb şol edviyyelerün (11) beyānındadır kim hiç 'avratlar hāmile olmayalar bunun sebebiyle [8/a]

(1) dā'im bākire gibi olalar bābü's-sāmin-aşera ya'nī on sekizinci bāb (2) şol edviyyeler beyānındadır kim hāmile olmayan 'avratlar hāmile (3) olalar 'ilāc edeler bābü't-tāsi'-aşera ya'nī on dokuzuncu bāb (4) taze yaraların 'alāmetlerin ve 'ilācların beyān eder (5) bābü'l-aşrīn ya'nī yirminci bāb ok demrenlerin tüfekler (6) 'alāmetlerin ve 'ilācların beyān eder bābü'l-hādī'aşrīn (7) cemī' şınıkları başdan ayağa degin aşıllarıyla 'ilācların (8) beyān eder sat kelām çünkü 'adād-ı fuşul ve erkān (9) uşul tamām oldu mücmelā tefsīl edüb tamām mu'ālece sebebiyle (10) yād edelüm şöyle kim hükemā-i müteḳaddimīn ve eṭibbā-yı müte'āhḥirīn (11) tecrube ve isti'mālile müstevfī edmüşler tā bu bābda gizli nesne kalmaya

[8/b]

(1) kimseye meşakkat olmaya inşāallāhü te'ālā bilgil ve agāh olgıl çünkü (2) haḳ te'ālā ḥayvānātı kim 'ademen şahrā-i vücūda getirüb (3) nefes verüb mevcūd kıldı çiftlenmek kaḳiyyesinde birbirine (4) muḥtāc ve müştāḳ eyledi ve bu cemī' ḥayvānātdan insān bir günde (5) kıldı 'aḳl kerāmet birle müşerref kıldı nitekim kelām-ı ḳādīmde (6) buyurur veleḳad kerremnā benī ādem nitekim ḥayvānātdan ve nebātdan (7) ki laṭīfragdı insāna

ğidā kıldı helālin ve harāmın beyān (8) edüb aqd-i nikāh için buyurdu kim فانكحوامناطالكم
ve mübālağa (9) ruḥṣat vèrdi ba‘de’n-nikāh envā‘i ef‘āline maḥal bir olmasına (10)
lezzet murād alalar نسأوكم حرث لكم ve bih-ter herdü-‘ālem ve peygamber (11) benī-adem
şallāllāhü ‘aleyhi ve’s-selam nikāhiçün تناكحواوانكثروا

[9/a]

(1) imdi bunda hikmet oldur kim tevellüdi nesl-i peyveste olub (2) ḥaḳ te‘ālāya ‘ibādet
ve tāt ediciler çok ola ve anuḡ birligin (3) bilüb tevḥīdine meşgūl olalar nitekim
buyurur (4) وَمَاخَلَقْتُالْإِنْسَ وَالْإِنْسَ إِلَّالِيْعَبُدُونِ ve bu ma‘nādan şerḥ etmekde (5) meşgūl olıtursa
maḳşūddan kılınur pes böyle olsa (6) vācib oldur kim evvelā aḥvāl-i mübāşeret ve evḳāt-
ı mücāme‘at (7) mazarratın ve menfe‘atin dēyavüz tā fuşūli erba‘nuḡ muḡir ḳaḡısından
(8) müfīd ḳaḡısından biline kim cimā‘ı bī-vaḳt olsa yigirmi (9) dört dürlü renc ḥāşıl
olur cümlesinden biri eflāc ve sür‘at (10) şeyb süst-endāmlık ve fesādı mizāc taḡyīr levn
ve ḥarāret (11) ‘azīziyye elem edüb helāk olmaḳdan imdi evvelā basit kelām

[9/b]

(1) bu bābda oldı anuḡçün ihlāk-ı nefse bundan eşed bed-ter (2) sebep yokdur zīrā beden
ḥarāblıḡına çāre bundan özge (3) sebep edviyye ile çāre bulunur ammā ifrātıla cimā‘dan
olsa (4) ‘azīziyye söyünmiş olur çāre olmaz e‘üzü billāhi’l-‘azīmi zīrā ol (5) menī kim
ḥariç isrāf olur a‘zā-yı re‘īsden cemī‘ ḥavāricden (6) ḥariç olur nitekim buyurmuşlar مَنِيْكَ
کاچان vaḳtın (8) bilüb ‘ādetce etse yigirmi
dört dürlü fā‘ide görür ve (9) eşkāmi sevdāviyye ve şafrāviyye ve balḡamiyye ve
demevīyyeden olan (10) feraḥ bulub ḥiffet ḥükemā-yı müteḳaddimāndan (11) cimā‘ revā
degül dēyü rivāyet ederler imdi bu söz beyhūde

[10/a]

(1) ve bî-aşlıdur bilki hâṭādur zîrā huşûlî vücûdî cemî‘ hayvânât (2) netîce-i telezzüzât mücâme‘atdur ve insânun şarabı ve zîneti (3) vücûdısî beş nesneyile kâ’imdir ki aḡa havâşş-ı ḡamse dērler ki (4) semî‘ ve başar ve şam ve zevk ve messdür bu beşden biri zevkdür (5) ‘ibâdetdür cimā‘dan egerçi telezzüzât çokdur bâ-‘itibâr (6) ḡalîb pes böyle olsa cimā‘ cevâzına kâ’il olmayanların kavîlî (7) baḡsî bâṭıl olmaya muṭlak ve şunlara nisbet olmaya kim evkât-ı (8) mücâme‘atdan ve aḡvâl-i mübâşeretden bî-ḡaber olalar ve cimā‘a (9) sebebiyle ol dēdügümüz marâzlara mübtelâ olub kendüleri helâk (10) ve cimā‘ telezzüzât-ı nefsanîde cimā‘ı lezzetinden elez yokdur (11) zîrâ terkîb vücûd-ı insândan bâkî hayvândur ol lezzet ḡalt

[10/b]

(1) olub ḡilkata gelmişdür anuḡünkü hayvânun ol lezzeti (2) dimāḡından ḡalî olmaz meger ma‘lûlû’l-mizâc ve yâ süst-endâm olalar (3) faşl bilgil ki beşer za‘îf ḡab rence mübtelâ (4) oldıḡı a‘zâ-yı re’îsden elem êrmekdedür kaçan (5) a‘zâ-yı re’îse kavî edeler ‘ilâc ve edviyyeyile ve perḡîzile cevârîḡ (6) eskâm ve marâzdan olur eceledek ammâ ecele mâni‘ yokki lâ-mâni‘ ‘aṡâyı (7) velâ râdde’l-kaṡayı imdi a‘zâ-yı re’îse dördür dimāḡ ve yürek (8) ve baḡır ve ḡâyalardur sinirlerle öykeni ve bögrekleri daḡı a‘zâ-yı re’îse (9) şaymışlar pes bunları ve ma‘deyi kavî kılmak gerek ve kavî (10) kılacak edviyye ve şarâblar ve ma‘cûnlar aṡaḡa mevzi’de gele (11) inşâallâḡu te‘âlâ nitekim ḡükemâ-yı müte’âḡḡirîn ve feylesöfân müteḡaddimîn tecrîbe

[11/a]

(1) ve isti‘mâlile bulmuşlardur eflâtûn restetâlîs ve bokrât ve (2) baṡlamyûs ve aristô gibi ve ḡükemâ-yı müte’âḡḡirîn ḡöca naşr-ı ḡüsrev (3) ve ebû ‘alî bin şîsînî ve ‘îsâ ve kâşî ve muḡammed tamḡânî ve zekeriyyâ-yı râzî (4) gibi faşl bilgil ki fuşûl-i erba‘un ḡangısından (5) cimā‘ muzırdur ve ḡangısından müfîddür imdi cimā‘ (6) evvel bahâr

faşlından ahsen evceh vakt yokdur zîrâ ki (7) mu‘tedil ve kanı şâfî kerim-ter eyler ve hergiz rûhda (8) kanı ziyâde ve harâret ‘azîziyye kim kuvây-ı hayvâniyedür gâlib (9) olur neşâtı ve zevk ve iştihâ tamâm şâdık ve zeker za‘îf (10) olur pes ol vakt cimâ‘ bedene insâna zaḥmetü elem (11) ve renc getürmez ammâ ayruḵ vaḳtlerde bahârda êtdügi gibi

[11/b]

(1) êtmeye muzırdur meger edviyye ve ‘ilâcıla kaçan bu vechile (2) olsa hiç ḥavf yokdur zîrâ ki kendüden ḥarc olmaz (3) ol ‘ilâcdan ḥâşıl olur bâb-ı evvel tedbîr insândan (4) ve mizâclarındadır bilgil kendüm levn ya‘nî buğday enlü (5) gevdesi eti tamarları geyik ve kâ‘im yağrın balıklar et (6) muḥkem kılları ve iri olan i‘tidâlile ve koyun kuzulu ve alnı (7) saç çok ve ḥâyaları katı olan ṭabî‘at ḥârr yabışdur ve (8) cimâ‘a ḥarîş ve kavî şafrü’l-levn ya‘nî şaruşın ve kızıl benizlü (9) ve aḳ gevdellü ve qarunı büyük olan ṭabî‘at bârid raṭbdur (10) merṭûbu’l-mizâc ve cimâ‘a ḥarîş ammâ kavî olmaz ziyâde êtse (11) za‘îf olur sevdaü’l-levn ya‘nî kara derisi iri ve aruḵ ve ğariḵ

[12/a]

(1) ḥurûs gözlü dişi kızıl olan maḥrûrû’l-mizâc ve cimâ‘a ki (2) ḥarîş olur ابيض اللون ya‘nî aḳ benizlü iki nev‘dür (3) biri aḳ şarıḡlu ve mefâşıl oḵ ve gözi gökçıl yâ alaca dişi (4) eti ve dili sazḡıl kimi aḳ şırf ve semizdür ol kim aḳ şarıḡludur (5) ve şafrâü’l- mizâcdur cimâ‘a ḥarîş ve kavî olur (6) ol kim semizdür balgamı mizâcdur cimâ‘a ki süst olur eger (7) ifrâṭıla cimâ‘ êtse helâk olur pes bu mizâclu ifrâṭıla (8) êtmeye meger ki edviyye ‘ilâcıla êde faşl bilgil ki (9) a‘zâ-yı za‘îf cimâ‘a süst olduḡı var var bir maraḡa (10) mübtelâ olduḡı dört nesne za‘îfindendür ol za‘îf (11) dimâ‘ ya‘nîsini za‘îfindandür ‘alâ‘im baş çekzinmek ve göz oylanmak

[12/b]

(1) ve nûrî azalmak kuvveti olmamak ve levni mütegayyir olmak cimā' (2) vaktında utanmak ve az lezzet bulmak ve zekere süst olmak (3) şöyle ki be-ğāyet kıyāma gelmez ve şovukda neşātlā cimā' edememek (4) ve fāriğ olıcak bir dahıye kādır olmamağdur gāyet (5) süstliğindandur ve tevehhüminden imdi bu 'illetlerü ruṭūbetdendur (6) ve anuñ def'ine ve beyni kavī kılmaga 'ilāc sükkerdür ki ruṭūbet (7) fazlāt ḥal eder beyni kavī ve muḥkem eder ziyāde bu (8) dēnilen 'ilālī def' eder ve cimā'a kavī kıılır ve ziyāde on sekiz (9) fā'idesi dahı vardur terkīb budur zencebīl ve dārcinī (10) beşer dirhem kākūle iki dirhem karanfil bir bir dōke heb (11) çölmege kıoya ve üzerine yedi edviyye şu kıoya muḥarrā olub

[13/a]

(1) kuvveti şuya çıkınca kıaynada andan sāfī ede dört edviyyece (2) şekerle kıvāma getüre ya'nī şeker kıatub kıaynada 'ağd (3) etmeye kıarışandan sonra buçuk dirhem zağfirān eze kıata şabāḥ (4) bir kıaşuk açla içe tamām şulṭān kıuşluğadek nesne (5) yine şifā ola inşāallāhü te'ālā ikinci za'f kıalbdür ya'nī (6) yürek za'īfindandür 'alāyī ḥareket etse yā yokuşa kıarşı (7) kıatırak yürise yā bir gāḏab yā bir beşāret olsa yā bir maṭlūbnı (8) görmek dilese yüregi oynar ve içine şığmaz ve levni (9) mütegayyir olur ve dizleri ve elleri ditrer şolısa (10) nefesin almaz ikinci kıalka kıalka gelür içine şığmaz cimā'ı (11) za'īfıla eder şu gine yüregi oynar ve ṭalbınur ve şolur

[13/b]

(1) ve şolduğı dikicek ki süst olur bu renclü ifrāṭıla cimā' (2) etse hemān helāk olur şekksüz ve bunun def'ine 'ilāc şarāb (3) şarābı tuffāḥdur kim yüregi kavī kıılır ma'deden fazlāt (4) def' eder ve meni' ziyāde eder ve ḥükemā on tokuz fā'ide dahı (5) 'ad etmişler terkīb budur güllābı elmanuñ kıabın ve çekirdegin eride (6) ve tamām ḥurda dōke ve şıķa şuyın bir ince bezden süze (7) berāber ak kefi alınmış balıla elma şuyınca iki yağmur

şuyı (8) döke bir kabda birbirine qarışınca enlü enlü bir qarşığıla (9) qarışdura qaynada ammā ‘akd  tmeye ki sular hevāya gide andan zağfirān (10) ve dārcinī ve dār-ı fulful buçuğar dirhem karanfil ve iki buçuğ dirhem heb saḥk (11)  de ve ayruğ kabda bal şerbetle kuvvet şuya  ıkınca qaynada

[14/a]

(1) şāfī  de ve ol elma şuyı  zerine d ke qarışdura tamām (2) biş rd kden sonra bir denk m şk koya her şabāḥ bir kaşuğ (3) a ıla i e nāfi‘ ola    nci ciger rencindend r ‘alāyī budur (4) saru yere kanlu gibi dili dimāğı tebess r g zleri ḥalkalanur (5) aruğ olur ve ta‘āma i tihadı az olur daḥı si ir (6) otursa  urmaz s st olur cimā‘a k dir olmaz  tse (7) daḥı menīsi az olur bī-ḥalāvet ve şovuk olur el ayağı (8) şovuk ve i eken olur bu ḥall  ifr tla cimā‘  tse (9)    rencden birine m btel  olur mefl c y  s st-end m (10) y  ḥar ret ‘az ziyye s yin b f c ya u rar ve bu renc def‘ine s nbul d r ki (11) ma‘ deyi kızdurur cigeri kavī k lur ve ḥ kem  yigirmi altı

[14/b]

(1) f ‘ide daḥı demişler terk bi budur s nbul d rcinī k k le (2) ‘ d-ı hind  birer dirhem karanfil buçuğ dirhem d ke heb (3) biş( ) edviyyece tatlu şuyıla qaynada t  muḥarr  şi e nı f (4) k la andan s ze  zerine bu qaynar edviyye şovuyınca kefi (5) alınmış a  o ul balı k ta daḥı qarışdura tamām birbirine qarışa (6) andan  zerine buçuğ dirhem zağfir n g l şuyıyla eze (7) k ta ind re ve evvelki i e s re d rd nci ḥ ya ve z ker (8) za‘ findend r s st-end mlı d r bu    nev‘d r birisi (9) andan ş yle to ar birisi k        den cimā‘  tmekden biri daḥı (10) ke ret cimā‘dandur sinni vu  f ya‘n  kır  ya dan sonra (11) evvelkin   ‘al y  bu ki h   z ker  kıv ma gelmez ve i tihadı

[15/a]

(1) daḥı olmaz pejmürde olur ya'nî sülyük olur buña 'ilâc (2) müte'azzırdur meger ʔolı zamānıla ola ikincinün 'alāyî bu ki (3) ehyān gecelerde ve şabāhlarda bahārda zekerı kâ'im olur (4) bunun gibi asāndur tîz ıslāḥa mevzi'inde dēyevüz (5) üçüncinün'alāyî budur ki eyyāmda fi'l-cümle zeker kâ'im olur (6) ammā tamām zevk ve neşāṭıla cimā' edemez menîsi sümük gibi (7) olur iner şovuk yā acı gelür bu ḥallünün oḡlı kıızı olmaz (8) iki def'ün sebebi bēlde burūdet vākı' olduğındandır (9) def'ine 'ilâc ma'cün-ı miskdür bēldeki burūdet ve ruṭūbet (10) def' eder ve meşāneyi eridür mecrā-yı dem ve menî ve 'urūkı ve (11) süddeyi açar ve yarar ḡıdāları perhîz gerek ki tîzde ḥalāş bula [15/b]

(1) ve ziyāde rahmete mübtelā olmaya perhîzlerin ve ḡıdāların dēvüz (2) cālinūs eflāṭūndan mervīdür otuz üç fā'ide daḥı (3) terkîb budur müşk bir denk selîḥa ve sünbül ve (4) sāzenc-i hindî ve cinṭiyānāt-ı rûm ikişer dirhem zaḡfirān (5) ve kaḡun ve kerefis toḡmı ve maştakî üçer dirhem 'ūd ve karanfül (6) ve mürrümekî buçuḡar dirhem heb dōke eleve üç edviyyece kefi (7) alınmış aḡ balıla ma'cün ede kıvāma getürüb günde bir (8) mişḡāl yēye nāfi' ola inşāallāḥü te'ālā bir 'ilâc daḥı ötmedük (9) ḥurūs ödi on dirhem ve bunu ḡoyıldacaḡ ḡadar mürdeseng ḡubār (10) gibi dōke od üzerine ḡoya daḥı ḡüneşē ḡoya ki perverde (11) ola birbirine ḡarşu ammā saḡına ki ḡoyılub ḡurımaya ve ḡammāma [16/a]

(1) gire birḡaç kez ḡammāmdan ḡıḡacaḡ zekerine ve ḡoltuḡlarına ve (2) maḡ'adına dūrte ve süre ova ova ve ammā ede ḡıḡa ol ma'cündan (3) isti'māl ede bir laḡza ḡatlana ol ḡurūsları berāber aḡ şoḡanıla (4) bişirüb üzerine turb ve tere toḡmı ikisi berāber dōḡulmuş ola anı (5) yēye şifā bula inşāallāḥü te'ālā ve daḥı bunlara münāsib (6) ḡıdālar yēye maṭbūḡātdan ol dēyecegümüz ḡıdālar yutalardur āḡāḡ (7) ol yaḡılmayasın evvel buluc yā erkek şişek etiyle bişmiş (8) her ise ve ḡamîrsüz etmek ḡatı yoḡurulmuş ve

noḥūd ābı kim (9) ‘ādeti ḥükemāca bişe aḳ noḥūd bir bir arıda ki bir cins (10) ola ve çölmege ḳoya şuyıla bişüre ḳuvvet tamām şuya çıkınca (11) ve şuyın ala noḥūdunı gidere andan serçeleri boğazlaya arıda

[16/b]

(1) ve noḥūd gibi toğraya ve ol noḥūd şuyına ḳoya daḥı agzın berkide tā (2) buḥārı hevāya gitmeye tamām bişe ḥal ola bişürdigi ‘alā’im (3) oldur kim kebāb gibi ḳoḳa ve ocaḳdan çıkara zencebīl beş (4) dirhem dār-ı fulful iki buçuḳ dirhem ceviz altı dāne dārcinī (5) on dirhem heb dōke ḥāzır ve ol noḥūd ābı üzerine (6) ḳarşı yēdükçe eke bile yēye tā ki issi olub raḥmet vėrmeye (7) ve bundan sonra işbu terkīb yētesince çok dōke ḥāzır (8) ḳoya tā gerek deminde işe süre ve eger serçe bulunmazsa (9) gögercin yavrusı anuḡ bedelidür ve ḳalyelerden ḳalye (10) yēye bu vechile ki erkek şişeki yā buluc yā ötmedük (11) ḥurūs toğraya keşūrī yuya şarın arıda ve içindeki şaruda

[17/a]

(1) özin çıkara ki fā’ide yokdur ve kızılın toğraya ḳalın ve ne yufḳa (2) ola etiyle bişüre üzerine ol noḥūdu āb unından ‘ādetce (3) eke yēye südlerden südi tatlu ēdecek miḳdār ḥurmāyıla bile (4) bişmiş şıḡır südin içe ve balıḡı aḳ şoğanıla kebāb ēde yēye (5) taşlık şarımsaḳ yēye ya’nī şarımsaḡı diş eyleye ve şıḡır yaḡın arıda (6) ḳaḳırdaḡın arıda biraz şu ḳoya ki şusuz olmaya şarımsaḡı (7) yaḡda ḳavuralar pes muḥarrā bişüre çıkarub bir üskürede al (8) ura tā revāḳ ola andan bunun yarısınca aḳ balı şāfī (9) ēde nīme ḳıvām üstündeyiken bir zerre ala şuda iki barmaḳ (10) arasından üzölmezse ya’nī sünerse nīme ḳıvāmdur ve eger (11) üzölürse ḳıvām tamāmdur eger nīme ḳıvām daḥı yumuşaḡısa ‘aḳd

[17/b]

(1) evvel yā ḳıvām evveldür eger nīme ḳıvām olduğundan sonra bu şarımsaḡı (2) üzerine dōke daḥı ḳarışdura merhem olunca ve ol dōğülmüş (3) otlardan kim ḥāzırdur bunun

üzerine şol kadar eke ki (4) lezzetin tegayyür éde ve buçuğ dirhem zağfirān kıta ve bir zarfa kıoya (5) ve günde üç mişkāl yēye taşlık budur ki nāfi'dür bu (6) rencleri kim ruṭūbet ve bēdeki burūdet ve göğüsdeki ve (7) ma'dedeki balgamı def' éder ve tenkiye-i beden éder gül-engübīn (8) yēye ya'nī gülün yabrağ éde ve şāfī balıla yigirmi yā otuz yā (9) kırk gün güneşde bişüre bal eksildükçe bal kıoya (10) perverde olunca ve tāze yağıla yoğurulmuş çörek yēye ve (11) yemişlerden laṭif ve tāze tatlu üzüm yēye ve tamām resīde ola

[18/a]

(1) ol dēyeceğümüz ol perhīz budur yağılmayasın cemī' humūzāt (2) ya'nī ekşiler yoğurub ve peynir ve şığır eti muṭlakā keçi eti (3) ve kıara kıuru üzüm ve kıızıl üzüm yēye ve şarābuñ tatlusın éde (4) ve ekşisin ve acısın étmeye hōca naşri husrev rivāyet (5) éder bokrāt hekīm ve retütālīden kim re'īs-i hükemā dururlar (6) her kimseye ki bu vechile olına perhīz éde cemī' emrāzdan (7) ve eskāmdan emīn ola degül ki süst- endāmlık kamu (8) ef'āle kavī olub maqşūdınca ola huşuşā cimā'da (9) hīç za'īf ve levni mütegayyir olmaya bābü's-sānī ya'nī (10) müfredāt gıdālardadır kim şıḥḥat-ı beden-i insāna gereklüdür (11) bilgil ki ṭabī'at-ı insāna münāsib ve mülāyim a'zā-yı re'īşden

[18/b]

(1) muḳavvī ve levni insāna muşlih ve muşaffā dem ve muḳavvī cimā' (2) gıdālardan evvel hāneki tennūrı étmegidur kim i'tidāl üzerine (3) bişe ne kıalın ve ne yufқа ola ḥamīr tatlu ola ve tozı (4) yérince ola hōca ḥazreti gērū rivāyet éder (5) hükemā-yı mütekaddimīnden her kim evvelden 'ömrinde kıurı étmek yēse ya'nī yalaguz (6) kıurı étmek yēse ğayrı nesnesüz 'ömrinde hīç marāza mübtelā (7) olmaya eceledegindür zīrā aḥlāt ziyāde olub bir marāza (8) mübtelā oldığı ihtilāf ta'āmdandır ve érkek kıoyun eti (9) kim muḥarrā bişe tā ma'desinden zaḥmet çekmeye ve bu ikiden aḥsen (10) elṭaf

tabî‘at insāna hergiz ğidā yokdur göğercin ve yavrusın (11) ve kamu ve yavrusı ve tavuk ve buluc ve ötmedük ħurūs tāze balık

[19/a]

(1) bābü‘r-rābi‘ mürekkeb ğidālar ve ħalvālardadır kim mizāc (2) insāna muşlihidür ve eflācı zā‘il ve süst-endāmlığı (3) def‘ eder ve ef‘ālī cimā‘ kavī kıılır biraz şoğanı şuya toğraya (4) zeyt yağı kıoya dağı muħarrā bişüre ve birkaç göğercin yavrusın (5) muħarrā bişüre biliç enderānī ya‘nī yalama tuzıla tamām bişdükden (6) sonra ol bişen şoğanı üzerine dōke kıarışdura tā birbirine (7) kıarışa andan dārcinī ve ħavlincān ‘ūdū’s-şālīb bir dirhem (8) heb saħķ edüb bu ğubār gibi ve bu bişen ğidānuğ üzerine şaça (9) ve ħamīrsüz etmekile yēye ve şuyın içe mizācı insāna muşlihdür (10) levni ħōş ve kıanın şāfī kıılır ve bundan ğayrı fā‘ide çokdur (11) olsa tavīl olur bir dağı kıuzı etiği ve semüz ne aruk ola

[19/b]

(1) ne kıadar gerekse kūfte ede ve kendüce ak şoğan toğraya (2) bile bişüre muħarrā olinca beş on kıoz yağıın ala dārcinī (3) ve kıākūle bir dirhem kıaranfil buçuk dirhem misk bir çekirdeg (4) heb saħķ ede ki ol kıoz yağıını kıata ol bişene şaça (5) dağı kıarışdura tā tamām kıarışa ve biraz kıızarda dağı indüre ammā (6) kıapağı berkinmiş ola tā buħārı hevāya gitmeye tamām şovıyub mü‘tedil (7) olunca andan ğidā vaktında yēye ki muşlih mizācı fāsidi (8) ögerür süst-endāmlığı giderür ve menī arturur ve muķavvī cimā‘dan (9) kemā-yenbağıy za‘f vākı‘ ne kıadar ederse bu dēnilenden (10) artuk yigirmi dört fā‘idesi dağı vardur bir dağı buluc (11) boğazlaya arıda ve yaşı milħ-i enderānī birle tuzlaya ve bir yaşı

[20/a]

(1) kiremidi ocağı bırağı ammā döndüre döndüre bişüre kimi çig kimi (2) göyünmüş olmaya ħarāb olmaya andan beş (3) dirhem çōrek otı üç dirhem teke şakalı ve dört

dirhem lisān-ı ‘aşfūr ki aṇa serçe dili (4) dērler ve nīm dirhem hindūstān kıızı eti heb saḥḳ ēdeler (5) andan ol kebāb üzerine daḥı ısıcaḳla yēye kim gēce ḡidāsı (6) vaḳtında ḡün ve ērken ve bu kebāba ḥükemā māddeṭü’ş-şebāṭ dērler (7) ya’nī hırş ve lezzet ve menī ve māddeṣi dērler ve bundan ziyāde yigirmi (8) yedi fā’idesi daḥı vardur rivāyet kıılır ḥōca ḥazreti (9) eflātūn ḥekīmden cümlesinden biri budur kim a’zā-yı re’īse (10) ḳavī ve ḥarāreti ḡarīziyye ziyāde ēder bēldeki (11) burūdeti ve a’zādaki ruṭūbeti fazlasını def’ ēder ve beṇzi

[20/b]

(1) laṭīf ve ḳanı şāfī ēder cimā’a ki ḳavī kıılır üç ḡün (2) paya pay isti’māl ēderse cimā’a şöyle ḳādir ola kim on (3) ‘avrat daḥı varısa bir gēcede rāzī ēde hīç zaḥmetsüz (4) ve bu dēnilen ḡidāları esrār-ı ḥükemādandur ve eṭibbā arasında mestūrdur (5) zuhūr getürmez dükeli ki ḡayrı ehline meger ehil ola andan (6) şaḳlayalar şol halva’r-raddedur kim insān mizācın ögerür (7) eflāc ve süst-endāmlıḡı giderür ve a’zā-yı re’īse ḳavī (8) ve ḥarāreti ḡarīziyye ziyāde kıılır ve cimā’a ḡāyet ḳuvvet vērür (9) menī arturur evvel yüz dirhem kefi alınmış aḳ bal ve berāberince (10) aḳ şoḡan arınub toḡranub muḥarrā bışmış şerbetle ayru yēde (11) ḳaynada andan biraz çok zeyt yaḡın ḳarışdurub bu şerbetle ḳaynada

[21/a]

(1) bēş şoḡanı ol kefi alınmış balı taş çölmege ḳoya (2) bir yumuşaḳ od üstüne ḳoya arḳun arḳun nīme kıvāma (3) gele andan şovıda dārcinī ve turunc ḳabı onar dirhem (4) ‘ūd-ı hindī ve iki buḡuḳ dirhem ḳarfe ve zaḡfirān bir dirhem heb (5) ḡubār ēde ince bezden geḡüre ve bu nīme kıvām bal üzerine (6) dōke ḳarışdura sırca ḳaba ḳoya gerek deminde beş dirhem (7) yēye yatacaḳ vaḳt ‘acāyib ḡöre bir daḥı şaru noḡūd şuya (8) ḳoya tā ıslana andan ḳabından çıkara ve şıḡır yaḡında büryān (9) ēde ya’nī ḳavura şöyle

kim yanmaya andan döke ve bu (10) nohūd kadar gülnār döke kıta kefi alınmış balıla
karişdura (11) buçuğar dirhem zağfirān ve ‘ūd-ı hindī ve beş dirhem turunc kabı

[21/b]

(1) ve bir dirhem kafre ve on dirhem dārcinī heb ğubār gibi éde (2) andan ol bal üzerine
şacı ve dağı karişdura ve andan sonra (3) kaba kıya gerek deminde üç dirhem yeye
yatacak ‘acāyib (4) göre kalan fā’idelerden ğayrı şol kadar kavī ola kim (5) on ‘avrat
dağı olsa hōšnūd éde bir dağı kızıl (6) keşürün üstün yuna içindeki şaru özin gidere
toğraya (7) ve çölmege kıya andan biraz kefi alınmış bal kıta nīme kıvām éde (8) dağı
şovıda andan zencebīl cevüz ve karanfūl ve dārcinī ve (9) havlincān bir dirhem zağfirān
üç dirhem sūnbūl maşakī (10) buçuğar dirhem ayru ayru saḥk éde cem’ édüb nīme
kıvām (11) bala kıta tamām karişınca karişdura ve kaba kıya gerek deminden

[22/a]

(1) beş dirhem yeye üç sā’at eglene andan ‘acāyib göre (2) bunca fā’idelerden artuk
cimā’a şol kadar kavī ola kim ne kadar (3) gerekse éde za’f ve süst olmaya zekeri
yatmaya tā birkaç gün (4) şovuk şu vurmayınca ve ‘ilmün ol vakt bileler tecrube édüb
(5) müşāhede édeler ve bu ‘ilm neymiş göreler ve ne beyān édermiş (6) ve hükemāya
ḥak te’ālānuḡ ‘ālimi esrārı keşif étmişdür (7) göreler i’tikād édeler bāb-ı ḥāmse
şarāblardadır ki (8) kanı şāfī kıılır ve mizāc fāsidi ögerüb ef’ālī ‘azīm (9) kavī kıılır
bilgil kim kızıl yā tatlu şarāba şarāb-ı la’l (10) dēler müfīddür bu dēdüklerümüze ve
rengi şarulığdan kızılığa (11) varub tatlu olana şarāb-ı zūmmürdī dēler resīde ak
luzūmdan

[22/b]

(1) olana şarāb-ı reyḥānī dēler velīkin bunların ifādesi taşfiye-i demevī (2) ve ıslāḥ-ı
mizāc fāsidi ve takviye-i cimā’a şırf şarāb degül (3) belki şırfda bunca zarar var pes

müşalles éde ‘âdet-i hükemâca (4) ol şarâb tabî‘atına edviyye-i şarfi zam éde ki ol fâ‘ideleri (5) nitekim tecribeyile bulub tûrurlar şarâb-ı müşalles (6) hükemâ ‘âdetince bu dênilen şarâbların birle berâberi şu kıoya (7) kıaynada tâ şu buhârı gide sülûs kıala andan üç yüz dirhemine (8) iki dirhem ak bal kıata veyâ şekker ile tabharede tâ kefini (9) ala dağı zencebîl ve cevüz ve dârcînî ikişer dirhem ‘ûd-ı hindî (10) ve ‘anber ve sünbül bir dirhem ve müşk bir denk heb gubâr (11) gibi sağık éde ince kettân bezinden eleye bu kıaynayan

[23/a]

(1) şarâba dökve ve arkun arkun kıaynada tamâm birbirine kıarışı (2) oddan indüre şovıda şırça şîşeye kıoya dileyicek kırk (3) dirhemine şu kıata içve kı nâfi‘dür ma‘deyi kıavî böğregi (4) ve cigeri issi boğazı hûb kıanı şâfî harâreti ‘azîziyye (5) ziyâde éder ve cimâ‘a ‘azîm kıuvvet vèrür ne kıadar éderse (6) hîç za‘f olmaz ve süstlık vâkı‘ olmaz ammâ içdüğinden (7) sonra iki sâ‘at kıatlana ta‘âm yémeye ‘acâyib göre bir dağı (8) çekirdegi ve kıabı arınmış ekşi hâm elma yüz dirhem ve yüz (9) dirhem resîde tatlu ayva ol şarâblarıla kefi alınmış (10) balıla alı alı bîşüre eksülürse ol şarâblardan az az kıoya (11) tâ muharrâ pişe cirm kıalmaya kıoyıla dağı yüz dirhem ol şarâbdan

[23/b]

(1) elli dirhem şekerle yâ bal kıata ve gine kıaynada ve kıaynarken zencebîl (2) ve dârcînî üçer dirhem misk ve ‘anber bir dirhem denk heb (3) gubâr gibi sağık éde ince bezden geçüre ve bir ince beze (4) çıka ol şarâba kıaynarken bırağı tamâm kıuvveti çıka hîç (5) kıalmaya kııkara şîşeye kıoya gerek deminde yigirmi dirhemini (6) berâber şuyıla memzûc éde içve seyrile ya‘nî ne ac ne (7) tok ola kı ol yukaru dênilen terkîb kıa‘idelerinden (8) özge on yedi fâ‘idesi dağı vardır dèrsevüz söz özenür (9) bâb-ı sâdis müferrih ma‘cûnlar

ve güvârişlerdedür kim (10) def'i melâlet ve ma'deye 'azîm kuvvet vërür ve balgamı ve şafrâyı (11) ve sevdâyı def' eder ve dimâğ ve a'zâ süddelerin açar ve

[24/a]

(1) a'zâ-yı re'îse muhkem ve fâsid yelleri taḥlîl eder ve baş ve dimâğ (2) nâzlesin ve ağrısın giderür ve ḥarâreti 'azîziyyeyi ziyâde eder (3) ve ef'âli cimâ'a 'azîm kuvvet vërür şöyle kim ne kadar gerekse étse (4) za'f olmaz ve bu ma'cûnların güvârişlerün fâ'ideleri (5) inen çokdur isti'mâl edecek müşâhede édüb i'timâd ve i'tikâd (6) olına güvâriş kâķûle günlük besbâse dörder dirhem (7) dâr-ı fulful zencebîl sekizer dirhem sünbül maştakî ikişer dirhem (8) 'anber 'ûd-ı hindî birer dirhem zağfirân on dirhem heb saḥḥ (9) éde ince bezden geçüre kefi alınmış nîm kıvâm balıla karışdura (10) deminde bir mişkâl yeye 'acâyib göre güvâriş-i şanavber gül-nâr (11) içi zencebîl şakâķul dörder dirhem cevüz sekiz dirhem hindistân kôzı

[24/b]

(1) beş dirhem 'uşâdetü'l-gâfit ya'nî gâfet yumuşak döküb (2) bâdem yağına kıta ince bezden şıķalar ki saḥḥ ola ve karışdurub (3) tamâm kıvâma gelmiş yüz dirhem şekerü yâ ak balıla şıvırak karışdura (4) tamâm karışınca ḥalt éde deminde bir mişkâl yeye 'acâyib göre (5) şeker kıvâm şekerî kuvvetlü şerbet éde od üzerine kıya arkun (6) od eyleye ammâ tîz olmaya kıvâma getüre daḥı şovımadan her (7) niçünse anı üzerine döke kırsar éde ḥâzır ola (8) şekker kıvâmı şa'bdur ödin tîz édüb kıvâmın (9) geçürmeyeler ma'cûn-ı sünbül sünbül besbâse ceviz kıranfûl ve çörek (10) otı ve kâķûle ve dârcînî buçuğar dirhem (11) ak süsen altmış dirhem süsen ayru döke kıalanın saḥḥ éde gubâr

[25/a]

(1) gibi éde kefi alınmış ak balıla nîme kıvâm ma'cûn éde deminde (2) üç dirhem yeye 'acâyib göre ma'cûn (3) zâ e'l-melik ḥayli demür dikenî ala bir reyn buçağıla kıabın

yaprağın (4) şoya şuyıla kaynada kuvveti şuya çıkınca süze kalanın buçağıla (5) kabın yaprağın şoya ve arıda ve dahı bu kaynayan şuyıla perverde (6) éde kurudığına ol şudan üzerine koya karışdura tamām (7) ol şuyı yeye perverde ola ‘alāyī bu kim şuyı yer ve (8) bişmiş gibi biraz dahı bundan ve ‘ākırkarhā birer dirhem (9) zencebīl bir buçuk denk ve on dirhem serçe beynisin katub (10) kurıyub dökdükden sonra şeker yā balıla kıvāma getüre dahı (11) şaklaya deminde üç dirhem yeye üzerine bir iki kadeh şarāb

[25/b]

(1) müşallesden içe on ‘avrat dahı varısa feryād étdüre bir dahı (2) etibbā-yı mütekaddiminden rivāyetdür tecrube ve isti‘māl birle (3) bulub tururlar maḥşūş cimā‘içündür kim ve za‘f gelmez ol (4) perverde demür dikeninden bir dirhem ve serçe eti kim aña (5) isbitān dēler iki dirhem sūnbūl ve hindistān kōzı içi (6) bir dirhem dārcinī dört dirhem hep yumuşak saḥk éde şekker yā kefi (7) alınmış ak balıla kıvāma getürüb ma‘cūn deminden birer dirhem (8) rāvendcinī çigneyüb yuddukdan sonra birer dirhem yeye şol (9) kadar ol kim ve za‘fe gelmez zekeri yatmaya meger ki şovuk (10) şuyıla tekrār yuya ve bu ‘ameli esrār-ı hükemādandır etibbā (11) arasında maḥūfidür ma‘cūn-ı semsem finduk ve bādem ve tāze kōzı

[26/a]

(1) ve fistuk içi ve ḥaşvelenmiş ak şūsen ve cevz-i hindī ve şekākūl (2) altışar dirhem hindistān kōzı içini açalar gayrını ki saḥk (3) éde ince bezden geçüre ve içleri ki dōke çirīş gibi olunca (4) dahı şekker yā balıla ma‘cūn éde şaklaya deminde üç mişkāl yeye (5) cemī‘ fā’idelerden cimā‘a şol kadardur kim ve za‘f gelmez (6) ma‘cūn-ı maştakī şaru noḥūdı al degirmenine tarta kim kabı çıka (7) tāze koyun südiyle bişüre andan dārcinī ve maştakī (8) beşer dirhem zencebīl altı dirhem dār-ı fulful iki dirhem hindistān (9) kōzı içi iki dirhem bir denk zağfirānıla bir dirhem (10) ol noḥūddan yigirmi dirhem heb

saḥḥ éde ve içinden ğayrını ve anı (11) döke ve otları ince bezden geçüre heb şāfī éde nīm kıvām

[26/b]

(1) balıla ma‘cūn éde deminde iki mişkāl yēye ol fā’idelerden (2) ziyāde şol kadar kâdir ola ki hīç zekeri yatmaya şovuk (3) suyla yumayınca ma‘cūn-ı ḥarīrī ḥafaḳāna ve yerekāna ve itşikāya (4) ve kalan emrāzū ve balġam ve şafrāyı def* éder ve cimā’a ki (5) münāsib müfīddür kemā-yenbaġıy zürriñyād-ı mışrī ve turunc (6) kabı beşer dirhem delinmedük incü ve سُنْبُل ve ḥām ü ebruşüm birer (7) dirhem sünbül ve kākūle ve қаранфүл buçuġar dirhem zencebīl (8) ve dār-ı fulful ikişer denk heb ki saḥḥ éde ebruşımı (9) şınduyıla ki toġraya ve otlara қата ġerü döke şöyle ince (10) bezden geçüre ki eline daḡı muşaffā nīm kıvām balıla ma‘cūn (11) éde ve sırçada şaklaya deminde birer dirhem yēye ve ḥāṭırī

[27/a]

(1) cimā’ dilese bu ma‘cūn üzerine berāber döküb egilmiş (2) tavuk қалыесin yēye ‘acāyib ġöre bu ‘amel daḡı (3) esrār-ı ḥükemādandur baṭlamyūsdan mervīdür fevā’id ve şaf gelmez eṭrafīlle şaġīr (4) қадarı ‘azīm ve ḥavāşı bī-hesābdur gözi nūrını ve ‘aqlı (5) arturur ve dimāġı tenkiye éder ‘illet varısa giderür baş (6) ve kulak süddelerin açar ve semi’i kavī ve қanı şāfī éder (7) ve a‘zā-yı re’īse kavī ve ḥarāret ‘azīziyyeyi ziyāde éder (8) ve zekere ve ḥāyalara ve sinjire fā’idesi vardur cimā’ı kavī қılır (9) ve elem ve za‘f görmez ne kadar étse kuvvetlenür ve otuz beş (10) fā’ide daḡı var ki eflātūndan mervīdür şaru helīle kabı (11) ve belīle ve emlāh ve dār-ı fulful üçer dirhem besbāse ve zencebīl

[27/b]

(1) dörder dirhem şekākül bir dirhem lisān-ı ‘aşfūr beş dirhem (2) dārcīnī yedi dirhem aḳ şūsen yigirmi dirhem bir bir ġubār édüb (3) ma‘cūn éde sırça қabda şaklaya aġzın

berkide kırk gün (4) arpada güme dahı deminde üç mişkālını ılıcak şuyıla şerbet éde içe (5) bāb-sābi‘ şāflardadur kim bēldeki burūdeti ve a‘zādaki (6) ruṭūbeti zā‘ile ve ma‘deki em‘āda şafrā ve sevdā ve balgāmı (7) cazib édüb ve cimā‘ı ki kavī kılur sükeri demisi beş dirhem (8) zencebīl iki dirhem ‘ākırkarhā bir denk ayru ki saḥk éde (9) dēvşürüb kıvāmlı balıla şāf ve yatacak vakt götürüne bir dahı (10) bir denk ‘ākırkarhā döke bezden geçüre ve üç sırça beynisin (11) kıta kıvāmlı balıla şāf éde yatası vakt kendü için safilden

[28/a]

(1) dahı arıda ve götürüne ‘acāyib göre bir dahı panbuk çekirdegi içi (2) ve ‘ākırkarhā berāber ki saḥk éde döke balıla şāf éde yatası (3) vakt götürüne maḥşūd ḥāşıl ola bir dahı panbuk çekirdegi (4) ve sürincān üçer dirhem döke ve iki dirhem kaplan yağına döke (5) şāf éde atılmış panbuk birle yatası vakt götürüne ‘acāyib göre (6) ḥuṣūşā cimā‘dan dilegi yérine gele bāb-ı sāmīn ḥuḳnelerdedür (7) ve cemī ‘ mefāşıl ‘ırḳu’n-nisā ve bēl ağrısı ve fāsīd yēlleri (8) ve ḳulunc def‘ éder bēli muḥkem ve ef‘ālī ‘aẓīm kavī kılur (9) kıza ḥāyaları ve tāze kıyruḳ ve bir avuç nīm küfte noḥūd (10) ve dükelisince kıza buğday ve bir kıya şalgām toḥmı heb taş (11) çölmege kıya ve mīḳdārınca şı kıya ve ağzın berkide ve ki kırmış

[28/b]

(1) tennūre bir gece kıya tā muḥarrā bişe ve érte çıkara otuz dirhem (2) bu kıynayan şudan ve iki dirhem ḳōz yağın kıışdura ve şıgır (3) kıvuğına kıya ve bir māşūrī ağzına bağlaya iplikile dahı bēli (4) altına yüksek yaşıduḳlar kıodura tā başı ki aşāğa ayakları (5) yukarı ola ol māşūrī dübüline şoḳalar ol kıavugı kıalduralar (6) tā bağırsaklara yürıye ammā şabāḥ içi arınmışıla ve yılda iki kez (7) bir yazda ve bir güzde étse cemī‘ ḥastalıḳdan emīn ola (8) bir dahı keşūr ve şoğan ve kıabak toḥumları turaḳ otı (9) ve

kendene ve kırk ve zencebîl ve karanfûl ve dâr-ı fulful üçer (10) dirhem ve kabı çıkmış nohûd ve döğülmüş buğday bir avuç ve biraz (11) kuyruk ve biraz koyun iligi ve biraz kuzu hâyaları heb çölmege

[29/a]

(1) kıya ve biraz mikdârınca şu kıya ve ki kızmış tennûre kıya (2) ve çölmek ağzın berkide aḥşamdan erteyedegin muḥarrâ bişe (3) ḥukne ʿdine evvelkileyin ammâ için arıda yatası vaḳt ʿdine (4) ve ḥükemâ buḡa ḥukne-i leyyine derler yigirmi yedi fâʿidesi (5) daḡı vardur ve yılda yazın ʿdinse gerü ol vaḳtadegin (6) emrâzdan ve eṣkâmdan emîn ola inşâallâhü teʿālâ (7) bâb-ı tâsiʿ kuşaklarda ve ṭonlardadır kim fuṣûl-i erbaʿda (8) ṭabîʿat insâna müfîd ola bilgil kim her faşîlda kim (9) kuşak ve ṭon aḡa münâsib gerek tâ belî ve aʿzâyı kavî (10) duta mizâc fâsid olmaya pes evvel bahârda kuşak ve ṭon (11) aḡa münâsib gerek kim ve ṭon ḡarîr ola zîrâ hevâ muʿtedil

[29/b]

(1) olubdur ḡarâretten burûdetde ḡarîr daḡı böyledür ve ol ve (2) kıta bu münâsibdür ki belî ve cevâriḡ ve aʿzâ-yı reʿîse (3) iʿtidâlden çıkarmaya ve ikinci faşîlda kim yaydur kettânıla (4) mülemmaʿ ṭokunmuş ḡarîr ola tamâm ḡarîr olmaya üçüncü faşîlda (5) kim güzdür şovukdan artuk geymeye ve dördüncü faşîlda kim (6) kışdur diftükden artuk geymeye ve görklerden şamûr yâ kâḡum (7) yâ sencâb yâ rûbâh deşti yaʿnî kırım dilküsi ki kıvıl ve kıya (8) ola veyâ kâmiḡ kıvı kıra veyâ aḡ ve bile ol barmaḡ kıadar (9) kâḡum veyâ şamûr derisinden kemer kuşak resmine dikdüre kuşana (10) yâ deve yüninden kıaḡan böyle olsa bel ve aʿzâ-yı reʿîse (11) ve kıalan cevâriḡ ve menî ihtilâf hevâ zaḡmetinden ve zaʿfinden

[30/a]

(1) ve sızıdan ve sancudan ve kıluncdan ve emrāzı muhtelifden emīn ola (2) باجاش cimā‘ şartlarındadır kim ne vechile ola tā beden (3) insāna zarar olub za‘f ve tīz kocalmak olmaya pes (4) tūrurken cimā‘ ki muzırdur haftān zātū’l-cenb (5) ‘ırķu’n-nisā ve niķrīs ve şadā‘ hāşıl eder ve bu söze bir necīpler (6) i‘timād etmezler ki ben etdüm ol nesneler vāķı‘dur imdi (7) ol nesneler ba‘zılara def‘ten vāhıdeten olur ve ba‘zılara geç (8) olur ve ba‘zıların vukūfdan sonra tabāyih muhtelifātdandır (9) velīkin ‘ilāc etmekte zahmet çekilür ve ikü üzerine (10) yatmak ki muzırdur yürek ve ciger ve börekler ağrısına ve kılunca (11) selisü’l-bevle mübtelā olur huşūşā sağ yanı üzerine ve ‘avrat [30/b]

(1) er üzerine çıkmak ki muzırdur meşāne rencinü getürür sidügi dutulı (2) dutulı gelür ve kesili kesili gelür ve ta‘lam ta‘lam gelür ve bora (3) bora gelür ve yaķa yaķa gelür ve midde rencine uğrar ki sidük yolından (4) kan iriğ gelür pes böyle olsa şaķınmak gerek ki bunlardan (5) emīn ola ve bu dēnilen rence ‘ilāc ki olmış it üzümün (6) şıķa ve elekden geçüre şāfī ede ve kaynada sükker dōke resīde (7) olmış ardıç şuyıla kim kaynadub berāber ede şekker şol kadar (8) ola kim dōğülenün lezzetin kendüye döndere tatlu ede andan şabāh (9) ve yatası vakt birer kaşuk yeye şifā ola pes cimā‘ şekillerinde (10) bundan ahsen yokdur ‘avrat arkası üstüne rast (11) yata bēli altına yufķa yaşıduk koya ki inen yufķa olmaya ve uylukların

[31/a]

(1) getüre kendü üzerine getürmeye ki bār-keş olub zahmet çekmeye (2) er dağı iki ayağı burnı üzerine tura şunadegin kim menī inzāle (3) gele ve ol dem iki dizlerin aşāğa koya ve kendüyü ‘avrat üzerine (4) bırağa tā tamām menī inzāl olub mutķatı‘ olub rahme toğrı vere (5) münharif olub zāyı‘ olmaya ve tevelle nefes hāşıl ola ve (6) kendüye zarar olmaya kaçan bu dēnilen vech üzerine olsa (7) ol fā‘ide kim dēnildi heb hāşıl olur ve

zahmetlerden (8) emīn olur bāb-ı hādī ‘aşera şol edviyyelerdedur kim (9) zekere tılā edeler gālīz ve kā’im ola ya’nī kemā-yenbağıy yoğun ve muhkem (10) ola huşuşā şunlara kim issi otlara perhīz éde şāf ve (11) hūknelerü göre nergis şoğan ve ‘ākırkarhā ve kızıl üzüm berāber dökeler bunlaruñ

[31/b]

(1) içinde hindistān kōzı içi havāndaki döge deminde evvel zekerin (2) ısıcağ şuyıla yuya ova ova ocağa karşı bu otları düрте şöyle gālīz ve (3) kā’im éde ki şafa şıgmaz bir dahı iki dirhem panbuğ çekirdegi içi iki buçuğ (4) dirhem şāmī keçiboynuzı içi nīm topalağ nīm dirhem bir denk (5) hindüstān kōzı içi heb yumuşağ döge rāzikī şuyıla kaynakada tā ot (6) kuvveti şuya çıka evvelkileyin süre yoğunluğından heybet alalar (7) bir dahı nīm dirhem hindistān kōzı içi döke bir dirhem belesān yağına (8) tamām qarışdura deminde düрте ki ‘acāyib göre bir dahı bir nīm dirhem (9) ferfiyūn bir dirhem ‘ākırkarhā bir buçuğ dirhem hindistān kōzı içi heb (10) saħk édüb gül yağıyla düрте ‘ifrīte döne ba’de diger būra-yı ermenī bir dirhem (11) mürdeseng bir dirhem bir denk hindistān kōzı nīm dirhem ki saħk éde rāzikī

[32/a]

(1) üzüm şuyıla kaynakada tamām qarışınca deminde düрте ‘acāyib göre bir dahı (2) şonradan yā étmemekden süst-endāmlarıçün bütün teke ödi ve on (3) dirhem ‘ākırkarhā saħk éde topalağ yağı yā fesligen yağıyla qarışdura (4) üç gün perverde güneşe kıya perverde ola ve buçuğ dirhem (5) hindistān kōzı içi döke tamām qarışdura deminde öğürdi hammāmda düрте (6) tā şalāha getüre cālīnūsdan mervīdür ki bu edviyyeyile on güne dek ‘ilāc (7) édine yigirmi yıladek şalāha getüre kemā-yenbağıy gālīz ve kā’im éde ‘ameli rūğan (8) raħyān ya’nī fesligen yağı ve kıalan yağlar ne vechile olursa fesligen (9) yā topalağdan yā nebātātndan ve evrāğdan ve ezhārdan gerekse kendü ağırı (10) zeyt

yağına topalağa bütünle bir şîşeye kıya ağzın mūmla berkide tā hevā (11) girmeye kırk
gün ağüstōsda güneşe aşā tā gün toğub yatınca dokundura

[32/b]

(1) müddeti yētdükce ol dahı tamām olur ve elekden süze şāfī ēde fesligen (2) ve tobalak
ve gül ve benefşe ya'nī bu resmile çıkar hāzır ol kim yanılmayasın (3) ammā finduk ve
fistuk ve gülnār içi ve panbuk çekirdegi içi ve kōz kıalan (4) içeler ayruk tarīkıla çıkar
dēyelūm ki şübhe kıalmaya cevüz ve bādem ya'nī içleridür kıankısı (5) olursa ki dōke
çirīşe dönünce ve bakır tebsi üzerinde od ısıcağında (6) şuyıla çıkara kıarşı elin şuya
degürüb yuvalaya tebsi üzerinde şunadegin (7) kim tamām çıkā dahı asān bādem yā kōz
yā kıankısıise dōke çirīşe (8) dōne ince ketān bezine bağlaya berk ve bir çölmeg içine
kıoya duru şuyıla (9) aşā aşā kıaynaya ki buhārlana ve ol çıkındağı içi bu kıaynayan şu
buğına (10) duta ki buğ içine geçe şunadegin kim çıkın yaş ola dahı bir kıaba (11) şıķa
işbu vechile ol buğa tuta şıķa tā tamām yağ çıkā şaklaya deminde

[33/a]

(1) işe süre heb içler yağı bu resmile çıkar ammā bu şonrağı ahsendür (2) bāb-ı sānī
'aşera şol edviyye beyānındadır zekere tılā ēdeler kemā-yenbağıy (3) tavīl ola kıilgil ki
zeker 'ūzuv 'aşabānidür ya'nī sınjirden (4) mürretebdür cimā'ıla ve umağıla artar ammā
eyle olmaz ki tılā ve edviyyeyile (5) olur nitekim eflātūn hekīm ve rastaālīs ve bokrāt
hekīm ve cālīnūs (6) ve ğayrı hem tecrube ve isti'mālile bulubdururlar ammā muḥammed
teğānī ve zekeriyyā-yı rāzī (7) eflātūn rivāyet ēder imiş demür dikeni kōkünü yuya ve
kıurada (8) saḥķ ēde ince bezden geçüre ḥammāmda ısıcak şuyıla ova ova yuya (9) buçuk
dirhem hindistān kōzı ki dōke topalak yağına kıata ve al alınmış (10) demür dikeni
zekerine dūrte ya'nī ol yağı süre ḥammāmdan çıkınca üç kerre (11) şöyle ēde şöyle
uzaya kim 'acāyib kıalasın ammā ğerü hüküm ol ğünedegindür

[33/b]

(1) sonra g r  bir d rl  dağı dem r dikenini dibini yuya ki  uruda sağk  de ince (2) bezden ge  re  amm mda ısıca   uyı biraz topala  yağına  ata ve zekere (3) d rte ova ova yuya ki  ıza ol dem r dikenini dibinden biraz   ruğan yağın  ata (4)  arı dura zekere d rte    g n a  samadek d rte  ara  oya ve a  sam t ze (5) s dile yuya zekeri ki  ızarcına ova  ığıru   a anđı etin  ıyma  de  uyıla (6) bi  re t   uyı az  ala  uvvet  uya  ı a s zeler ol d g lmi  dem r dikeninden (7) bu  uya azcu   ata ol    g n n ge elerinde bunu d rte bir ge ede (8)    kez ve    tam m olaca  bi   y s  av l amm  bir aya dekd r sonra (9) g r   de bir d rl  dağı esr r-ı h kem dandur kim iki kend ce  der t   oyun (10)  ığı n  atı n  sıvı  ola ve bir denk m   k sağk  de ve iki dirhem (11) hindist n   zı ki d g lmi  ola ol t ze  ığı  ata  arı dura  amm mda

[34/a]

(1) topala  yağıyla ki  ızarcına ova dağı zekesine  ın  gibi d rte  rteden a  sama değin (2)  ura  ara  oya  ı  b yuyıca  ‘ac yib g re amm  h kmi yigirmi g nd r (3) meger g r   de b b-ı s li  ‘a era  ol edviyyed r kim el ayak (4) barma ları arasına d rte ki cim ‘a  av  zekeri kem -yenbağıy   ‘im (5)  der ne  adar  tse za‘ f olmaz ve s st olmaz t ylenmemi  ser e (6) yavrusını bal  ovanı  apusına a a  oya ve aruları   send re ki (7) yavruyı    alar biraz    du dan sonra t z boğazlaya ve  anın yabana (8) a ıdmaya  anıyıla bir   lmege  oya  zerine biraz fesligen yağın  oya (9) cerb ola ağızın  rte odu  zerine  oya ar un ar un  aynada (10) t  ol mu arr  bi e ezile  ı ara bezden s ze t   uvveti ve yağı  ı a (11) s zile bir denk ferfiy n g b r gibi sağk  de ve ol yağı  zerine

[34/b]

(1) d ke  arı dura  ı  eye  oya ağzın berkide m mla    g n ağustosda (2)  oya deminde bir p re panbu  ol yağa bırağa kim yu a dağı ol ayak barma ları (3) arasına ve ayak

bileğine düрте cimā‘a meşgûl ola kim ‘acāyib göre şöyle (4) kâdir ola kim ve şağa gelmez şovuk şuyıla yumayınca yatmaya bir dürlü dağı (5) yüz biñ qarınca beş dirhem gök süsen yağıyla bir şîşeye kıoya ağzın (6) mûmıla berkide ve bu yağın ‘alem fesligen bigidür ol yağı yigirmi gün (7) güneşde aş kıoya andan saħ kıede birbirine qarışdura deminde bir denk (8) ‘ūd-ı hindî dōke ılıcağ şuya kıatub zekerin elin ayağın ve kıoltukların (9) yuya ve şîşedeki murabbā qarıncadan bir kıamlam kı bir denkçe ola ol ‘ūdı (10) ol şonun on dirhemine kıata kıarışınca qarışdura andan el ayak barmağları (11) arasına düрте ve şırf ol yağdan bir yün ucıyla azacuk ayağı bileğine

[35/a]

(1) bir baş barmağça düрте ve cimā‘a başlaya on ‘avrat dağı varısa (2) rāzî ola bāb-ı rābî ‘ aşera kıablardadır ağızda kıutıcak cimā‘da (3) kı lezzet vērür ancak fā‘ile maştakî ve zencebîl bir dirhem misk bir denk (4) kıaranfûl buçuk dirhem şeker beş dirhem hindistān kıōzı nîm dirhem (5) bir denk heb ğubār gibi saħ kıede andan topalağ yağın kıırağ kı üç gün (6) güneş kıoya kı ol yağdan cerb ola andan kefi alınmış kıvāmla balıla (7) kıablar edeler bir dirhem birin ağzında duta cimā‘a başlaya neler (8) göre bir dürlü dağı maştakî bir dirhem misk bir buçuk denk (9) kıaranfûl buçuk dirhem bunları dōküb zencebîl perverdesi balıla kıablar (10) ede her biri noħūd kıadar ola kıacet vaktında bir dāne dili altında kıoya (11) bir dürlü dağı yağdan tamām kıavrulmuş fıstuk içi kıi dirhem kıi saħ kıede

[35/b]

(1) ‘anber ve kıaranfûl ve bir denk mûşkı heb ğubār gibi saħ kıede ol yağdan (2) biraz otlar üzerine dōke kıırış gibi olunca ve yağ kı çok olmaya ve (3) üç gün güneşde kıoya andan şekkerle yā kefi alınmış balıla bir dirhem (4) kıablar ede ammā şekkerile ‘ağd edüb dağı aqvî‘l-verdesinde ağzında (5) kıuta tā ‘acāyib göre şöyle kıi fā‘il lezzetinden

bî-hōş ola (6) ve bu ḥablara mülazzezāt cimā‘ dērler esrār-ı ḥükemādandır bāb-ı ḥamse ‘aşera (7) şol edviyyelerdendir kim fā‘ile mef‘üle ki lezzet vērür (8) bir dirhem dārcīnī buçuḳ dirhem ‘ākırḳarḥā bir denk ḳāḳüle heb (9) ḡubār gibi saḥḳ éde rāziḳī üzüm şuyıyla ḳarışdura zekere ṭolı (10) dūrte bir sâ‘at ṭura daḡı ılıcaḳ şuyıla yuya nīm dirhem dārcīnī aḡzında (11) duta ḥal éde andan yarısını zekere dūrte meşḡul ola fā‘ile mef‘üle bir lezzet [36/a]

(1) vère kim şaf gelmez bir dürlü daḡı ḳarfe ve ‘ākırḳarḥā mevīzāc ve (2) kebābe her birinden nīm dirhem misk bir buçuḳ denk döküb zencebīl (3) perverdesi balıla ma‘cūn édeler deminde bir pāre aḡzında olub (4) çeyneye andan zekerine dūrte işine başlaya fā‘ile mef‘üle bir (5) lezzet peydā ola ki hīç ve şafa gelmez bir dürlü daḡı kebābe ve ‘ākırḳarḥā (6) dārcīnī ve zencebīl ve hindistān ḳōzı birer denk heb saḥḳ éde (7) ol otlara ḳarışacaḳ ḳadar tamām ‘aḳd olmamış balıla ma‘cūn éde (8) ve cimā‘da iken bir pāre çok aḡzına ala birisin yuda ve birisin tüküre (9) zekerine dūrte cimā‘a başlaya ki ‘acāyib göre bāb-ı sādīs ‘aşera (10) şol edviyyelerdedür ki ‘avrat bikiri bigi éder fark olmaz mübālaḡayıla (11) ḥārr éde ‘ākırḳarḥā iki dirhem ṭaybbetü’l-lotīs ki teke saḳalı dērler beş

[36/b]

(1) ve süci on altı dirhem ve mürd yemişi beş buçuḳ dirhem heb cölmege ḳoya (2) ve miḳdārınca şu ḳoya ḳaynada ki şu şarābuḡ gidere ḳaynarken (3) ‘avrat yedi kez bu ḡına ṭura anda indüre ol şudan bir pāre (4) yünile götürene ‘avrat ḳatlana bir sâ‘at sonra bikri bigi ola ve ol (5) şuyı şaḳlaya deminde evvelki bigi éde bir dürlü daḡı biber ve ‘ūd (6) ‘anber-i hindī ikişer denk ki saḥḳ éde şırf şarābıla ḳarışdura (7) ve ḳaynada ḳoyulda deminde ol şuya bir yünı ki ıslada daḡı ‘avrat (8) evvelki götürüne iki sâ‘atden sonra bikriden fark olunmaya (9) ve ki issi ola bir daḡı mürd yemişi ve ‘ākırḳarḥā ve nār ḳabı

ķaranf l ber ber (10) saĥķ  de şar bda ķaynada daĥı řaķlaya deminde bir p re ki ol şuya
(11) ışlada evvelki bigi  de ‘avrat bir s ‘atden şonra bikri bigi ola

[37/a]

(1) bir d rl  daĥı ‘aşf r toĥmı ve topalak g yeg  otı ve yapraĥı (2) ber ber ķaynada ş f 
olanda  zerine beş dirhem ‘ ķırķarĥ yı ki (3) d k b şaça yine ķaynada birķaç kez aşa
aşa andan şuyı řaķlaya (4) deminde  g rdi ‘avrat ol şuyıla şah ret  de iki kerre hem n
bikri bigi ola (5) b b-ı s bi‘ ‘aşera şol edviyyelerde ki y kl  olmaĥa ķomaz bikri bigi
(6) olur ey   d n  r ziķ   z m şuyıyla bir denk misk ki ķarıřdura (7) ve  g rdi bir p re
y n  birle g t rene bikri bigi ola ĥ mile olmaya (8) bir d rl  daĥı řıĥır  di bir miřķ l
ķurt  din ber berince ř ruĥan (9) birle ķarıřdura g r  eyle  de amm  ř ruĥan artuķ
olmaya (10) bikri olmaya biķudretil hi te‘ l  bir d rl  daĥı eşek ķuduĥı (11) m yası bir
dirhem k k s sen yaĥından biraz ķarıřdura g r  eyle  de

[37/b]

(1) bikir ola ĥ mile olmaya bir daĥı beş dirhem بیل خبسی nişfinca zer nc (2) ki eze ve at
s dine ķata ķarıřdura tam m d rilde daĥı g t r ne bikri bigi (3) ola ĥ mile olmaya bir
daĥı ĥ kem -yı m teķaddim nden riv yetd r (4) her kim cim ‘dan  g rdi ř ruĥan yaĥın
d rtesin y kl  olmaya (5) meĥer ki eşeri ve r ĥiyası ķalmaya zekerde y  fercde bir daĥı
her kim (6) şaruca ķatr n t l   d b cim ‘  tse ki lezzet  bula amm  ol (7) ‘avrat ĥ mile
olmaya ve raĥmının  c zibesi ve men  teb h ola (8) meĥer ki g r  ‘il c la  ĥereler b b-
ı ş nmin ‘aşera şol edviyyelerded r kim (9) ĥ mile olmayanları ĥ mile  de ‘ d-ı hind 
ve m rd yapraĥı (10) ve g l ve ĥ m ĥurm  buçuĥar dirhem misk bir denk ĥurd  de ince
bezden (11) geķ re ve ince beze baĥlaya bir ķ lmeĥe biraz şar b ķoya od  zerinde

[38/a]

(1) buçuğar dirhem zāmg-ı ‘arabī çörek otı birer denk turunc kabı (2) bir dirhem heb saḥḳ ède şarābıla qaynada evvel ki gibi (3) götürüne kızdān seçilmiş ve hem ḥāmīle ola biiznillāhi te‘ālā (4) bāb-ı tāsī‘ ‘aşera yaraları ve ‘alāmetlerin ve ebū ‘alī (5) sīnān şöyle buyurur ki her cerrāḥuḥ ‘ilmi dürüst gerekdür (6) tā ‘ameli daḥı dürüst ola ve ba‘de şefḳatlü ve güler yüzlü gerekdür (7) ve daḥı üstād qavlince kendüyi alçaq duta ve (8) bākī üstādları yermeye ve daḥı şöyle bileler ki bu cerrāḥlık (9) münakkaş evlere benzer ve bir ma‘nīde daḥı deryā-yı ‘ummāndur (10) ucu ve kıyāsı yokdur ve cerrāḥlığa ‘ilm-i zāhir dērler cerrāḥuḥ (11) eli öz ve gönli düz gerekdür hem aḥlātı oḡatdur

[38/b]

(1) teşḥīş ède tamām bile aḡa göre mu‘ālecesin yarar işleye (2) zirā ki teşḥīş ètmeyüb işlemek muḥāṭaradur ve hem fark (3) ède ma‘şūmı ve yigidi ve yaşluyı gözede her birine (4) göre ‘ilācın ède zīrā ki cerrāḥlık dedükleri bir barmaḳ (5) baldur ve bir taş aḡudur aḡa göre deprene ve daḥı cerrāḥ gerekdür (6) ki kullandığı edviyyeleri bile kim ḳaḡısı issi tutar ve ḳaḡısı (7) şovuk tutar ve ḳaḡısı issi ve ḳurudur ve şol edviyyeler kim (8) çekicidür ne ile ve ne tab‘iyyetle birle çeker ve şol edviyyeler kim (9) yumuşadıcıdur ḳaḡı tab‘iyyetle yumuşadır ve şol edviyyeler kim (10) açıcıdur ḳaḡı tab‘iyyetle açar bunları gerekdür kim oḡat bilüb (11) teşḥīş èdesin işleyen andan şoḡra bahārı ‘ilāc ḳaḡısıdur

[39/a]

(1) güz ‘ilācı ḳaḡısıdur kış ‘ilācı ḳaḡısıdur (2) gerekdür kim bilesin aḡa göre işleyesin ve hem yıl ve ay (3) ve haftası ve günü ve sâ‘ati gözedüb işleyesin ve hem şöyle (4) buyururlar kim cerrāḥuḥ avadanlığı öz ve eri gerekdür şöyle kim (5) altun yā gümüş yāḥūd ḳala yolu ola andan şoḡra (6) eflātūn ḥekīm buyurur ḳaḡı yara ‘ilāca ḳābil degül anlar (7) dört cinsdür evvel beyni deşüḡi ikinci baḡrısak deşüḡi (8) üçünci bēl ovanıḡı

dördüncü kavuğ deşügi pes bunlara çäre (9) yokdur ve hem cālinūs ve bokrāt buyururlar
ki sinir sinire (10) yapışduğun şol tarīkıla kim dicle ırmağı kenārında (11) bir kâfile
yaturdı gece ile bir uğrı geldi kim at uğurlaya

[39/b]

(1) issi toyub çaldı ökçeden yukarurak uğrınun siniri (2) kesildi ben aña tımār eyledüm
bu tarīkıla kim iki taraftan (3) siniri şıkub iki başı berāber geldi şonra ‘avrat saçıla (4)
dikdüm hāşıl oldu līkin yarı yumrı oldu meşelā bir ağaç (5) eşlemesi gibi oldu ve ‘ilācların
beyān eder bilgil kim (6) yara şöyle yerde gerekdür kim düz ola yā toğrı ola (7) yā
degirmi ola yāhūd özün ola üçü tar ve bir üçü geyik (8) olmaya yāhūd bir pāre eti alınmış
ola yāhūd deriñ ola (9) bunların her birinun ayru ayru ‘ilācları vardur anı bildürelüm
(10) ammā evveli budur kim kanın dutasın hem üstādlar arasında (11) şöyledür kim
meşelā bunların birisi vākı‘ olacak evvel kanın

[40/a]

(1) biraz akıdasın andan dönesin ve ‘ilāc böyledür kim muhālif (2) ta‘āmlardan şakınasın
dahı eger dikilicek ise dikdüresin (3) ve tımār edesin cālinūs eydür üstādlar elinde yarayı
(4) hāşıl eden şargudur zīrā ki yaranun üzerine eger şöyle (5) ki la‘l urasın şargu dürüst
olmayınca menfe‘ati yokdur ma‘lūm (6) olına ve şol yara kim degirmi ola anun tımārı
budur kim (7) bitürici nesneler urasın dahı nāşırı varısa nāşırın (8) edviyyeyi durasın tā
ki kekez bite dahı şol yara kim özün (9) ve deriñ ola dikesin ve aşğa yanın baş koyasın
(10) dahı eger yara kim özün olalar bir üçü geyik ve bir üçü tar ola (11) ol geyik yanın
dikesin ve tar yanın koyasın ve dahı

[40/b]

(1) eger ol tar yanı yukaru olursa anda dikesin ve dahı (2) eger ol yara kim kendü deriñ
ve ağzı tar ola anun ‘ilācı (3) böyledür kim fitil urasın ve üzerine çekici edviyye urasın

(4) bitüricilere muḳayyed olmayasın ve daḥı ebū ‘alī sinān (5) eydür eger yara ayakda vāḳı‘ olsa saḡalmayınca ve (6) şekden gidermeyesin ve eger yara ḳolda olursa daḥı (7) tā ki saḡalmayınca göğüsden gidermeyesin ebū ḳırāt eydür (8) bir yara ḳırḳ günde eskidür daḥı seksen günde ḥünāmdur (9) ve daḥı her yarayı göresin kim yangunı ve ḥarāreti çoḳdur (10) şovutmaḳ gerekdür andan ‘ilācın edersin ve daḥı (11) şol yara kim göresin şovukdan anı ısıtmaḳ gerekdür ve bu

[41/a]

(1) edviyyeleri uşāb-ı nāmede beyān edübdurur inşā‘allāh (2) eşidesin ve daḥı ḳanḡı yara gerekse şudan şaḳınasın (3) ve ḥammām vaḳti olıcak yara şöyle şaḳlayalar ki bir eski (4) ketān bezini zeytūn yaḡıyla ısladub ve ısıdub ol yaraya (5) şarasın tā ki ḥammāmdan çıḳa andan sonra anı giderüb (6) tāze şarḡu şarasın tımārın edesin bir dürlü daḥı etmeyesin (7) hazır edesin el-bābü’l-‘aşrīn oḳ demrenlerin (8) ve ‘ilācların beyān eder cālenūs şöyle rivāyet (9) ederler kim her cerrāḥa vācibdür ki teftiṣ ede her melekūtun (10) bile ki oḳları nicedir aḡa göre fikr ede ve (11) avadanlığın anlara göre işlede ḥāzırlaya tā ki ḥācet

[41/b]

(1) vaḳtında kekez çeke ve aḡa göre ‘ilācın ede ve daḥı ol (2) memleketün ṭabī‘atın bile teşḥiṣ ede zīrā kim yer öd (3) otı ḳamışdan ve demreni bāḳīdendür ba‘zısı köşelüdür (4) ve ba‘zısı dört köşelüdür ve ba‘zısı demrenün çatal (5) olur oltaya beḡzer ve daḥı memleket vardur ki demrenleri (6) ḳurşundur veyāḡud boynuzdandur veyāḡud kemükdendür ve (7) hem ba‘zısı aḡuludur aḡa göre ‘ilāc gerekdür ve daḥı ba‘zısı (8) bir çengellüdür ve ba‘zısı iki çengellüdür ba‘zısı üç çengellüdür (9) ve ba‘zısı dört çengellüdür ve ba‘zısı beş çengellüdür (10) anlara deprenesin ammā ba‘zısı dikren

gibidür ve ba‘zısı (11) burğu gibidür kemüğüne girince yine ma‘lumdur ve ba‘zısı kalındur

[42/a]

(1) barmağ gibi ve oransuz ve ba‘zısı zenberek gibi olur ve dahı (2) yayı nicedür ve nice atarlar ve dahı bunca demreni iki dürlü (3) çekerler anuñ birisi çekmekdür ve birisi itivermekdür ve dahı (4) ba‘zısın barmağıla çekesin aña göre tımār edesin ve dahı (5) şöyle bilesinkim birkaç yaralar vardur ki anları şagaldurın (6) dëyü el urmayasın meşelâ şunlaruñ gibi evvel beyni ikinci yürek (7) üçünci öyken dördünci bağırsak beşinci ciger altıncı kavuğ (8) ve her kişi kim ben bunlara tımār ederin dëyü yalan söyler ve yüz (9) ağılığı yérine yüz karalığı hâşıl eder ammā kavı dahı vardur kim (10) ebü ‘alī sinān eydür ben çok görübdürürin cerrāhlar (11) buña ‘ilac dëyüben qorlar giderler līkin anuñ gibilere üstād

[42/b]

(1) gerekdür tecrube ede ve ammā tecrube dëdükse yaramağ yā çekmek etmeye (2) yā üzerine çekici nesne dahı urmaya bunlaruñ her birisin (3) ayru ayru şınaya ilerüde beyān edevüz ve nişānın ve ‘alāmetin (4) söyleyevüz biri birinden fark edevüz ve dahı evvel budur kim (5) beyinden olıcağ evvel nişānı budur ki gözleri tumanlanur (6) ikinci nişānı budur ki başını bir yerde tutamaz zıkr eder ki şalar (7) üçünci nişānı oldur ki qarşusına toğru bakmaya anuñ (8) ‘alāmeti oldur kaçan bunuñ gibi ‘alāmeti göresin oñat (9) teşhīş edesin aña göre tecrube edesin faşl (10) öykeni beyān eder ya‘nī kim beyān etdügümüz oklar ve tüfekler (11) ve zenberekler öykeninde vākı‘ olsa evvel nişānı oldur ki

[43/a]

(1) āvāzı boğuğ ola söyledügi vaqt gücile söyleye (2) ikinci ‘alāmeti oldur ki öksürmek dileye öksüremeye üçünci (3) nişānı oldur ki ağızından gelen yüklü kan ola dördünci (4)

nişanı oldur ki katı katı hışlaya nişanı oldur ki (5) eliyile boğazın oğşaya faşl cigeri beyân eder (6) evvel ‘alâmeti oldur ki ağzından burnından çok kan (7) gele pofkırı bofkırı ikinci ‘alâmeti oldur kim yuvalana (8) ve yüzi gözi gök ola üçünci nişanı oldur kim (9) dırnaqları kara ve şovuk ola dördünci nişanı oldur kim (10) kanıla şafrası bile gele faşl bağıracağı beyân eder evvel (11) nişanı budur ki beñzi şarara ikinci tutaqları gömgök ola

[43/b]

(1) üçünci ‘alâmeti oldur ki itçıkırık duta dördünci nişanı (2) oldur ki yere bakmaya ve dağı nişanı oldur ki mirfaktın (3) çalkoyun yata bir yaña dağı dönmeye faşl kavuk beyânındadır (4) evvel nişanı oldur ki bütün gevdesi şabşaru ola ikinci (5) nişanı oldur ki bütün gevdesi şişe ve ayakları toşdoğrı (6) ola egilmeye dağı hayli müşkildür kim bunun gibilerün bu (7) ‘alâmetin bilen cemî’sinün şifâ ümîdin kesesünler yigregın allâh (8) bilür gaybın allâh bilür el-bâbü’s-sälase ‘aşrîn cemî’i (9) şınuqları başdan ayağa degın ‘alâmetlerin ‘ilâcların (10) beyân eder ebû ‘alî sinân ve bokrât şöyle buyurur kim (11) bu şınuqların ba’zısı hurda olur ba’zısı pâre pâre olur

[44/a]

(1) ba’zısı uyanuk olur ve ol kim özün ola ba’zısı kez dibelik (2) olur ve ba’zısı kez dibelik özün olmaz ammâ olki (3) özün ola dibelige özün olağan olur ammâ ba’zı (4) üstâdlar eydür bir nesne dibelik özün olsa anı ne (5) dirâz edelüm uzun midür kışa mıdur ammâ biz anı revâ (6) göremezüz kim zarb çok olur ağacdan taşdan günderden (7) ve yaşşı okdan ve kılıcdan tobdan ve tüfekden ve bozgandan (8) ve dağı düşmekden ve kalkmağdan ve nice bunlara beñzer işden (9) vâkı’ oluridi bunları birbirinden teşhîş etmeyen (10) bil ki ‘ilminden ve ‘amelinden dürüst degüldür ve işi yanlıştır (11) ve şol şınuq kim uzadı ola aña yaruk dërler ve ba’zısı

[44/b]

(1)  ar ola ve ba‘zısının bir ucu  ar ola a a aya d rler ve ol  atı (2)  urdadur a a m v tat d rler ve ba‘zısı dibelik            (3) amm  anı derisi  a dur ol  ınu a as n d rler ve ba‘zısı (4)     le  urda olur kim geyrekden ve etden ayırtlanmaz ve da ı (5) eb  kır t eyd r bu  ınu  ekli y rde olur ve gerekli y rde (6) olur ol  ınu   a     d rler ve ba‘zısı uva  kemiklerde (7) olur ve  ınu ı  ic b d rler     le bilesin kim cem ‘  ınu lardan (8)  ol  ınu  m  kild r kim kılıc eyle to rarlar  atı  ınmı  (9) olmaz meger biraz  oyt rı ola ve   st d eline d   e (10) ve yerle d re ve ba laya c lin s eyd r anu  gibi  ınu ların (11) bir ‘ac yib ba layasın bil rin be-  yet ey lerdend r amm 

[45/a]

(1) bir a  nesne-i evvel bey n  edel m ve bu  ınu ların ba‘zısı hem  urdadur (2) ve hem   k  k olur ol   yet m  kil olur ve ba‘zısının (3) iligi      r andan  o ı olur  a lamaz z r  kim (4)   yetde terd r ve ol terli i       r amm   a an ki      e anu  (5) ‘il c yokdur ba‘zı  ınu larda bir nesne v  ı‘ olur kim (6) ol yara  urda gibi olur y n r ve  anar eks ks z ve (7)  evresinde kılı d k   r ve ot yanı ı gibi olur ve bunları  undan (8) bilesinkim o  ama ıla ve az azma ıla ve istemekile ve da ı (9) kebic o lanlarda olur bunları cerr   olan gerekd r (10) kim te       de z r  eb  ‘al  sin n ve bokr t  buyururlar kim (11) bunun gibiler n  o ı ey  t m r ile  urtulur ve  o  o lan uklarda

[45/b]

(1) olur bu   m de kim anların kem  i ter olur ve t z  aynar d n r (2) da ı el urur ve     le bilesinkim cem ‘  ınu larda  ar a (3) ve bilek ve k rek ve anu  yanında bir kemik da ı var      aynar (4) z r  kim bunlar geyrekli  r ve     le bilesin kim bunların d rl  d rl  (5) ya lamaları ve ‘il cları vardur ve burun  ınu ı on g nde  aynar (6) ayru u

şınığı yarım günde kaynar ve dirsek ve kol şınığı (7) kırk günde kaynar ve uyluk şınığı elli günde kaynar ve uyluk (8) gâyetde hurda olıcak üç ayda kaynar yüzinkoyu artuk (9) yaturasın ve cemî'î ta'âmı issi ve ter ola ve şafrâyı ve balgamı (10) geç kaynar ve anuñ kaynaduğın bundan bilesin kim ol kişinüñ beñzi (11) kızara ve ol beyân êtdüğümüzün şarmasın êdelüm şöyle

[46/a]

(1) bilesin kim şınuk kim şına ve yarası olmaya yaqu urub birle (2) yerine koyub ve yaşdıķ ve tahtalarıyla ve sicimile şarasın (3) dağı va'de ki koyasın tā ki hāşıl ola ammā şol şınuk kim (4) hem şınuk ola hem yara ola ebū kırāt eydür biz anı sicim (5) ile bağlamasın revā görmeye ve cālenūs eydür boncuķile (6) şararın ve ebū 'alī sinān eydür anı şol tarīķıla şarmak (7) gerek kim şınığı yerlü yerine kaynaya ve yarası açuk ola (8) ve her gün değışle imdi bir şınuk kim yarası ola ve (9) anı sicimile şaralar anuñ yarasına nice 'ilāc ve tımār olur (10) ve dağı şınuk niçe kaynar ammā biz ol aşıl yaraya 'ilāc (11) bulubdururuz şol tarīķıla kim geregi gibi tahtalarını

[46/b]

(1) hāzırlayasın yakusıda bu ola on dirhem afākıyā ve on (2) dirhem kıntarıyyūn kebīrī ve on dirhem mürdümük otı (3) ve on beş dirhem çirīş yumurdayıla kırışduralar ve gergi gibi (4) yaqu êdesin yā üç yā dört yā beş bucuķ hāzır ola ve ol (5) boncuğun iştesinde hāzır êdesin ve ol şınığı birleşdüresin (6) ve ol tahtayı üç yā dört yā beş yerden bağlayasın ve her (7) işini ayru ayru bağlayasın ammā ol ip berk ola ve kalınlığı (8) kırış gibi ola ve ol boncuķ uzunluğu bir barmaķdan uzunca (9) ola ve her bir ipi bir boncuğa geçüresin ve burasın ve ol igne (10) geçüresin heb ol boncuķları bir igne geçüresin şol kadar

[47/a]

(1) burasın kim katlana bile ve yarasını açık koyasın tāki hācet (2) vaktında hāzır ola merhem urasın ve üzerine şargu şarasın (3) ve hükemā-yı mütekaddimīn şöyle demişlerdür kim her cerrāha gerek (4) olan evvel her şınuğı yerleşdüre çeke özliğıyle zīrā ki özliğıyle (5) çekmemekden teşebbüh ‘arız olur hünām hāzırdur ve katı bağlamağdan (6) teşebbüh erişkendür ba‘zısı yürürken olur ba‘zısında (7) derleme hastalığdan olur ve dahı gerekdür kim ol (8) marizīn tabī‘atın teşhīs edüb aña göre tımār ve ‘ilāc (9) edesin ve dahı kımıldatmağdan hāzer edesin ve ba‘zısını (10) kımıldatmak gerekdür tā ki bağladuğın gibi kalmaya ve dahı eger (11) çıkuğda ve eger şınuğda andan kim korkasın öyle kalmaya anı

[47/b]

(1) oynatmak gerekdür ve ol şınuğ ki yarayıla biledür kim şınuğ (2) kaynamayınca yarasın bitürmeyesin ve hem perhīz edüresin ve (3) hüccet koyasın kim yā gelmeye ve saht olmaya ve cimā‘ (4) étmeye ve kımıldamaya şaklanı bildügi kadar ve dahı kalkmıya ve oğunacak (5) işin işlemeye anuğ gibi işlerden kan görünür ve harāret artar (6) ve bunun gibiden bu nesne vākı‘ olsa göresin kim ol kişi (7) kuvvetlü ola ol vakti kan almak gerekdür anuğla olmazsa (8) müşhil terkīb vurasın ola harāreti def‘ éde (9) ebū ‘alī sinān buyurur kim katı şarmağdan yara geç hāşıl olur (10) anı çözmek vācib olur tā ki ol yaranuğ gicigi gide ve dahı (11) ebū kırāt eydür aña müşhil vermeyesin ki ne kadar harāreti giderse

[48/a]

(1) ol kadar kuvveti gider ve dahı ebū ‘alī sinān eydür ben anı revā (2) gördüm kimi iki dirhem üskūğ terkībiyile beş dirhem gül şarābı (3) zīrā kim ol gicik hünāma döndi ve ol şınuğ kim özün (4) ola ve ziyāde ola ziyāde olmaya ba‘zı kez nā-ḥastada hācet (5) olmaz yakuyıla ve şarguyıla hāşıl olur ve katınca bağlayasın (6) zīrā kim bağlayıcak tīz kaynar

ve senün cehdiñ ol ola ki (7) göresin uvağ ħurda kemikden kim ayru ola anı ayurtlayub (8) çıkarasın zīrā kim beş günlük bir aya sürersen ve hīç (9) ħāşıl dağı olmaz tā ayırtlayub gidermeyince anuñ (10) ucından ol şınuğda kaynamaz tā ki anı gidermeyince (11) ħünām olur giderek yāḥūd māddeye olur ve dağı eger böyle

[48/b]

(1) vāqı‘ olursa gerekdür kim ol yarayı yañılayın açasın ayırtlayasın (2) tā ki temīz ola andan tımār edesin ve dağı eger ki göresin (3) ol şınuğı şargu altında şişe ve qarara gerekdür kim (4) şaruğını şişen ve ‘alāmetin göresin ve yakusın degşüresin (5) ve şogurucu yağ süresin ve evvelki şargusından (6) gegşek şarasın veyāḥūd oḥşayasın arayasın elünile (7) göresin yerinde midür degül midür göresin kim birinde degül (8) ise pes gerekdür elünile arayasın ol yerinde olmayan (9) kemigi bulasın ve yerine itivêresin ve beyān êtdüğümüz yakulardan (10) urasın ve muḥkem şarasın esirgemeyesin kıtı şarmak (11) şınuğı onarur ve gevşek şarmak şınuğı kaynatmaz eger ki

[49/a]

(1) ağrısına kıatlanmazise gerekdür bir ağır nesne başdurasın (2) ve eger kim esirgeyesin şınuğı kaynatdurmazsın ve ba‘zı (3) yer vardur ki taḥtayıla bağlanur ve ba‘zı yer vardur ki (4) tahta kıomasın anuñ gibi yer êde gerekdür ki ağır nesneler (5) başdurasın ki yerinden kıımıldamaya yerinde yata tā ħāşıl (6) ola ve dağı ebū ‘alī sinān eydür çok olur kim cerrāḥ (7) yara yerine kıodum dêr ammā uvağ ħurda kıalur kim yerine (8) kıonmamış ve anuñ yerine kıonmaduğı şundan bellülüdür kim (9) şarduğdan sonra iki elünile ol şınuğı yā pişesin (10) ve kıımıldadasın anūn şakırdısın eşidesin anuñ gibi (11) göricek gerekdür kim anlayın kıözesin yerlü yerine kıoya

[49/b]

(1) eger kim y rine koyamazsa  anı yarma  v cib olur yarasın (2) ve ol  atı  urdayı arıdasın ve  alanını y rl  y rine  oyasın (3) kimini  ekmekile ve kimini itiv rmekile y rine  oyasın andan (4) tım r ve ‘il c  edesin t  ki   şıl ola ve ba‘zısı b yle (5)  almı dur kim ne  ınu ı y rinded r ne da ı yarası bit bdurur (6) ve   n m olmu  gitmi   st d  ek mliginden ve da ı (7) ba‘zısının yarası biter ve aya ı egri  alur ve da ı (8) ba‘zısının yarası olur ve kem gi   r k olur (9) anu  giben  tım r  ve ‘il cı budur kim ol n şırın (10) y yici edviyye y d resin t  ki kem gi a ılınca ve ol kemig n (11)   r gini yunasın t  ki  a  kemige ayırınca ve da ı gerekd r

[50/a]

(1) kim ol kemik altından eger cerr  at varısa ayırasın (2) ve da ı gerekd r kim cerr   men  b la ol kem gi del  n (3) t  ki ol cerr  at  ı a ve amm  ipli ı  a ınsun kim a a (4) men  b degmeye  arar get rmeye ve anu  yarasını d ‘im  gerekd r (5) ki  uruduc  nesne urasın ve eger kim ol yarada bir ayru durur (6) kemik varısa anı  ı arasın hergiz nesne  omayasın (7) ve andan yarayı bit resinkim   kem  yanlarında kemikler  urda (8) larını  ı arma  v cib d r z r  kim  ı armayınca ol  urdaların (9) her birisi bir bel dur fa l bu fa lda  an ı y rde  olaydur (10) y rine  oma  ve  arma  ve yapı mak evvel  oldur ikinci ayak dur (11) ve  arma ı ve ta taları bey n  edel m yine  omasın ve  an ı

[50/b]

(1) y rde v cib d r ol ki i kim bir yeri  arma a dileye evvel (2) gerekd r kim bir tem z bez ile  arasın ve ince ola t  ki andan (3) melhem   k mi  de ve ol  aru   a  y rden bile ve y tmeyince (4) yara r  at olmaz meger bir yere ola kim  atı  arma a   cet (5) ola ve her yaranu  bir d rl   arması olur ve   yle bilesin kim (6) g   se ya  ı  aru  gerekd r ve cem ‘i y rlerden   z r   d b (7) cerr   olan u lu olur gerekd r kim her

ṭabī‘atı (8) teşhīş êde zīrā kim adam vardur ḳalın ṭabī‘atludur (9) şöyle kim urḡanıla bağlayasın dērdi olmaz ṭabī‘at vardur kim (10) bez ile daḡı bağlamasına doymaz ve yaralar vardur kim çok şarmak (11) gerek ammā ḳatı çekmek ḥācet olmaz meşelā köbrücük ola

[51/a]

(1) yāḡūd ol kemik kim köprücek ile omuz arasındadır (2) anuḡ şarḡunuḡ yaşşulıḡı üç barmaḡ ola ve ḳalın (3) kişilerde dört barmaḡ ola ve uzunluḡı iki arşun ola (4) ve ḳaçan kim şaruḡ şarduḡuḡ vaktın gerekdür kim düz şarasın (5) ve ol yaşduḡlar kim saḡa ḡōd beyān êdūpdururam aḡa göre (6) daḡı yaşdCuḡ çokdur oḡat teşhīş êdesin faşl (7) şol şınuḡ kim şınmıḡ ve egri bitmiḡ ola cerrāḡ kim bu (8) işi işlemek ister evvel gerekdür kim teşhīş êdüb göre (9) ḳaḡı yêrdedür zīrā anuḡ ‘ilācı yeḡiden ufatmaḡdur (10) ve ol kişi gerü ufatmaḡa bilür mi kim ol êdesin (11) ve göresin kim ol kemik ḳatı ḳaynamıḡ mıdır zīrā ki ḳalın

[51/b]

(1) kemik ḳatı ḳaynar avutmaḡdan artuḡ çāre yoḡdur ammā evvel (2) gerekdür kim yumşada isen ol eti yumşamaḡa yaḡı ve edviyyeler (3) budur yigirmi dirhem at iligi yigirmi dirhem balçık ḳurması (4) iki dirhem kerkes yaḡı bunlaruḡ üçin arıdasın melhem (5) gibi ola andan ol yeri yuyasın issi şuyıla tā ki pāk (6) ola andan ol yaḡuyı urasın üç gün ṭura andan (7) gideresin eger kim anuḡla yumuşadıyısa yāḡūd iriḡ (8) dēvşirüldiyse ovatmaḡdan geçesin eger ol yumşana (9) ve yarası ve iriḡi olmaya gerekdür kim ovadasın (10) ṭarīḡıla ola kim bir bez çaḡuşurı ṭaruyıla ṭoldurasın (11) başa başa ve bir tormuḡ üzerine bir futayı ḳat ḳat êdesin

[52/a]

(1) ve ol tormuk üzerine koyasın ol ayağı evvel bir ince (2) şaruğıla şarasın andan tomruk üzerine koyasın ve ol (3) kişünün gözlerin ortasın ve dağı iki kişünün biri (4) ayağını dizinden tuta ve birisi tobuğundan muhkem tutalar (5) tomruğa başalar ve dağı sen ol çağuşırla iki elü gele (6) muhkem urasın tā ki hurda ola ve göresinkim çıkaracağı varısa (7) çıkarasın ve kalanını yerlü yerüne koyasın ve beyān olınan (8) gibi tımārın ve ‘ilācın edesin tā ki hāşıl ola ve ebū (9) ‘alī sinān eydür bu işin ayakda ve kolda vākı‘ olur (10) ba‘zısın ötmegle hāşıl olur çok görübdururın (11) ve ‘ilāc dağı edübdururın şol beyān étdüğümüz yumşa dağı

[52/b]

(1) edviyyeyile ve dağı ol kim yara açılır yāhūd irin devşirür (2) andan gerekdür kim yarası açasın çürük kemik varısa (3) yāhūd yerinde degül ise kıparub çıkarasın ve tımār edesin (4) tā ki hāşıl ola faşl evvel şinuğın beyān eder (5) ebū ‘alī sinān bilesinkim ba‘zı kerre başda ve kafada yara (6) olmaz şiş ve irin olur ve dağı ba‘zısınun şişi (7) olmaz hemān kemügi kararur ve dağı yara olmadın anuğ gibiden (8) adam olur zīrā imdi anuğ nişānı oldur ki ditreye ve ‘aqlın (9) kıla ve anuğ evvel ‘ilācı açmağdur yarub (10) açasın ve tımār edesin tā ki ol kişi hālāş ola ve (11) cehdin bula kim erken eklendürmesin ve kafasını göresin

[53/a]

(1) çürümüş yā kıararmış yā şararmış yerise kıazıyasın (2) ve anlaya göresin anuğ gibi tımār étmışlerise yarmışlarise (3) kendüsi içilmişise cālinūs eydür ben çok görübdururım (4) kim anuğ gibi kafanuğ çoğın tımār étmışler ammā kafayı (5) teşhīş étmədiler anuğ gibisi kim tuş olasın göresin (6) irin ve kanı akar ve kafası yaruğ ola küstāhlık kebīr (7) dērlər bilmiş olasın kim cerrāh olan kimse gerekdür ki (8) onat teşhīş éde ve ‘aqlımıla danışa tā ki işi şaşırmağa (9) ve bunun gibileri birbirinden şaça tā ki yüzi aq ola (10)

ve ‘ilmünle danışasın elünile oğşayasın arayasın (11) tā ki aşlın bulasın ve anı dahı şorasın düşdük mi yoğsa

[53/b]

(1) nesne mi doğundı kaşdıla mı oldı yoğsa sehven mi oldı (2) teşhîş êdesin taşdan mıdur agacdan mıdur ve dahı üstād (3) cerrāh olıcağ birkaç nişāndan teşhîş êder evvel nişānı (4) budur ki göze görmez olur ikinci nişānı budur ki anı (5) dutmaz olur üçünci nişānı budur ki dili dutıla kırk (6) gündegin beter ve ba‘zı kez dürlü yaruğlar olur ve ba‘zı kez (7) kafanuğ tış yanından olur ve ba‘zı kez kafanuğ iç yanında (8) olur ve andan derin yara olmaz ve ba‘zı kez ziyāde olur (9) ve ba‘zı kez az olur imdi gerekdür kim teşhîş êdesin (10) beyān êtdüğüm gibi ve ba‘zı kez yarmayınca hüküm êtmeyesin dahı (11) gerekdür kim açasın tā ki şübheñ gide ve anı yarub arayasın

[54/a]

(1) tamām ayırtlayasın eger kim kanı çok aça dutacağ edviyye (2) urmayasın anuğ edviyyesi budur kim eski ketān bezini didesin (3) ve ol yarası tıldurasın ve tımār êdesin ve dahı ebū ‘alī sinān (4) şöyle buyurur ki eger kim ol yarık beynedegin olursa hırdası (5) perde üzerine kalmaya ve yelden şaķınasın kim ve hırdası varısa (6) hırdasını alasın şol tarīķıla alasın kim bir temīz göñüli ol yaranuğ (7) içinde yuvalayasın ne kadar kim hırdası varısa olur ammā ki şaķınası kim (8) ol göñülile hırda olurken perdesini deşmeye ve yāhūd (9) yerinde hırdadan alıķomayasın ve eger kim bir dāne ol hırdadan (10) alıķorsañ işüñ emeküñ ‘abes olur ve bunun arası böyle (11) aranur kim ekülü yerde üzerindeki silgiyile kendün den yaña

[54/b]

(1) çekmekile ve dört yaña bile ve eger kim göresin bir pāresi oynar (2) ve koptur gerekdür kim etini yarasın tā ol yarığı ucın bulasın (3) ve ol kemik çıkacağısa çıkarasın

ve yerine komalı ise koyasın ve (4) tımār edesin ve eger kim göresin ol şınuk ve yaruk ziyāde büyük (5) ola kafa hurda ola şöyle kim ol hırdası ayırtlanacak ol (6) yara ziyāde kemüksüz kala pes gerekdür kim işleyesin şol (7) tarīkıla kim bir oğlak boğazlayasın ve kafasını tımār edesin ve yāhūd (8) oğlak bulamazsañ bir kara it bulasın ve boğazlayasın ve kafasın (9) alasın temīz edesin ve ölçesin kesesin ve dahı ol yaraya (10) eşleyesin ve her gün ol yaranuñ kanıyla ol kemigi kanlayasın (11) ve ol yarıguñ eti ve derisi üzerine yapışdurasın ve berk

[55/a]

(1) bağlayasın ki üç gün tura andan çözesin ve tımār edesin (2) şübhesiz olasın ve dahı cālīnūs ve kalan hükemā şöyle (3) ittifākile buyururlar kim eger göresin üç günden sonra (4) ol hasta adama bir harāret vākı‘ olsa şöyle bilesinkim (5) eyü ‘alāmet degüldür ve anuñ ‘alāmeti senüñ işledüğünden (6) degüldür ammā şöyle bilesinkim ol hırdadan yara kalıbdur yāhūd (7) beyni bir nesneden incinübdür yāhūd ol anda cerrāhat kalmışdur (8) ve eger kim hurda kaldıysa harāret olur ve eger beyni nesneden (9) incindiye gevdesi kaskatı olur ve eger kim etiyse eti (10) gögerür ve kanlı iriñ akar ammā bunlaruñ şol vakt olur kim (11) aşıyla tamām eritmeye ve şöyle bilesinkim kafanuñ her şınuğı yelden

[55/b]

(1) şaklayasın tā hāşıl olunca ve şovuk oluncak kafa hemān (2) teşhīş olur hāzırdur ve ba‘zısınuñ hemīn üsti kavlar anuñ (3) tımārı hemān ogulmağdur ve şarmağdur ve ba‘zı vakt bākī hācet (4) ola kim ola şöyle bilesinkim kafa şınuğı dürlü dürlü (5) olur ve cemī‘i şınuqlardan kafa şınuğı müşkil olur ve cemī‘i (6) şınuqlar kekezdür şarmak ve yerine komak ve tımār ve ‘ilāc etmek ve işlemek (7) ve işlenmek ve eger kim kafa şınuğından iriñ şınuk arasından beyni (8) üzerine düşerse gāyetde şübhelüdü anuñ aşı budur kim (9) ikrām yara tar ise açmak gereksin tā ki hāşıl ola ayırtlamak (10) gereksin ve bunun

gibi iş vākī‘ olıcağ ve yaz olsa ya‘nī (11) muḳtedil olsa cehd édesin yedi günde ayırtlayasın ve kış

[56/a]

(1) güninde vākī‘ olsa on günde ayırtlayasın zīrā ol kim ne ḳadar (2) ziyāde eklenürse ol ḳadar ziyāde éder ve daḥı bilmiş ol kim (3) ḳafa şınuğı cemī‘i şınuqlardan müşkildür ve şarması daḥı (4) eyle müşkildür zīrā kim şaḳlanmaz ekseri taze olıcağ (5) şarması ve bağlaması ḳatı müşkildür ve ḳaçan kim ekli altında bağlamağa (6) dileyesin çeñelerin oynatmayınca olmaz bir şınuğda (7) şargu oynayıcag ol şınuğ nice ḥāşıl olur ve anuñ (8) bağlaması budur kim yarası ayırtlayasın geregi gibi ve (9) ḳuruducu nesne urasın ve bir tar tā ḳoya bulasın şöyle kim (10) başına gücile ola gëydüresin ve bir çalmayıla muḥkem (11) şarasın çalma şarar gibi ve cühhet édesinkim yürümeye ve söylemeye

[56/b]

(1) tā ki çeñeleri oynamaya ve ba‘zı kez ol ḥurda beyni perdesini deşer (2) anuñ ‘alāmeti budur kim burnından ḳanlı iriñ gelür ve teşebbüc (3) ‘alāmeti belüre ve anuñ gibiden alı şular ve bunlar cemī‘si perde (4) üzerinde ḥurda ḳalmaḳdan olur anuñçün gerekdür kim ol (5) ḥurdadan alıḳomamağa cehd édesin ve daḥı ebū ‘alī sinān (6) ve bākī ḥükemā ittifāklarında şöyle buyururlar kim eger ki ḳafa (7) şınuğı eñseye yakın olursa gāyetle ḳorḳuludur zīrā kim (8) sinirlerüñ bināsı uradur ve anuñ ḥurdasını ikinci gün (9) üçünci gün aramak gerekdür ve daḥı beyān étdüğümüz şınuqları (10) kim ayırtlanmamış ola aña menḳāb gerekdür ve kimisine oḳ ayrındası (11) gerekdür ammā bunları işlerken fikrün şöyle olsunkim

[57/a]

(1) perdeyi ve arasını şaḳlayasın tā ki ḥaṭā étmeyesin ve daḥı ebū (2) ‘alī sinān şöyle rivāyet éderler kim ḳaçan ḳafasına tımār (3) édesin gerekdür kim saçını ḳazıdasın tā ki

yarasını bitince ki (4) tımār edesin faşl kafa çöküğünü beyān eder gerekdür kim (5) ol hasta arkasını bir nesneye tayana enşenedegin ve (6) kulağını berkidesin ve anuñ demürlerini dört kişiyi duta ol (7) demürleri kim üstād kafa içün peydā etmişlerdür ve ol (8) demürler ġāyet öz gerekdür ve ba‘zı adamuñ kafası (9) kalıñ olur ba‘zısınuñ yufka olur anları teşhīş edesin (10) ve kafanuñ şınuğı öninde ve dağı ardında ve yanında dağı (11) olur ve dikiş yerlerinde dağı olur depede dağı olur

[57/b]

(1) ve şöyle bilesinkim her kafa berk olur ve kalıñ olur bunları (2) teşhīş edesin ve kaçankim ol çöküğü kaldurmak dileyessin (3) pes gerekdür kim ol yaruğı bulasın ol demürlerüñ birini (4) ol yaruğdan geçüresin şol tarīkıla kim bir perdeye zarar (5) olmaya ve kaldurasın ve altında baķasın çöküğü altında kafadan (6) kopmış kemüğü varısa özliğıyle ve çiftile ve anuñ (7) çiftası sivri gerekdür anuñ çiftesi şöyle gerekdür kim (8) biraz yaşşı ola kim perdeyi dutmaya ve dağı ebū kırāt (9) eydür şınuğda kemik kesmek küstāhlıkdur meger kim çürük (10) yāhūd kendi ayrılmış ola ve dağı eger kim çökük çatal (11) olacak olursa iki demürile kaldurasın ve anı ede göresin

[58/a]

(1) ayrılmış kemüğü varısa çıkarasın ve eger kim ol yaruğları (2) muhkem ise anı berkişdirici edviyyeile terbüyyet edesin (3) evveli budur kim birbiri ısıcaķ termeniniyyene yaturasın ve üzerine (4) vurasın ve dağı üç gün dura andan gideresin (5) ve tımār edesin çekici edviyyeyile tā ki hāşıl ola hüccet (6) edesinkim ziyāde yemek yeye ve incinmeye ve yürümeye ve cimā‘ etmeye tā ki (7) cerrāhuñ yüzi aķ ola ve dağı eger kim ol yaruğ dört beş (8) yarası ise gerekdür kim ol dört demürile kaldursın ve yerine (9) yerleşdüresin ve hüccet edesin kim şınuğ kaynamayınca yarasını (10)

bitürmeyesin ve dağı şöyle bilesinkim cemî'i şınukları (11) şaklayasın kim yağlı nesne degürmeyesin ve açuk şınire

[58/b]

(1) dağı eyle edesin zîrâ kim ziyâde vardur ki şakınasın (2) faşl çeñe şınuğını beyân eder şöyle bilesinkim çeñe (3) şınduğı vaktın damağ içine sinür ve kaçankim sağ çeñe (4) şınur pes gerekdür kim şol elünj anuñ ağızına koyasın (5) ve eger kim şol çeñe şınsa gerekdür kim sağ elünj (6) anuñ ağızına koyasın itivêresin taşra egül vêr elünjile (7) itivêresin taşra tomalan kemigi yerleşdüresin (8) tâ ki dişleri berâber ola ve eger kim iki pâre ise gerekdür (9) bir pâresin yukaruya çekesin ve bir pâresin aşagaya çekesin (10) tâ ki yerine vara ve dağı göresin dişleri berâber midür (11) eger kim birisi egri ise anıda toğruldasın ve tımâr edesin

[59/a]

(1) ve eger kim şınuğıla berâber olsa ve kemikden bir pâre ayrılmışise (2) anı çıkarasın ve yarayı dikesin ve becid dönesin ve (3) yaşduklarıyla muhkem şarasın andan berkişdürücü edviyye tımâr (4) edesin ve anuñ şarması ilerüde dênür ammâ senünj fikrünj (5) dişleri onat berkişdürmek olsun muhkem şarmağıla ve eger (6) gêrû şişe gine biraz gevşeldüresin ve anuñ 'ilâcî oldur kim (7) anuñ yêyecek ta'âmı ter ola çeynemege ihtiyâcî olmaya ve dağı (8) cālînūs eydür anuñ ta'âmı hemân yutmağ olsun hem (9) söylemeye ve başın oynatmaya ve anuñ yanına kışşa hûn olmaya (10) ve hurda êtmeyeler anı güldürmeyeler eger anuñ gibi yerine olmayıcağ (11) yüzi egri olmaya ve dağı eger kim egri göresin

[59/b]

(1) evvel gerekdür kim issi şuyıla yumşadasın ve beyân êtdüğümüz (2) yağıla bağlayub yumşadasın ve yakılarla bile tâ ki (3) hâşıl ola ve dağı çeñe tîz kaynar zîrâ kim terdür

ve toldur (4) fal budur inuğın beyān ēder yle bilesinkim budur kim (5) kemirdüği üstindeki kemik berkdür ve muhkemdür ba‘zısı kemirdekdür (6) ammā kemirdekde ınmak olmaz meger kim ağıla yāĖūd yaılana (7) ve ba‘zı kez vāķı‘ olur kim burun ına ve çürüye ve düşe (8) ol üstād kim līkindendür ve eger kim düşmez eksikligi (9) olur ve anuĖ ‘ilācı tīz gerekdür ylekim on günde ağıla (10) ve anuĖ arması budur kim yerlü yerine koyasın oĖat yerledüresin (11) ve bir aĖacdān çiftē düzesin yle kim ol inuğı

[60/a]

(1) kablaya ve ıķa ve anuĖ eline vėresin duta tā ağalınca ve (2) eger yarayısı bununla mu‘ālece ēdesin ıını giderür (3) ve tīz kaynadur üstād buĖa melhem-i süleymānuĖ biridür eczā (4) budur zıkr olunur seksen dirhem Ėayyü‘l-fārķun kırķ dirhem ‘anduz (5) dört yüz dirhem aķ arāb iki yüz dirhem eski zeyt yağı iki yüz termenti (6) yüz dirhem ardıç toğmı dört yüz dirhem kerevīz köki dört yüz dirhem güneyik köki (7) dört yüz dirhem aķ çadır köki bu mezkūr eczāları bir gün bir gibi (8) bir ķalaylu ķab içinde arābıla ıladalar andan (9) yava ate üstinde kaynadalar tā arāb hevāya gidüb (10) yaĖ ķalınca ķalan bezden süzeler ıķa ıķa andan onra (11) termenti ve yigirmi be dirhem tatlu aķız ķatalar ammā Ėalamayalar

[60/b]

(1) tekrār yava ate üstinde erideler bir ķoyı yaĖ olur (2) bu zıkr olınan yağı eger ıe sürerlerse yine süreler (3) eger yaraya lāzım olursa ısıdalar tiftik üzerine süreler (4) yaraya ķoyalar ve çevüre yanına dağı süreler bu yādigārdān Ėaflet (5) olmaya ve bu yağı merhem ētmek murād olursa bu eczālara (6) ķatalar süleymān-ı melhem olur bir ismine dağı Ėavāriyyūn (7) dērler bu merhem gümī Ėalkā dutalar yāĖūd ķalaylu ķabda (8) eczā budur on dirhem Ėādīd uaķı yedi dirhem ķanı yirmi be dirhem keçünüğ yerķ

yağı (9) yüz dirhem zeyt yağı on beş dirhem būra beyāz on dirhem çüb çepnī yirmi beş dirhem bal mūmı (10) yirmi beş dirhem ‘anzerūt şakızı on dirhem beyāz şakız yirmi dirhem mürdeseng (11) iki dirhem zerdeçāl elli dirhem mezkūr yağı katalar bezden sızdırub gūmiş

[61/a]

(1) faşl issi gibi ve yanguyı def‘ édüb yarayı şovuk tıtmāğa (2) yaz güninde yaralara mücerrebdür ve kış güninde dağı tāze yaralara (3) bunu istimā‘ edeler andan sonra bunun hāşşiyet budur (4) kim isirgiden şaklar ve andan sonra melhem havāriyyūn ile (5) bitüreler yarayı isirgiden şakınalar eger yüzde hurda (6) çoğ olursa ve kavī kişi ise kan alalar eger sağ (7) cānibde ise şolından ve eger şolında ise sağından (8) alalar şan‘at budur yüz dirhem gül yağı yüz dirhem tere yağı (9) elli dirhem kāfūrī balmūmı üç dirhem çüb çepnī beş dirhem aq būra on iki dirhem şakız (10) elli dirhem üstübeci bir dirhem kāfūr iki dirhem mürdeseng gubār gibi edeler (11) yüz dirhem yağı balmumıyla arıdasın ve gül yağıyla üstübeci

[61/b]

(1) bir çanak içinde saḥḥ edeler faşl ferenk uyuzına ve (2) hūnnāma işbu kırmuzi melhem gāyet mücerrebdür ve dağı (3) yarayı kıruducıdur eczā budur yüz elli dirhem gül yağı ve elli dirhem şirluğan yağı (4) yirmi beş dirhem şādec keçi yağı yerke yağı yirmi dirhem balmūmı doksan dirhem serḥ (5) yirmi dirhem ‘anzerūt yirmi beş dirhem termentī serḥ şirluğan yağıyla (6) ezeler bir çanak içine eczāyı arıdub endürdükden sonra (7) sonra bezden sızduralar yaralara vakt-ı hācetde istimā‘ (8) olana bunlar ferenk hükemāsının yādigārıdır faşl (9) zımādları bildürür ya‘nī türkce yakıları bildürür (10) beyān eder evvel kıulunc zımādların bildürür kim oğlancuklarda (11) ve yāḥūd büyük kişilerdeyse olsa hādiş olur

[62/a]

(1) anuñ ‘ilâcî oldur kim evvel aña bir bağ düzesin şöyle kim (2) ‘âdetdür andan zımâd edesin evvel yakı bağlayasın (3) evvel ki zımâd budur ki alasın aķ günlük zāmġ-ı ‘arabî (4) buğday unı bu cümlesin yumurda ağıyla yoğurub bir (5) päre beze dürtesin ol yarıķun üzerine zımâd edesin (6) ol bağı yakı üzerine bağlayasın tıb gibi ola üç köşeli (7) ola yaruğı kapaya üç gün tura eger burun şınuġına (8) ururlarsa zıkr olunan çiftteyile şıķalar kaynaduķda (9) yarası olursa ve yāhūd şiş olursa zıkr olunan (10) yağıla ve merhemler ile tımār oluna eger içün kullanurlarsa (11) üç gün tura bu renclü kişiyi arķa üstine yatura

[62/b]

(1) başı altına yaşıduğı alçak edeler andan sonra anı gideresin (2) bir dağı urasın ol dağı üç gün tura andan sonra (3) bir dağı urasın ol dağı üç gün tura tā kim tokuz (4) gün ola andan sonra ikinci zımâdı isti‘māl edesin (5) şan‘atı ikinci zımâd ya‘nî yakı oldur kim iki dirhem kilermenî (6) iki dirhem demmü’l-aķķan iki dirhem buğday unı dört dirhem aķ günlük yumurda (7) ağıyla yoğurub bağlayalar evvel ki gibi beş on gün (8) tura bu yakuyı dağı beş günde bir deġiştüre dört (9) kerre tā ki yigirmi gün dura andan sonra şan‘at (10) üçüncü zımâd isti‘māl edesin eczāsı zıkr olunur (11) on dirhem termentî beş dirhem dāne-çadır uşakı beş dirhem haķladan cümlesin

[63/a]

(1) arıdasın beze dürtesin üç päre yakı edesin ikisi (2) onar gün dura üçüncisi bir ay dura sonra (3) koparmaġa yaġ sürüb yumuşadasın andan sonra koparasın (4) bu ‘illetler dört sebebden olur biri ağır kaldırmaķdan (5) ve biri bek çağırmaķdan yāhūd ağlamaķdan küçüklere vāķı‘ (6) olur ve biri dağı çok cimā‘ etmekden olur yel iner (7) ve biri dağı düşmekden ve kaķmaķdan ve zarb tokunmaķdan (8) olur bunları su‘âl edesin kim neden

oldı yağ mıdır (9) yoħsa bu dedüğümüz nesnelerden midür onat (10) teşhīş edesin eger yağ ise çāre yokdur eger bağırsak (11) atdıysa ve yāhūd yēl ise arka üstine yaturub iĉerü itüeler

[63/b]

(1) ve delügi berkideler baş altında yaşduğı alçak ola (2) ve ibtidā kerevit yakusı hāzır ola eczāsı budur (3) yedi dirhem tatlu şu kereviti dört dirhem eflāk tozu yedi dirhem ğeven bunları havānda (4) muħkem saħķ edeler ol delük üzerine ibtidā bu (5) yakuyı uralar ve zıkr olınan yakuları yedi günde (6) şonra uralar ammā bu kerevit yakusını yedi günedek (7) iki kerre deĝiřdüeler ammā arka üstine yaturalar eger (8) eski ise yarmaĝa muħtācdur faşl yarmaĝı beyān (9) eder řasıķuñ iki yanında keberdek vardur aña (10) kör bağırsak dērler bir ucu göĝüsde bir ucu řasıķda (11) olur ol bağırsak zevr řasıķa iner ħayāya dāħil

[64/a]

(1) olur şatı eklenür göĝüsine dönmesi ĝāyet müşkildür (2) berk öze inmez gerekdür řař yanından ovasın ĝerüye (3) gide andan alt yanından barmaĝıla dutasın bir kiři (4) anda hāzır ola demür ile delesin iplik geĉüresin (5) şışaca kıya kilidleye andan ol demüri ocaķda (6) hāzır kıla gideresin andan ol igneyi gönderesin (7) üst derinüñ altında ipegi iki ucın bir yere (8) geťürüb baĝlayasın eger ol yaruk büyük ise bir delüklü (9) şışac fā'ide étmez iki delüklü ola tā ħāřıl ola (10) ısıcak yerde yaturasın otuz veyā kırķ gün olinca (11) ol iplik altına baĝlayub andan kesüb perhīz ile řaķlayasın

[64/b]

(1) otuz dört gün ebū 'alī sinān eydür řarĝunuñ (2) bir ucun eline ala ve bir ucın dēvřirüb yarası bir elinde (3) ola ve bir elinle řarĝuyı kiriş şarar gibi řara yaşduķları (4) dürlü dürlü olub ba'zısı üç köşelü gerekdür (5) ve bunun tīz şaynamasına beyān edelüm (6)

şoğan tohumu tatlu şakız ferenk büberi yufka arasında (7) terbiyye ola kuruta bişürelər
kablubağa yumurda şarusı (8) ammā kırdā ola qara geven üsti qazınmış ola bu cümleyi
berāber (9) ammā firenk büberi yarı ola dilersen ma‘cūn eyle eger (10) dilersen hab eyle
şabāh ve aḥşam istimā‘ oluna (11) faşl kelefı ve şerāyi bildürelüm kim kelef dēdügümüz
[65/a]

(1) yüzde olan çigit dərler ekşer yüklü ‘avratların (2) yüzinde olur ve hem hayz görmez
‘avratların yüzinde (3) çok ammā burnından qan alalar bu terkīb (4) zībaq beş dirhem
gümüş putasıyla havānda saḥk edeler (5) gubār olunca kâğıda qoyalar isfidāc yüzeyden
deniz köpüğü (6) aq ‘anzerūt maştaķı günlük dörder (7) dirhem bunları dökeler on gibi
şirūğan otuz dirhem (8) aq mūm on beş dirhem arıdalar bunları qarışduralar (9) yumurda
ağın qatalar saḥk edeler arpa qaynadalar şuyıla (10) yüzün yuya gēce bundan dürtenler
yatsa şabāh bu şuyıla (11) yüzün yuyalar ammā şarāyi kurdeşen dərler ammā yaşı pul
gibi

[65/b]

(1) olur gicir qaşıyıcak kalkar ammā evvel ekḥal yā başlıq (2) tamarından qan alalar heft
meyveyile içini ishāl ētdürelər (3) ve şovux gıdālar vèrelər şu yèrine şarāb-ı günnāb
vèrelər (4) içe zerdālūyi sirkeyile ıslayalar ezeler çekirdegü çıkara (5) içine kiremid
unuyıla arpa unı qoyalar qarışduralar ḥammāma (6) gire dörtine bir zamān tura yayqana
çıqa faşl (7) bu faşılta qobayı ya‘nī zamkī yılduralum kim demregü (8) qan
göyünmekden ve sevdādan olur ammā ‘ilāc bunı (9) edeler ol arayı ılıcaq şuyıla yuyalar
arayı bezle sürelər (10) tā kim kıızıl ola jengār iki dirhem būra dirhem bir panyal (11)
kurdı iki dirhem şatranc dört dirhem dökeler acı yağıyla

[66/a]

(1) şarımsak dökeler karışduralar dürteler bir gece dura kabarur (2) üzerine tere yağın dürteler yâ şaru zırnîh feratüki kalye (3) kirec beşer dirhem kara zırnîh bunları şâbûn suyla (4) karışduralar hammâmda dörtine otura içince andan sonra (5) yaykana çıkı sirke merhem dürteler günde iki kerre ammâ tiryâk (6) dağı eyüdü andan mücerreb yokdur ve hem muṭbiḥi eftimûn (7) vèreler sevdâyı arıdalar ve hem iki eftimûn kadar (8) ve kara üzüm dağı katalar ve eger demregü yavuz ise iki (9) ayakdağı yağın tamarlarından kan alalar kollarından (10) dağı üç gün sonra ciger tamarından kan alalar ammâ (11) ayakdan alınan kanın tozlu balgama fâ'idesi vardur

[66/b]

(1) faşl bu faşılde şālîl bildürelüm kim aña sigil (2) dèrler galîz balgamdan ve sinjiden olur ammâ yumrıcağ olur (3) uzanur üsti yayırlar ammâ 'ilâc dırnağ ile dibini berk (4) başalar hab çevüre tâ kim dibi incele çekeler çıkı kan (5) çıkmadan yèrine sağ toz tolduralar berk bağlayalar eger (6) dırnağa gelmezse bādlicânı üzerine gâyet süreler (7) kendü düşer yâḥûd tiryâk dürteler çıkarur ammâ sigile benzer (8) tûb gibi olur yarılır kanar aña tuta dèrler aña dağı (9) şâf soğalar yâ tiryâk yâ kurş zırnîh vuralar çıkı yerini (10) merhemile bitüreler ammâ çok olursa uvacuk bütrağı (11) günde bir dânesin kırk gunedek yeye mahf ola

[67/a]

(1) faşl bu faşılde humre ve büşürleri bildürelüm kim (2) humre bir veremdür kim hem kandan hem şafrâdan olur (3) ammâ ba'zısı bakla bigi kızıl olur ve ba'zısı kücüre (4) olur kimisi kızılken gül olur çevre yanı şişer (5) gâyet issi olur hem sıtması olur ve ba'zısı aya (6) dükeli olur ammâ evvel başlık tamarından kan alalar (7) andan maṭbûḥ temur-ı hindîyile için ishâl edeler (8) merhem kâfûrî vèreler üzerine pāzû yaprağın yâ öyken (9) vuralar gül yağıyla ammâ büşür kim sivilceler gibi çıkar (10) sancur (sin) ve

acı ammā baslık amarından an alalar heft (11) meyveyile iini ishāl  d reler andan
h y r

[67/b]

(1) iini sirkeyile ezeler biraz yağın yumurda ağın atalar bile (2) arışduralar d rteler
y  k f r  y  sirke merhem d rteler (3) şif  bula faşl bu faşılda an z ri bild rel m kim
(4) an z r dokuz başı d rler tuħmeden ve  rkmekden (5) v k   olur ibtid  ulağ altında
finduğ gibi bel r r (6) giderek g z gibi olur b y r atı olur g zler (7) yanında bira
olur ay başında areket eyler amm  (8) ‘il c  bir p re beze yağu  deler ecz  budur ‘araķ 
(9) ş b n  şeker  şaru zırn  şuy  s k nmemiş (10) kirec ile ışladalar şuy n alalar bir
 lmegde aynadalar (11) t  şu uvvet bulunca andan aşn  ve terment  birer miğd r

[68/a]

(1) oyalar ol aynayan şu iine amm  aşn  dişi ola (2) andan şonra ş b n  ve şekeri
atalar amm  ecz ları (3) yigirmi beşer ola aşn  ve terment  y dişer dirhem ola (4) ve
beş dirhem h ş zincifre ola andan eski zeyt yağı (5) atalar oyılınca andan mezk rile
an z r (6)  zerine uralar h ş bend  deler bira kerre andan (7) delmek i n bir p re
beze iriş d rteler orta yerin (8) bir miğd r del k  deler an z re yabışduralar ol (9)
del ge tiry k uralar bu daħı olur şarımşak penbel  (10) urd  arpuk ber ber d g len
acı yağıla arışduralar (11) ol del ge panbuğıla uralar  stine  z abıyıla aplaya

[68/b]

(1) oyalar bundan daħı as n dem rc ğle ki vuralar d k n (2) y re oyıcağ tuħ  vuralar
urş zırn  ecz  budur (3) on dirhem şaru zırn  on dirhem ızıl zırn  iki dirhem m z 
bir dirhem merre ş f  (4) beş dirhem t z kirec bir dirhem jeng r bir dirhem niş dır bir
dirhem ş b bir dirhem ıbrız-ı ş c (5) iki dirhem şabl k   dirhem alye aş    dirhem
g gercin iki dirhem arbağ ve (6) iki dirhem toħm  l-f d ‘araķ  ş b n  ılıcağ şuy la řaħķ

édüb (7) vesāyir eczāları bile muḥkem saḥḥ édüb elekden geçürüb (8) ol şābūn şuyıla yoğuralar ve içine bir yumurda ağı (9) koyalar kūrslar édüb kūrıdalar bu kūrṣa şerefü'd-dīn (10) kitābında dīn ber dīn dērler cūrāhatları çirkin yēr (11) ammā siğir görünen yère komayalar siğiri boza nāşır

[69/a]

(1) çoğ olan yère ekeler ve diger kūrşı zırnīḥ daḥı budur (2) bu mülāyimdür yedi dirhem jengār yedi dirhem kūkirt yedi dirhem cevār (3) on dirhem şaru zırnīḥı üç dirhem sūlmān ammā sūlümānı yavuz şarāb sirkesiyle (4) söyündüre ve yedi dirhem kilermenī bile k̄ata sūlümāna (5) sirkeyile üç gece ıslanmış dura andan sūzüb (6) eczāyı alalar yumurda ağıyla ve şābūn şuyıyla kūrş edeler (7) ve dört dirhem kalye taşı k̄ata dögülmiş bir beze bağlayub (8) gölgede kūrıdalar lāzım olduğ̄a döküb elekden (9) geçürüb istimā' olına ve yedi sekiz günde oynaya (10) dört yanını eski panbuğıla çivileyeler gele çıka yèrine (11) panbuḡ doldurular yā sünger koyalar andan sonra merhem

[69/b]

(1) ḥavāriyūn yā merhem baslıḡdan yā merhem kāfūr yā merhem (2) zincifreyile isti'māl edeler eger mūhresi koymazsa (3) bu yakuyı isti'māl edeler eczā budur murdār ilig (4) şeker benefşe köki bir yèrde karışdurub bir dirhem (5) zağfürān k̄atalar hem édüb üzerine panbuḡ ile vuralar (6) mūhre k̄oya z̄ikr olınan eski panbuḡ ve merhemlerle (7) tımār olına biemrillāhi te'ālā faşl ḥanāzīrūḡ (8) şerbetin ve bir niçe ma'cūnı z̄ikr olınur eger ma'şūmlarda (9) olursa ma'cūnlarla ve şerbetlerle tımār olına (10) eger yarası akmaz ise ve eger akarsa z̄ikr olınan merhemlerle (11) tımār olına eger büyük adamda bile olursa

[70/a]

(1) eti dükeli etlerü ki eyüsidür keçi eti yaramazdur sevdā arturur şığır eti (2) bārid yabışdur ġalīzi vardur yaramaz sevdā arturur sevdāvī marāzlar ḥādiş (3) eyler gērü kalan ġalīz etlere daḥı şığır eti ḥükmindeḍür dükeli sevdā arturur (4) deve eti ve at eti ve geyik eti ve devşen eti gibi ve tavuḵ eti müşkildür ‘aḳıl (5) arturur āvāzı şāfī kıılır tīz ḥāzm olur tavuḵ eyüsi oldur ki daḥı (6) yumurtlamamış ola ḥurūs eyüsi oldur ki daḥı ötmemiş ola eyüdü (7) nāḳısla münāsibdür ilki ṭabī‘atı ḳabz etleri keklik eti ve serçe eti ve gögercin eti (8) issidür ḳaz eti ve ördek eti ġalīzḍür ḥummā getirür geḥ ḥāzm olur balġam ve sevdā (9) arturur balıḳ eti bārid raṭbdur dürlüdür balıḳ ve ġam balġam arturur mu‘ālece (10) ḳanḳı ḥılṭ bulursa iki döner tīz fāsıd olur yavuz seyrülḳlar getirür (11) menī çok eyler yumurda şaru yabışdur şafrā arturur ḳanı göyündürür (12) südde şarusı ḥarāreti mā’ildür ağı burūdete mā’ildür ikisi böyle olıcaḳ (13) muḳaddir olur ağı daḥı şarusı daḥı raṭbdur yumurda menī ḳanı ziyāde kıılır öksürüğe

[70/b]

(1) fā’ide eyler boġazı yumşaldur yürege ḳuvvet vērür tīz ḥāzm olur yumurta (2) şarusın içmek gerek ḳatı bişmiş yaramaz ġalīzḍür geḥ ḥāzm olur yoġurt (3) bārid raṭbdur balġam arturur ma‘deye ḳanḳı ḥılṭ bulursa aḳa müşkil olur (4) çok ġıdā vērür semizdür ḳanı menī arturur beñzi ḥōş eyler yel arturur südi (5) bişirüb içmek gerek ağızı daḥı süd gibidür geḥ ḥāzm olur ġalīzḍür iḥtilāc (6) balıla yā şekerile olur kere yağı evvel derecede ḥarr ve raṭbdur munzicdür (7) muḥallildür öksürüğe demregüye gērü kalan sevdāyı marāzlara fā’ide eder semizdür (8) ṭabī‘atı zam eyler lākin maḳ‘adı süst eyler balġam arturur sā yağı daḥı kerre yağı (9) gibidür ḳuvveti kerre yağından artuḳdur yaş peynīr bārid raṭbdur semizdür balġam (10) arturur ṭabī‘atı zam eyler ḳuru peynīr ḥarr yabışdur geḥ ḥāzm olur şusadur (11) ḥılṭlar göyündürür ma‘deye ziyāde eyler aruḳ eyler şafrā arturur yemişler (12) incīr ḥarr ve raṭbdur semizdür ṭabī‘atı zam eyler öksürüğe eyüdü

balgāmı bitürür (13) şafrāyı arturur çok yemek gıcık getürür bitı çok eyler semizdür
üzüm harr ve

[71/a]

(1) raṭbdur ṭabī‘atı zam eyler yel eyler semizdür menī ziyāde kılar şafrāyı birkaç gün (2)
āveng eyleyüb kabın tükürüb yemek gerek kuru üzüm issirekdür ruṭūbeti azıraḳdur (3)
ma‘deye cigere kuvvet eyler göze öykene eyüdür līkin mizāc issi kişinün kanın (4)
göyündürür şafrāyı kaṭ‘ eyler şusuzluğa ma‘deye issi (5) cigere fā‘ide eyler kuşmağı
keser ṭabī‘atı kabz eyler hurmā harr raṭbdur (6) şovuk ma‘deye eyüdür menī arturur baş
ağrıdur dişe ziyān eyler şafrāyı (7) arturur kanı göyündürür gıcık getürür çıbanlar arturur
ekşi (8) tūt bārid yabışdur kabz eyler boğaz ağrısına şişine fā‘ide eyler (9) şafrāyı kaṭ‘
eder ṭa‘ām iştihāsın getürür datlu tūt harr raṭbdur (10) yaramaz kanı fesāne vürür
ma‘deye ziyān eyler tiz ciger fāsıd olur (11) baş ağrıdur ishāl eyler zerdālū bārid raṭbdur
ma‘deye (12) tiz fāsıd olur kaçan ma‘de şafrā olsa şafrāya döner ishāl (13) eyler ma‘deyi
şovıdur şusalığı giderür şeftālū harr raṭbdur

[71/b]

(1) issi ma‘deye şafrā olsa şafrā olsa şafrāya döner öksürüğe fā‘ide eyler boğazı (2)
gögüsü yumuşadur ekşi enār bārid yabışdur şafrāyı kaṭ‘ eyler şusalığı (3) kaṭ‘ eyler enār
yürece ma‘deye ve cigere fā‘ide eyler hafakānı giderür (4) gönli ferah eyler şuyı ishāl
eder çekirdegi kabz eyler ekşisin datlusın (5) bile yemek gerek ki ziyāde eylemeye
enārlara olan yel tiz ciger taḥlil olur (6) ayva bārid yabışdur datlusı bārid raṭbdur
ma‘deye kuvvet vürür ishāl (7) kaṭ‘ eyler kuşmağı giderür līkin geç hażm olur elma
ekşisi bārid yabışdur (8) datlusı harārete burūdete mu‘tedildür şafrāyı arturur gül şuyı
ile (9) bişirüb yemek iştihā getürür elma yürece ma‘deye kuvvet vürür kabz (10) eyler
yel arturur turunc harr yabışdur şovuk ma‘deye şovuk (11) cigere kuvvet vürür ağız

koşusun hōş eyler yēl taḥlīl eyler ta‘āmı ḥāzm eder (12) turunc eti bārid raṭbdur gēç ḥāzm olur yēl balgām eyler ekşisin bārid yabışdur (13) issi yürege kuvvet eder şafrāyı kaṭ‘ eder ṭabī‘atı kabz eder ishāl eder

[72/a]

(1) şafrāyı kaṭ‘ eder ta‘āmı iştihāsın getürür maḥmūmken münāsibdür gögüse (2) ziyāde eyler līmūnla nārenç turunc ekşisi gibidür emrūd bārid yabışdur (3) kabzdur kaṭı abidār ola şafrāyı teskīn eyler şusızlığı giderür (4) ma‘deyi kavī eyler gönüli döndüğün giderür nefesi feraḥ kılur yēl eyler (5) erik bārid raṭbdur şafrāyı ishāl eyler kaṭ‘ eyler ‘aṭsı teskīn (6) eyler ma‘deyi süst eyler ḥurmā datlusı bāridür raṭbdur tuḥme (7) eyler ma‘deyi süst eyler kaṅı ḥıltı ma‘deye gālib olsa aṇa döner (8) ekşisi bārid yabışdur şafrāyı balgāmı kaṭ‘ eyler ḥarāret teskīn eyler zeytūn (9) bārid yabışdur ma‘deyi kavī eyler iştihā getürür baş ağrıdur göze (10) ziyān eyler sevdā arturur dürlüsü eskisi ḥārr ve yabışdur (11) kavun yabışdur baş ağrıdur ağız kabardur şafrā arturur ṭabī‘atı (12) kabz eyler fınduk ḥarāreti yübüset i‘tidāla yakındur menī ziyāde (13) eyler yēl eyler baş ağrıdur şafrāyı arturur öksürüğe fā‘ide eder gēç ḥāzm olur

[72/b]

(1) datlu badem mu‘tedildür semizdür öksürüğe fā‘ide eder cigerün ṭalaḫūn (2) süddesini açar menī ziyāde eder ṭabī‘atı zam eyler gēç ḥāzm olur acı bādem (3) ḥārr ve yabışdur fişdūk ḥārr ve yabışdur yürege kuvvet vērür (4) ma‘deye eyüdür cigerün süddesin açar gönli döndüğün giderür (5) balgama öksürüğe fā‘ide eder cimā‘a kuvvet vērür günnāb mu‘tedildür (6) kanı şafrāyı sākin eyler gögüse yürege fā‘ide eyler kuşmağı keser öksürüğe (7) eyüdür ma‘deye ziyāndür gēç ḥāzm olur meneviş ḥārr ve yabışdur (8) cimā‘a kuvvet vērür iştihāyı giderür gülnār büyük ḥārr ve yabışdur (9) uvağı ḥārr ve raṭbdur menī arturur öksürüğe eyüdür bögreği kızdurur (10) yēl eyler balgāmı kaṭ‘ eyler

şafṛāyı arturur baş ağrıdur aluc (11) bārid ve yabışdur kabz eyler şafṛāyı kaṭ‘ eder bārid ve yabışdur gēç (12) ma‘deye ziyāde eyler kṛusı kabz eyler yaşı ıslak eyler kavun bārid (13) raṭbdur kaṭı datlusı ḥārr durur şafṛāya döner ḥammı getürür fi’-l cemāle kavun

[73/a]

(1) ma‘deye kankı hılt bulursa aṇa müsteḥl̄ olur t̄iz fāsıd olur ma‘deye ziyān (2) eyler göñli döndürür kavun yiyicek t̄izcek tane tane yemek gerek ma‘deye fāsıd (3) olsa issi şuyıla t̄izcek kuşmak gerek ḥarbūz bārid ve raṭbdur issi (4) fā’ide eder şafṛāyı kaṭ‘ eder balgam arturur ṭabī‘atı zam eder ḥıyār (5) bārid ve raṭbdur ma‘deyi balgamı arturur gēç ḥazm olur şafṛāyı kaṭ‘ edeler (6) kabın kalın şoyub yemek gerek kabak bārid ve raṭbdur balgam arturur şafṛāyı kaṭ‘ eder (7) bādlicān ḥārr ve yabışdur yaramaz sevdā arturur sevdāvī marāzlar ḥādiş eyler (8) beñzi ḥarāb eyler göze ziyān eyler kanı göyündürür ıslāḥ çok datlu yağıla (9) bişürmekdür domalan bārid ve raṭbdur kaṭı galīzdür sevdā balgam arturur (10) gēç ḥazm olur yaramaz marāzlar getürür kolaḳas ḥārr raṭbdur cimā’ı kavī (11) eyler şeker yeñisi ḥārr ve raṭbdur eskisi ḥārr ve yabışdur raṭbdur balgam kaṭ‘ eyler ṭabī‘atı (12) zam eder şafṛāyı arturur öksürüğe eyüdü böğazı göğüsü yumşadur südde açar (13) kalem şeker ṭabī‘atı yeñi şeker ṭabī‘atı gibidür l̄ikin yel eyler bal ḥārr yabışdurur

[73/b]

(1) südde açar ziyāde yeyecek döner içerinden seçer balgamı keser şafṛā arturur kanı göyündürür (2) iştihā getürür ṭa‘āmı ḥazm eyler ishāl eyler terencübīn mu‘tedildür şafṛāyı (3) balgamı ishāl eyler taḥlīl eyler öksürüğe eyüdü böğazı yumşadur şerbet (4) üç dirhemden otuz dirhem degindür mu‘tedildür ruṭūbete māildür (5) şafṛāyı terengübīnden artuḳ ishāl eder şerbeti on dirhemden otuz dirhemedegindür (6) mārul bārid raṭbdur kanı şāfī kılur şafṛāyı çok eyler uyḳu (7) getürür ziyāde yeyecek olursa

datluyıla döşege oturur menî ziyâde eyler bir ma'nâca (8) eyler yel eyler çok yemek göz karardur kâsni bârid raṭbdur ma'deyi ve cigeri (9) kavî eyler cigerün süddesin açar issi maraža dahî şovuk maraža fâ'ide eyler şafrâyı (10) kanı sâkin eyler yumadan yemeklerün yuyacak südde açmaz pāzū bârid raṭbdur (11) ishâl eyler cirm kabz eyler balgam ve yel arturur isfanāḥ bârid (12) raṭbdur yel ve balgam azdur öksürüğe eyüdür ṭabî'at yumşadur boğaza gögüse (13) eyüdür şafrâyı kaṭ' eder kanı keser kızuḳulağı bârid raṭbdur kabz eyler şafrâyı

[74/a]

(1) kaṭ' eyler ma'ideyi kavî kıtur gerdeme ḥârr ve yabışdur öksürüğe fâ'ide eder (2) bevli raṭbdur boğazı göğüsü yumşadur âvâzı şâfî eyler başı ağrıdur (3) ziyân eyler sevdâ arturur cimâ'ı kavî eyler balgamı kaṭ' eyler cirm kabzdur semiz otı (4) bârid raṭbdur cigeri ma'deyi şovıdur şafrâyı kaṭ' eyler na'ne (5) yabışdur ḥârrdur ma'deyi cigeri kavî eyler ta'âmı ḥazm eyler kuşmağı men' arıdur yürege (6) kuvvet vërür ve cimâ'a kuvvet vërür terḥûn ḥârr ve yabışdur ma'deyi kavî (7) eyler şusadur cimâ' za'if eyler geç ḥazm olur gerdeme ḥârr ve yabışdur (8) balgamı kaṭ' eder kanı göyündürür şafrâyı arturur kerefis ḥârr ve yabışdur (9) ma'ideye eyüdür bevli raṭbdur yel taḥlîl eyler süddeyi açar baş ağrıdur balgamı (10) kaṭ' eyler cimâ'a kuvvet vërür kişnic bârid yabışdur ma'ideden buḥârı (11) başa çıḳmağa ḳomaz çok yemek göz karardur iki yel önindegin arıdur 'aḳıl ḥarâret (12) eder menî kıurıdur lîmûn ḥârr raṭbdur menî arturur bevli idrâr (13) eder şalgam ḥârr raṭbdur çok ğıdâ vërür menî arturur bevli idrâr eder

[74/b]

(1) gözi kavî eyler semizdür şogan yabışdur ḥârrdur kanı göyündürür baş (2) ağrıdur ta'âmı ḥazm eder ishâli açar göze ziyân eyler menî arturur muḥtelif (3) şuların mazeretin giderür şafrâ arturur balgamı kaṭ' eyler yeşür ve ceṇe balgamı (4) ziyâde eder öksürüğe

fā'ide eder tabī'atı telīl eder beñzi kızdurur (5) sarımsak hārr ve yabışdur dördünci dirhem balgāmı kaṭ' eder yēl taḥlīl eder (6) kanı göyündürür şafrāyı arturur ta'āmı ḥaẓm eyler göze dimāğa ziyān eder (7) gendeme hārr yabışdur geç ḥaẓm olur yēl eyler cimā'a kuvvet vērür (8) dimāğa buḥārı çıkar göz kararır baş ağrıdur idrār bevl eder dişe ziyān (9) eyler turb hārr ve yabışdur ḡalīẓdür ma'idenun balgāmı eyler ta'āmı (10) ḥaẓm eyler havuç hārr yabışdur raṭbdur geç ḥaẓm olur yaramaz kan olur (11) cimā'ı kavī eyler gebre hārr yabışdur balgāmı kaṭ' eyler ṭalak fā'idesi (12) vardur cigerün ve ṭalakun süddesin açar ṭurak otı hārr ve yabışdur (13) yēl balgāmı taḥlīl eder ma'deye ziyān eyler dimāğa buḥārı çıkar göñül döndürür

[75/a]

(1) tabī'atı zam eyler bāc aşı balgāmı şafrāyı kaṭ' eyler süddeyi teftīḥ eyler (2) şafrāyı balgāmı ḥatmī fā'ide eyler yēl eyler sovuḵ mizāclugına ziyān eyler cigerün (3) dükeli maraẓlarına fā'ide eyler şan'atı budur kim koyun etin uvaḵ doğrayalar tavuḵ (4) maṣṣallardan doğrayalar suyıla ḳaynadalar kefin alalar yüz dirhem sirke elli dirhem (5) şeker yā bal ḳatalar bişüreler eger balgāmı kese çok bişürelerise şeker yā bal artuḵ (6) ḳatalar biraz dārcinī biraz noḥūd ḳabı soyulmuş biraz bādem içiyile ḳatalar azcuḵ (7) zaḡfirān yuyalar cevāb bārid ve raṭbdur maḥmūmlara eyüdur mizācdur (8) ḥıltların bişürür göyünmiş ḥıltların ishāl eyler bevl idrār eyler (9) şafrāyı kaṭ' eyler uyḳu getirür öksürüğe eyüdur dimāḡ tertīb eder (10) buḥārı dimāğa çıḳmağa ḳomaz mizāc sovuḵ kişiye ziyān eyler yēl arturur (11) şan'atı budur ki araya döküb ḳabın şoyalar daş çölmege ḳoyalar uvaḵ bişüre araya (12) ḳadarı şuya ḳoyalar sonra beş baḥtında bir baḥtın ḳalanı ḳaynadalar süzeler şuyun (13) içeler kebāb ve büryān ve ḳalye ve ḳavurma tabī'atı ḳabz eyler balgāmı teşfi eyler

[75/b]

(1) ve su‘ud yā ğine koyalar ol demrendegi zekerūn üzerine ekeler kız (2) ve ğınadan sonra üzerine ol yağı süreler hāmmāmdan çıkınca (3) üç dirhem süreler şol kadar rāvend yā kem ve şafa gelmeye nev‘-i diğeri (4) mürdeseng dibini alalar yuyalar ve kurudalar ğāyet ol (5) ayıralar ince bezden eleyeler ve hāmmāma gireler ısıcak şuyıla topalak (6) yağı korlar zekeri ova ova yuyalar ve ğāyetde kızdıralar (7) ve ol tolmüş gele biraz şırlūğan katalar karışduralar zekere (8) süreler üç gün aḥşama degin süre şara kıya bir elli sâ‘at (9) geçincek yine ortasın kıya aḥşam olıcak tāze südler zekeri (10) ova şıḥadegin ğāyet kızıl ola ba‘de şığırūn serçe (11) etini alalar kıyma yuyalar azcık şuyıla bişüreler şuyı (12) azala kudreti şuyıla çıka şuyını süzeler ol (13) dögölmişdegini ol şuya kanlar ve lākin azcık ola ol günün ğecelerinde

[77/a]

(1) naklen bāb-ı bāhnāme-i muzafferi şāhī (2) bāb-ı şādī ‘aşera zekere tılā edecek edviyeleri beyān (3) ederler talebi yoğun ve berk ola ‘adetleri budur ki zıkr olunur (4) ola ‘ākırkarḥā ve kızıl üzüm çekirdegi yakmış her birinden (5) berāber alalar bu kenger ya‘nī hindistān kōzı içini (6) şu anda ayıralar hācet vaktında ögerdi zekeri ısıcak (7) şuyıla ova ova yuyalar andan eczā karşı bu anları tılā edeler (8) şöyle ‘azīm ve kā‘im edelüm ve şafa gelmeye nev‘-i diğeri panbuk çekirdegi (9) içi alivērelüm ve hindistān kōzı içi buçuk dirhem ziyāde (10) edeler yerlerine karışduralar hācet vaktında ve kerefīs (11) yuyalar ba‘de tılā edeler ‘acāyib var nev‘-i diğeri ferfiyūn keyf (12) dirhem ‘ākırkarḥā bir dirhem ceviz-i hindī bir mişkāl ziyāde (13) edeler ve gül yağıyla ve eğer tılā edeler kā‘im edeler nev‘-i diğeri

[77/b]

(1) teke ödi on dirhem ‘ākırkarḥā beş dirhem bunları ayıralar (2) topalak yağıyla veya feslegen yağıyla karışduralar (3) koyalar tā bir dirhem ola ve hindistān kōzı içi bir keyf

dirhem (4) tamām hılt edeler hācet vaktından ögerdi birkaç kez tılā (5) edeler tamām gele cālīnūs kim edersevüz kim bu edviyeleri (6) ol gün ‘ilāc edine yigirmi gün kalmış süst-endāma (7) eder mücribdür feslegen yağınun ve gērü kalan (8) yağların beyān eder gene ve cihāle olur ve nice alalar feslegen (9) gencken bir şīşe gubār eti feslegen miqdārı zeyt yağın (10) koyalar ve kırk günken karşı ırlar ba‘de isti‘māl edeler (11) dükeli biper akları ve çiçekler bile ayıralar ammā şablārı yağı bādem (12) ve kōz gibi dökeler tā kim ola bir yaqar kab içine koyalar od (13) üstüne koyalar üzerine ılıcaq şuyıla qarışduralar kıza ba‘de

[78/a]

(1) pāzū yabrağı şuyı yüz yigirmi dört dirhem kaynadalar kefin alalar yigirmi (2) dirhem hıyār için süzeler gērü ikileyin yigirmi dirhem şeker (3) üzerine süzeler altı dirhem datlu bādām yağın katub hıqne eyleyeler (4) hıqne-i mütevessit ya‘nī orta hıqne ki tabī‘atı telyīn eyleye laṭīf (5) hıltların ve issi hıltların ishāl eyleye sināmekī ve kan benefşe ve besfāyic (6) yumşak dögölmiş her birinden beşer dirhem hoṭmī kab soyulmuş ve hoṭmī (7) toḥmı ve ebāgümece toḥmı her birinden dörder dirhem pāzū yaprağı beş dirhem (8) yaprak sibistān otuz altı dāne bu otları kaynadalar yigirmi (9) terengübīn yā yigirmi dirhem hıyār içi üzerine süzeler (10) gērü ikileyin yigirmi beş dirhem şeker üzerine süzeler yēdi dirhem (11) datlu bādem yağı ve benefşe yağı yaş şīrūğan yağı katalar (12) galzubān şuyın şekerile içmekden sonra ısıcaqla hıqne eyleyeler (13) ya‘nī tiz hıqne ki balğamı ishāl eyleye ve yēli qalın eyleye

[78/b]

(1) hıqne-i mütevessitden ebāgümece toḥmı kerefis toḥmı rāziyāne (2) toḥmın ve anīsōn ve kimnūn ve būyı ve kenān toḥmı ve ve eklilü’-l melik aṇa (3) keṇiboynuzı dērler bābādiyye her birinden dörder dirhem egir bir dirhem (4) kurtum ya‘nī ‘aşfūr toḥmı nīm

küfte döğölmiş on dirhem durak otı (5) bir halk kabza çekirdegin çıkmış kıvıl üzüm ve egir her birinden (6) otuz dirhem katarlar yağlardan bābādiyye yağı yā bezir yā zeyt yağı (7) katarlar kāfirbān şekerle yā şutin gül şeker içdükden sonra ısıcaqla (8) hūkne eyleyeler dağı tiz olsun derlerse üstine bir mişkāl (9) alınmış ‘arīkūn ve bir dirhem yumşak döğölmişdür ve rābi‘ dirhem (10) döğölmiş şukl azrak seçeler müstehīl ya‘nī tabī‘atı telyīn (11) eyleyen şāf kıvıl şeker ve deniz ve sıçan nicesi ve benefşe (12) ve türbūd berāber dögeler kömür odı üstinde ‘akīde eyleseler hūrmā

[79/a]

(1) bāb-ı frenk yağı (2) (on dirhem) devü’l ‘ırk (üç dirhem) selmen (on dirhem) zıbk (3) şābūn kārari (altı dirhem) zeyt yağı (4) – (5) bāb-ı frenk yağı (6) (on dirhem) şamır ezüb (on dirhem) gerd-i hindī (7) (üç dirhem) tūtiyā-i hindī (üç dirhem) zencār (on dirhem) zıbk (on altı dirhem) zeyt yağı

[79/b]

(1) bāb-ı frenk yağı (2) (on dirhem) günlük (on dirhem) maştakī (on dirhem) zencefīl (on dirhem) zeyt (3) (on dirhem) gül şuyı (on dirhem) gül yağı (on dirhem) zıbk (on dirhem) selmen (4) (on sekiz dirhem) şaru keçi yağı (5) – (6) bāb-ı frenk yağı şaru arva (7) (on dirhem) kara arvayı (on dirhem) gerd-i hindī (on üç dirhem) tūtiyā-i hindī (8) (on üç dirhem) zencār (on dirhem) zıbk (on altı dirhem) zeyt yağı

[80/a]

(1) bāb-ı ferenk hab (2) (on dirhem) ak helīle (on dirhem) kara helīle (on dirhem) emlec (on dirhem) hān (3) (on dirhem) zencār (on dirhem) zamg-ı ‘arabī (on dirhem) zıbk (on dirhem) piper şıgır ödi (4) – (5) bāb-ı frenk hab (6) (on dirhem) zıbk (üç dirhem) selmen (altmış dirhem) daķıķa (yirmi dirhem) kezba şuyı (7) – (8) (iki dirhem) bāb-ı zeyt yağı (dört dirhem) zencār (on dirhem) ķimyūn (on dirhem) balmūmı (yetmiş dirhem) zeyt

[80/b]

(1) bāb-1 frenk ḥab (otuz dirhem) kezba şuyı (2) (altmış dirhem) daḳıka (üç dirhem) selmen (on dirhem) zıbk (3) – (4) bāb-1 ferenk ḥab (on dirhem) zıbk (üç dirhem) selmen (5) (elli dirhem) ḳaşnı ḥab yēye bir fınṭuḳ içi (6) – (7) bāb-1 frenk ḥab (8) (elli dirhem) çūb-1 çinī (elli dirhem) (altmış dirhem) daḳıka-ı ḥaṣ (9) gül şuyı miḳdārca

[81/a]

(1) (üç dirhem) zencār (bir dirhem) keçi ödi (üç dirhem) göz taşı (üç dirhem) çeken (2) (beş dirhem) ket-i hindī (beş dirhem) şaru arva (beş dirhem) ḳara arva (on dirhem) zıbk (3) (üç dirhem) selmen (altmış dirhem) zeyt yağı bāb-1 frenk ḥab (4) – (5) (on iki dirhem) maṣṭaḳī (on iki dirhem) günlük (üç dirhem) selmen (on dirhem) zıbk (altmış dirhem) daḳıka (6) līmūn şuyı buḥūr yoğun ḳadar ḥab şuyı

[81/b]

(1) bāb-1 ḥabīši yār çūb (2) māzūlıḡı māmīsā ve ‘anzerūt ve gülnār (3) göbegi ve mürdeseng ve şaru günlük (4) bāb-1 frenk ḥab (elli) ravendī (on) günlük (5) (yirmi beş) ‘avratlar (altı) tūtiyā-i hindī (üç) selmen (6) (on) zıbk (altmış) zeyt yağı (altmış) taḳıḳā (altmış) līmūn şuyı (7) bāb-1 yürek ağrısına (beş) günlük (üç) ayva (8) (üç) zağfıran (beş) zamḡ-ı ‘arabī (beş) māzu (on) helīle yumurṭa şarusı (üç) maṣṭaḳī

[82/a]

(1) frenk yağı ḥab dārcinī ravend (2) (beş) günlük (beş) ‘ūd-ı hindī (beş) tūtiyā (3) (yirmi) defne yağı (yirmi) ḳarḡa dülegi köki (4) (yirmi) kükürd (on) ṣamḡ (altmış) nişasta (otuz) gül şuyı (5) frenk ḥab (üç) selmen (on) zıbk (altı) daḳıka (6) (otuz) līmūn şuyı

[82/b]

(1) frenk yağı (üç) selmen (on) zıbk (bir) kabl-ı şabūr (2) üç hindī-i tūtiyā (on) şaru ‘aķır
frenk yağı (on) şaru arva (3) (on) k̄ara arva (on) ket-i hindī (on) cengar (on) zıbk (üç)
selmen (4) şer yağı (on) cengar (on) balmūmı (on) kimyōn zeyt yağı (5) müşhil şerbet
(on) helīle (on) gül yağı (on) tırbūd (on) verd-i hindī (6) (on) maḥūnya (on) ḥāya şebēh
(on) sināmekī (on) rāziyāne (on) eftimūn

[83/a]

(1) (on) ḥab-ı sultānī (on) behmen (on) eftimūn (on) ġarķun (beş) zağfıran (2) (on) ḥab
(elli) balmūmı yağı (üç yüz) ‘asel ma‘cūn

[83/b]

(1) ma‘cūn (2) (on) ‘udū’l-hindī (on) k̄aranfıl (on) şakāķul (on) fulful-i hindī (3) (on)
sūnbül-i hindī (on) ...

4. BÖLÜM: DİZİN

A

a: O. Tekil üçüncü şahsı ifade eder. Ona,
onda, ondan gibi çekimleri vardır.

a. + ға (10a/3), (20a/3),
(25b/4), (29a/11), (29a/9),
(38b/1), (38b/5), (39a/2),
(39b/2), (41a/10), (41b/1),
(42a/4), (42b/9), (44a/11),
(44b/1), (44b/2), (41b/7),
(47a/8), (47b/11), (50a/3),
(51a/5), (56b/10), (62a/1),
(66b/1), (63b/9), (66b/8),
(66b/8), (70b/3), (72a/7),
(73a/1), (75b/2), (78b/2)
a. + nda (36b/3), (40b/1),
(55a/7), (58b/11), (64a/4),
(77a/6)
a. + ndan (13a/1), (13b/9),
(14b/4), (14b/6), (14b/9),
(16a/11), (17a/8), (19a/7),
(19b/7), (20a/2), (20a/5),
(20b/11), (20b/5), (21a/3),

(21a/8), (21a/9), (21b/2),
(21b/2), (21b/7), (21b/8),
(22a/1), (22b/7), (26a/7),
(30b/8), (34b/10), (34b/7),
(35a/5), (35a/6), (35b/11),
(35b/3), (36a/4), (37a/3),
(39a/5), (40a/1), (40b/10),
(41a/5), (45a/3), (47a/11),
(48b/2), (49b/3), (50a/7),
(50b/2), (51b/5), (51b/6),
(51b/6), (52a/2), (52b/2),
(53b/8), (55a/1), (58a/4),
(59a/3), (60a/10), (60a/8),
(61a/3), (61a/4), (62a/2),
(62b/1), (62b/2), (62b/4),
(62b/9), (63a/3), (64a/11),
(64a/3), (64a/5), (64a/6),
(66a/4), (66a/6), (67a/11),
(67a/7), (67b/11), (68a/2),
(68a/4), (68a/5), (68a/6),
(69a/11), (69a/5), (77a/7)

a. + m (16a/4), (19a/5), (24b/7),
 (26a/10), (39b/9), (40b/11),
 (41a/5), (44a/4), (44a/5),
 (44b/3), (46a/4), (46a/6),
 (46a/9), (47a/11), (47b/10),
 (48a/1), (48a/10), (48a/7),
 (49b/1), (50a/6), (53a/11),
 (53b/11), (53b/4), (57b/11),
 (58a/2), (59a/10), (59a/2),
 (62b/1)

a. + nlar (39a/6), (5b/11)

a. + nlara (41a/11), (41b/10)

a. + nları (42a/5), (57a/9),
 (77a/7)

a. + nların (45b/1), (4a/9)

a. + nuñ (10b/1), (12b/6),
 (16b/9), (2a/10), (2a/3),
 (40a/6), (40b/2), (42a/11),
 (42a/3), (42b/7), (44b/10),
 (45a/4), (45b/10), (45b/3),
 (46a/9), (47b/5), (48a/9),
 (49a/10), (49a/10), (49a/4),
 (49a/8), (49b/9), (50a/4),
 (51a/2), (51a/9), (52b/7),

(52b/8), (52b/9), (53a/2),
 (53a/4), (53a/5), (54a/2),
 (55a/5), (55b/2), (55b/8),
 (56a/7), (56b/2), (56b/3),
 (56b/8), (57a/6), (57b/6),
 (57b/7), (58b/4), (58b/6),
 (59a/10), (59a/4), (59a/6),
 (59a/7), (59a/8), (59a/9),
 (59b/10), (59b/9), (5b/9),
 (60a/1), (62a/1), (75b/4), (9a/2)

a. + nuñçün (3a/4), (56b/4),
 (9b/1)

a. + nuñıla (47b/7), (51b/7)

[= 183]

a'žā: <Ar. Organlar, uzuvlar, bedenin
 parçaları anlamlarına gelir.

a. (23b/11)

a. + daki (6b/5), (20a/11),
 (27b/5)

a. + yı (29a/9)

a. + yı re'isden (9b/5), (10b/4),
 (18a/11)

a. + yı re'ise (10b/5), (10b/7),
 (10b/8), (20b/7), (24a/1),
 (27a/7), (29b/10), (29b/2)

a. + yı za'îf (12a/9)

[= 17]

a'zam: <Ar. En büyük, en yüce.

a. (4b/7)

[= 1]

âb: <Far. Su.

a. (17a/2)

a. + ı (16a/8), (16b/5)

[= 3]

'abeş: <Ar. 1. Boş, anlamsız, saçma. 2. Akla, sağduyuya ve gerçeğe aykırı olan, yersiz (şey).

'a. (54a/10)

[= 1]

abidâr: <Far. İbadet eden.

a. (72a/3)

[= 1]

ac: bk. aç

a. (23b/6)

[= 1]

'acâyib: <Ar. 1. Hayretler içinde bırakan garip şey. 2. Çok tuhaf şey, anlaşılmaz.

'a. (21a/7), (21b/3), (22a/1),
 (23a/7), (24a/10), (24b/4),
 (25a/2), (27a/2), (28a/1),
 (28a/5), (31b/8), (32a/1),
 (33a/11), (34a/2), (34b/3),
 (35b/5), (36a/9), (44b/11),
 (77a/11)

[= 19]

acı: Acı.

a. (15a/7), (65b/11), (68a/10),
 (72b/2)

a. + sın (18a/4)

[= 4]

acı-: Acımak.

a.-r (67a/10)

[= 1]

aç-: Bir şeyi kilitli, kapalı halden çıkarmak.

a.-alar (26a/2)

a.-ar (15a/11), (23b/11),
 (27a/6), (38b/10), (72b/2),

(72b/4), (73a/12), (73b/1),
(73b/9), (74a/9), (74b/12),
(74b/2)
a.-asın (48b/1), (52b/10),
(52b/2), (53b/11)
a.-mağ (55b/9)
a.-mağdur (52b/9)
a.-maz (73b/10)
[= 20]
aç: Yemek yeme ihtiyacı.
a. + la (13a/4), (14a/3)
[= 2]
açıcı: Açmaya yardımcı olan.
a. + dur (38b/10)
[= 1]
açıl-: Kilitli, kapalı veya bağlı durumdan
çıkarılmak, açık duruma getirilmek.
a.-ınca (49b/10)
a.-ur (52b/1)
[= 2]
açuk: Açılmış, kapalı, kilitli durumda
olmayan.
a. (46a/7), (47a/1), (58a/11)
[= 3]

‘ad: <Ar. Geri dönüş, dönme.

‘a. (13b/5)

[= 1]

ad: İsim.

a. (4a/1)

[= 1]

ādāb: <Ar. Edepler.

a. (3a/8)

[= 1]

‘adād: <Ar. Sayı, miktar.

‘a. + ı fuşūl (8a/8)

[= 1]

adam: Kişi.

a. (50b/8), (52b/8)

a. + a (55a/4)

a. + da (69b/11)

a. + uñ (57a/8)

[= 5]

‘adem: <Ar. 1. Yokluk, eksiklik. 2. Var
olmama, bulunmama.

‘a. + den (8b/2)

[= 1]

‘ādet: <Ar. 1. Topluluk içinde eskiden beri uyulan kural, töre. 2. Alışılmış davranış.

‘a. + dür (62a/2)

‘a. + i (22b/3)

‘a. + ince (22b/6)

‘a. + leri (77a/3)

[= 4]

‘ādetce: Kurallara uygun.

‘a. (17a/2), (9b/8)

[= 2]

afākıyā: <Ar. Ufuklar, dünyanın dört bir yanı.

a. (46b/1)

[= 1]

afitāb: <Ar. Güneş.

a. + ı şer‘ (2a/9)

[= 1]

ağ(ı)z: Ağız. Yüzdeki organlardan biri.

a. (71b/11), (72a/11)

a. + da (35a/2), (7b/3)

a. + ı (40b/2), (70b/5)

a. + ın (27b/3), (28a/11),

(29a/2), (32a/10), (34b/1),

(34a/9), (34b/5)

a. + ına (28b/3), (36a/8)

(58b/4), (58b/6)

a. + ında (35a/7), (35b/4),

(35b/10), (36a/3)

a. + ından (43a/3), (43a/6)

[= 23]

ağ: Beyaz.

a. + ı (68b/8), (70a/12),

(70a/13)

a. + ın (65a/9), (67b/1)

a. + ıyla (62a/4), (62b/7),

(69a/6)

[= 8]

ağac: Ağaç.

a. (39b/4)

a. + dan (44a/6), (53b/2),

(59b/11)

[= 4]

agāh: <Ar. Bilgili, uyanık veya haberdar anlamında kullanılır.

a. (4b/7), (8b/1), (16a/6)

[= 3]

ağır: Miktarınca, kadarınca, kıymetlice.

a. (49a/1), (49a/4), (63a/4)

[= 3]

ağla-: Ağlamak.

a.-mağdan (63a/5)

[= 1]

ağlıg: Beyaz olma durumu.

a. + ı (42a/9)

[= 1]

ağrı: Sızı, acı.

a. (32a/9)

a. + sın (24a/2)

a. + sina (30a/10), (49a/1),
(71a/8), (81b/7)

[= 6]

ağrıd-: Ağritmak, sızlatmak.

a.-ur (71a/11), (71a/6),
(72a/11), (72a/13), (72a/9),
(72b/10), (74a/2), (74a/9),
(74b/2), (74b/8)

[= 10]

ağu: Zehir.

a. (38b/5)

[= 1]

ağulu: Zehirli.

a. + dur (41b/7)

[= 1]

ağustos: Ağustos ayı.

a. + da (32a/11), (34b/1)

[= 2]

aḥkām: <Ar. Hükümler, kanunlar,
yargılar.

a. + için (2a/7)

[= 1]

aḥlāḥ: <Ar. Eski tıpta, insan vücûdunu
ve mizâcını meydana getirdiği ve insan
sağlığının bunların dengesine bağlı
bulunduğu kabul edilen unsurlar.

a. (18b/7)

a. + ı (38a/11)

[= 2]

aḥsen: <Ar. En güzel, en iyi.

a. (11a/6), (18b/9), (30b/10)

a. + dür (33a/1)

[= 4]

aḥşam: <Ar. Akşam.

a. (33b/4), (64b/10), (76b/9)

a. + a (34a/1), (76b/8)

a. + adek (33b/4)

a. + dan (29a/2),

[= 7]

aḥvāl: <Ar. Durumlar, haller.

a. + i mübāṣeret (9a/6)

a. + i mübāṣeretden (10a/8)

[= 2]

aḳ noḥūd: Beyaz Nohut.

a. (16a/9)

[= 1]

aḳ şoğan: Beyaz soğan.

a. (19b/1), (20b/10)

a. + ıla (17a/4)

[= 3]

‘aḳ(ı)l: <Ar. Akıl, zeka.

‘a. (8b/5) (70a/4), (74a/11)

‘a. + ı (27a/4)

‘a. + ımıla (53a/8)

‘a. + ın (52b/8)

[= 6]

aḳ-: Akmak.

a.-a (54a/1)

a.-ar (53a/6), (55a/10)

a.-arsa (69b/10)

a.-maz (69b/10)

[= 4]

aḳ: Beyaz.

a. (11b/9), (12a/2), (12a/3),

(12a/4), (12a/4), (15b/7),

(17a/8), (20b/9), (22a/11),

(22b/8), (24b/10), (24b/11),

(24b/3), (25a/1), (25b/7),

(26a/1), (27b/2), (29b/8),

(53a/9), (58a/7), (60a/5),

(60a/7), (61a/9), (62a/3),

(62b/6), (65a/6), (65a/8),

(80a/2)

a. + ları (77b/11)

[= 28]

‘aḳd: <Ar. Sözleşme, bağ.

‘a. (13a/2), (13b/9), (17a/11),

(35b/4), (36a/7)

‘a. + ı nikāḥ (8b/8)

[= 6]

aḳıd-: Akıtmak.

a.-asın (40a/1)

a.-maya (34a/8)

[= 2]

‘aķılliyye: <Ar. Akıllılıkla ilgili.

‘a. (5a/6)

‘a. + ı ilācātı ıbbiyye (5a/7)

[= 2]

‘aķır: bk. ‘āķırķarhā

‘a. (82b/2)

[= 1]

‘āķırķarhā: <Ar. 1. Pire otu, nezle otu.

2. Şifalı bir öd türü.

‘a. (25a/8), (27b/8), (27b/10),

(28a/2), (31a/11), (31b/9),

(32a/3), (35b/8), (36a/1),

(36a/11), (36a/5), (36b/9),

(77a/4), (77a/12), (77b/1)

‘a. + y1 (37a/2)

[= 16]

‘aķīde: <Ar. Ağdadan yapılan, çeşitli

renkte, kokulu, katı, ağızda güç eriyen

bir şeker çeşidi.

‘a. (78b/12)

[= 1]

aķ oğul balı: Bir çeşit bal.

a. (14b/5)

[= 1]

al(ı)n: Yüzün, kaşların üstünden saçlara

kadar olan ve şakaklar arasında kalan

bölümü.

a. + ı (11b/6)

[= 1]

al-: Almak.

a. (17a/7), (26a/6), (33a/9)

a.-a (16a/11), (17a/9), (19b/2),

(22b/9), (25a/3), (36a/8),

(64b/2)

a.-alar (31b/6), (61a/6), (61a/8),

(65a/3), (65b/2), (66a/10),

(66a/9), (67a/10), (67a/6),

(67b/10), (69a/6), (75a/4),

(76a/11), (76a/12), (76a/13),

(76b/11), (76b/4), (77a/5),

(78a/1), (8b/10)

a.-asın (54a/6), (54a/6),

(54b/9), (62a/3)

a.-ınan (66a/11)

a.-maķ (47b/7)

a.-maz (13a/10)

[= 34]

‘ālā: <Ar. Üstünlük, yücelik.

‘a. (4b/6), (5a/5)

[= 2]

‘alā’im: <Ar. Belirtiler, işaretler.

‘a. (12a/11), (16b/2),

[= 2]

alaca: Karışık renkte, alaca, benekli halde olan.

a. (12a/3)

[= 1]

‘alāmet: <Ar. İşaret, belirti.

‘a. + i (42b/8), (42b/8), (43a/2),

(43a/6), (43a/7), (43b/1),

(55a/5), (55a/5), (56b/2),

(56b/3)

‘a. + in (42b/3), (43b/7),

(48b/4)

‘a. + lerin (8a/4), (8a/6),

(38a/4), (43b/9)

[= 17]

‘alāyī: <Ar. Topluluk, birlik.

‘a. (13a/6), (14a/3), (14b/11), (15a/2),

(15a/5), (25a/7)

[= 6]

alçaq: Yerden yüksekliği az, yere daha yakın.

a. (38a/7), (62b/1), (63b/1)

[= 3]

‘ālem: <Ar. Dünya, evren.

‘a. (2a/10), (2a/9), (3b/1),

(8b/10)

[= 4]

‘alem: bk. ālem

‘a. (34b/6)

[= 1]

‘aleyhi: <Ar. Üzerine, üstüne.

‘a. (2a/7), (8b/11)

[= 2]

alıko-: Alıkoymak.

a.-mamağa (56b/5)

a.-mayasın (54a/9)

a.-rsaŋ (54a/10)

[= 3]

alın-: Alınmak.

a.-mıŋ (13b/7), (14b/5),

(15b/7), (20b/9), (21a/1),

(21a/10), (21b/7), (23a/9),

(24a/9), (25a/1), (25b/7),

(33a/9), (35a/6), (35b/3),
 (39b/8), (78b/9)
 [= 16]

alivér-: Alivermek.
 a.-elüm (77a/9)
 [= 1]

‘alī bin şisīnī: <Ar. Hekim. Kişi adı.
 ‘a. (11a/3)
 [= 1]

ālīhī: <Ar. Yüksek, değerli veya yüce.
 a. (4b/6)
 [= 1]

‘ālim: <Ar. Bilgin, âlim.
 ‘a. + i (22a/6)
 [= 1]

allāh: <Ar. Tanrı, Allah.
 a. (43b/7), (43b/8)
 [= 2]

alt: Bir şeyin yere bakan kısmı, taban.
 a. (64a/3)
 a. + ina (28b/4), (30b/11),
 (62b/1), (64a/11)

a. + ında (35a/10), (48b/3),
 (56a/5), (57b/5), (57b/5),
 (63b/1), (64a/7), (67b/5)
 a. + ından (50a/1)
 [= 14]

altı: Altı sayısı.
 a. (14a/11), (16b/4), (26a/8),
 (36b/1), (78a/3), (78a/8),
 (79a/3), (81b/5), (82a/5)
 [= 9]

altıncı: Altıncı.
 a. (42a/7), (6b/2), (7b/7)
 [= 3]

altışar: Altışar.
 a. (26a/2)
 [= 1]

altmış: Altmış sayısı.
 a. (24b/11), (80a/6), (80b/2),
 (80b/8), (81a/3), (81a/5),
 (81b/6), (81b/6), (81b/6),
 (82a/4)
 [= 10]

altun: Ziyet eşyâsı yapımında
 kullanılan element.

a. (39a/5)
[= 1]
aluc: Yabani olarak yetişen bir meyve türü (*Crataegus*), halk arasında genellikle "yemişen" veya "ekşi muşmula" olarak da bilinir.

a. (72b/10)
[= 1]
‘amel: <Ar. Çalışma, iş.
‘a. (27a/2)
‘a. + i (25b/10), (32a/7), (38a/6)
‘a. + inden (44a/10)
[= 5]

āmīn: <Ar. "Kabul olsun" anlamında, dua sonunda söylenen bir kelimedir.

a. (5a/5)
[= 1]
ammā: <Ar. Fakat, ancak.
a. (9b/3), (10b/6), (11a/11),
(11b/10), (13b/9), (15a/6),
(15b/11), (16a/2), (19b/5),
(20a/1), (23a/6), (24b/6),
(28b/6), (29a/3), (32b/3),
(33a/1), (33a/11), (33a/4),

(33a/6), (33b/8), (34a/2),
(35b/4), (37a/9), (37b/6),
(39b/10), (41b/10), (42a/9),
(42b/1), (44a/2), (44a/3),
(44a/5), (44b/11), (44b/3),
(45a/4), (46a/10), (46a/3),
(46b/7), (49a/7), (4b/6),
(50a/3), (50b/11), (51b/1),
(53a/4), (54a/7), (55a/10),
(55a/6), (56b/11), (59a/4),
(59b/6), (60a/11), (63b/6),
(63b/7), (64b/8), (64b/9),
(65a/11), (65a/11), (65a/3),
(65b/1), (65b/8), (66a/10),
(66a/5), (66b/10), (66b/2),
(66b/3), (66b/7), (67a/10),
(67a/3), (67a/6), (67a/9),
(67b/7), (68a/1), (68a/2),
(68b/11), (69a/3), (76a/6),
(77b/11),
[= 76]

‘anber: <Ar. 1. Güzel koku, misk. Adabalığı ve kaşalot denilen büyük balıkların bağırsaklarında oluşan güzel

kokulu madde. 2. Amber çiçeği, bir tür
mimoza; (Geum urbanum)

‘a. (22b/10), (23b/2), (24a/8), (35b/1)

‘a. + i hindī (36b/6)

[= 5]

ancaḳ: Sâdece, yalnız.

a. (35a/3)

[= 1]

‘**anduz:** Andız, yaprakları dikenli olan
bir çeşit ardıç,kırlarda yetişen zararlı bir
ot; (Juniperus drupacea)

‘a. (60a/4)

[= 1]

anīsōn: <Far. Anason. (Pimpinella
anisum).

a. (78b/2)

[= 1]

‘**annāl-ḥazan:** <Ar. Hüzün veren,
kederli.

‘a. (1b/7)

[= 1]

‘**anzerūt:** <Ar. Göz otu; (Astragalus
sarcocolla).

‘a. (60b/10), (61b/5), (65a/6),
(81b/2)

[= 4]

aḡıla-: Hafiflemek.

a. (59b/6)

[= 1]

aḡla-: Akıl yoluyla kavramak.

a.-ya (53a/2)

a.-yın (49a/11)

[= 2]

ara-: Bir şeyi bulmaya çalışmak.

a.-maḳ (56b/9)

a.-yasın (48b/6), (48b/8),
(53a/10), (53b/11)

[= 4]

ara: İki şeyin arasındaki uzaklık, mesâfe.

a. + s1 (54a/10)

a. + sına (7b/1). (34a/4),
(34b/11), (34b/3)

a. + sında (20b/4), (25b/11),
(39b/10), (64b/6)

a. + sındadur (51a/1)

a. + sından (17a/10)

a. + sın1 (57a/1)

a. + ya (75a/11), (75a/11)

a. + yı (65b/9), (65b/9)

[= 16]

‘arabī: <Ar. Arap milletine ait.

‘a. (38a/1), (62a/3), (80a/3),
(81b/8)

[= 4]

‘arākī: <Ar. Bir tür sabun çeşidi.

‘a. (67b/8), (68b/6)

[= 2]

aran-: Aranmak.

a.-ur (54a/11)

[= 1]

ard: Arka. Arka taraf.

a. + ında (57a/10)

[= 1]

ardıç: Ardıç, servigillerden, güzel kokulu, yapraklarını kışın da dökmeyen, yuvarlak kara yemişleri ilaç olarak kullanılan bir ağaç.

a. (30b/7), (60a/6)

[= 2]

arid-: Arıtmak.

a.-a (16a/11), (16a/9), (16b/11),
(17a/5), (17a/6), (19b/11),
(25a/5), (28a/1), (29a/3)

a.-alar (65a/8), (66a/7)

a.-asın (49b/2), (51b/4),
(61a/11), (63a/1)

a.-ub (61b/6)

a.-ur (74a/11), (74a/5)

[= 17]

arın-: Arınmak.

a.-mış (23a/8)

a.-mışıla (28b/6)

a.-ub (20b/10)

[= 3]

‘ārız: <Ar. Engel, mani.

‘a. (3b/7), (47a/5)

[= 2]

‘arīkūn: Bir tür bitki.

‘. (78b/9)

[= 1]

aristō: Yunan filozof.

a. (11a/2)

[= 1]

arķa: Arka. Arka taraf.

a. (62a/11), (63a/11), (63b/7)

a. + sı (30b/10)

a. + sın (57a/5)

[= 5]

arkun: Yavaş, sakin, aheste.

a. (21a/2), (21a/2), (23a/1),

(24b/5), (34a/9), (34a/9)

a. + da (23a/1)

[= 7]

arpa: Buğdaygillerden bir bitki. Bu bitkinin ekmek ve bira yapımında kullanılan, hayvanlara yem olarak verilen tanesi.

a. (65a/9), (65b/5)

a. + da (27b/4)

[= 3]

arşun: Orta parmak ucu ile omuz başı arasındaki uzaklık.

a. (51a/3)

[= 1]

art-: Artmak.

a.-ar (33a/4), (47b/5)

[= 1]

artuk: Fazla.

a. (19b/10), (22a/2), (29b/5),

(29b/6), (37a/9), (45b/8),

(51b/1), (73b/5), (75a/5)

a. + dur (70b/9)

[= 10]

artur-: Artırmak, miktarını fazlalaştırmak, çoğaltmak.

a.-ur (19b/8), (20b/9), (27a/5),

(70a/1), (70a/11), (70a/2),

(70a/3), (70a/5), (70a/9),

(70a/9), (70b/10), (70b/11),

(70b/13), (70b/3), (70b/4),

(70b/4), (70b/8), (71a/6),

(71a/7), (71a/7), (71b/10),

(71b/8), (72a/10), (72a/11),

(72a/13), (72b/10), (72b/9),

(73a/12), (73a/4), (73a/5),

(73a/6), (73a/7), (73a/9),

(73b/1), (73b/11), (74a/12),

(74a/13), (74a/3), (74a/8),

(74b/2), (74b/3), (74b/6),

(75a/10)

[= 43]

aru: Arı. Kanatlı sokan bir böcek.

a. + ları (34a/6)
[= 1]

aruk: Zayıf.
a. (14a/5), (19a/11), (70b/11)
[= 3]

arva: bk. ayva.
a. (79b/6), (81a/2), (81a/2),
(82b/2), (82b/3)
a. + yı (79b/7)
[= 6]

aş(ı)l: <Ar. Kök, başlangıcı, kaynak.
a. (46a/10)
a. + ı (55b/8)
a. + ın (53a/11)
a. + ına (4a/6)
a. + ından (4a/5)
a. + ıyla (55a/11)
a. + larıyla (8a/7)
[= 7]

ās: <Far. Teşekkür, minnettarlık.
s. (1b/3)
[= 1]

aş-: Asmak.
a.-a (32a/11), (34a/6), (34b/7)

[= 1]

‘aşabāni: <Ar. Sinirsel, sinirle ilgili.
‘a. + dūr (33a/3)
[= 1]

asān: <Far. Kolay, zahmetsiz.
a. (32b/7), (44b/3), (68b/1)
a. + dur (15a/4)
[= 4]

‘asel: <Ar. Bal.
‘a. (83a/2)
[= 1]

‘aşfūr: <Ar. Aspir denilen, çiçekleri
safran yerine boyar madde olarak
kullanılan bir bitki, yalancı safran,
kurtum. (Carthamus tinctorius).
‘a. (20a/3), (27b/1), (37a/1),
(78b/4)
[= 4]

aşhāb: <Ar. Sahipler, bir şeyin
mensupları veya bir topluluğa ait
olanlar.
a. + ı (2a/11)
[= 1]

aş-: Aşmak.

a.-a (32b/9), (32b/9), (37a/3),
(37a/3), (76a/5), (76a/5)
[= 6]

aş: Yemek, yenilmek için pişirilen yiyecek.

a. + ı (75a/1)
[= 1]

aşağa: Aşağı, bir şeyin yukarı kabul edilen bölümüne göre alt tarafta kalan kısmı.

a. (10b/10), (28b/4), (31a/3),
(40a/9)
a. + ya (58b/9)
[= 5]

‘aşera: <Ar. On sayısı.

‘a. (33a/2), (34a/3), (35a/2),
(35b/6), (36a/9), (37a/5),
(37b/8), (38a/4), (76a/7)
[= 9]

‘aşrīn: <Ar. Yirmi sayısı.

‘a. (41a/7)
[= 1]

at-: Atmak.

a.-arlar (42a/2)

a.-dıyısı (63a/11)
[= 2]

at: At, yük taşımak gibi hizmetlerde kullanılan tek tırnaklı hayvan.

a. (37b/2), (39a/11), (51b/3),
(70a/4)
[= 4]

‘atāyī: <Ar. İhsan edilen şey, hediye, armağan, bahşış.

‘a. (10b/6)
[= 1]

ateş: <Far. Yanma sonucu oluşan ısı ve ışık.

a. (60a/9), (60b/1)
[= 2]

atıl-: Atılmak.

a.-mış (28a/5)
[= 1]

‘atıs: <Ar. Hapşırma.

‘a. (72a/5)
[= 1]

avadanlīg: Aletlik.

a. + ı (39a/4)
a. + ın (41a/11)

[= 2]

āvāz: <Far. Ses.

a. + ı (43a/1), (70a/5), (74a/2)

[= 3]

āveng: <Far. Kurutulmak üzere ipe geçirilmiş üzüm, incir vb. meyvelerin askısı, heveng.

a. (71a/2)

[= 1]

‘avrat: <Ar. Kadın.

‘a. (20b/3), (21b/5), (25b/1),
(30a/11), (30b/10), (31a/3),
(35a/1), (36a/10), (36b/11),
(36b/3), (36b/4), (36b/7),
(37a/4), (39b/3)

‘a. + lar (7b/11), (7b/8),
(81b/5), (8a/2)

‘a. + ları (65a/1), (65a/2)

[= 20]

avuḡ(c): Elin iç kısmı.

a. (28a/9), (28b/10), (76a/1),
(76a/2)

[= 4]

avut-: Yatıştırmak, tesellî ve teskin etmek.

a.-mağdan (51b/1)

[= 1]

ay: Otuz günlük zaman dilimi.

a. (39a/2), (63a/2), (67b/7)

a. + a (33b/8), (44b/1), (48a/8),
(67a/5)

a. + da (45b/8)

[= 8]

ayak: Bacaktan ayak bileğiyle ayrılan ve yürümeyi sağlayan kısım.

a. + a (43b/9), (8a/7)

a. (34a/3), (34b/10), (34b/2),
(34b/3)

a. + da (40b/5), (52a/9)

a. + dağı (66a/9)

a. + dan (66a/11)

a. + dur (50a/10)

a. + ları (28b/4), (43b/5)

a. + ı (14a/7), (31a/2), (34b/11),
(49b/7), (52a/1)

a. + ın (34b/8)

a. + ını (52a/4)

a. + uç (7b/1)
[= 21]

ayır-: Birbirinden uzaklaştırmak.

a.-alar (76a/12), (76a/3),
(76b/5), (77a/6), (77b/1),
(77b/11)

a.-asın (50a/1)

a.-ınca (49b/11)

[= 8]

ayırtla-: Ayırmak.

a.-maķ (55b/9)

a.-yasın (48b/1), (54a/1),
(55b/11), (56a/1), (56a/8)

a.-yub (48a/9)

[= 7]

ayırtlan-: Ayırtmak.

a.-acak (54b/5)

a.-mamış (56b/10)

a.-maz (44b/4)

[= 3]

ayrı: Birbirinden ayrı, aralıklı.

a. + ndası (56b/10)

[= 1]

ayrıl-: Ayrılmak, uzaklaşmak.

a.-mış (57b/10), (58a/1),
(59a/1)

[= 3]

ayru: bk. ayrı

a. (20b/10), (21b/10), (21b/10),
(24b/11), (27b/8), (39b/9),
(39b/9), (42b/3), (42b/3),
(46b/7), (46b/7), (48a/7)

a. + durur (50a/5)

[= 13]

ayruķ(ğ): Ayrılmış olan.

a. (11a/11), (13b/11), (32b/4)

a. + uç (45b/6)

[= 4]

ayurtla-: Ayırtmak.

a.-yub (48a/7)

[= 1]

ayva: Gülgillerden, çiçekleri iri, beyaz
veya pembe, yapraklarının altı tüylü,
orta yükseklikte bir ağaç (Cydonia
vulgaris).

a. (23a/9), (71b/6), (81b/7)

[= 3]

az: Miktarı çok olmayan.

a. (12b/2), (14a/5), (14a/7),
(23a/10), (23a/10), (33b/6),
(45a/8), (53b/9)
a. + dur (73b/12)
[= 9]

azal-: Azalmak.
a.-a (76b/12)
[= 1]

azcık: Azıcık, biraz, birazcık.
a. (76b/11), (76b/13)
[= 2]

azcuğ: bk. azcık
a. (33b/7), (34b/11), (75a/6)
[= 3]

azırak: Az gibi olan.
a. (78b/10)
a. + dur (71a/2)
[= 2]

‘azīm: <Ar. Büyük, yüce.
‘a. (6b/1), (6b/11), (6b/3),
(6b/7), (22a/8), (23a/5),
(23b/10), (24a/3), (27a/4),
(28a/8), (77a/8)
[= 10]

‘aziz: <Ar. Sevgili, değerli.
‘a. (3a/10)
[= 1]

‘aziziyye: <Ar. Aziz ile ilgili.
‘a. (11a/8), (23a/4), (9a/11),
(9b/4)
‘a. + yi (24a/2), (27a/7)
[= 6]

‘azze: <Ar. Güçlü, yüce.
‘a. (1b/6)
[= 1]

B

ba‘d: <Ar. Sonra, sonrası.
b. (4b/6)
[= 1]

ba‘de: <Ar. Bir şeyin ardından, sonra,
peşinden.
b. (31b/10), (38a/6), (76a/12),
(76a/13), (76a/2), (76a/6),
(76b/10), (77a/11), (77b/10),
(77b/13)
[= 10]

ba‘de’n nikāh: <Ar. Evlenmeden sonra,
evlilikten sonra.

b. (8b/9)

[= 1]

ba'zı: <Ar. Bazı, bir kısmı.

b. (44a/3), (45a/5), (48a/4),

(49a/2), (49a/3), (52b/5),

(53b/10), (53b/6), (53b/6),

(53b/7), (53b/8), (53b/9),

(55b/3), (56b/1), (57a/8),

(59b/7)

b. + lara (30a/7), (30a/7)

b. + larasın (30a/8)

b. + sı (41b/10), (41b/10),

(41b/11), (41b/3), (41b/4),

(41b/4), (41b/7), (41b/7),

(41b/8), (41b/8), (41b/9),

(41b/9), (42a/1), (43b/11),

(43b/11), (44a/1), (44a/1),

(44a/11), (44a/2), (44b/2),

(44b/3), (44b/6), (45a/1),

(47a/6), (49b/4), (59b/5),

(64b/4), (67a/3), (67a/3),

(67a/5)

b. + sin (3a/3), (3a/4), (42a/4),

(52a/10)

b. + sında (47a/6)

b. + sını (47a/9)

b. + sını (44b/1), (45a/2),

(49b/7), (49b/8), (52b/6),

(55b/2), (57a/9)

[= 62]

bā-‘itibār: <Ar. Değerli, önemli.

b. (10a/5)

[= 1]

bāb: <Ar. Sayfa, bölüm.

b. (3b/11), (6a/10), (6a/2),

(6a/3), (6a/5), (6a/7), (6b/2),

(6b/4), (6b/8), (7a/1), (7a/11),

(7a/4), (7a/7), (7a/9), (7b/10),

(7b/3), (7b/5), (7b/7), (8a/1),

(8a/3), (8a/5)

b. + da (8a/11), (9b/1)

b. + ı (79a/1), (79a/5), (79b/1),

(79b/6), (81b/7)

b. + ı bāhnāme (77a/1)

b. + ı evvel (11b/3)

b. + ı ferenk (80b/4)

b. + ı frenk (80a/1), (80a/5),
 (80b/1), (80b/7), (81a/3),
 (81b/4)

b. + ı ḥādī ‘aṣera (31a/8)

b. + ü'l ḥādī ‘aṣrīn (8a/6)

b. + ı ḥāmse (22a/7)

b. + ı ḥabīsi (81b/1)

b. + ü'l ‘aṣera (7a/3)

b. + ü'l ‘aṣrīn (8a/5)

b. + ı ḥamse ‘aṣera (35b/6)

b. + ü'l ḥāmse ‘aṣera (7b/5)

b. + ı rābi‘ ‘aṣera (35a/2)

b. + sābi‘ (27b/5)

b. + ı ṣādī ‘aṣera (7a/6), (77a/2)

b. + ı ṣāliṣ (34a/3)

b. + ı ṣāmin (28a/6)

b. + ı ṣānī (33a/2)

b. + ü's ṣānī ‘aṣera (7a/8)

b. + ı ṣānmin ‘aṣera (37b/8)

b. + ı sābi‘ ‘aṣera (37a/5)

b. + ı sādis (23b/9)

b. + ı sādis ‘aṣera (36a/9)

b. + ı tāsi‘ (29a/7)

b. + ü't tāsi‘ ‘aṣera (8a/3)

b. + ü't tāsi‘ (7a/1)

b. + ı tāsi‘ ‘aṣera (38a/4)

b. + ü'r rābi‘ (19a/1)

b. + ü'r-rābi‘ ‘aṣera (7b/2)

b. + ü's ṣāmine (6b/8)

b. + ü's ṣāmin ‘aṣera (8a/1)

b. + ü's ṣānī (18a/9)

b. + ü's ṣelāse ‘aṣera (7a/10)

b. + ü's sābi‘ (6b/4)

b. + ü's sābi‘ ‘aṣera (7b/10)

b. + ü's-sādis (6b/2)

b. + ü's sādis ‘aṣera (7b/7)

b. + ı zeyt yağı (80a/8)

[= 63]

bābādiyye: <Far. İşkembe otu veya pıtrak olarak bilinen bir bitki türüdür (*Cichorium intybus*).

b. (78b/3)

b. + yağı (78b/6)

[= 2]

bāc: <Ar. Bâc bitkisi, zeytin otu veya yabani zeytin olarak bilinen bitki.

b. (75a/1), (75b/1)

[= 2]

bādām: bk. bādem

b. (78a/3)

[= 1]

bādem: <Far. Dışı sert kabuktan oluşan,tatlı, yenen yiyecek.

b. (24b/2), (25b/11), (32b/4),

(32b/7), (72b/2), (75a/6),

(77b/11)

b. + i (76a/7)

b.yağı (72b/1), (78a/11)

[= 10]

bādlicān: <Ar. Patlıcan, Orta Doğu mutfaklarında yaygın olarak kullanılan, mor renkte ve yenilebilir meyveye sahip bir bitkidir.

b. (73a/7)

b. + ı (66b/6)

[= 2]

bağ: <Far. Dügüm.

b. (62a/1)

b. + ı (62a/6)

[= 2]

bağır: Ciğer, göğüs.

b. (10b/8)

[= 1]

bağırsak(ğ): Dışkıların vücuttan dışarı atılmasını sağlayan uzun ve kıvrımlı organ.

b. (42a/7), (63a/10), (63b/10),
(63b/11)

b. + ı (43a/10)

b. + lara (28b/6)

[= 6]

bağla-: Bağlamak.

b.-duğun (47a/10)

b.-mağa (56a/5)

b.-mağdan (47a/5)

b.-ması (56a/5), (56a/8)

b.-masın (46a/5)

b.-masına (50b/10)

b.-nur (49a/3)

b.-ya (32b/8), (37b/11),
(44b/10)

b.-yalar (62b/7), (66b/5)

b.-yasın (44b/11), (46b/6),
(46b/7), (48a/5), (50b/9),

(55a/1), (62a/2), (62a/6),
(64a/8)

b.-yıcak (48a/6)

b.-yub (59b/2), (64a/11),
(69a/7)
[= 26]

bağrısak: bk. bağrısak

b. (39a/7)
[= 1]

bahār: <Ar. İlkbahar.

b. (11a/6)

b. + da (11a/11), (15a/3),
(29a/10)

b. + ı (38b/11)
[= 5]

bāhnāme: <Ar. + Far. Cinsel sağlık kitabı.

b. (1b/1), (77a/1)

b. + i pādīshāhī (3b/11), (5a/9)

b. + i ṭīṭūs (1b/1)
[= 5]

baht: <Ar. Şans, talih.

b. + ın (75a/12)

b. + ında (75a/12)
[= 2]

baḳ-: Bakmak.

b.-asın (57b/5)

b.-maya (42b/7), (43b/2)
[= 3]

baḳır: Maden çeşidi.

b. (32b/5)
[= 1]

bāḳī: <Ar. 1. Ölümsüz, ebedî, varlığını koruyan, sürekli.

b. (10a/11), (38a/8), (55b/3),
(56b/6)

b. + dendür (41b/3)

bākire: <Ar. Cinsel ilişkiye girmemiş kadın anlamında kullanılır.

b. (7b/8), (8a/1)
[= 2]

baḳla: <Ar. Yeşil kabuklu ve taneli bir bitki. (Vicia faba).

b. (67a/3)
[= 1]

bal: Arıların yaptığı yapışkan, tatlı sıvı.

b. (13b/11), (17b/9), (17b/9),
(20b/9), (21a/5), (21b/2),
(21b/7), (22b/8), (23b/1),
(34a/6), (60b/9), (61a/9),

(61b/4), (73a/13), (75a/5),
(75a/5)
b. + a (21b/11)
b. + dur (38b/5)
b. + ı (14b/5), (17a/8), (21a/1)
b. + ıla (13b/7), (15b/7),
(17b/8), (21a/10), (24a/9),
(24b/3), (25a/1), (25a/10),
(25b/7), (26a/4), (26b/1),
(26b/10), (27b/11), (27b/9),
(28a/2), (35a/6), (35a/9),
(35b/3), (36a/3), (36a/7),
(70b/6)
[= 42]

balçık: Çamur.

b. (51b/3)
[= 1]

balgam: <Ar. Solunum yolunun tahrişi
sebebiyle oluşan sümüksü madde.

b. (26b/4), (70a/8), (70a/9),
(70b/3), (70b/8), (70b/9),
(71b/12), (73a/11), (73a/4),
(73a/6), (73a/9), (73b/11),
(73b/12)

b. + a (66a/11), (72b/5)
b. + dan (66b/2)
b. + ı (12a/6), (17b/7), (23b/10),
(27b/6), (45b/9), (6b/6),
(70b/12), (72a/8), (72b/10),
(73a/5), (73b/1), (73b/3),
(74a/3), (74a/8), (74a/9),
(74b/11), (74b/13), (74b/3),
(74b/3), (74b/5), (74b/9),
(75a/1), (75a/13), (75a/2),
(75a/5), (78a/13)
[= 42]

balgamiyye: <Ar. Balgamdan oluşan
hastalık.

b. (9b/9)
[= 1]

balık: Su içinde yaşayıp solungaçla
nefes alan omurgalı hayvanların ortak
adı.

b. (18b/11), (70a/9), (70a/9)
b. + ı (17a/4)
b. + ları (11b/5)
[= 5]

bal mūmı: Arıların yaptıkları ve petek oluşturmak için kullandıkları madde.

b. + (82b/4), (80a/8), (83a/2)

b. + yıla (61a/11)

[= 3]

bārid: <Ar. Soğuk, serin.

b. (11b/9), (70a/2), (70a/9),

(70b/3) (70b/9), (71a/11),

(71a/8), (71b/12), (71b/12),

(71b/2), (71b/6), (71b/6),

(71b/7), (72a/2), (72a/5),

(72a/8), (72a/9), (72b/11),

(72b/11), (72b/12), (73a/3),

(73a/5), (73a/6), (73a/9),

(73b/10), (73b/11), (73b/13),

(73b/6), (73b/8), (74a/10),

(74a/4), (75a/7), (75b/11),

(75b/12)

b. + dur (72a/6)

[= 35]

bārkeş: <Far. Yardımcı, destekçi veya kolaylaştırıcı.

b. (31a/1)

[= 1]

barmak: Parmak.

b. (17a/9), (29b/8), (38b/4),

(42a/1), (51a/2), (51a/3)

b. + ça (35a/1)

b. + dan (46b/8)

b. + ıla (42a/4), (64a/3)

b. + ları (34a/4), (34b/10),

(34b/2), (7b/1)

[= 12]

baş-: Ayağı bir zemîne ya da herhangi bir yere koymak.

b.-a (51b/11)

b.-alar (52a/5), (66b/4)

[= 3]

başar: <Ar. Görmek.

b. (10a/4)

[= 1]

başdur-: Bastırmak.

b.-asın (49a/1), (49a/5)

[= 2]

basit: <Ar. Basit, kolay.

b. (9a/11)

[= 1]

başlık: Başlık.

b. (65b/1), (67a/10), (67a/6)

b. + dan (69b/1)

[= 4]

baş çekzinmek: Baş dönmesi.

b. (12a/11)

[= 1]

baş: Kafa.

b. (12a/11), (24a/1), (27a/5),

(35a/1), (40a/9), (63b/1),

(71a/11), (71a/6), (72a/11),

(72a/13), (72a/9), (72b/10),

(74a/9), (74b/1), (74b/8)

b. + a (74a/11)

b. + da (52b/5)

b. + dan (43b/9), (8a/7)

b. + ı (28b/4), (39b/3), (62b/1),

(67b/4), (74a/2)

b. + ın (59a/9)

b. + ına (56a/10)

b. + ında (67b/7)

b. + ını (42b/6)

[= 27]

başla-: Başlamak.

b.-ya (35a/1), (35a/7), (36a/4),

(36a/9)

[= 4]

bāteyessür: <Ar. Gizlice yapılan, gizli.

b. + ni (3a/11)

[= 1]

bāṭıl: <Ar. Geçersiz, yanlış.

b. (10a/7)

[= 1]

baṭlamyūs: <Gr. "Ptolemaios", Antik

Yunan hekim, astronom ve matematikçi.

b. (11a/2)

b. + dan (27a/3)

[= 2]

becid: <Ar. Güçlü, sağlam, kuvvetli.

b. (59a/2)

[= 1]

bedāyī': <Ar. Yenilikler, olağanüstü

işler, harika şeyler.

b. (1b/11)

[= 1]

bedel: <Ar. Karşılık, değer, yerini tutan

şey.

b. + idür (16b/9)

[= 1]

beden: <Ar. Vücut, fiziksel yapı, insan veya canlıların dış yapısı.

b. (9b/2), (30a/2), (75b/3)

b. + i (18a/10), (75b/8), (7a/5)

[= 5]

bedter: <Ar. Daha kötü, daha çirkin.

b. (9b/1)

[= 1]

be-gāyet: <Far + Ar. Son derece, pek çok, fazlasıyla.

b. (7b/4), (12b/3), (44b/11)

[= 3]

bek: Kuvvetli.

b. (63a/5)

[= 1]

beḳāyī: <Ar. Devamlılık, süreklilik, kalıcılık.

b. (5a/3), (5a/3)

[= 2]

bēl ağrısı: Bel ağrısı.

b. + (28a/7)

b. + nı (6b/10)

[= 2]

bēl: İnsan vücûdunun orta kısmında göğüsle karın arasında hafifçe darlaşmış olan ve kuşak bağlanan yer.

b. (29b/10), (39a/8)

b. + de (15a/8)

b. + deki (15a/9), (17b/6),

(20a/10), (27b/5)

b. + i (28a/8), (28b/3), (29a/9),

(29b/2), (30b/11), (6b/11),

(6b/7)

[= 14]

belesān: <Ar. Pelesenk ağacı ve bundan elde edilen yağ.

b. (31b/7)

[= 1]

belīle: <Far. Helile otu, kara helile ve sarı helile gibi türleri bulunur.

b. (27a/11)

[= 1]

belki: <Ar. Olasılık, ihtimal, muhtemel bir durum.

b. (22b/3)

[= 1]

bellü: Belirli, ortada olan.

b. + dūr (49a/8)

[= 1]

belūr-: Belirmek, ortaya çıkmak.

b.-e (56b/3)

b.-ūr (67b/5)

[= 2]

bemānend: <Far. Sonsuz, sürekli, kalıcı.

b. (3b/1)

[= 1]

ben: Kişi zamiri, birinci tekil kişi.

b. (30a/6), (39b/2), (42a/10),

(42a/8), (48a/1), (53a/3)

[= 6]

bend: <Far. Halka, boğum.

b. (68a/6)

[= 1]

benefşe: <Far. Menekşe, mor renkli bir çiçek türü.

b. (32b/2), (69b/4), (78a/5),

(78b/11)

b. + yağı (78a/11)

[= 5]

benī ādem: Ademoğulları kabilesi.

b. (8b/6), (8b/11)

[= 1]

beḡ(i)z: Yüz, yüzün rengi.

b. + i (20a/11), (43a/11),

(45b/10), (70b/4), (73a/8),

(74b/4), (75b/4)

[= 7]

beḡizlū: Benizli.

b. (12a/2), (11b/8)

[= 1]

beḡze-: Benzer, ortak taraflar bulmak.

b.-r (38a/9), (41b/5), (44a/8),

(66b/7)

[= 4]

berāber: <Far. Birlikte, aynı zamanda, beraber.

b. (13b/7), (16a/3), (16a/4),

(23b/6), (27a/1), (28a/2),

(31a/11), (36b/9), (37a/2),

(39b/3), (58b/10), (58b/8),

(59a/1), (64b/8), (68a/10),

(77a/5), (78b/12)

b. + i (22b/6)

b. + ince (20b/9), (37a/8)

[= 20]

berāy: <Far. İçin, adına, amacıyla.

b. (3b/1), (4a/4)

[= 2]

berk: Sert, güçlü, dayanıklı, katı.

b. (32b/8), (46b/7), (54b/11),
(57b/1), (64a/2), (66b/3),
(66b/5), (77a/3)

b. + dür (59b/5)

[= 9]

ber-kemāl: <Far. mükemmel, kusursuz,
tam anlamıyla.

b. (2b/2)

[= 1]

berkid-: Sağlamlaştırmak, tahkim
etmek, takviye etmek. “berkitmek”

b.-e (16b/1), (27b/3), (28a/11),
(29a/2), (32a/10), (34b/1),
(34b/6)

b.-esin (57a/6)

b.-eler (63b/1)

[= 9]

belā: <Ar. Felaket, musibet, zorluk,
sıkıntı.

b. + dur (50a/9)

[= 1]

berkin-: Kuvvetlendirmek,
sağlamlaştırmak.

b.-miş (19b/6)

[= 1]

berkişdirici: Kuvvetlendirici,
sağlamlaştırıcı.

b. (58a/2)

[= 1]

berkişdür-: Kuvvetlendirmek,
sağlamlaştırmak.

b.-mek (59a/5)

[= 1]

berkişdürücü: bk. berkişdirici

b. (59a/3)

[= 1]

besā: <Far. Nice nice, pek çok, hayli.

b. (4a/3)

[= 1]

besbāse: <Ar. 1. Rezene; (Foeniculum
vulgare) . Ak üzerlik otu, yaprağı söğüt
yaprağı şeklinde olan ve kokusu
yasemin çiçeğine benzeyen hoş kokulu

bir bitki. Küçük Hindistan cevizi;
(Myristica fra grans).

b. (24a/6), (24b/9), (27a/11)

[= 3]

besfāyic: <Ar. Pelesenk ağacı ve
bundan elde edilen yağ.

b. (78a/5)

[= 1]

beş: Beş sayısı.

b. (10a/3), (16b/3), (19b/2),

(20a/2), (21a/6), (22a/1),

(24b/1), (27a/9), (27b/1),

(27b/7), (34b/5), (35a/4),

(36a/11), (36b/1), (37a/2),

(37b/1), (41b/9), (46b/3),

(46b/4), (46b/6), (48a/2),

(48a/8), (58a/7), (60a/11),

(60b/10), (60b/8), (60b/9),

(60b/9), (61a/9), (61b/4),

(61b/5), (62b/11), (62b/11),

(62b/7), (62b/8), (65a/4),

(65a/8), (68a/4), (68b/4),

(77b/1), (78a/7), (81a/2),

(81a/2), (81a/2), (81b/7),

(81b/8), (81b/8), (82a/2),

(82a/2), (82a/2), (83a/1)

[= 51]

bêş: Beş sayısı.

b. (21a/1), (21a/11), (75a/12),

(78a/10)

b. + den (10a/4)

[= 5]

beşâret: <Ar. Müjdelenmiş, müjdeli
haber, iyi işaret.

b. (13a/7)

[= 1]

beşer: Beşer.

b. + er (10b/3), (12b/10),

(26b/6), (66a/3), (68a/3),

(75b/2), (78a/6)

[= 7]

bêşer: Beşer.

b. (26a/8)

[= 1]

beşinci: Beşinci.

b. (42a/7), (6a/10), (7b/5)

[= 3]

beter: bk. bedter

b. (53b/6)
[= 1]
bevl: <Ar. idrar, çiş.
b. (74b/8), (75a/8)
b. + i (74a/12), (74a/13)
[= 4]
bevli: İdrarlı.
b. (74a/2), (74a/9)
[= 2]
bey(i)n: Beyin.
b. + e (54a/4)
b. + den (42b/5)
b. + i (12b/6), (12b/7), (39a/7),
(42a/6), (55a/7), (55a/8),
(55b/7), (56b/1)
b. + isin (25a/9), (27b/10)
[= 12]
beyân: <Ar. Açıklama, söyleme,
anlatma.
b. (22a/5), (39b/5), (41a/1),
(41a/8), (42b/10), (42b/10),
(42b/3), (43a/10), (43a/5),
(43b/10), (45a/1), (45b/11),
(48b/9), (50a/11), (51a/5),

(52a/11), (52a/7), (52b/4),
(53b/10), (56b/9), (57a/4),
(58b/2), (59b/1), (59b/4),
(61b/10), (63b/8), (64b/5),
(6a/11), (6a/4), (6a/5), (6a/8),
(6b/2), (76a/8), (77a/2),
(77b/8), (8a/4), (8a/6), (8a/8),
(8b/7)
b. + indadur (6a/3), (6b/9),
(7a/1), (7a/2), (7a/11), (7a/4),
(7a/7), (7a/9), (7b/11), (7b/4),
(7b/6), (7b/8), (8a/2), (43b/3)
[= 55]

beyâz: <Ar. Beyaz renkli, ak.

b. (60b/10), (60b/9)
[= 2]

beyhûde: <Far. Boşuna, yararsız,
faydasız.

b. (9b/11)
[= 1]

beyit: <Ar. Divan edebiyâtında nazım
birimi olarak kabul edilen iki mısırâdan
ibâret nazım parçası.

b. (3a/9), (4a/2), (4a/6)

b. + leri (3a/8), (4a/1), (4a/5)

[= 7]

bez: İnce pamuk veya keten ipliğinden yapılan bir cins dokuma.

b. (50b/10), (50b/2), (51b/10)

b. + den (13b/6), (21a/5),

(23b/3), (24a/9), (24b/2),

(26a/11), (26a/3), (26b/10),

(27b/10), (33a/8), (33b/2),

(34a/10), (37b/10), (60a/10),

(60b/11), (61b/7), (76b/5)

b. + e (23b/3), (37b/11),

(62a/5), (63a/1), (67b/8),

(68a/7), (69a/7)

b. + i (76a/5)

b. + inden (22b/11)

b. + ine (32b/8), (76a/4)

b. + ini (41a/4), (54a/2)

b. + le (65b/9)

[= 34]

bırağ-: Bırakmak.

b.-a (20a/1), (23b/4), (31a/4),

(34b/2), (35a/5)

b.-urlarsa (75b/4)

[= 6]

bī-aşlı: <Far. Asılsız

b. + dur (10a/1)

[= 1]

bī-başiret: <Far. + Ar. Gerçeği

göremeyen, anlayışsız, gâfil.

b. (4a/9)

[= 1]

biber: Biber.

b. (36b/5)

[= 1]

bigi: Gibi.

b. (36a/10), (36b/11), (36b/11),

(36b/4), (36b/5), (37a/4),

(37a/5), (37a/7), (37b/2),

(67a/3)

b. + dür (34b/6)

[= 11]

bī-ḥaber: <Far. + Ar. Habersiz.

b. (10a/8)

[= 1]

bī-ḥalāvet: <Far. + Ar. Zevksiz.

b. (14a/7)

[= 1]

bī-ḥesāb: <Far. + Ar. Hesapsız.

b. (2b/1)

b. + dur (27a/4)

[= 2]

bī-hōṣ: <Far. Hoş olmayan.

b. (35b/5)

[= 1]

bihter: <Far. Çok güzel, harika, kusursuz.

b. (8b/10)

[= 1]

bi-iznillāhi: <Ar. Allah'ın izniyle.

b. (38a/3)

[= 1]

bī-kıyās: <Far. Kıyasız.

b. (1b/3), (33b/8)

[= 2]

bikir: bk. bākire.

b. (37b/1)

b. + i (36a/10)

[= 2]

bikri: bk. bākire.

b. (36b/11), (36b/4), (37a/10), (37a/4),
(37a/5), (37a/7), (37b/2)

b. + den (36b/8)

[= 8]

bi-ḡudretilāhi: <Ar. Allah'ın kudretiyle.

b. (37a/10)

[= 1]

bil-: Bir şey hakkında bilgisi, mālûmâtı olmak, o şeyi öğrenmiş bulunmak.

b. (10a/1) (44a/10), (76a/8)

b.-dügi (47b/4), (6b/5)

b.-eler (38a/8), (5b/3)

b.-em (3b/6)

b.-en (43b/7)

b.-esin (39a/2), (44b/7),

(45b/10), (45b/4), (46a/1),

(50b/5), (52b/5), (55a/11),

(55a/4), (55a/6), (55b/4),

(58a/10), (58b/2)

b.-esinkim (42a/5), (45a/8),

(45b/2), (59b/4)

b.-gil (10b/3), (11b/4), (12a/8),

(18a/11), (22a/9), (29a/8),

(33a/3), (39b/5), (4b/7), (8b/1)

b.-gilki (11a/4)

b.-miş (53a/7), (56a/2)

b.-esin (57b/1)

b.-üb (38b/10), (9a/3), (9b/8)

b.-ür (43b/8), (43b/8), (51a/10)

b.-ürin (44b/11)

[= 48]

bildür-: Bildirmek, iletmek.

b. (6a/1)

b.-elüm (39b/9), (64b/11),
(66b/1), (67a/1), (67b/3)

b.-ür (61b/10), (61b/9), (61b/9)

[= 9]

bile: 1. Anlamı kuvvetlendirir; hatta,
üstelik, hem de. 2. Dahî, de.

b. (16b/6), (17a/3), (19b/2),
(29b/8), (38b/1), (3b/6),
(41a/10), (41b/2), (43a/10),
(47a/1), (50b/3), (54b/1),
(59b/2), (67b/1), (68b/7),
(69a/4), (69b/11), (71b/5),
(77b/11)

b. + dür (47b/1)

[= 20]

bilek (g): Elin alt kısmında, kol ile el
arasındaki eklem yeri.

b. (45b/3)

b. + ine (34b/11), (34b/3)

[= 3]

bilin-: Bilinmek.

b.-e (9a/8)

[= 1]

biper: bk. biber.

b. (77b/11)

[= 1]

bir: Bir sayısı.

b. (12a/9), (12b/10), (12b/10),
(12b/4), (13a/4), (13a/7),
(13a/7), (13a/7), (13b/6),
(13b/8), (13b/8), (14a/2),
(14a/2), (15b/3), (15b/7),
(15b/8), (16a/3), (16a/9),
(16a/9), (16a/9), (17a/7),
(17a/9), (17b/4), (18b/7),
(19a/11), (19a/7), (19b/10),
(19b/11), (19b/3), (19b/3),
(20b/3), (21a/2), (21a/4),
(21a/7), (21b/1), (21b/5),

(21b/9), (22b/10), (22b/10),
 (23a/7), (23b/2), (23b/3),
 (24a/10), (24b/4), (25a/11),
 (25a/3), (25a/9), (25b/1),
 (25b/4), (25b/6), (26a/9),
 (26a/9), (27b/1), (27b/10),
 (27b/2), (27b/2), (27b/8),
 (27b/9), (28a/1), (28a/10),
 (28a/3), (28a/9), (28b/1),
 (28b/10), (28b/3), (28b/7),
 (28b/7), (28b/8), (30a/5),
 (31b/10), (31b/11), (31b/11),
 (31b/3), (31b/4), (31b/7),
 (31b/7), (31b/8), (31b/8),
 (31b/9), (31b/9), (32a/1),
 (32a/10), (32b/10), (32b/8),
 (33b/1), (33b/10), (33b/7),
 (33b/8), (33b/9), (34a/11),
 (34a/8), (34b/11), (34b/2),
 (34b/4), (34b/5), (34b/7),
 (34b/9), (34b/9), (35a/1),
 (35a/10), (35a/11), (35a/3),
 (35a/3), (35a/5), (35a/7),
 (35a/8), (35a/8), (35a/8),

(35b/1), (35b/10), (35b/11),
 (35b/3), (35b/8), (35b/8),
 (36a/1), (36a/2), (36a/3),
 (36a/4), (36a/5), (36a/8),
 (36b/10), (36b/11), (36b/3),
 (36b/4), (36b/5), (36b/7),
 (36b/9), (37a/1), (37a/10),
 (37a/11), (37a/6), (37a/7),
 (37a/8), (37a/8), (37b/1),
 (37b/10), (37b/11), (37b/3),
 (37b/5), (38a/2), (38a/9),
 (38b/4), (38b/5), (39a/11),
 (39a/11), (39b/4), (39b/7),
 (39b/8), (3b/11), (3b/2), (3b/7),
 (3b/7), (40a/10), (40a/10),
 (40b/8), (41a/3), (41a/6),
 (41b/8), (42a/5), (42b/6),
 (43b/3), (44a/4), (44b/1),
 (44b/11), (45a/5), (45b/3),
 (46a/8), (46b/10), (46b/8),
 (46b/9), (48a/8), (49a/1),
 (50a/5), (50a/9), (50b/1),
 (50b/2), (50b/4), (50b/5),
 (51b/10), (51b/11), (51b/11),

(52a/1), (54a/6), (54a/9),
(54b/1), (54b/7), (54b/8),
(55a/4), (55a/7), (56a/10),
(56a/6), (56a/9), (57a/5),
(57b/4), (58b/9), (58b/9),
(59a/1), (59b/11), (5a/7),
(5b/7), (60a/7), (60a/7),
(60a/8), (60b/1), (60b/6),
(61a/10), (61b/1), (61b/6),
(62a/1), (62a/4), (62b/2),
(62b/3), (62b/8), (63a/2),
(63b/10), (63b/10), (64a/3),
(64a/7), (64a/8), (64b/2),
(64b/2), (64b/2), (64b/3),
(65b/10), (65b/6), (66a/1),
(66b/11), (67a/2), (67b/10),
(67b/8), (68a/7), (68a/8),
(68b/3), (68b/4), (68b/4),
(68b/4), (68b/4), (68b/8),
(69a/7), (69b/4), (69b/4),
(69b/8), (73b/7), (75a/12),
(76a/3), (76a/4), (76b/8),
(77a/12), (77a/12), (77b/12),
(77b/3), (77b/3), (77b/9),

(78b/3), (78b/5), (78b/8),
(78b/9), (80b/5), (81a/1),
(82b/1), (8b/9)
b. + i (10a/4), (12a/2), (12a/3),
(14b/9), (20a/9), (35a/10),
(42b/4), (46b/9), (52a/3),
(63a/4), (63a/5), (63a/6),
(63a/7), (9a/9)
b. + ibiri (58a/3)
b. + ibirine (8b/3), (13b/8)
b. + ibirinden (53a/9)
b. + idür (60a/3)
b. + in (35a/7)
b. + inde (48b/7)
b. + inden (36a/2), (42b/4),
(44a/9), (77a/4), (78a/6),
(78a/7), (78b/3), (78b/5)
b. + ine (14a/9), (14b/5),
(15b/11), (19a/6), (23a/1),
(34b/7), (38b/3), (46a/7)
b. + ini (57b/3)
b. + inuğ (39b/9)

b. + isi (14b/8), (14b/9),
(39b/11), (42a/3), (42a/3),
(50a/9), (52a/4), (58b/11)
b. + isin (36a/8), (36a/8),
(42b/2)
[= 310]

biraz: Azıcık, bir parça.

b. (17a/6), (19a/3), (19b/5),
(20b/11), (21b/7), (25a/8),
(28b/10), (28b/11), (28b/11),
(29a/1), (33b/2), (33b/3),
(34a/7), (34a/8), (35b/2),
(37a/11), (37b/11), (40a/1),
(44b/9), (57b/8), (59a/6),
(67b/1), (75a/6), (75a/6),
(75a/6), (76b/7)
[= 26]

birer: Birer.

b.(14b/2), (24a/8), (25a/8),
(25b/7), (25b/8), (26b/11),
(26b/6), (30b/9), (36a/6),
(38a/1), (67b/11)
[= 11]

birinci: Birinci.

b. (7a/7)

[= 1]

birkaç: Ne kadar olduğu kesin olarak bilinmeyen az sayıdaki şeyleri belirtmek için kullanılır, üç beş tâne kadar, az sayıda.

b. (16a/1), (19a/4), (22a/3),
(37a/3), (45a/1), (53b/3),
(67b/7), (68a/6), (71a/1),
(77b/4)
[= 10]

birle: İle, birlikte, berâber.

b. (19b/11), (1b/10), (22b/6),
(25b/2), (28a/5), (2a/1),
(37a/9), (38b/8), (3a/3), (3a/4),
(3a/5), (3a/8), (3a/8), (46a/1),
(8b/5)
[= 15]

birleşdür-: Birleştirmek.

b.-esin (46b/5)
[= 1]

birliğ: Birlik, bir olma.

b. + in (9a/2)
[= 1]

bismillāhirrahīm: < Ar.

Rahman ve rahim olan Allah'ın adıyla.

b. (1b/2)

[= 1]

biş-: Pişmek.

b.-dükden (19a/5)

b.-e (16a/9), (16b/2), (18b/3),

(18b/9), (28b/1), (29a/2),

(34a/10)

b.-en (19a/6), (19a/8)

b.-ene (19b/4)

b.-miş (16a/7), (17a/4), (25a/8),

(70b/2)

b.-müş (20b/10)

[= 16]

bişir-: Pişirmek.

b.-üb (16a/4), (70b/5), (71b/9)

[= 3]

bişür-: bk. bişir-

b.-digi (16b/2)

b.-dükden (14a/2)

b.-e (16a/10), (17a/2), (17a/7),

(17b/9), (19a/4), (19a/5),

(19b/2), (20a/1), (23a/10),

(26a/7), (33b/6), (75a/11)

b.-eler (64b/7), (75a/5),

(75a/5), (76b/11)

b.-mek (75b/13)

b.-mekdür (73a/9)

b.-ür (75a/8)

[= 20]

bit-: Sona ermek, tükenmek.

b.-e (40a/8)

b.-er (49b/7)

b.-ince (57a/3)

b.-miş (51a/7)

b.-übdurur (49b/5)

[= 5]

biti: Yazılmış şey, mektup, berat.

b. (70b/13)

[= 1]

bitür-: Bitirmek.

b.-eler (61a/5), (66b/10)

b.-esin (50a/7)

b.-meyesin (47b/2), (58a/10)

b.-ür (70b/12)

[= 6]

bitürici: Bitirici.

b. (40a/7)

b. + lere (40b/4)

[= 2]

biz: Çoğul birinci şahsı gösterir.

b. (44a/5), (46a/10), (46a/4),

(5b/3), (5b/4)

[= 5]

boğaz: 1. Ağız boşluğundan sonra yiyeceklerin geçtiği, ağızla gırtlak arasındaki dar kısım, bu kısmın dış tarafı, boynun önü.

b. (71a/8)

b. + a (73b/12)

b. + ı (23a/4), (70b/1), (71b/1),

(73a/12), (73b/3)

b. + ın (43a/5)

[= 8]

boğazla-: Boğazlamak. Öldürmek.

b.-ya (16a/11), (19b/11),

(34a/7)

b.-yasın (54b/7), (54b/8)

[= 5]

boğuk: Sesin kesik, kısık veya hırıltılı bir şekilde çıkması durumu; genellikle boğazda tıkanıklık nedeniyle oluşan ses.

b. (43a/1)

[= 1]

bokrāt: Hipokrat, hekim ve bilim adamı.

b. (11a/1), (18a/5), (33a/5),

(39a/9), (43b/10), (45a/10)

[= 6]

boncuğ (ğ): Boncuk.

b. (46b/8)

b. + a (46b/9)

b. + ile (46a/5)

b. + ları (46b/10)

b. + uñ (46b/5)

[= 5]

bora: Çok sert, öfkeli, şiddetli.

b. (30b/2), (30b/3)

[= 2]

boy(u)n: Vücûdun omuzlarla baş arasında kalan ve başı bedene bağlayan kısmı.

b. + undandır (41b/6)

[= 1]

boynuz: Boynuz.

b. + ı (31b/4)

[= 1]

boz-: Bozmak.

b.-a (68b/11)

[= 1]

bögreg: Böbrek.

b. + i (23a/3), (72b/9)

[= 2]

börek: bk. bögreg

b. + ler (30a/10)

[= 1]

böyle: Böyle. Bu şekilde.

b. (10a/6), (29b/10), (30b/4),

(3a/6), (48a/11), (49b/4),

(54a/10), (70a/12), (9a/5)

b. + dür (29b/1), (40b/3)

[= 11]

bu: Bu.

b. (10a/4), (10b/8), (11b/1),

(12a/7), (12b/5), (12b/7),

(13b/1), (14a/10), (14a/8),

(14b/11), (14b/4), (14b/8),

(15a/2), (15a/7), (16b/10),

(17b/1), (17b/5), (18a/6),

(18b/9), (19a/8), (19a/8),

(19b/9), (20a/6), (20b/11),

(20b/4), (21a/5), (21a/9),

(22a/10), (22a/5), (22b/11),

(22b/6), (24a/4), (25a/5),

(25a/7), (25b/10), (27a/1),

(27a/2), (28b/2), (29b/2),

(2b/9), (30a/5), (30b/5),

(31a/6), (31b/2), (32a/6),

(32b/2), (32b/9), (33a/1),

(33a/1), (33b/7), (34b/6),

(35b/6), (36b/3), (38a/7),

(38a/8), (39b/2), (3a/2), (3b/2),

(3b/5), (40b/11), (43b/11),

(43b/6), (44b/5), (45a/1),

(45b/1), (46b/1), (47b/6),

(50a/9), (51a/7), (52a/9),

(5a/11), (5b/3), (60a/7),

(60b/2), (60b/4), (60b/5),

(60b/5), (60b/7), (62a/11),

(62a/4), (62b/8), (63a/4),

(63a/9), (63b/4), (63b/6),

(64b/8), (65a/10), (65a/3),

(65b/7), (66b/1), (67a/1),
 (67b/3), (68a/9), (68b/9),
 (69a/2), (69b/3), (77a/5),
 (77a/7), (77b/5), (78a/8),
 (8a/11), (8b/4), (9a/4), (9b/1),
 (9b/11)
 b. + dur (12b/9), (13b/5),
 (14a/3), (14b/1), (15a/5),
 (15b/3), (17b/5), (18a/1),
 (20a/9), (40a/6), (42b/4),
 (42b/5), (42b/6), (43a/11),
 (49b/9), (51b/3), (53b/4),
 (53b/4), (53b/5), (54a/2),
 (55b/8), (56a/8), (56b/2),
 (58a/3), (59b/10), (59b/4),
 (59b/4), (60a/4), (60b/8),
 (61a/3), (61a/8), (61b/3),
 (62a/3), (63b/2), (67b/8),
 (68b/2), (69a/1), (69b/3),
 (75a/11), (75a/3), (77a/3)
 b. + durkim (39b/10)
 b. + ɲa (15a/1), (29a/4),
 (42a/11), (5b/10), (60a/3)

b. + nca (22a/2), (22b/3),
 (42a/2)
 b. + nda (9a/1)
 b. + ndan (16b/7), (19a/10),
 (20a/7), (25a/8), (30b/10),
 (45b/10), (65a/10), (68b/1),
 (9b/1), (9b/2)
 b. + nɪ (15b/9), (33b/7), (61a/3),
 (65b/8), (6a/1)
 b. + nlar (45b/4), (56b/3),
 (61b/8)
 b. + nlara (16a/5), (39a/8),
 (42a/8), (44a/8)
 b. + nlardan (30b/4)
 b. + nları (10b/9), (35a/9),
 (38b/10), (44a/9), (45a/7),
 (45a/9), (56b/11), (57b/1),
 (63b/3), (65a/7), (65a/8),
 (66a/3), (77b/1)
 b. + nlaru (63a/8)
 b. + nlaruɲ (22b/1), (31a/11),
 (39b/11), (39b/9), (42b/2),
 (45b/4), (51b/4), (55a/10)

b. + nuḡ (13b/2), (15a/4),
(17a/8), (17b/3), (42b/8),
(43b/6), (45a/11), (47b/6),
(53a/9), (54a/10), (55b/10),
(60a/2), (61a/3), (64b/5),
(7b/11)
[= 216]

buçağ: Kesici alet, bıçak.

b. + ıla (25a/3), (25a/4)
[= 2]

buçuğar: Yarımşar.

b. (13b/10), (15b/6), (21a/11),
(21b/10), (24b/10), (26b/7),
(37b/10), (38a/1)
[= 8]

bucuk: bk. buçuk

b. (35a/4)
[= 1]

buçuk: Yarım.

b. (13a/3), (13b/10), (14b/2),
(14b/6), (16b/4), (17b/4),
(19b/3), (21a/4), (25a/9),
(31b/3), (31b/9), (32a/4),

(33a/9), (35a/8), (35a/9), (36a/2),
(36b/1), (46b/4), (77a/9)
[= 27]

buğ: Buhar.

b. (32b/10)
b. + a (32b/11)
b. + ina (32b/9), (76a/5)
[= 4]

buğday: Buğday.

b. (11b/4), (28a/10), (28b/10),
(62a/4), (62b/6)
[= 5]

buḡār: <Ar. Buhar, suyun ısı etkisiyle
gaz haline geçmesi sonucu oluşan
buharlaşmış madde.

b. + ı (16b/2), (19b/6), (22b/7),
(74a/10), (74b/13), (74b/8),
(75a/10), (75b/11)
[= 8]

buḡārlan-: Buharlaşma.

b.-a (32b/9)
[= 1]

buḡūr: bk. buḡār

b. (81a/6)

[= 1]

bul-: Bulmak.

b.-a (15a/11), (16a/5), (37b/6), (52b/11),
(67b/3)

b.-amazsañ (54b/8)

b.-asın (48b/9), (53a/11), (54b/2),
(54b/8), (56a/9), (57b/3)

b.-ınur (9b/3)

b.-mağ (12b/2)

b.-mışlardır (11a/1)

b.-ub (9b/10), (22b/5), (25b/3)

b.-ubdururlar (33a/6)

b.-ubdururuz (46a/11)

b.-unca (67b/11)

b.-unmazsa (16b/8)

b.-ursa (70a/10), (70b/3),
(73a/1)

[= 24]

buluc: Kanatlı hayvanların yavruları için
kullanılan ifade.

b. (16b/10), (16a/7), (18b/11),
(19b/10)

[= 4]

bur(u)n: Yüzün ortasında alınla ağız
arasında yer alan, çıkıntılı, iki delikli
koklama organı.

b. (45b/5), (59b/7), (62a/7)

b. + ından (43a/6), (56b/2),
(65a/3)

b. + u (31a/2)

[= 7]

burüdet: <Ar. Serinlik, soğukluk.

b. (15a/9), (15a/8), (17b/6)

b. + de (29b/1)

b. + e (70a/12), (71b/8)

b. + i (20a/11), (27b/5), (6b/5),
(75b/9)

[= 10]

bur-: Dürmek.

b.-asın (46b/9)

b.-asıncim (47a/1)

[= 2]

būra: <Far. "kakule" veya "şeker otu"
gibi bitkiler için kullanılır.

b. (60b/9), (61a/9), (65b/10)

b. (30b/2), (30b/3)

b. + yı ermenī (31b/10)

[= 6]

burğu: Spiral şeklindeki alet.

b. (41b/11)

[= 1]

buyur-: Bir şeyin yapılmasını kesin olarak bildirmek, emretmek.

b.-dı (4a/2), (4a/5), (8b/8)

b.-mışlar (9b/6)

b.-ur (2a/3), (38a/5), (39a/6),
(43b/10), (47b/9), (54a/4),
(76a/11), (8b/6), (9a/3)

b.-urlar (39a/4), (39a/9),
(45a/10), (55a/3), (56b/6)

[= 18]

buzin: <Far. Üzüm, genellikle kuru üzüm anlamında kullanılır.

b. (36b/2)

[= 1]

büber: bk. biber.

b. + i (64b/6), (64b/9)

[= 2]

bünyād: <Far. Temel, yapı, altyapı, inşa etmek.

b. + iken(3a/10)

[= 1]

büryān: <Ar. Etin yağda kızartılarak pişirilmesiyle yapılan yemek.

b. (21a/8), (75a/13)

[= 2]

büşür-: Pişirmek.

b. (67a/9)

[= 1]

bütrāg: Ekinler içinde biten, yapışkan dikenli bir ot.

b. + ı (66b/10)

[= 1]

bütün: Bütün, hepsi.

b. (32a/2), (43b/4), (43b/5)

b. + le (32a/10)

[= 4]

büyü-: Büyümek.

b.-r (67b/6)

[= 1]

büyük: Ölçüleri bakımından aynı cinsteki benzerlerinden daha yüksek, daha geniş, daha uzun veya iri olan, azîm, cesim, kebir.

b. (11b/9), (54b/4), (61b/11),
(64a/8), (69b/11), (72b/8)
[= 6]

C

cālenūs: bk. cālīnūs

c. (41a/8)

[= 1]

cālīnūs: bk. cālīnūs

c. (15b/2), (39a/9), (40a/3),
(44b/10), (46a/5), (53a/3),
(55a/2), (59a/8), (77b/5)

[= 9]

cālīnūs: <Gr. Tıbbın babası sayılan
İlkçağ'ın en ünlü hekim.

c. (33a/5)

c. + dan (32a/6)

[= 2]

cānīb: <Ar. Taraf, yön, cihet.

c. + de (61a/7)

[= 1]

cāzīb: <Ar. Çekici, cazibeli, etkileyici.

c. (6b/6), (27b/7)

[= 2]

cāzibe: <Ar. Çekicilik, alımlılık,
etkileyicilik.

c. + si (37b/7)

[= 1]

cehd: <Ar. Büyük çaba, gayret, azim.

c. (56b/5)

c. + iñ (48a/6), (52b/11)

[= 3]

celle: <Ar. Yüce, ulu, yüksek.

c. (1b/6)

[= 1]

cem': bk. cemī'

c. (21b/10), (3a/3), (3b/11)

[= 3]

cemāl: <Ar. Güzellik, zarafet, estetik.

c. + leri (3a/5)

[= 1]

cemālāt: <Ar. Güzellikler.

c. + ı hotanī (3a/2)

[= 1]

cemī': <Ar. Hepsi, toplama, bir araya
getirme, birikim.

c. (10a/1), (18a/1), (18a/6),
(26a/5), (28a/7), (28b/7),

(44b/7), (45b/2), (8a/7), (8b/4),
(9b/5)
c. + i (43b/8), (45b/9), (50b/6),
(55b/5), (55b/5), (56a/3),
(58a/10)
c. + si (56b/3)
c. + sinüñ (43b/7)
[= 19]
cengar: Bir tür bitki.
c. (82b/3), (82b/4)
[= 2]
ceñe: bk. çeñe
c. (74b/3)
[= 1]
cerb: <Ar. Kesmek, yarıda bırakmak,
bitirmek.
c. (34a/9), (35a/6)
[= 2]
cerrāh: <Ar. Cerrah, doktor, özellikle
ameliyat yapan kişi.
c. (38b/5), (49a/6), (50a/2),
(50b/7), (51a/7), (53a/7),
(53b/3)
c. + a (41a/9), (47a/3)

c. + lar (42a/10)
c. + uñ (38a/10), (38a/5),
(39a/4)
[= 15]
cerrāhat: <Ar. Doktorlar, hekimler.
c. (50a/1), (50a/3), (55a/7)
[= 3]
cerrāhlık (ğ): Doktorluk, hekimlik.
c. (38a/8), (38b/4), (45a/9)
c. + a (38a/10)
c. + uñ (58a/7)
[= 5]
cev(i)z: <Ar. Ceviz; (Juglans regia).
c. (16b/4), (24b/9) (32b/4)
c. + i hindī (26a/1), (77a/12)
[= 4]
cevāb: <Ar. Cevap, yanıt, karşılık.
c. (75a/7)
[= 1]
cevāhir: <Ar. Değerli taşlar,
mücevherler.
c. + i bedāyi‘ (1b/11)
[= 1]
cevār: <Ar. Komşular, çevre, etraf.

c. (69a/2)

[= 1]

cevārīḥ: <Ar. (<Far. **güvāriṣ**). Daha çok mide rahatsızlıkları ve hazım problemleri için hazırlanan bir grup macunun genel adı. “cevarih”.

c. (29b/2)

[= 1]

cevārīḥ: bk. cevārīḥ

c. (10b/5) (29b/11)

[= 2]

cevāz: <Ar. İzin, ruhsat, onay.

c. + ina (10a/6)

[= 1]

cevüz: bk. cev(i)z

c. (21b/8), (22b/9), (24a/11),

[= 3]

ciger: Ciğer.

c. (30a/10), (42a/7), (66a/10),
(71a/10), (71b/5)

c. + e (71a/3), (71a/5),
(71b/11), (71b/3)

c. + çüḡ (74b/12)

c. + i (14a/11), (14a/3), (23a/4), (43a/5),
(73b/8), (74a/4), (74a/5)

c. + üḡ (72b/1), (72b/4),
(73b/9), (75a/2)

[= 21]

cihāl: <Ar. Gaflet, bilgisizlik, dikkatsizlik, yanlışlık.

c. + e (77b/8)

[= 1]

cihān: <Ar. Dünya, evren, âlem.

c. (5a/3)

[= 1]

cimā’: <Ar. Cinsel birleşme.

c. (6a/10), (11a/5), (11a/5),
(12b/1), (13b/1), (18b/1),
(19a/3), (20b/8), (25b/3),
(27a/1), (30a/2), (30a/4),
(30b/9), (37b/6), (47b/3),
(58a/6), (63a/6), (74a/7),
(76a/8)

c. + a (10a/8), (11b/10),
(11b/8), (12a/1), (12a/5),
(12a/6), (12a/9), (12b/8),
(14a/6), (20b/1), (20b/2),

(22a/2), (22b/2), (23a/5),
 (24a/3), (26a/5), (26b/4),
 (34a/4), (34b/3), (35a/1),
 (35a/7), (36a/9), (3a/4), (6b/7),
 (72b/5), (72b/8), (74a/10),
 (74a/6), (74b/7), (7b/1)
 c. + da (18a/8), (35a/2), (7b/4),
 (7b/4), (7b/6), (7b/6)
 c. + da iken (36a/8)
 c. + dan (10a/5), (19b/8),
 (28a/6), (37b/4), (9b/3)
 c. + dandur (14b/10)
 c. + dırlar (35b/6)
 c. + ı (10a/10), (13a/10),
 (27a/8), (27b/7), (73a/10),
 (74a/3), (74b/11), (75b/6),
 (9a/8)
 c. + ıla (33a/4)
 c. + uç (7a/4)
 [= 73]

cimā' éd(t)-: Cinsel birliktelik yaşama.

c.-mekden (14b/9)
 c.-ememek (12b/3)
 c.-emeyeler (7b/9)

c.-se (12a/7), (14a/8)

[= 5]

cins: <Ar. Tür, çeşit.

c. (16a/9)

c. + dür (39a/7)

[= 2]

cinṭiyānāt: <Gr.-(Lat.) Rum çentiyana
 otu; (Gentiana lutea). “cıntıyana”.

c. + ı rūm (15b/4)

[= 1]

cirm: <Ar. Cisim, hacim, oylum

c. (23a/11), (73b/11), (74a/3)

[= 2]

cölmeg: Çömlek.

c. + e (36b/1)

[= 1]

cühhet: <Ar. Durum, özellik, hal.

c. (56a/11)

[= 1]

cümle: <Ar. Bütün, hep.

c. + sin (62a/4), (62b/11)

c. + sinden (20a/9), (9a/9)

c. + yi (64b/8)

[= 5]

cürāhat: <Ar. Zararlar, kötülükler,
bozukluklar.

c. + ları (68b/10)

[= 1]

Ç

çadır: Çadır.

ç. (60a/7), (62b/11)

[= 2]

çağır-: Çağırarak.

ç.-mağdan (63a/5)

[= 1]

çağuşur: bk. çağuşur

ç. + la (52a/5)

[= 1]

çağuşur: Çamaşır.

ç. + ı (51b/10)

[= 1]

çal-: Çalmak, sürmek.

ç.-dı (39b/1)

ç.-ma (56a/11)

ç.-mayıla (56a/10)

[= 3]

çalıyın: Sırtüstü.

ç. (43b/3)

[= 1]

çanak: Çanak.

ç. (61b/1), (61b/6)

[= 2]

çāre: <Far. Çare, umar.

ç. (39a/8), (51b/1), (63a/10),

(9b/2), (9b/3), (9b/4)

[= 6]

çatal: Çatal.

ç. (41b/4), (57b/10)

[= 2]

çek-: Çekmek, sürmek, bir şeyi emip
dışarıya çıkarmak..

ç.-e (41b/1), (47a/4)

ç.-eler (66b/4)

ç.-er (38b/8)

ç.-erler (42a/3)

ç.-esin (42a/4), (58b/9), (58b/9)

ç.-mek (42b/1), (50b/11)

ç.-mekdür (42a/3)

ç.-mekile (49b/3), (54b/1)

ç.-memekden (47a/5)

ç.-meye (18b/9), (31a/1)

ç.-mişüz (5b/2)

[= 17]

çekici: Çekici, alımlı.

ç. (40b/3), (42b/2), (58a/5)

ç. + dür (38b/8)

[= 4]

çekil-: Çekilmek.

ç.-ür (30a/9)

[= 1]

Çekirdek(g): Meyvelerde bulunan, sayısı bir veya daha fazla olabilen, sert kabuklu tohum. “çekirdek”

ç. (19b/3)

ç. + i (23a/8), (28a/1), (28a/3),

(31b/3), (32b/3), (71b/4),

(77a/4), (77a/8)

ç. + in (13b/5), (78b/5)

ç. + ü (65b/4)

[= 10]

çengellü: Çengelli.

ç. + dür (41b/8), (41b/8),

(41b/8), (41b/9), (41b/9)

[= 5]

çeçe: Canlılarda baş bölümünde yer alan, kemik veya kıkırdak ile

desteklenen, altlı üstlü dişleri taşıyan ve ağzın kapanıp açılmasını sağlayan kasları üzerinde barındıran iki parçaya verilen ad.

ç. (58b/2), (58b/2), (58b/3),

(58b/5), (59b/3)

ç. + leri (56b/1)

ç. + lerin (56a/6)

[= 7]

çevre: Etraf, çevre.

ç. (67a/4)

ç. + sinde (45a/7)

[= 2]

çevür-: Çevirmek.

ç.-e (60b/4), (66b/4)

[= 2]

çeyne-: Çiğnemek.

ç.-ye (36a/4)

ç.-mege (59a/7)

[= 2]

çıban: Vücudun herhangi bir yerinde oluşan ve çoğu, deride veya deri altında şişkinlik, kızartı, ağrı ve ateş ile kendini gösteren irin birikimi.

ç. + lar (71a/7)

[= 1]

çık-: Çıkmak.

ç.-a (16a/2), (23b/4), (23b/4),

(26a/6), (31b/6), (32b/11),

(32b/7), (33b/6), (34a/10),

(41a/5), (50a/3), (65b/6),

(66a/5), (66b/4), (66b/9),

(69a/10), (76b/12)

ç.-acagısa (54b/3)

ç.-acak (16a/1)

ç.-ar (32b/4), (33a/1), (67a/9),

(74b/13), (74b/8), (75b/11)

ç.-ara (16b/3), (17a/1), (21a/8),

(23b/5), (28b/1), (32b/6),

(34a/10), (65b/4)

ç.-arasın (52b/3), (58a/1),

(59a/2)

ç.-armaya (29b/3)

ç.-arub (17a/7)

ç.-arur (66b/7)

ç.-ınca (13a/1), (13b/11),

(16a/10), (25a/4), (33a/10),

(76b/2)

ç.-madan (66b/5)

ç.-mağa (74a/11), (75a/10)

ç.-mağ (30b/1)

ç.-mı (28b/10), (78b/5)

[= 51]

çık-: Elde etmek, sağlamak.

ç.-acagı (52a/6)

ç.-asın (50a/6), (52a/7), (54b/3)

ç.-mağ (50a/8)

ç.-mayınca (50a/8)

ç.-asın (48a/8)

[= 7]

çık-: Çıkmış olan.

ç. + da (47a/11)

[= 1]

çiçek: Bitkilerin üreme organı olarak gelişen, genellikle renkli ve hoş kokulu bölüm.

ç. + ler (77b/11)

[= 1]

çift: bk. çifte

ç. + ile (57b/6)

[= 1]

çifte: <Far. İki tane olan.

ç. (59b/11)

ç. + si (57b/7)

ç. + yile (62a/8)

[= 3]

çiftlen-: Birleşmek.

ç.-mek (8b/3)

[= 1]

çig: Çiy, ham.

ç. (20a/1)

[= 1]

çigne-: Çiğnemek.

ç.-yüb (25b/8)

[= 1]

çini̇: Çin'e ait.

ç. (80b/8)

[= 1]

çiriş: <Ar. Buğdayın haşlanmadan (çiğ buğday) kırılmasıyla elde edilen orta büyüklükte bulgur çeşidir.

ç. (26a/3), (35b/2), (46b/3), (68a/7)

ç. + e (32b/5), (32b/7)

[= 6]

çirkin: Güzel olmayan.

ç. (68b/10)

[= 1]

çivile-: Çivilemek.

ç.-yeler (69a/10)

[= 1]

çizi̇: <Far. Şey.

ç. (3a/10)

[= 1]

çok: Miktarca fazla olan, çok.

ç. (9a/2), (11b/7), (16b/7), (20b/11), (35b/2), (36a/8), (42a/10), (43a/6), (44a/6), (45a/11), (49a/6), (50b/10), (52a/10), (53a/3), (54a/1), (61a/6), (63a/6), (65a/3), (66b/10), (69a/1), (70a/11), (70b/13), (70b/13), (70b/4), (73a/8), (73b/6), (73b/8), (74a/13), (74a/11), (75a/5), (75b/11), (75b/6), (75b/8), (76a/13)

ç. + dur (10a/5), (24a/5), (40b/9), (51a/6)

ç. + ı (45a/11), (45a/3)

ç. + ını (53a/4)

[= 39]

çökük: Çökmüş olan.

ç. (45a/2), (57b/10)

ç. + i (57b/2), (57b/5)

ç. + ini (57a/4)

[= 5]

çölmek(g): Çömlmek.

ç. (32b/8)

ç. + de (67b/10)

ç. + e (12b/11), (16a/10),

(21a/1), (21b/7), (28a/11),

(28b/11), (34a/8), (37b/11),

(75a/11), (76a/4)

[= 11]

çörek otı: 1. Dügün çiçeğigillerden,
çiçekleri sapının ucunda bulunan otsu
bir bitki, karacaot; (Nigella sativa).

ç. (20a/3), (24b/9), (38a/1)

[= 3]

çöz-: Çözmek.

ç.-esin (49a/11), (55a/1)

ç.-mek (47b/10)

[= 3]

çüb: < Odun, ağaç dalı, direk.

ç. (60b/9), (61a/9), (81b/1)

ç. + ı. çini̇ (80b/8)

[= 4]

çufta: bk. çifte

ç. + sı (57b/7)

[= 1]

çün: bk. çünkü

ç. (3a/11), (3a/6), (3b/2)

[= 3]

çünkü: <Far. Çünkü, ne zaman ki, vakta
ki.

ç. (10b/1), (8a/8), (8b/1)

[= 3]

çürü-: Çürümek, bozulmak.

ç.-miş (53a/1)

ç.-ye (59b/7)

[= 2]

çürük: Çürümüş olan.

ç. (49b/8), (52b/2), (57b/9)

ç. + ini (49b/11)

[= 4]

D

dā'im: bk. dā'imā

d. (5a/3), (8a/1)	(2a/5), (31a/2), (31b/3),
[= 2]	(31b/7), (31b/8), (32a/1),
dā'imā: <Ar. Daima, her zaman.	(32b/1), (32b/10), (32b/7),
d. (50a/4)	(33b/1), (33b/9), (34a/1),
[= 1]	(34b/2), (34b/4), (35a/1),
dahı: Dahi, bile, esasen, fakat, artık,	(35a/11), (35a/8), (35b/10),
aynen, üstelik, ise, o kadar, pek, hatta.	(35b/4), (36a/1), (36a/5),
d. (10b/8), (12b/9), (14a/5),	(36b/10), (36b/5), (36b/7),
(14a/7), (14b/5), (14b/9),	(36b/9), (37a/1), (37a/10),
(15a/1), (15b/10), (16a/5),	(37a/8), (37b/1), (37b/2),
(16b/1), (17a/11), (17b/2),	(37b/3), (37b/5), (38a/6),
(19a/11), (19a/4), (19b/10),	(38a/7), (38a/8), (38a/9),
(19b/10), (19b/5), (19b/5),	(38b/5), (3b/6), (3b/8), (3b/9),
(1b/8), (20a/5), (20a/8),	(40a/10), (40a/11), (40a/2),
(20b/3), (21a/7), (21b/2),	(40b/8), (40a/7), (40a/8),
(21b/5), (21b/5), (21b/8),	(40b/1), (40b/10), (40b/4),
(22b/9), (23a/11), (23a/7),	(40b/6), (40b/9), (42a/1),
(23b/8), (24b/6), (25a/10),	(42a/2), (42a/4), (41a/2),
(25a/5), (25a/8), (25b/1),	(41a/6), (41b/1), (41b/5),
(25b/1), (26a/4), (26b/10),	(41b/7), (42a/3), (42a/9),
(27a/10), (27a/2), (27b/4),	(42b/2), (42b/4), (43b/2),
(27b/9), (28a/1), (28a/1),	(43b/3), (43b/6), (44a/8),
(28a/3), (28b/3), (28b/8),	(44b/4), (45a/8), (45b/2),
(29a/5), (29b/1), (2a/10),	(45b/3), (46a/10), (46a/3),

(47a/10), (47a/7), (47a/9),
(47b/10), (47b/4), (48a/1),
(48a/11), (48a/9), (48b/2),
(49a/6), (49b/11), (49b/5),
(49b/6), (49b/7), (4a/5),
(50a/2), (50b/10), (51a/6),
(52a/11), (52a/11), (52a/3),
(52a/5), (52b/1), (52b/6),
(52b/7), (53a/11), (53b/10),
(53b/2), (54a/3), (54b/9),
(55a/2), (56a/2), (56a/3),
(56b/5), (56b/9), (57a/1),
(57a/10), (57a/10), (57a/11),
(57a/11), (57b/10), (57b/8),
(58a/10), (58a/4), (58a/7),
(58b/1), (58b/10), (59a/11),
(59a/7), (59b/3), (5b/3), (5b/4),
(60b/4), (60b/6), (61a/2),
(61b/2), (62b/2), (62b/2),
(62b/3), (62b/3), (62b/8),
(63a/6), (63a/7), (66a/10),
(66a/6), (66a/8), (66b/8),
(68a/9), (68b/1), (69a/1),
(69b/3), (70a/13), (70a/13),

(70a/3), (70a/5), (70a/6),
(70b/5), (70b/8), (73b/9),
(78b/8)

d. + ye (12b/4)

[= 209]

dāhil: <Ar. İçeri, dahil olan, katılmış.

d. (63b/11)

[= 1]

daķıķa : Bir tür bitki.

d. (80a/6), (80b/2), (81a/5),
(82a/5)

d. + ı ħas (80b/8)

[= 5]

damak: Ağız boşluğunun üstünü tavan
gibi kuşatan kısım.

d. (58b/3)

[= 1]

dāne: <Far. Tohum, tanecik.

d. (16b/4), (35a/10), (54a/9),
(62b/11), (78a/8)

d. + sin (66b/11)

[= 6]

dāne-çadır: <Ar. Daneçadır; çadırıuşağı
otu ve bundan elde edilen zamk;
(Dorema ammoniacum)

d. (62b/11)

[= 1]

danış-: Danışmak, fikir almak.

d.-a (53a/8)

d.-asın (53a/10)

[= 2]

dārcīnī: <Far. Tarçın; (Cinnamomum).

d. (12b/9), (13b/10), (14b/1),

(16b/4), (19a/7), (19b/2),

(21a/3), (21b/1), (21b/8),

(22b/9), (23b/2), (24b/10),

(25b/6), (26a/7), (27b/2),

(35b/10), (35b/8), (36a/6),

(75a/6), (82a/1)

[= 19]

dār-ı fulful: <Far. + Ar. Baş biberi,
uzun biber; (Piper longum).

d. (13b/10), (16b/4), (24a/7),

(26a/8), (26b/8), (27a/11),

(28b/9)

[= 7]

daş: Taş.

d. (75a/11)

[= 1]

datlu: Tatlı.

d. (71a/9), (72b/1), (73a/8),

(78a/11), (78a/3)

d. + sı (71b/6), (71b/8), (72a/6),

(72b/13)

d. + sın (71b/4)

d. + yıla (73b/7)

[= 11]

davşan: Tavşan.

d. (70a/4)

[= 1]

dē-: Demek, söylemek.

d.-di (3b/4), (3b/6), (3b/8)

d.-düğümüz (63a/9), (64b/11)

d.-dükleri (38b/4)

d.-düklerümüze (22a/10)

d.-dükse (42b/1)

d.-mişlerdür (47a/3)

d.-müşler (14b/1)

d.-nildi (31a/7)

d.-nilen (12b/8), (20b/4),
(22b/6), (23b/7), (30b/5),
(31a/6)

d.-nilenden (19b/9)

d.-nür (45b/1), (59a/4)

d.-r (2b/6), (49a/7)

d.-rdi (50b/9)

d.-rler (10a/3), (20a/4), (20a/6),
(20a/7), (22a/10), (22a/11),
(22b/1), (25b/5), (29a/4),
(36a/11), (38a/10), (44a/11),
(44b/1), (44b/2), (44b/3),
(44b/6), (44b/7), (53a/7),
(60b/7), (63b/10), (65a/1),
(65a/11), (66b/2), (66b/8),
(67b/4), (68b/10), (78b/3)

d.-rlerse (78b/8)

d.-rse (3b/6)

d.-rsevüz (23b/8)

d.-vüz (15b/1)

d.-yecegümüz (16a/6), (18a/1)

d.-yelüm (32b/4)

d.-yevüz (9a/7), (15a/4)

d.-yü (42a/6), (42a/8), (4a/1),
(4a/2), (9b/11)

[= 62]

def: <Ar. Savmak, def etmek.

d. (12b/8), (13b/4), (15a/10),
(17b/7), (19a/3), (20a/11),
(23b/11), (26b/4), (28a/8),
(47b/8), (61a/1), (6a/9),
(6b/10), (6b/7), (75b/5)

d. + i (6b/3), (23b/10)

d. + in (3b/5)

d. + ine (12b/6), (13b/2),
(15a/9)

d. + ten (30a/7)

d. + üñ (15a/8)

[= 23]

defne: <Gr. Yaprakları güzel kokulu
olan, genellikle Akdeniz ikliminde
yetişen bir ağaç türü.

d. (82a/3)

[= 1]

deg-: Aralık kalmayacak kadar yaklaşip
dokunmak, temas etmek.

d.-meye (50a/4)

[= 1]

degin: Değın, kadar.

d. (29a/5), (31a/2), (32b/6),
(32b/10), (53b/6), (74a/11),
(76b/10)

d. + dür (33a/11)

[= 8]

degirmen: Değirmen.

d. + ine (26a/6)

[= 1]

degirmi: Değirmi, yuvarlak.

d. (39b/7), (40a/6)

[= 2]

degişdür-: Değıştirmek.

d.-eler (63b/7)

[= 1]

degiştür-: bk. değışdür-

d.-e (62b/8)

[= 1]

degül: Değil.

d. (18a/7), (22b/2), (39a/6),
(48b/7), (48b/7), (52b/3),
(5b/9), (9b/11)

d. + dür (44a/10), (55a/5),
(55a/6)

[= 11]

degür-: Değdirmek.

d.-meyesin (58a/11)

d.-üb (32b/6)

[= 2]

del-: Delmek.

d.-esin (64a/4)

d.-mek (68a/7)

d.-sün (50a/2)

[= 3]

delin-: Delinmek.

d.-medük (26b/6)

[= 1]

delük(g): Delik.

d. (63b/4), (68a/8)

d. + çe (68a/11)

d. + e (68a/9)

d. + i (63b/1)

[= 5]

delüklü: Delikli.

d. (64a/8), (64a/9)

[= 2]

dem: <Ar. Kan.

d. (15a/10), (18b/1), (5a/6), (5a/6)

d. + inde (21a/6), (23b/5),

(24a/10), (24b/4), (25a/1),

(25a/11), (26a/4), (26b/1),

(26b/11), (27b/4), (31b/1),

(31b/8), (32a/1), (32a/5),

(32b/11), (34b/2), (34b/7),

(36a/3), (36b/10), (36b/5),

(36b/7), (37a/4)

d. + inden (21b/11), (25b/7)

d. + isi (27b/7)

[= 29]

demevî: <Ar. Kanlı, kanı çok olan, mizacı kanın hakim olduğu bir vücut yapısının özelliklerini taşıyan.

d. (22b/1)

[= 1]

demevîyye: <Ar. Kanla ilgili, kanlı.

d. + den (9b/9)

[= 1]

demmü'l ahkan: <Ar. Kanla bulaşmış, kana bulanmış.

d. (62b/6)

[= 1]

demregü: Temriye hastalığı, bir tür cilt hastalığı.

d. (65b/7), (66a/8)

d. + ye (70b/7)

[= 3]

demren: Diken.

d. + degi (76b/1)

d. + i (41b/3), (42a/2)

d. + leri (41b/5)

d. + lerin (41a/7), (8a/5)

d. + üñ (41b/4)

[= 7]

demür dikenî: Demir dikenî, sürünücü ve sarı çiçekli bir bitki; (Tribulus terrestris). Krş. hasek.

d. + (25a/3), (33a/10), (33a/7),

(33b/1), (33b/3)

d. + inden (25b/4), (33b/6)

[= 7]

demür: Demir.

d. + i (64a/5)

d. + ile (57b/11), (58a/8),

(64a/4)

d. + ler (57a/8)	[= 1]
d. + leri (57a/7)	depren-: Hareket etmek, kıpırdamak,
d. + lerini (57a/6)	titremek.
d. + lerün (57b/3)	d.-e (38b/5)
[= 8]	d.-esin (41b/10)
demürcü: Demircik.	[= 2]
d. + le (68b/1)	derece: <Ar. Bir süreç içindeki
denk: Dek, denk, eşit, uygun.	durumlardan her biri, basamak, aşama,
d. (14a/2), (15b/3), (22b/10),	rütbe, mertebe.
(23b/2), (25a/9), (26a/9),	d. + de (70b/6)
(26b/8), (27b/10), (27b/8),	[= 1]
(31b/11), (31b/4), (33b/10),	deri: Deri.
(34a/11), (34b/7), (35a/3),	d. + nün (64a/7)
(35a/5), (35a/8), (35b/1),	d. + si (11b/11), (44b/3),
(35b/8), (36a/2), (36a/6),	(54b/11)
(36b/6), (37a/6), (37b/10),	d. + sinden (29b/9)
(38a/1)	[= 4]
d. + çe (34b/9)	derin: Yüzeyden aşağıya doğru çok
[= 26]	mesafesi olan; mecazen, anlamı veya
deniz: Deniz.	etkisi yoğun.
d. (65a/5), (78b/11)	d. (39b/8), (40a/9), (40b/2), (53b/8)
[= 2]	[= 4]
depe: Tepe, başın üst bölümü.	derleme: Terleme.
d. + de (57a/11)	d. (47a/7)

[= 1]

deryā: <Far. Deniz, büyük su kütlesi;
mecazen, enginlik veya genişlik.

d. + i yakīn (2a/9)

d. + y1 ‘ummāndur (38a/9)

[= 2]

deş-: Deşmek, oymak.

d.-er (56b/1)

d.-meye (54a/8)

[= 2]

deşti: <Far. Bitki bozkırlarda yetişen
otları veya çöl bitkisi.

d. (29b/7)

[= 1]

deşüg: Delinmiş olan.

d. + i (39a/7), (39a/7), (39a/8)

[= 3]

deve: Deve, cemel.

d. (29b/10), (70a/4)

[= 2]

devlet: <Ar. Büyüklük, mevki,
mutluluk.

d. (1b/5), (4b/11)

[= 2]

devletehü: <Ar. O devlet.

d. (5a/2), (5a/9)

[= 2]

dévşir-: Devşirmek, oymak.

d.-üb (64b/2)

d.-ür (52b/1)

[= 2]

dévşirül-: Devşirilmek, oyulmak.

d.-diyse (51b/8)

[= 1]

dévşür-: bk. devşir

d.-üb (27b/9)

[= 1]

dırnağ: Tırnak.

d. (66b/3)

d. + a (66b/6)

d. + ları (43a/9)

[= 3]

dib: Dip.

d. + i (66b/4)

d. + in (33b/1)

d. + inden (33b/3)

d. + ini (66b/3), (76b/4)

[= 5]

dicle: Dicle ırmağı.

d. (39a/10)

[= 1]

did-: Lif lif ayırıp kabartmak.

d.-esin (54a/2)

[= 1]

diftük: <Far. Tiftik. Keçi kılından elde edilen ince ve yumuşak lif; aynı zamanda, bu liflerden yapılan kumaşın adı.

d. + den (29b/6)

[= 1]

diger: <Far. Başka, özge, öteki, öbür.

d. (31b/10), (69a/1), (76a/3),
(77a/11), (77a/13), (77a/8)

[= 6]

diger: bk. diger

d. (76b/3)

[= 1]

dik-: Dikmek.

d.-düm (39b/4)

d.-ecek (13b/1)

d.-esin (40a/11), (40a/9),
(40b/1), (59a/2)

[= 6]

dikdür-: Diktirmek.

d.-e (29b/9)

d.-esin (40a/2)

[= 2]

dikil-: Dikilmek.

d.-icek (40a/2)

[= 1]

dikiş: İğne ve iplik kullanarak kumaş, deri gibi malzemeleri birleştirme işlemi.

d. (57a/11)

[= 1]

dikren: Genellikle uzun bir sap ve ucunda üç veya dört diş bulunan bir tarım aletidir.

d. (41b/10)

[= 1]

dil: Ağız boşluğunda yer alan, tat duymaya, besinleri ağız içinde evirip çevirmeye, yutmaya ve sesleri çıkarmaya yarayan etli, uzun ve hareketli organ.

d. + dür (5b/11), (5b/7)

d. + i (12a/4), (14a/4), (20a/3), (35a/10), (53b/5) [= 7]	[= 13]
dile-: Dilemek, istemek.	dīn: <Ar. Din, inanç sistemi, ibadet ve ahlaki kurallar bütünü.
d.-rseñ (64b/10), (64b/9)	d. (2a/8)
d.-se (13a/8), (27a/1)	[= 1]
d.-ye (43a/2), (50b/1)	dirāz: <Ar. Uzunluk, uzun olma durumu, genişlik.
d.-yesin (56a/6), (57b/2)	d. (44a/5)
d.-yicek (23a/2) [= 9]	[= 1]
dileg: Dilek, istek.	dirhem: <Ar. Okkanın dört yüzde birine eşit eski bir ağırlık ölçüsü birimi (3,2075 gr.).
d. + i (28a/6) [= 1]	d. (12b/10), (12b/10), (13a/3), (13b/10), (13b/10), (14b/2), (14b/2), (14b/6), (15b/4), (15b/5), (15b/6), (15b/9), (16b/4), (16b/4), (16b/5), (17b/4), (19a/7), (19b/3), (19b/3), (20a/3), (20a/3), (20a/3), (20a/4), (20b/9), (21a/11), (21a/11), (21a/3), (21a/4), (21a/4), (21a/6), (21b/1), (21b/1), (21b/10), (21b/3), (21b/9), (21b/9),
dilkü: Tilki.	
d. (82a/3)	
d. + si (29b/7) [= 2]	
dimāg: <Ar. Beyin.	
d. (4a/3), (10b/7), (23b/11), (24a/1), (75a/9)	
d. + a (74b/13), (74b/6), (74b/8), (75a/10), (75b/11)	
d. + ı (14a/4), (27a/5)	
d. + ından (10b/2)	

(22a/1),	(22b/10),	(22b/8),	(35a/3),	(35a/4),	(35a/4),
(22b/9),	(23a/11),	(23a/8),	(35a/4),	(35a/7),	(35a/8),
(23a/9),	(23b/1),	(23b/2),	(35a/9),	(35b/10),	(35b/3),
(23b/2),	(24a/11),	(24a/11),	(35b/8),	(35b/8),	(36a/11),
(24a/6),	(24a/7),	(24a/7),	(36a/2),	(36b/1),	(36b/1),
(24a/8),	(24a/8),	(24b/1),	(37a/11),	(37a/2),	(37b/1),
(24b/10),	(24b/11),	(24b/3),	(37b/10),	(38a/1),	(38a/2),
(25a/11),	(25a/2),	(25a/8),	(46b/1),	(46b/2),	(46b/2),
(25a/9),	(25b/4),	(25b/5),	(46b/3),	(48a/2),	(48a/2),
(25b/6),	(25b/6),	(25b/7),	(51b/3),	(51b/3),	(51b/4),
(25b/8),	(26a/10),	(26a/2),	(60a/11),	(60a/4),	(60a/4),
(26a/8),	(26a/8),	(26a/8),	(60a/5),	(60a/5),	(60a/6),
(26a/9),	(26a/9),	(26b/11),	(60a/6),	(60a/6),	(60a/7),
(26b/6),	(26b/7),	(26b/7),	(60b/10),	(60b/10),	(60b/10),
(27a/11),	(27b/1),	(27b/1),	(60b/11),	(60b/11),	(60b/8),
(27b/1),	(27b/2),	(27b/2),	(60b/8),	(60b/8),	(60b/9),
(27b/7),	(27b/8),	(28a/4),	(60b/9),	(60b/9),	(60b/9),
(28a/4),	(28b/1),	(28b/10),	(61a/10),	(61a/10),	(61a/10),
(28b/2),	(31b/10),	(31b/11),	(61a/11),	(61a/8),	(61a/8),
(31b/11),	(31b/3),	(31b/4),	(61a/9),	(61a/9),	(61a/9),
(31b/4),	(31b/7),	(31b/7),	(61a/9),	(61b/3),	(61b/3),
(31b/8),	(31b/9),	(31b/9),	(61b/4),	(61b/4),	(61b/4),
(32a/3),	(32a/4),	(33a/9),	(61b/5),	(61b/5),	(62b/11),
(33b/10),	(34b/5),	(35a/11),	(62b/11),	(62b/11),	(62b/5),

(62b/6),	(62b/6),	(62b/6),	(79a/6),	(79a/7),	(79a/7),
(63b/3),	(63b/3),	(63b/3),	(79a/7),	(79a/7),	(79b/2),
(65a/4),	(65a/7),	(65a/7),	(79b/2),	(79b/2),	(79b/2),
(65a/8),	(65b/10),	(65b/10),	(79b/3),	(79b/3),	(79b/3),
(65b/11),	(65b/11),	(66a/3),	(79b/3),	(79b/4),	(79b/7),
(68a/3),	(68a/4),	(68b/3),	(79b/7),	(79b/7),	(79b/8),
(68b/3),	(68b/3),	(68b/3),	(79b/8),	(79b/8),	(80a/2),
(68b/4),	(68b/4),	(68b/4),	(80a/2),	(80a/2),	(80a/2),
(68b/4),	(68b/4),	(68b/5),	(80a/3),	(80a/3),	(80a/3),
(68b/5),	(68b/5),	(68b/5),	(80a/3),	(80a/6),	(80a/6),
(68b/6),	(69a/2),	(69a/2),	(80a/6),	(80a/6),	(80a/8),
(69a/2),	(69a/3),	(69a/3),	(80a/8),	(80a/8),	(80a/8),
(69a/4),	(69a/7),	(69b/4),	(80a/8),	(80b/1),	(80b/2),
(74b/5),	(75a/4),	(75a/4),	(80b/2),	(80b/2),	(80b/4),
(76a/13),	(76b/3),	(77a/12),	(80b/4),	(80b/5),	(80b/8),
(77a/12),	(77a/9),	(77b/1),	(80b/8),	(80b/8),	(81a/1),
(77b/1),	(77b/3),	(77b/3),	(81a/1),	(81a/1),	(81a/1),
(78a/1),	(78a/10),	(78a/10),	(81a/2),	(81a/2),	(81a/2),
(78a/2),	(78a/2),	(78a/3),	(81a/2),	(81a/3),	(81a/3),
(78a/6),	(78a/7),	(78a/7),	(81a/5),	(81a/5),	(81a/5),
(78a/9),	(78b/3),	(78b/3),	(81a/5),	(81a/5)	
(78b/4),	(78b/6),	(78b/9),	d. + den	(73b/4),	(73b/5)
(78b/9),	(79a/2),	(79a/2),	d. + ine	(22b/7),	(23a/3),
(79a/2),	(79a/3),	(79a/6),	(34b/10)		

d. + ini (23b/5)	doksan: Doksan sayısı.
[= 321]	d. (61b/4)
dirsek: Dirsek.	[= 1]
d. (45b/6)	doğun-: Dokunmak.
[= 1]	d.-d1 (53b/1)
diş: Diş.	[= 1]
d. + e (71a/6), (74b/8)	doğundur-: Dokundurmak.
d. + i (12a/1), (12a/3), (68a/1)	d.-d1 (32a/11)
d. + leri (58b/10), (58b/8),	[= 1]
(59a/5)	dokuz: bk. dokuz
[= 8]	d. (67b/4)
ditre-: Kaslar hızlı küçük kasılmalarla	[= 1]
sarsılmak.	doğuzuncı: Dokuz sayısının sıra sıfatı,
d.-r (13a/9)	sırada yeri sekizinciden sonra,
d.-ye (52b/8)	onuncudan önce olan.
[= 2]	d. (7a/1)
diz: Diz.	[= 1]
d. + inden (52a/4)	doldur-: Doldurmak.
d. + leri (13a/9)	d.-alar (69a/11)
d. + lerin (31a/3)	[= 1]
[= 2]	domalan: Yüksek yerlerde, dağlık
doğra-: Doğramak.	alanlarda yetişen ve genellikle keçilerin
d.-yalar (75a/3), (75a/4)	besin kaynağı olan ot.
[= 2]	d. (73a/9)

[= 1]	(21a/10), (21a/6), (21a/9),
doy-: Doymak.	(23a/1), (24b/11), (24b/7),
d.-maz (50b/10)	(26a/11), (26a/3), (26b/9),
[= 1]	(27b/10), (28a/2), (28a/4),
dög-: Dövmek, ezmek.	(28a/4), (30b/6), (31b/7),
d.-e (31b/1), (31b/5)	(32a/5), (32b/5), (32b/7),
d.-eler (78b/12)	(33a/9), (34b/1), (34b/8),
[= 3]	(35b/2)
dögül-: Dövülmek, ezilmek.	d.-eler (31a/11), (65a/7),
d.-en (68a/10)	(65b/11), (66a/1), (77b/12)
d.enüñ (30b/8)	d.-üb (24b/1), (27a/1), (35a/9),
d.-miş (16a/4), (17b/2),	(36a/2), (37a/3), (69a/8),
(28b/10), (33b/11), (33b/6),	(75a/11)
(69a/7), (76b/13), (78a/6),	d.-ün (68b/1)
(78b/10), (78b/4)	[= 45]
d.-mişdür (78b/9)	dökül-: Dökülmek.
[= 11]	d.-ür (45a/7)
dök-: Dökmek. Sıvı veya tane halindeki	[= 1]
şeyleri bulundukları yerden başka bir	dön-: Dönmek, dönüşmek.
kaba veya yere boşaltmak.	d.-di (48a/3)
d.-dükden (25a/10)	d.-dügin (72a/4), (72b/4)
d.-e (12b/10), (14a/1), (14b/2),	d.-e (31b/10), (32b/8)
(15b/10), (15b/6), (16b/5),	
(16b/7), (17b/2), (19a/6),	

d.-er (70a/10), (71a/12),
(71b/1), (72a/7), (72b/13),
(73b/1)
d.-esin (40a/1), (59a/2)
d.-meye (43b/3)
d.-ünce (32b/5)
[= 15]
dönder-: bk. döndür-
d.-e (30b/8)
[= 1]
döndür-: Döndürmek.
d.-e (20a/1), (20a/1)
d.-ür (73a/2), (74b/13)
[= 4]
dönme: Dönme durumu.
d. + si (64a/1)
[= 1]
dörder: Dört sayısı.
d. (24a/11), (24a/6), (27b/1),
(65a/6) (78a/7), (78b/3)
[= 6]
dördünci: Dört sayısının sıra sıfatı,
sırada yeri üçüncüden sonra, beşinciden
önce olan.

d. (6a/7), (7b/3), (14b/7),
(29b/5), (39a/8) (42a/7),
(43a/3), (43a/9), (43b/1),
(74b/5)
[= 10]
dört: Dört sayısı.
d. (12a/10), (13a/1), (19b/10),
(20a/3), (25b/6), (39a/7),
(41b/4), (41b/9), (46b/4),
(46b/6), (51a/3), (54b/1),
(57a/6), (58a/7), (58a/8),
(60a/5), (60a/6), (60a/6),
(60a/7), (62b/6), (62b/8),
(63a/4), (63b/3), (64b/1),
(65b/11), (69a/10), (69a/7),
(78a/1), (80a/8), (9a/9), (9b/8)
d. + dür (10b/7)
d. + ine (65b/6), (66a/4)
[= 34]
döşeg: Döşek.
d. + e (73b/7)
[= 1]
dur-: Durmak.

d.-a (55b/2), (58a/4), (62b/9),
(63a/2), (63a/2), (66a/1),
(69a/5)

d.-asın (40a/8)

d.-urlar (4a/9)

[= 9]

durak otı: Yüksek ve dayanıklı, sert yapılı bir bitki türü. Genellikle, kurak ve rüzgârlı yerlerde yetişir ve sağlam bir yapıya sahiptir.

d. (78b/4)

[= 1]

durı: Temiz, berrak, bulanık olmayan; sade, doğal ve etkileyici bir güzelliğe sahip olan.

d. (32b/8)

[= 1]

dut-: Tutmak.

d.-a (29a/10), (32b/10), (35a/7),
(35b/11), (38a/7), (43b/1),
(57a/6), (60a/1)

d.-acağ (54a/1)

d.-alar (60b/7)

d.-ar (75b/4)

d.-asın (39b/10), (64a/3)

d.-maya (57b/8)

d.-maz (53b/5)

[= 15]

dutıl-: Tutulmak.

d.-a (53b/5)

[= 1]

dutul-: bk. dutıl-

d.-ı (30b/1), (30b/2)

[= 2]

du‘ā: Allah’a yalvarma, bir şeyin olmasını veya olmamasını isteme, yakarış, niyaz.

d. + yıla (5b/4)

d. + yı (1b/8)

[= 2]

dübür: <Ar. Hayvanların ve insanların arka kısmındaki bölgeyi ifade eden eski bir terim.

d. + ine (28b/5)

[= 1]

dükeli: Hep, cümle, hepsi.

d. (20b/5), (67a/6), (70a/1),
(70a/3), (75a/3), (75b/2),
(77b/11)

d. + since (28a/10)

[= 8]

dünyā: <Ar. Dünya, yeryüzü, insanın yaşadığı gezegen; aynı zamanda, tüm maddi varlıkların oluşturduğu ortam.

d. (2a/8)

[= 1]

dürild-: Bir şeyi bükmek, dürmek, sarıp katlamak.

d.-e (37b/2)

[= 1]

dürişen: Uğraşıp gayret etmiş, çalışıp çabalamış olan.

d. + ler (5b/10)

[= 1]

dürlü: Türlü, çeşitli.

d. (33b/1), (33b/9), (34b/4),
(35a/11), (35a/8), (36a/1),
(36a/5), (36b/5), (37a/1),
(37a/10), (37a/8), (3a/9),
(41a/6), (42a/2), (45b/4),

(45b/4), (50b/5), (53b/6),
(55b/4), (55b/4), (64b/4),
(64b/4), (9a/9), (9b/8)

d. + dür (70a/9)

d. + si (72a/10)

[= 26]

dürr: <Ar. Kuru, sert, sağlam; nadir ve değerli şeyleri tanımlamak için kullanılan bir terim.

d. (3a/11)

[= 1]

dürt-: Dürtmek.

d.-e (16a/2), (31b/10), (31b/2),
(31b/8), (32a/1), (32a/5),
(33a/10), (33b/3), (33b/4),
(33b/4), (33b/7), (34a/1),
(34a/4), (34b/11), (34b/3),
(35a/1), (35b/10), (35b/11),
(36a/4), (36a/9)

d.-eler (66a/1), (66a/2), (66a/5),
(66b/7), (67b/2), (67b/2),
(68a/7), (7b/1)

d.-esin (37b/4), (62a/5), (63a/1)

[= 32]

dürten: Dürtmüş olan.

d. + ler (65a/10)

[= 1]

dürüst: <Far. Doğruluktan ayrılmayan,
özü sözü bir, mert, doğru

d. (38a/5), (38a/6), (40a/5),

(44a/10)

[= 4]

düş-: Düşmek.

d.-dük (53a/11)

d.-e (44b/9), (59b/7)

d.-er (66b/7)

d.-erse (55b/8)

d.-mekden (44a/8), (63a/7)

d.-mez (59b/8)

[= 8]

düz: Düz, eğri olmayan.

d. (38a/11), (39b/6), (51a/4)

[= 3]

düz-: Yapmak, tertip etmek.

d.-esin (59b/11), (62a/1)

d.-mek (3b/2)

[= 3]

E

e'l-melik: <Ar. Hükümdar.

e. (25a/3)

[= 1]

e'üzübillāhi'l-'azīm: <Ar. "Büyük olan
Allah'a sığınırım" anlamında bir dua
ifadesidir.

e. (9b/4)

[= 1]

ebāgümece: Ebegümecegillerden, mor
renkli çiçekleri ilaç, yaprakları sebze
olarak kullanılan, kendiliğinden yetişen
çok yıllık bir bitki. (Malva sylvestris).

e. (78a/7), (78b/1)

[= 2]

ebruşım: bk. ebruşüm

e. + ı (26b/8)

[= 1]

ebruşüm: <Far. İpek iplik, ibrişim.

“ebruşüm”

e. (26b/6)

[= 1]

ebū kırāt: <Ar. Meşhur bir hekim.

e. (40b/7), (44b/5), (47b/11),

(57b/8)

[= 4]

ebū: <Ar. Künye olarak kullanılan Arapça isim tamlaması şeklindeki özel isimlerin veya deyim niteliğindeki bâzı tamlamaların başında aldığı şekil.

e. (11a/3), (38a/4), (46a/4)

[= 3]

ebū alī sinān: <Ar. Bilim adamı.

e. (40b/4), (42a/10), (43b/10),
(45a/10), (46a/6), (47b/9),
(48a/1), (49a/6), (52a/9),
(52b/5), (54a/3), (56b/5),
(57a/2), (64b/1)

[= 14]

ecel: <Ar. İnsan veya diğer canlıların ölüm zamanı, kaderde belirlenen ölüm süresi.

e. + e (10b/6), (18b/7)

[= 2]

ecma'īn: <Ar. İslam hukukunda, alimlerin bir konuda fikir birliğine varması, topluca kabul edilen görüş veya karar.

e. (2a/8)

[= 1]

eczā: <Ar. Kimya yoluyla elde edilen, ilaç yapımında ve sanayide çeşitli işlerde kullanılan birleşiklerin ortak adı.

e. (60a/3), (60b/8), (61b/3),
(67b/8), (68b/2), (69b/3)

e. + lara (60b/5)

e. + ları (60a/7), (68a/2),
(68b/7)

e. + sı (62b/10), (63b/2)

e. + yı (61b/6), (69a/6)

[= 14]

éd-: Etmek, yapmak.

e.-e (12a/8), (13a/1), (13b/11),
(14a/1), (16a/2), (16a/3),
(16b/1), (17a/4), (17b/4),
(17b/8), (18a/3), (18a/6),
(19b/1), (19b/4), (20b/3),
(21a/5), (21a/9), (21b/1),
(21b/10), (21b/5), (21b/7),
(22a/3), (22b/11), (22b/3),
(22b/4), (23b/3), (23b/6),
(24a/9), (24b/11), (24b/4),
(24b/5), (24b/7), (25a/1),

(25a/1), (25a/6), (25b/6),
(26a/11), (26a/3), (26a/4),
(26b/1), (26b/11), (26b/8),
(27b/11), (27b/3), (27b/3),
(27b/4), (27b/8), (28a/11),
(28a/2), (28a/2), (28a/5),
(29a/2), (30b/6), (30b/8),
(31a/10), (31b/11), (31b/3),
(32a/10), (32a/3), (32a/7),
(32b/1), (33a/11), (33a/8),
(33b/1), (33b/10), (33b/5),
(33b/9), (34a/11), (34a/3),
(34b/7), (35a/5), (35a/10),
(35a/11), (35b/1), (35b/11),
(35b/4), (35b/9), (36a/11),
(36a/6), (36a/7), (36b/10),
(36b/11), (36b/5), (36b/6),
(37a/11), (37a/4), (37a/9),
(37b/10), (37b/9), (38a/2),
(38b/1), (38b/3), (38b/4),
(41a/10), (41a/9), (41b/1),
(41b/2), (42b/1), (45a/10),
(47b/8), (49a/4), (50b/3),
(50b/8), (53a/8), (57b/11)

e.-ecek (24a/5), (77a/2)
e.-eler (10b/5), (20a/4), (22a/5),
(22a/7), (31a/9), (33a/2),
(35a/7), (36a/3), (5b/2), (5b/4),
(61a/10), (61a/3), (61b/1),
(62b/1), (63b/1), (63b/4),
(65a/4), (65a/9), (65b/9),
(67a/7), (67b/8), (68a/6),
(68a/8), (69a/6), (69b/2),
(69b/3), (73a/5), (76a/6),
(77a/10), (77a/11), (77a/13),
(77a/13), (77a/13), (77a/7),
(77b/10), (77b/4), (77b/5),
(7a/10), (7a/5), (7a/5), (7a/8)
e.-elüm (44a/5), (45a/1),
(45b/11), (50a/11), (64b/5),
(77a/8), (8a/10)
e.-emez (15a/6)
e.-en (40a/4)
e.-er (12b/7), (12b/7), (12b/8),
(13a/11), (13b/4), (13b/4),
(15a/10), (17b/7), (18a/5),
(18b/4), (19a/3), (20a/10),
(20a/11), (20b/1), (23a/5),

(23b/11), (24a/1), (24a/2),
(26b/4), (27a/5), (27a/6),
(27a/7), (28a/8), (30a/5),
(33a/7), (33b/9), (34a/5),
(36a/10), (39b/5), (41a/8),
(42a/9), (42b/10), (42b/6),
(43a/10), (43a/5), (43b/10),
(52b/4), (53b/3), (56a/2),
(57a/4), (58b/2), (59b/4),
(61b/10), (63b/9), (6a/11),
(6a/4), (6a/5), (6a/8), (6a/9),
(6b/11), (6b/2), (6b/3), (6b/7),
(70b/7), (71a/9), (71b/11),
(71b/13), (71b/13), (71b/13),
(71b/13), (71b/4), (72a/1),
(72a/13), (72b/1), (72b/11),
(72b/2), (72b/5), (73a/12),
(73a/4), (73a/4), (73a/4),
(73a/6), (73b/13), (73b/5),
(74a/1), (74a/12), (74a/13),
(74a/13), (74a/8), (74b/13),
(74b/2), (74b/4), (74b/4),
(74b/4), (74b/5), (74b/5),
(74b/6), (74b/8), (75a/9),

(75b/3), (75b/3), (75b/4),
(75b/5), (75b/7), (76a/8),
(77b/7), (77b/8), (8a/4), (8a/6),
(8a/8)
e.-erin (42a/8)
e.-erler (41a/9), (57a/2),
(77a/3), (9b/11)
e.-ermiş (22a/5)
e.-erse (19b/9), (20b/2),
(23a/5), (7b/2)
e.-ersevüz (77b/5)
e.-ersin (40b/10)
e.-esin (38b/11), (40a/3),
(41a/6), (41a/7), (42a/4),
(42b/9), (42b/9), (46b/4),
(46b/5), (47a/9), (47a/9),
(48b/2), (49b/4), (51a/10),
(51a/6), (51b/11), (52a/8),
(52b/10), (52b/3), (53b/2),
(53b/9), (54a/3), (54b/4),
(54b/7), (54b/9), (55a/1),
(55b/11), (56a/11), (56b/5),
(57a/3), (57a/4), (57a/6),
(57a/9), (57b/2), (58a/2),

(58a/5), (58a/9), (58b/1),
(58b/11), (59a/4), (60a/2),
(62a/2), (62a/5), (62b/10),
(62b/4), (63a/1), (63a/10),
(63a/8)
e.-esinkim (58a/6)
e.-esiz (3b/6)
e.-etururlar (76a/7)
e.-evüz (42b/3), (42b/4)
e.-müşler (8a/11)
e.-üb (19a/8), (1b/4), (21b/10),
(22a/4), (24a/5), (24b/8),
(27b/2), (27b/7), (31b/10),
(35b/4), (37b/6), (3a/7), (3a/8),
(3b/10), (47a/8), (4a/1),
(50b/6), (51a/8), (5b/2),
(61a/1), (68b/6), (68b/7),
(68b/9), (69b/5), (6b/6), (8a/9),
(8b/8), (9a/11)
e.-übdurur (41a/1)
e.-übdururam (51a/5)
e.-übdururın (52a/11)
[= 354]

édici: Yapıcı.

e. + ler (9a/2)

[= 1]

édin-: Edinmek.

e.-e (29a/3), (29a/3), (32a/7),
(77b/6)

e.-se (29a/5)

[= 5]

edviye: <Ar. İlaç, ilaçlar.

e. + leri (76a/8), (77a/2),
(77b/5)

e. + yile (76a/10)

[= 4]

edviyye: bk. edviye

e. (40b/3), (49b/10), (54a/1),
(59a/3)

e. + ce (13a/1), (14b/3), (15b/6)

e. + dür (34a/3)

e. + yile (9b/3), (10b/5), (58a/2)

e. + i şarfı (22b/4)

e. + ler (38b/7), (38b/8),
(38b/9), (51b/2), (7a/7), (7b/5),
(7b/8), (8a/2)

e. + lerde (37a/5)

e. + leredur (31a/8)

e. + leredür (36a/10), (37b/8)

e. + lerdendür (35b/7)

e. + leri (38b/6), (41a/1), (6a/5)

e. + leridür (6a/6)

e. + lerünj (7a/11),
(7a/9), (7b/10)

e. + si (54a/2)

e. + yi (40a/8)

e. + yile (32a/6), (33a/4),
(52b/1), (58a/5), (76a/9)

[= 38]

ef'āl: <Ar. Yapılan eylemler, işlerin şekli veya türü; gramatikal olarak fiil köklerinin aldığı özel şekiller.

e. (6a/9)

e. + e (18a/8)

e. + i 6b/1), (6b/11), (19a/3),
(22a/8), (24a/3), (28a/8)

e. + ine (8b/9)

[= 9]

efāzallāhū: <Ar. "Allah daha fazlasını ihsan etsin" anlamında bir dua veya dilek ifadesi. Genellikle, birine teşekkür

ederken veya ona iyilik dilerken kullanılır.

e. (2b/7)

[= 1]

eflāc: <Ar. Felç, felç olmuş durum.

e. (9a/9), (20b/7)

e. + ı (19a/2)

e. + ın (6a/9)

[= 4]

eflāk: Osmanlı döneminde kullanılan yer ismidir.

e. (63b/3)

[= 1]

eflātūn: <Gr. Platon veya Eflatun Antik Yunan filozofu ve bilgesidir.

e. (33a/5), (33a/7), (39a/6)

e. + dan (15b/2)

[= 4]

eflātūn: bk. eflātūn

e. (11a/1), (20a/9)

e. + dan (27a/10)

[= 3]

eftimūn: <Gr. Eftimon, bağboğan, serent, bağbozan, bostanbozan,

gelinsaçı, küşüt, cinsaçı, kızıl sarmaşık,
küşus, ükşus; (Cuscuta epythimum).

e. (66a/6), (66a/7), (82b/6),
(83a/1)

[= 4]

efzā: <Ar. Artış, çoğalma, fazlalık; bir
şeyin miktarının veya gücünün artması.

e. (5b/8)

[= 1]

eger: <Far. Şart anlamını güçlendirmek
için şart cümlelerinin başına getirilir,
şayet, eğer.

e. (12a/6), (16b/8), (17a/10),
(17a/11), (17b/1), (40a/10),
(40a/2), (40a/4), (40b/1),
(40b/2), (40b/5), (40b/6),
(47a/10), (47a/11), (48a/11),
(48b/11), (48b/2), (49a/2),
(49b/1), (50a/1), (50a/5),
(51b/7), (51b/8), (54a/1),
(54a/4), (54a/9), (54b/1),
(54b/4), (55a/3), (55a/8),
(55a/8), (55a/9), (55b/7),
(57b/10), (58a/1), (58a/7),

(58b/11), (58b/5), (58b/8),
(59a/1), (59a/10), (59a/11),
(59a/5), (59b/8), (60a/2),
(60b/2), (60b/3), (61a/5),
(61a/6), (61a/7), (62a/10),
(62a/7), (63a/10), (63a/10),
(63b/7), (64a/8), (64b/9),
(66a/8), (66b/5), (69b/10),
(69b/10), (69b/11), (69b/2),
(69b/8), (75a/5), (77a/13)

e. + ki (56b/6)

[= 68]

egerçi: <Far. Her ne kadar, olsa da , ise
de.

e. (10a/5)

[= 1]

egil-: Eğilmek.

e.-meye (43b/6)

e.-miş (27a/1)

[= 2]

egir: <Gr. Egir, karın ağrısını
sağaltmak için kullanılan şifalı bir
köktür, kasıkotu, azakeğeri, hazambel,
yel otu, eğil.

e. (78b/3), (78b/5)
[= 2]
eglen-: Oyalanmak, durmak, eğlenmek,
beklemek, kalmak.
e.-e (22a/1)
[= 1]
egri: Eğri.
e. (49b/7), (51a/7), (58b/11),
(59a/11), (59a/11)
[= 5]
egül-: bk. **egil-**
e. (58b/6)
[= 1]
eh(i)l: <Ar. Bir işin ustası, o işte
becerikli, maharetli, ehliyetli, muktedir,
yeterli kimse, erbap.
e. (20b/5), (5b/11)
e. + ine (20b/5)
e. + i hikmet (3a/10)
[= 4]
ehyān: <Ar. Vakitler, zamanlar.
e. (15a/3)
[= 1]
ek-: Dökmek, serpmek.

e.-e (16b/6), (17a/3), (17b/3)
e.-eler (69a/1), (76b/1)
[= 5]
ekhal: <Ar. Dirseğin iç yüzünde
bulunan üç damarın birisine verilen ad.
e. (65b/1)
[= 1]
ekle-: Eklemek.
e.-ye (53a/2)
[= 1]
eklen-: Eklenmek, ilave etmek.
e.-ür (64a/1)
e.-ürse (56a/2)
[= 2]
eklendür-: İlave etme.
e.-mesin (52b/11)
[= 1]
ekli: Eklenmiş olan.
e. (44b/5), (56a/5)
[= 2]
ekşer: <Ar. Çok fazla, en çok, birçok.
e. (65a/1)
e. + i (56a/4)
[= 2]

eksiklig: Eksiklik.

e. + i (59b/8)

[= 1]

eksil-: Eksilmek.

e.-dükçe (17b/9)

[= 1]

eksüksüz: Eksiksiz.

e. (45a/6)

[= 1]

eksül-: bk. eksil-

e.-ürse (23a/10)

[= 1]

ekşi: Ekşi.

e. (23a/8), (71a/7), (71b/2)

e. + ler (18a/2)

e. + si (71b/7), (72a/2), (72a/8)

e. + sin (18a/4), (71b/12),

(71b/4)

[= 10]

ekülü: Ağır.

e. (13b/8), (13b/8), (54a/11)

[= 3]

el- bābü'l- ħamse: <Ar. Beşinci sayfa, beşinci kapı, beşinci aşama.

e. (6a/10)

[= 1]

el: Kolun, bilek mafsallından itibaren avuç ve parmakları içine alan ve iş görmeye, tutmaya yarayan kısmı.

e. (14a/7), (34a/3), (34b/10), (42a/6), (45b/2)

e. + in (34b/8)

e. + inde (40a/3), (64b/2)

e. + ine (26b/10), (44b/9), (60a/1), (64b/2)

e. + inle (64b/3)

e. + iyile (43a/5)

e. + ler (76a/2), (77b/8)

e. + leri (13a/9)

e. + ü (52a/5)

e. + üñ (7a/11)

e. + üñi (58b/4), (58b/5)

e. + üñile (48b/6), (48b/8), (49a/9), (53a/10), (58b/6)

[= 26]

el-bābü'l-'aşrîn: <Ar. Onuncu sayfa, onuncu kapı, onuncu aşama.

e. (41a/7)

[= 1]

el-bābü'l-evvel: <Ar. İlk sayfa, ilk kapı, ilk aşama.

e. (6a/2)

[= 1]

el-bābü'r-rābi': <Ar. Dördüncü sayfa, dördüncü kapı, dördüncü aşama.

e. (6a/7)

[= 1]

el-bābü's-sālese: <Ar. Üçüncü sayfa, üçüncü kapı, üçüncü aşama.

e. (6a/5), (43b/8)

[= 2]

el-bābü's-sāni: <Ar. İkinci sayfa, ikinci kapı, ikinci aşama.

e. (6a/3)

[= 1]

ele-: Elemek.

e.-ye (15b/6), (22b/11)

e.-yeler (76b/5)

[= 3]

elek: Eleme işine yarayan alet.

e. + den (30b/6), (32b/1),

(68b/7), (69a/8)

[= 4]

elem: <Ar. Acı, ıstırap, sıkıntı, üzüntü.

e. (10b/4), (11a/10), (27a/9),

(9a/11)

[= 4]

elez: <Ar. Çok (daha, en, pek) lezzetli.

e. (10a/10)

[= 1]

elḥamdülillāhi'llezi: <Ar. Allah'a şükür ve övgü anlamında kullanılan bir dini ifadedir ve genellikle dua veya başlangıçta kullanılır.

e. (1b/6)

[= 1]

élin: Elin, elin olan, bir işin veya durumun sahibi olan kişi anlamında kullanılan bir terim.

e. + siydi (2b/7)

[= 1]

ellezī: <Ar. "O ki" veya "ki" anlamında kullanılan bir bağlaçtır.

e. (1b/7)

[= 1]

elli: Elli sayısı.

e. (23b/1), (45b/7), (60b/11),
(61a/10), (61a/9), (61b/3),
(61b/3), (75a/4), (76b/8),
(80b/5), (80b/8), (80b/8),
(81b/4), (83a/2)
[= 14]

elma: Elma meyvesi.

e. (13b/7), (14a/1), (23a/8),
(71b/7), (71b/9)
e. + nuḡ (13b/5)
[= 6]

elṭaf: <Ar. İncelik, zarafet, yumuşaklık,
nazik olma durumu.

e. (18b/10)
[= 1]

em‘ā: <Ar. Bağırsaklar.

e. + da (27b/6)
e. + dan (6b/6)
[= 2]

emānet: <Ar. Güvenilen bir kişiye
verilen şey, emanet edilen mal veya hak.

e. (6a/1)
[= 1]

emek: Bir işin yapılması için harcanan
beden veya kafa gücü.

e. + üṇ (54a/10)
[= 1]

emīn: <Ar. Güvenilir, inanılır, îtimat
edilir (kimse), inak.

e. (18a/7), (28b/7), (29a/6),
(2b/8), (30a/1), (30b/5), (31a/8)
[= 7]

emīr: <Ar. İş, şey, husus, olay, hâdis
e. + i ser (5a/3)
[= 1]

emlah: <Ar. Tuzlar.

e. (27a/11)
[= 1]

emlec: <Far. Bir bitki adı olup,
özellikle bazı bölgelerde "yabani ot"
veya "şifalı bitki" olarak
kullanılmaktadır.

e. (80a/2)
[= 1]

emrāz: <Ar. İletler, hastalıklar.

e. + dan (18a/6), (29a/6)

e. + ı (30a/1), (75b/12),
(75b/12)

e. + için (6a/6)

e. + uñ (3b/5)

e. + ü (26b/4)

[= 7]

emrūd: <Far. Armut; (Pirus communis).

e. (72a/2)

[= 1]

enār: <Far. Nar. (Punica granatum).

e. (71b/2), (71b/3)

e. + lara (71b/5)

[= 3]

éndür-: İndirmek.

e.-dükden (61b/6)

[= 1]

envā': <Ar. Neviler, çeşitler, türler.

e. (1b/10)

[= 1]

envā'i: bk. envā'

e. (8b/9)

[= 1]

eñlü: Geniş.

e. (11b/4), (13b/8)

[= 2]

eñse: Boynun arka kısmı.

e. + ne (57a/5)

e. + ye (56b/7)

[= 2]

er: Erkek kişi, yiğit.

e. (30b/1), (31a/2)

e. + i (39a/4)

[= 3]

erba': <Ar. Dört.

e. + da (29a/7), (7a/2)

e. + nuñ (9a/7)

e. + uñ (11a/4)

[= 4]

erid- (t): Eritmek.

e.-e (13b/5)

e.-eler (60b/1)

e.-ür (15a/10)

e.-meye (55a/11)

[= 4]

erik: Erik ağacı ve meyvesi. (Prunus domestica).

e. (72a/5)

[= 1]

êriř-: Ulaşmak, olgunlaşmak.

e.-medi (5b/10)

[= 1]

êriřken: Olgunlaşmış olan.

e. + dÛr (47a/6)

[= 1]

erkân: <Ar. Temeller, esaslar.

e. (8a/8)

[= 1]

erkek: bk. êrkek

e. (16b/10),

[= 1]

êrkek: Erkek.

e. (16a/7), (18b/8)

[= 2]

êrken: Zamanından ônce, beklenenden ônce gerêekleřen,

e. (20a/6), (52b/11)

[= 2]

ermenî: Ermeni, Ermeni milletine ait.

e. (31b/10)

[= 1]

êrte: Bir sonraki gÛnÛn sabahı, yarın.

e. (28b/1)

e. + den (34a/1)

e. + ye (29a/2)

[= 3]

esbâb: <Ar. Sebepler, vesileler.

e. + ı tarih (1b/4)

[= 1]

eşer: <Ar. Bir davranış, fikir veya olayın doğurduğu sonuê, yarattığı tesir, geride bıraktığı iz.

e. + i (37b/5)

[= 1]

esirge-: Korumak, himâye ve muhâfaza etmek, siyânet etmek.

e.-meyesin (48b/10)

e.-yesin (49a/2)

[= 2]

esķâm: <Ar. Hastalıklar.

e. (10b/6)

e. + dan (18a/7), (29a/6)

e. + ı (9b/9)

[= 4]

eski: Eski, mÛzmin.

e. (41a/3), (54a/2), (60a/5),
(63b/8), (68a/4), (69a/10),
(69b/6)
e. + dür (40b/8)
e. + si (72a/10), (73a/11)
[= 10]

esrār: <Ar. Sırlar.

e. + ı (22a/6)
e. + ı hükemādandır (35b/6)
e. + ı hükemādandır (20b/4),
(25b/10), (27a/3), (33b/9)
[= 6]

eş-: Kazmak.

e.-en (65a/11)
[= 1]

eşed: <Ar. En şiddetli, en güçlü.

e. (9b/1)
[= 1]

eşek: Tek parmaklılardan, uzun kulaklı,
attan küçük binek ve yük hayvanı,
merkep.

e. (37a/10)
[= 1]

êşid-: İşitmek, duymak.

e.-esin (41a/2), (49a/10)

[= 2]

eşle-: Eş veya benzer iki şeyi bir araya
getirmek, eş etmek.

e.-mesi (39b/5)

e.-yesin (54b/10)

[= 2]

et: 1. İnsanlarda, hayvanlarda deri ile
kemik arasındaki kas ve yağdan oluşan
tabaka. 2. Meyvelerin kabuk dışında,
yenen kısmı.

e. + den (44b/4)

e. + i (11b/5), (11b/5), (12a/4),
(16a/7), (17a/2), (18a/2),
(18a/2), (18b/8), (19a/11),
(20a/4), (25b/4), (39b/8),
(51b/2), (54b/11), (55a/9),
(70a/1), (70a/1), (70a/1),
(70a/3), (70a/4), (70a/4),
(70a/4), (70a/4), (70a/4),
(70a/7), (70a/7), (70a/7),
(70a/8), (70a/8), (70a/9),
(71b/12), (75b/5), (77b/9)

e. + in (33b/5), (75a/3)

e. + ini (54b/2), (76b/11)

e. + iyse (55a/9)

e. + lere (70a/3)

e. + leri (70a/7)

e. + lerü (70a/1)

[= 42]

ët-: Etmek, yapmak.

e.-di (3a/8), (3b/11)

e.-dügi (11a/11)

e.-dügüm (53b/10)

e.-dügümüz (42b/10), (48b/9),

(52a/11), (56b/9), (59b/1)

e.-dügümüzün (45b/11)

e.-dügüne (2b/10)

e.-dük (5a/10)

e.-düm (30a/6)

e.-mediler (53a/5)

e.-megidur (18b/2)

e.-mek (16a/8), (55b/6), (60b/5)

e.-mekde (9a/4)

e.-mekden (63a/6)

e.-mekle (76a/9)

e.-meklükden (3a/6)

e.-memekden (32a/2)

e.-meye (11b/1), (12a/8),

(13a/3), (13b/9), (18a/4),

(42b/1), (47b/4), (58a/6)

e.-meyeler (4a/2), (59a/10),

(5b/2)

e.-meyen (44a/9)

e.-meyesin (41a/6), (53b/10),

(57a/1)

e.-meyüb (38b/2)

e.-mez (64a/9)

e.-mezler (30a/6)

e.-mişdi (3a/3)

e.-mişdür (22a/6)

e.-mişler (13b/5), (53a/2),

(53a/4), (76a/11)

e.-mişlerdür (57a/7)

e.-mişüz (5b/3)

e.-se (11b/10), (13a/6), (13b/2),

(14a/6), (24a/3), (27a/9),

(28b/7), (34a/5), (37b/6), (9b/8)

e.-sün (7b/2)

[= 58]

ëtdür-: Yaptırmak, ettirmek.

e.-e (25b/1)

e.-eler (65b/2), (67a/11)

e.-esin (47b/2)

[= 4]

eṭibbā: <Ar. Hekimler, doktorlar.

e. (20b/4), (25b/10)

e. + yı mütāḥḥirīn (8a/10)

e. + yı mütēkaddimīnden

(25b/2)

[= 4]

ētmek: Ekmek.

e. (18b/5), (18b/6),

e. + ile (19a/9)

[= e]

ev: Ev.

e. + lere (38a/9)

[= 1]

evceh: <Ar. En yüksek nokta, zirve, en

üst seviyeye ulaşma durumu.

e. (11a/6)

[= 1]

evkāṭ: <Ar. Zamanlar, vakitler.

e. + ı mūcāme‘at (9a/6), (10a/7)

[= 2]

evrāk: <Ar. Sayfalar, kağıtlar veya belge anlamına gelir. Ayrıca, bir şeyin sayfa veya bölümünü ifade etmek için de kullanılır.

e. + dan (32a/9)

[= 1]

evvel: <Ar. Önce, ilk, birinci.

e. (11a/6), (11b/3), (17b/1),

(20b/9), (29a/10), (31b/1),

(38a/2), (39a/7), (39b/11),

(42a/6), (42b/11), (42b/4),

(42b/5), (43a/10), (43a/6),

(43b/4), (45a/1), (47a/4),

(50a/10), (50b/1), (51a/8),

(51b/1), (52a/1), (52b/4),

(52b/9), (53b/3), (59b/1),

(61b/10), (62a/1), (62a/2),

(62a/3), (62b/7), (65b/1),

(67a/6), (70b/6)

e. + den (18b/5)

e. + dür (17b/1)

e. + i (39b/10), (58a/3)

e. + ki (14b/7), (36b/5), (36b/8),

(36b/11), (48b/5), (6a/2)

e. + kileyin (29a/3), (31b/6)

e. + kinün (14b/11)

[= 47]

evvelā: <Ar. İlk olarak, öncelikle.

e. (9a/11), (9a/6)

[= 2]

ey(i)d-: Söylemek, demek.

e.-ür (40a/3), (40b/5), (40b/7),
 (42a/10), (44a/4), (44b/10),
 (44b/5), (46a/4), (46a/5),
 (46a/6), (47b/11), (48a/1),
 (49a/6), (52a/9), (53a/3),
 (57b/9), (59a/8), (64b/1)

e.-ürler (3a/1)

[= 19]

eyle: Öyle, o şekilde.

e. (33a/4), (37a/11), (37a/9),
 (56a/4), (58b/1)

[= 5]

eyle-: Yapmak, etmek.

e. (44b/8), (64b/10), (64b/9)

e.-di (1b/5), (8b/4)

e.-düm (39b/2)

e.-meye (71b/5)

e.-r (7a/10), (7b/1), (11a/7),
 (67b/7), (70a/11), (70a/3),
 (70b/1), (70b/10), (70b/11),
 (70b/11), (70b/12), (70b/4),
 (70b/8), (70b/8), (71a/1),
 (71a/1), (71a/10), (71a/11),
 (71a/13), (71a/3), (71a/4),
 (71a/5), (71a/5), (71a/6),
 (71a/8), (71a/8), (71b/1),
 (71b/10), (71b/11), (71b/11),
 (71b/12), (71b/2), (71b/3),
 (71b/3), (71b/4), (71b/4),
 (71b/7), (72a/10), (72a/12),
 (72a/13), (72a/2), (72a/3),
 (72a/4), (72a/4), (72a/5),
 (72a/5), (72a/6), (72a/6),
 (72a/7), (72a/7), (72a/8),
 (72a/8), (72a/9), (72b/10),
 (72b/10), (72b/11), (72b/12),
 (72b/12), (72b/12), (72b/2),
 (72b/6), (72b/6), (73a/11),
 (73a/11), (73a/2), (73a/7),
 (73a/8), (73a/8), (73b/10),
 (73b/11), (73b/11), (73b/13),

(73b/2), (73b/2), (73b/3),
 (70b/13), (72a/13), (73a/13),
 (73b/6) (73b/3), (73b/7),
 (73b/8), (73b/8), (73b/9),
 (73b/9), (74a/1), (74a/10),
 (74a/2), (74a/3), (74a/3),
 (74a/3), (74a/4), (74a/5),
 (74a/5), (74a/7), (74a/7),
 (74a/9), (74b/1), (74b/10),
 (74b/11), (74b/11), (74b/13),
 (74b/2), (74b/3), (74b/6),
 (74b/7), (74b/9), (74b/9),
 (75a/1), (75a/1), (75a/1),
 (75a/10), (75a/13), (75a/13),
 (75a/2), (75a/2), (75a/2),
 (75a/3), (75a/8), (75a/8),
 (75a/9), (75b/13), (75b/5),
 (75b/6), (75b/6), (75b/7),
 (75b/8)
 e.-seler (78b/12)
 e.-ye (24b/6), (75b/12),
 (75b/13), (78a/13), (78a/13),
 (78a/4), (78a/5)

e.-yeler (78a/12), (78a/3),
 (78b/8)
 e.-yen (78b/11)
 e.-yüb (71a/2)
 [= 147]

eyü: İyi.

e. (37a/6), (45a/11), (55a/5)
 e. + dür (66a/6), (70a/6),
 (70b/12), (71a/3), (71a/6),
 (72b/4), (72b/7), (72b/9),
 (73a/12), (73b/12), (73b/13),
 (73b/3), (74a/9), (75a/7),
 (75a/9)
 e. + lerdendür (44b/11)
 e. + si (70a/5), (70a/6)
 e. + sidür (70a/1)
 [= 22]

eyyām: <Ar. 1. Günler. 2. Uygun ve elverişli zaman.

e. + da (15a/5)
 [= 1]

ez-: Ezmek.

e.-e (13a/3), (14b/6), (37b/2)
 e.-eler (61b/6), (65b/4), (67b/1)

e.-üb (79a/6)

[= 7]

ezhār: <Ar. Çiçekler, büyüyen bitkiler.

e. + dan (32a/9)

[= 1]

ezhebe: <Ar. Gitti veya gitmek anlamında kullanılan bir fiildir.

e. (1b/6)

[= 1]

ezil-: Ezilmek.

e.-e (34a/10)

[= 1]

F

fā'il: <Ar. Yapan, işleyen, eylemi gerçekleştiren kişi.

f. (35b/5)

f. + e (35a/3), (35b/7), (35b/11), (36a/4), (7b/5), (7b/7)

[= 7]

fā'ide: <Ar. Fayide, yarar.

f. (9b/8), (13b/4), (14b/1), (15b/2), (17a/1), (27a/10), (31a/7), (64a/9), (70b/1), (70b/7), (71a/5), (71a/8),

(71b/1), (71b/3), (72a/13), (72b/1), (72b/5), (72b/6), (73a/4), (73b/9), (74a/1), (74b/4), (75a/2), (75a/3), (75b/12), (75b/13)

f. + lerden (21b/4), (22a/2), (26a/5), (26b/1)

f. + leri (22b/4), (24a/4)

f. + si (12b/9), (19b/10), (20a/8), (23b/8), (27a/8), (29a/4), (66a/11), (74b/11)

[= 38]

fāriğ: <Ar. Boş, tamamlanmış, sona ermiş.

f. (12b/4)

[= 1]

fark: <Ar. İki şeyin birbirinden ayrılmasını sağlayan değişik taraf, farklılık.

f. (36a/10), (36b/8), (38b/2), (42b/4), (7b/9)

[= 5]

faş(ı)l: <Ar. Fasil, bölüm, fasıla, mevsim.

f. (10b/3), (11a/4), (12a/8), (42b/9),
(43a/10), (43a/5), (43b/3), (50a/9),
(51a/6), (52b/4), (57a/4), (58b/2),
(59b/4), (61a/1), (61b/1), (61b/8),
(63b/8), (64b/11), (65b/6), (66b/1),
(67a/1), (67b/3), (69b/7)

f. + da (29a/8), (29b/3), (29b/4),
(29b/5), (50a/9), (65b/7),
(66b/1), (67a/1), (67b/3)

f. + ından (11a/6)

[= 33]

fāsid: <Ar. Kötü, fena; yanlış, bozuk.

f. (24a/1), (28a/7), (29a/10),
(70a/10), (71a/10), (71a/12),
(73a/1), (73a/2)

f. + i (19b/7)

[= 9]

fāsīde: bk. fāsīd

f. (22b/2)

f. + yi (6b/10)

[= 2]

fāzla: <Ar. Her zamankinden veya
gerekenden çok, ziyâde.

f. + sını (20a/11)

[= 1]

fāzīlāt: <Ar. Lütuflar, faziletler,
üstünlükler.

f. (12b/7), (13b/3)

[= 2]

fāzīlī: <Ar. Faziletli, üstün, değerli.

f. (1b/8)

[= 1]

fāzīlū's-şalavāt: <Ar. Salavatların
fazileti, salavatın üstünlüğü.

f. (2a/5)

[= 1]

ferāḥ: <Ar. 1. Bol, geniş. 2. Havadar,
aydınlık, iç açıcı.

f. (71b/4), (72a/4), (9b/10)

[= 3]

ferā'id: <Ar. Farzlar.

f. (2b/1)

[= 1]

feratūki: Bir tür pekmez.

f. (66a/2)

[= 1]

ferc: <Ar. Kadın cinsel organı.

f. + de (37b/5)

[= 1]

ferenk: <Gr. "Avrupa'dan gelen" veya "Batılı" anlamında kullanılır.

f. (61b/1), (61b/8), (64b/6),
(80a/1), (80b/4)

[= 5]

ferfiyūn: <Ar. Sütleğen otu ve bundan elde edilen tıbbî bir zamk. (Euphorbia officinarum).

f. (31b/9), (34a/11), (77a/11)

[= 3]

fermān: <Far. Emir.

f. (5b/7)

[= 1]

feryād: <Ar. Çığlık, feryat, yüksek sesle ağlama veya yardım isteme.

f. (25b/1)

[= 1]

fesād: <Ar. Bozulma, yozlaşma, düzensizlik.

f. + ı (9a/10)

[= 1]

fesāne: <Far. Tıbbî anlamda, vücutta bir bölgenin iltihaplanması veya şişmesi sonucu oluşan apse veya irinli şişlik.

f. (71a/10)

[= 1]

feslegen: <Gr. Fesleğen. (Ocimum basilicum).

f. (77b/2), (77b/7), (77b/8),
(77b/9)

[= 4]

fesligen: bk. feslegen

f. (32a/8), (32b/1), (34a/8),
(34b/6)

f. + yağı (32a/8)

f. + yağıyla (32a/3)

[= 6]

fevā'id: <Ar. Yararlar, faydalar.

f. (27a/3), (2b/1)

f. + i (3b/4)

[= 3]

fevā'ih: <Ar. Çirkinlikler, kötü davranışlar.

f. (2a/2)

[= 1]

fevc: <Ar. Akın, grup, topluluk.

f. (1b/4)

[= 1]

feylesōfān: <Far. Filozoflar,
düşünürler.

f. (10b/11)

[= 1]

feyz: <Ar. Bereket, bolluk, ilahi lütuf.

f. (1b/4)

[= 1]

finduk: <Far. Fındık.

f. (32b/3), (67b/5), (72a/12)

[= 3]

finṭuk: bk. finduk

f. (80b/5)

[= 1]

fışdūk: <Ar. Fıstık.

f. (72b/3)

[= 1]

fıstuk: bk. fışdūk

f. (26a/1), (32b/3), (35a/11)

[= 3]

fi'l-cemāl: <Ar. Güzellikte,
güzellikteki anlamında kullanılır.

f. (72b/13)

[= 1]

fık(i)r: <Ar. Fikir, düşünce.

f. (41a/10)

f. + ün (56b/11), (59a/4)

[= 3]

fitil: <Ar. Fitil, genellikle makattan
kullanılan bir grup ilaç.

f. (40b/3)

[= 1]

frenk: bk. ferenk

f. (64b/9), (80a/5), (80b/1),

(80b/7), (81a/3), (81b/4),

(82a/1), (82a/5), (82b/1),

(82b/2)

f. + yağı (79a/1), (79a/5),

(79b/1), (79b/6)

[= 13]

fulful: <Ar. Biber. (Capsicum annuum)

f. + i hindī (83b/2)

[= 7]

fuşūl: <Ar. Bölümler, kısımlar, dersler.
Genellikle bir eserin veya kitabın
bölümleri için kullanılır.

f. (8a/8)

f. + ı erba‘da (29a/7)

f. + i (9a/7)

f. + i erba‘uñ (11a/4)

[= 4]

fuzalāü‘d-dehr: <Ar. Zamanın en faziletli kişileri, çağın en seçkin insanları.

f. (2b/3)

[= 1]

fuzûl: <Ar. Boşuna, yersiz, lüzumsuz.

f. + i (7a/2)

[= 1]

fücā: <Ar. Günahkarlar, kötü işler yapan kişiler.

f. + ya (14a/10)

[= 1]

G

ġāfit: <Ar. Koyunotu, kasıkotu; (Agrimonia eupatoria).

g. (24b/1)

[= 1]

ġaflet: <Ar. Dalgınlık, dikkatsizlik, unutkanlık.

g. (60b/4)

[= 1]

ġālib: <Ar. Galip, üstün.

g. (10a/6), (11a/8), (72a/7)

[= 3]

ġalīz: <Ar. Yoğun, kesif, yapışkan.

g. (31a/9), (31b/2), (32a/7), (66b/2), (70a/3), (7a/8)

g. + dür (70a/8), (70b/2), (70b/5), (73a/9), (74b/9),

(75b/10), (75b/6)

g. + i (70a/2)

[= 14]

galzubān: <Far. Şifalı bir bitki. Dil çiçeği, öküzgözü gibi adlandırmaları da vardır (Anchusa officinalis).

g. (78a/12)

[= 1]

ġam: <Ar. Tasa, kaygı, üzüntü.

g. (70a/9)

[= 1]

ġarīziyye: <Ar. Doğal içgüdü, içsel eğilim veya doğal eğilimler.

g. (20a/10), (20b/8)

[= 2]

ğark: <Ar. Suya batma, boğulma.

g. (11b/11)

[= 1]

ğayb: <Ar. 1. Gözle görülemeyen, göz önünde olmayan, gizli olan şey, hal.

g. + in (43b/8)

[= 1]

ğāyet: <Ar. Gayet, oldukça, çok.

g. (12b/4), (20b/8), (45a/2),

(57a/8), (61b/2), (64a/1),

(66b/6), (67a/5), (76a/11),

(76a/6), (76b/10), (76b/4),

(7b/1), (7b/6)

g. + de (45a/4), (45b/8),

(55b/8), (76b/6)

g. + le (56b/7)

[= 19]

ğayrı: <Ar. Başka, diğer.

g. (4a/6), (18b/6), (19a/10),

(20b/5), (21b/4), (33a/6),

(3b/7), (4a/5)

g. + nı (26a/10), (26a/2)

[= 9]

ğāzab: <Ar. Öfke, kızgınlık.

g. (13a/7)

[= 1]

gebre: <Gr. Gebre otu denen bitkinin yeşilken toplanıp salamura kullanılan, turşu yapılan, nohuttan küçük yemişi, kapari. Gerdeme. (Capparaceae).

g. (74b/11)

[= 1]

gece: Gece.

g. (39a/11), (65a/10), (66a/1),

(69a/5)

g. + de (20b/3), (33b/7)

g. + lerde (15a/3)

g. + lerinde (33b/7), (76b/13)

[= 9]

geç-: Gitmek, geçip gitmek

g.-e (32b/10)

g.-esin (51b/8)

g.-incek (76b/9)

[= 3]

gēç: Kararlaştırılan, beklenen veya alışılan zamandan sonra, geç.

g. (30a/7), (45b/10), (45b/3), (47b/9),
(70a/8), (70b/2), (70b/10), (70b/5),
(71b/12), (71b/7), (72a/13), (72b/11),
(72b/2), (72b/7), (73a/10), (73a/5),
(74a/7), (74b/10), (74b/7), (75b/1),
(75b/10), (75b/13), (75b/7)

[= 23]

geçür-: Geçirmek.

g.-e (21a/5), (23b/3), (24a/9),
(26a/11), (26a/3), (26b/10),
(27b/10), (30b/6), (33a/8),
(33b/2), (37b/11)

g.-esin (46b/10), (46b/10),
(46b/9), (57b/4), (64a/4)

g.-üb (68b/7), (69a/9)

[= 19]

gèçür-: bk. **geçür-**

g.-meyeler (24b/9)

[= 1]

gegşek: Sıkı olmayan, lâçka, sertlikten
yoksun.

g. (48b/6)

[= 1]

gel-: Gelmek.

g. -di (39a/11)

g.-e (10b/10), (21a/3), (28a/6),
(31a/3), (43a/10), (43a/7),
(52a/5), (69a/10), (76b/7),
(77b/5)

g.-en (43a/3)

g.-meye (47b/3), (76b/3),
(77a/8)

g.-mez (12b/3), (14b/11),
(25b/3), (25b/9), (26a/5),
(27a/3), (34b/4), (36a/1),
(36a/5)

g.-mezse (66b/6)

g.-miş (24b/3)

g.-mişdür (10b/1)

g.-ür (13a/10), (15a/7), (30b/2),
(30b/2), (30b/2), (30b/3),
(30b/3), (30b/4), (56b/2)

[= 35]

genc: Yaşı küçük, olgunlaşmamış, dinç
ve enerjik.

g. (2a/8)

g. + ken (77b/9)

[= 2]

gendeme: <Far. Pırasa; (Allium porrum).

g. (74/7)

[= 1]

ger: < Eğer, şayet.

g. (4a/3), (5a/6), (5a/6)

[= 3]

gerçi: <Far. Her ne kadar, aslında.

g. (4a/3)

[= 1]

gerd: <Far. Hint tozu. Genellikle baharat veya ilaç yapımında kullanılan ince toz.

g. (4a/3)

g. + i hindī (79a/6), (79b/7)

[= 3]

gerdeme: <Far. Pırasa. (Allium porrum).

g. (74a/1), (74a/7)

[= 2]

gerek: Gerekmek, ihtiyaç duymak.

g. (10b/9), (21a/6), (21b/11),

(23b/5), (29a/11), (29a/9),

(30b/4), (47a/3), (50b/11),

(70b/2), (70b/5), (71a/2),

(73a/3), (73a/6), (75b/7)

g. + dūr (38a/11), (38a/5),

(38a/6), (38b/10), (38b/5),

(39a/2), (39a/4), (39b/6),

(40b/10), (40b/11), (42b/1),

(45a/9), (47a/10), (47a/7),

(47b/1), (47b/7), (48b/1),

(48b/3), (48b/8), (49a/1),

(49a/11), (49a/4), (49b/11),

(50a/2), (50a/4), (50b/2),

(50b/6), (50b/7), (51a/4),

(51a/8), (51b/2), (51b/9),

(52b/2), (53a/7), (53b/11),

(53b/9), (54b/2), (54b/6),

(56b/10), (56b/11), (56b/4),

(56b/9), (57a/3), (57a/4),

(57a/8), (57b/3), (57b/7),

(57b/7), (58a/8), (58b/4),

(58b/5), (58b/8), (59b/1),

(59b/9), (64a/2), (64b/4), (6a/4)

g. + i (46a/11), (56a/8)

g. + ki (15a/11), (3b/2), (71b/5)

g. + kim (46a/7)

g. + lidür (18a/10)

g. + lü (44b/5)

g. + se (19b/1), (22a/3), (24a/3),

(32a/9), (41a/2), (76a/3)

g. + sin (55b/10), (55b/9)

[= 89]

gergi: Gerilen şey, bir yüzeyi düzgün tutmak için kullanılan araç veya düzenek.

g. (46b/3)

[= 1]

gèrü: Geri, arka. Tekrar, yine, bir daha.

g. (18b/4), (26b/9), (29a/5),

(33a/11), (33b/1), (33b/9),

(34a/3), (37a/11), (37a/9),

(37b/8), (51a/10), (59a/6),

(70a/3), (70b/7), (78a/10),

(77b/7), (78a/2)

g. + ye (64a/2)

[= 18]

getür-: Getirmek.

g.-e (13a/2), (24b/6), (25a/10),

(31a/1), (32a/6), (32a/7)

g.-meye (31a/1), (50a/4)

g.-mez (20b/5)

g.-üb (8b/2) (15b/7), (25b/7),

(64a/8), (6b/1)

g.-ür (30b/1), (70a/10), (70a/8),

(70b/13), (71a/7), (71a/9),

(71b/9), (72a/1), (72a/9),

(72b/13), (73a/10), (73b/2),

(73b/7), (75a/9)

[= 28]

gevde: Gövde.

g. + si (11b/5), (43b/4), (43b/5),

(55a/9)

g. + ye (75b/1), (75b/6)

g. + yi (75b/1), (75b/5)

[= 8]

gevdeli: Gövdeli.

g. (11b/9)

[= 1]

geven: İki çenekliler sınıfının baklagiller familyasından, çiçeklerini Mayıs ve Ağustos ayları arasında açan, çok yıllık dikenli dağ bitkisi. (Astragalus.).

g. (63b/3), (64b/8)

[= 2]

gevşek: bk. gegşek

g. (48b/11)

[= 1]

gevşeldür-: Gevşetmek.

g.-esin (59a/6)

[= 1]

gèy-: Giymek.

g.-meye (29b/5), (29b/6)

[= 2]

gèydür-: Giydirmek.

g.-esin (56a/10)

[= 1]

gèyecek: Giyecek.

g. + lerün (7a/2)

[= 1]

geyik: Geyik.

g. (11b/5), (39b/7), (40a/10),

(40a/11), (70a/4)

[= 5]

geyrek: Kaburga kemiğinin alt kısmı.

g. + den (44b/4)

g. + lüdü (45b/4)

[= 2]

ğidā: <Ar. Besin, besleyici madde.

g. (8b/7), (18b/10), (19b/7),

(70b/4), (74a/13), (75b/11),

(75b/6), (75b/8), (75b/9)

g. + lar (16a/6), (16a/6),

(19a/1), (65b/3)

g. + lardadır (18a/10)

g. + lardan (18b/2)

g. + ları (15a/11), (20b/4),

(6a/4), (6a/8)

g. + ların (15b/1)

g. + nuñ (19a/8)

[= 21]

ğına: <Ar. Kına.

g. (36b/3)

g. + dan (76b/2)

[= 2]

gibi: Gibi.

g. (11a/11), (11a/2), (11a/4),

(14a/4), (15a/4), (15a/6),

(15b/10), (16b/1), (16b/3),

(19a/8), (21b/1), (22b/11),

(23b/3), (25a/1), (25a/8),

(26a/3), (34a/1), (34a/11),

(35a/5), (35b/1), (35b/2),

(35b/9), (38a/2), (39b/5),
 (42a/1), (42a/1), (42a/6),
 (42b/8), (44b/10), (45a/7),
 (46a/11), (46b/3), (46b/8),
 (47a/10), (47b/5), (49a/10),
 (49a/4), (51b/5), (52a/8),
 (53a/2), (53a/4), (53b/10),
 (55b/10), (56a/11), (56a/8),
 (59a/10), (5b/9), (60a/7),
 (61a/10), (62a/6), (62b/7),
 (64b/3), (65a/11), (66b/8),
 (67a/9), (67b/5), (67b/6),
 (70a/4), (76a/10), (76a/9),
 (77b/12), (8a/1)
 g. + den (47b/6), (52b/7),
 (56b/3)
 g. + dür (41b/10), (41b/11),
 (70b/5), (70b/9), (72a/2),
 (73a/13)
 g. + lere (42a/11)
 g. + leri (53a/9)
 g. + lerün (43b/6), (45a/11)
 g. + nün (49b/9)
 g. + si (53a/5)

[= 77]

gicik: Kaşıntı.

g. (48a/3), (70b/13), (71a/7)

g. + i (47b/10)

[= 4]

gid- Gitmek.

g.-e (13b/9), (22b/7), (47b/10),

(53b/11), (64a/3)

g.-erek (48a/11), (67b/6)

g.-erler (42a/11)

g.-üb (60a/9)

[= 9]

gider- Gidermek.

g. (48a/1)

g.-e (16a/11), (21b/6), (36b/2)

g.-esin (51b/7), (58a/4),

(62b/1), (64a/6)

g.-meyesin (40b/6), (40b/7)

g.-meyince (48a/10), (48a/9)

g.-se (47b/11)

g.-üb (41a/5)

g.-ür (19b/8), (20b/7), (24a/2),

(27a/5), (60a/2), (71a/13),

(71b/3), (71b/7), (72a/3),

(72a/4), (72b/4), (72b/8),
 (74b/3), (75b/3)
 [= 28]

gine: bk. ğine
 g. (13a/11), (23b/1), (59a/6)
 [= 3]

ġine: Gene, yine.
 g. (76b/1), (77b/8)
 [= 2]

gir-: Girmek.
 g.-e (16a/1), (65b/6)
 g.-eler (76a/12), (76b/5)
 g.-ince (41b/11)
 g.-meye (32a/11)
 [= 6]

git-: Gitmek.
 g.-meye (16b/2), (19b/6)
 g.-miş (49b/6)
 [= 3]

gizlü: Gizli olan .
 g. (8a/11)
 [= 1]

göbeg: Göbek.
 g. + i (81b/3)

[= 1]

gögercin: Güvercin.
 g. (16b/9), (18b/10), (19a/4),
 (68b/5), (70a/7)
 [= 5]

gögüs: Göğüs.
 g. + de (63b/10)
 g. + deki (17b/6)
 g. + den (40b/7)
 g. + e (50b/6), (72a/1), (72b/6),
 (73b/12)
 g. + i (71b/2), (73a/12), (73b/3),
 (74a/2)
 g. + ine (64a/1)
 [= 12]

gök: Gök, gökyüzü, mavi.
 g. (34b/5), (43a/8)
 [= 2]

gökçıl: Gök gibi olan.
 g. (12a/3)
 [= 1]

gölge: Gölge.
 g. + de (69a/8)
 [= 1]

gömgök: Morarmak.

g. (43a/11)

[= 1]

gönder-: Göndermek.

g.-esin (64a/6)

[= 1]

gön(ü)l: Gönül, kalp.

g. (74b/13)

g. + i (54a/6), (71b/4), (72a/4),

(72b/4), (73a/2)

g. + ile (54a/8)

[= 7]

gör-: Görmek.

g.-dükim (3a/6)

g.-düm (48a/2)

g.-e (21a/7), (21b/4), (22a/1),

(23a/7), (24a/10), (24b/4),

(25a/2), (27a/2), (28a/1),

(28a/5), (31a/11), (31b/8),

(32a/1), (34a/2), (34b/3),

(35a/8), (35b/5), (36a/9),

(38b/1), (38b/4), (38b/5),

(39a/2), (41a/10), (41a/11),

(41b/1), (41b/7), (42a/4),

(42b/9), (47a/8), (51a/5)

g.-eler (22a/5), (22a/7), (5b/3)

g.-emezüz (44a/6)

g.-esin (40b/11), (40b/9),

(42b/8), (47b/6), (48a/7),

(48b/2), (48b/4), (48b/7),

(48b/7), (51a/11), (52a/6),

(52b/11), (53a/2), (53a/5),

(54b/1), (54b/4), (55a/3),

(57b/11), (58b/10), (59a/11)

g.-icek (49a/11)

g.-mek (13a/8)

g.-meye (46a/5)

g.-mez (27a/9), (53b/4), (65a/2)

g.-übdurarım (53a/3)

g.-übdururım (52a/10)

g.-ünen (68b/11)

[= 65]

göre: Göre, nazaran.

g. (51a/8)

[= 1]

görin-: Görünmek.

g.-ür (47b/5)

[= 1]

görk: Gözalcılık, alım, gösteriş,
güzellik, görkem.

g. + lerden (29b/6)

[= 1]

göster-: Göstermek.

g. (6a/1)

g.-üb (3b/9)

[= 2]

götürün-: Sokmak, fitil türü ilaç
kullanmak.

g.-e (27b/9), (28a/1), (28a/3),
(28a/5), (36b/4), (36b/8),
(37b/2), (37a/7), (38a/3)

[= 9]

göyün-: Yanmak, sızlamak;
olgunlaşmak.

g.-mekden (65b/8)

g.-miş (20a/2), (75a/8)

[= 3]

göyündür-: Yakmak, sızlatmak.

g.-ür (70a/11), (70b/11),
(71a/4), (71a/7), (73a/8),

(73b/1), (74a/8), (74b/1),
(74b/6)

[= 9]

göz oylanmak: Bir tür göz rahatsızlığı.

g. (12a/11)

[= 1]

göz: Göz.

g. (12a/11), (67b/6), (73b/8),
(74a/11), (74b/8), (81a/1)

g. + e (53b/4), (71a/3), (72a/9),
(73a/8), (74b/2), (74b/6)

g. + i (12a/3), (27a/4),
(43a/8), (74b/1)

g. + ler (67b/6)

g. + leri (14a/4), (42b/5)

g. + lerin (52a/3)

[= 21]

gözéd-: Gözetmek.

g.-e (38b/3)

g.-üb (39a/3)

[= 2]

gözlü: Herhangi bir biçimde veya renkte
gözü olan.

g. (12a/1)

[= 1]

ğubār: <Ar. Toz, ince toprak.

g. (15b/9), (19a/8), (21a/5),
(21b/1), (22b/10), (23b/3),
(24b/11), (27b/2), (34a/11),
(35a/5), (35b/1), (35b/9),
(61a/10), (65a/5), (77b/9)

[= 15]

güc: Güç, kuvvet; zor.

g. + ile (43a/1), (56a/10)

[= 2]

gül şuyı: Gül suyu.

g. (79b/3), (80b/9), (82a/4)

[= 3]

gül: <Far. 1. Gül. (Rosa). 2. Çiçek.

g. (14b/6), (31b/10), (32b/2),
(37b/10), (48a/2), (61a/11),
(67a/4), (67a/9), (71b/8),
(77a/13), (78b/7), (80b/9),
(82b/5)
g. + dür (3a/11), (5b/6)
g. + in (17b/8)
g. + yağı (61a/8), (61b/3),
(79b/3)

[= 19]

güldür-: Güldürmek.

g.-meyeler (59a/10)

[= 1]

gül-engübîn: <Far. Gül, şeker ve türlü meyvelerin öz suyundan yapılan bir grup şuruba verilen ad.

g. (17b/7)

[= 1]

güler yüzlü: Yüzü dâima gülen, mütebessim olan, asık suratlı olmayan.

g. (38a/6)

[= 1]

güllâb: <Far. Gül suyu.

g. + ı (13b/5)

[= 1]

gülnâr: <Far. Nar çiçeği.

g. (21a/10), (24a/10), (32b/3),
(72b/8), (81b/2)

[= 4]

gümüş: bk. gümüş

g. (60b/11), (60b/7)

[= 2]

gümüş: Gümüş.

g. (39a/5), (65a/4)

[= 2]

gün: Gün, yirmi dört saatlik zaman dilimi; güneş.

g. (17b/9), (20a/6), (20b/1),

(22a/3), (27b/3), (32a/11),

(32a/11), (32a/4), (33b/4),

(34b/1), (34b/6), (35a/5),

(35b/3), (46a/8), (51b/6),

(53b/6), (54b/10), (55a/1),

(56b/8), (56b/9), (58a/4),

(60a/7), (62a/11), (62a/7),

(62b/2), (62b/3), (62b/4),

(62b/7), (62b/9), (63a/2),

(64a/10), (64b/1), (66a/10),

(71a/1), (76b/8), (77b/6),

(77b/6)

g. + de (15b/7), (17b/5),

(40b/8), (40b/8), (45b/5),

(45b/6), (45b/7), (45b/7),

(55b/11), (56a/1), (59b/9),

(62b/8), (63b/5), (66a/5),

(66b/11), (69a/9), (8b/4)

g. + den (55a/3)

g. + dür (34a/2)

g. + edek (32a/6) (63b/6),

(66b/11)

g. + i (39a/3)

g. + inde (56a/1), (61a/2),

(61a/2)

g. + ken (77b/10)

g. + üñ (33b/7), (76b/13)

[= 67]

güneş: Güneş.

g. + de (17b/9), (34b/7), (35b/3)

g. + e (15b/10), (32a/11),

(32a/4), (35a/6)

[= 7]

güneyik: <Far. Hindiba, yaban marulu, acı marulu, kaşnî ; (Cichorium endiva)

g. (60a/6)

[= 1]

günlük: Günlük ağacı ve bundan elde edilen zamlık; ak günlük (Boswelvia), kara günlük (Cortex styracis) olmak üzere iki türü bulunur.

g. (24a/6), (48a/8), (62a/3),

(62b/6), (65a/6), (79b/2),

(81a/5), (81b/3), (81b/4),

(81b/7), (82a/2)

[= 11]

ğünnāb: <Ar. Hurma çekirdeği.

g. (65b/3), (72b/5)

[= 2]

güvāriş: <Far. Sindirimi kolaylaştırıcı,
genellikle bal ve çeşitli madde-lerden
yapılan bir macun.

g. (24a/6)

g. + i şānavber (24a/10)

g. + lerededür (23b/9)

g. + lerün (24a/4)

[= 4]

güvārīş: bk güvāriş

g. + leri (6b/2)

[= 1]

güyegü: Güveği otu, kekik otu, zater;
(Origanum vulgare).

g. (37a/1)

[= 1]

güz: Sonbahar.

g. (39a/1)

g. + de (28b/7)

g. + dür (29b/5)

[= 3]

H

ḥab: <Ar. 1. Tane, çekirdek, tohum. 2.

Yuvarlak olarak hazırlanmış ilaç, hap.

h. (64b/10), (66b/4), (80a/1),

(80a/5), (80b/5), (80b/7),

(81a/3), (81a/6), (81b/4),

(82a/1), (82a/5), (83a/2)

h. + ı (37b/1)

h. + ı sulṭānī (83a/1)

h. + lar (35a/7), (35a/9), (35b/4)

h. + lara (35b/6)

h. + lardadur (35a/2)

h. + laruṅ (7b/3)

[= 21]

ḥācet: <Ar. İhtiyaç.

h. (35a/10), (41a/11), (47a/1),

(48a/4), (50b/11), (50b/4),

(55b/3), (77a/10), (77a/6),

(77b/4)

h. + de (61b/7)

[= 11]

ḥadden: <Ar. Nihayet, son, nokta, derece.

h. (75b/12)

[= 1]

ḥādī: <Ar. Rehber, kılavuz, yol gösteren.

h. (3b/3)

[= 1]

ḥādim: <Ar. Hizmet eden kişi.

h. (4b/9)

[= 1]

ḥādīs: <Ar. Peygamberimizin kutsal sözü.

h. (61b/11), (70a/2), (73a/7)

[= 3]

ḥafaḳān: <Ar. Korku ve endişe duygusu, tereddüt.

h. + a (26b/3)

h. + ı (71b/3)

[= 2]

hafta : <Far. Yedi günlük zaman dilimi.

h. + s1 (39a/3)

[= 1]

ḥaḥla: <Ar. Çürümüş, bozulmuş veya değersiz olan.

h. + dan (62b/11)

[= 1]

ḥaḥ: <Ar. Allah, Cenâbıhak, Tanrı, Hudâ.

h. (22a/6), (5a/10), (8b/2), (9a/2)

[= 4]

ḥaḥīr: <Ar. Değersiz, aşağılık.

h. (4a/6)

[= 1]

ḥāl: <Ar. Durum.

h. (3a/2), (3a/6)

h. + i (10b/2)

[= 3]

ḥal: bk. ḥāl

h. (12b/7), (16b/2), (35b/11)

[= 3]

ḥalāṣ: <Ar. Kurtuluş, özgürlük.

h. (15a/11)

[= 1]

ḥalāṣ: bk. ḥalāṣ

h. (52b/10)

[= 1]

ḥālet: <Ar. Durum, vaziyet, hal. Bir kimsenin içinde bulunduğu fiziksel veya ruhsal koşulları ifade eder.

h. + i (7b/4), (7b/6)

[= 2]

ḥalife: <Ar. Halife, bir lider veya yönetici, bir halkın başındaki kişi, padişah veya dini lider anlamında kullanılır.

h. + i ruy-ı zemīn (3a/1)

[= 1]

ḥalk: <Ar. Etrafında olan ağaç dallarına ve benzeri çubuklara sarılmış asma, yemeklere konulan üzüm salkımı gibi olan bir bitki. “halık, hullak, hılk”

h. + a (78b/5)

[= 1]

ḥalkalan-: Bir şeyin etrâfına halka biçiminde sarılmak.

h.-ur (14a/4)

[= 1]

ḥāllü: Durumunda.

h. (14a/8)

h. + nün (15a/7)

[= 2]

ḥalt: <Ar. Bir şeyi başka bir şeyle karıştırma, mezcetme.

h. (10a/11), (24b/4)

[= 2]

ḥalvā: <Ar. Tatlı, helva.

h. + lardadur (19a/1)

[= 1]

ḥām: <Ar. Olgunlaşmamış, işlenmemiş, pişmemiş, ham.

h. (23a/8), (26b/6), (37b/10)

[= 3]

ḥamām: bk. ḥamām

h. + da (33b/11)

[= 1]

ḥamd: <Ar. Övgü, şükür.

h. (1b/3)

[= 1]

ḥamdü'llāhi: <Ar. Allah'a hamdolsun, Allah'a şükürler olsun.

h. (4b/6)

[= 1]

ḥāmīle: <Ar. Hamile, gebe, yüklü.

h. (37a/7), (37b/1), (37b/3),
 (37b/7), (37b/9), (37b/9),
 (38a/3), (7b/11), (8a/2), (8a/2)
 [= 10]

ḥamīr: <Ar. 1. Maya, mayalamak. 2.
 Hamur.
 h. (18b/3)
 [= 1]

ḥamīrlü: <Ar. Hamurlu.
 h. (75b/13)
 [= 1]

ḥamīrsüz: <Ar. Hamursuz.
 h. (16a/8), (19a/9), (75b/13)
 [= 3]

ḥammām: <Ar. Yıkanılacak yer, yunak,
 ısıdam. hamam.
 h. (41a/3)
 h. + a (15b/11), (65b/5),
 (76a/12), (76b/5)
 h. + da (32a/5), (33a/8),
 (33b/2), (66a/4)
 h. + dan (16a/1), (33a/10),
 (41a/5), (76b/2)
 [= 13]

ḥamse ‘aşera: <Ar. On beş, on beşli
 sayısı.
 h. (35b/6)
 [= 1]

ḥāmse: <Ar. Beş sayısı.
 h. (22a/7)
 [= 1]

ḥamse: bk. ḥāmse
 h. (10a/3)
 [= 1]

ḥān: <Far. Hükümdar veya yüksek
 rütbeli kişi.
 h. (2b/10), (2b/11), (2b/11),
 (2b/11), (80a/2)
 h. + lar (5a/1)
 [= 6]

ḥanāzīr: <Ar. Domuzlar.
 h. (67b/3), (67b/4), (68a/5)
 h. + e (68a/8)
 h. + üñ (69b/7)
 [= 4]

ḥap: bk. ḥab
 h. (80b/1), (80b/4)
 [= 2]

ḥarāb: <Ar. Bozulmuş, harabe, terkedilmiş.

h. (20a/2), (73a/8)

[= 2]

ḥarāblıg: <Ar. Yıkıklık, harabelik durumu.

h. + ina (9b/2)

[= 1]

ḥarām: <Ar. Yasak, helal olmayan.

h. + ın (8b/7)

[= 1]

ḥarāret: <Ar. 1. Sıcaklık. 2. Susama, susuzluk.

h. (11a/8), (27a/7), (47b/5),
(55a/4), (55a/8), (72a/8),
(9a/10)

h. + den (29b/1)

h. + e (71b/8)

h. + i (20a/10), (24a/2), (40b/9),
(47b/11), (47b/8), (70a/12),
(72a/12), (7b/9)

h. + i ḡarīziyye (20b/8)

h. + i ‘azīziyye (14a/10),
(23a/4)

[= 20]

ḥarāret: <Ar. Sıcaklık, ısı.

h. (74a/11)

[= 1]

ḥarbaḥ: <Ar. Çöpleme otu; Ak çöpleme, (Helleborus album) ve kara çöpleme, (Helleborus orientalis) olmak üzere başlıca iki türü vardır.

h. (68b/5)

[= 1]

ḥarbūz <Far. Karpuz.

h. (73a/3)

[= 1]

ḥarc: <Ar. Koyu bulamaç kıvâmındaki madde.

h. (11b/2)

[= 1]

ḥareket: <Ar. Hareket.

h. (13a/6), (67b/7)

[= 2]

ḥariḥ: <Ar. Dış, dışında olan.

h. (9b/5), (9b/6)

[= 2]

ḥarīr: <Ar. Ateşli, harâretli.

h. (29a/11), (29b/1), (29b/4),
(29b/4)
[= 4]

ḥarīrī < **bk.** ḥarīr

h. (26b/3)
[= 1]

ḥarīṣ: < **Ar.** Aşırı istek, şiddetli arzu.

h. (3a/4), (11b/8), (11b/10),
(12a/2), (12a/5)
[= 5]

ḥarr: < **Ar.** Hararetli, kızgın, sıcak,
yakıcı.

h. (70b/12), (70b/13), (70b/6),
(71a/13)
[= 4]

ḥārr: < **Ar.** Sıcak, hararetli.

h. (7b/9), (11b/7), (36a/11),
(70b/10), (71a/5), (71a/9),
(71b/10), (72a/10), (72b/3),
(72b/3), (72b/7), (72b/8),
(72b/9), (73a/10), (73a/11),
(73a/11), (73a/13), (73a/7),
(74a/1), (74a/12), (74a/13),
(74a/6), (74a/7), (74a/8),

(74b/5), (74b/7), (74b/12),
(74b/9), (74b/10), (74b/11),
(75b/5), (75b/8)

h. + dur (74a/5), (74b/1)

h. + durur (72b/13)
[= 36]

ḥāṣ: < **Ar.** Özel, mahsus.

h. (68a/4)
[= 1]

ḥāṣıl: < **Ar.** Meydana gelen şey.

h. (11b/3), (28a/3), (30a/5),
(31a/5), (31a/7), (39b/4),
(40a/4), (42a/9), (46a/3),
(47b/9), (48a/5), (48a/9),
(49a/5), (49b/4), (52a/10),
(52a/8), (52b/4), (55b/1),
(55b/9), (56a/7), (58a/5),
(59b/3), (5b/2), (64a/9), (7a/6)
[= 25]

ḥāṣṣiyyet: < **Ar.** Özel durum, özgünlük,
ayrıcalık.

h. (61a/3)
[= 1]

ḥasta: <Far. Sağlığı bozuk olan, esenliği yerinde olmayan, hastalanmış, rahatsız, hasta.

h. + sını (3b/2)

[= 1]

ḥasta: <Far. Hasta, rahatsız.

h. (55a/4), (57a/5)

[= 2]

ḥastalık: Hastalık, rahatsızlık durumu.

h. + dan (28b/7), (47a/7)

[= 2]

ḥaşla-: Haşlamak.

h.-mayalar (60a/11)

[= 1]

ḥaṭā: <Ar. Hata, yanlışlık.

h. (57a/1)

h. + dur (10a/1)

[= 2]

ḥaṭālu: <Ar. Hatalı.

h. (44b/6)

[= 1]

ḥatmī: <Ar. Hatmi çiçeği, ebegümecigillerden, bazı cinslerinin kök ve çiçekleri hekimlikte kullanılan, çok

yıllık otsu bir süs bitkisi, ağaçküpesi; (Althaea officinalis).

h. (75a/2)

[= 1]

havān: <Ar. Havan, ezme aracı.

h. + da (63b/3), (65a/4)

h. + daki (31b/1)

[= 3]

ḥavāric: <Ar. Dışarı çıkanlar, hariciler.

h. + den (9b/5)

[= 1]

ḥavāriyyūn: <Ar. Hz. İsa'nın yakın dostu ve tilmîzi olan ve Hristiyanlığı yayan on iki kişiye verilen isim.

h. (60b/6), (61a/4), (69b/1)

[= 3]

ḥavāşş: <Ar. Duyular, özel yetenekler veya anlamalar.

h. + ı (3b/4)

[= 1]

ḥavāş: <Ar. Seçkinler, ayrıcalıklı kişiler.

h. + ı (27a/4)

[= 1]

ḥavāṣṣ-ı ḥamse: <Ar. Beş duyu organı.

h. (10a/3)

[= 1]

ḥavāṭir: <Ar. Düşünceler, fikirler.

h. (1b/11)

[= 1]

ḥavf : <Ar. Korku, endişe.

h. (11b/2)

[= 1]

ḥavlıncān: <Far. Zencefigillerden, aynı

adla anılan kök sapları baharat olarak

kullanılan güzel kokulu bir bitki.

(Galanga officinalis).

h. (19a/7), (21b/9)

[= 2]

havuç: <Far. Turuncu renkli kök sebze,

havuç.

h. (74b/10), (75b/4)

[= 2]

ḥāya: <Far. Taşak, testis.

h. (14b/7), (82b/6)

h. lara (27a/8)

h. + ları (11b/7)

h. + lardur (10b/8)

h. + ları (28a/9), (28b/11)

[= 7]

ḥayā: bk. ḥāya

h. + ya (63b/11)

[= 1]

ḥayır: <Ar. İyilik, hayır.

h. (5b/4)

[= 1]

ḥayli: <Ar. Çok, oldukça.

h. (25a/3), (43b/6)

[= 2]

ḥayvān: <Ar. Hayvan, canlı varlık.

h. + dur (10a/11)

h. + uḡ (10b/1)

[= 2]

ḥayvānāt: <Ar. Hayvanlar.

h. (10a/1)

h. + dan (8b/4), (8b/6)

h. + ı (8b/2)

[= 4]

ḥayvāniye: <Ar. Hayvani, hayvanlarla

ilgili, hayvansal.

h. + dūr (11a/8)

[= 1]

ḥayz: <Ar. Adet olma, regl olma.

h. (65a/2)

[= 1]

ḥazā: <Ar. Bu, işaret zamiri.

h. (1b/1)

[= 1]

ḥazer: <Ar. Sakınma, çekinme.

h. (47a/9)

[= 1]

ḥāzır: <Ar. Hazır, mevcut, bulunan,
mevcut durumda olan.

h. (16b/5), (16b/7), (24b/7),

(32b/2), (46b/4), (46b/5),

(47a/2), (50b/6), (55b/2),

(63b/2), (64a/4), (64a/6)

h. + dur (17b/3), (47a/5)

[= 14]

ḥāzır-la-: Hazırlamak.

h.-ya (41a/11)

h.-yasın (46b/1)

[= 2]

ḥazm: <Ar. Sindirim.

h. (70a/5), (70a/8), (70b/1),

(70b/10), (70b/2), (70b/5),

(71b/11), (71b/12), (71b/7),

(72a/13), (72b/2), (72b/7),

(73a/10), (73a/5), (73b/2),

(74a/7), (74a/5), (74b/2),

(74b/6), (74b/7), (74b/10),

(74b/10), (75b/1), (75b/7)

(75b/11), (75b/10), (75b/10)

[= 27]

ḥazreti: <Ar. Saygıdeğer, hürmet
edilen.

h. + i (1b/3), (1b/9), (3b/8),

(18b/4), (20a/8)

h. + ine (3a/7)

h. + leri (5a/10)

h. + leriçün (5a/8)

[= 8]

heb: Hep.

h. (12b/10), (13b/10), (14b/2),

(15b/6), (16b/5), (19a/8),

(19b/4), (20a/4), (21a/4),

(21b/1), (22b/10), (23b/2),

(24a/8), (26a/10), (26a/11),

(26b/8), (28a/10), (28b/11),

(31a/7), (31b/5), (31b/9),

(33a/1), (35a/5), (35b/1),

(35b/8), (36a/6), (36b/1),

(38a/2), (46b/10)

[= 30]

heft: <Far. Yedi sayısı.

h. (65b/2), (67a/10)

[= 2]

hekīm: <Ar. Doktor, bilge, alim.

h. (18a/5), (33a/5), (33a/5),

(39a/6)

h. + den (20a/9)

[= 5]

hekīmīg: Doktorluk, bilgelik.

h. + inden (49b/6)

[= 1]

helāk: <Ar. Yok olma, helak olma.

h. (9a/11), (10a/9), (12a/7),

(13b/2)

[= 4]

helāl: <Ar. Helal, yasak olmayan, izin

verilen, İslam'a uygun.

h. + in (8b/7)

[= 1]

helīle: <Far. Helile otu, sarı helile, kara

helile gibi türleri bulunur; (Terminalia).

h. (27a/10), (80a/2), (80a/2),

(81b/8), (82b/5)

[= 5]

hem: <Far. Hem, daha.

h. (7b/6), (7b/7), (33a/6),

(38a/11), (38a/3), (38b/2),

(39a/2), (39a/3), (39a/9),

(39b/10), (3b/1), (3b/1),

(41b/7), (45a/1), (45a/2),

(46a/4), (46a/4), (47b/2),

(59a/8), (5b/8), (65a/2),

(66a/6), (66a/7), (67a/2),

(67a/2), (67a/5), (69b/5)

[= 27]

hemān: <Ar. Hemen, derhal.

h. (13b/2), (37a/4), (52b/7),

(55b/1), (55b/3), (59a/8)

[= 6]

hemīn: <Ar. Aynı, benzer.

h. (55b/2)

[= 1]

hep: bk. heb

h. (25b/6)

[= 1]

her: <Far. Her.

h. (14a/2), (16a/8), (18a/6),

(18b/5), (24b/6), (35a/10),

(36a/2), (37b/4), (37b/5),

(38a/5), (38b/3), (39b/9),

(3a/10), (40b/9), (41a/9),

(41a/9), (42a/8), (42b/2),

(46a/8), (46b/6), (46b/9),

(47a/3), (47a/4), (50a/9),

(50b/5), (50b/7), (54b/10),

(55a/11), (57b/1), (5b/6),

(5b/7), (77a/4), (78a/6),

(78a/7), (78b/3), (78b/5)

[= 36]

hergiz: <Far. Asla, hiçbir zaman.

h. (11a/7), (18b/10), (50a/6)

[= 3]

hevā: <Ar. Hava.

h. (29a/11), (29b/11), (32a/10)

h. + ya (13b/9), (16b/2),

(19b/6), (60a/9)

[= 7]

heybet: <Ar. İhtişam, büyüklük.

h. (31b/6)

[= 1]

hıfz: <Ar. Koruma, muhafaza, ezberleme.

h. (9b/7)

h. + ı şıḥḥatında (5a/11)

h. + ı şıḥḥat (3b/4)

h. + ı şıḥḥat şıḥḥateyne (3b/1)

[= 4]

hılt: <Ar. Karışım, birliktelik.

h. (70a/10), (70b/3), (72a/7),

(73a/1), (77b/4)

h. + lar (70b/11)

h. + laruḡ (75a/8), (75a/8),

(78a/5), (78a/5)

[= 10]

hırs: <Ar. Aşırı istek, hırs, tutku.

h. (20a/7)

[= 1]

hıtāy: <Ar. Çin toprakları.

h. (3a/2)

[= 1]

hıyār: <Far. Salatalık.

h. (67a/11), (73a/4), (78a/2),

(78a/9)

[= 4]

ḥicāb: <Ar. Engel, perde, gizlilik.

h. (44b/7)

[= 1]

ḥiç: <Far. Hiç, yokluk.

h. (11b/2), (14b/11), (18a/9),

(18b/6), (20b/3), (23a/6),

(23b/4), (26b/2), (36a/5),

(48a/8), (5b/11), (7b/11)

[= 12]

ḥiffet: <Ar. Hafiflik, kolaylık.

h. (9b/10)

h. + de (5a/11)

[= 2]

ḥikmet: <Ar. Bilgelik, hikmet, derin bilgi ve anlayış.

h. (3a/10), (5b/10), (9a/1)

h. + i (1b/11)

[= 4]

ḥilkat: <Ar. Yaratılış, tabiat.

h. + a (10b/1)

[= 1]

hindī : <Ar. Hindistan'a ait, Hintli.

h. (14b/2), (15b/4), (21a/11),

(21a/4), (22b/9), (24a/8),

(26a/1), (34b/8), (36b/6),

(37b/9), (77a/12), (79a/6),

(79a/7), (79b/7), (79b/7),

(81a/2), (81b/5), (82a/2),

(82b/3), (82b/3), (82b/5),

(83b/2), (83b/2), (83b/3)

h. + yle (67a/7)

[= 25]

hindistān: Hindistan.

h. (20a/4), (24a/11), (25b/5),

(26a/2), (26a/8), (31b/1),

(31b/11), (31b/7), (31b/9),

(32a/5), (33a/9), (33b/11),

(35a/4), (36a/6), (76a/13),

(77a/5), (77a/9), (77b/3)

[= 18]

hindüstān: bk. hindistān

h. (31b/5)

[= 1]

ḥōca: <Far. Hoca, öğretmen.

h. (11a/2), (18b/4), (20a/8), (2a/8), (2b/6), (2b/9), (3a/7), (3b/8)	ḥūb: <Far. İyi, güzel. h. (23a/4) [= 1]
h. + naşr-i ḥusrev (18a/4) [= 9]	ḥūbān: <Far. İyiler, güzeller. h. + ı-ḥıṭāy (3a/2) [= 1]
ḥōd: <Far. Kendi. h. (51a/5) [= 1]	ḥūdud: <Ar. Sınırlar, hudutlar. h. (39b/8) [= 1]
ḥōr: <Far. Güneş. h. (4a/6) [= 1]	ḥukne: <Ar. Makattan ilaç şırınga etme, lavman. h. (78a/12), (78a/13), (78a/3), (78a/4), (78b/8) h. + i leyyine (29a/4) h. + i mütevessit (78a/4) h. + i mütevessitden (78b/1) h. + lerü (31a/11) h. + lerüḡ (6b/9) [= 10]
ḥōş: <Far. Hoş, güzel. h. (19a/10), (4a/3), (68a/6), (70b/4), (71b/11), (75b/4) [= 6]	ḥukne: <Ar. Şırınga, lavman. h. (29a/3) h. + lereddür (28a/6) [= 2]
ḥōşnūd: <Far. Hoşnut, memnun. h. (21b/5) [= 1]	
ḥotanī: <Ar. Hotan'a ait olan. h. (3a/2) [= 1]	
ḥotmī: <Ar. Hatmi çiçeği. h. (78a/6), (78a/6) [= 2]	

ḥummā: <Ar. 1. Hastalıkla gelen
şiddetli ateş, nöbet, sıtma.

h. (70a/8)

[= 1]

ḥumre: <Ar. Verem hastalığı.

h. (67a/1), (67a/2)

[= 2]

ḥumūzāt: <Ar. Asitler.

h. (18a/1)

[= 1]

ḥūn: <Far. Kan.

h. (59a/9)

[= 1]

ḥurda: <Far. küçük parça, kırıntı.

h. (13b/6), (37b/10), (45a/6),

(49a/7), (48a/7), (52a/6),

(54a/8), (54b/5), (55a/8),

(56b/1), (56b/4), (59a/10),

(61a/5)

h. + dan (54a/9), (54a/9),

(55a/6), (56b/5)

h. + dur (44b/2), (45a/1)

h. + larını (50a/7)

h. + ları (50a/8)

h. + sı (54a/4), (54a/5), (54a/7), (54b/5)

h. + sını (54a/6), (56b/8)

h. + yı (49b/2)

[= 31]

ḥurmā: <Ar. Hurma ağacının meyvesi.

h. (37b/10), (71a/5), (72a/6), (78b/12)

h. + yıla (17a/3)

[= 4]

ḥurūs: <Ar. Aslan, güçlü ve cesur bir
hayvan.

h. (12a/1)

[= 1]

ḥurūs: <Far. Horoz.

h. (15b/9), (16b/11), (18b/11),

(70a/6)

h. + ları (16a/3)

[= 5]

ḥuşūl: <Ar. Elde etme, kazanma,
ulaşma.

h. + i (10a/1)

[= 1]

ḥuşūş: bk. ḥuşūşā

h. + a (6a/6)

[= 1]

ḥuṣūṣā: <Ar. Özellikle, bilhassa.

h. (18a/8), (28a/6), (31a/10)

[= 3]

ḥuṣūṣā: bk. ḥuṣūṣ

h. (30a/11)

[= 1]

ḥutām: <Ar. Son, kapanış.

h. (47a/5)

[= 1]

ḥuẓūr: <Ar. İç rahatlığı, hâlimden memnun olup gönlünde rahatlık duyma, kendini rahat ve memnun hissetme durumu.

h. + ıla (3a/9)

h. + unda (5a/5)

[= 2]

ḥüccet: <Ar. Deliller, kanıtlar, argümanlar.

h. (47b/3), (58a/5), (58a/9)

[= 3]

ḥükemā: <Ar. Hekimler.

h. (2b/9), (13b/4), (14a/11),

(20a/6), (22b/6), (29a/4),

(50a/7), (55a/2), (56b/6)

h. + dandır (35b/6)

h. + dandur (20b/4), (25b/10),

(27a/3), (33b/9)

h. + dururlar (18a/5)

h. + sınıuḡ (61b/8)

h. + ya (22a/6)

h. + i cevāhir-i bedāyi‘ (1b/11)

h. + i müteḳaddimīn (8a/10),

(47a/3) (76a/10)

h. + yı müteḳaddimīnden

(9b/10), (18b/5), (37b/3)

h. + yi mütāḥḥirīn(10b/11),

(11a/2)

[= 27]

ḥükemāca: Hekimlerce.

h. (16a/9), (22b/3), (22b/3)

[= 3]

ḥükm: <Ar. Hüküm, karar.

h. (33a/11), (53b/10)

h. + i (34a/2) (50b/3)

h. + indedür (70a/3)

[= 5]

ḥülāṣa: <Ar. Özet, özü.

h. (6a/6)

[= 1]

hünām: <Ar. Bir tür hastalık.

h. (48a/11), (49b/6)

h. + a (48a/3)

h. + dur (40b/8)

[= 4]

hüneri: <Far. Beceri, yetenek, marifet.

h. (5a/5)

[= 1]

I

ılıkak: Ilıkça, ılık.

1. (34b/8), (35b/10), (65b/9),

(68b/6), (76a/1), (77b/13)

[= 6]

ırkun-nisā: <Ar. Baş ağrısı.

‘1. (28a/7), (30a/5)

‘1. + y1 (6b/10)

[= 3]

ırmag: Doğrudan doğruya denize

dökülen büyük akarsu.

1. + 1 (39a/10)

[= 1]

ısıcak(ğ): Sıcak.

1. (31b/2), (33a/8), (33b/2),

(58a/3), (64a/10), (76a/12),

(76b/5), (77a/6)

1. + ında (32b/5)

1. + la (20a/5), (78a/12), (78b/7)

[= 12]

ısıd-: Isıtmak.

1.-alar (60b/3)

1.-ub (41a/4)

[= 2]

ısırgan: Isırgan otu; (Urtica)

1. + ı (61a/1)

[= 1]

ışıt-: Isıtmak.

1.-mak (40b/11)

[= 1]

ısla-: Islamak.

1.-yalar (65b/4)

[= 1]

ışla-: Islamak.

1.-r (77b/10)

[= 1]

ışlad-: Islatmak.

1.-a (36b/11), (36b/7)

1.-alar (60a/8), (67b/10)

1.-ub (41a/4)

[= 5]

ıslāh: <Ar. Düzeltme, ıslah etme.

1. (73a/8)

1. + a (15a/4)

1. + ı mizāc (22b/2)

[= 3]

ıslan-: Islanmak.

1.-a (21a/8)

1.-miş (69a/5)

[= 2]

‘ıyş: <Ar. Hayat, yaşam.

‘1. (5a/3)

[= 1]

İ

i-: Bugün yalnız *idi*, *imiş*, *ise*, *iken* şekilleri kullanılan cevher fiili.

i.-di (3a/4), (3a/5)

i.-ken (24a/5), (30b/11), (39b/4), (67a/4)

i.-miş (33a/7)

i.-se (16a/8), (32b/7), (40a/2), (48b/8), (49a/1), (50a/1),

(52b/3), (53a/1), (53a/2), (53a/2), (53a/3), (55b/9), (57b/6), (58a/2), (58a/8), (58b/11), (58b/8), (59a/1), (61a/6), (61a/7), (61a/7), (63a/10), (63a/11), (63b/8), (64a/8), (66a/8), (69b/10), (75a/5)

i.-sen (51b/2)

[= 35]

i‘lām: <Ar. Bildirme, ilan etme.

i. (1b/11), (3a/7)

[= 2]

i‘tidāl: <Ar. Dengelilik, ölçülülük.

i. (18b/2)

i. + a (72a/12)

i. + den (29b/3)

i. + e (75b/12), (75b/2)

i. + ile (11b/6)

[= 6]

i‘tikād: <Ar. İnanç, itikat.

i. (22a/7), (24a/5)

[= 2]

i‘timād: <Ar. Güvenme, dayanma.

i. (24a/5), (30a/6), (5b/2)
 [= 3]

i'tizār: <Ar. Özürl dileme.

i. (4a/1)
 [= 1]

ibādet: <Ar. İbadet.

'i. (9a/2)
 . + dūr (10a/5)
 [= 2]

ibtidā: <Ar. Başlangıç.

i. (63b/2), (63b/4), (67b/5)
 [= 3]

iç: İç, insanın ya da herhangi bir şeyin
 içi.

i. + i (24a/11), (25b/5), (26a/1),
 (26a/9), (28a/1), (28b/6),
 (31b/1), (31b/3), (31b/4),
 (31b/5), (31b/7), (31b/9),
 (32a/5), (32b/3), (32b/3),
 (32b/9), (35a/11), (53b/7),
 (77a/9), (77a/9), (77b/3),
 (78a/9), (80b/5)
 i. + ine (13a/10)

i. + in (29a/3), (67a/7), (75b/4),
 (78a/2)

i. + inde (31b/1), (54a/7),
 (60a/8), (61b/1), (76a/1),
 (76a/2)

i. + indeki (16b/11), (21b/6)

i. + inden (26a/10)

i. + ine (13a/8), (32b/10),
 (32b/8), (58b/3), (61b/6),
 (65b/5), (68a/1), (68b/8),
 (75b/4), (77b/12)

i. + ini (26a/2), (65b/2),
 (67a/11), (67b/1), (76a/13),
 (77a/5)

i. + iyile (75a/6)

i. + ler (33a/1)

i. + leri (26a/3)

i. + leridür (32b/4)
 [= 59]

iç-: İçmek.

i.-düginden (23a/6)

i.-dükden (78b/7)

i.-e (13a/4), (14a/3), (17a/4),
(19a/9), (23a/3), (23b/6),
(25b/1), (27b/4), (65b/4)
i.-eler (32b/4), (75a/13)
i.-ince (66a/4)
i.-mek (70b/2), (70b/5)
i.-mekden (78a/12)
[= 17]
içerü: İçeri.
i. (63a/11)
i. + nden (73b/1)
[= 1]
içil-: İçilmek.
i.-miş (53a/3)
[= 1]
için: bk. için
(27b/11),
[= 1]
içün: İçin.
i. (2a/7), (5a/8), (6a/6), (8b/8),
(8b/11), (32a/2), (57a/7),
(62a/10), (68a/7)
i. + dür (25b/3)
[= 10]

idrār: <Ar. Akıtma, idrar çıkarma.
i. (74a/12), (74a/13), (74b/8),
(75a/8)
[= 4]
ifāde : <Ar. Anlatım, ifade etme.
i. + si (22b/1)
[= 1]
‘ifrāt: <Ar. Aşırılık
‘i. + ıla (9b/3), (12a/7), (13b/1),
(14a/8)
[= 4]
‘ifrīt: Kötü anlamında kullanılmıştır.
‘i. + e (31b/10)
[= 1]
igne: İğne.
i. (46b/9)
i. + yi (64a/6)
i. + ye (46b/10)
[= 3]
ihlāk: <Ar. Helak etme, yok etme.
i. + ı nefse (9b/1)
[= 1]
iḥsān: <Ar. İyilik, lütuf.
i. + ı (2a/2)

[= 1]

iẖtilāc: <Ar. Çırpınma, titreme.

i. (70b/5)

[= 1]

iẖtilāf: <Ar. Farklılık, anlaşmazlık.

i. (18b/8), (29b/11)

[= 2]

iẖtimām: <Ar. Özen, dikkat.

i. (3b/8)

i. + ile (5a/8)

[= 2]

iẖtişār: <Ar. Kısaltma, özetleme.

i. + ından (4a/1)

[= 1]

iẖtiyāc: <Ar. İhtiyaç, gereksinim.

i. + ı (59a/7)

[= 1]

iki: Sayı olarak iki.

i. (12a/2), (12b/10), (13b/10),
 (13b/7), (15a/8), (16b/4),
 (17a/9), (21a/4), (22b/8),
 (23a/7), (25a/11), (25b/5),
 (26a/8), (26a/9), (26b/1),
 (27b/8), (28a/4), (28b/2),

(28b/6), (31a/2), (31a/3),
 (31b/3), (31b/3), (33b/10),
 (33b/9), (35a/11), (36a/11),
 (36b/8), (37a/4), (39b/2),
 (39b/3), (41b/8), (42a/2),
 (48a/2), (49a/9), (51a/3),
 (51b/4), (52a/3), (52a/5),
 (57b/11), (58b/8), (60a/5),
 (60a/5), (60b/11), (61a/10),
 (61a/9), (62b/5), (62b/6),
 (62b/6), (63b/7), (63b/9),
 (64a/7), (64a/9), (65b/10),
 (65b/11), (66a/5), (66a/7),
 (66a/8), (68b/3), (68b/5),
 (68b/5), (68b/6), (70a/10),
 (74a/11), (80a/8), (82a/3)

i. + den (18b/9)

i. + leyin (78a/10), (78a/2)

i. + si (16a/4), (63a/1), (70a/12)

[= 72]

ikinci: İkinci.

i. (6a/3), (7a/9), (13a/10),
 (13a/5), (29b/3), (39a/7),
 (42a/6), (42b/6), (43a/11),

(43a/2), (43a/7), (43b/4),

(50a/10), (53b/4), (56b/8),

(62b/4), (62b/5)

i. + nün (15a/2)

[= 18]

ikişer: İkişer.

i. (15b/4), (22b/9), (24a/7), (26b/8),

(36b/6)

[= 5]

ikmālū'l-taḥiyyāt: <Ar. Selamların

tamamlanması.

i. (2a/5)

[= 1]

ikrām: <Ar. İkrām etme, saygı

gösterme.

i. (55b/9)

[= 1]

iktisāb: <Ar. Kazanma, edinim.

i. + i (5a/11)

[= 1]

ikü: İki sayısı.

i. (30a/9)

[= 1]

'ilāc: <Ar. Bir hastalığı iyi etmek veya önlemek için türlü yollarla kullanılan madde, deva.

'i. (15a/1), (32a/6), (38b/11),

(45a/5), (46a/10), (46a/9),

(47a/8), (49b/4), (52a/11),

(55b/6), (65b/8), (66b/3),

(77b/6)

'i. + a (39a/6)

'i. + dan (11b/3)

'i. + ı (39a/1), (39a/1), (40b/2),

(49b/9), (51a/9), (52b/9),

(59a/6), (59b/9), (62a/1),

(67b/8)

'i. + ın (38b/4), (3b/5),

(40b/10), (41b/1), (52a/8)

'i. + ına (3b/7)

'i. + ıla (11b/1), (37b/8)

'i. + ları (39b/9), (45b/5)

'i. + ların (39b/5), (41a/8),

(43b/9), (8a/4), (8a/6), (8a/7)

[= 41]

'ilācāt: <Ar. İlaçlar.

'i. + ı tıbbiyye (5a/7)

ilāhī: <Ar. Tanrısal, kutsal.

i. (2a/2)

[= 1]

‘ilāl: <Ar. Hastalıklar.

‘i. + i (12b/8)

[= 1]

‘ilāve: <Ar. İlave, ek.

‘i. (10b/5)

[= 1]

ile: İle, birlikte, vasıtasıyla.

i. (22b/8), (38b/8), (39a/11),

(45a/11), (46a/2), (46a/5),

(50b/10), (50b/2), (51a/1),

(60b/2), (61a/4), (62a/10),

(64a/11), (66b/3), (67b/10),

(69a/5), (69b/5), (71b/8)

[= 18]

ilerü: İleri, ön tarafa.

i. + de (42b/3), (59a/4)

[= 2]

ilig: Kemik içindeki yumuşak madde.

i. + i (28b/11), (45a/3), (51b/3),

(69b/3)

[= 4]

ilk: En önceki, birinci.

i. + i (70a/7)

[= 1]

‘illet: <Ar. Hastalık, dert.

‘i. (27a/5)

‘i. + ler (63a/4)

‘i. + lerü (12b/5)

[= 3]

‘ilm: <Ar. Bilgi, ilim.

‘i. (22a/5)

‘i. + i (38a/5)

‘i. + inden (44a/10)

‘i. + i mergüb (5a/5)

‘i. + i zāhir (38a/10)

‘i. + üñ (22a/4)

‘i. + üñle (53a/10)

[= 7]

‘ilmiyāt: <Ar. İlimlerle ilgili.

‘i. + ı (3b/10)

[= 1]

imdād: <Ar. Yardım, destek.

i. + ı fevc (1b/4)

[= 1]

imdi: Şimdi.

i. (10b/7), (11a/5), (12b/5),
(30a/6), (46a/8), (52b/8),
(53b/9), (9a/1), (9a/11), (9b/11)
[= 10]

in-: İnnek.

i.-er (15a/7), (63a/6)

i.-mez (64a/2)

[= 3]

in‘ām: <Ar. Bağışlama, ihsan etme.

i. (1b/10)

[= 1]

‘ināyet: <Ar. Yardım, özen.

‘i. + i (5a/10)

ince: İnce, dar ve narin.

i. (13b/6), (21a/5), (22b/11),
(23b/3), (23b/3), (24a/9),
(24b/2), (26a/11), (26a/3),
(26b/9), (32b/8), (33a/8),
(33b/1), (37b/10), (37b/11),
(50b/2), (52a/1), (76a/3),
(76b/5)

[= 19]

incele-: İncelemek.

i. (66b/4)

[= 1]

incin-: İncinmek.

i.-diyse (55a/9)

i.-meye (58a/6)

i.-übdür (55a/7)

[= 3]

incir: <Far. İncir; (Ficus carica)

i. (70b/12)

[= 1]

incü: İnci, değerli taş.

i. (26b/6)

[= 1]

indür-: Yukarıdan aşağıya doğru
gelmesini, inmesini sağlamak.

i.-e (14b/7), (19b/5), (23a/2),
(36b/3)

[= 4]

iñen: Çok, daha, fazla.

i. (24a/5), (30a/11)

[= 2]

infāk: <Ar. Harcama, sadaka verme.

i. (76a/11)

[= 1]

inne: <Ar. Şüphesiz ki.

i. (1b/7)

[= 1]

insān: <Ar. İnsan, beşer.

i. (20b/6)

i. + a (11a/10), (18a/10),

(18b/1), (18b/10), (19a/2),

(19a/9), (29a/8), (30a/3),

(6a/4), (7a/3), (7a/5), (8b/7)

i. + dan (10a/11), (11b/3)

i. + uñ (10a/2), (6a/2)

[= 17]

insāniyye: <Ar. İnsan olma durumu.

i. + ye (3b/4)

[= 1]

inşāallāhü: <Ar. Allah dilerse.

i. (5b/4), (8b/1) (10b/11),

(13a/5), (15b/8), (16a/5),

(29a/6), (41a/1)

[= 8]

inzāl: <Ar. İndirme, aşağıya gönderme.

i. (31a/4)

i. + e (31a/2)

[= 2]

ip: İnce ve uzun lif, ip.

i. (46b/7)

i. + i (46b/9)

[= 2]

ipeğ: İpek böceği kozasından elde edilen ve dokumacılıkta kullanılan çok ince parlak tel.

i. + i (64a/7)

[= 1]

iplik(g): İplik.

i. (64a/11), (64a/4)

i. + i (50a/3)

i. + ile (28b/3)

[= 4]

iri: Büyük, kaba.

i. (11b/11), (11b/6)

[= 2]

iriñ: Vücut yarısından akan sıvı.

i. (51b/7), (52b/1), (52b/6),

(55a/10), (55b/7), (56b/2)

i. + i (51b/9), (53a/6)

[= 8]

is(i)m: <Ar. İsim, ad.

i. + ine (60b/6)

[= 1]

‘**īsā**: Kişi adı.

i. (11a/3)

[= 1]

‘**isāyü’z-zamān**: <Ar. Zamanın
mutluluğu.

. (2b/4)

[= 1]

isbitān: <Ar. İspinat, ıspanak bitkisi.

“isfanāḥ”

i. (25b/5)

[= 1]

isfanāḥ: <Ar. Ispanak bitkisi.

i. (73b/11)

[= 1]

isfīd : <Ar. Beyaz, saf.

i. (75b/1)

[= 1]

isfidāc: <Ar. Bembeyaz.

i. (65a/5)

[= 1]

ishāl: <Ar. Bağırsakların hızlı
çalışması, ishal.

i. (65b/2), (67a/11), (67a/7),

(71a/11), (71a/12), (71b/13),

(71b/4), (71b/6), (72a/5),

(73b/11), (73b/2), (73b/3),

(73b/5), (75a/8), (78a/13),

(78a/5)

i. + i (74b/2)

[= 17]

isirgi: Isırgan otu.

i. + den (61a/4), (61a/5)

[= 2]

islām: <Ar. Teslimiyet, İslam dini.

i. (2a/6)

[= 1]

isrāf : <Ar. Gereksiz harcama.

i. (9b/5)

[= 1]

issi: Sıcak, sıcaklık.

i. (16b/6), (23a/4), (31a/10),

(36b/9), (38b/6), (38b/7),

(39b/1), (45b/9), (59b/1),

(51b/5), (67a/5), (71a/3),

(71a/4), (71b/1), (71b/13),

(73a/3), (73a/3), (73b/9),

(75b/7), (78a/5)

i. + dür (70a/8), (75b/11)

[= 22]

issirek: Sıcak su veya sıcaklıkla ilgili.

i. + dür (71a/2)

[= 1]

iste-: İstemek.

i.-di (3a/7)

i.-r (51a/8)

i. + mekile (45a/8)

[= 3]

isti'māl: <Ar. Kullanma, yararlanma.

i. (16a/3), (20b/2), (24a/5),

(25b/2), (62b/10), (62b/4),

(69b/2), (69b/3), (76a/6),

(77b/10)

i. + ile (8a/11), (11a/1), (33a/6)

[= 13]

istid'ā: <Ar. Çağırma, davet etme.

i. (3a/7)

[= 1]

istimā': <Ar. Dinleme, işitme.

i. (61a/3), (61b/7), (64b/10),

(69a/9)

[= 4]

iş: Herhangi bir yere düzen verici, günlük yaşayışı sağlayıcı her türlü çalışma.

i. (2b/9), (55b/10)

i. + den (44a/8)

i. + e (14b/7), (16b/8), (33a/1)

i. + i (44a/10), (51a/8), (53a/8)

i. + in (47b/5), (52a/9)

i. + ine (36a/4)

i. + ini (46b/7)

i. + lerden (47b/5)

i. + ün (54a/10)

[= 15]

işbu: Şu anki, mevcut.

i. (3a/8), (4a/1), (4a/5), (5b/6),

(16b/7), (32b/11), (61b/2)

[= 7]

işle-: Çalışmak, faaliyete geçmek, etki etmek, kullanmak.

i.-dügünden (55a/5)

i.-mek (38b/2), (51a/8), (55b/6)

i.-meye (47b/5)

i.-rken (56b/11)

i.-ye (38b/1)

i.-yen (38b/11)

i.-yesin (39a/2), (39a/3),
(54b/6)
[= 11]

işled-: Çalıştırmak.

i.-e (41a/11)
[= 1]

işlen-: İşlenmek.

i.-mek (55b/7)
[= 1]

işte: İşte, vurgulama edatı.

i. + sinde (46b/5)
[= 1]

iştihā: <Ar. İştah, yeme arzusu.

i. (11a/9), (71b/9), (72a/9),
(73b/2)

i. + s1 (14a/5), (14b/11)

i. + s1n (71a/9), (72a/1)

i. + y1 (72b/8)
[= 9]

it: Köpek.

i. (30b/5), (54b/8)
[= 2]

ittifāk: <Ar. Anlaşma, uyum.

i. + ile (55a/3)

i. + larında (56b/6)
[= 2]

itür-: İttirmek.

i.-eler (63a/11)
[= 1]

itivēr-: İtmek, ileri sürmek.

i.-esin (48b/9), (58b/6), (58b/7)

i.-mekdür (42a/3)

i.-mekile (49b/3)
[= 5]

J

jengār: <Far. Tıpta kullanılan bir tür pas, bakır pası.

j. (65b/10), (68b/4), (69a/2)
[= 3]

K

ķā'ide: <Ar. Bir ilim kolunda istenen sonuca varabilmek, doğru sonuç alabilmek için uyulması gereken ve önceden bulunup belirlenmiş olan esaslardan her biri, kural.

k. + lerinden (23b/7)
[= 1]

ķab: Kabuk.

k. + (78a/6)

k. + ı (21a/3), (21a/11), (23a/8),

(26a/6), (26b/6), (27a/10),

(28b/10), (36b/9), (38a/1),

(75a/6)

k. + ın (13b/5), (25a/3), (25a/5),

(71a/2), (73a/6), (75a/11)

k. + ından (21a/8)

k. + ıyıla (68a/11)

[= 19]

ķab: Kap, iēecek kabı.

k. (60a/8), (77b/12)

k. + a (21a/6), (21b/11),

(21b/3), (32b/10)

k. + da (13b/11), (13b/8),

(27b/3), (60b/7)

k. + laya (60a/1)

[= 11]

ķabak: Kabak bitkisi.

k. (28b/8), (73a/6)

[= 1]

ķabar-: Kabarmak.

k.-ur (66a/1)

[= 1]

ķabard-: Kabartmak.

k.-ur (72a/11)

[= 1]

ķābil: <Ar. Kabul edilebilir, uygun.

k. (39a/6)

[= 1]

ķabl-ı ŗabūr: <Ar. Sabır otunun bir
ēeŗidi.

k. (82b/1)

[= 1]

ķablubaēa: Kaplumbaēa.

k. (64b/7)

[= 1]

ķābz: <Ar. Tutma, kabız.

k. + dur (74a/3)

[= 1]

ķabz: <Ar. Yakalama, tutma, kabız.

k. (70a/7), (71a/5), (71a/8),

(71b/13), (71b/4), (71b/9),

(72a/12), (72b/11), (72b/12),

(73b/11), (73b/13), (75a/13)

k. + a (78b/5)

k. + dur (72a/3)

k. + indadur (2a/3)

[= 15]

kaç: Kaç.

k. (42a/5)

[= 1]

kaçan: Ne zaman, ne zaman ki.

k. (10b/4), (11b/1), (29b/10),

(31a/6), (42b/8), (45a/4),

(51a/4), (56a/5), (57a/2),

(57b/2), (58b/3), (71a/12),

(9b/7)

[= 13]

kadar: Ölçü, miktar.

k. (15b/9), (17b/3), (19b/1),

(19b/9), (21a/10), (21b/4),

(22a/2), (22a/2), (23a/5),

(24a/3), (25b/9), (25b/9),

(26b/2), (27a/9), (29b/8),

(30b/7), (34a/5), (35a/10),

(36a/7), (46b/10), (47b/11),

(47b/4), (48a/1), (54a/7),

(56a/1), (56a/2), (66a/7),

(76b/3), (7b/2), (81a/6)

k. + dur (26a/5)

k. + ı (27a/4), (75a/12)

[= 33]

kağeh: < Ar. İçki içmeye yarayan ayaklı

bardak.

k. (25a/11)

[= 1]

kağim: < Ar. Eski, kadim.

k. + de (8b/5)

[= 1]

kağir: < Ar. Güçlü, yapabilen.

k. (12b/4), (14a/6), (20b/2),

(26b/2), (34b/4)

[= 5]

kağa: Başın arka kısmı.

k. (54b/5), (55b/1), (55b/5),

(55b/7), (56a/3), (56b/6),

(57a/4), (57a/7), (57b/1)

k. + da (52b/5)

k. + dan (57b/5)

k. + nuğ (53a/4), (53b/7),

(53b/7), (55a/11), (57a/10)

k. + sı (53a/6), (57a/8)

k. + sın (54b/8)

k. + sına (57a/2)

k. + sını (52b/11), (54b/7)

k. + y1 (53a/4)

[= 23]

kāfī: <Ar. Yeterli, kâfi.

k. (3b/4), (4a/4)

[= 2]

kāfile: <Ar. Yolculuk eden grup, kervan.

k. (39a/11)

[= 1]

kāfirbān: bk. kāfūr

k. (78b/7)

[= 1]

kāfūr: <Ar. Kâfur ağacından elde edilen, hekimlikte kullanılan, beyaz ve yarı saydam, kolaylıkla parçalan, güzel kokulu bir madde.

k. (61a/10), (69b/1)

[= 2]

kāfūrī: bk. kāfūr

k. (61a/9), (67a/8), (67b/2)

[= 3]

kāğīd: <Far. Kağıt.

k. + a (65a/5)

[= 1]

kağun: bk. kavun.

k. (15b/5)

[= 1]

kāhirūl-fecerāt: <Ar. Günahları yok eden.

k. (4b/9)

[= 1]

ka'il: <Ar. Söyleyen, ifade eden.

k. (10a/6)

[= 1]

kā'ilūz-zenādika: <Ar. Zındıkları kabul eden.

k. (4b/10)

[= 1]

kā'im: <Ar. Ayakta duran, mevcut.

k. (11b/5), (15a/3), (31a/9), (31b/3), (32a/7), (34a/4), (77a/8), (77a/13)

k. + dūr (10a/3)

[= 9]

ka'im: <Ar. Mevcut, duran.

k. (7a/8)

[= 1]

kā'ināt: <Ar. Kâinat, evren.

k. (2a/5), (3b/1)

[= 2]

kākırdag: Kıkırdak.

k. + ın (17a/6)

[= 1]

kākūle: <Ar. Kakula otu, hil otu, zencefilgillerden, Hindistan, Endonezya, Seylan gibi sıcak iklimlerde yetişen ıtırılı otsu bitki; (Elettaria cardamomum) ve bu bitkinin baharat gibi kullanılan, bazı ilaç ve parfümlere giren karabibere benzer tohumu.

k. (12b/10), (14b/1), (19b/3),
(24a/6), (24b/10), (26b/7),
(35b/8)

[= 7]

kākūm: <Far. Sansar.

k. (29b/6), (29b/9)

[= 2]

kal-: Kalmak.

k.-a (22b/7), (33b/6), (39a/5),
(54b/6)

k.-asın (33a/11)

k.-dı (3a/6)

k.-dıyısı (55a/8)

k.-ıbdur (55a/6)

k.-mağdan (56b/4)

k.-maya (23a/11), (23b/5),
(32b/4), (37b/5), (47a/10),
(47a/11), (54a/5)

k.-mış (77b/6)

k.-mışdur (49b/5), (55a/7)

k.-ur (49b/7)

[= 20]

kalān: Geriye kalan.

k. (5b/10), (21b/4), (26b/4),
(29b/11), (32a/8), (32b/3),
(55a/2), (60a/10), (70a/3),
(70b/7) (77b/7)

k. + ı (75a/12)

k. + ın (24b/11), (25a/4)

k. + ını (49b/2), (52a/7)

[= 16]

kalaylu: Kalaylı, kaplama yapılmış.

k. (60a/8), (60b/7)

[= 2]

kalb: <Ar. Kalp, yürek.

k. + dūr (13a/5)
[= 1]
ķaldır-: bk. ķaldur-
k.-maķdan (63a/4)
[= 1]
ķaldur-: Kaldırmak.
k.-alar (28b/5)
k.-asın (57b/11), (57b/5)
k.-maķ (57b/2)
k.-sın (58a/8)
[= 5]
ķalem: <Ar. Yazı aracı, kalem.
k. (73a/13)
[= 1]
ķalınca: Kalın olduğu kadar.
k. (60a/10)
[= 1]
ķalıņ: Kalın, geniş.
k. (17a/1), (18b/3), (50b/8),
(51a/11), (51a/2), (57a/9),
(57b/1), (73a/6), (78a/13)
k. + dur (41b/11)
[= 10]
ķalınlıķ: Kalınlık.

k. + ı (46b/7)
[= 1]
ķalk-: Kalkmak.
k.-a (13a/10), (13a/10)
k.-ar (65b/1)
k.-maķdan (44a/8), (63a/7)
k.-mıya (47b/4)
[= 6]
ķalye: <Ar. Kavurma, kızartma.
k. (16b/9), (66a/2), (68b/5),
(69a/7), (75a/13)
k. + lerden (16b/9)
k. + sin (27a/2)
[= 4]
ķamıř: Kamış, buğdaygillerden, sulak,
nemli yerlerde yetişen, boğumlu, sert
gövdesi olan bitkiler; (Phragmites
australis)
k. + dan (41b/3)
[= 1]
ķāmī: <Ar. Doymuş, tamamlanmış.
k. (29b/8)
[= 1]
ķamu: Hep, herkes.

k. (18a/7), (18b/11), (5b/10)

[= 3]

kan: Kan, dolaşım sıvısı.

k. (43a/3), (43a/6), (47b/5),
(47b/7), (61a/6), (65a/3),
(65b/8), (66a/10), (66a/9),
(66b/4), (67a/10), (67a/6),
(74b/10), (78a/5)

k. + dan (67a/2)

k. + ı (11a/8), (22a/8),
(53a/6), (54a/1), (70a/11),
(70a/13), (70b/4), (71a/10),
(71a/7), (72b/6), (73a/8),
(73b/1), (73b/10), (73b/13),
(73b/6), (74a/8), (74b/1),
(74b/6), (75b/3)

k. + ın (19a/10), (34a/7),
(39b/10), (39b/11), (66a/11),
(71a/3)

k. + ıyla (34a/8), (54b/10)

k. + ıla (43a/10)

k. + lar (76b/13)

[= 49]

kana-: Kanamak.

k.-r (45a/6), (66b/8)

[= 2]

kanğ(ğ)ı: Hangi.

k. (38b/10), (38b/9), (39a/6),
(41a/2), (50a/11), (50a/9),
(51a/9), (70a/10), (70b/3),
(72a/7), (73a/1)

k. + sı (32b/4), (32b/7), (38b/6),
(38b/6), (38b/7)

k. + sıdur (38b/11), (39a/1),
(39a/1)

k. + sın (76a/3)

k. + sından (9a/7), (9a/8),
(11a/4), (11a/5)

[= 24]

kanla-: Kan akıtmak.

k.-yasın (54b/10)

[= 1]

kanlı: Kan bulaşmış, kanlanmış olan.

k. (55a/10), (56b/2)

[= 2]

kanlu: bk. kanlı

k. (14a/4)

[= 1]

kaṇṭarıyyūn: <Gr. Kantaron otu,
hekimlikte kullanılan, sarı çiçekli, acı
köklü, küçük bir bitki; (*Gentiana lutea*)

k. (46b/2)

[= 1]

kaṇa-: Kapamak.

k.-ya (62a/7)

[= 1]

kaṇaḡ: Kapak.

k. + ı (19b/6)

[= 1]

kaṇāri: <Gr. Gebre otu denen bitkinin
yeşilken toplanıp salamuraşı ve turşusu
yapılan nohuttan küçük yemişi, gebre.

k. (79a/3)

[= 1]

kaṇla-: Kaplamak.

k.-ya (68a/11)

[= 1]

kaṇlan yaḡı: Bir çeşit yağ.

k. + na (28a/4)

[= 1]

kaṇu: Kapı.

k. + sina (34a/6)

[= 1]

kaṇa: Siyah, koyu renk.

k. (11b/11), (18a/3), (29b/8),

(43a/9), (54b/8), (64b/8),

(66a/3), (66a/8), (79b/7),

(80a/2), (81a/2), (82b/3)

[= 12]

kaṇalıḡ: Kararmış olan.

k. + ı (42a/9)

[= 1]

kaṇanfil: bk. kaṇanfıl

k. (12b/10), (13b/10), (14b/2),

(19b/3), (83b/2)

[= 5]

kaṇanfıl: <Ar. Karanfil; (*Eugenia caryophyllata*).

k. (15b/5), (21b/8), (24b/9),

(26b/7), (28b/9), (35a/4),

(35a/9), (35b/1), (36b/9)

[= 9]

kaṇar-: Kararmak.

k.-a (48b/3)

k.-ır (74b/8)

k.-mıḡ (53a/1)

k.-ur (52b/7)
[= 4]
karard-: Karartmak.
k.-ur (73b/8), (74a/11)
[= 2]
karça: Karışık nesne, parça.
k. (45b/2)
[= 1]
karfe: <Ar. Tarçın (Cinnamomum)
k. (21a/4), (36a/1)
[= 2]
karga düleği: Karga düleği, eşek hıyarı,
acı dülek, cırtatan, karga cevizi, şeytan
keleği (Ecballium elaterium).
k. (82a/3)
[= 1]
karınca: Karınca.
k. (34b/5)
k. + dan (34b/9)
[= 2]
karış-: Karışmak.
k.-a (14b/5), (19a/7), (19b/5),
(23a/1)
k.-acak (36a/7)

k.-ınca (13b/8), (21b/11),
(24b/4), (32a/1), (34b/10)
[= 10]
karışdur-: Karıştırmak.
k.-a (13b/9), (14a/1), (14b/5),
(17b/2), (19a/6), (19b/5),
(21a/10), (21a/6), (21b/11),
(21b/2), (24a/9), (24b/3),
(25a/6), (28b/2), (31b/8),
(32a/3), (32a/5), (33b/11),
(33b/4), (34b/1), (34b/10),
(34b/7), (35b/9), (36b/6),
(37a/11), (37a/6), (37a/9),
(37b/2)
k.-alar (46b/3), (65a/8),
(65b/5), (66a/1), (66a/4),
(67b/2), (68a/10), (76a/2),
(76b/7), (77a/10), (77b/13),
(77b/2)
k.-ub (20b/11), (24b/2), (69b/4)
[= 43]
karşu: Karşı, zıt yönde olan.

k. (13a/6), (15b/11), (16b/6),
(31b/2), (32b/6), (76a/5),
(77a/7), (77b/10)
k. + sina (42b/7)
[= 9]

karun: İnsan ve hayvanlarda gövdenin kaburga kenarlarından kasıklara kadar olan ön bölgesi.
k. + ı (11b/9)
[= 1]

kaşd: <Ar. Niyet, amaç.
k. + ıla (53b/1)
[= 1]

kasık: Kasık bölgesi.
k. + a (63b/11)
k. + da (63b/10)
k. + uñ (63b/9)
[= 3]

kaskatı: Çok sert, katı.
k. (55a/9)
[= 1]

kaşni: <Far. Kadı ağacı, şeytanboku otu ve bundan elde edilen zamk; (Ferula assa-foetida).

k. (67b/11), (68a/1), (68a/3),
(80b/5)
[= 4]

kāşni: <Far. Kadı ağacı, şeytanboku otu ve bundan elde edilen zamk; (Ferula assa-foetida) Krş. hıltīt.
k. (73b/8)
[= 1]

kaşı-: Kaşımak.
k.-yıcak (65b/1)
[= 1]

kaşuk(ğ): Kaşık, yemek yeme aracı.
k. (13a/4), (14a/2), (30b/9)
k. + ıla (13b/8)
[= 4]

kat-: Katmak, ilave etmek, eklemek.
k.-a (13a/3), (14b/5), (14b/7),
(17b/4), (19b/4), (21a/10),
(21b/11), (21b/7), (22b/8),
(23a/3), (23b/1), (24b/2),
(26b/9), (27b/11), (29b/2),
(33a/9), (33b/11), (33b/2),
(33b/3), (33b/7), (34b/10),
(69a/4), (69a/7)

k.-alar (60a/11), (60b/11),
(60b/6), (65a/9), (66a/8),
(67b/1), (68a/2), (68a/5),
(69b/5), (75a/5), (75a/6),
(75a/6), (76b/7), (78a/11),
(78b/6), (78b/7)

k.-ub (13a/2), (25a/9), (34b/8),
(78a/3)

k.-inca (48a/5)

[= 44]

kat: Ön, yan, nezd.

k. (51b/11), (51b/11)

k. + ina (3a/3)

k. + unda (4a/9)

[= 4]

kaṭ': <Ar. 1. Kesme, kesilme; biçme,
kıрма. 2. Halletme, karar verme, sona
erdirme, bitirme.

k. (71a/4), (71a/9), (71b/2),
(71b/3), (71b/7), (71b/13),
(72a/1), (72a/5), (72a/8),
(72b/10), (72b/11), (73a/11),
(73a/4), (73a/5), (73a/6),
(73b/13), (74a/1), (74a/3),

(74a/4), (74a/8), (74a/10),
(74b/11), (74b/3), (74b/5),
(75a/1), (75a/9)

[= 25]

katı: Yoğun, sert.

k. (11b/7), (16a/8), (43a/4),
(43a/4), (44b/1), (44b/8),
(47b/9), (47a/5), (48b/10),
(49b/2), (50b/11), (50b/4),
(51a/11), (51b/1), (56a/5),
(64a/1), (67b/6), (6a/11),
(70b/2), (72a/3), (72b/13),
(73a/9)

[= 23]

katırak: Katı gibi olan.

k. (13a/7)

[= 1]

katlan-: Katlanmak, dayanmak.

k.-a (16a/3), (23a/7), (36b/4), (47a/1)

k.-maz (49a/1)

[= 4]

katrān: <Ar. Katran, siyah yapışkan
madde.

k. (37b/6)

[= 1]

ḳavā'id: <Ar. Kurallar, esaslar.

k. (2a/7)

[= 1]

ḳavā'idü'l-cūd: <Ar. Cömertliğin esasları.

k. (4b/9)

[= 1]

ḳavī: <Ar. Güçlü, etkili.

k. (10b/5), (10b/9), (10b/9),

(11b/10), (11b/8), (12a/5),

(12b/6), (12b/7), (12b/8),

(13b/3), (14a/11), (18a/8),

(19a/3), (20a/10), (20b/1),

(20b/7), (21b/4), (22a/2),

(22a/9), (23a/3), (27a/6),

(27a/7), (27a/8), (27b/7),

(28a/8), (29a/9), (34a/4),

(5b/1), (61a/6), (6b/1), (6b/11),

(72a/4), (72a/9), (73a/10),

(73b/9), (74a/1), (74a/3),

(74a/5), (74a/6), (74b/1),

(74b/11), (75b/6), (75b/8),

(7b/1)

[= 44]

ḳavl: <Ar. Söz, ifade.

k. (42a/9)

k. + ince (38a/7)

[= 2]

ḳavla-: Parça parça, pul pul kalkıp dökülmek.

k.-r (55b/2)

[= 1]

ḳavle: <Ar. Söylem, söz.

k. (3b/5)

[= 1]

ḳavlī: <Ar. Sözel, sözle ilgili.

k. (10a/6)

[= 1]

ḳavlühü: <Ar. Onun sözü.

k. (2a/1)

[= 1]

ḳavrul-: Kavrulmak, hafif kızartılmak.

k.-mış (35a/11)

[= 1]

ḳavuk(ğ): Mesane, idrar kesesi.

k. (39a/8), (42a/7), (43b/3)

k. + ı (28b/5)

k. + ina (28b/3)

[= 5]

ķavun: Kavun; (Cucum).

k. (72a/11), (72b/12), (72b/13),
(73a/2)

[= 4]

ķavur-: Kavurmak, hafif pişirmek.

k.-a (21a/9)

k.-alar (17a/7)

[= 2]

ķavurma: Kavrulmuş et yemeği.

k. (75a/13)

[= 1]

ķayna-: Kaynamak.

k.-masına (64b/5)

k.-mayınca (47b/2), (58a/9)

k.-maz (48a/10)

k.-mış (51a/11)

k.-r (14b/4), (45b/1), (45b/10),

(45b/3), (45b/5), (45b/6),

(45b/7), (45b/7), (45b/8),

(46a/10), (48a/6), (51b/1),

(59b/3)

k.-rken (23b/1), (23b/4),

(36b/2)

k.-ya (32b/9), (46a/7), (76a/5)

k.-yan (22b/11), (25a/5),
(28b/2), (32b/9), (68a/1)

[= 30]

ķaynad-: Kaynamasını sağlamak.

k.-a (13a/1), (13a/2), (13b/11),

(13b/9), (14b/3), (20b/11),

(20b/11), (22b/7), (23a/1),

(23b/1), (25a/4), (30b/6),

(31b/5), (32a/1), (34a/9),

(36b/10), (36b/2), (36b/7),

(37a/3), (38a/2)

k.-alar (60a/9), (65a/9),

(67b/10), (75a/12), (75a/4),

(78a/1), (78a/8),

k.-duğın (45b/10)

k.-duķda (62a/8)

k.-ub (30b/7)

k.-ur (60a/3)

[= 30]

ķaynat-: bk. ķaynad-

k.-maz (48b/11)

[= 1]

ķaynatdur-: bk. ķaynad-

k.-mazsın (49a/2)

[= 1]

ķaz: Ördekgiller familyasından, gri ve beyaz tüylü, bitkiyle beslenen, bazı türleri göçebe olan, bazı türleri ise kümes hayvanı olarak yetiştirilen, perde ayaklı büyük kuş cinsi; (Anser)

k. (70a/8)

[= 1]

ķazan: Kazan bölgesi.

k. (2b/11), (2b/11)

[= 2]

ķazı-: Kazımak, yerinden çıkarmak.

k.-yasın (53a/1)

[= 1]

ķazıd-: Kazıtmak, yerinden çıkarmak.

k.-asın (57a/3)

[= 1]

ķazın-: Kazınmak, temizlenmek.

k.-mış (64b/8)

[= 1]

ķaziyye: <Ar. Olay, mesele.

k. + sinde (8b/3)

[= 1]

ķebāb: <Ar. Doğrudan doğruya ateşte veya kap içinde susuz olarak pişirilmiş et, yiyecek.

k. (16b/3), (17a/4), (20a/5),
(75a/13)

k. + a (20a/6)

[= 5]

ķebābe : bk. ķebāb

k. (36a/2), (36a/5)

[= 2]

ķeberdek: Kōr bağırsak olarak da adlandırılan. (Apendiks).

k. (63b/9)

[= 1]

ķebīr: bk. ķebīrī

k. (53a/6)

[= 1]

ķebīrī: <Ar. Büyüklük, ululuk.

k. (46b/2)

[= 1]

ķeçi boynuzı: Keçiboynuzu ağacı; (Ceratonia siliqua).

k. (78b/3)
[= 1]
keçi ödi: Keçi ödü.
k. (81a/1)
[= 1]
keçi: Küçükbaş hayvan türü.
k. (18a/2), (31b/4), (61b/4),
(70a/1), (79b/4), (81a/1)
[= 6]
keçi: bk. keçi
k. + nün (60b/8)
[= 1]
kef: <Ar. Köpük, kabarcık.
k. + i (13b/7), (14b/4), (15b/6),
(20b/9), (21a/1), (21a/10),
(21b/7), (23a/9), (24a/9),
(25a/1), (25b/6), (35a/6),
(35b/3)
k. + in (75a/4), (78a/1)
k. + ini (22b/8)
[= 16]
kekez: Düzgün konuşamayan, peltek.
k. (40a/8), (41b/1)
k. + dür (55b/6)

[= 3]
keklik: Bir kuş türü.
k. (70a/7)
[= 1]
kelām: <Ar. Söz, konuşma.
k. (8a/8), (9a/11)
k. + ı kādīmde (8b/5)
[= 3]
kelef: Kabuk.
k. (64b/11)
k. + i (64b/11)
[= 2]
kemā: <Ar. Tıpkı, gibi.
k. (19b/9), (26b/5), (31a/9),
(32a/7), (33a/2), (34a/4)
[= 6]
kemālāt: <Ar. Olgunluklar,
üstünlükler.
k. + ı ‘aқılliyye (5a/6)
[= 1]
kemā-yenbağı: <Ar. Gereğı gibi, layık
olduğı gibi.

k. (7a/8), (7a/10), (19b/9),

(26b/5), (31a/9), (32a/7),

(33a/2), (34a/4)

[= 8]

kemāyenbağy: <Ar. Gerektiği gibi,
uygun şekilde.

k. (7a/10), (7a/8)

[= 2]

kemer: Bel bağı, kuşak.

k. (29b/9)

[= 1]

kemik: İnsanın ve omurgalı hayvanların
çatisını oluşturan türlü biçimdeki sert
organların genel adı.

k. (45b/3), (50a/1), (50a/6),

(51a/1), (51a/11), (51b/1),

(52b/2), (54b/3), (57b/9),

(59b/5)

k. + e (49b/11)

k. + i (48b/9), (54b/10), (58b/7)

k. + den (59a/1)

k. + ler (50a/7)

k. + lerde (44b/6)

k. + üñ (49b/10)

[= 18]

kemirdek: Kıkırdak.

k. + de (59b/6)

k. + dür (59b/5)

[= 2]

kemirdüg: bk. kemirdek

k. + i (59b/5)

[= 1]

kemük(g): bk. kemik

k. + dendür (41b/6)

k. + i (45b/1), (49b/10),

(49b/8), (50a/2), (52b/7),

(57b/6), (58a/1)

k. + üne (41b/11)

[= 9]

kemüksüz: Kemiksiz.

k. (54b/6)

[= 1]

kenān: <Ar. Kenan, isim.

k. (78b/2)

[= 2]

kenār: <Far. Kenar, sınır.

k. + ında (39a/10)

[= 1]

kendi: bk. kendü

k. (57b/10)

[= 1]

kendü: Kendi.

k. (27b/11), (31a/1), (32a/9),
(40b/2), (66b/7)

k. + ce (19b/1), (33b/9)

k. + den (11b/2)

k. + leri (10a/9)

k. + m (11b/4)

k. + ıden (54a/11)

k. + si (53a/3)

k. + ye (30b/8), (31a/6)

k. + yi (31a/3), (38a/7)

[= 16]

kenger: <Far. Birleşikgillerden,
yaprakları dikenli yaban bir bitki, eşek
diken, kengel; (Cynara cardunculus).

k. (77a/5)

[= 1]

kerāmet: <Ar. Mucizevi olay, keramet.

k. (8b/5)

[= 1]

kere yağı: Tereyağı, süt ürünü.

k. (70b/6)

[= 1]

kerefis: <Ar. Kereviz; (Apium
graveolens).

k. (15b/5), (74a/8), (78b/1)

[= 3]

kerefis: bk. kerefis

k. (77a/10)

[= 1]

kerevit: <Rum. Kabuklular sınıfından,
çamurlu tatlı sularda yaşayan bir eklem
bacaklı, tatlı su ıstakozu, karavide;
(Potamobius fluviatilis).

k. (63b/2), (63b/6)

k. + i (63b/3)

[= 3]

kerevīz: bk. kerefis

k. (60a/6)

[= 1]

kerimter: <Ar. Cömert, bağışlayıcı.

k. (11a/7)

[= 1]

kerkes yağı: <Far. Tavşancıl taşı, tavşan topu, yumru köklü, salep yapılan

bir çeşit bitki. Bu bitkiden elde edilen yağ.

k. (51b/4)

[= 1]

kerre: <Ar. Kere, defa.

k. (33a/10), (37a/4), (52b/5),

(62b/9), (63b/7), (66a/5),

(68a/6), (70b/9)

k. + yağı (70b/8)

[= 9]

kerremnā: <Ar. "Biz şerefliendirdik",

"Biz onurlandırdık", "Biz değer verdik"

anlamlarında kullanılan kelime.

k. (8b/6)

[= 1]

kes-: Kesmek.

k.-e (75a/5)

k.-er (71a/5), (72b/6), (73b/1), (73b/13)

k.-esin (54b/9)

k.-esünler (43b/7)

k.-mek (57b/9)

k.-üb (64a/11)

[= 9]

kesil-: Kesilmek.

k.-i (30b/2), (30b/2)

k.-di

[= 3]

keşret: <Ar. Çokluk, bolluk.

k. (14b/10)

[= 1]

keşif: <Ar. Ortaya çıkarma, keşfetme.

k. (22a/6)

k. + iken (3a/10)

[= 2]

keşūr: bk. keşūrī

k. + üñ (21b/6), (28b/8)

[= 2]

keşūrī: <Far. Yabani havuç; havuç tohumu; (Daucus carata).

k. (16b/11)

[= 1]

ketān: <Ar. Keten bitkisi ve bundan elde edilen dokuma, bez. "kettan"

k. (32b/8), (41a/4), (54a/2), (76a/4)

[= 4]

ket-i hindī: Mide iç zarı iltihaplanmasına ve bağırsak enfeksiyonlarına, boğaz

bademcik iltihabına faydası olan bir
bitki.

k. + (81a/2), (82b/3)

[= 2]

kettān: bk. ketān

k. (22b/11)

k. + ıla (29b/3)

[= 2]

keyf: <Ar. Zevk, eğlence.

k. (77a/11), (77b/3)

[= 2]

kez: Defa, sefer.

k. (16a/1), (28b/6), (33b/8),
(36b/3), (37a/3), (48a/4),
(53b/10), (53b/6), (53b/6),
(53b/7), (53b/8), (53b/9),
(56b/1), (59b/7), (77b/4)

[= 15]

kezba: Bir tür bitki.

k. (80a/6), (80b/1)

[= 2]

kezba şuyı: Bir çeşit bitkinin suyu.

k. (80b/1)

k. + n (78a/12)

[= 2]

ķıbrız: Kıbrıs.

k. + ı şāc (68b/4)

[= 1]

ķıġ: Hayvan dışkısı.

k. + ı (33b/10), (33b/11)

[= 2]

ķıl: İnce, uzun tüy.

k. + ı (45a/7)

k. + ları (11b/6)

[= 2]

ķıl-: Kılmak, yapmak, etmek.

k.-a (14b/4), (64a/6)

k.-acaķ (10b/10)

k.-ar (71a/1), (77b/10)

k.-dı (1b/11), (1b/9), (3b/11),
(8b/3), (8b/5), (8b/5)

k.-ıġuz (5b/6)

k.-ınur (9a/5)

k.-maġa (12b/6)

k.-maķ (10b/9)

k.-ub (1b/5), (6b/11)

k.-ur (12b/8), (13b/3), (14a/11),
(19a/10), (19a/3), (20a/8),

(20b/1), (20b/8), (22a/8),
 (22a/9), (27a/8), (27b/7),
 (28a/8), (6a/10), (6a/11),
 (6b/1), (6b/11), (6b/7),
 (70a/13), (70a/5), (72a/4),
 (73b/6), (74a/1), (75b/10),
 (75b/9)
 k.-urdu (1b/6)
 [= 43]
kılıç: Kılıç.
 k. (44b/8)
 k. + dan (44a/7)
 [= 2]
kımıldad-: Kımıldamak, hafifçe hareket etmek.
 k.-maya (47b/4), (49a/5)
 [= 2]
kımıldad-: bk. kımıldat-
 k.-asın (49a/10)
 [= 1]
kımıldat-: Kımıldatmak.
 k.-mağ (47a/10)
 k.-mağdan (47a/9)
 [= 2]

kınā: <Ar. 1. Kına, kına ağacının kurutulmuş yapraklarından elde edilen, saç ve elleri boyamakta kullanılan toz.
 2. Kadı ağacı; (Ferula assa-foetida) .
 k. (34a/1)
 [= 1]
kır-: Kırmak.
 k.-mış (28a/11)
 [= 1]
kır: Şehir ve kasabaların dışında kalan, çoğu boş ve geniş yer, kır.
 k. + da (64b/8)
 [= 1]
kırım: Kırım bölgesi.
 k. (29b/7)
 [= 1]
kırk: Kırk sayısı.
 k. (12a/5), (14b/10), (17b/9),
 (23a/2), (27b/3), (28b/9),
 (32a/11), (40b/8), (45b/7),
 (53b/5), (60a/4), (64a/10),
 (77b/10)
 [= 13]
kısa: Kısa.

k. + mıdur (44a/5)
[= 1]
kışāc: Kıskaç.
k. (64a/9)
[= 1]
kışaca: Çok kısa, özetle.
k. (64a/5)
[= 1]
kış: Kış, kış mevsimi.
k. (39a/1), (61a/2)
k. + dur (29b/6)
[= 3]
kıvām: <Ar. Sıvıların koyuluk ve yoğunluk derecesi.
k. (17a/11), (17a/11), (17a/9),
(17b/1), (17b/1), (21a/5),
(21b/10), (21b/7), (24a/9),
(24b/5), (25a/1), (26a/11),
(26b/10)
k. + a (13a/2), (14b/11),
(15b/7), (21a/2), (24b/3),
(24b/6), (25a/10), (25b/7)
k. + dur (17a/10)
k. + ı (24b/8)

k. + ın (24b/8)
[= 24]
kıvāmlu: Kıvam almış olan.
k. (27b/11), (27b/9), (35a/6)
[= 3]
kıyām: <Ar. Ayakta durma, baş kaldırma.
k. + a (12b/3)
[= 1]
kıyās: <Ar. Karşılaştırma, kıyaslama.
k. + ı (38a/10)
[= 1]
kıyma: İnce doğranmış et.
k. (33b/5)
[= 1]
kız-: 1. Isınmak. 2. Kızarmak
k.-a (33b/3), (77b/13)
k.-ınca (34a/1)
k.-mış (29a/1)
[= 4]
kız: Kız.
k. (76b/1)
k. + dan (38a/3)
k. + ı (15a/7)

[= 3]

kızarmak: Kızarmak.

k.-a (45b/11)

k.-ınca (33b/5)

[= 2]

kızardır: Kızartmak.

k.-a (19b/5)

[= 1]

kızdır: bk. kızdur-

k.-alar (76b/6)

[= 1]

kızdırur: Kızdırmak.

k.-ur (14a/11), (72b/9), (74b/4)

[= 3]

kızıl: Kızıl, kırmızı.

k. (11b/8), (12a/1), (18a/3),
 (21b/5), (22a/9), (28a/10),
 (29b/7), (31a/11), (65b/10),
 (67a/3), (67a/4), (68b/3),
 (76b/10), (77a/4), (78b/11),
 (78b/5)

k. + ın (17a/1)

[= 17]

kızılığ: Kızılılık.

k. + a (22a/10)

[= 1]

ki: <Far. Ki.

k. (10a/1), (10a/3), (10a/3),
 (11a/6), (11b/2), (12a/1),
 (12a/6), (12a/8), (12a/8),
 (12b/3), (12b/6), (13b/1),
 (13b/9), (14a/10), (14b/11),
 (15a/2), (15a/5), (15b/10),
 (15b/11), (16a/9), (16b/10),
 (16b/6), (17a/1), (17a/6),
 (17b/3), (17b/5), (18a/11),
 (18a/6), (18a/7), (19b/4),
 (19b/7), (1b/9), (20a/3),
 (20b/1), (20b/5), (22a/7),
 (22b/4), (23a/3), (23b/7),
 (24b/2), (25b/9), (26a/2),
 (26a/3), (26b/10), (26b/2),
 (26b/4), (26b/8), (26b/9),
 (27a/10), (27b/7), (27b/8),
 (28a/11), (28a/2), (28b/4),
 (29a/1), (29b/2), (29b/7),
 (2a/1), (2a/2), (30a/10),
 (30a/4), (30a/6), (30b/1),

(30b/11),	(30b/3),	(30b/4),	(43a/4),	(43a/4),	(43a/6),
(31a/1),	(31b/11),	(31b/3),	(43b/1),	(43b/2),	(43b/2),
(31b/8),	(32a/6),	(32b/10),	(43b/4),	(43b/5),	(44a/10),
(32b/4),	(32b/5),	(32b/9),	(44a/2),	(45a/4),	(46a/3),
(33a/3),	(33a/4),	(33a/9),	(46a/3),	(47a/1),	(47a/10),
(33b/1),	(33b/11),	(33b/3),	(47a/4),	(47b/1),	(47b/10),
(33b/5),	(34a/1),	(34a/4),	(47b/11),	(48a/10),	(48a/6),
(34a/6),	(34b/9),	(35a/11),	(48b/11),	(48b/2),	(48b/2),
(35a/3),	(35a/6),	(35b/5),	(49a/3),	(49a/3),	(49a/4),
(35b/7),	(36a/10),	(36a/11),	(49a/5),	(49b/10),	(49b/11),
(36a/5),	(36a/9),	(36b/10),	(49b/4),	(50a/3),	(50a/5),
(36b/2),	(36b/6),	(36b/7),	(50b/2),	(51a/11),	(51b/5),
(36b/9),	(37a/2),	(37a/5),	(52a/6),	(52a/8),	(52b/10),
(37a/6),	(37b/2),	(37b/5),	(52b/4),	(52b/8),	(53a/11),
(37b/6),	(37b/8),	(38a/2),	(53a/7),	(53a/8),	(53a/9),
(38a/5),	(38a/8),	(38b/2),	(53b/11),	(53b/4),	(53b/4),
(38b/4),	(38b/6),	(39a/9),	(53b/5),	(54a/4),	(54a/7),
(3a/11),	(3b/6),	(40a/4),	(55a/1),	(55b/9),	(56b/1),
(40a/5),	(40a/8),	(40b/7),	(57a/1),	(57a/3),	(57a/3),
(41a/10),	(41a/11),	(41a/3),	(58a/5),	(58a/6),	(58b/1),
(41a/5),	(41a/9),	(41b/5),	(58b/10),	(58b/8),	(59b/2),
(42a/5),	(42b/11),	(42b/5),	(5b/6),	(5b/7),	(62a/3),
(42b/6),	(42b/6),	(42b/7),	(62b/7),	(62b/9),	(68b/1),
(43a/11),	(43a/2),	(43a/3),	(70a/1),	(70a/5),	(70a/6),

(75a/11), (77a/3), (78a/13),
(78a/4), (8b/7)

[= 213]

kilermenī: < (kil-i Ermeni). Ermeni
kili, Rumeli kili (Terra armenica, Argilla
feruginea).

k. (62b/5), (69a/4)

[= 2]

kilidle-: Kilitlemek.

k.-ye (64a/5)

[= 1]

kim: 1. Kim. 2. Ki

k. (10a/7), (11a/8), (12a/4),
(12a/6), (13b/3), (16a/8),
(16b/3), (17b/3), (17b/6),
(18a/10), (18a/5), (18b/2),
(18b/5), (18b/9), (19a/1),
(1b/4), (20a/5), (20a/9),
(20b/2), (20b/6), (21a/9),
(21b/4), (22a/2), (22a/9),
(23b/9), (24a/3), (25a/7),
(25b/3), (25b/4), (25b/9),
(26a/5), (26a/6), (27b/5),
(29a/11), (29a/7), (29a/8),

(29a/8), (29b/3), (29b/5),
(29b/5), (2b/10), (2b/10),
(2b/2), (2b/6), (30a/2), (30b/7),
(30b/8), (31a/10), (31a/2),
(31a/8), (32b/10), (32b/2),
(32b/7), (33a/11), (33b/9),
(34a/3), (34b/2), (34b/3),
(34b/4), (35b/7), (36a/1),
(37b/4), (37b/5), (37b/8),
(38b/10), (38b/6), (38b/7),
(38b/8), (38b/9), (39a/10),
(39a/11), (39a/2), (39a/4),
(39a/4), (39b/11), (39b/2),
(39b/5), (39b/6), (3a/10),
(3a/2), (3b/7), (40a/1),
(40a/10), (40a/6), (40a/6),
(40a/8), (40b/11), (40b/2),
(40b/3), (40b/9), (41a/9),
(41b/2), (42a/8), (42a/9),
(42b/10), (42b/4), (43a/7),
(43a/8), (43a/9), (43b/10),
(43b/6), (44a/1), (44a/11),
(44a/6), (44b/4), (44b/7),
(44b/8), (45a/10), (45a/10),

(45a/3),	(45a/5),	(45b/1),	(54a/1),	(54a/11),	(54a/2),
(45b/10),	(45b/4),	(45b/4),	(54a/4),	(54a/5),	(54a/6),
(46a/1),	(46a/1),	(46a/11),	(54a/7),	(54a/9),	(54b/1),
(46a/3),	(46a/8),	(47a/11),	(54b/2),	(54b/4),	(54b/5),
(47a/3),	(47a/7),	(47b/1),	(54b/6),	(54b/7),	(55a/10),
(47b/3),	(47b/6),	(47b/9),	(55a/11),	(55a/3),	(55a/4),
(48a/3),	(48a/3),	(48a/6),	(55a/6),	(55a/8),	(55a/9),
(48a/7),	(48a/8),	(48b/1),	(55b/4),	(55b/4),	(55b/7),
(48b/3),	(48b/7),	(49a/11),	(55b/8),	(56a/1),	(56a/11),
(49a/2),	(49a/6),	(49a/7),	(56a/2),	(56a/4),	(56a/5),
(49a/8),	(49b/1),	(49b/5),	(56a/8),	(56a/9),	(56b/10),
(49b/9),	(4a/9),	(50a/1),	(56b/11),	(56b/2),	(56b/4),
(50a/2),	(50a/3),	(50a/5),	(56b/6),	(56b/7),	(57a/2),
(50a/8),	(50b/1),	(50b/10),	(57a/3),	(57a/4),	(57a/7),
(50b/2),	(50b/4),	(50b/5),	(57b/1),	(57b/10),	(57b/2),
(50b/7),	(50b/8),	(50b/9),	(57b/3),	(57b/4),	(57b/7),
(50b/9),	(51a/1),	(51a/10),	(57b/8),	(57b/9),	(58a/1),
(51a/11),	(51a/4),	(51a/4),	(58a/10),	(58a/11),	(58a/3),
(51a/5),	(51a/7),	(51a/7),	(58a/7),	(58a/8),	(58a/9),
(51a/8),	(51b/10),	(51b/2),	(58b/1),	(58b/11),	(58b/2),
(51b/7),	(51b/9),	(52a/6),	(58b/3),	(58b/4),	(58b/5),
(52b/1),	(52b/11),	(52b/2),	(58b/5),	(58b/8),	(59a/1),
(52b/5),	(53a/4),	(53a/5),	(59a/11),	(59a/6),	(59b/1),
(53a/7),	(53b/11),	(53b/9),	(59b/10),	(59b/11),	(59b/3),

(59b/4), (59b/6), (59b/7),
(59b/8), (59b/8), (59b/9),
(5a/10), (5b/11), (5b/3),
(61a/4), (61b/10), (62a/1),
(62a/1), (62b/3), (62b/5),
(63a/8), (64b/11), (65b/10),
(65b/7), (66b/1), (66b/4),
(67a/1), (67a/2), (67a/9),
(67b/3), (6a/4), (6a/6), (6a/8),
(6b/2), (6b/4), (6b/9), (75a/3),
(76a/8), (77b/12), (77b/5),
(77b/5), (7a/1), (7a/11), (7a/2),
(7a/5), (7a/7), (7a/9), (7b/11),
(7b/4), (7b/6), (7b/8), (7b/9),
(8a/10), (8a/2), (8b/2), (8b/8),
(9a/1), (9a/6), (9a/8), (9b/5)
[= 310]

kimi: 1. Birtakımı, bazısı, kimisi. 2.

Bazı.

k. (12a/4), (20a/1), (20a/1),
(48a/2)
k. + ni (49b/3), (49b/3)
k. + si (67a/4)
k. + sine (56b/10)

[= 8]

kimnūn: <Ar. Kimyon, güzel kokulu ve
otsu bir bitki ve bu bitkinin tohumundan
elde edilen baharat olarak kullanılan toz.
(Cuminum cyminum).

k. (78b/2)

[= 1]

kimse: Kimse, herhangi biri.

k. (5a/11), (53a/7)

k. + ye (18a/6), (8b/1)

[= 4]

kimyōn: <Ar. Kimyon, güzel kokulu ve
otsu bir bitki; (Cuminum cyminum) ve
bu bitkinin tohumundan elde edilen
baharat olarak kullanılan toz.

k. (80a/8)

[= 1]

kimyōn: bk. kimnūn

k. (82b/4)

[= 1]

kirec: <Far. Kireç.

k. (66a/3), (67b/10), (68b/4)

[= 3]

kiremid: <Gr. Çatıları örtmekte kullanılan, yan yana dizilerek suyu aşağıya geçirmeden dışarı akıtacak biçimde yapılmış, kızıl toprağın renginde, pişmiş balçık levha

k. (65b/5)

k. + i (20a/1)

[= 2]

kiriş: Hayvan bağırsağı veya sinirinden yapılmış tel.

k. (46b/8), (64b/3)

[= 2]

kişi: Kimse, insan.

k. (42a/8), (47b/6), (50b/1),
(51a/10), (52b/10), (61a/6),
(64a/3)

k. + lerde (51a/3)

k. + lerdeyse (61b/11)

k. + nüñ (3b/7), (45b/10),
(52a/3), (71a/3)

k. + ye (75a/10)

k. + yi (57a/6), (62a/11)

[= 16]

kişnic: <Far. Kişniş otu; (Coriandrum sativum)

k. (74a/10)

[= 1]

kişü: bk. kişi

k. + nüñ (52a/3)

[= 1]

kitāb: <Ar. Kitap, yazılı eser.

k. (2b/1), (3a/7), (3b/1), (3b/2),
(3b/8), (5a/11), (5b/6)

k. + ı (2b/9)

k. + ı bāhname-i ʿiṭṭūs (1b/1)

k. + ında (68b/10)

k. + uñ (5b/3)

[= 11]

ko-: Eklemek, katmak, bir şeyi bir yere bırakmak, yerleştirmek; bekletmek.

k.-dum (49a/7)

k.-mağ (50a/10), (55b/6)

k.-malu (54b/3)

k.-masın (49a/4), (50a/11)

k.-mayalar (68b/11)

k.-mayasın (50a/6)

k.-maz (37a/5), (74a/11),
(75a/10)
k.-rlar (42a/11), (76b/6)
k.-ya (12b/11), (14a/2),
(15b/10), (15b/10), (16a/10),
(16b/1), (16b/8), (17a/6),
(17b/4), (17b/9), (19a/4),
(21a/1), (21a/2), (21a/6),
(21a/8), (21b/11), (21b/3),
(21b/7), (22b/6), (23a/10),
(23a/2), (23b/5), (24b/5),
(25a/6), (28a/11), (28a/11),
(28b/3), (29a/1), (29a/1),
(29a/1), (30b/11), (31a/3),
(32a/10), (32a/4), (32b/8),
(33b/4), (34a/2), (34a/6),
(34a/8), (34a/8), (34a/9),
(34b/1), (34b/2), (34b/5),
(34b/7), (35a/10), (35a/6),
(35b/3), (36b/1), (36b/2),
(49a/11), (56a/9), (64a/5),
(69b/6), (76b/8), (76b/9)
k.-yalar (60b/4), (65a/5),
(65b/5), (68a/1), (68b/1),

(69a/11), (75a/11), (75a/12),
(76a/1), (76a/1), (76a/4),
(76a/4), (76a/4), (76b/1),
(77b/12), (77b/13), (77b/3)
k.-yamaz (49b/1)
k.-yasın (40a/11), (40a/9),
(46a/3), (47a/1), (47b/3),
(49b/2), (49b/3), (52a/1),
(52a/2), (52a/7), (54b/3),
(58b/4), (58b/6), (59b/10)

[= 101]

ğoba: Bir tür zamk.

k. + yı (65b/7)

[= 1]

ğocal-: Yaşlanmak.

k.-mağ (7a/6), (30a/3)

[= 2]

ğodur-: Yerleştirmek, koymak.

k.-a (28b/4)

[= 1]

ğok-: Kokmak.

k.-a (16b/3)

[= 1]

ğoku: Koku.

k. + sını (71b/11)
[= 1]
kol: İnsan veya hayvanın uzvu.
k. (45b/6)
k. + da (40b/6), (52a/9)
k. + dur (50a/10)
k. + larından (66a/9)
[= 5]
kolakas: <Rum. Gölevez (Colocasia
esculenta), yılanıyastığıgiller (Araceae)
familyasından bolca potasyum içeren bir
bitki.
k. (73a/10)
[= 1]
kolay: Basit, kolay.
k. + dur (50a/9)
[= 1]
koltuk: Omuz başının altında, kolun
gövde ile birleştığı yer.
k. + ların (34b/8)
k. + larına (16a/1)
[= 2]
kon-: Koyma işi yapılmak.
k.-maduğı (49a/8)

k.-mamış (49a/8)
[= 2]
kop-: Kopmak, yerinden ayrılmak.
k.-maz (54b/2)
k.-mı (57b/6)
[= 2]
kopar-: Koparmak.
k.-asın (63a/3)
k.-mağa (63a/3)
k.-ub (52b/3)
[= 3]
kork-: Korkmak.
k.-asın (47a/11)
[= 1]
korkulu: Korkulacak durum.
k. + dur (56b/7)
[= 1]
kovan: Arıların yuvası.
k. + ı (34a/6)
[= 1]
koy-: Koymak, yerleştirmek.
k.-a (12b/11)
k.-ıcağ (68b/2)
k.-ma (76b/11)

k.-mazsa (69b/2)

k.-ub (46a/2)

[= 5]

ķoyı: Koyu.

k. (60b/1)

[= 1]

ķoyıl-: Koyulaşmak.

k.-a (23a/11)

k.-ınca (68a/5)

k.-ub (15b/11)

[= 3]

ķoyıld-: bk. ķoyuld-

k.-acaķ (15b/9)

[= 1]

ķoyuld-: Koyulaştırmak.

k.-a (36b/7)

[= 1]

ķoyun: Geviş getirenlerden, eti, sũtũ, yapağısı ve derisi iķin yetiştirilen evcil hayvan; (Ovis aries).

k. (11b/6), (18b/8), (28b/11), (33b/9), (75a/3)

[= 5]

ķōz: <Far. Ceviz; (Juglans regia)

k. (19b/2), (19b/4), (28b/2), (32b/3), (68a/11), (77b/12)

k. + ı (24a/11), (25b/11), (25b/5), (26a/2), (26a/9), (31b/1), (31b/11), (31b/5), (31b/7), (31b/9), (32a/5), (32b/7), (33a/9), (33b/11), (35a/4), (36a/6), (76a/13), (77a/5), (77a/9), (77b/3)

[= 26]

ķoz: bk. ķōz

k. + a (76a/2)

[= 1]

ķōbrũcũk: Kōprũcũk kemiği.

k. (50b/11)

[= 1]

ķōk: Kōk, dip.

k. (37a/11), (82a/3)

k. + i (60a/6), (60a/6), (60a/7), (69b/4)

k. + ũni (38a/11), (76a/11)

[= 8]

ķōmũr: Kōmũr.

k. (78b/12)

[= 1]

köprücek: bk. köbrüçük

k. (51a/1)

[= 1]

köpüg: Köpük.

k. + ü (65a/5)

[= 1]

köşelü: Köşesi olan.

k. (62a/6), (64b/4)

k. + dür (41b/3), (41b/4)

[= 2]

küdet: <Ar. Güç, kuvvet.

k. + i (2a/3), (76b/12)

[= 2]

küduğ: Eşek yavrusu, sıpa.

k. + ı (37a/10)

[= 1]

küfte: <Far. Köfte.

k. (19b/1), (28a/9), (75b/8),
(78b/4)

[= 4]

kükirt: <Far. Kükürt, doğada saf veya
başka cisimlerle birleşik olarak bulunan,
sarı renkli element, sülf.

k. (69a/2)

[= 1]

kulak(ğ): Kulak, işitme organı.

k. (27a/6), (67b/5)

k. + ını (57a/6)

[= 3]

kullan-: Kullanmak.

k.-dığ (38b/6)

k.-urlarsa (62a/10)

[= 2]

kulunc: <Ar. Kulunç; şiddetli omuz ve
sırt ağrısı.

k. (28a/8), (61b/10)

k. + a (30a/10)

k. + dan (30a/1)

k. + ı (6b/10)

[= 3]

kurd: 1. Yumuşak vücutlu, uzun
gövdeli, omurgasız, bacaksız, ayaksız
veya çok ilkel ayaklı küçük hayvan. 2.
Bazı böceklere veya bazı böcek
kurtçuklarına verilen ad.

k. (65a/11)

k. + ı (68a/10)

[= 2]

ķuri: Kuru.

k. (18b/5), (18b/6), (65b/11)

[= 3]

ķuri-: Kurumak.

k.-maya (15b/11)

k.-yub (25a/10)

[= 2]

ķurid-: Kurutmak.

k.-alar (68b/9), (69a/8)

k.-ur (74a/12)

[= 3]

ķurmuzi: <Ar. Kırmızı, koyu kırmızı
renk.

k. (61b/2)

[= 1]

ķurş: <Ar. Yuvarlak, hap şeklinde ilaç.

k. (66b/9), (68b/2)

k. + ı (69a/1)

k. + lar (24b/7)

[= 4]

ķurş: bk. ķurş

k. (69a/6)

k. + a (68b/9)

k. + lar (68b/9)

[= 3]

ķurşun: Kurşun.

k. + dur (41b/6)

[= 1]

ķurt: bk. ķurd

k. (37a/8)

[= 1]

ķurtul-: Kurtulmak.

k.-ur (45a/11)

[= 1]

ķurķum: Uşfur (‘aşfur) otunun tohumu.

k. (78b/4)

[= 1]

ķuru: 1. Kuru. 2. Eski tıp anlayışına göre, kuru, yaş, soğuk ve sıcak özelliklerden kuru özelliğe sahip nesne.

k. (18a/3), (70b/10), (71a/2)

k. + sı (72b/12)

[= 4]

ķuru-: Kurumak.

k.-dığınca (25a/6)

k.-ya (76a/12)

[= 2]

ķurud-: Suyunu ve ıslaklığını giderip

kuru duruma getirmek.

k.-a (33a/7), (33b/1)

k.-alar (76a/11), (76b/4)

k.-ur (38b/7), (75b/1)

[= 6]

ķuruducı: Kurutucu.

k. (50a/5), (56a/9)

k. + dur (61b/3)

[= 3]

ķurut-: bk. ķurud-

k.-a (64b/7)

[= 1]

ķuř-: Midesinin içindekilerini ağız yolu

ile dışarı atmak, kay etmek, istifra

etmek.

k. + maķ (73a/3)

k. + mağı (71a/5), (71b/7),

(72b/6), (74a/5)

[= 5]

ķuřak: Bel bağı, kemer, ķuřak.

k. (29a/9), (29a/10), (29b/9)

k. + larda (29a/7)

k. + laruņ (7a/1)

[= 4]

ķuřan-: Beline bağlamak

k.-a (29b/9)

[= 1]

ķuřluđ: Günüñ sabahla öđle arasındaki

saatleri.

k. + a (13a/4)

[= 1]

ķutbu'l-islām: <Ar. İslam'ın kutbu,

lideri.

k. (2b/3)

[= 1]

ķuvāy: <Ar. Kuvvetler, güçler.

k. + i ĥayvāniyedür (11a/8)

[= 1]

ķuvvet: <Ar. Güç, kudret.

k. (13b/11), (16a/10), (20b/8),

(23a/5), (23b/10), (24a/3),

(33b/6), (67b/11), (6b/3),

(6b/7), (70b/1), (71a/3),

(71b/11), (71b/13), (71b/6),

(71b/9), (72b/3), (72b/5),

(72b/8), (74a/10), (74a/6),

(74a/6), (74b/7), (75b/1),
(75b/6)
k. + i (12b/1), (13a/1), (23b/4),
(25a/4), (31b/6), (34a/10),
(48a/1), (70b/9)
[= 33]

kuvvetlen-: Kuvvetlendirmek.

k.-ür (27a/9)

[= 1]

kuvvetli: Kuvvetli, güçlü.

k. (24b/5), (47b/7)

[= 2]

kuyruk: Hayvanların bazı türlerinden
eritilerek yağı alınan bir uzantısı.

k. (28a/9), (28b/11)

[= 2]

kuzı kulağı: Kuzukulağı; (Rumex
acetosella)

k. + (73b/13)

[= 1]

kuzı: Kuzu.

k. (19a/11), (20a/4), (28a/9),
(28b/11), (29b/8)

[= 5]

kücüre: Oldukça küçük, küçükçe.

k. (67a/3)

[= 1]

küçüçük: Küçücük, küçükçe.

k. + den (14b/9)

[= 1]

küçük: Boyutları, benzerlerinininkinden
daha ufak olan, mikro.

k. (4a/3)

k. + lere (63a/5)

[= 2]

küp: Su, pekmez, yağ vb. sıvıları veya
un, buğday gibi tahılları saklamaya
yarayan, geniş karınlı, dibi dar toprak
kap.

k. + lere (75b/7)

[= 1]

kürek: Kürek kemiği.

k. (45b/3)

[= 1]

küstahlık: Küstah olma durumu,
yaramaz.

k. (53a/6)

k. + dur (57b/9)

[= 2]

kütüb: <Ar. Kitaplar, yazılı eserler.

k. + ü (3b/9)

[= 1]

L

la'l: <Ar. 1. Kırmızı. 2. Yakut, değerli

taş.

1. (22a/9), (40a/5)

[= 2]

lafz: <Ar. Sözcük, kelime.

1. + ı (5b/8)

[= 1]

lahza: <Ar. Bir an, kısa süre.

1. (16a/3)

[= 1]

lākin: <Ar. Ancak, fakat.

1. (70b/8), (76b/13)

[= 2]

lā-māni': <Ar. Engel yok, mani değil.

1. (10b/6)

[= 1]

laṭīf: <Ar. Nazik, zarif.

1. (17b/11), (20b/1), (78a/4)

[= 3]

laṭīfrag: Nazikçe.

1. + dı (8b/7)

[= 1]

laṭīfü: bk. laṭīf

1. (5b/8)

[= 1]

lā-zāle: <Ar. Sürekli, devamlı.

1. (5a/1)

[= 1]

lāzım: <Ar. Gerekli, zorunlu.

1. (60b/3), (69a/8)

[= 2]

levāyih: <Ar. Esintiler, etkiler.

1. (2a/2)

[= 1]

levn: <Ar. 1. Beniz, yüzün rengi. 2.

Renk, boya; sıfat. 3. Nevi, çeşit.

1. (9a/10), (11b/4)

1. + i (12b/1), (13a/8) (18a/9),

(18b/1), (19a/10)

[= 7]

leyyine: <Ar. Yumuşaklık, incelik.

1. (29a/4)

[= 1]

lezzet: <Ar. tat, zevk, lezzet.

1. (7b/4), (7b/6) (10a/11),
(12b/2), (20a/7), (35a/3),
(35b/11), (35b/7), (36a/5),
(8b/10)

1. + i (10a/10), (10b/1), (17b/4)

1. + in (30b/8)

1. + inden (35b/5)

1. + ü (37b/6)

[= 16]

lîkin: <Far. Lakin.

1. (42a/11)

[= 1]

likin: bk. lîkin

1. (71a/3), (71b/7), (73a/13)

1. + dendür (59b/8)

[= 4]

lîmûn: <Gr. Limon, turuncgillerden, sıcak ülkelerde yetişen beyaz çiçekli bir ağaç; (Citrus limonum) ve bu ağacın sarı renkli, kokulu, suyu ekşi, yumurta biçimindeki meyvesi.

1. (74a/12), (81a/6), (81b/6),
(82a/6)

1. + la (72a/2)

[= 1]

lisân-ı ‘aşfûr: <Ar. Kuşdili bitkisi; (Rosmarinus officinalis).

1. + (20a/3), (27b/1)

[= 2]

lokmānū’l-hikmet: <Ar. “Lokman Hekim'in bilgeliği” anlamındaki tamlama.

1. (2a/1)

[= 1]

luzûm: <Ar. Gerek, ihtiyaç.

1. + dan (22a/11)

[= 1]

M

ma‘cûn: <Ar. Macun, bir grup ilacın genel adı.

- m. (25a/1), (25a/2), (25b/7),
(26a/4), (26b/1), (26b/10),
(27b/3), (36a/3), (36a/7),
(64b/9), (83a/2), (83b/1)

m. + dan (16a/2)

m. + ı (69b/8)

m. + ı-ḥarīrī (26b/3)

m. + ı-maştakī (26a/6)

m. + ı-semsem (25b/11)

m. + ı-sünbül (24b/9)

m. + lar (10b/10), (23b/9)

m. + ları (6b/2)

m. + larıla (69b/9)

m. + laruḡ (24a/4)

[= 23]

ma‘de: <Ar. Mide.

m. (71a/12)

m. + deki (17b/7)

m. + den (6b/6), (6b/10), 13b/3)

m. + ki (27b/6)

m. + sinden (18b/9)

m. + ye (23b/10), (70b/3),

(70b/11), (71a/3), (71a/4),

(71a/6), (71b/1), (71b/10),

(71b/3), (71b/6), (71b/9),

(72a/7), (74b/13), (75b/7)

(71a/10), (71a/11), (72b/12),

(72b/4), (73a/1), (73a/1),

(73a/2) (73b/8)

m. + yi (10b/9), (14a/11),

(23a/3), (71a/13), (72a/4),

(72a/6), (72a/7), (72a/9),

(72b/7), (73a/5), (74a/4),

(74a/5), (74a/6)

[= 41]

ma‘īde: bk. ma‘de

m. + den (74a/10)

m. + nuḡ (74b/9)

m. + ye (6b/3), (74a/9)

m. + yi (74a/1), (14a/11)

[= 6]

ma‘lūlūl-mizāc: <Ar. Hasta mizaçlı.

m. (10b/2)

[= 1]

ma‘lūm: <Ar. Bilinen, malum.

m. (40a/5)

m. + dur (41b/11)

[= 2]

ma‘na: <Ar. Anlam, mana.

m. + dan (9a/4)

[= 1]

ma‘nāca: Anlamca.

m. (73b/7)

[= 1]

ma‘nī: <Ar. Anlamlı, değerli.

m. + de (38a/9)
m. + si (5b/8)
[= 2]

ma‘šūm: <Ar. Masum, suçsuz.
m. + ı (38b/3)
m. + larda (69b/8)
[= 2]

mādde: <Ar. Madde, element, öge.
m. + si (20a/7)
m. + tüş-şebāt (20a/6)
m. + ye (48a/11)
[= 3]

mafşal: <Ar. Eklemler, birleşme yeri.
m. + lardan (75a/4)
[= 1]

maḥal: <Ar. Yer, mekan.
m. (3b/3), (8b/9)
[= 2]

maḥallī: bk. maḥal
m. (5b/7)
[= 1]

maḥbūb: <Ar. Sevgili, hoş.
m. (5a/6)
[= 1]

maḥf: <Ar. Korumak, saklamak.
m. (66b/11)
[= 1]

maḥmūm: <Ar. Üzgün, kederli.
m. + ken (72a/1)
m. + lara (75a/7)
[= 2]

maḥrūrūl-mizāc: <Ar. Sıcak mizaçlı, coşkulu.
m. (12a/1)
[= 1]

maḥşūş: <Ar. Özel, özgü.
m. (25b/3)
[= 1]

maḥūfi: <Ar. Korkutucu, dehşet verici.
m. + dür (25b/11)
[= 1]

maḥūnya: Doğal olarak yaşayan 90 kadar türü bulunan sarı renkli ağaç ve ağaççık, boylu ya da bodur çalı formunda herdem yeşil odunsu bitkilerdir. (Mahonia aquifolium).
m. (82b/6)
[= 1]

māil: <Ar. Eğilimli, meyl edici.

m. + dür (73b/4), (75b/9)

[= 2]

mā'il: bk. māil

m. + dür (70a/12), (70a/12)

[= 2]

maḳ'ad: <Ar. Oturak yeri; anüs.

m. + ı (70b/8)

m. + ina (16a/2)

[= 2]

maḳṣūd: <Ar. Amaç, hedef.

m. (28a/3)

m. + dan (9a/5)

m. + inca (18a/8)

[= 3]

mālik: <Ar. Sahip, malik.

m. (4b/8)

[= 1]

māmīsā: <Far. 1. Kırmızı çiçekli

kırlangıç otu; (Glaucium corniculatum).

m. (81b/2)

[= 1]

mānend: <Far. Benzer, gibi.

m. (3a/11)

[= 1]

manend: bk. mānend

m. (5b/6)

[= 1]

māni': <Ar. Engelleyen, mani olan.

m. (10b/6)

[= 1]

maraz: <Ar. Hastalık, rahatsızlık.

m. (7a/3)

[= 1]

mariz: <Ar. Hasta kişi.

m. + ı (47a/8)

[= 1]

mārul: <Gr. Marul; (Lactuca sativa)

m. (73b/6)

[= 1]

maslūka: Yahudi köftesi olarak bilinen

yemek.

m. + dır (75b/2)

[= 1]

maṣṭakī: <Gr. Sakız, sakız ağacından

elde edilen bir tür reçine; (Pistacia

lentiscus)

m. (15b/5), (21b/9), (24a/7),
(26a/6), (26a/7), (35a/3),
(35a/8), (65a/6), (79b/2),
(81a/5), (81b/8)
[= 11]

māṣūrī: <Gr. Üzerine iplik, şerit, fitil
gibi şeyler sarılan karton, tahta, mâden
veya plastikten yapılmış koni yâhut
silindir şeklindeki parça.

m. (28b/3), (28b/5)
[= 2]

maṭbūḥ: <Ar. Kesilmiş, öldürülmüş.
m. (67a/7)
[= 1]

maṭbūḥāt: <Ar. Kesilmiş şeyler.
m. + dan (16a/6)
[= 1]

maṭlūb: <Ar. Talep edilen, istenen.
m. + nı (13a/7)
[= 1]

māya: <Far. Maya; kursak; öz; tohum.
m. + sı (37a/11)
[= 1]

maẓarāt: <Ar. Görünümler, belirtiler.

m. + ın (75b/5)
[= 1]

maẓarrat: <Ar. Zarar, sıkıntı.
m. + ın (9a/7)
[= 1]

maẓeret: <Ar. Mazeret, özür.
m. + ın (74b/3)
[= 1]

maẓhar: <Ar. Görünüş, tezahür.
m. (2b/5)
[= 1]

māzū: <Far. Mazı; (Thuya).
m. (68b/3)
[= 1]

māzu: bk. māzū
m. (81b/8)
[= 1]

māzūlīg: Mazılık.
m. + ı (81b/2)
[= 1]

me‘ād: <Ar. Dönüş, tekrar.
m. + ını (1b/11)
[= 1]

meb‘ūs: <Ar. Gönderilmiş, elçi.

m. + dur (2a/6)
[= 1]

meclis: <Ar. Toplantı yeri, meclis.

m. (4a/4)
[= 1]

mecrā-yı dem: <Ar. Kan dolaşımı.

m. + (15a/10)
[= 1]

mef'ûl: <Ar. Bir filin etkisi altında kalan (kimse veya şey).

m. + e (7b/7), (35b/11), (35b/7),
(36a/4)
[= 4]

mefāşıl: bk. mefāşıl

m. (28a/7)
[= 1]

mefāşıl <Ar. Oynak yerleri, eklemler.

m. (12a/3), (6b/9)
[= 2]

meflūc: <Ar. Felçli, hareketsiz.

m. (3a/1), (14a/9)
[= 2]

meger: <Far. Eğër, o durumda.

m. (5b/11), (10b/2), (11b/1),
(12a/8), (15a/2), (20b/5),
(25b/9), (34a/3), (37b/5),
(37b/8), (44b/9), (50b/4),
(57b/9), (59b/6)
[= 14]

mekki: Mekke şehrine ait, Mekke ile ilgili (şey).

m. (75b/2)
[= 1]

melālet: <Ar. Üzüntü, sıkıntı.

m. (6b/3), (23b/10)
[= 2]

melekūt: <Ar. Melekler âlemi, zaman ve mekânla sınırlı olmayan, beş duyu ile idrak edilemeyen ruhlar, ilâhî kuvvetler ve mücerret varlıklar âlemi.

m. + uḡ (41a/9)
[= 1]

melhem: <Ar. Merhem, ilaç.

m. (50b/3), (51b/4), (60a/3),
(60b/6), (61a/4), (61b/2)
[= 6]

melik: <Ar. Kral, hükümdar.

m. (3a/3), (5a/9)
m. + i (2b/2)
m. + i-‘ulemā (2b/8)
[= 4]
memdūdehū: <Ar. Onun uzatılmışı.
m. (5a/1)
[= 1]
memleket : Memleket, vatan.
m. (41b/5)
m. + üñ (41b/2)
[= 2]
memlū: <Ar. Köle, hizmetçi.
m. (1b/10)
[= 1]
memzūc: <Ar. Karışık, birleşik.
m. (23b/6)
[= 1]
men’: <Ar. Yasaklama, mani olma.
m. (13b/4)
[= 1]
meneviş: <Far. Menengiç, kara
ağaçgillerden, düz kabuklu, kerestesi
sert ve dayanıklı bir ağaç, çitlik;
(Pistacia terebinthus) ve bu ağacın

mercimekten büyük, yuvarlak, buruk
lezzette meyvesi, Menevşe; (Viola
tricolor)
m. (72b/7)
[= 1]
menfe‘at: <Ar. Fayda, çıkar.
m. + i (40a/5)
m. + in (9a/7)
[= 2]
menī: <Ar. Erkeklerin cinsel
organından salgılanan madde, er suyu,
bel suyu, sperm.
m. (15a/10), (19b/8), (20a/7),
(20b/9), (29b/11), (31a/2),
(31a/4), (37b/7), (70a/11),
(70a/13), (70b/4), (71a/1),
(71a/6), (72a/12), (72b/2),
(72b/9), (73b/7), (74a/12),
(74a/12), (74a/13), (74b/2),
(75b/10), (75b/3), (75b/6),
(75b/9), (9b/5)
m. + çündür (6a/7)
m. + si (15a/6)
[= 28]

menkâb: <Ar. Delici bir alet.

m. (50a/4), (56b/10)

m. + ıla (50a/2)

[= 3]

merâsimü'l-'adl: <Ar. Adalet törenleri.

m. (4b/8)

[= 1]

merd: bk. mürd

m. (36b/9)

[= 1]

mergüb: <Ar. Arzulanan, istenen.

m. (5a/5)

[= 1]

mergübü'l-mülük: <Ar. Şahın

arzuladığı şey.

m. (2b/4)

[= 1]

merhem: <Ar. Merhem, yara iyileştiric

m. (17b/2), (47a/2), (60b/5),

(60b/7), (66a/5), (67a/8),

(67b/2), (69a/11), (69b/1),

(69b/1), (69b/1)

m. + ile (66b/10)

m. + ler (62a/10)

m. + lerile (69b/10), (69b/6)

[= 15]

merre: <Ar. Defa, kere, kez.

m. (68b/3)

[= 1]

merta': <Ar. Otlak, çayır, mera

m. + ında (1b/6)

[= 1]

merṭubu'l-mizāc: <Ar. Soğuk mizaçlı.

m. (11b/10)

[= 1]

mervî: <Ar. Rivayet edilen, anlatılan.

m. + dür (15b/2), (27a/10),

(27a/3), (32a/6)

[= 4]

meşâne: <Ar. Mesane, idrar torbası.

m. (30b/1)

m. + yi (15a/10)

[= 2]

meşelâ: <Ar. Örnek, misal.

m. (39b/11), (39b/4), (42a/6),

(50b/11)

[= 4]

mesīhū'd-devrān: <Ar. Dönemlerin en iyisi.

m. (2b/4)

[= 1]

mess: <Ar. Dokunma, temas

m. + dūr (10a/4)

[= 1]

mestūr: <Ar. Örtülü, gizlenmiş.

m. + dur (20b/4)

[= 1]

meşakkat: <Ar. Zorluk, sıkıntı.

m. (8b/1)

[= 1]

meşgūl: <Ar. Meşgul, uğraşan.

m. (34b/3), (35b/11), (3b/9),

(5a/9), (9a/3), (9a/5)

[= 6]

meşrudet: <Ar. Meşruiyet, yasallık.

m. (5a/2)

[= 1]

mevcūd: <Ar. Var olan, mevcut.

m. (8b/3)

[= 1]

mevīzāc: <Ar. Yapı, mizaç.

m. (36a/1)

[= 1]

mevzi': <Ar. Yer, konum.

m. + de (10b/10)

m. + inde (15a/4)

[= 2]

meyve: Meyve.

m. + yile (65b/2), (67a/11)

[= 2]

mezāci': <Ar. Mizaçlar, karakterler.

m. (2b/8)

[= 1]

mezkūr: <Ar. Anılan, zikredilen.

m. (60a/7), (60b/11)

m. + ile (68a/5)

[= 3]

mı: Soru edatı.

m. (53b/1)

m. + dur (51a/11), (53b/2),

(53b/2)

[= 4]

mışrī: <Ar. Mısırlı, Mısır'a ait.

m. (26b/5)

[= 1]

mi: Soru edatı.

m. (51a/10), (53a/11), (53b/1),

(53b/1)

m. + dür (48b/7), (48b/7),

(58b/10), (63a/9)

[= 8]

midde: bk. ma‘de

m. (30b/3)

[= 1]

mihr: <Ar. Sevgi, dostluk.

m. (3a/10)

[= 1]

miḳdār: <Ar. Bir şeyin ölçüsü, sayısı veya ölçülebilme, sayılabilme, azalıp çoğalabilme durumu.

m. (17a/3), (67b/11), (68a/8)

m. + ca (80b/9)

m. + ı (77b/9)

m. + inca (28a/11), (29a/1),

(36b/2)

[= 8]

milḥ: <Ar. Tuz.

m. + i enderānī (19b/11)

[= 1]

milḥ-i enderānī: Kaya tuzu denilen tuz.

e. (19b/11)

[= 1]

mirfak: <Ar. Dirsek, kolun kıvrımı.

m. + tın (43b/2)

[= 1]

misk: <Ar. Güzel koku, misk.

m. (19b/3), (23b/2), (35a/3),

(35a/8), (36a/2), (37a/6),

(37b/10)

m. + dür (15a/9)

[= 8]

mişkāl: <Ar. Yirmi dört kıratlık bir ağırlık ölçüsü.

m. (15b/8), (17b/5), (24a/10),

(24b/4), (26a/4), (26b/1),

(37a/8), (77a/12), (78b/8)

m. + ini (27b/4)

[= 10]

mizāc: <Ar. Mizaç, bünye özelliği.

Mizaç, dört ana unsur olan kan, safra, sevda ve balgam maddelerinden oluşur; bu maddelerin oranları mizaç özelliklerini oluşturur.

m. (6a/8) (6b/1), (9a/10),

(19a/1), (22a/8), (22b/2),

(29a/10), (71a/3), (75a/10)

m. + dur (12a/6), (75a/7)

m. + ı (19a/9), (19b/7)

m. + ın (20b/6)

m. + ları (75b/3)

m. + larındadır (11b/4)

m. + larının (6a/2)

m. + lu (12a/7)

m. + lûğına (75a/2)

[= 19]

mu‘ālece: <Ar. Tedavi edilen,
uygulanan.

m. (8a/9), (60a/2), (70a/9)

m. + sin (38b/1)

[= 4]

mu‘azzam: <Ar. Yüceltilmiş, büyük.

m. (4b/7)

[= 1]

mu‘īnū’z-zua‘fā’: <Ar. Zayıflara
yardımcı olan.

m. (4b/11)

[= 1]

mu‘tedil: <Ar. Ölçülü, normal.

m. (11a/7), (29a/11)

m. + dür (71b/8), (72b/1),

(72b/5), (73b/2), (73b/4),

(75b/9)

[= 8]

muḥālif: <Ar. Karşıt, zıt.

m. (7a/3), (40a/1)

[= 2]

muḥallil: <Ar. Parçalara, unsurlara
ayıran, tahlil eden, çözümleyen.

m. + dür (70b/7)

[= 1]

muḥammed: <Ar. Peygamber adı. Hz.
Muhammed, kişi adı.

m. (2a/7), (11a/3), (33a/6)

[= 3]

muḥammedin: bk. muḥammed

m. (4b/6)

[= 1]

muḥarrā: <Ar. Hararetlenmiş, ısıtılmış,
sıcak hale getirilmiş.

m. (12b/11), (14b/3), (17a/7),

(18b/9), (19a/4), (19a/5),

(19b/2), (20b/10), (23a/11),
(28b/1), (29a/2), (34a/10)
[= 12]

muḥarrib: <Ar. Bozan, tahrip eden.
m. (5b/9)
[= 1]

muḥāṭara: <Ar. Zarar, ziyan.
m. + dur (38b/2)
[= 1]

muḥayyā: <Ar. Hazır, hazırlanmış.
m. (1b/5), (1b/6)
[= 2]

muḥkem: <Ar. Sağlam, güçlü.
m. (11b/6), (12b/7), (24a/1),
(28a/8), (31a/9), (48b/10),
(52a/4), (52a/6), (56a/10),
(58a/2), (59a/3), (59a/5),
(63b/4), (68b/7), (6b/11),
(6b/7), (7a/8)
m. + dūr (59b/5)
[= 18]

muḥtāc: <Ar. Muhtaç, ihtiyaç duyan.
m. (3b/7), (5b/1), (8b/4)
m. + dur (63b/8)

[= 4]

muḥtār: <Ar. Seçilen, tercih edilen.
m. (5b/9)
[= 1]

muḥtaşar: <Ar. Kısaltılmış, özet.
m. (4a/2)
[= 1]

muḥtelif: <Ar. Çeşitli, farklı.
m. (74b/2)
m. + den (30a/1)
[= 2]

muḥtelifāt: <Ar. Çeşitler, farklılıklar.
m. + dandur (30a/8)
[= 1]

muḥābele: <Ar. Karşılık, karşılaşma.
m. (5b/2)
[= 1]

muḥaddir: <Ar. Takdir eden, karar veren.
m. (70a/13)
[= 1]

muḥavvī: <Ar. Güçlendiren, destekleyen.
m. (18b/1), (18b/1), (19b/8)

[= 3]

mukayyed: <Ar. Sınırlı, kayıtlı.

m. (40b/4)

[= 1]

muktedir: <Ar. Orta, dengeli.

m. (55b/11)

[= 1]

mūm: <Far. Bal mumu, erimiş iç yağı, parafin, stearik asit gibi maddelerden daha çok çubuk şeklinde dondurularak yapılan ve ışığından faydalanmak için ortasına yerleştirilmiş bir fitili üst kısmından yakmak suretiyle kullanılan basit bir aydınlatma aracı.

m. (65a/8)

m. + ı (60b/9), (61a/9), (61b/4),
(82b/4), (83a/2)

m. + ıla (32a/10), (34b/1),
(34b/6)

[= 10]

munzic: <Ar. 1. Olgunlaştıran, irinli ve cerâhatli duruma getiren, sindirimi kolaylaştıran, hazmettiren.

m. + dūr (70b/6)

[= 1]

murabbā: Kaynayıp kıvama geldikten sonra dondurulmuş meyve suyu tatlısı.

“mürebba”

m. (34b/9)

[= 1]

murād: <Ar. Amaç, istek.

m. (60b/5), (8b/10)

[= 2]

murdār: <Ar. Pis, kirli.

m. (69b/3)

[= 1]

muşaffā: <Ar. Arıtılmış, saf.

m. (26b/10)

[= 1]

muşaffā: <Ar. Arıtılmış, temizlenmiş.

m. (18b/1)

[= 1]

muşliḥ: <Ar. Düzeltici, iyileştirici.

m. (18b/1), (19b/7)

m. + dūr (6a/8), (19a/9)

m. + idūr (19a/2)

[= 5]

muṣṭafā: <Ar. Hz. Muhammed'in hem sıfatı hem ismi olarak kullanılmıştır.

m. (2a/7), (2a/9)

[= 2]

mutāḥḥirīn: <Ar. Sonrakiler, geç gelenler.

m. (3b/10)

[= 1]

muṭāle'a: <Ar. İnceleme, okuma.

m. (3b/10)

m. + sı (3b/3)

[= 2]

muṭavvel: <Ar. Uzatılmış, genişletilmiş.

m. (3b/3)

[= 1]

muṭbiḥi: <Ar. İyileşmeyen, geçmeyen, sürüp giden, sürekli.

m. (66a/6)

[= 1]

mutekaddimīn: <Ar. Öncekiler, önce gelenler.

m. (3b/10)

[= 1]

mutḡatī': <Ar. Kesin olan, kararlı.

m. (31a/4)

[= 1]

muṭlaḡ: <Ar. Herhangi bir şart ve kayıtla sınırlı olmayan, kayıtsız şartsız.

m. (10a/7)

[= 1]

muṭlaḡā: bk. muṭlaḡ

m. (18a/2)

[= 1]

muṣaffar ṣāḥī: Kişi adı.

m. (1b/1), (77a/1)

[= 2]

muṣaffar: bk. muṣaffar ṣāḥī

m. (2b/10)

[= 1]

mūzātū'l-ḡalāyīḡ: <Ar. Halkın ihtiyaçlarını karşılayan.

m. (2b/5)

[= 1]

muṣīr: <Ar. Zarar veren, zararlı.

m. + dur (9a/7), (11a/5),

(11b/1), (30a/10), (30a/4),

(30b/1)

[= 6]

mübālağa: <Ar. Abartı, mübalağa.

m. (8b/8)

m. + yıla (36a/10)

[= 2]

mübāşeret: <Ar. Başlama, girişim.

m. (3a/5), (9a/6)

m. + den (10a/8)

[= 3]

mübtelā: <Ar. Düşkün, tutkun.

m. (10a/9), (10b/3), (12a/10),
(14a/9), (15b/1), (18b/6),
(18b/8), (30a/11)

[= 8]

mücāme‘at: <Ar. Toplantı, birleşim.

m. (9a/6)

m. + dan (10a/8)

m. + dur (10a/2)

[= 3]

mücerreb: <Ar. Denenmiş, sınanmış,
tecrübe edilmiş.

m. (66a/6)

m. + dür (61a/2), (61b/2)

[= 3]

mücerrebāt: <Ar. Denenmişler,
tecrübeler.

m. + ların (3b/10)

[= 1]

mücerret: <Ar. Soyut, yalnız.

m. (7b/4)

[= 1]

mücmelā: <Ar. Özetlenmiş, kısaltılmış.

m. (8a/9)

[= 1]

müddet: <Ar. Süre, süre boyunca.

m. + i (32b/1)

[= 1]

müdevver: <Ar. Yuvarlak,
dönüştürülmüş.

m. (75b/8)

[= 1]

müferriḥ: <Ar. Ferahlık veren, iç açan,
iç açıcı.

m. (23b/9)

m. + dür (6b/3)

[= 2]

müfid: <Ar. Faydalı.

m. (29a/8), (9a/8)

m. + dūr (11a/5), (22a/10),
(26b/5)

[= 5]

müfredāt: <Ar. İlaçlar, tedavi edici
maddeler.

m. (18a/10), (6a/3), (6a/5)

[= 3]

mühre: <Far. Kâğıtları cilâlamak,
parlak, pürüzsüz ve kolay yazılır
duruma getirmek için kullanılan, billûr
veya istiridye kabuğundan yapılmış
yuvarlak âlet.

m. (69b/6)

m. + si (69b/2)

[= 2]

mükemmel: <Ar. Kusursuz,
mükemmel.

m. (1b/9)

[= 1]

mülāyim: <Ar. Yumuşak, nazik.

m. (18a/11)

m. + dūr (69a/2)

[= 2]

mülazzezāt: <Ar. Lezzetli şeyler.

m. (35b/6)

[= 1]

mülemma‘: <Ar. Karışık, birleşmiş.

m. (29b/4)

[= 1]

münakkaş: <Ar. Süslenmiş, desenli.

m. (38a/9)

[= 1]

münāsib: <Ar. Uygun, münasip.

m. (16a/5), (18a/11), (26b/5),

(29a/11), (29a/9)

m. + dūr (29b/2), (70a/7),

(72a/1)

[= 8]

münharif: <Ar. Sapmış, eğrilmiş.

m. (31a/5)

[= 1]

müntefi‘: <Ar. Yoksun, mahrum.

m. (5b/1)

[= 1]

mürd: Özellikle Akdeniz iklimine sahip
bölgelerde yetişen tıbbi aromatik bir
meyve türüdür.

m. (36b/1), (37b/9)

[= 1]

mürdeseng: <Far. Doğal kurşun oksit.

m. (15b/9), (31b/11), (60b/10),

(61a/10), (76b/4) (81b/3)

[= 6]

mürdümük: Baklagillerden, yazın ekilen, menekşe renginde çiçekler açan, bir yıllık yem bitkisi. (Lathyrus sativus).

m. (46b/2)

[= 1]

mürekkēb: <Ar. Birleşik, bir olan.

m. (19a/1), (6a/8)

[= 2]

müretteb: <Ar. Düzenlenmiş, sıralanmış.

m. (3b/11)

[= 1]

mürreteb: bk. müretteb

m. + dūr (33a/4)

[= 1]

mürrümeķī: Mürr dikenī.

m. (15b/6)

[= 1]

müsaḥḥar: <Ar. Emre amade, boyun eğmiş.

m. (5b/11)

[= 1]

müṣalles: <Ar. Uzlaştırma, barışma.

m. (22b/3), (22b/5)

m. + den (25b/1)

[= 3]

müshil: <Ar. Bağırsakları çalıştırıp temizleyen, dışkının kolaylıkla dışarı atılmasını sağlayan ilaç.

m. (47b/11), (47b/8), (82b/5)

[= 3]

müslimīn: <Ar. Müslümanlar.

m. (2b/3)

[= 1]

müstedām: <Ar. Sürekli, sürekli.

m. (5a/3)

[= 1]

müstehīl: <Ar. İmkansız, olanaksız.

m. (73a/1), (78b/10)

[= 2]

müstevfī: <Ar. Tamamlanmış, eksiksiz.

m. (8a/11)

[= 1]

müşāhede: <Ar. Görme, gözlemleme.

m. (22a/5), (24a/5)

[= 2]

müşerref: <Ar. Onurlu, şerefli.

m. (8b/5)

[= 1]

müşk: <Far. Misk, hoş kokulu bir madde.

m. (14a/2), (15b/3), (22b/10),
(33b/10), (35b/1), (4a/3)

[= 6]

müşkil: <Ar. 1. Zor, güç, çetin. 2. Halledilmesi, çözüme kavuşturulması güç iş veya mesele, zorluk, güçlük.

m. (45a/2), (55b/5), (70b/3)

m. + dür (43b/6), (56a/3),

(56a/4), (56a/5), (64a/1),

(70a/4)

[= 9]

müşkilātü'd-deka'yık: <Ar. Hassas sorunlar, ince meseleler.

m. (2b/5)

[= 1]

müşṭāk: <Ar. Şiddetle arzu eden, özleyen, hasretini çeken, gönülden isteyen.

m. (8b/4)

[= 1]

müte'azzir: <Ar. Özür dileyen, mazeret bildiren.

m. + dur (15a/2)

[= 1]

müte'āḥḥirīn: <Ar. Sonraki gelenler, geç dönemdekiler.

m. (8a/10), (10b/11), (11a/2)

[= 3]

müteḡayyir: <Ar. 1. Tagayyür eden, değişen, başkalaşan. 2. Bozulmuş, bozuk.

m. (12b/1), (13a/9), (18a/9)

[= 3]

müteḡaddimīn: <Ar. Önce gelenler, ileride olanlar.

m. (10b/11), (47a/3), (76a/10),
(8a/10)

m. + den (18b/5), (25b/2),
(37b/3), (9b/10)

[= 8]
mütevessit: <Ar. Orta derecede,
dağıtım.

m. (78a/4)

m. + den (78b/1)

[= 2]

müvātat: <Ar. Uyum sağlama, uzlaşma.

m. (44b/2)

[= 1]

N

na‘ne: <Ar. Nane; (Mentha piperita)

n. (74a/4)

[= 1]

nā-eh(i)l: <Ar. Layık olmayan, ehil
olmayan.

n. + ine(6a/1)

[= 1]

nāfi‘: <Ar. Fayda veren, fayda
sağlayan.

n. (14a/3), (15b/8)

n. + dür (17b/5), (23a/3),

(76a/6)

[= 5]

nā-gāh: <Far. Aniden, beklenen
şekilde.

n. (3a/1)

[= 1]

nā-ḥasta: Hasta olmayan, sağlığı yerinde
olan.

n. + da (48a/4)

[= 1]

nā-ḫatı: Katı olmayan, yumuşak.

n. (33b/10)

[= 1]

nāḫıs: <Ar. Eksik, noksan, kusurlu.

n. + la (70a/7)

[= 1]

naḫlen: <Far. Nakil yoluyla.

n. (77a/1)

[= 1]

nāme: <Far. Sonuna geldiği isme, o
ismin belirttiği mânâyâ ait olan “yazı
veya kitap” anlamı katarak Farsça
usûlüyle birleşik isimler yapar.
“bâhnâme”

n. + de (41a/1)

[= 1]

nā-mütenāhī: <Ar. Sonsuz, zamansız

olmayan.

n. (2a/3)

[= 1]

nār: <Far. Nar ağacı ve meyvesi;
(Punica granatum).

n. (36b/9)

[= 1]

nārenç: <Ar. Turunç renginde, turuncu.

n. (72a/2)

[= 1]

nāşır: <Ar. Basur, hemoroit; en çok göz
pınarında, makatta ve diş etlerinde olan
bir hastalık.

n. (68b/11)

n. + ı (40a/7)

n. + ın (40a/7), (49b/9)

[= 4]

nāşır: <Ar. Yardımcı, destekçi.

n. + ı (2b/1)

[= 1]

naşr-ṭūsī: Ünlü bir hekim.

n. (2b/9)

[= 1]

naşrū'd-dīn: bk. naşr-ṭūsī

n. (2b/6)

[= 1]

naẓar: <Ar. 1. Bakış, göz atma, bakma.
2. Görme, tecrübe ve kıyasa dayanarak
düşünme, fikir yürütme.

n. + dan (4a/2)

[= 1]

nāẓır: <Ar. Gözetleyici, denetleyici.

n. + ı (2b/1)

[= 1]

nāzle: <Ar. Nezle; soğuk almaktan ileri
gelen, burun akması, aksırma ile beliren
hastalık, ingin, dumağı, zükâm

n. + sin (24a/2)

[= 1]

naẓm: <Ar. Düzenleyen, tanzim eden

n. (2a/8), (5a/2)

n. + ı türkī (5b/5)

n. + ken (3a/11)

[= 4]

ne: Ne.

n. (17a/1), (18b/3), (18b/3),

(19a/11), (19b/1), (19b/9),

(1b/11), (22a/2), (22a/5),
 (23a/5), (23b/6), (24a/3),
 (27a/9), (30a/2), (32a/8),
 (34a/5), (38b/8), (38b/8),
 (44a/4), (47b/11), (49b/5),
 (49b/5), (54a/7), (56a/1),
 (5a/7), (6a/1), (6a/1), (7b/2)
 n. + ler (35a/7)
 n. + ymiş (22a/5)
 [= 30]
nebāt: <Ar. Bitki.
 n. + dan (8b/6)
 [= 1]
nebātāt: <Ar. Bitkiler.
 n. + dan (32a/9)
 [= 1]
necīp: <Ar. Asil, değerli.
 n. + ler (30a/5)
 [= 1]
neden: Neden, sebep.
 n. (63a/8)
 [= 1]
nef: <Ar. Fayda, yarar.
 n. (3b/3)

[= 1]
nefes: <Ar. Nefes, soluk.
 n. (8b/3), (31a/5)
 n. + i (72a/4)
 n. + in (13a/10)
 [= 4]
nefs: <Ar. Can, ruh, hayat.
 n. + e (9b/1)
 [= 1]
nefsānī: <Ar. Canlı olmanın
 gerektirdiği arzularla ilgili, bedene ait
 olan maddî isteklere, nefse ait.
 n. (5b/1)
 n. + de (10a/10)
 [= 2]
nergis: <Far. Nergis çiçeği, zerrinkadeh
 çiçeği; (Narcissus).
 n. (31a/11)
 [= 1]
nesne: Nesne, şey.
 n. (8a/11), (12a/10), (13a/4),
 (42b/2), (44a/4), (45a/5),
 (47b/6), (49a/1), (50a/5),

(50a/6), (53b/1), (56a/9), (58a/11)	n. + i diğeri (76a/3), (77a/11), (77a/13), (77a/8)
n. + den (55a/7), (55a/8)	[= 7]
n. + i evvel (45a/1)	nev-bahār: <Ar. Yeni bahar, ilkbahar.
n. + ile (10a/3)	n. (3a/11)
n. + ler (30a/6), (30a/7), (40a/7), (49a/4)	[= 1]
n. + lerden (63a/9)	nevvār: <Ar. Çok nurlu, çok parlak.
n. + süz (18b/6)	n. (2b/7)
n. + ye (57a/5)	[= 1]
[= 24]	nıṣf: <Ar. Yarım, yarı.
neṣāṭ: <Ar. Neşe, coşku.	n. (14b/3)
n. + ı (11a/9)	n. + ınca (37b/1)
n. + ıla (15a/6)	[= 2]
n. + la (12b/3)	nic(ç)e: Nice, kaç, ne kadar; birçok.
[= 3]	n. (42a/2), (44a/8), (46a/10), (46a/9), (69b/8), (77b/8)
netīce: <Ar. Sonuç, sonuçlanma.	n. + dir (41a/10)
n. + i telezzüzāt (10a/2)	n. + dūr (42a/2)
[= 1]	n. + si (78b/11)
nev': <Ar. 1. çeşit, türlü. 2. cins. 3. sınıf.	[= 9]
n. + dūr (12a/2), (14b/8),	niçün: Niçin, neden.
n. + i diğeri (76b/3)	n. + se (24b/7)
	[= 1]

nikāḥ: <Ar. Evlilik sözleşmesi, kutsal birliktelik.

n. (8b/8), (8b/9)

n. + içün (8b/11)

[= 3]

nikāḥ: <Far. Bakış, bakma, nazar.

n. (3a/4)

[= 1]

niḡrīs: <Ar. Gut hastalığı, ayak şişmesi.

n. (30a/5)

[= 1]

nīm: <Far. Yarım, yarı, buçuk

n. (20a/4), (24a/9), (26a/11),

(26b/10), (28a/9), (31b/11),

(31b/4), (31b/4), (31b/7),

(31b/8), (35a/4), (35b/10),

(36a/2), (78b/4)

[= 14]

nīme: bk. nīm

n. (17a/10), (17a/11), (17a/9),

(17b/1), (21a/2), (21a/5),

(21b/10), (21b/7), (25a/1)

[= 9]

nisbet: <Ar. Bir şeyin veya parça ile bütünü nitelik veya nicelik bakımından birbirine göre olan durumu, oran.

n. (10a/7)

[= 1]

niṣā: bk. niṣān

n. + dır (68b/4)

[= 1]

niṣān: <Far. İşâret, belirti, iz, alâmet.

n. + dan (53b/3)

n. + ı (42b/11), (42b/5),

(42b/6), (42b/7), (43a/11),

(43a/3), (43a/4), (43a/4),

(43a/8), (43a/9), (43b/1),

(43b/2), (43b/4), (43b/5),

(52b/8), (53b/3), (53b/4),

(53b/5)

n. + ın (42b/3)

[= 20]

niṣasta: <Far. Nişasta.

n. (82a/4)

[= 1]

nitekim: Nitekim, gerçekte, öyle.

n. (10b/11), (22b/5), (2a/3),
(33a/5), (8b/5), (8b/6), (9a/3),
(9b/6)
[= 8]

noḥūd: <Far. Nohut; (Cicer arietinum).

n. (16a/8), (16a/9), (16b/1),
(16b/1), (16b/5), (21a/7),
(21a/10), (28a/9), (28b/10),
(35a/10), (75a/6)
n. + dan (26a/10)
n. + ı (26a/6)
n. + u (17a/2)
n. + unı (16a/11)
[= 16]

nūr: <Ar. Aydınlık, ışıık, parıltı, ziya.

n. + ı (12b/1)
n. + ını (27a/4)
n. + i ‘ālem (2a/10)
[= 3]

nūrı azalmak: Hastalık belirtisi.

n. (12b/1)
[= 1]

nūfūs: <Ar. Kişi.

n. + u (1b/10)

[= 1]

O

ocak(ğ): Ateş yakmaya yarayan,
pişirme, ısıtma, ısınma vb. amaçlarla
kullanılan yer.

o. + a (20a/1), (31b/2)

o. + da (64a/5)

o. + dan (16b/3)

[= 4]

od: Od, ateş.

o. (21a/2), (24b/5), (24b/6),
(32b/5), (37b/11), (76a/1),
(76a/4), (77b/12)
o. + dan (23a/2)

o. + ı (78b/12)

o. + u (34a/9)

[= 8]

oğ(u)l: bk. oğlan

o. + ı (15a/7)

o. + ıdur (2b/11), (2b/11)

[= 3]

oğlak: Keçi yavrusu.

o. (54b/7), (54b/8)

[= 2]

oğlan: Çocuk.

o. + larda (45a/9)

[= 1]

oğlancuk: Çocuk, küçük çocuk.

o. + larda (61b/10)

[= 1]

oğlançuk: bk. oğlancuk

o. + larda (45a/11)

[= 1]

oğşa-: Okşamak, ovmak.

o.-ya (43a/5)

[= 1]

oğul-: Ovulmak, kendini temizlemek.

o.-mağdur (55b/3)

[= 1]

oğun-: Yaralı, acıdan kıvrınmak, çırpınmak.

o.-acak (47b/4)

[= 1]

oğşa-: Okşamak.

o.-mağıla (45a/8)

o.-yasın (48b/6), (53a/10)

[= 3]

ok: Ok.

o. (12a/3), (41a/7), (56b/10),

(8a/5)

o. + dan (44a/7)

o. + lar (42b/10)

o. + ları (41a/10)

[= 7]

okı-: Okumak.

o.-yub (5b/10)

[= 1]

ol: O.

o. (10a/11), (10b/1), (11a/10), (11b/3),

(12a/10), (12a/4), (12a/6), (14a/1),

(16a/2), (16a/3), (16a/6), (16a/7),

(16b/1), (16b/5), (17a/2), (17b/2),

(18a/1), (18a/1), (19a/6), (19b/4),

(19b/4), (1b/3), (20a/5), (21a/1), (21b/2),

(22a/4), (22b/4), (22b/4), (23a/10),

(23a/11), (23a/9), (23b/4), (23b/7),

(25a/6), (25a/7), (25b/3), (25b/9),

(26a/10), (26b/1), (28b/5), (28b/5),

(29a/5), (29b/1), (29b/8), (2a/5), (2a/7),

(2b/2), (30a/6), (30a/7), (31a/7), (32b/1),

(32b/11), (32b/2), (32b/9), (33a/10),

(33a/11), (33b/11), (33b/3), (33b/6),

(33b/7), (34a/10), (34a/11), (34b/10),
 (34b/11), (34b/2), (34b/2), (34b/6),
 (34b/9), (35a/6), (35b/1), (36a/7),
 (36b/10), (36b/3), (36b/4), (36b/7),
 (37a/4), (37b/6), (3b/8), (40a/11),
 (40b/1), (40b/2), (41a/4), (41b/1),
 (44a/1), (44a/2), (44b/1), (44b/3),
 (44b/6), (45a/2), (45a/4), (45a/6),
 (45b/10), (45b/11), (46a/10), (46b/10),
 (46b/4), (46b/5), (46b/6), (46b/7),
 (46b/8), (46b/9), (47a/7), (47b/1),
 (47b/10), (47b/6), (47b/7), (48a/1),
 (48a/10), (48a/3), (48a/3), (48a/6),
 (48b/1), (48b/3), (48b/8), (49a/9),
 (49b/10), (49b/2), (49b/9), (50a/1),
 (50a/2), (50a/3), (50a/5), (50a/8),
 (50b/1), (50b/3), (51a/1), (51a/10),
 (51a/10), (51a/11), (51a/5), (51b/2),
 (51b/5), (51b/6), (51b/8), (52a/1),
 (52a/1), (52a/2), (52a/5), (52b/1),
 (52b/10), (54a/3), (54a/4), (54a/6),
 (54a/8), (54a/9), (54b/10), (54b/10),
 (54b/11), (54b/2), (54b/3), (54b/4),
 (54b/5), (54b/5), (54b/9), (55a/4),

(55a/6), (55a/7), (56a/1), (56a/2),
 (56a/2), (56a/7), (56b/1), (56b/4),
 (57a/5), (57a/6), (57a/7), (57b/2),
 (57b/3), (57b/3), (57b/4), (58a/1),
 (58a/7), (58a/8), (59b/11), (59b/8),
 (62a/5), (62a/6), (62b/2), (62b/3),
 (63b/11), (63b/4), (64a/11), (64a/5),
 (64a/6), (64a/8), (65b/9), (68a/1),
 (68a/11), (68a/8), (68b/8), (76a/5),
 (76b/1), (76b/12), (76b/13), (76b/13),
 (76b/2), (76b/4), (76b/7), (77b/6), (9b/4)

o. + dur (2a/11), (2b/10), (9a/1),
 (9a/6), (16b/3), (42b/11),
 (42b/7), (42b/8), (43a/2),
 (43a/3), (43a/4), (43a/4),
 (43a/6), (43a/7), (43a/8),
 (43a/9), (43b/1), (43b/2),
 (43b/2), (43b/4), (43b/5),
 (52b/8), (59a/6), (62a/1),
 (62b/5), (70a/5), (70a/6)

[= 227]

ol-: Olmak, bulunmak, meydana gelmek
 o.-a (9a/2), (13a/5), (14a/3),
 (15a/2), (15b/11), (15b/8),

(16a/10),	(16a/4),	(16b/2),	(3b/7),	(40a/10),	(40a/6),
(17a/2),	(17a/8),	(17b/11),	(40a/9),	(40b/2),	(43a/1),
(18a/7),	(18a/8),	(18b/3),	(43a/11),	(43a/3),	(43a/8),
(18b/3),	(18b/4),	(19a/11),	(43b/4),	(43b/6),	(44a/1),
(19b/6),	(20b/2),	(20b/5),	(44a/11),	(44a/3),	(44b/1),
(21b/4),	(22a/2),	(23b/7),	(44b/1),	(44b/9),	(45b/9),
(24b/2),	(24b/7),	(25a/7),	(46a/3),	(46a/4),	(46a/7),
(26b/2),	(28a/3),	(28b/5),	(46a/8),	(46b/1),	(46b/4),
(28b/7),	(29a/11),	(29a/6),	(46b/7),	(46b/8),	(46b/9),
(29a/8),	(29b/4),	(29b/8),	(47a/2),	(47b/7),	(47b/8),
(30a/1),	(30a/2),	(30b/5),	(48a/4),	(48a/4),	(48a/6),
(30b/8),	(30b/9),	(31a/10),	(48a/7),	(48b/2),	(49a/6),
(31a/5),	(31a/9),	(32a/4),	(49b/4),	(50b/11),	(50b/2),
(32b/10),	(33a/3),	(33b/10),	(50b/4),	(50b/5),	(51a/2),
(33b/11),	(34a/9),	(34b/3),	(51a/3),	(51a/3),	(51a/7),
(34b/4),	(34b/9),	(35a/10),	(51b/10),	(51b/5),	(51b/6),
(35a/2),	(35a/6),	(35b/11),	(52a/8),	(52b/10),	(52b/4),
(35b/5),	(36a/5),	(36b/11),	(53a/6),	(53a/9),	(54b/5),
(36b/4),	(36b/9),	(37a/4),	(54b/5),	(55b/4),	(55b/4),
(37a/7),	(37b/1),	(37b/3),	(55b/9),	(56a/10),	(56b/10),
(37b/7),	(38a/3),	(38a/6),	(57b/10),	(57b/8),	(58a/5),
(39a/5),	(39b/6),	(39b/6),	(58a/7),	(58b/8),	(59a/7),
(39b/7),	(39b/7),	(39b/8),	(59b/3),	(62a/6),	(62a/7),
(39b/8),	(3b/3),	(3b/3),	(62b/4),	(63b/1),	(63b/2),

(64a/4), (64a/9), (64a/9),
(64b/3), (64b/7), (64b/8),
(64b/8), (64b/9), (65b/10),
(66b/11), (68a/1), (68a/3),
(68a/3), (68a/4), (70a/6),
(70a/6), (72a/3), (76b/10),
(76b/13), (77a/3), (77a/4),
(77b/12), (77b/3), (7a/8), (7b/9)
o.-acak (33b/8), (39b/11)
o.-ağan (44a/3)
o.-alar (7b/8), (8a/1), (8a/3),
(9a/3), (10a/8), (10b/2),
(40a/10)
o.-an (9b/9), (11b/6), (11b/7),
(11b/9), (12a/1), (3b/5),
(45a/9), (47a/4), (50b/7),
(53a/7), (65a/1), (69a/1),
(71b/5),
o.-ana (22a/11), (22b/1),
(61b/8)
o.-anda (37a/2)
o.-asın (53a/5), (53a/7), (55a/2)

o.-dı (8a/9), (9b/1) (39b/4), (39b/4),
(39b/5), (3a/2), (3a/6), (3b/9), (53b/1),
(53b/1), (63a/8)
o.-dığı (10b/4), (18b/8)
o.-duğı (12a/10), (12a/9)
o.-duğundan (17b/1)
o.-duğundandır (15a/8)
o.-dugum (10a/9)
o.-dukça (69a/8)
o.- gıl (4b/7), (8b/1)
o.-ıcağ (12b/4), (41a/3),
(42b/5), (53b/3), (55b/10),
(56a/4), (57b/11), (70a/12),
(76b/9)
o.-ına (18a/6), (24a/6), (40a/6),
(69a/9), (69b/11), (69b/7),
(69b/9)
o.-ınan (52a/7), (60b/2),
(63b/5), (69b/10), (69b/6)
o.-ınca (19b/2), (64a/10)
o.-undı (5b/9)
o.-ınmaya (60b/5)
o.-ınur (60a/4), (69b/8)
o.-madı (5b/11)

o.-madın (52b/7)

o.-mağa (37a/5)

o.-mak (12b/1), (12b/2)

o.-makdan (9a/11)

o.-mamak (12b/1)

o.-mamakdur (12b/4)

o.-mamış (36a/7)

o.-masına (8b/9)

o.-maya (10a/7), (10a/7),

(15b/1), (17a/6), (18a/9),

(18b/7), (20a/2), (20a/2),

(22a/3), (24b/6), (29a/10),

(29b/4), (30a/3), (30b/11),

(31a/5), (31a/6), (35b/2),

(37a/10), (37a/7), (37a/9),

(37b/1), (37b/3), (37b/4),

(37b/7), (39b/8), (3b/3),

(46a/1), (47b/3), (48a/4),

(4a/6), (51b/9), (57b/5),

(59a/11), (59a/7), (59a/9),

(5b/1), (7a/3), (7a/6), (7b/9),

(8b/1)

o.-mayalar (7b/11)

o.-mayam (3b/8)

o.-mayan (48b/8), (8a/2)

o.-mayanları (37b/9)

o.-mayanların (10a/6)

o.-mayasın (40b/4)

o.-mayacak (59a/10)

o.-mayınca (40a/5)

o.-maz (7b/2), (9b/4), (10b/2),

(11b/10), (11b/2), (14a/6),

(15a/1), (15a/7), (23a/6),

(23a/6), (24a/4), (33a/4),

(34a/5), (34a/5), (36a/10),

(44a/2), (44b/9), (48a/5),

(48a/9), (50b/11), (50b/4),

(50b/9), (52b/6), (52b/7),

(53b/8), (56a/6), (59b/6)

o.-mazsa (47b/7)

o.-mış (30b/5), (30b/7),

(49b/6), (6b/5)

o.-sa (9a/5), (9a/8), (9b/3),

(10a/6), (11b/2), (13a/7),

(19a/11), (21b/5), (29b/10),

(30b/4), (31a/6), (40b/5),

(42b/11), (44a/4), (47b/6),

(55a/4), (55b/10), (55b/11),

(56a/1), (59a/1), (61b/11),
 (71a/12), (71b/1), (71b/1),
 (72a/7), (73a/3), (75b/11)
 o.-sun (1b/9), (56b/11), (59a/5),
 (59a/8), (78b/8)
 o.-sunki (2a/10), (2a/11)
 o.-sunkim (2a/6)
 o.-ub (7a/3), (7a/6), (9a/1),
 (10a/9), (10b/1), (12b/11),
 (16b/6), (18a/8), (18b/7),
 (30a/3), (31a/1), (31a/4),
 (31a/4), (31a/5), (36a/3),
 (3b/3), (5a/10), (5b/1), (64b/4)
 o.-ubdur (29b/1)
 o.-uban (5b/9)
 o.-ucağ (75b/13)
 o.-una (62a/10), (64b/10)
 o.-unan (62a/8), (62a/9)
 o.-unca (17b/10), (17b/2),
 (19b/7), (26a/3), (35b/2),
 (55b/1), (65a/5)
 o.-uncağ (55b/1)
 o.-unur (62b/10), (77a/3)

o.-ur (7a/8), (9a/9), (9b/4),
 (9b/5), (9b/6), (10b/6),
 (11a/10), (11a/9), (11b/11),
 (11b/3), (12a/2), (12a/5),
 (12a/6), (12a/7), (13a/9),
 (13b/1), (13b/2), (14a/5),
 (14a/5), (14a/6), (14a/7),
 (14a/8), (14a/9), (15a/1),
 (15a/1), (15a/3), (15a/5),
 (15a/7), (19a/11), (30a/11),
 (30a/7), (30a/8), (31a/7),
 (31a/8), (32b/1), (33a/5),
 (37a/6), (41b/5), (42a/1),
 (43b/11), (44a/1), (44a/2),
 (44a/3), (44a/6), (44b/5),
 (44b/6), (44b/7), (45a/2),
 (45a/2), (45a/3), (45a/5),
 (45a/6), (45a/7), (45a/9),
 (45b/1), (45b/1), (46a/9),
 (47a/5), (47a/6), (47a/7),
 (47b/10), (47b/9), (48a/11),
 (48a/11), (48a/5), (49a/6),
 (49b/1), (49b/8), (49b/8),
 (50b/5), (50b/7), (52a/10),

(52a/9), (52b/6), (52b/8),
(53b/4), (53b/5), (53b/6),
(53b/7), (53b/8), (53b/8),
(53b/9), (54a/10), (54a/7),
(55a/10), (55a/8), (55a/9),
(55b/2), (55b/5), (55b/5),
(56a/7), (56b/4), (57a/11),
(57a/11), (57a/11), (57a/9),
(57a/9), (57b/1), (57b/1),
(59b/7), (59b/9), (60b/1),
(60b/6), (61b/11), (63a/4),
(63a/6), (63a/6), (63a/8),
(63b/11), (64a/1), (65a/2),
(65b/1), (65b/8), (66b/2),
(66b/2), (66b/8), (67a/2),
(67a/3), (67a/4), (67a/4),
(67a/5), (67a/5), (67a/6),
(67b/5), (67b/6), (67b/6),
(67b/7), (68a/9), (70a/10),
(70a/13), (70a/5), (70a/8),
(70b/1), (70b/10), (70b/2),
(70b/3), (70b/5), (70b/6),
(71a/10), (71a/12), (71b/12),
(71b/5), (71b/7), (72a/13),

(72b/2), (72b/7), (73a/1),
(73a/1), (73a/10), (73a/5),
(74a/7), (74b/10), (74b/10),
(74b/7), (75b/1), (75b/10),
(75b/10), (75b/8), (76a/10),
(76a/7), (76a/9), (77b/8)
o.-uridi (44a/9)
o.-urken (54a/8)
o.-ursa (32a/8), (32b/5),
(40b/1), (40b/6), (48b/1),
(54a/4), (56b/7), (57b/11),
(60b/3), (60b/5), (61a/6),
(62a/9), (62a/9), (66b/10),
(69b/11), (69b/9), (73b/7)
[= 598]

olta: Balık tutma aracı.

o. + ya (41b/5)

[= 1]

oltur-: Olmasını sağlamak, meydana getirmek, vücut vermek, gerçekleştirmek.

o.-sa (9a/5)

[= 1]

olun-: Olmak.

o.-maya (36b/8)

[= 1]

omuz: Omuz.

o. (51a/1)

[= 1]

on altı: On altı sayısı.

o. (36b/1), (79a/7), (79b/8)

[= 3]

on altıncı: On altıncı.

o. (7b/7)

[= 1]

on beş: On beş sayısı.

o. (7a/7)

[= 1]

on birinci: On birinci.

o. (7b/5)

[= 1]

on dördüncü: On dördüncü.

o. + (7b/3)

[= 1]

on iki: On iki sayısı.

o. (81a/5), (81a/5)

[= 2]

on ikinci: On ikinci.

o. (7a/9)

[= 1]

on sekiz: On sekiz sayısı.

o. (79b/4)

[= 1]

on sekizinci: On sekizinci.

o. (8a/1)

[= 1]

on tokuz: On dokuz sayısı.

o. (13b/4)

[= 1]

on tokuzuncu: On dokuzuncu.

o. (8a/3)

[= 1]

on üç: On üç sayısı.

o. (79b/7), (79b/8)

[= 2]

on üçüncü: On üçüncü.

o. (7a/11)

[= 1]

on yedi: On yedi sayısı.

o. (23b/8)

[= 1]

on yedinci: On yedinci.

o. (7b/10)

[= 1]

on: On sayısı.

o. (12b/8), (15b/9), (16b/5),

(19b/2), (20b/2), (21b/1),

(21b/5), (24a/8), (25a/9),

(25b/1), (32a/2), (32a/6),

(34b/10), (35a/1), (45b/5),

(46b/1), (46b/1), (46b/2),

(46b/3), (56a/1), (59b/9),

(60b/10), (60b/8), (60b/9),

(60b/9), (61a/9), (62b/11),

(62b/7), (65a/8), (68b/3),

(68b/3), (69a/3), (73b/5),

(77b/1), (78b/4), (79a/2),

(79a/2), (79a/6), (79a/6),

(79a/7), (79b/2), (79b/2),

(79b/2), (79b/2), (79b/3),

(79b/3), (79b/3), (79b/3),

(79b/7), (79b/7), (79b/8),

(80a/2), (80a/2), (80a/2),

(80a/2), (80a/3), (80a/3),

(80a/3), (80a/3), (80a/6),

(80a/8), (80a/8), (80b/2),

(80b/4), (81a/2), (81a/5),

(81b/4), (81b/6), (81b/8),

(82a/4), (82a/5), (82b/1),

(82b/2), (82b/2), (82b/3),

(82b/3), (82b/3), (82b/3),

(82b/4), (82b/4), (82b/4),

(82b/5), (82b/5), (82b/5),

(82b/5), (82b/6), (82b/6),

(82b/6), (82b/6), (82b/6),

(83a/1), (83a/1), (83a/1),

(83a/1), (83a/2), (83b/2),

(83b/2), (83b/2), (83b/2),

(83b/3), (83b/3)

[= 101]

onar: Onar.

o. (21a/3), (63a/2)

[= 1]

onuncı: Onuncu.

o. (7a/4)

[= 1]

oñar-: Tâmir edilmek.

o.-ur (48b/11)

[= 1]

oñat: Doğru, uygun, muvâfık.

o. (38b/10), (42b/8), (51a/6),
(53a/8), (59a/5), (59b/10),
(63a/9)
o. + dur (38a/11)
[= 8]

oransuz: Oransız.

o. (42a/1)
[= 1]

orta: Orta, ara, mutedil.

o. (68a/7), (78a/4)
o. + sin (52a/3), (76b/9)
[= 4]

ot: Ot, bitki

o. (31b/5), (45a/7)
o. + ı (28b/8), (37a/1), (41b/3),
(46b/2)
o. + lar (35b/2)
o. + lara (26b/9), (31a/10),
(36a/7)
o. + lardan (17b/3)
o. + ları (26a/11), (31b/2),
(78a/8)
[= 14]

otur-: Oturmak.

o.-a (66a/4)
o.-sa (14a/6)
o.-ur (73b/7)
[= 3]

otuz beş: Otuz beş sayısı.

o. (27a/9)
[= 1]

otuz üç: Otuz üç sayısı.

o. (15b/2)
[= 1]

otuz: Otuz sayısı.

o. (17b/8), (28b/1), (64a/10),
(64b/1), (65a/7), (73b/4),
(73b/5), (78a/8), (78b/6),
(80b/1), (82a/4), (82a/6)
[= 12]

ov-: 1. Bir şeyin üzerine bastırarak el
gezdirmek. 2. Bir yere bir şeyi kuvvetle
sürterek temizlemek.

o.-a (16a/2), (16a/2), (31b/2),
(31b/2), (33a/8), (33a/8),
(33b/3), (33b/3), (33b/5),
(34a/1), (76a/13), (76a/13),

(76b/10), (76b/6), (76b/6),
(77a/7), (77a/7)
o.-asın (64a/2)
o.-mağla (76a/9)
[= 19]
ovad-: Ellerini bir şeyin üzerinde
gezdirmek.
o.-asın (51b/9)
[= 1]
ovanıg: Ovulmuş olan.
o. + ı (39a/8)
[= 1]
ovat-: bk. **ovad-**
o.-mağdan (51b/8)
[= 1]
oyna-: Oynamak, sallanmak, hareket
etmek, (kalp) çarpmak.
o.-maya (56b/1)
o.-r (13a/11), (13a/8), (54b/1)
o.-ya (69a/9)
o.-yıcak (56a/7)
[= 8]
oynat-: Oynatmak.
o.-mak (47b/1)

o.-maya (59a/9)
o.-mayınca (56a/6)
[= 3]
Ö
öd: Karaciğer tarafından salgılanan yeşil
sarı renkte acı sıvı, safra.
ö. (41b/2)
ö. + i (15b/9), (32a/2), (37a/8),
(77b/1), (80a/3), (81a/1)
ö. + in (24b/8), (37a/8)
ö. + üni (37a/6)
[= 10]
öger-: İyileştirmek, düzene sokmak.
ö.-di (77a/6), (77b/4)
ö.-eler (37b/8)
ö.-üb (22a/8)
ö.-ür (19b/8), (20b/6)
[= 6]
öğüd-: Tane halindeki maddeleri bir
araçla ezerek un durumuna getirmek.
ö.-ür (38b/5)
[= 1]
ögür-: Çevirmek.

ö.-di (32a/5), (37a/4), (37a/7),

(37b/4)

[= 4]

ökçe: Küçük altın parçası.

ö. + den (39b/1)

[= 1]

öksür-: Öksürmek.

ö.-emeye (43a/2)

ö.-mek (43a/2)

[= 2]

öksürüg: Öksürük.

ö. + e (70a/13), (70b/12),

(70b/7), (71b/1), (72a/13),

(72b/1), (72b/5), (72b/6),

(72b/9), (73a/12), (73b/12),

(73b/3), (74a/1), (74b/4),

(75a/9), (75b/13)

[= 16]

ölç-: En, boy, hacim, süre gibi nicelikleri kendi cinslerinden seçilmiş bir birimle karşılaştırıp kaç birim geldiklerini belirtmek.

ö.-esin (54b/9)

[= 1]

‘ömr: <Ar. Ömür, yaşam.

. + inde (18b/5), (18b/6)

. + i tūvāy (5a/3)

[= 3]

öñ: Bir şeyin esas tutulan yüzü, arka karşıtı. Ön; önce.

ö. + in (74a/11)

ö. + inde (57a/10)

[= 2]

ördek: Perde ayaklılardan, evcil ve yabani türleri bulunan su kuşu.

ö. (70a/8)

[= 1]

ört-: Kapamak, örtmek.

ö.-e (34a/9)

[= 1]

öt-: Ötmek, ses çıkarmak.

ö.-medük (15b/8), (16b/10), (18b/11)

ö.-meğle (52a/10)

ö.-memiş (70a/6)

[= 5]

öyken: Akciğer.

ö. (42a/7), (67a/8)

ö. + e (71a/3)

ö. + i (10b/8), (42b/10)

ö. + inde (42b/11)

[= 6]

öyle: Ona benzer, onun gibi.

ö. (47a/11)

[= 1]

öz: Zât, kendi.

ö. (38a/11), (39a/4), (57a/8)

ö. + e (64a/2)

ö. + in (17a/1), (21b/6)

ö. + ün (39b/7), (40a/10),

(40a/8), (44a/3), (48a/3)

ö. + üñ (44a/1), (44a/2),

(44a/3), (44a/4)

[= 15]

özen-: Bir işi, çok iyi olması arzusuyla üzerinde dikkat ve titizlikle durarak yapmak, elden geldiği kadar îtinâ ve ihtimam göstermek.

ö.-ür (23b/8)

[= 1]

özge: <Far. Diğer, başkası.

ö. (23b/8), (9b/2)

[= 2]

özliĝ: Doğası gereĝi, tabiatı itibarıyla, kendiliĝinden olan bir özellik.

ö. + iyle (47a/4), (47a/4),

(57b/6)

[= 3]

p.-e (23a/11)

p.-esin (49a/9)

[= 1]

P

pādişāh: <Far. Hükümdar, sultan.

p. (5a/10), (5a/8)

p. + ı a‘zam (4b/7)

[= 3]

pādişāhī: <Far. Padişaha ait.

p. (3b/11), (5a/9)

[= 2]

pāk: <Far. Pak, temiz.

p. (51b/5)

[= 1]

panbuk(ĝ): <Far. Ebegümecigillerden, koza biçimindeki meyvesi üç, dört, beş dilimli olan, sıcak bölgelerde yetişen tarım bitkisi; (Gossypium).

p. (28a/1), (28a/3), (28a/5),
(31b/3), (32b/3), (34b/2),
(69a/11), (69b/5), (69b/6),
(77a/8)

p. + la (68a/11), (69a/10)

[= 12]

panyal: Bir tür bitki.

p. (65b/10)

[= 1]

päre: <Far. Parça, cüz.

p. (34b/2), (36a/3), (36a/8),
(36b/10), (36b/3), (37a/7),
(39b/8), (43b/11), (43b/11),
(58b/8), (59a/1), (62a/5),
(63a/1), (67b/8), (68a/7)

p. + si (54b/1)

p. + sin (58b/9), (58b/9)

[= 18]

pay: <Far. Bir bütünden bir kimseye
düşen kısım, hisse.

p. (20b/2)

p. + a (20b/2)

[= 2]

pāzū: <Far. Ispanakgillerden,
yaprakları sebze olarak kullanılan bir
bitki, yaban pancarı, yabani ıspanak.
(Beta vulgaris varcicla).

p. (67a/8), (73b/10), (78a/1),

(78a/7)

[= 4]

pejmurde: <Far. Dağınık, perîşan, eski
püskü.

p. (15a/1)

[= 1]

penbelü: Pembeli.

p. (68a/9)

[= 1]

perde: <Far. 1. Katarakt. 2. İki yeri
birbirinden ayıran bölme. 3. Kaz, ördek,
martı gibi hayvanların parmaklarını
birbirine bitıştiren zar.

p. (54a/5), (56b/3)

p. + sini (54a/8), (56b/1)

p. + ye (57b/4)

p. + yi (57a/1), (57b/8)

[= 7]

perhîz: <Far. Çekinme, sakınma, uzak durma.

p. (15a/11), (18a/1), (18a/6),
(31a/10), (47b/2), (64a/11)

p. + ile (10b/5)

p. + lerin (15b/1)

[= 8]

perverde: <Far. Beslenmiş, büyütülmüş, yetiştirilmiş.

p. (15b/10), (17b/10), (25a/5),
(25a/7), (25b/4), (32a/4),
(32a/4)

p. + si (35a/9), (36a/3)

[= 9]

pes: <Far. Şimdi, o halde, sonuç olarak.

p. (10a/6), (10b/9), (11a/10),
(12a/7), (17a/7), (22b/3),
(29a/10), (30a/3), (30b/4),
(30b/9), (39a/8), (48b/8),
(54b/6), (57b/3), (58b/4), (9a/5)

[= 16]

peydâ: <Far. Açık, belirgin.

p. (36a/5), (57a/7)

[= 2]

peygamber: <Far. Peygamber, yalvaç.

p. (8b/10)

[= 1]

peynîr: <Far. Peynir.

p. (18a/2), (70b/10), (70b/9)

[= 3]

peyveste: <Far. Bağlı, devamlı.

p. (9a/1)

[= 1]

piper: bk. biber.

p. (80a/3)

[= 1]

piş-: bk. biş-

p.-e (23a/11)

p.-esin (49a/9)

[= 2]

pofkûrı bofkûrı: Sesli nefes alıp vermek.

p. (43a/7)

[= 1]

pul: <Far. Para, en küçük sikke.

p. (65a/11)

[= 1]

R

rabbenā: <Ar. “Ey Rabbimiz”

anlamında kullanılan kelime.

r. (1b/7)

[= 1]

rabbūl-‘ālemīn: <Ar. Âlemlerin Rabbi.

r. (2b/8), (5a/5)

[= 2]

rābi’: <Ar. Dördüncü.

r. (35a/2), (78b/9)

[= 2]

rādde’l-kaḏa: <Ar. Hükmü geri çeviren.

r. + y1 (10b/7)

[= 1]

rāḡīb: <Ar. İstekli, arzulayan.

r. (5a/6)

[= 1]

rāḥat: <Ar. Rahat, üzüntüsüz bir halde

bulunma.

r. (50b/4)

[= 1]

rāḥiya: <Ar. Koku, esinti.

r. + s1 (37b/5)

[= 1]

raḥm: <Ar. Döl yatağı; çocuğun, içinde

yetiştığı ve dişi canlılara mahsus organ.

r. + e (31a/4)

r. + inuḡ (37b/7)

[= 2]

raḥmet: <Ar. Acıma, esirgeme,

koruma.

r. (16b/6)

r. + e (15b/1)

[= 2]

raḥmeten lil-‘ālemīn: <Ar. Âlemlere

rahmet.

r. (2a/10)

[= 1]

raḥmetullāh: <Ar. Allah’ın rahmeti.

r. (2b/9)

[= 1]

raḥyān: <Ar. Güzel koku.

r. (32a/8)

[= 1]

rast: <Far. Doğru, düzgün.

r. (30b/10)

[= 1]

rastatālīs: Eski bilgin hekim.

r. (33a/5)

[= 1]

raṭb: <Ar. 1. Taze. 2. Nemli. 3. Yumuşak.

r. + dur (11b/9), (70a/13),
(70a/9), (70b/12), (70b/3),
(70b/6), (70b/9), (71a/1),
(71a/11), (71a/13), (71a/5),
(71a/9), (71b/12), (71b/6),
(72a/5), (72a/6), (72b/13),
(72b/9), (73a/10), (73a/11),
(73a/11), (73a/3), (73a/5),
(73a/6), (73a/9), (73b/10),
(73b/12), (73b/13), (73b/6),
(73b/8), (74a/12), (74a/13),
(74a/2), (74a/4), (74a/9),
(74b/10), (75a/7), (75b/11),
(75b/5), (75b/8)

[= 40]

rāvend: <Far. İki çenekliler sınıfının kara buğdaygiller familyasından, büyük yapraklı bâzı türleri süs bitkisi olarak yetiştirilen, bâzı türleri sebze olarak yenen, iştah açıcı, kuvvetlendirici, ishal

kesici, gaz giderici hassaları sebebiyle hekimlikte kullanılan çok yıllık otsu bitki.

r. (76b/3)

[= 1]

ravend: bk. rāvend

r. (82a/1)

[= 1]

rāvend-cīnī: Çin revendi.

r. (25b/8)

[= 1]

ravendī: bk. rāvend

r. (81b/4)

[= 1]

rāzī: <Ar. Kabul eden, rızâ gösteren.

r. (20b/3), (35a/2)

[= 2]

rāzīkī: <Ar. Bir üzüm çeşidi.

r. (31b/5), (31b/11),

(35b/9), (37a/6)

[= 4]

rāziyāne: <Far. Rezene; (Foeniculum vulgare)

r. (78b/1), (82b/6)

[= 2]

re'īs: <Ar. Baş, başkan, âmir.

r. + i-hükemā (2b/9), (18a/5)

[= 2]

remiz: <Ar. İşaret, sembol

r. (3a/10)

[= 1]

renc: <Far. Hastalık.

r. (9a/9) (11a/11) (14a/10)

r. + den (14a/9)

r. + e (10b/3), (30b/5)

r. + indendür (14a/3)

r. + ine (30b/3)

r. + inü (30b/1)

r. + leri (17b/6)

[= 10]

renclü: Hastalıklı.

r. (13b/1), (62a/11)

[= 2]

reng: <Far. 1. Renk. 2. Boya.

r. + i (22a/10)

[= 1]

resīde: <Far. Erişmiş, yetişmiş, ulaşmış, olgunlaşmış.

r. (17b/11), (22a/11), (23a/9), (30b/6), (75b/11)

[= 5]

resm: <Ar. Tarz, usul.

r. + ine (29b/9)

r. + ile (32b/2), (33a/1)

[= 3]

restetālīs: <Gr. Eski bilgin bir hekim.

r. (11a/1)

[= 1]

resūl: <Ar. 1. Peygamber, nebî [Özellikle Hz. Muhammed için kullanılır]. 2. Elçi.

r. (2a/5)

[= 1]

retütālīs: bk. restetālīs

r. + den (18a/5)

[= 1]

revā: <Far. Lâyık, uygun, münâsip, yerinde.

r. (44a/5), (46a/5), (48a/1)

[= 3]

revā: <Far. Uygun, layık, hak edilmiş.

c. (9b/11)

[= 1]

revāk: <Ar. Süzülmüş nesne, petek.
r. (17a/8)
[= 1]

revāyih: <Ar. Kokular.
r. (2a/2)
[= 1]

reyhānī: <Ar. Fesleğen; (Ocimum basilicum) .
r. (22b/1)
[= 1]

rikābü'l-umem: <Ar. Devletin direği.
r. (4b/8)
[= 1]

rivāyet: <Ar. 1. Söylenti. 2. Bir olay, bir haber veya sözü nakletme.
r. (18a/4), (18b/4), (20a/8),
(33a/7), (41a/8), (57a/2),
(9b/11)
r. +dür (25b/2), (37b/3)
[= 9]

riyāh: <Ar. Rüzgarlar.
r. (6b/10)
[= 1]

riyāzat: <Ar. Çile, nefis terbiyesi.
r. +ı (1b/5)
[= 1]

rübāh: <Far. Tilki.
r. (29b/7)
[= 1]

rubūbiyyet: <Ar. Rablik, yaratıcılık.
r. + e (1b/9)
[= 1]

rūḡan: <Far. Yağ.
r. (32a/7)
[= 1]

rūḥ: <Ar. Can, nefes.
r. (5b/8)
r. + da (11a/7)
[= 2]

rūḥānī: Ruhla ilgili.
r. (5b/2)
[= 1]

ruḥṣat: <Ar. İzin, müsaade.
r. (8b/9)
[= 1]

rūm: Rum.
r. (15b/4)

[= 1]

rūṣen: <Far. Aydın, parlak.

r. (4a/3)

[= 1]

ruṭūbet: <Ar. Nem, nemli özellikte.

r. (6b/5), (12b/6), (15a/9),

(17b/6)

r. + dendur (12b/5)

r. + e (73b/4)

r. + i (20a/11), (27b/6), (71a/2)

[= 7]

rūy-ı zemīn: <Far. Yeryüzü.

r. (3a/1)

[= 1]

S

sa‘ādāt: <Ar. Mutluluklar, saadetler.

s. + ı (1b/5)

[= 1]

sā‘at: <Ar. 1. Bir günlük sürenin yirmi dörtte birine eşit, altmış dakikalık zaman dilimi, zaman parçası. 2. Vakit, zaman.

s. (22a/1), (23a/7), (35b/10),

(36b/4), (76b/8)

s. + den (36b/11), (36b/8)

s. + i (39a/3)

[= 8]

şa‘b: <Ar. Zor, çetin.

s. + dur (24b/8)

[= 1]

sa‘y: <Ar. Çalışma, çaba, gayret.

s. (5b/3)

[= 1]

şab: Sap.

s. + larıla (76a/3)

s. + ları (77b/11)

[= 2]

şabāḥ: <Ar. Sabah.

s. (13a/3), (14a/2), (28b/6),

(30b/8), (64b/10), (65a/10)

s. + larda (15a/3)

[= 7]

sābika-ı ḥān: Kişi adı.

s. + (2b/11)

[= 1]

sābi‘ ‘aşera: <Ar. On yedinci.

s. (37a/5)

[= 1]

şabşaru: Sapsarı.

s. (43b/4)
[= 1]
şābūn: <Ar. 1. Kirli ve yağlı şeyleri temizlemekte kullanılan, türlü yağlarla alkaliler birleştirilerek yapılan madde. 2. Bu maddenin kalıp durumunda olan biçimi.

s. (66a/3), (68b/8), (67b/9),
(69a/6), (79a/3)
s. + 1 (68a/2), (68b/6)
[= 7]

şāc: <Ar. Hindistan'da yetişen, yaz kış yaprağı dökülmeyen, kerestesi makbul, sert bir ağaç.

s. (68b/4)
[= 1]

şaç: Baş derisini kaplayan kıllar.

s. + 1 (11b/7)
s. + 1m1 (57a/3)
s. + 1la (39b/3)
[= 3]

şaç-: Saçmak, dağıtmak, dökmek.

s.-a (19a/8), (19b/4), (21b/2),
(37a/3), (53a/9)

[= 5]

şaçanğı: Kas. “saçanak”.

s. (33b/5)
[= 1]

şadā': <Ar. Baş ağrısı, migren.

s. (30a/5)
[= 1]

sāde: <Far. Sade, süsü olmayan, üzerinde süsleme bulunmayan, yalın.

s. (75b/2)
[= 1]

şādec: <Far. Hint sümbülü; (Nardustachys jatamansi).

s. (61b/4)
[= 1]

şādık: <Ar. Sadık, doğru, gerçek, hakîkî.

s. (11a/9)
[= 1]

sādis 'aşera: <Ar. On altıncı.

s. (36a/9)
[= 1]

şadr: <Ar. Bir şeyin başı, baş tarafı, en yüksek yeri.

s. + ü (2a/9)

[= 1]

şaf: <Ar. İçine temizliğini bozacak bir şey karışmamış olan, temiz, duru, arı, berrak, hâlis

s. (27a/3), (36a/1),

s. + a (31b/3), (36a/5), (76b/3),
(77a/8)

[= 6]

şafāyih: <Ar. Yassı ve düz şeyler, mâdenî levhalar, safîhalar.

s. (2a/2)

[= 1]

şafāyi: <Ar. Eğlence, neşe, zevk.

s. (5b/1)

[= 1]

şafha: <Ar. Bir olayın gelişmesinde birbiri ardınca görülen değişik durumlardan, dönemlerden her biri, evre, merhale.

s. + s1 (5b/6)

[= 1]

şāfi: 1. Katıksız, duru, temiz, net.

s. (11a/7), (13a/1), (14a/1),

(17a/8), (17b/8), (19a/10),

(20b/1), (22a/8), (23a/4),

(26a/11), (27a/6), (30b/6),

(32b/1), (37a/2), (68b/3),

(6a/11), (70a/5), (73b/6),

(74a/2)

[= 19]

şafil: <Ar. Tortu.

s. + den (27b/11)

[= 1]

şafra: <Ar. Safra, karaciğerin hazmı kolaylaştırmak için onikiparmak bağırsağına salgıladığı yeşilimsi sarı renkli acı sıvı, öd; eski tıp anlayışına göre bünyeyi oluşturan dört ana öğeden (kan, balgam, safra, sevda) biri.

s. (27b/6), (70a/11), (70b/11),

(71a/12), (71b/1), (71b/1),

(72a/11), (73b/1), (74b/3)

s. + dan (67a/2)

s. + s1 (43a/10)

s. + ya (71a/12), (71b/1),

(72b/13)

s. + y1 (23b/10), (26b/4),
(45b/9), (6b/6), (70b/13),
(71a/1), (71a/4), (71a/6),
(71a/9), (71b/13), (71b/2),
(71b/8), (72a/1), (72a/13),
(72a/3), (72a/5), (72a/8),
(72b/10), (72b/11), (72b/6),
(73a/12), (73a/4), (73a/5),
(73a/6), (73b/13), (73b/13),
(73b/2), (73b/5), (73b/6),
(73b/9), (74a/4), (74a/8),
(74b/6), (75a/1), (75a/2),
(75a/9)

[= 50]

şafrāūl mizāc: <Ar. Safra hastalıkları.

s. + dur (12a/5)

[= 1]

şafrāviyye: <Ar. Karaciğerin diğer organlardan fazla çalışmasından dolayı hırçın, zayıf bir bünye ve mizaca sahip olan (kimse).

s. (9b/9)

[= 1]

şağ: Sağ.

s. (30a/11), (58b/3), (58b/5),
(61a/6), (66b/5)

s. + ından (61a/7)

[= 6]

şağ: Sağlam, sağlıklı, sıhhatli, esen.

s. (49b/11), (50b/3)

s. + a (34b/4)

s. + dur (44b/3)

s. + ıla (59b/9)

[= 5]

şağal-: bk. şağal-

s.-mayınca (40b/5)

[= 1]

şağal-: Sağlığa kavuşmak, iyileşmek,
şifâ bulmak

s.-ınca (60a/1)

s.-mayınca (40b/7)

[= 2]

şağaldur-: Sağlığa kavuşturmak,
iyileştirmek.

s.-ın (42a/5)

[= 1]

şağīr: <Ar. Küçük, ufak.

s. (3b/2), (27a/3)

[= 2]

sağla-: Sağlamlaştırmak, tedavi etmek.

s.-maz (45a/3)

[= 1]

şāhib: <Ar. Sahip, dost.

s. (3a/2)

s. + i (3a/5)

[= 2]

saḥk: <Ar. Dövme, ezme.

s. (13b/10), (19a/8), (19b/4),

(20a/4), (21b/10), (22b/11),

(23b/3), (24a/8), (24b/11),

(24b/2), (25b/6), (26a/10),

(26a/2), (26b/8), (27b/8),

(28a/2), (31b/10), (31b/11),

(32a/3), (33a/8), (33b/1),

(33b/10), (34a/11), (34b/7),

(35a/11), (35a/5), (35b/1),

(35b/9), (36a/6), (36b/10),

(36b/6), (38a/2), (61b/1),

(63b/4), (65a/9), (65a/4),

(65a/4) (68b/6), (68b/7)

[= 38]

saḥt: <Far. Sert, katı.

s. (47b/3)

[= 1]

şaḳal: bk. şaḳal

s. + ı (36a/11)

[= 1]

şaḳal: Yetişkin erkeklerde yanak ve alt çenede çıkan kılların tümü. 2. Bazı hayvanlarda çene altında bulunan kılların tümü.

s. + ı (20a/3)

[= 1]

şaḳın-: bk. şaḳın-

s.-a (15b/11)

[= 1]

şaḳın-: Sakınmak, kaçınmak.

s.-alar (61a/5)

s.-asın (40a/2), (41a/2), (58b/1)

s.-asun (50a/3)

s.-asıncım (54a/5), (54a/7)

s.-ğıl (6a/1)

s.-mağın (4a/5)

s.-maḳ (30b/4)

[= 9]

şakız: Bazı ağaçların ve özellikle sakız ağacının kabuğundan sızan, çiğnendiğinde yumuşayan, hoş kokulu, beyaz renkli reçine.

s. (60a/11), (60b/10), (61a/9),
(64b/6)

s. + 1 (60b/10)

[= 5]

sākin: <Ar. Sakin, dindirilmiş.

s. (72b/6), (73b/10)

[= 2]

şakla-: Bozulmadan doğal durumları ile durmasını sağlamak, korumak, muhafaza etmek.

s.-r (61a/4), (76a/2), (76a/6)

s.-ya (25a/11), (26a/4),

(26b/11), (27b/3), (32b/11),

(36b/10), (36b/5), (37a/3),

(64a/11)

s.-yalar (20b/6), (41a/3)

s.-yasın (55b/1), (57a/1),

(58a/11), (64a/11)

[= 18]

şaklan-: Saklanmak, gizlenmek.

s.-maz (56a/4)

s.-1 (47b/4)

[= 2]

şal-: Koyvermek, serbest bırakmak, bırakmak.

s.-ar (42b/6)

[= 1]

şalāḥ: <Ar. 1. İyi duruma gelme, düzelme, iyileşme, iyi olma.

s. + a (32a/6), (32a/7)

[= 2]

şalāḥiyye: <Ar. Yetki.

s. (6b/1)

[= 1]

şālāḥ: <Ar. Üç sayısı.

s. (43b/8)

[= 1]

şālīl: <Ar. Bozulmamış, sağlam

s. (66b/1)

[= 1]

şālīs: <Ar. Üçüncü.

s. (34a/3)

[= 1]

şallāllāhu: <Ar. Allah'ın rahmeti
üzerinize olsun.

s. (2a/7), (8b/11)

[= 2]

salṭanatehü: <Ar. Onun saltanatı.

s. (5a/1)

[= 1]

şamg: <Ar. Zamk, çeşitli bitkilerden
elde edilen tıbbi reçine.

s. (82a/4)

[= 1]

şamır: <Ar. Yapışkanlık, balçık.

s. (79a/6)

[= 1]

şāmin: <Ar. Sekizinci.

s. (28a/6)

[= 1]

şamūr: <Ar. Sansargiller
familyasından, Avrupa'nın kuzeyinden
Kamçatka'ya kadar yaygın bir alanda
yaşayan, yumuşak ve ince tüylü çok
makbul postu için avlanan, kısa
kuyruklu, küçük, memeli hayvan;
(Martes zibellina).

s. (29b/6), (29b/9)

[= 2]

şan'at: <Ar. Bir şeyi gerektiği gibi tam
ve güzel yapmak için sahip olunması
gereken bilgi ve ustalık.

s. (61a/8), (62b/9)

s. + 1 (62b/5), (75a/3), (75a/11)

[= 5]

şanavber: <Gr. Yer çamı, çam fıstığı;
(Ajuga chamaepitys)

s. (24a/10)

[= 1]

sanc-: Sızlamak.

s.-ur (67a/10)

[= 1]

sancu: Sancı, iç organlarda batar veya
saplanır gibi duyulan, nöbetlerle azalıp
çoğalan ağrı.

s. + dan (30a/1)

[= 1]

şānī: <Ar. İkinci.

s. (33a/2), (76a/7)

[= 2]

şānmin-‘aşera: <Ar. On iki sayısı.

s. (37b/8)	s.-ması (50b/5), (56a/3), (56a/5),
[= 1]	(59a/4), (59b/10)
sağa: Sana.	s.-masın (45b/11)
s. (51a/5)	[= 39]
[= 1]	şarar-: Sarı olmak, rengi sarıya dönmek.
şar-: Sarmak, örtmek.	s.-a (43a/11)
s.-a (33b/4), (34a/2), (64b/3), (76b/8)	[= 1]
s.-alar (46a/9)	şargu: Sağlamlaştırılmak, korunmak
s.-ar (56a/11), (64b/3)	veya örtülmek istenen bir şeyin üzerine
s.-arın (46a/6)	sarılan, esnek bir maddeden yapılmış
s.-asın (41a/5), (41a/6), (46a/2),	uzun ve dar parça.
(47a/2), (48b/10), (48b/6),	s. (40a/5), (41a/6), (47a/2),
(50b/2), (51a/4), (52a/2),	(48b/3), (56a/7)
(56a/11), (59a/3)	s. + dur (40a/4)
s.-duğdan (49a/9)	s. + nuñ (51a/2), (64b/1)
s.-duğun (51a/4)	s. + yıla (48a/5)
s.-mağa (50b/1), (50b/4)	[= 9]
s.-mağı (50a/11)	şarıglu: Sargılı, sarılmış.
s.-mağıla (59a/5)	s. (12a/3)
s.-mağ (46a/6), (48b/10),	s. + dur (12a/4)
(48b/11), (50a/10), (50b/10),	[= 2]
(55b/6)	sarımsak: bk. şarımsak
s.-mağdan (47b/9)	s. (74b/5), (75b/5)
s.-mağdur (55b/3)	[= 2]

şarımsak(ğ): Sarımsak; (Allium sativum).

s. (17a/5), (66a/1), (68a/9)

s. + ı (17a/5), (17a/6), (17b/1)

[= 6]

şaru: Sarı, altın rengi, kükürt rengi.

s. (14a/4), (21a/7), (21b/6),

(26a/6), (27a/10), (66a/2),

(67b/9), (68b/3), (69a/3),

(70a/11), (79b/4), (79b/6),

(81a/2), (81b/3), (82b/2)

s. + ca (37b/6)

s. + da (16b/11)

s. + sı (64b/7), (70a/12),

(70a/13), (81b/8)

s. + sın (70b/2)

[= 22]

şaruk(ğ): Fes, külâh, kavuk gibi başa giyilen şeyler üzerine sarılan tülbent, şal vb.

s. (50b/3), (50b/6), (51a/4)

s. + ını (48b/4)

s. + ıla (52a/2)

s. + usından (48b/5)

[= 6]

şarulığ: Kanda safra maddesinin artması sonucunda cildin, göz akının ve idrar, ter gibi bâzı vücut sıvılarının sarı renk almasıyla beliren hastalık. Sarı olma durumu.

s. + dan (22a/10)

[= 1]

şaruşın: Sarışın.

s. (11b/8)

[= 1]

şay-: Saymak, hesaba katmak.

s.-mişlar (10b/9)

[= 1]

sāzenc : <Far. Sazec, hekimler arasında sadec-i hindi olarak bilinen yapraktır. Hindi ve Rumi olur. Ceviz yaprağı şeklinde su yüzünde zahir olur.

s. + i hindī (15b/4)

[= 1]

sazgıl: Sarımtırak, soluk sarı.

s. (12a/4)

[= 1]

sebeb: <Ar. Sebep, neden.

s. (2b/10), (3b/1), (9b/2), (9b/3)
s. + den (63a/4)
s. + i (15a/8), (3b/5)
s. + iyile (3b/8), (5a/11),
(7b/11), (8a/9), (10a/9),
s. + i vukū‘ın (3b/6)
[= 13]
secāle’l-tāfi: <Ar. Zarif sözler, incelikl
s. (2b/7)
[= 1]
seç-: Seçmek.
s.-eler (78b/10)
s.-er (73b/1)
[= 2]
seçil-: Seçilmek.
s.-meye (38a/3)
[= 1]
sehven: <Ar. Yanlışlıkla, hata ile.
s. (53b/1)
[= 1]
sekiz: Sekiz sayısı.
s. (12b/8), (24a/11), (69a/9)
[= 4]
sekizer: Sekizer.

s. (24a/7)
[= 1]
sekizinci: Sekizinci
s. (6b/8), (8a/1)
[= 2]
sekr: <Ar. Sarhoşluk, mest olma.
s. (76a/8)
[= 1]
seksen: Seksen sayısı.
s. (40b/8), (60a/4)
[= 2]
selīḥa: <Ar. 1. Aselbent sakızı, bir çeşit
pelesenk ağacından ve katurkuyruğu
otundan elde edilen, birkaç türü olan
tıbbî bir zamk. 2. Hindistan ve
Umman’da tarçın yerine kullanılan
dalları kırmızı bir ağacın kabuğu.
s. (15b/3)
[= 1]
selisü’l-bevl: <Ar. İdrar kaçırma
hastalığı.
s. + e (30a/11)
[= 1]

sellem: <Ar. Selam vermek, teslim etmek.

s. (2a/7)

[= 1]

selman: Çulhaların bezi dokudukça üzerine saldıkları ağaç, selmen. “arhun ağacı”

s. (79a/2), (79b/3), (80a/6),
(80b/2), (80b/4), (81a/3),
(81a/5), (81b/5), (82a/5),
(82b/1), (82b/3)

[= 11]

semi’: <Ar. İşiten, duyan.

s. (10a/4)

s. + i (27a/6)

[= 2]

semiz otı: Semizotugillerden, etli ve mayhoş yaprakları sebze olarak yenilen otsu bir bitki, semizotu. (Portulaca oleracea).

s. (74a/3)

[= 1]

semiz: 1. Şişman. 2. Eti, yağı çok olan, tavlı.

s. + dür (12a/4), (12a/6),
(70b/12), (70b/13), (70b/4),
(70b/7), (70b/9), (71a/1),
(72b/1), (74b/1), (75b/1),
(75b/10), (75b/3), (75b/6),
(75b/9)

[= 15]

semsem: <Ar. Susam.

s. (25b/11)

[= 1]

sen: Sen, tekil ikinci şahsı gösterir.

s. (52a/5)

s. + ün (48a/6), (55a/5), (59a/4)

[= 4]

senā: <Ar. Övgü, metih.

s. + y1 (1b/8)

[= 1]

sencāb: <Ar. Sansar, bir tür hayvan.

s. (29b/7)

[= 1]

serçe: Serçegillerden, insanlara yakın yerlerde yaşayan, kışın göçmeyen, koyu boz renkli, ötücü küçük bir kuş; (Passer domesticus)

s. (16b/8), (20a/3), (25a/9),
(25b/4), (34a/5), (70a/7),
(76b/10)
s. + leri (16a/11)
[= 8]
serh: <Ar. Serbest, özgür.
s. (61b/4), (61b/5)
[= 2]
sevdā: <Ar. 1. Güçlü sevgi, aşk. 2.
Siyah, kara. 3. Gam, keder, sıkıntı. 4.
Balgamdan, kandan ve safradan başka
vücuttan çıkan bir çeşit salgı, kara safra.
s. (27b/6), (70a/1), (70a/2),
(70a/3), (70a/8), (72a/10),
(73a/7), (73a/9), (74a/3),
(75b/3)
s. + dan (65b/8)
s. + yı (23b/11), (66a/7), (6b/6), (70b/7)
[= 15]
sevdāü'l-levn: <Ar. Kara sevda.
s. (11b/11)
[= 1]
sevdāvi: <Ar. Kara safra maddesiyle
ilgili.

s. (70a/2), (73a/7)
[= 2]
sevdāviyye: bk. sevdāvi
s. (9b/9)
[= 1]
seyril-: Seyrekletirmek, sıklığını
azaltmak.
s.-e (23b/6)
[= 1]
sıçan: Sıçangillerden, fareden iri, zararlı
birçok türü bulunan kemirgen, memeli
hayvan; (Rattus)
s. (78b/11)
[= 1]
şıg-: Bir şey için bütünüyle diğer bir
şeyin içine girebilmek, o şey tarafından
istîap edilmek
s.-maz (13a/8), (13a/10),
(31b/3)
[= 3]
şığır: Gevişgetirenlerden manda, öküz,
inek vb. büyükbaş, boynuzlu, evcil
hayvanların ortak adı

s. (17a/4), (17a/5), (18a/2),
(21a/8), (28b/2), (37a/8),
(70a/1), (70a/3)

s. + ödi (80a/3)

s. + uŋ (33b/5), (76b/10)

[= 11]

şihhat: <Ar. Sağlık, doğruluk.

s. + ı (6a/4), (18a/10)

s. + ında (5a/11)

[= 3]

şık-: Sıkmak, bir şeyin suyunu, yağını,
sıvı kısmını basınçla çıkarıp akıtmak.

s.-a (13b/6), (30b/6), (32b/11), (32b/11),
(60a/1), (60a/10), (60a/10)

s.-alar (24b/2), (62a/8)

s.-ub (39b/3)

[= 10]

şın-: Kırılmak, parçalanmak, bozulmak.

s.-a (59b/7)

s.-mağ (59b/6)

s.-mıŋ (44b/8), (51a/7)

s.-sa (58b/5)

s.-ur (58b/4)

[= 6]

şına-: 1. Denemek, tecrübe etmek. 2.
(Bilgi, niyet vb. için) Anlamaya
çalışmak, yoklamak, imtihan etme.

s. (46a/1)

s.-ya (42b/3)

[= 2]

şindu: Makas.

s. + yıla (26b/9)

[= 1]

şinduğ: Parçalanmış.

s. + ı (58b/3)

[= 1]

şınık: bk. şınığ

s. + ları (8a/7)

[= 1]

şınık(ğ): Kırık, çatlak.

s. (44a/11), (44b/5), (44b/6),

(46a/1), (46a/10), (46a/3),

(46a/8), (47b/1), (47b/1),

(48a/3), (51a/7), (54b/4),

(55b/7), (56a/7), (58a/9)

s. + a (44b/3)

s. + da (47a/11), (48a/10),

(56a/6), (57b/9)

s. + ı (44b/7), (45b/5), (45b/6),
 (45b/6), (45b/7), (46a/7),
 (46b/5), (47a/4), (48b/11),
 (48b/11), (48b/3), (49a/2),
 (49a/9), (49b/5), (55a/11),
 (55b/4), (55b/5), (56a/3),
 (56b/7), (57a/10), (59b/11)
 s. + ın (52b/4), (59b/4)
 s. + ına (62a/7)
 s. + ından (55b/7)
 s. + ını (58b/2)
 s. + ıla (59a/1)
 s. + lar (55b/6)
 s. + larda (45a/5), (45b/2)
 s. + lardan (44b/7), (55b/5),
 (56a/3)
 s. + ları (43b/9), (56b/9),
 (58a/10)
 s. + laruñ (43b/11), (44b/10),
 (45a/1)
 [= 59]

sırc(ç)a: bk. sırça

s. (21a/6), (27b/3) (27b/10)
 s. + da (26b/11)

[= 4]

şırça: Sırça, cam.

s. (23a/2)

[= 1]

şırf: < Ar. Saf, katışıksız.

s. (12a/4), (22b/2), (34b/11), (36b/6)

s. + da (22b/3)

[= 5]

sıtma: Sulak yerlerde ve bataklıklarda
yaşayan sivrisineklerin ısırmasıyla
insana bulaşan, değişik aralıklarla
tekrarlanan ateş nöbetleriyle kendini
gösteren, dalak, karaciğer büyümesinin
yanı sıra kansızlığa sebep olan, tedâvi
edilmezse ölüme yol açabilen mikrobik
hastalık.

s. + sı (67a/5)

[= 1]

şıvırak: Daha sıvı.

s. (24b/3)

[= 1]

şızdır-: Sızdırmak.

s.-ub (60b/11)

[= 1]

sızı: Hafif, sürekli ağrı; ince akıntı.

s. + dan (30a/1)

[= 1]

sibistān: <Far. Sibistan ağacı ve meyvesi, erik cinsinden, sırası lezzetsiz, yapışkan bir meyve, köpekmemesi, acem eriği; (Cordia mixa).

s. (78a/8)

[= 1]

sicim: İp, urgan.

s. (46a/2), (46a/4)

s. + ile (46a/9)

[= 3]

sidük(g): Sidik, idrar.

s. (30b/3)

s. + i (30b/1)

[= 2]

sigil: Siğil, deride, özellikle ellerde oluşan zararsız, pürtlü küçük ur.

s. (66b/1)

s. + e (66b/7)

[= 2]

silgi: Yazı veya lekeleri silmeye yarayan araç.

s. + yile (54a/11)

[= 1]

sin-: İçine, özüne işlemek, nüfuz etmek.

s.-ür (58b/3)

[= 1]

sināmekī: <Ar. Baklagillerden, sarı çiçekli, çalı görünümlü bir bitki, sinameki. (Cassia officinalis).

s. (78a/5), (82b/6)

[= 2]

sīnān: Kişi adı.

s. (38a/5)

[= 1]

sinni: <Ar. Yaş, yaşla ilgili.

s. (14b/10)

[= 1]

siñir: Duyu ve hareket uyarılarını beyinden organlara, organlardan beyne ileten beyazımsı teller ve bu tellerin oluşturduğu demet.

s. (14a/5), (68b/11)

s. + den (33a/3), (66b/2)

s. + e (27a/8), (39a/9), (58a/11)

s. + i (39b/1), (39b/3), (68b/11)

s. + lerle (10b/8)

s. + lerün (56b/8)

[= 12]

sirke: <Far. Salatalara, yemeklere ekşilik vermek için kullanılan ekşimiş üzüm, elma, limon vb. suyu.

s. (66a/5), (67b/2), (69a/5), (75a/4)

s. + siyile (69a/3)

s. + yile (65b/4), (67b/1)

[= 7]

sivilce: Sivilce.

s. + ler (67a/9)

[= 1]

sivri: Sivri, ucuna doğru gittikçe incelen.

s. (57b/7)

[= 1]

şoğan: Zambakgillerden, kat kat kabuktan ibaret yumrusu ve şerit şeklindeki uzun yeşil yaprakları yemeklerde, salatalarda kullanılan, keskin kokulu ve acı otsu bitki; (Allium cepa).

s. (19b/1), (20b/10), (28b/8),

(31a/11), (64b/6), (74b/1)

s. + ı (19a/3), (19a/6), (21a/1)

s. + ıla (16a/3) (17a/4)

[= 10]

şoğurucu: Kurutucu, kurutan.

s. (48b/5)

[= 1]

şok-: Bir yere girmesini sağlamak, içeri almak.

s.-alar (28b/5), (34a/7)

s.-duktan (34a/7)

[= 3]

sok-: bk. şok-

s.-alar (66b/9)

[= 1]

şol-: 1. (İnsan için) Zayıflayıp cildi sarı-beyaz arası bir renk almak. 2. Rengi uçmak, rengi atmak, parlaklığını kaybetmek.

s.-duğı (13b/1)

s.-ur (13a/11)

[= 2]

şol: Sol.

s. (58b/4), (58b/5)
s. + ında (61a/7)
s. + ından (61a/7)
[= 4]
şolı-: Nefes alıp vermek.
s.-sa (13a/9)
[= 1]
şon: Nihâyet.
s. + uñ (34b/10)
[= 1]
şoñra: bk. şoñra
s. (75a/12)
[= 1]
şoñra: İçinde bulunulan veya bahsedilen
ânın daha ilerisindeki bir zamanda,
bilâhare.
s. (13a/3), (14a/2), (14b/10),
(16b/7), (17b/1), (19a/6),
(21b/2), (23a/7), (25a/10),
(25b/8), (30a/8), (33b/1),
(33b/8), (34a/7), (36b/11),
(36b/4), (36b/8), (38b/11),
(39a/5), (39b/3), (41a/5),
(49a/9), (55a/3), (60a/10),

(61a/3), (61a/4), (61b/6),
(61b/7), (62b/1), (62b/2),
(62b/4), (62b/9), (63a/2),
(63a/3), (63b/6), (66a/10),
(66a/4), (68a/2), (69a/11),
(76b/2), (78a/12), (78b/7)
s. + dan (32a/2)
s. + ğı (33a/1)
[= 44]
şor-: Soru yönelterek bilgi istemek, سوال
etmek.
s.-asın (53a/11)
[= 1]
şovı-: Soğumak.
s.-madan (24b/6)
s.-yub (19b/6)
[= 2]
sovid-: bk. şovıd-
s.-ur (75b/5)
[= 1]
şovıd-: Soğutmak.
s.-a (21a/3), (21b/8), (23a/2)
s.-ur (71a/13), (74a/4)
[= 5]

şovuk ol-: Sıcak durumdan soğuk duruma geçme.

s.-a (43a/9)

s.-ur (14a/7)

[= 2]

sovuk: bk. şovuk

s. (75a/2), (75a/10)

[= 2]

şovuk: Soğuk.

s. (14a/8), (15a/7), (22a/4),

(25b/9), (26b/2), (34b/4),

(38b/7), (55b/1), (61a/1),

(65b/3), (71a/6), (71b/10),

(71b/10), (73b/9)

s. + da (12b/3)

s. + dan (29b/5), (40b/11)

[= 13]

şovut-: bk. şovıd-

s.-mağ (40b/10)

[= 1]

şoy-: Bir şeyin üzerinden kabuk, deri, zar vb.ni çıkarmak.

s.-a (25a/4), (25a/5)

s.-alar (75a/11)

s.-ub (73a/6)

[= 4]

şoytārı: <Far. Gülünç.

s. (44b/9)

[= 1]

soyul-: Soyulmak.

s.-miş (75a/6), (78a/6)

[= 2]

sökün-: Ânîden görünme, ortaya çıkıverme. Arkası kesilmeksizin birbiri ardınca gelme.

s.-memiş (67b/9)

[= 1]

söyin-: Söndürmek.

s.-üb (14a/10)

[= 1]

söyle-: Konuşmak.

s.-dügi (43a/1)

s.-meye (56a/11), (59a/9)

s.-r (42a/8)

s.-ye (43a/1)

s.-yevüz (42b/4)

[= 6]

söyün-: bk. söyün-

s.-miş (9b/4)	s. + ları (74b/3)
[= 1]	s. + ya (13b/11), (16a/10),
söyündür-: bk. söyün-	(19a/3), (21a/7), (25a/4),
s.-e (69a/4)	(25a/5), (31b/6), (32b/6),
[= 1]	(33b/6), (33b/7), (34b/8),
söz: Kelime, ifade.	(36b/10), (36b/7), (75a/12),
s. (23b/8), (9b/11)	(76b/13)
s. + e (30a/5)	s. + yı (13b/7), (14a/1), (25a/7),
[= 3]	(25a/7), (33b/2), (33b/6),
su: bk. şu	(36b/5), (37a/3), (67b/9),
s. + lar (13b/9)	(71b/4), (76b/11), (78a/1),
s. + yıla (66a/3), (75a/4)	(79b/3), (80a/6), (80b/1),
[= 3]	(80b/9), (81a/6), (81b/6),
şu: Su.	(81a/6), (82a/4), (82a/6),
s. (13a/11), (17a/6), (22b/6),	(82b/2)
(22b/7), (23a/3), (28a/11),	s. + yın (16a/11), (19a/9),
(29a/1), (32b/9), (36b/2),	(67b/10), (78a/12)
(36b/2), (63b/3), (65b/3),	s. + yına (16b/1)
(67b/11), (68a/1), (76a/4),	s. + yınca (13b/7)
(77a/6)	s. + yını (76b/12)
s. + da (17a/9)	s. + yıyla (14b/6), (35b/9),
s. + dan (25a/6), (28b/2),	(37a/6), (69a/6)
(36b/3), (41a/2)	s. + yıla (16a/10), (23b/6),
s. + lar (56b/3)	(25a/5), (25b/10), (26b/3),

(27b/4), (30b/7), (31b/2),
 (31b/5), (32a/1), (32b/6),
 (32b/8), (33a/8), (33b/5),
 (35b/10), (37a/4), (51b/5),
 (59b/1), (65a/10), (65a/9),
 (65b/9), (68b/6), (68b/8),
 (73a/3), (76a/1), (76a/12),
 (76a/5), (76b/11), (76b/12),
 (76b/5), (77a/7), (77b/13)
 s. + yun (75a/12)
 [= 105]

su'ud: <Ar. Kırkboğum, suut kökü;
 (Cyperus rotundus)
 s. (76b/1)
 [= 1]

su'âl: <Ar. Soru, merak edilen şey.
 s. (63a/8)
 [= 1]

şukl: <Ar. Ağır, yük.
 s. (78b/10)
 [= 1]

sultân: <Ar. Hükümdar.
 s. (2b/10), (2b/10), (4b/11),
 (4b/11), (4b/11)

[= 5]

sultân: <Ar. Padişah, hükümdar.
 s. (2b/10), (2b/10), (13a/4)
 [= 3]

sultânî: bk. sultân
 s. (83a/1)
 [= 1]

şun-: Bir şeyi büyük veya saygı duyduğu
 bir kimse, topluluk yâhut makâma
 nezâket kurallarına uyarak vermek,
 göndermek, yollamak, arz etmek, takdim
 etmek.
 s.-dî (3a/9)
 [= 1]

şusad-: Susatmak.
 s.-ur (70b/10), (74a/7),
 (75b/10)
 [= 3]

şusalığ: Susuzluk.
 s. + ı (71a/13), (71b/2)
 [= 2]

şüsen: <Far. Susam çiçeği, zambak;
 yaprakları kılıç biçiminde, çiçekleri iri
 ve mor renkli, güzel görünüşlü ve

kokulu, çok yıllık bir süs bitkisi; (İris germanica).

s. (26a/1), (27b/2)

[= 2]

sūsen: bk. şūsen

s. (24b/11), (24b/11), (34b/5), (37a/11)

[= 4]

şusızlıġ: bk. şusalıġ

s. + ı (72a/3)

[= 1]

şusuz: Susuz.

s. (17a/6)

[= 1]

şusuzluġ: bk. şusalıġ

s. + a (71a/4)

[= 1]

sūci: Şarap

s. (36b/1)

[= 1]

sūd: Süt.

s. (70b/5), (75b/2)

s. + e (59b/8)

s. + i (17a/3), (70b/4)

s. + yile (26a/7)

s. + in (17a/4)

s. + ine (37b/2)

s. + le (33b/5)

s. + ler (76b/9)

s. + lerden (17a/3)

[= 11]

sūdde: <Ar. Peklik; mide dolgunluġu; çeşitli organlarda görülen tutkunluk.

s. (70a/12), (73a/12), (73b/1), (73b/10), (75b/7)

s. + lerin (23b/11), (27a/6)

s. + sin (72b/4), (73b/9), (74b/12)

s. + sini (72b/2)

s. + yi (15a/11), (74a/9), (75a/1)

[= 14]

süker: bk. sükker

s. + i (27b/7)

[= 1]

sükker: <Ar. Şeker, tatlı madde.

s. (30b/6)

[= 1]

süleymān: Kişi adı.

s. + ı melhem (60b/6)

s. + uç (60a/3)

[= 2]

sülmān: bk. süleymān

s. (69a/3)

[= 1]

sülümān: bk. süleymān

s. + a (69a/4)

s. + ı (69a/3)

[= 2]

sülüs: <Ar. Üçte bir.

s. (22b/7)

[= 1]

sülyük: Dağınık, perîşan, eski püskü.

s. (15a/1)

[= 1]

sümük: Burun salgısı.

s. (15a/6)

[= 1]

sün-: Gevşeyip uzamak.

s.-erse (17a/10)

[= 1]

sünbül: <Far. Sümbül, soğanlı, kuvvetli kokulu, çiçekli bir bitki; (Hyacinthus orientalis).

s. (14b/1), (15b/3), (21b/9),
(22b/10), (24a/7), (24b/9),
(25b/5), (26b/7)

s. + dür (14a/10)

s.-i (83b/3)

[= 10]

sünger: Su emen yumuşak madde.

s. (69a/11)

[= 1]

sür-: Dokundurmak, değdirmek, sürmek.

s.-e (14b/7), (16a/2), (16b/8),
(31b/6), (33a/1), (33a/10),
(76b/8)

s.-eler (60b/2), (60b/3),
(60b/4), (65b/9), (66b/6),
(76b/2), (76b/3), (76b/8)

s.-erlerse (60b/2)

s.-ersen (48a/8)

s.-esin (48b/5)

s.-üb (63a/3)

[= 19]

sür‘at: <Ar. Hız, çabukluk.

s. (9a/9)

[= 1]

sürādīkāt: <Ar. Doğrular, sadık olanlar.

s. (5a/1)

[= 1]

sürincān: <Far. Sürüncan otu
(*Anagallis arvensis*).

s. (28a/4)

[= 1]

süst: Gevşek, güçsüz; geç.

s. (12a/6), (12a/9), (12b/2),
(13b/1), (14a/6), (22a/3),
(34a/5), (70b/8), (72a/6),
(72a/7)

[= 10]

süstendām: Cinsel gücü olmayan erkek,
iktidarsız.

s. (10b/2), (14a/9)

s. + a (77b/6)

[= 3]

süstendāmīk(ġ): İktidarsızlık.

s. (3a/1), (9a/10), (18a/7)

s. + dur (14b/8)

s. + ı (19a/2), (19b/8), (20b/7)

s. + ın (6a/9)

s. + larıçün (32a/2)

[= 9]

süstlīk(ġ): Gevşeklik, zayıflık.

s. (23a/6)

s. + ındandur (12b/5)

[= 2]

süz-: Bir sıvıyı, içindeki katı
maddelerden ayırmak için bez veya
delikli bir kaptan geçirmek.

s.-e (13b/6), (14b/4), (25a/4),
(32b/1), (34a/10)

s.-eler (33b/6), (60a/10),
(75a/12), (76b/12), (78a/10),
(78a/2), (78a/3), (78a/9)

s.-üb (69a/5)

[= 14]

süzil-: Süzölmek.

s.-e (34a/11)

[= 1]

Ş

şāb: <Ar. Şap.

ş. (68b/4)

[= 1]

şablık: Şaplık.

ş. (68b/5)

[= 1]

şāf: <Far. Fitol, çeşitli hastalıklarda, makattan kullanılmak üzere hazırlanmış fitil.

ş. (27b/11), (27b/9), (28a/2),
(28a/5), (31a/10), (66b/9),
(78b/11)

ş. + lardadur (6b/4), (27b/5)

[= 9]

şakākul: <Ar. Yabani havuç, kara kök, mühr-i süleyman; (Pastinaca sativa).

ş. (24a/11), (83b/2)

[= 2]

şakırd-: Dökülen, akan suyun, birbirine veya bir yere çarpan sert bir şeyin çıkardığı ses, şakırdama sesi.

ş.-ısın (49a/10)

[= 1]

şalgam: <Far. Şalgam; (Brassica rapa).

ş. (28a/10), (74a/13)

[= 2]

şarā: <Ar. Kurdeşen hastalığı.

ş. + y1 (65a/11)

[= 1]

şarāb: <Ar. İçilecek şey; şarap, şerbet, şurup.

ş. (22b/2), (22b/4), (25a/11),
(60a/5), (60a/9), (69a/3)

ş. + a (22a/9), (23a/1), (23b/4)

ş. + da (36b/10)

ş. + dan (23a/11)

ş. + ı (13b/3), (48a/2), (65b/3)

ş. + ıla (22a/9), (36b/6),
(38a/2), (60a/8)

ş. + ı müsalese (22b/5)

ş. + ı müsalleşeden (25b/1)

ş. + ı reyḥānī (22b/1)

ş. + ı zümmürdī (22a/11)

ş. + lar (6a/11), (10b/10)

ş. + lardadur (22a/7)

ş. + lardan (23a/10)

ş. + larıla (23a/9)

ş. + ları (22b/6)

ş. + u (18a/3), (36b/2)

[= 29]

şarab: bk. şarāb

ş. + ı (10a/2)

[= 1]

şart: <Ar. Şart, koşul; yemin.

ş. + larındadır (30a/2)

ş. + larının (7a/4)

[= 2]

şaşır-: Şaşırmak.

ş.-maya (53a/8)

[= 1]

şaytarac: <Ar. Serkile otu ve kökünden elde edilen bir ilaç.

ş. (65b/11)

[= 1]

şebah: <Ar. Kunar, kara çalı, sincan dikenini de denilen bir bitki; (Rhamnus paliurus)

ş. (82b/6)

[= 1]

şefkatlü: Şefkatli.

ş. (38a/6)

[= 1]

şeftālū: <Far. Şeftali; (Persica Vulgaris).

ş. (71a/13)

[= 1]

şehriyār: <Ar.-Far. Şehir hükümdarı, padişah.

ş. + (4b/7)

[= 1]

şek: <Ar. Şüphe, tereddüt.

ş. + den (40b/6)

[= 1]

şekākūl: <Ar. Yabani havuç, kara kök, mühr-i süleyman. (Pastinaca sativa).

ş. (26a/1), (27b/1)

[= 2]

şeker: Şeker.

ş. (13a/2), (24b/5), (25a/10), (35a/4), (69b/4), (73a/11), (73a/13), (73a/13), (75a/5), (75a/5), (78a/10), (78a/2), (78b/11), (78b/7)

ş. + i (68a/2)

ş. + ile (70b/6), (78a/12), (78b/7)

ş. + le (13a/2), (23b/1)
ş. + ü (24b/3), (67b/9)
[= 22]
şekil: Şekil.
ş. + lerinde (30b/9)
[= 1]
şekker: bk. şeker
ş. (22b/8), (24b/8), (25b/6),
(26a/4), (30b/7)
ş. + i (24b/5)
ş. + le (35b/3)
ş. + ile (35b/4)
[= 8]
şekksüz: Şüphesüz.
ş. (13b/2)
[= 1]
şer': <Ar. Allah'ın emri, ayet, hadis
üzerine kurulmuş din kaideleri.
ş. + i (2a/9)
[= 1]
şerā: <Far. Kurdeşen, ciltte çeşitli
sebeplerle oluşan kaşıntılı döküntü,
alerji döküntüleri.
ş. + yi (64b/11)

[= 1]
şerā'it: <Ar. Şartlar, koşullar.
ş. + i (3a/8)
[= 1]
şerāyī': <Ar. Kurallar, yasalar.
ş. (2a/6)
[= 1]
şerbet: <Ar. Şurup.
ş. (24b/5), (27b/4), (73b/3),
(82b/5)
ş. + i (73b/5)
ş. + in (69b/8)
ş. + le (13b/11), (20b/10),
(20b/11)
ş. + lerle (69b/9)
[= 10]
şerefü'ddīn: Kişi adı.
ş. (68b/9)
[= 1]
şerh: <Ar. Açıklama, izah.
ş. (9a/4)
[= 1]
şifā: <Ar. Hastalıktan iyileşme,
sağalma.

ş. (13a/5), (16a/5), (30b/9),
(43b/7), (67b/3)

[= 5]

şirluğan: bk. şīruğan

ş. (61b/3), (61b/5)

[= 2]

şirlūğan: bk. şīruğan

ş. (76b/7)

[= 1]

şīruğan: bk. şīruğan

(65a/7), (78a/11)

[= 2]

şīruğan: Isırgangillerden, terkinde
formik asit bulunan, sert tüylerle kaplı,
halk hekimliğinde romatizmaya, mafsalsal
ağrılarına, kanamaya vb. çeşitli
hastalıklara karşı kullanılan dalayıcı
bitki. (Urtica membranacca).

ş. (33b/3), (37a/8), (37a/9),
(37b/4)

[= 4]

şış: Şış, ur.

ş. (52b/6), (62a/9)

ş. + e (59a/6), (60b/2)

ş. + ine (71a/8)

ş. + ini (60a/2)

[= 6]

şış-: Vücudun bir yeri içine yabancı bir
maddenin girmesiyle veya başka bir
etkiyle gerilmek, kabarmak, şişmek.

ş.-e (14b/3), (43b/5), (48b/3)

ş.-en (48b/4)

ş.-er (67a/4)

ş.-üb (34a/2)

[= 6]

şīşe: <Far. Şişe, cam kap.

ş. (77b/9)

ş. + deki (34b/9)

ş. + ye (23a/2), (23b/5),
(32a/10), (34b/1), (34b/5)

[= 7]

şışek: 1. İki yaşındaki koyun. 2.
Kuzulama dönemine girmiş veya
doğurmuş koyun.

ş. (16a/7)

ş. + i (16b/10)

[= 2]

şol: Şu.

ş. (17b/3), (20b/6), (21b/4), (22a/2),
(25b/8), (26a/5), (26b/2), (30b/7),
(31a/8), (33a/2), (34a/3), (35b/7),
(36a/10), (37a/5), (37b/8), (38b/7),
(38b/8), (38b/9), (39a/10), (40a/6),
(40a/8), (40b/11), (44a/11), (44b/8),
(46a/11), (46a/3), (46a/6), (46b/10),
(51a/7), (52a/11), (54a/6), (54b/6),
(55a/10), (57b/4), (6a/11), (6a/3), (6a/8),
(6b/2), (6b/4), (6b/8), (76b/3), (7a/1),
(7a/11), (7a/4), (7a/7), (7a/9), (7b/10),
(7b/3), (7b/5), (7b/8), (8a/2), (8a/5)

[= 52]

şöyle: Şöyle.

ş. (12b/3), (14b/9), (20b/2),
(21a/9), (24a/3), (26b/9),
(31b/2), (33a/11), (33a/11),
(34b/3), (35b/5), (38a/5),
(38a/8), (39a/3), (39a/4),
(39b/6), (40a/4), (41a/3),
(41a/8), (42a/5), (43b/10),
(44b/4), (44b/7), (45b/11),
(45b/2), (45b/4), (47a/3),
(50b/5), (50b/9), (54a/4),

(54b/5), (55a/11), (55a/2),
(55a/4), (55a/6), (55b/4),
(56a/9), (56b/11), (56b/6),
(57a/2), (57b/1), (57b/7),
(58a/10), (58b/2), (59b/11),
(59b/4), (59b/9), (62a/1),
(77a/8), (8a/10)

ş. + dür (39b/11)

[= 51]

şu: Şu.

ş. + ға (31a/2), (32b/10),
(32b/6), (76b/10)

ş. + ndan (45a/7), (49a/8)

ş. + nlar (4a/9), (5b/11)

ş. + nlara (10a/7), (31a/10)

ş. + nların (42a/6)

[= 11]

şübhe: <Ar. Şüphe, kuşku.

ş. (32b/4)

ş. + ғ (53b/11)

[= 2]

şübhelü: Şüpheli.

ş. + dür (55b/8)

[= 1]

şühhesiz: Şühhesiz.

ş. (55a/2)

[= 1]

şükr: <Ar. Verdiği nîmetler için Allah'a karşı duyulan minneti dile getirme.

ş. (1b/3)

[= 1]

T

tā: <Far. Ta, bir şeye, bir yere doğru.

t. (14b/3), (16b/1), (16b/6),

(16b/8), (17a/8), (18b/9),

(19a/6), (19b/5), (19b/6),

(21a/8), (22a/3), (22b/7),

(22b/8), (23a/11), (28b/1),

(28b/4), (28b/6), (29a/9),

(30a/2), (31a/4), (31b/5),

(32a/10), (32a/11), (32a/6),

(32b/11), (33b/6), (33b/9),

(34a/10), (34a/10), (35b/5),

(38a/6), (3a/11), (3b/6),

(40a/8), (40b/7), (41a/11),

(46a/3), (47a/1), (47a/10),

(47b/10), (48a/10), (48a/9),

(48b/2), (49a/5), (49b/10),

(49b/11), (49b/4), (4a/6),

(50a/3), (50b/2), (51b/5),

(52a/6), (52a/8), (52b/10),

(52b/4), (53a/11), (53a/8),

(53a/9), (53b/11), (54b/2),

(55b/1), (56a/9), (56b/1),

(57a/1), (57a/3), (58a/5),

(58a/6), (58b/10), (58b/8),

(59b/2), (5a/10), (60a/1),

(60a/9), (62b/3), (62b/9),

(64a/9), (65b/10), (66b/4),

(67b/11), (76a/6), (77b/12),

(77b/3), (8a/11), (9a/7)

[= 84]

ta'ām: <Ar. Yemek, yiyecek.

t. (23a/7), (71a/9)

t. + a (14a/5)

t. + dandur (18b/8)

t. + ı (45b/9), (59a/7), (59a/8),

(71b/11), (72a/1), (73b/2),

(74a/5), (74b/2), (74b/6),

(74b/9)

t. + lardan (40a/2)

[= 15]

ṭā‘at: <Ar. İtaat, boyun eğme.

t. (9a/2)

[= 1]

ṭā‘lam: <Ar. Öğrenmek, bilgi edinmek.

t. (30b/2), (30b/2)

[= 2]

tab‘iyyet: <Ar. Tabiilik, doğallık.

t. + le (38b/8), (38b/9),
(38b/10)

[= 3]

ṭabāyih: <Ar. Mizaçlar, karakter özellikleri.

t. (30a/8)

[= 1]

ṭabḥare: <Ar. Pişirme yeri, mutfak.

t. + de (22b/8)

[= 1]

ṭabī‘at: <Ar. Yaratılış, huy, karakter.

t. (7a/2), (11b/7), (11b/9),
(18a/11), (18b/10), (29a/8),
(50b/9), (73b/12)

t. + ı (50b/7), (70a/7), (70b/10),
(70b/12), (70b/8), (71a/1),

(71a/5), (71b/13), (72a/11),
(72b/2), (73a/11), (73a/13),
(73a/13), (73a/4), (74b/4),
(75a/1), (75a/13), (75b/4),
(78a/4), (78b/10)

t. + ın (41b/2), (47a/8)

t. + ına (22b/4)

[= 31]

ṭabībiyye: <Ar. Tıbbi, sağlıkla ilgili.

t. + i mutekaddimīn (3b/9)

[= 1]

ṭahāret: <Ar. Temizlik, arınma.

t. (37a/4)

[= 1]

taḥlīl: <Ar. Çözümleme, analiz.

t. (71b/5), (71b/11), (73b/3)

[= 3]

taḥlīl: bk. taḥlīl

t. (24a/1), (74a/9), (74b/5),
(74b/13)

[= 4]

taḥta: Ahşap levha, tahta.

t. (49a/4)

t. + ları (50a/11)

t. + larını (46a/11)

t. + larıyla (46a/2)

t. + y1 (46b/6)

t. + yıla (49a/3)

[= 6]

taķikā: bk. daķika

t. (81b/6)

[= 1]

taķviye: <Ar. Güçlendirme, destek.

t. + i cimā'a (22b/2)

t. + i ef'ālū (6a/6)

[= 2]

ṭalak: Dalak.

t. (74b/11)

t. + çuṇ (74b/12)

t. + uṇ (72b/1)

[= 3]

ṭalbın-: Çırpınmak.

t.-ur (13a/11)

[= 1]

ṭaleb: <Ar. İstek, talep.

t. + i (77a/3)

[= 1]

ṭālib: <Ar. İsteyen, talep eden.

t. (5a/6)

[= 1]

tamām: <Ar. Tamam, bütünüyle.

t. (8a/9), (8a/9),(11a/9),
 (13a/4), (13b/6), (14a/1),
 (14b/5), (15a/6), (16a/10),
 (16b/2), (17b/11), (19a/5),
 (19b/5), (19b/6), (21b/11),
 (23a/1), (23b/4), (24b/3),
 (24b/4), (25a/6), (25a/7),
 (29b/4), (31a/4), (31b/8),
 (32a/1), (32a/5), (32b/1),
 (32b/11), (32b/7), (33b/8),
 (35a/11), (36a/7), (37b/2),
 (38b/1), (54a/1), (55a/11),
 (5a/10), (77b/4), (77b/5)

t. + dur (17a/11)

[= 40]

ṭamar: Damar.

t. + ları (11b/5)

t. + larından (66a/9)

t. + ından (65b/2), (66a/10)

[= 4]

ṭamgānī: Kişi adı.

t. (11a/3)	t.-a (26a/6)
[= 1]	[= 1]
tane: bk. dane	taşfiye: <Ar. Arındırma, temizleme.
t. (73a/2), (73a/2)	t. + i deme (22b/1)
[= 2]	[= 1]
tar: Dar.	tāsi‘ ‘aşera: <Ar. On dokuz.
t. (39b/7), (40a/10), (40a/11),	t. (38a/4)
(40b/1), (40b/2), (44b/1),	[= 1]
(44b/1), (55b/9), (56a/9)	tāsi‘: <Ar. Dokuzuncu.
t. + uyıla (51b/10)	t. (29a/7)
[= 10]	[= 1]
taraf: <Ar. Taraf, yan.	taşlık: Kuşların kursağı, katı, taşlık.
t. + dan (39b/2)	t. (17a/5), (17b/5)
[= 1]	[= 2]
tarih: <Ar. Tarih, geçmiş zaman.	taş: bk. taş
t. (1b/4)	t. (21a/1), (28a/10)
[= 1]	t. + dan (53b/2)
tarīk: <Ar. Yol, usul.	[= 3]
t. + ıla (32b/4), (39a/10),	taş: Taş.
(39b/2), (46a/11), (46a/6),	t. (64a/2)
(51b/10), (54a/6), (54b/7),	t. + dan (44a/6)
(57b/4)	t. + ı (68b/5), (69a/7), (81a/1)
[= 9]	[= 5]
tart-: Tartmak.	taşra: Dışarı.

t. (58b/6), (58b/7)

[= 2]

ṭatlı: Tatlı.

t. (14b/3), (17a/3), (17b/11),
 (18b/3), (22a/11), (22a/9),
 (23a/9), (30b/8), (60a/11),
 (63b/3), (64b/6)

t. + sım (18a/3)

[= 12]

ṭavīl: <Ar. Uzun, geniş.

t. (7a/10), (19a/11), (33a/3), (33b/8)

[= 4]

tavuk: Sülüngillerden, eti ve yumurtası
 için üretilen kümes hayvanı; (Gallus)

t. (18b/11), (27a/2), (70a/4),
 (70a/5), (75a/3)

[= 5]

ṭayan-: Dayanmak, sabretmek.

t.-a (57a/5)

[= 1]

ṭaybbetü'l-lotīs: <Ar. + Gr. Nilüfer
 türünden birçok bitkinin ortak adı ve
 özellikle Mısır fulü denen bitki. (Lotus).

t. (36a/11)

[= 1]

tāze: <Far. 1. Bozulmamış,
 bayatlamamış olan. 2. Kuru olmayan,
 körpe.

t. (17b/10), (17b/11), (18b/11),
 (25b/11), (26a/7), (28a/9),
 (33b/11), (33b/4), (41a/6),
 (61a/2), (76b/9), (8a/4)

[= 12]

taze: bk. tāze

t. (56a/4)

[= 1]

te'ālā: <Ar. Yücelik, yüce olma.

t. (4b/6), (5a/10), (5a/8), (5b/4),
 (10b/11), (13a/5), (15b/8),
 (16a/5), (29a/6), (2a/1),
 (37a/10), (38a/3), (69b/7),
 (8b/1), (8b/2)

t. + nuṣ (22a/6)

t. + ya (9a/2)

[= 17]

tebāh: <Ar. Helak, yıkım.

t. (37b/7)

[= 1]

tebessür: <Ar. Gülümseme, tebessüm.

t. (14a/4)

[= 1]

tebsi: Tepsi.

t. (32b/5), (32b/6)

[= 2]

tebyīn: <Ar. Açıklama, beyan etme.

t. (2a/6)

[= 1]

tecribe: <Ar. Deneyim, tecrübe.

t. (10b/11), (22a/4), (25b/2),

(33a/6), (42b/1), (42b/1),

(42b/9), (8a/11)

t. + ile (22b/5)

[= 8]

tedbīr: <Ar. Tedbir, önlem.

t. (6a/2), (11b/3)

[= 2]

teferruc: <Ar. Rahatlama, ferahlama.

t. (5b/6)

[= 1]

tefsīl: <Ar. Ayrıntılandırma, açıklama.

t. (8a/9)

[= 1]

teftīh: <Ar. Açma, keşfetme.

t. (75a/1)

[= 1]

teftīş: <Ar. Denetim, kontrol.

t. (41a/9)

[= 1]

teğānī: Kişi adı.

t. (33a/6)

[= 1]

teğayyür: <Ar. Değişim, başkalaşım.

t. (3a/11), (17b/4)

[= 2]

teke: Erkek keçi.

t. (20a/3), (32a/2), (36a/11),

(77b/1)

[= 4]

tekrār: <Ar. Tekrar, bir kez daha.

t. (25b/10), (60b/1)

[= 2]

telezzüzāt: <Ar. Zevk almalar,
hoşlanmalar, hazzetmeler.

t. (10a/2), (10a/5).

c. + ı nefsanīde (10a/10)

[= 3]

te'lif: <Ar. Yazma, eser oluşturma.

t. (2b/9), (3a/7)

t. + e (3b/9)

[= 3]

telyin: <Ar. Yumuşatma, yumuşak hale getirme.

t. (78a/4), (78b/10)

[= 2]

temhîd: <Ar. Hazırlık, giriş.

t. (2a/6)

[= 1]

temîz: <Ar. Temizlik, arılık.

t. (48b/2), (50b/2), (54a/6),
(54b/9)

[= 4]

temur-ı hindî: <Far. Demirhindi, baklagillerden, sıcak iklimlerde yetişen bir ağaç; (Tamarindus indica).

t. + yile (67a/7)

[= 1]

tenkiye: <Ar. Su vermek suretiyle kalın bağırsağın içini temizleme.

t. (27a/5)

[= 1]

tennür: <Ar. Tandır.

t. + e (28b/1), (29a/1)

t. + ı (18b/2)

[= 3]

ter: <Far. Ter, yaş, nemli özelliğe sahip.

t. (45b/1), (45b/9), (59a/7)

t. + dür (45a/4), (59b/3)

[= 5]

terākīb: <Ar. Bileşimler, terkiplilik.

t. + i (3b/10)

[= 1]

terbiyye: <Ar. Terbiye, belirli işlem den geçirme.

t. (64b/7)

[= 1]

terbüyyet: bk. terbiyye

t. (58a/2)

[= 1]

tercüme: <Ar. Tercüme, çeviri.

t. + sine (5a/9), (5b/3)

[= 2]

tere: <Far. 1. Marul, maydanoz benzeri yeşil sebzeler. 2. Tere otu; (Lepidium sativum).

t. (16a/4), (66a/2)

[= 2]

terencübīn: <Far. Basra balı, bir tür kudret helvası.

t. (73b/2)

[= 1]

terengübīn: bk. **terencübīn**

t. (78a/9)

t. + den (73b/5)

[= 2]

tereyag: Tereyağı.

t. + ı (61a/8)

[= 1]

terhīne: <Far. Kurutulmuş çorbalık malzeme.

t. (75b/4)

[= 1]

terhūn: <Far. Birleşikgillerden, ana yurdu Sibiryaya olan, yaprakları bahar olarak kullanılan, salatalara, salçalı yemeklere, salça, yumurta, sirke ve

hardala katılan, idrar söktürücü, mîde hastalıklarına faydalı, mîde ve barsak gazlarını giderici, solucan düşürücü hassalara sâhip ıtırılı bitki. (Artemisia dracunculus).

t. (74a/6)

[= 1]

terkīb: <Ar. Terkib, ilaç terkibi.

t. (10a/11), (12b/9), (13b/5),

(15b/3), (16b/7), (23b/7),

(47b/8), (5b/7), (65a/3)

t. + i (14b/1)

t. + iyile (48a/2)

[= 11]

termeniniyye: Delice bakla, termiye, iki çenekliler sınıfının baklagiller familyasından beyaz çiçekleri olan, acı olan taneleri suda tatlılaştırılarak yenilen bir yıllık otsu bitki, acı bakla, gâvur baklası, koyun baklası, kurt baklası, yaban baklası, Yahudi baklası; (Lupinus termis).

t. + ne (58a/3)

[= 1]

termentī: <Far. Bir cins yaban turpu,
terme. (Raphanus raphanistrum).

t. (61b/5), (62b/11), (67b/11),
(68a/3)
[= 4]

termenti: bk. termentī

t. (60a/5), (60a/11)
[= 2]

terṭīb: <Ar. Tertip, düzen, düzenlenmiş.

t. (75a/9), (75b/3)
[= 2]

teskīn: <Ar. Sakinleştirme, teskin.

t. (72a/3), (72a/5), (72a/8)
[= 3]

teşebbüc: <Ar. Çaba gösterme, girişim.

t. (56b/2)
[= 1]

teşebbüh: <Ar. Zorla benzemeye
çalışma, kendini benzetmeye özenme.

t. (47a/5), (47a/6)
[= 2]

teşfi: <Ar. Tedavi etme.

t. (75a/13)
[= 1]

teşhīs: <Ar. Teşhis, tanı koyma.

t. (38b/1), (38b/11), (38b/2),
(41b/2), (42b/9), (44a/9),
(45a/10), (47a/8), (50b/8),
(51a/6), (51a/8), (53a/5),
(53a/8), (53b/2), (53b/3),
(53b/9), (55b/2), (57a/9),
(57b/2), (63a/10)

[= 20]

tevehhümin: <Ar. Sanıya kapılma,
vehimlenme.

t. + den (12b/5)
[= 1]

tevelle: <Ar. Yüz çevirmek, geri
dönmek.

t. (31a/5)
[= 1]

tevellüd: <Ar. Doğum, ortaya çıkış.

t. + i (9a/1)
[= 1]

tevḥīd: <Ar. Birleştirme, tevhid.

t. + ine (9a/3)
[= 1]

tıbbiyye: <Ar. Tıbbia ait, tıbbi.

t. (5a/7)

[= 1]

tılā: <Ar. 1. Sürülerek kullanılan ilaçlar, merhem. 2. Maden parlatan sıvı, yaldız; cila vermek için kullanılan boya. 3. Şarap.

t. (31a/9), (33a/2), (33a/4),
(37b/6), (77a/11), (77a/2),
(77a/7), (77a/13), (77b/4),
(7a/10)

[= 10]

tımār: <Far. Bakım, tedavi.

t. (39b/2), (40a/3), (42a/4),
(42a/8), (45a/11), (46a/9),
(47a/8), (48b/2), (49b/4),
(52b/10), (52b/3), (53a/2),
(53a/4), (54a/3), (54b/4),
(54b/7), (55a/1), (55b/6),
(57a/2), (57a/4), (58a/5),
(58b/11), (59a/3), (62a/10),
(69b/11), (69b/7), (69b/9)

t. + ı (40a/6), (49b/9), (55b/3)

t. + ın (41a/6), (52a/8)

[= 32]

tış: Dış.

t. (53b/7)

[= 1]

tiftik: Keçi kılından elde edilen yün.

t. (60b/3)

[= 1]

tirbūd: <Far. Türbit otu (Convolvulus turpethum).

t. (82b/5)

[= 1]

tiryāk: <Ar. Bitkisel, hayvansal ve madensel maddelerin karışımından yapılan macun, panzehir.

t. (66a/5), (66b/7), (66b/9),
(68a/9)

t. + ları (6a/11)

[= 5]

tīṭūs: (?) Kişi ya da yer adı. Bu eserin adı.

t. (1b/1), (2b/6)

[= 2]

tīz: <Far. 1. Çabuk. 2. Sık; keskin.

t. (7a/6), (15a/4), (24b/6),
(24b/8), (30a/3), (34a/7),

(45b/1), (48a/6), (59b/3),
 (59b/9), (60a/3), (64b/5),
 (68b/4), (70a/10), (70a/5),
 (70b/1), (71a/10), (71a/12),
 (71b/5), (73a/1), (75b/10),
 (78a/13), (78b/8),
 t. + de (15a/11)
 [= 24]
tīzcek: Çabucak.
 t. (73a/2), (73a/3)
 [= 2]
ţob: Top.
 t. + dan (44a/7)
 [= 1]
tobalak: Kırkboğum, suut kökü.
 (Cyperus rotundus).
 t. (32b/2)
 [= 1]
ţobuğ: Topuk.
 t. + undan (52a/4)
 [= 1]
ţoğ-: Doğmak.
 t.-ub (32a/11)
 t.-ar (14b/9)

[= 2]
ţoğra-: Doğramak.
 t.-rlar (44b/8)
 t.-ya (16b/1), (16b/11), (17a/1),
 (19a/3), (19b/1), (21b/6),
 (26b/9)
 [= 8]
ţoğran-: Doğranmak.
 t.-ub (20b/10)
 [= 1]
ţoğrı: Doğru.
 t. (31a/4), (39b/6)
 [= 2]
ţoğru: bk. **ţoğrı**
 t. (42b/7)
 [= 1]
ţoğruld-: Doğrultmak.
 t.-asın (58b/11)
 [= 1]
ţoħm: <Ar. Tohum.
 t. + ları (28b/8)
 t. + ı (64b/6), (78a/7), (78b/2)
 [= 4]

tohm: <Far. Bitkilerde döllenme sonunda çiçekten sonra oluşan ve toprağa gömülünce kendisinden yeni bir bitki üreyen tane.

t. + ı (15b/5), (16a/4), (28a/10),
(37a/1), (60a/6), (78a/7),
(78b/1), (78b/1), (78b/4)
t. + ın (78b/2)
[= 10]

tohmü'l fād: <Ar + Gr. Kırılma otunun yanında yetişen, meyveleri zehirli, yabani bir bitkinin tohumu, kargabüken tohumu; (Strychnos nux-vomice).

t. (68b/6)
[= 1]

tok: Tok, aç olmayan.

t. (23b/7)
[= 1]

tokun-: Dokunmak.

t.-mağdan (63a/7)
t.-mış (29b/4)
[= 2]

tokuz: Dokuz sayısı.

t. (13b/4), (62b/3)

[= 2]

tokuzuncı: Dokuzuncu.

t. (8a/3)
[= 1]

tol: Canlıların üremesi sonunda ortaya çıkan canlı veya canlıların bütünü, soy, nesil, zürriyet.

t. + dur (59b/3)
[= 1]

tol-: Dolmak.

t.-muş (76b/7)
[= 1]

toldur-: Doldurmak.

t.-alar (66b/5)
t.-asın (51b/10), (54a/3)
[= 3]

tolı: Dolu.

t. (15a/2), (35b/9)
[= 2]

tomalan: Yerden 10 – 20 santim derinde yumrular hâlinde yetişen, yenebilir asklı mantar, yer mantarı, domuz elması,

keme. (Tuber melanosporum).

“domalan”

t. (58b/7)

[= 1]

tomruk(ğ): Ağaç gövdesi, kütük.

t. (52a/2)

t. + a (52a/5)

[= 2]

ton: Elbise, giysi.

t. (29a/10), (29a/11), (29a/9)

t. + lardadır (29a/7)

[= 4]

topalak(ğ): Kırkboğum, suut kökü;

(Cyperus rotundus).

t. (33a/9), (33b/2), (34a/1),

(35a/5), (37a/1), (77b/2)

t. + a (32a/10)

t. + dan (32a/9)

t. + yağı (32a/3)

[= 9]

topalak: bk. topalak(ğ)

t. (31b/4), (76b/5)

[= 2]

tormuk: bk. tomruk

t. (51b/11), (52a/1)

[= 2]

toşdoğrı: Çok doğru, çok yerinde. 2.

Doğru olarak, doğruca.

t. (43b/5)

[= 1]

toy-: Doymak.

t.-ub (39b/1)

[= 1]

toz: Çok küçük parçacıklara bölünmüş

olan herhangi bir madde.

t. (66b/5)

t. + ı (18b/3), (63b/3)

[= 3]

tozlu: Tozlu.

t. (66a/11)

[= 1]

tub: Kiremit, tuğla.

t. (62a/6)

[= 1]

tüb: Siğil.

t. (66b/8)

[= 1]

tuffāh: <Ar. Elma; (Pirus malus).

t. + dur (13b/3)

[= 1]

tuğme: <Ar. Mide dolgunluğu;
hazımsızlık.

t. (72a/6)

t. + den (67b/4)

[= 2]

tümanlan-: Dumanlanmak.

t.-ur (42b/5)

[= 1]

tır-: Durmak, kalmak, beklemek.

t.-a (31a/2), (34a/2), (35b/10),
(36b/3), (51b/6), (55a/1),
(62a/11), (62a/7), (62b/2),
(62b/3), (62b/8), (65b/6)

t.-maz (14a/6)

t.-urken (30a/4)

t.-urlar (22b/5), (25b/3)

[= 16]

tırak otı: Dereotu, rezene. (Anethum
graveolens).

t. (28b/8) (74b/12)

[= 2]

turb : <Far. 1. Turpgillerden, yaprakları
tüylü, çiçekleri beyaz, sarı, mor renkli
bir bitki; (Raphanus sativus). 2. Bu
bitkinin yenilen etli kökü.

t. (16a/4), (74b/9)

[= 2]

turunc: <Far. Turunç; bütün Akdeniz
ülkelerinde yetişen, kışın yaprağını
dökmeyen bir ağaç, narenç; (Citrus
aurantium amara) ve bu ağacın portakala
benzeyen, suyu acımtırak meyvesi.

t. (21a/11), (21a/3), (26b/5),
(38a/1), (71b/10), (71b/12),
(72a/2)

[= 7]

tuş: Yakın, denk, uygun, rast.

t. + olası (53a/5)

[= 1]

tüt: <Far. Dut ağacı ve meyvesi;
(Morus)

t. (71a/8), (71a/9)

[= 2]

tut-: Bırakmamak, tutmak.

t.-a (32b/11), (35b/5), (52a/4)

t.-acaḳ (7b/3)

t.-alar (52a/4)

t.-alı (76a/5)

t.-amaz (42b/6)

t.-ar (38b/6), (38b/7)

t.-maḡa (61a/1)

t.-ıcaḳ (35a/2)

[= 11]

ṭuṭaḳ: Dudak

t. + ları (43a/11)

[= 1]

tūtiyā: <Ar. Çinko; kadınların gözlerine
çektikleri sürme.

t. (82a/2), (82b/3), (82b/3)

t. + i hindī (79a/7), (79b/7),
(81b/5)

[= 6]

tuvān: <Far. Güç, kuvvet, tâkat.

t. (5a/3)

[= 1]

ṭuz: Tuz.

t. + ıla (19a/5)

[= 1]

ṭuzla-: Tuza yatırmak veya üstüne tuz
ekmek.

t.-ya (19b/11)

[= 1]

tüfek: Tüfek.

t. + den (44a/7)

t. + ler (8a/5), (42b/10)

[= 3]

tükür-: Tükürmek.

t.-e (36a/8)

t.-üb (71a/2)

[= 2]

türbūd: <Far. Türbit otu; (Convolvulus
turpethum).

t. (78b/12)

[= 1]

türkce: Türk dili.

t. (61b/9)

[= 1]

türki: 1. Türkle ilgili. 2. Türkçe.

t. (5b/5)

[= 1]

tüylen-: Tüylenmek.

t.-memiş (34a/5)

[= 1]

U

uc: Uç.

u. + ı (38a/10), (44b/1),
(63b/10)

u. + ın (54b/2), (64a/7), (64b/2)

u. + ından (48a/10)

u. + u (63b/10)

u. + un (64b/2)

u. + ıyla (34b/11)

[= 10]

‘ūd: <Ar. Öd ağacı; (Aquilaria
agallocha). Odun, ağaç.

‘u. (15b/5), (34b/9), (36b/5)

‘u. + dur (14b/8)

‘u. + ı (34b/9)

[= 5]

‘ūd-ı hindī: <Ar. Hint öd ağacı.

‘u. (14b/2), (22b/9), (24a/8),
(34b/8), (37b/9), (83b/2)

[= 6]

‘ūdū’ş-şalīb: <Ar. Şakayık diye tabir
edilen bitkinin köküdür.

‘u. (19a/7)

[= 1]

ufat-: Ufatmak, kırmak, parçalanmak.

u.-mağa (51a/10)

u.-mağdur (51a/9)

[= 2]

uğra-: Yaklaşmak.

u.-r (14a/10), (30b/3)

[= 2]

uğrı: Hırsız.

u. (39a/11)

u. + nuğ (39b/1)

[= 2]

uğurla-: Uğurlamak, yolcu etmek.

u.-ya (39a/11)

[= 1]

‘ulemā: <Ar. Âlimler, bilginler.

‘u. (2b/8)

[= 1]

‘ulemāü’l-aşr: <Ar. Çağın âlimleri.

‘u. (2b/2)

[= 1]

ulūhiyyet: <Ar. Tanrısallık, ilahlık.

u. + dür (1b/3)

[= 1]

umağ: Umut, dilek.

u. + ıla (33a/4)

[= 1]

‘ummān: <Ar. Okyanus.

‘u. + dur (38a/9)

[= 1]

un: Öğütülerek toz durumuna getirilmiş tahıl ve başka besin maddeleri.

u. + ı (62a/4), (62b/6), (65b/5)

u. + ından (17a/2)

[= 4]

ur-: Vurmak, ilaç sürmek.

u.-a (17a/8)

u.-adur (56b/8)

u.-alar (63b/5), (63b/6),

(68a/11), (68a/6), (68a/9)

u.-asın (40a/5), (40a/7),

(40b/3), (40b/3), (47a/2),

(48b/10), (50a/5), (51b/6),

(52a/6), (56a/9), (62b/2),

(62b/3)

u.-maya (42b/2)

u.-mayasın (42a/6), (54a/2)

u.-ub (46a/1)

u.-ur (45b/2)

u.-urlarsa (62a/8)

[= 25]

urğan: Kalın halat, ip.

u. + ıla (50b/9)

[= 1]

‘urūk: <Ar. Damarlar.

‘u. + ı (15a/10)

[= 1]

‘uşādetü’l-ğāfet: Bir tür bitki.

‘u. (24b/1)

[= 1]

uşlu: Sakin, uslu, terbiyeli.

u. (50b/7)

[= 1]

uşūl: <Ar. Kökler, ilaç yapımında kullanılan çeşitli bitki kökleri.

u. (8a/9)

[= 1]

uşāb: <Ar. Gençlik, tazelik.

u. + ı nāmede (41a/1)

[= 1]

uşak: <Ar. Daneçadır; çadıruşağı otu ve bundan elde edilen zaml; (Dorema ammoniacum).

u. + ı (60b/8), (62b/11)

[= 2]

utan-: Utanmak.

u.-mak (12b/2)

[= 1]

uvacuk: Ufacık.

u. (66b/10)

[= 1]

uvak(ğ): Ufak.

u. (44b/6), (48a/7), (49a/7),
(75a/11), (75a/3)

u. + ı (72b/9)

[= 6]

uyanuk: Uyanma hali.

o. (44a/1)

[= 1]

uyku: Uyku.

u. (73b/6), (75a/9)

[= 2]

uyluk: Kalçadan dize kadar olan bacak bölümü.

u. (45b/7), (45b/7)

u. + ların (30b/11)

[= 3]

uyuz: Uyuz böceğinin, üst derinin altına girerek yaptığı kaşındırıcı, bulaşıcı bir deri hastalığı.

u. + ına (61b/1)

[= 1]

uza-: Uzamak, uzun duruma gelmek.

u.-dı (44a/11)

u.-maz (76a/10)

u.-ya (33a/11)

[= 3]

uzad-: Uzatmak.

u.-an (76a/8)

[= 1]

uzan-: Uzanmak.

u.-duğı (76a/10), (76a/9)

u.-ur (66b/3)

[= 3]

uzun: İki ucu arasında fazla uzaklık olan, kısa karşıtı.

u. (76a/9)

u. + midür (44a/5)

[= 2]	(27b/4), (32a/4), (33a/10),
uzunca: Biraz uzun.	(33b/4), (33b/7), (33b/8),
u. (46b/8)	(33b/8), (34b/1), (35a/5),
[= 1]	(35b/3), (39b/7), (39b/7),
uzunluğ: Uzunluk.	(40a/10), (40a/10), (41b/8),
u. + ı (46b/8), (51a/3)	(45b/8), (46b/4), (46b/6),
[= 2]	(51a/2), (51b/6), (55a/1),
‘uızv: <Ar. Organlarla ilgili olan.	(55a/3), (58a/4), (61a/9),
‘u. + ı (2b/2)	(62a/11), (62a/6), (62a/7),
[= 1]	(62b/2), (62b/3), (63a/1),
Ü	(64b/4), (66a/10), (68b/5),
ü: <Far. “Ve” bağlacı.	(68b/5), (69a/3), (69a/5),
ü. (1b/3), (1b/3), (1b/3),	(73b/4), (76b/3), (76b/8),
(26b/6), (27b/6), (3a/10), (3a/5)	(79a/2), (79a/7), (79a/7),
[= 7]	(80a/6), (80b/2), (80b/4),
üç yüz: Üç yüz sayısı.	(81a/1), (81a/1), (81a/1),
ü. (83a/2)	(81a/3), (81a/5), (81b/5),
[= 1]	(81b/7), (81b/8), (81b/8),
üç: Üç sayısı.	(82a/5), (82b/1), (82b/3),
ü. (14a/9), (14b/8), (15b/2),	(82b/3)
(15b/6), (17b/5), (20a/3),	ü. + in (51b/4)
(20b/1), (21b/3), (21b/9),	[= 76]
(22a/1), (22b/7), (25a/11),	üçer: Üçer.
(25a/2), (26a/4), (27b/10),	

ü. + (15b/5), (23b/2), (27a/11),
(28a/4), (28b/9)
[= 5]

üçünci: Üçüncü.

ü. + (6a/5), (7a/11), (14a/3),
(29b/4), (39a/8), (42a/7),
(42b/7), (43a/2), (43a/8),
(43b/1), (53b/5), (56b/9),
(62b/10),
ü. + nün (15a/5)
ü. + si (63a/2)
[= 15]

ümīd: <Ar. Beklenti, umut.

ü. + e (45b/1)
ü. + in (43b/7)
[= 2]

ünshā: <Ar. Yakınlık, dostluk.

ü. + yı bünyādiken (3a/10)
[= 1]

ürk-: Korkmak, irkilmek.

ü.-mekden (67b/4)
[= 1]

üşkūk: Yüksük otu. Sıracagillerden, kalp
hastalıklarının iyileştirilmesinde

kullanılan bir alkaloit veren, çiçekleri
yüksük biçiminde olan bitki (Digitalis
purpurea).

ü. (48a/2)
[= 1]

üşküre: <Far. Tas, kase.

ü. + de (17a/7)
[= 1]

üst: Üst.

ü. (64a/7)
ü. + i (55b/2), (64b/8), (66b/3)
ü. + in (21b/6)
ü. + inde (60a/9), (60b/1),
(78b/12)
ü. + indeki (59b/5)
ü. + ine (62a/11), (63a/11),
(63b/7), (68a/11), (78b/8)
ü. + ündeyiken (17a/9)
ü. + üne (21a/2), (30b/10),
(76a/1), (76a/4), (77b/13)
[= 20]

üstād: <Far. Usta, öğretici.

ü. (38a/7), (42a/11), (44b/9),
(49b/6), (53b/2), (57a/7),
(59b/8), (60a/3)
ü. + lar (39b/10), (40a/3),
(44a/4)
ü. + ları (38a/8)
[= 12]

üstāz: bk. üstād

ü. + i fuḫālāü'd-dehr (2b/3)

[= 1]

üstübec: Üstübeç, boyacılıkta kullanılan
zehirli, bazik kurşun karbonat.

ü. + i (61a/10), (61a/11)

[= 2]

üşendür-: Üşendirmek.

ü.-e (34a/6)

[= 1]

üzer: Üst.

ü. + inde (32b/5), (32b/6),

(37b/11), (56b/4), (76a/1)

ü. + indeki (54a/11)

ü. + ine (12b/11), (14a/1),

(14b/4), (14b/6), (15b/10),

(16a/4), (16b/5), (17a/2),

(17b/2), (17b/3), (18b/2),

(19a/6), (19a/8), (20a/5),

(21a/5), (21b/2), (24b/5),

(24b/7), (25a/11), (25a/6),

(2a/10), (2a/11), (2a/6),

(30a/11), (30a/9), (30b/1),

(31a/1), (31a/2), (31a/3),

(31a/6), (34a/11), (34a/8),

(34a/9), (35b/2), (37a/2),

(3b/11), (40a/4), (40b/3),

(42b/2), (47a/2), (51b/11),

(52a/1), (52a/2), (54b/11),

(55b/8), (58a/3), (60b/3),

(62a/5), (62a/6), (63b/4),

(66a/2), (66b/6), (67a/8),

(68a/6), (69b/5), (76b/1),

(76b/2), (77b/13), (78a/10),

(78a/3), (78a/9)

[= 67]

üzül-: İncelmek, yıpranmak, kopmak,
kesilmek.

ü.-mez (45a/4)

ü.-mezse (17a/10)

ü.-se (45a/4)

ü.-übdür (44b/2)

ü.-ür (45a/3)

ü.-ürse (17a/11)

[= 6]

üzüm: Üzüm; (Vitis vinifera).

ü. (18a/3), (18a/3), (31a/11),
 (32a/1), (35b/9), (37a/6),
 (66a/8), (70b/13), (71a/2),
 (77a/4), (78b/5)

ü. + in (30b/5)

[= 12]

V

va'de: <Ar. Bir işin yapılması, bir borcun ödenmesi için tanınan zaman, mühlet, mehil.

v. (46a/3)

[= 1]

vâcib: <Ar. Gerekli, zorunlu.

v. (47b/10), (49b/1), (9a/6)

v. + dür (41a/9), (50a/8),
 (50b/1)

[= 6]

vâhideten: <Ar. Tek bir şekilde.

v. (30a/7)

[= 1]

vâkı': <Ar. Gerçekleşen olay, vaka, meydana gelen.

v. (3b/5), (7a/6), (19b/9),
 (23a/6), (39b/11), (3a/2),
 (40b/5), (42b/11), (44a/9),
 (45a/5), (47b/6), (48b/1),
 (52a/9), (55a/4), (55b/10),
 (56a/1), (59b/7), (63a/5),
 (67b/5),
 v. + dur (30a/6)

[= 20]

vakt: <Ar. Zaman.

v. (11a/6), (11a/10), (21a/7),
 (22a/4), (27b/11), (27b/9),
 (28a/3), (28a/5), (29a/3),
 (30b/9), (43a/1), (55a/10),
 (55b/3)

v. + a (29a/5)

v. + in (51a/4), (58b/3), (9b/7)

v. + ında (12b/2), (20a/6),
 (35a/10), (41b/1), (47a/2),
 (77a/10), (77a/6)

v. + ından (77b/4)

v. + i (41a/3), (47b/7), (61b/7)

v. + lerde (11a/11)

[= 29]

va'llāhi: <Ar. Allah'a yemin olsun.

v. (2a/8)

[= 1]

vallāhü: bk. va'llāhi

v. (2a/4)

[= 1]

var: Var, yok karşılığı, mevcut.

v. (12a/9), (12a/9), (22b/3),
 (27a/10), (45b/3), (50a/1),
 (57b/6), (77a/11)

v. + dur (12b/9), (19b/10),
 (20a/8), (23b/8), (27a/8),
 (29a/5), (39b/9), (41b/5),
 (42a/5), (42a/9), (45b/5),
 (49a/3), (49a/3), (50b/10),
 (50b/8), (50b/9), (58b/1),
 (63b/9), (66a/11), (70a/2),
 (74b/12)

v. + ısa (20b/3), (25b/1),
 (27a/5), (35a/1), (40a/7),
 (50a/1), (50a/6), (50a/6),

(52a/6), (52b/2), (54a/5),
 (54a/7), (58a/1)

[= 44]

var-: Varmak, ulaşmak.

v.-a (58b/10)

v.-ub (22a/11)

[= 2]

varak: <Ar. Yaprak, kitap yaprağı.

v. + ları (5b/7)

[= 1]

ve: Ve.

v. (1b/5), (1b/6), (1b/8), (1b/8),
 (2a/10), (2a/11), (2a/2), (2a/3),
 (2a/5), (2a/5), (2a/6), (2a/7),
 (2a/8), (2a/9), (2a/9), (2a/9),
 (2b/1), (2b/1), (2b/1), (2b/2),
 (2b/3), (2b/4), (2b/9), (3a/1),
 (3a/2), (3a/4), (3a/6), (3b/10),
 (3b/10), (3b/11), (3b/11),
 (3b/3), (3b/5), (3b/5), (3b/5),
 (3b/6), (3b/8), (3b/9), (4a/9),
 (4b/10), (4b/6), (4b/7), (4b/7),
 (4b/8), (5a/1), (5a/5), (5a/6),
 (5a/7), (5a/9), (5b/1), (5b/1),

(6a/11), (6a/2), (6a/7), (6a/9),
 (6a/9), (6a/9), (6b/1), (6b/10),
 (6b/10), (6b/10), (6b/5), (6b/6),
 (6b/6), (6b/6), (6b/7), (8a/10),
 (8a/11), (8a/4), (8a/6), (8a/8),
 (8b/1), (8b/10), (8b/10), (8b/4),
 (8b/4), (8b/6), (8b/7), (8b/8),
 (9a/10), (9a/10), (9a/2), (9a/2),
 (9a/4), (9a/6), (9a/7), (9b/7),
 (9b/8), (9b/9), (9b/9), (10a/1),
 (10a/10), (10a/2), (10a/2),
 (10a/4), (10a/4), (10a/4),
 (10a/4), (10a/7), (10a/8),
 (10a/8), (10b/10), (10b/11),
 (10b/2), (10b/5), (10b/5),
 (10b/6), (10b/7), (10b/8),
 (10b/8), (10b/8), (10b/9),
 (11a/1), (11a/1), (11a/1),
 (11a/11), (11a/2), (11a/2),
 (11a/3), (11a/3), (11a/3),
 (11a/3), (11a/3), (11a/5),
 (11a/7), (11a/7), (11a/8),
 (11a/9), (11a/9), (11a/9),
 (11b/10), (11b/11), (11b/11),

(11b/4), (11b/5), (11b/6),
 (11b/6), (11b/6), (11b/7),
 (11b/7), (11b/8), (11b/8),
 (11b/9), (11b/9), (12a/1),
 (12a/11), (12a/3), (12a/3),
 (12a/4), (12a/4), (12a/5),
 (12a/5), (12b/1), (12b/1),
 (12b/11), (12b/2), (12b/2),
 (12b/3), (12b/4), (12b/5),
 (12b/6), (12b/6), (12b/7),
 (12b/8), (12b/8), (12b/9),
 (13a/11), (13a/11), (13a/8),
 (13a/8), (13a/9), (13a/9),
 (13b/1), (13b/10), (13b/10),
 (13b/10), (13b/11), (13b/2),
 (13b/4), (13b/4), (13b/5),
 (13b/6), (13b/6), (14a/1),
 (14a/10), (14a/11), (14a/5),
 (14a/7), (14b/11), (14b/7),
 (14b/7), (15a/10), (15a/10),
 (15a/10), (15a/10), (15a/11),
 (15a/3), (15a/6), (15b/1),
 (15b/1), (15b/11), (15b/3),
 (15b/3), (15b/4), (15b/5),

(15b/5),	(15b/5),	(15b/5),	(19a/9),	(19a/9),	(19b/1),
(15b/6),	(15b/9),	(16a/1),	(19b/11),	(19b/11),	(19b/3),
(16a/1),	(16a/10),	(16a/11),	(19b/5),	(19b/8),	(19b/8),
(16a/2),	(16a/2),	(16a/4),	(20a/10),	(20a/11),	(20a/11),
(16a/5),	(16a/8),	(16a/8),	(20a/3),	(20a/4),	(20a/6),
(16b/1),	(16b/1),	(16b/11),	(20a/6),	(20a/7),	(20a/7),
(16b/3),	(16b/5),	(16b/7),	(20a/7),	(20a/7),	(20b/1),
(16b/8),	(16b/9),	(17a/1),	(20b/4),	(20b/4),	(20b/7),
(17a/1),	(17a/10),	(17a/4),	(20b/7),	(20b/8),	(20b/8),
(17a/5),	(17b/10),	(17b/10),	(20b/9),	(21a/11),	(21a/11),
(17b/11),	(17b/11),	(17b/2),	(21a/3),	(21a/4),	(21a/4),
(17b/4),	(17b/4),	(17b/5),	(21a/5),	(21a/8),	(21a/9),
(17b/6),	(17b/7),	(17b/8),	(21b/1),	(21b/1),	(21b/11),
(18a/11),	(18a/2),	(18a/2),	(21b/2),	(21b/2),	(21b/7),
(18a/3),	(18a/3),	(18a/3),	(21b/8),	(21b/8),	(21b/8),
(18a/4),	(18a/4),	(18a/7),	(22a/10),	(22a/3),	(22a/4),
(18a/9),	(18b/1),	(18b/1),	(22a/5),	(22a/5),	(22a/6),
(18b/1),	(18b/10),	(18b/11),	(22a/8),	(22b/10),	(22b/10),
(18b/11),	(18b/11),	(18b/11),	(22b/10),	(22b/2),	(22b/2),
(18b/11),	(18b/3),	(18b/3),	(22b/9),	(22b/9),	(23a/1),
(18b/8),	(18b/9),	(19a/1),	(23a/4),	(23a/5),	(23a/6),
(19a/10),	(19a/10),	(19a/11),	(23a/8),	(23a/8),	(23b/1),
(19a/2),	(19a/2),	(19a/3),	(23b/1),	(23b/10),	(23b/10),
(19a/4),	(19a/7),	(19a/8),	(23b/10),	(23b/11),	(23b/11),

(23b/11), (23b/11), (23b/2),
 (23b/2), (23b/3), (23b/9),
 (24a/1), (24a/1), (24a/1),
 (24a/2), (24a/2), (24a/3),
 (24a/4), (24a/5), (24b/10),
 (24b/10), (24b/2), (24b/9),
 (25a/5), (25a/5), (25a/7),
 (25a/8), (25a/9), (25b/10),
 (25b/11), (25b/11), (25b/2),
 (25b/3), (25b/4), (25b/5),
 (25b/9), (26a/1), (26a/1),
 (26a/1), (26a/1), (26a/10),
 (26a/10), (26a/11), (26a/3),
 (26a/5), (26a/7), (26b/11),
 (26b/11), (26b/3), (26b/3),
 (26b/4), (26b/4), (26b/4),
 (26b/4), (26b/5), (26b/6),
 (26b/6), (26b/7), (26b/7),
 (26b/8), (26b/9), (27a/11),
 (27a/11), (27a/11), (27a/11),
 (27a/3), (27a/4), (27a/4),
 (27a/5), (27a/6), (27a/6),
 (27a/6), (27a/7), (27a/7),
 (27a/8), (27a/8), (27a/8),

(27a/9), (27a/9), (27a/9),
 (27b/10), (27b/5), (27b/6),
 (27b/6), (27b/7), (27b/9),
 (28a/1), (28a/10), (28a/10),
 (28a/11), (28a/11), (28a/11),
 (28a/2), (28a/4), (28a/4),
 (28a/7), (28a/7), (28a/7),
 (28a/8), (28a/8), (28a/9),
 (28a/9), (28b/1), (28b/10),
 (28b/10), (28b/10), (28b/11),
 (28b/11), (28b/2), (28b/2),
 (28b/3), (28b/6), (28b/7),
 (28b/8), (28b/8), (28b/9),
 (28b/9), (28b/9), (28b/9),
 (28b/9), (29a/1), (29a/1),
 (29a/1), (29a/10), (29a/11),
 (29a/2), (29a/4), (29a/5),
 (29a/6), (29a/7), (29a/9),
 (29a/9), (29b/1), (29b/1),
 (29b/10), (29b/11), (29b/11),
 (29b/11), (29b/2), (29b/2),
 (29b/3), (29b/5), (29b/6),
 (29b/7), (29b/8), (30a/1),
 (30a/1), (30a/1), (30a/1),

(30a/10),	(30a/10),	(30a/10),	(34b/4),	(34b/6),	(34b/8),
(30a/11),	(30a/3),	(30a/5),	(34b/9),	(35a/1),	(35a/3),
(30a/5),	(30a/5),	(30a/7),	(35b/1),	(35b/1),	(35b/2),
(30a/8),	(30a/9),	(30b/11),	(35b/2),	(35b/6),	(36a/1),
(30b/2),	(30b/2),	(30b/2),	(36a/1),	(36a/5),	(36a/5),
(30b/3),	(30b/3),	(30b/5),	(36a/6),	(36a/6),	(36a/8),
(30b/6),	(30b/6),	(30b/9),	(36a/8),	(36b/1),	(36b/1),
(31a/10),	(31a/11),	(31a/11),	(36b/2),	(36b/4),	(36b/5),
(31a/3),	(31a/3),	(31a/5),	(36b/7),	(36b/9),	(36b/9),
(31a/5),	(31a/7),	(31a/9),	(36b/9),	(37a/1),	(37a/1),
(31a/9),	(31b/2),	(32a/2),	(37a/7),	(37b/10),	(37b/10),
(32a/4),	(32a/7),	(32a/8),	(37b/11),	(37b/2),	(37b/5),
(32a/9),	(32a/9),	(32b/1),	(37b/7),	(37b/7),	(37b/9),
(32b/2),	(32b/2),	(32b/2),	(38a/10),	(38a/10),	(38a/11),
(32b/3),	(32b/3),	(32b/3),	(38a/3),	(38a/4),	(38a/4),
(32b/3),	(32b/4),	(32b/5),	(38a/6),	(38a/6),	(38a/7),
(32b/8),	(32b/9),	(33a/4),	(38a/7),	(38a/7),	(38a/8),
(33a/4),	(33a/5),	(33a/5),	(38a/9),	(38b/2),	(38b/3),
(33a/5),	(33a/6),	(33a/6),	(38b/3),	(38b/5),	(38b/5),
(33a/6),	(33a/7),	(33a/9),	(38b/6),	(38b/7),	(38b/7),
(33b/10),	(33b/10),	(33b/2),	(38b/7),	(38b/8),	(38b/8),
(33b/4),	(33b/8),	(34a/10),	(38b/9),	(39a/2),	(39a/2),
(34a/11),	(34a/5),	(34a/6),	(39a/3),	(39a/3),	(39a/3),
(34a/7),	(34b/11),	(34b/3),	(39a/3),	(39a/4),	(39a/9),

(39a/9),	(39b/5),	(39b/7),	(44a/8),	(44b/1),	(44b/1),
(40a/1),	(40a/10),	(40a/11),	(44b/10),	(44b/10),	(44b/2),
(40a/11),	(40a/3),	(40a/6),	(44b/3),	(44b/4),	(44b/4),
(40a/9),	(40a/9),	(40b/1),	(44b/5),	(44b/6),	(44b/7),
(40b/10),	(40b/11),	(40b/2),	(44b/9),	(45a/1),	(45a/10),
(40b/3),	(40b/4),	(40b/5),	(45a/11),	(45a/2),	(45a/2),
(40b/6),	(40b/9),	(40b/9),	(45a/4),	(45a/6),	(45a/6),
(41a/10),	(41a/2),	(41a/3),	(45a/7),	(45a/7),	(45a/8),
(41a/4),	(41a/8),	(41b/1),	(45a/8),	(45a/8),	(45b/1),
(41b/1),	(41b/10),	(41b/11),	(45b/10),	(45b/11),	(45b/2),
(41b/3),	(41b/4),	(41b/4),	(45b/3),	(45b/3),	(45b/3),
(41b/5),	(41b/6),	(41b/7),	(45b/4),	(45b/5),	(45b/5),
(41b/8),	(41b/9),	(41b/9),	(45b/6),	(45b/6),	(45b/7),
(42a/1),	(42a/1),	(42a/1),	(45b/7),	(45b/9),	(45b/9),
(42a/2),	(42a/2),	(42a/3),	(45b/9),	(45b/9),	(46a/1),
(42a/3),	(42a/4),	(42a/8),	(46a/10),	(46a/2),	(46a/2),
(42a/8),	(42b/1),	(42b/10),	(46a/2),	(46a/5),	(46a/6),
(42b/11),	(42b/3),	(42b/3),	(46a/7),	(46a/8),	(46a/8),
(42b/4),	(43a/8),	(43a/9),	(46a/9),	(46b/1),	(46b/2),
(43b/10),	(43b/2),	(43b/5),	(46b/3),	(46b/3),	(46b/4),
(44a/1),	(44a/10),	(44a/10),	(46b/5),	(46b/6),	(46b/6),
(44a/11),	(44a/11),	(44a/2),	(46b/7),	(46b/8),	(46b/9),
(44a/7),	(44a/7),	(44a/7),	(46b/9),	(46b/9),	(47a/1),
(44a/7),	(44a/8),	(44a/8),	(47a/10),	(47a/11),	(47a/2),

(47a/3),	(47a/5),	(47a/7),	(51a/10),	(51a/11),	(51a/2),
(47a/8),	(47a/9),	(47a/9),	(51a/3),	(51a/4),	(51a/5),
(47b/1),	(47b/10),	(47b/2),	(51a/7),	(51b/11),	(51b/2),
(47b/2),	(47b/3),	(47b/3),	(51b/9),	(51b/9),	(52a/1),
(47b/4),	(47b/4),	(47b/4),	(52a/11),	(52a/2),	(52a/3),
(47b/5),	(47b/6),	(48a/1),	(52a/4),	(52a/5),	(52a/6),
(48a/11),	(48a/3),	(48a/4),	(52a/7),	(52a/7),	(52a/8),
(48a/5),	(48a/5),	(48a/6),	(52a/8),	(52a/9),	(52b/1),
(48a/8),	(48b/10),	(48b/11),	(52b/10),	(52b/10),	(52b/11),
(48b/2),	(48b/3),	(48b/4),	(52b/3),	(52b/5),	(52b/6),
(48b/4),	(48b/5),	(48b/5),	(52b/6),	(52b/7),	(52b/8),
(48b/9),	(48b/9),	(49a/10),	(52b/9),	(53a/10),	(53a/11),
(49a/2),	(49a/2),	(49a/3),	(53a/2),	(53a/6),	(53a/6),
(49a/6),	(49a/8),	(49b/10),	(53a/8),	(53a/9),	(53b/10),
(49b/11),	(49b/2),	(49b/2),	(53b/11),	(53b/2),	(53b/6),
(49b/3),	(49b/4),	(49b/4),	(53b/6),	(53b/7),	(53b/8),
(49b/6),	(49b/6),	(49b/7),	(53b/8),	(53b/9),	(54a/10),
(49b/7),	(49b/8),	(49b/9),	(54a/3),	(54a/3),	(54a/3),
(4a/5),	(50a/10),	(50a/10),	(54a/5),	(54a/5),	(54a/8),
(50a/11),	(50a/11),	(50a/11),	(54a/9),	(54b/1),	(54b/1),
(50a/2),	(50a/3),	(50a/4),	(54b/10),	(54b/11),	(54b/11),
(50a/5),	(50a/7),	(50b/10),	(54b/11),	(54b/2),	(54b/3),
(50b/2),	(50b/3),	(50b/3),	(54b/3),	(54b/3),	(54b/4),
(50b/5),	(50b/5),	(50b/6),	(54b/4),	(54b/7),	(54b/7),

(54b/8), (54b/8), (54b/9),
(54b/9), (55a/1), (55a/10),
(55a/11), (55a/2), (55a/2),
(55a/5), (55a/8), (55a/8),
(55a/9), (55b/1), (55b/10),
(55b/10), (55b/11), (55b/2),
(55b/3), (55b/3), (55b/5),
(55b/5), (55b/6), (55b/6),
(55b/6), (55b/6), (55b/7),
(55b/7), (56a/10), (56a/11),
(56a/11), (56a/2), (56a/3),
(56a/5), (56a/5), (56a/7),
(56a/8), (56a/9), (56b/1),
(56b/10), (56b/2), (56b/3),
(56b/3), (56b/5), (56b/6),
(56b/8), (56b/9), (57a/1),
(57a/1), (57a/10), (57a/10),
(57a/10), (57a/11), (57a/5),
(57a/6), (57a/7), (57a/8),
(57b/1), (57b/1), (57b/10),
(57b/11), (57b/2), (57b/5),
(57b/5), (57b/6), (57b/6),
(57b/8), (58a/1), (58a/10),
(58a/11), (58a/3), (58a/4),

(58a/5), (58a/6), (58a/6),
(58a/6), (58a/7), (58a/8),
(58a/9), (58b/10), (58b/11),
(58b/3), (58b/5), (58b/8),
(58b/9), (59a/1), (59a/1),
(59a/10), (59a/11), (59a/2),
(59a/2), (59a/2), (59a/4),
(59a/5), (59a/6), (59a/7),
(59a/9), (59a/9), (59b/1),
(59b/10), (59b/11), (59b/2),
(59b/3), (59b/3), (59b/5),
(59b/7), (59b/7), (59b/7),
(59b/8), (59b/9), (60a/1),
(60a/1), (60a/1), (60a/11),
(60a/3), (60b/4), (60b/5),
(61a/1), (61a/11), (61a/2),
(61a/4), (61a/6), (61a/7),
(61b/1), (61b/11), (61b/2),
(61b/3), (62a/10), (62a/9),
(63a/11), (63a/5), (63a/6),
(63a/7), (63a/7), (63a/7),
(63b/1), (63b/2), (63b/5),
(64b/10), (64b/11), (64b/2),
(64b/3), (64b/5), (65a/2),

(65b/3), (65b/8), (66a/6),
 (66a/7), (66a/8), (66a/8),
 (66b/2), (67a/1), (67a/10),
 (67a/3), (67a/5), (67b/11),
 (67b/4), (68a/2), (68a/3),
 (68a/4), (68b/5), (68b/8),
 (69a/1), (69a/4), (69a/6),
 (69a/7), (69a/9), (69b/10),
 (69b/6), (69b/8), (69b/9),
 (70a/4), (70a/4), (70a/4),
 (70a/4), (70a/7), (70a/7),
 (70a/8), (70a/8), (70a/9),
 (70b/12), (70b/13), (70b/6),
 (71b/3), (72a/10), (72b/11),
 (72b/11), (72b/3), (72b/3),
 (72b/7), (72b/8), (72b/9),
 (73a/11), (73a/11), (73a/3),
 (73a/5), (73a/6), (73a/7),
 (73a/9), (73b/11), (73b/12),
 (73b/8), (74a/1), (74a/6),
 (74a/6), (74a/7), (74a/8),
 (74b/12), (74b/12), (74b/3),
 (74b/5), (74b/9), (75a/13),
 (75a/13), (75a/13), (75a/7),

(75b/3), (75b/8), (76a/10),
 (76a/3), (76a/4), (76a/4),
 (76a/5), (76a/5), (76a/6),
 (76a/8), (76b/1), (76b/13),
 (76b/2), (76b/3), (76b/4),
 (76b/5), (76b/6), (76b/7),
 (77a/10), (77a/13), (77a/13),
 (77a/3), (77a/4), (77a/8),
 (77a/8), (77a/9), (77b/10),
 (77b/11), (77b/12), (77b/3),
 (77b/7), (77b/8), (77b/8),
 (77b/8), (78a/11), (78a/13),
 (78a/5), (78a/5), (78a/5),
 (78a/6), (78a/7), (78b/11),
 (78b/11), (78b/11), (78b/12),
 (78b/2), (78b/2), (78b/2),
 (78b/2), (78b/2), (78b/2),
 (78b/5), (78b/9), (78b/9),
 (7a/6), (7a/8), (81b/2), (81b/2),
 (81b/3), (81b/3)

[= 1201]

veca': <Ar. Ağrı, sızı.

v. (6b/9)

[= 1]

vech: <Ar. 1. Yüz, surat, çehre. 2. Üst, satır, düz, yüz.

v. (31a/6)

v. + ile (7a/5), (11b/1),

(16b/10), (18a/6), (30a/2),

(32a/8), (32b/11)

[= 8]

vefā: <Ar. Sadakat, bağlılık.

v. (2a/8)

[= 1]

vefatü'l-cünüb: <Ar. Cünüb olanın ölümü.

v. (6b/9)

[= 1]

vehüve'l-vāhibü'r-rahmeti: <Ar. Ve o, rahmeti bahşedendir.

v. (5b/5)

[= 1]

velā: <Ar. Yakınlık.

v. (10b/7)

[= 1]

veleḳad: <Ar. Ve andolsun ki.

v. (2a/1), (8b/6)

[= 2]

ve'l-füfrān: <Ar. Ve bağışlama.

v. (5b/5)

[= 1]

velīkin: <Ar. Fakat, lakin.

v. (22b/1), (30a/9)

[= 2]

ve'l-ḳalem: <Ar. Ve kalem.

v. (4b/9)

[= 1]

ve'l-mesākīn: <Ar. Ve miskinler, yoksullar.

v. (4b/11)

[= 1]

ve'l-mulaḫḫdīn: <Ar. Ve dinsizler, inançsızlar.

v. (4b/10)

[= 1]

ve'l-müslimīn: <Ar. Ve Müslümanlar.

v. (2b/3)

[= 1]

ve'l-müşrikīn: <Ar. Ve müşrikler.

v. (4b/10)

[= 1]

ve'l-ne'am: <Ar. Ve evet.

v. (4b/8)

[= 1]

vêr-: Vermek.

v. (58b/6)

v.-di (4a/1), (8b/9)

v.-e (31a/4), (36a/1)

v.-eler (65b/3), (65b/3),
(66a/7), (67a/8)

v.-esin (60a/1)

v.-me (6a/1)

v.-meye (16b/6)

v.-meyesin (47b/11)

v.-üb (8b/3)

v.-ür (6b/4), (6b/7), (7b/4),

(7b/6), (20b/8), (23a/5),

(23b/10), (24a/3), (35a/3),

(35b/7), (70b/1), (70b/4),

(71a/10), (71b/11), (71b/6),

(71b/9), (72b/3), (72b/5),

(72b/8), (74a/10), (74a/13),

(74a/6), (74a/6), (74b/7),

(75b/1), (75b/11), (75b/6),

(75b/6), (75b/8), (75b/9)

[= 44]

verd: <Ar. Gül; (Rosa)

v. + i hindî (82b/5)

[= 1]

verem: Verem; şiş, ur, çiban.

v. + dūr (67a/2)

[= 1]

vesāyir: <Ar. “Bunun gibi olanlar ve benzerleri” anlamında kullanılan kelime.

v. (68b/7)

[= 1]

ve’s-şalavatü: <Ar. Ve salavatlar.

v. (4b/6)

[= 1]

ve’s-selam: <Ar. Ve selamlar.

v. (8b/11)

[= 1]

ves’-selāṭin: <Ar. Ve sultanlar.

v. (2b/4)

[= 1]

veyā: <Ar.-Far. Veya, yahut.

v. (22b/8), (29b/8), (29b/8),

(29b/9), (41b/6), (41b/6),

(48b/6), (64a/10), (77b/2)

[= 9]

vucūdet: <Ar. Varoluş.

v. (3b/1)

[= 1]

vukū‘: <Ar. Meydana gelme, oluş.

v. + in (3b/5), (3b/6)

[= 2]

vukūf: <Ar. Durma, anlama.

v. (14b/10)

v. + dan (30a/8)

[= 2]

vur-: Vurmak, ilaç ya da merhem benzeri şey sürmek, dokunmak.

v.-alar (66b/9), (67a/9), (68b/1), (68b/2), (69b/5)

v.-asın (47b/8), (58a/4)

v.-mayınca (22a/4)

[= 8]

vücūd: <Ar. Vücut, beden.

v. + a (8b/2)

v. + ı (10a/1)

v. + ı insāndan (10a/11)

v. + ısı (10a/3)

[= 4]

Y

yā: <Ar. Ya, veya.

y. (10b/2), (12a/3), (13a/6), (13a/7), (13a/7), (13a/7), (14a/10), (14a/9), (16a/7), (16b/10), (16b/10), (17b/1), (17b/8), (17b/8), (22a/9), (23b/1), (24b/3), (24b/8), (25a/10), (25b/6), (26a/4), (29b/10), (29b/6), (29b/7), (29b/7), (2b/8), (32a/2), (32a/3), (32a/9), (32a/9), (32b/7), (35b/3), (37b/5), (39a/5), (39b/6), (39b/7), (39b/7), (39b/8), (39b/8), (42b/1), (42b/2), (46b/4), (46b/4), (46b/4), (46b/6), (46b/6), (47b/3), (49a/9), (52b/2), (53a/1), (53a/1), (5a/5), (65b/1), (66a/2), (66b/9), (66b/9), (67a/8), (67b/2), (67b/2), (69a/11), (69b/1), (69b/1), (69b/1), (70b/6), (75a/5), (75a/5),

(75b/12), (75b/2), (76a/7),

(76b/1), (76b/3), (78a/9),

(78b/6), (78b/6), (78b/7)

[= 75]

ya'kūb: Kişi adı.

y. (4b/11)

[= 1]

ya'nī: <Ar. Yani.

y. (7b/3), (8a/3), (11b/11),

(11b/4), (11b/8), (12a/2),

(13a/2), (13a/5), (14b/10),

(15a/1), (17a/10), (17a/5),

(17b/8), (18a/2), (18a/9),

(18b/5), (19a/5), (20a/7),

(21a/9), (23b/6), (24b/1),

(29b/7), (31a/9), (32a/8),

(32b/2), (32b/4), (33a/10),

(33a/3), (42b/10), (4a/2),

(55b/10), (61b/9), (62b/5),

(65b/7), (6a/10), (6a/2), (6a/5),

(6a/7), (6b/2), (6b/4), (6b/8),

(75b/2), (77a/5), (78a/13),

(78a/4), (78b/10), (78b/4),

(7a/1), (7a/11), (7a/4), (7a/7),

(7a/8), (7a/9), (7b/10), (7b/5),

(7b/7), (7b/8), (8a/1), (8a/5)

y. + sini (12a/11)

[= 58]

yaban: Yaban.

y. + a (34a/7)

[= 1]

yabışdur-: Yapıştırmak.

y. (11b/7), (70a/11), (70a/2),

(70b/10), (71a/8), (71b/10),

(71b/12), (71b/2), (71b/6),

(71b/7), (72a/10), (72a/11),

(72a/2), (72a/8), (72a/9),

(72b/11), (72b/11), (72b/3),

(72b/3), (72b/7), (72b/8),

(73a/11), (73a/7), (74a/1),

(74a/10), (74a/5), (74a/6),

(74a/7), (74a/8), (74b/1),

(74b/10), (74b/11), (74b/12),

(74b/5), (74b/7), (74b/9)

y.-alar (68a/8)

y.-ur (73a/13)

[= 38]

yabrak(ğ): Yaprak.

y. (17b/8)	(61b/3), (61b/4), (61b/4),
y. + ı (78a/1)	(68a/5), (70b/6), (70b/8),
[= 2]	(70b/8), (76a/2), (76a/6),
yād: <Ar. Hatırlama, anımsama.	(76b/2), (76b/6), (77b/11),
y. (5b/4), (8a/10)	(78a/11), (78a/11), (78a/11),
[= 2]	(78b/6), (78b/6), (79a/1),
yādigār: <Ar. Hatıra, yadigâr.	(79a/3), (79a/5), (79a/7),
y. + dan (60b/4)	(79b/1), (79b/3), (79b/4),
y. + ıdur (61b/8)	(79b/6), (79b/8), (80a/8),
y. + ı muẓaffer şāh (1b/1)	(81a/3), (81b/6), (82a/1),
[= 3]	(82a/3), (82b/1), (82b/2),
yağ: Yağ.	(82b/4), (82b/4), (82b/5),
y. (32b/11), (48b/5), (60a/10),	(83a/2)
(60b/1), (63a/10), (63a/3)	y. + ın (17a/5)
y. + a (34b/2)	y. + ıla (17b/10), (62a/10),
y. + da (17a/7)	(59b/2), (68a/10), (73a/8)
y. + dan (34b/11), (35a/11),	y. + ın (19b/2), (20b/11),
(35a/6), (35b/1)	(28b/2), (33b/3), (34a/8),
y. + ı (19a/4), (32a/3), (32a/8),	(37b/4), (66a/2), (67b/1),
(33a/1), (33a/10), (34a/10),	(77b/9)
(34a/11), (34b/6), (35b/2),	y. + ına (24b/2), (28a/4),
(51b/4), (60a/5), (60b/11),	(31b/7), (32a/10), (33a/9),
(60b/2), (60b/5), (60b/9),	(33b/2)
(61a/11), (61a/8), (61b/3),	y. + ında (21a/8)

y. + ından (37a/11), (70b/9)
y. + ını (19b/4), (35a/5), (78a/3)
y. + ının (77b/7)
y. + ıyla (31b/10), (32a/3),
(34a/1), (34b/5), (41a/4),
(61a/11), (61b/5), (65b/11),
(67a/9), (77a/13), (77b/2),
(77b/2)
y. + lar (32a/8)
y. + lardan (78b/6)
y. + ların (77b/8)
y. + mıdır (63a/8)
y. + ın (34b/6)
[= 114]

yağla-: Yağlamak.

y.-maları (45b/5)
[= 1]

yağlı: İçinde veya üzerinde yağ bulunan,
yağlı.

y. (58a/11)
[= 1]

yağmur: Yağmur.

y. (13b/7)
[= 1]

yağrın: Sırtın yukarı kürek kemiği
kısmı, sırt.

y. (11b/5), (66a/9)
[= 2]

yāhūd: <Far. Veya, ya da.

y. (48a/11), (51a/1), (51b/7),
(52b/1), (54a/8), (54b/7),
(55a/6), (55a/7), (57b/10),
(59b/6), (60b/7), (61b/11),
(62a/9), (63a/5), (63a/11),
(66b/7)
[= 16]

yak-: 1. Yakmak. 2. Sürmek, merhem,
yakı, kına ve benzeri sürmek.

y.-a (30b/3), (30b/3), (76a/3),
(76a/6)
y.-ar (77b/12)
y.-mış (77a/4)
[= 6]

yakı: Yakı. Bazı hastalıkları tedavi
etmek amacıyla bir bez üzerine yayılıp
vücudun bazı yerlerine konulan, koyuca
lapa veya özel biçimde yapılmış eczalı
parça.

y. (51b/2), (62a/2),
y. + ları (61b/9)
y. + larla (59b/2)
[= 4]

yakın: Yakın, mesafe olarak kısa.
y. (56b/7)
y. + dur (72a/12), (75b/12),
(75b/2)
[= 4]

yakın: <Ar. Kesinlik, doğruluk.
y. (2a/9)
[= 1]

yaqu: bk. yaqı
y. (46a/1), (46b/4), (62a/6),
(62b/5), (63a/1), (67b/8)
y. + lardan (48b/9)
y. + ları (63b/5)
y. + sı (63b/2)
y. + sıda (46b/1)
y. + sın (48b/4)
y. + sın (63b/6)
y. + yı (51b/6), (62b/8),
(63b/5), (69b/3)
y. + yıla (48a/5)

[= 17]

yalaguz: Yalnız.
y. (18b/5)
[= 1]

yalama tuz: Kaya tuzu.
y. (19a/5)
[= 1]

yalan: Yalan, doğru olmayan.
y. (42a/8)
[= 1]

yan: 1. Yan, taraf. 2. Kalça kemiğinin
üst bölümü.
y. + ı (30a/11), (40b/1), (67a/4)
y. + ın (40a/11), (40a/11),
(40a/9)
y. + ına (59a/9), (60b/4)
y. + ında (45b/3), (53b/7),
(57a/10), (63b/9), (67b/7)
y. + ından (53b/7), (64a/2),
(64a/3)
y. + ını (69a/10)
y. + larında (50a/7)
[= 18]

yan-: Yanmak.

y.-maya (21a/9)

[= 1]

yangun: Yangın.

y. + ı (40b/9)

[= 1]

yanığ: Yanık.

y. + ı (45a/7)

[= 1]

yañ: bk. yan

y. + a (43b/3), (54a/11), (54b/1)

[= 3]

yañıl-: Yanılmak.

y.-ayın (48b/1)

y.-mayasın (16a/7), (18a/1),

(32b/2)

[= 4]

yañlış: Yanlış.

y. + dur (44a/10)

[= 1]

yapış-: Yapışmak.

y.-duğın (39a/10)

y.-mağ (50a/10)

[= 2]

yapışdur-: Yapıştırmak.

y.-asın (54b/11)

[= 1]

yapra(ğ): bk. yabrağ

y. (78a/8)

y. + ı (37a/1), (37b/9), (78a/7)

y. + ın (25a/3), (25a/5), (67a/8)

[= 7]

yar-: Yarık açmak, yarmak.

y.-ub (52b/9)

y.-mağa (63b/8)

y.-mağı (63b/8)

y.-mağ (49b/1)

y.-mayınca (53b/10)

y.-mışlar (53a/2)

[= 6]

yār: <Ar. Dost, sevgili.

y. (4b/7), (81b/1)

[= 2]

yara-: Bir şey yararlı olmak, yarar sağlamak.

y.-mağ (42b/1)

y.-maz (70a/2), (70b/2),

(71a/10), (73a/10), (73a/7),

(74b/10)

y.-mazdur (70a/1)

[= 8]

yara: 1. Keskin bir şeyle veya bir vuruşla vücutta oluşan derin kesik.

y. (39a/6), (39b/6), (40a/10),

(40a/8), (40b/11), (40b/2),

(40b/5), (40b/6), (40b/8),

(41a/2), (41a/3), (45a/6),

(46a/4), (47b/9), (49a/7),

(50b/4), (52b/1), (52b/5),

(52b/7), (53b/8), (54b/6),

(55a/6), (55b/9)

y. + da (50a/5)

y. + lar (42a/5), (50b/10)

y. + lara (61a/2), (61a/2),

(61b/7)

y. + ları (38a/4)

y. + laruñ (8a/4)

y. + nuñ (40a/4), (47b/10),

(50b/5), (54a/6), (54b/10)

y. + sı (46a/1), (46a/7), (46a/8),

(49b/5), (49b/7), (49b/8),

(51b/9), (52b/2), (54a/3),

(56a/8), (58a/8), (62a/9),

(64b/2), (69b/10)

y. + sın (47b/2), (49b/1),

(54b/2)

y. + sına (46a/9)

y. + sını (47a/1), (50a/4),

(57a/3), (58a/9)

y. + ya (41a/4), (46a/10),

(54b/9), (60b/3), (60b/4)

y. + yı (40a/3), (40b/9), (48b/1),

(50a/7), (59a/2), (61a/1),

(61a/5), (61b/3)

y. + yıla (47b/1)

y. + yısa (60a/2)

[= 73]

yarar: Faydalı, yararlı.

y. (15a/11), (38b/1)

[= 2]

yarı: Yarı, yarım.

y. (39b/4), (64b/9)

y. + sını (35b/11)

[= 3]

yarık(ğ): Yarık.

y. (54a/4)

y. + ı (54b/2)

y. + uç (54b/11), (62a/5)

[= 4]

yarıl-: Yarılmak.

y.-ur (66b/8)

[= 1]

yarım: Yarı, yarım.

y. (35b/8), (45b/6)

[= 2]

yarısınca: Yarı mikdarınca.

y. (17a/8)

[= 1]

yaruk(ę): bk. **yarık(ę)**

y. (44a/11), (53a/6), (54b/4),

(58a/7), (64a/8)

y. + dan (57b/4)

y. + ı (57b/3), (62a/7)

y. + lar (53b/6)

y. + ları (58a/1)

[= 10]

yaşdıķ: bk. **yaşduķ(ę)**

y. (46a/2)

[= 1]

yaşduķ(ę): Yastık.

y. (30b/11), (51a/6)

y. + ı (62b/1), (63b/1)

y. + lar (28b/4), (51a/5)

y. + ları (64b/3)

y. + larıyla (59a/3)

[= 6]

yaşşı: Yayvan ve düz, yassı.

y. (19b/11), (19b/11), (44a/7),

(50b/6), (57b/8), (65a/11)

[= 6]

yaşşılan-: Yassılaşımak.

y.- (59b/6)

yaşşulığ: Yassılık.

y. + ı (51a/2)

[= 1]

yaş: 1. Yaş, taze, ıslak. 2. Yaş, ömür.

y. (32b/10), (70b/9), (78a/11)

y. + dan (14b/10)

y. + ı (72b/12)

[= 5]

yaşlu: Yaşlı, ihtiyar.

y. + yı (38b/3)

[= 1]

yat-: Yatmak, uzanmak.

y.-a (30b/11), (43b/3), (49a/5)

y.-acak (21a/7), (21b/3),
(27b/9)

y.-ası (27b/11), (28a/2),
(28a/5), (29a/3), (30b/9)

y.-inca (32a/11)

y.-mak (30a/10)

y.-maya (22a/3), (25b/9),
(26b/2), (34b/4)

y.-sa (65a/10)

[= 18]

yatur-: Yatırmak.

y.-a (62a/11)

y.-alar (63b/7)

y.-asın (45b/9), (58a/3),
(64a/10)

y.-dı (39a/11)

y.-ub (63a/11)

[= 7]

yavaş: Hızlı olmayan, yavaş.

y. (60a/9), (60b/1)

[= 2]

yavru: Yeni doğmuş hayvan veya insan.

y. + sı (16b/9), (18b/11)

y. + sın (18b/10)

y. + sını (34a/6)

y. + sun (19a/4)

y. + yı (34a/7)

[= 6]

yavuz: Güçlü, çetin; kötü, fena.

y. (66a/8), (69a/3), (70a/10)

[= 3]

yay: İki ucu arasında bir kiriş gerili olan,
eğri ve esnek ok atma âleti, kavis.

y. + dur (29b/3)

y. + ı (42a/2)

[= 2]

yay-: Yaymak, sermek.

y.-ırlar (66b/3)

[= 1]

yaykan-: Yıkanmak.

y.-a (65b/6), (66a/5)

[= 2]

yaz: Yaz mevsimi.

y. (55b/10), (61a/2)

y. + da (28b/7)

y. + ın (29a/5)

[= 4]

yê-: Yemek.

y.-dükçe (16b/6)

y.-mek (71a/2), (73b/8),

(75b/7)

y.-meye (23a/7)

y.-se (18b/5), (18b/6)

y.-ye (15b/8), (16a/5), (16a/6),

(16b/10), (16b/6), (17a/3),

(17a/4), (17a/5), (17b/10),

(17b/11), (17b/5), (17b/8),

(18a/3), (19a/9), (19b/7),

(20a/5), (21a/7), (21b/3),

(22a/1), (24a/10), (24b/4),

(25a/11), (25a/2), (25a/7),

(25b/8), (26a/4), (26b/1),

(26b/11), (27a/2), (30b/9),

(58a/6), (80b/5)

[= 39]

yedi: bk. Yèdi

y. (12b/11), (20a/8), (23b/8),

(27b/2), (29a/4), (36b/3),

(55b/11), (60b/8), (63b/3),

(63b/3), (63b/5), (63b/6),

(69a/2), (69a/2), (69a/2),

(69a/4), (69a/9)

[= 17]

yèdi: Yedi sayısı.

y. (68a/3), (78a/10)

[= 2]

yedinci: Yedinci

(6b/4), (7b/10)

[= 2]

yedişer: Yedişer.

y. (68a/3)

[= 1]

yédür-: Yedirmek.

y.- esin (49b/10)

[= 1]

yek: <Far. Bir, tek.

y. (4a/4)

[= 1]

yèl: 1. Rüzgar. 2. Mide ve bağırsak gazı;

romatizma, hastalık etkenlerinden.

y. (63a/11), (63a/6), (70b/4),

(71a/1), (71b/10), (71b/11),

(71b/12), (71b/5), (72a/13),

(72a/4), (72b/10), (73a/13),

(73b/11), (73b/12), (73b/8),
(74a/11), (74a/9), (74b/13),
(74b/5), (74b/7), (75a/10),
(75a/2), (75b/5)
y. + den (55a/11)
y. + i (78a/13)
y. + leri (28a/7)
[= 26]
yel: bk. y l
y. + den (54a/5)
y. + leri (24a/1)
[= 2]
yemek: bk. y mek
y. (58a/6)
[= 1]
y mek: Yemek, yiyecek.
y. (70b/13), (71b/5), (71b/9),
(73a/2), (74a/11)
y. + ler n  (73b/10)
[= 6]
yemen: Yemen,  lke adı.
y. (3a/3)
[= 1]
y mi : bk. yemi 

y. + ler (70b/11)
[= 1]
**yemi : Meyve;  e itli bitkilerin tohum
ve meyveleri.**
y. + i (36b/1), (36b/9)
y. + lerden (17b/11)
[= 3]
y n-:   r mek, a ınmak.
y.- r (45a/6)
[= 1]
ye i: Yeni.
y. (73a/13)
y. + den (51a/9)
y. + si (73a/11)
[= 3]
yer: bk. y r
y. (49a/3), (49a/3), (49a/4)
y. + den (46b/6)
y. + e (14a/4), (50b/4), (64a/7)
y. + i (50b/1), (51b/5)
y. + inde (48b/7), (48b/8)
y. + ine (48b/9), (49a/7)
[= 13]
y r-: K t lemek, zemmetmek.

y.-meye (38a/8)

[= 1]

yêr: Yer.

y. (25a/7), (41b/2), (53a/1),
(68b/10)

y. + de (20b/10), (39b/6),
(42b/6), (44b/5), (44b/5),
(50a/9), (50b/1), (54a/11),
(64a/10), (69b/4)

y. + dedür (51a/9)

y. + den (50b/3)

y. + e (43b/2), (68b/11),
(68b/2), (69a/1)

y. + in (68a/7)

y. + ince (18b/4)

y. + inde (49a/5), (52b/3),
(54a/9)

y. + indedür (49b/5)

y. + inden (49a/5)

y. + ine (28a/6), (42a/9),
(46a/2), (49a/11), (49a/7),
(49a/8), (49b/1), (49b/2),
(49b/3), (50a/10), (54b/3),
(55b/6), (58a/8), (58b/10),

(59a/10), (59b/10), (65b/3),

(66b/5), (69a/10)

y. + ini (66b/9)

y. + lerden (50b/6)

y. + lerinde (57a/11)

y. + lerine (77a/10)

y. + üne (52a/7)

[= 51]

yerekân: Sarılık hastalığı.

y. + a (26b/3)

[= 1]

yerk yağı: İç yağı.

y. (60b/8) (61b/4),

[= 2]

yêrleşdür-: Yerleştirmek, koymak.

y.-e (44b/10), (47a/4)

y.-esin (58a/9),

(58b/7), (59b/10)

[= 5]

yêrlü yêr: Olması gereken yere, kendine
ait yere.

y. + ine (46a/7), (49a/11),
(49b/2), (52a/7), (59b/10)

[= 5]

yeşā': <Ar. İsterse, dilerse.

y. (2a/4)

[= 1]

yeşür: Yeşillik.

y. (74b/3)

[= 1]

yêt-: Yetmek, kafi gelmek.

y.-dükce (32b/1)

y.-esince (16b/7)

y.-meyince (50b/3)

[= 3]

yetmiş: Yetmiş sayısı.

y. (80a/8)

[= 1]

yéyecek: Yiyecek.

y. (73b/1), (73b/7)

[= 2]

yéyicek: bk. yéyecek

y. (73a/2)

[= 1]

yéyici: Yiyen.

y. (49b/10)

[= 1]

yıl: Sene, zaman birimi.

y. (39a/2)

y. + adek (32a/7)

y. + da (28b/6), (29a/5)

[= 4]

yıldur-: Yıldırmak, korkutmak.

y.-alum (65b/7)

[= 1]

yigid: Genç.

y. + i (38b/3)

[= 1]

yigirmi altı: Yirmi altı sayısı.

y. (14a/11)

[= 1]

yigirmi bir: Yirmi bir sayısı.

(3b/11)

[= 1]

yigirmi dört: Yirmi dört sayısı.

y. (19b/10), (9a/8), (9b/8)

[= 3]

yigirmi yedi: Yirmi yedi sayısı.

y. (20a/7), (29a/4)

[= 2]

yigirmi: Yirmi sayısı.

y. (17b/8), (23b/5), (26a/10),
(27b/2), (32a/7), (34a/2),
(34b/6), (51b/3), (51b/3),
(60a/11), (62b/9), (68a/3),
(77b/6), (78a/1), (78a/1),
(78a/10), (78a/2), (78a/8),
(78a/9)
[= 19]

yigirminci: Yirminci.

y. (8a/5)
[= 1]

yigreg: Daha iyi.

y. + in (43b/7)
[= 1]

yine: Tekrar, bir kez daha.

y. (13a/5), (37a/3), (41b/11),
(50a/11), (60b/2), (76b/9)
[= 6]

yirmi beş: Yirmi beş sayısı.

y. (81b/5)
[= 1]

yirmi: bk. yigirmi.

y. (60b/10), (60b/10), (60b/8),
(60b/9), (61b/4), (61b/4),

(61b/5), (61b/5), (80a/6),
(82a/3), (82a/3), (82a/4)
[= 12]

yoğun: Yoğun.

y. (31a/9), (77a/3), (7a/8),
(81a/6)
y. + lıgından (31b/6)
[= 5]

yoğur-: Yoğurmak.

y.-alar (68b/8)
y.-ub (18a/2), (62a/4), (62b/7)
y.-ulmuş (16a/8)
[= 5]

yoğurt: Yoğurt.

y. (70b/2)
[= 1]

yoğurul-: Yoğrulmuş.

y.-muş (17b/10)
[= 1]

yoğsa: Yoksa, aksi halde.

y. (53a/11), (53b/1), (63a/9)
[= 3]

yok: Bulunmayan, mevcut olmayan;
(nesne, kimse vb.).

y. + dur (10a/10), (11b/2),
(18b/10), (30b/10), (38a/10),
(39a/9), (40a/5), (45a/5),
(51b/1), (63a/10), (66a/6),
(9b/2)
y. + ki (10b/6)

[= 13]

yokuş: Yokuş.

y. + a (13a/6)

[= 1]

yol: Yol.

y. + ından (30b/3)

y. + u (39a/5)

[= 2]

yu-: Yıkamak.

y.-madan (73b/10)

y.-mayınca (26b/3), (34b/4)

y.-ya (16b/11), (25b/10),

(31b/2), (33a/7), (33a/8),

(33b/1), (33b/3), (33b/5),

(34b/9), (35b/10), (65a/10)

y.-yacak (73b/10)

y.-yalar (65a/11), (65b/9), (75a/7),
(76a/11), (76a/13), (76b/11), (76b/4),
(76b/6), (77a/11), (77a/7)

y.-yasın (51b/5)

y.-yıcak (34a/2)

[= 27]

yud-: Yutmak.

y.-a (36a/8)

y.-duktan (25b/8)

[= 2]

yufka: İnce.

y. (17a/1), (18b/3), (30b/11),

(30b/11), (57a/9), (64b/6)

[= 6]

yukaru: Yukarı.

y. (23b/7), (28b/5), (40b/1)

y. + ya (58b/9)

[= 4]

yukarurak: Daha yukarı.

y. (39b/1)

[= 1]

yumru: Yumru, yuvarlak.

y. (39b/4)

[= 1]

yumrıcağ: Küçük yumru.

y. (66b/2)

[= 1]

yumşa: Yumuşak.

y. (52a/11)

[= 1]

yumşa-: Yumuşamak.

y.-mağa (51b/2)

[= 1]

yumşad-: Yumuşatmak.

y.-a (51b/2)

y.-asın (59b/1), (59b/2)

y.-ur (73a/12), (73b/12),

(73b/3), (74a/2)

[= 7]

yumşak: Yumuşak.

y. (78a/6), (78b/9)

[= 2]

yumşald-: Yumuşatmak.

y.-ur (70b/1)

[= 1]

yumşan-: Yumuşak haline getirmek.

y.-a (51b/8)

[= 1]

yumurda: Yumurta.

y. (62a/4), (62b/6), (64b/7),

(65a/9), (67b/1), (68b/8),

(69a/6), (70a/11), (70a/13)

y. + yıla (46b/3)

[= 10]

yumurta: bk. yumurda

y. (70b/1)

[= 1]

yumurta: bk. yumurda

y. (81b/8)

[= 1]

yumurtla-: Yumurtlamak.

y.-mamış (70a/6)

[= 1]

yumuşa: bk. yumşa

y. + dır (38b/9)

[= 1]

yumuşad-: bk. yumşad-

y.-asın (63a/3)

y.-ıysa (51b/7)

y.-ur (71b/2)

[= 3]

yumuşadıcı: Yumuşatan.

y. + dur (38b/9)

[= 1]

yumuşak(ğ): Yumuşak.

y. (21a/2), (24b/1), (25b/6),

(31b/5) y. + ısa (17a/11)

[= 5]

yun-: Yıkanmak.

y.-a (21b/6)

y.-asın (49b/11)

[= 2]

yut-: bk. yuṭ-

y.-alardur (16a/6)

y.-maḵ (59a/8)

[= 2]

yuṭ-: Yutmak.

y.-a (34b/2)

[= 1]

yuvala-: Yuvarlamak.

y.-ya (32b/6)

y.-yasın (54a/7)

[= 2]

yuvalan-: Bir yerde toplanmak.

y.-a (43a/7)

[= 1]

yübüset: <Ar. Kuruluk, susuzluk.

y. (72a/12)

[= 1]

yüklü: Gebe, hamile.

y. (37a/5), (37b/4), (43a/3),

(65a/1)

[= 4]

yüksek: Yüksek.

y. (28b/4)

[= 1]

yün: Yün, tüy.

y. (34b/11), (37a/7)

y. + i (36b/7)

y. + inden (29b/10)

y. + ile (36b/4)

[= 5]

yürek(g): Kalp, yürek.

y. (10b/7), (13a/6), (30a/10),

(42a/6)

y. + ağrısına (81b/7)

y. + e (70b/1), (71b/13),

(71b/3), (71b/9), (72b/3),

(72b/6), (74a/5)

y. + i (13a/11), (13a/8), (13b/3)

[= 15]

yüri-: bk. yürü-

y.-se (13a/7)

y.-ye (28b/6)

[= 2]

yürü-: Yürümek.

y.-meye (56a/11), (58a/6)

y.-rken (47a/6)

[= 3]

yü'tîhi: <Ar. Ona verir, ona sunar.

y. (2a/4)

[= 1]

yüz: Yüz, surat, çehre.

y. (42a/8), (42a/9)

y. + de (61a/5), (65a/1)

y. + i (43a/8), (53a/9), (58a/7),
(59a/11)

y. + inde (65a/2), (65a/2)

y. + in (65a/10), (65a/11)

[= 12]

yüz: Yüz sayısı mı çehre mi bi bak.

y. (20b/9), (22b/7), (23a/11),
(23a/8), (23a/8), (24b/3),
(34b/5), (3a/9), (60a/5),

(60a/5), (60a/5), (60a/6),
(60a/6), (60a/6), (60a/7),
(60b/9), (61a/11), (61a/8),
(61a/8), (61b/3), (75a/4),
(78a/1)

[= 22]

yüzey: Dış yüzey, dış kısım.

y. + den (65a/5)

[= 1]

yüzün koyu: Yüz üstü.

y. (45b/8)

[= 1]

Z

zā: <Ar. Bu, şu.

z. (25a/3)

[= 1]

za'f: bk. za'îf

z. (13a/5), (19b/9), (22a/3),
(23a/6), (24a/4), (25b/3),
(26a/5), (27a/9), (30a/3),
z. + e (25b/9)
z. + inden (29b/11)

[= 11]

za'îf: <Ar. Zayıf, güçsüz.

z. (5b/4), (7b/2), (10b/3),
(11b/11), (12a/10), (12a/9),
(18a/9), (34a/5), (74a/7),
(75b/7)

z. + indendür (12a/11), (13a/6),
(14b/8)

z. + ıla (13a/11)

z. + ü (5a/7)

[= 14]

zağfirān: <Ar. Safran, aspir, cehri,
çiğdem, yemen safranı, safran çiçeği,
safran çiğdemi; (Crocus sativus).

z. (13a/3), (13b/9), (14b/6),
(15b/4), (17b/4), (21a/11),
(21a/4), (21b/9), (24a/8),
(75a/7)

z. + ıla (26a/9)

[= 11]

zağfiran: bk. zağfirān

z. (81b/8), (83a/1)

[= 2]

zağfürān: bk. zağfirān

z. (69b/5)

[= 1]

zāhir: <Ar. Açık, belirgin.

z. (38a/10)

[= 1]

zaḥmet: <Ar. Zahmet, sıkıntı

z. (3b/7), (5b/2), (18b/9),
(30a/9), (31a/1)

z. + lerden (31a/7)

z. + inden (29b/11)

z. + ü (11a/10)

[= 8]

zaḥmetsüz: Sıkıntısız, zahmetsiz.

z. (20b/3)

[= 1]

zā'il: <Ar. Yok olan, kaybolan.

z. (19a/2), (1b/4), (6a/9)

z. + e (27b/6)

[= 4]

zam: <Ar. Katma, ekleme.

z. (22b/4)

[= 1]

zam: bk. zam

z. (70b/10), (70b/12), (70b/8),
(71a/1), (72b/2), (73a/12),
(73a/4), (75a/1)

[= 8]

zamān: <Ar. Zaman.

z. (65b/6)

z. + ıla (15a/2)

[= 2]

zamğ: <Ar. Sakız, reçine.

z. + ı arabī (38a/1), (62a/3),
(80a/3), (81b/8)

[= 4]

zamk: bk. zamğ

z. + ı (65b/7)

[= 1]

zarar: <Ar. Zarar, ziyan.

z. (7a/6), (22b/3), (30a/3),
(31a/6), (50a/4), (57b/4)

[= 6]

zarb: <Ar. Vurma, darbe.

z. (44a/6), (63a/7)

[= 2]

zarf: <Ar. Kap, zarf.

z. + a (17b/4)

[= 1]

zātı: <Ar. Kendi, öz.

z. (2b/2)

[= 1]

zātü'l-cenb: <Ar. 1. Kaburga ağrısı. 2.
Zatürre.

z. (30a/4)

[= 1]

zavābiḥ: <Ar. Kurallar, prensipler.

z. (3a/8)

[= 1]

zāyı': <Ar. Kaybolmuş, yitik.

z. (31a/5)

[= 1]

zeker: <Ar. Erkek cinsel organı.

z. (11a/9), (14b/7), (33a/3),
(76a/8)

z. + de (37b/5)

z. + e (12b/2), (27a/8), (31a/9),
(33a/2), (33b/2), (33b/4),
(35b/9), (35b/11), (76b/7),
(77a/2), (7a/10), (7a/5), (7a/7)

z. + i (15a/3), (22a/3), (25b/9),
(26b/2), (33b/5), (34a/4),
(76a/12), (76a/7), (76b/6),
(76b/9), (77a/6)

z. + in (31b/1), (34b/8)

z. + ine (16a/1), (33a/10),

(34a/1), (36a/4), (36a/9)

z. + ü (14b/11)

z. + üñ (76b/1)

[= 38]

zekerıyyā: Kişi adı.

z. + yı rāzi (11a/3), (33a/6)

[= 2]

zenberek: <Far. Kurulduktan sonra kendi kendine hareket eden, çevirmeye veya sıkıştırmaya yarayan demir yâhut çelikten esnek yay.

z. (42a/1)

z. + ler (42b/11)

[= 2]

zencār: <Far. Bakır pası cinsinden, yeşil renkli bir göz taşı.

z. (79a/7), (79b/8), (80a/3),

(80a/8), (81a/1)

[= 5]

zencebīl: <Ar. Zencefil; (Zingiber officinale).

z. (12b/9), (16b/3), (21b/8),

(22b/9), (23b/1), (24a/11),

(24a/7), (25a/9), (26a/8),

(26b/7), (27a/11), (27b/8),

(28b/9), (35a/3), (35a/9),

(36a/2), (36a/6)

[= 17]

zencefīl: bk. zencebīl

z. (79b/2)

[= 1]

zerdālū: bk. zerdālū

z. (71a/11)

[= 1]

zerdālū: <Far. Zerdali, kayısı ağacının Akdeniz ülkelerinde yetiştirilen küçük meyveli bir türü; (Armeniaca vulgaris).

z. + yi (65b/4)

[= 1]

zerdeçāl: <Far. Zencefigillerden, kök saplarından safranı andıran boyalı bir madde çıkarılan, yaprakları sivri uçlu, çiçekleri sarı renkte, çok yıllık bir bitki, Hint safranı (Curcuma longa)

z. (60b/11)

[= 1]

zerīnc: < Far. Ağızlık ağacı (Polygonum bistorta).

z. (37b/1)

[= 1]

zerre: < Ar. Zerre, küçük parça.

z. (17a/9)

[= 1]

zevk: < Ar. Zevk, tat alma.

z. (3a/5), (10a/4), (11a/9),

(15a/6)

z. + dür (10a/4)

[= 5]

zevr: < Ar. Göğüs üstü.

z. (63b/11)

[= 1]

zevvāk: < Ar. Cilalama, süsleme.

z. (3a/5)

[= 1]

zeyt: < Ar. Zeytin; (Olea europea).

z. (20b/11), (32a/10), (79b/2),

(80a/8), (81a/3)

z. + yağı (19a/4), (60a/5),

(60b/9), (68a/4), (78b/6),

(79a/3), (79a/7), (79b/8),

(80a/8), (81a/3), (81b/6),

(82b/4)

z. + yağın (20a/11), (77b/9)

z. + yağına (31a/10)

[= 20]

zeytūn: < Ar. Zeytin; (Olea europea).

z. (41a/4), (72a/8)

[= 2]

zıbk: < Ar. Yapıştırıcı, zambak.

z. (79a/2), (79a/7), (79b/3),

(79b/8), (80a/3), (80a/6),

(80b/2), (80b/4), (81a/2),

(81a/5), (81b/6), (82a/5),

(82b/1), (82b/3)

[= 14]

zılāle: < Ar. Gölge, gölgelik.

z. + e (5a/1)

[= 1]

zımād: < Ar. Merhem.

z. (62a/2), (62a/3), (62a/5),

(62b/10), (62b/5)

z. + ı (62b/4)

z. + ları (61b/9)

z. + ların (61b/10)

[= 8]

zırnıḥ: bk. zırnīḥ

z. (66b/9)

[= 1]

zırnīḥ: <Far. Zırnık, arsenik. (zernīḥ).

z. (66a/2), (66a/3), (67b/9),

(68b/2), (68b/3), (68b/3),

(69a/1)

z. + ı (69a/3)

[= 8]

zībā: <Ar. Güzel, hoş.

z. (5b/8)

[= 1]

zībāk: <Ar. Cıva. Krş. jīve.

z. (65a/4)

[= 1]

zıkr: <Ar. Anma, konuşma, söyleme.

z. (3b/6), (42b/6), (60a/4),

(60b/2), (62a/8), (62a/9),

(62b/10), (63b/5), (69b/10),

(69b/6), (69b/8), (77a/3)

[= 12]

zincifre: <Ar. Kırmızı renkli tabiî cıva
sülfür, sülüğenin eski adı, sincerf.

z. (68a/4)

z. + yle (69b/2)

[= 2]

zīnet: <Ar. Süs, ziynet.

z. + i (10a/2)

[= 1]

zīrā: <Far. Zira, çünkü.

z. (10a/1), (10a/11), (11a/6),

(11b/2), (18b/7), (29a/11),

(2a/2), (38b/4), (40a/4),

(41b/2), (45a/10), (45a/3),

(45b/4), (47a/4), (48a/3),

(48a/6), (48a/8), (4a/9),

(50a/8), (50b/8), (51a/11),

(51a/9), (52b/8), (56a/1),

(56a/4), (56b/7), (58b/1),

(59b/3), (9b/2), (9b/4)

[= 30]

zīrā: bk. zīrā

z. (38b/2)

[= 1]

ziyāde: <Ar. Çok, daha çok, çok fazla.

z. (11a/8), (11b/10), (12b/7),

(12b/8), (13b/4), (15b/1),

(18b/7), (20a/10), (20a/7),
(20b/8), (23a/5), (24a/2),
(26b/2), (27a/7), (48a/4),
(48a/4), (53b/8), (54b/4),
(54b/6), (56a/2), (56a/2),
(58a/6), (58b/1), (6a/7), (6b/5),
(70a/13), (70b/11), (71a/1),
(71b/5), (72a/12), (72a/2),
(72b/12), (72b/2), (73b/1),
(73b/7), (73b/7), (74b/4),
(75b/10), (75b/3), (75b/9),
(77a/12), (77a/9)
[= 42]

ziyān: <Far. Zarar, ziyan.

z. (71a/10), (71a/6), (72a/10),
(73a/1), (73a/8), (74a/3),
(74b/13), (74b/2), (74b/6),
(74b/8), (75a/10), (75a/2),
(75b/13), (75b/7)
[= 1]

Toplam kelime: 16221

Alt madde: 4412

Madde başı: 2254

z. + dūr (72b/7)

[= 15]

zūhūr: <Ar. Görünme, ortaya çıkma.

z. (20b/5)

[= 1]

zū'lfazlū'l-'azīm: <Ar. Büyük lütuf sahibi.

z. (2a/4)

[= 1]

zūmmürdī: <Ar. Cam parlaklığında, güzel, yeşil renkte şeffaf bir süs taşı.

z. (22a/11)

[= 1]

zūrrünyād: <Far. Zencefil cinsinden, kokulu uyarıcı olarak kullanılan bir safran kökü, cedvar. Zürrünbād, zürünbād.

z. + ı mışrī (26b/5)

SONUÇ

Nasîrüddîn Tûsî tarafından yazılmış Bâh-nâme-i Pâdişâhî'nin çevirisi olan bu eser, 15. yüzyıl tıp bilimini, o dönemin dil yapısını ve terminolojisini yansıtmaları bakımından büyük bir öneme sahiptir. İçerdiği zengin kelime hazinesi, yalnızca tıp alanındaki gelişmeleri değil, aynı zamanda dönemin bilimsel birikimini de gözler önüne serer. Üzerine çalışılan bu metin, eski tıp anlayışını ve uygulamalarını anlamamıza yardımcı olurken, modern tıp ile geçmiş arasındaki bağlantıyı kurmamıza da olanak tanır. Ayrıca, tarih boyunca tıp dilinin nasıl evrildiğini görmek açısından da önemli bir kaynak işlevi görür. Eski Oğuz Türkçesinin karakteristik özelliklerini barındıran bu eser, bireylerin sağlığını ilgilendiren hemen hemen her konuyu ele almış ve anlaşılır, yalın bir Türkçeyle yazılmıştır. Hastalıkların teşhisinden korunma yöntemlerine, tedavi şekillerinden sağlıklı yaşam önerilerine kadar geniş bir yelpazede bilgi sunmaktadır.

Tek nüshası olan bu eser, hareketli bir metin olması sebebiyle kolay okunabilmektedir. Ancak, metindeki imlâ farklılıkları ve yazımda görülen bazı tutarsızlıklar, yer yer anlamın netleşmesini zorlaştırmış ve okuma sürecinde güçlükler yaşanmasına sebep olmuştur. Bu durum, eserin dil özelliklerini ve yazı sistemini daha dikkatli bir şekilde incelemeyi gerektirmiştir.

Eserle ilgili yapılan incelemeler doğrultusunda ortaya çıkan sonuçlar şunlardır:

1. Eserde toplam yirmi bir bab bulunmaktadır. Bölümler halinde düzenlenen bu eserde, her babın başlığı kırmızı renkte yazılmış olup önce Arapça olarak verilmiş, ardından Türkçeyle devam edilmiştir. **el-bābū'r-rābī' ya'nī dördüncü bāb** şol mürekkebe gıdaları beyân eder kim mizâc insāna muşlihdür ve eflâcın zā'il ve süst-endāmlığın def' eder ve ef'āl cimā' kavī kıılır (19a/1)
2. Eser, oldukça zengin bir kelime hazinesine sahiptir. İçerisinde pek çok bitki, hayvan, organ ve çeşitli hastalık isimlerine yer verilmiştir. Ayrıca, farklı macunlar, şuruplar, şifalı bitkiler, şaraplar, tiryaklar, macunlar, merhemler, haplar, içecek adları eserde yer almaktadır. Bu yönüyle eser, dönemin tıbbi terminolojisini ve halk arasında yaygın olarak kullanılan terimleri kapsamlı bir şekilde yansıtmaktadır.
3. Eserde gelecek zaman dışında tüm zaman çekimlerine ve sözcük türlerine rastlanmakla birlikte, ağırlıklı olarak geniş zaman kullanılmıştır.

4. Metinde cümlelerin yapısal açıdan tam olarak tutarlı olduğu söylenemez. Yer yer dilbilgisi kurallarından sapmalar, anlatım bozuklukları ve düzensiz ifadeler görülmektedir.
5. Metinde geçen kimi sözcüklerde, ünlü seslerden sonra yazılan bağlama ünsüzü y- üzerine gelen -ı/-i belirtme hâl eki, hemze (ء) kullanılarak gösterilmiştir: fâsideyi (فَاسِدَةً) (6b/10), ma'ideyi (مَعِيْدَةً) (14a/11), süddeyi (سُدَّةً) (15a/11)
6. Metnin imlâsında zaman zaman tutarsızlıklar tespit edilmiş olup, bu durum yazım bütünlüğünü etkilemektedir. Söz konusu imlâ farklılıkları, eserin dil yapısını daha iyi anlamak amacıyla "Dil İncelemesi" bölümünde ayrıntılı olarak ele alınmış ve detaylı bir şekilde analiz edilmiştir.
7. Yabancı kökenli kelimelerin değişik yazım biçimlerine yer verildiği görülmektedir. Bunların genellikle bitki adlarında olması dikkate değerdir: şîrûğan (شِيرُوغُنْ) (65a/7), şirlûğan (شِرْلُوغُنْ) (76b/7), şirluğan (شِرْلُغُنْ) (61b/3)
8. Metinde, Türkçe kelimelerin farklı şekillerde yazıldığına rastlanmaktadır: şınıqları (صِنْقَلَرِي) (8a/7), şinuğa (صِنُوغَه) (44b/3), şınuk (صِنُوْقْ) (44a/11)
9. Eserde, ekleşme sürecinde ötümlüleşme örneklerine sıkça rastlanmaktadır: kâğıda (كَاغِدَه) (65a/5)
10. Türk dilinin tarihsel gelişim sürecinde, Arap ve Fars dillerinin imlâ kurallarının etkisiyle şekillenen farklı yazım biçimleri bir arada kullanılmış ve zamanla dilin yazılı yapısında çeşitlilik meydana getirmiştir.
11. Metinde bazı kelimelerde göçüşme (yer değiştirme) ses olayı görülmektedir: tormuk (51b/11), tomruk (52a/2)
12. Metinde bulunan ve içinde b-p, c-ç, d-t seslerini içeren kelimeler yazıldığı şekliyle okunmuş, herhangi bir değişiklik yapılmamıştır.
13. Kapalı e (è) ünlüsünü gösterirken genellikle ya sadece esre (,) ya da esre ile ye (ي) birlikte gösterildiğinden tespiti kolaylaşmıştır. Metnimizde kapalı e (è) oldukça yaygın bir şekilde kullanılmıştır.
14. “ñ” ünsüzünün kullanımında yer yer üç noktalı kef (كْ) ile gösterilirken çoğunlukla kef (ك) işareti ile gösterilmiştir.
15. Bağlaç olarak kullanılan “dahı, kim, ki” ve soru eki olarak kullanılan “mı, mi” ekleri kendisinden önce gelen kelimeyle genellikle bitişik, kimi zaman ise ayrı yazılmıştır.

16. Eski metinlerde Farsça kökenli kelimelerde kullanılan “j” (ژ) sesi, incelenen metinde sadece iki kelimeye geçmektedir: pejmürde (پَیْمُرْدَه) (15a/1), jengār (جَنْگَار) (65b/10)
17. Toplamda 138 bitki adının belirlendiği bu çalışmada; 29’unun Türkçe, 41’inin Arapça, 54’ünün Farsça ve 14’ünün diğer dillere ait olduğu görülmektedir. Bu verilerden hareketle kökenlerine göre dağılım yüzdeleri ise yaklaşık olarak Türkçe için %21, Farsça için %39, Arapça için %29 ve diğer diller için %11’dir. İçerdiği 138 farklı bitki ismiyle bu eser, dönemin dil ve kültür bakımından zengin yapısını yansıtan önemli bir kaynak niteliği taşımaktadır.
18. Çalışmada toplam 2254 kelime tespit edilmiştir. Bunların 1096’sı Türkçe olup (%48,62), 928’i Arapça kökenlidir (%41,17). Ayrıca, 208 kelime Farsça (%9,23), 19 kelime Grekçe (%0,84), 2 kelime Rumca (%0,08) ve 1 kelime ise kökeni bilinmeyen (%0,04) kelimelerden oluşmaktadır.
19. Bu eserin dizininde yer alan 1096 kelimenin 713’ü (%65,06) isim, 383’ü (%34,94) ise fiildir. Bu dağılım, metinde isimlerin fiillere oranla daha fazla kullanıldığını göstermektedir.

KAYNAKÇA

Kitaplar

- Adivar, Abdülhak Adnan (1991), Osmanlı Türklerinde İlim, Remzi Yayınları, İstanbul.
- Bayat, Ali Haydar (2005), Kitâbu'l- Müntehab fi't Tıb (İnceleme-Metin-Dizin Sadeleştirme-Tıpkıbasım), Merkezefendi Geleneksel Tıp Derneği Yayını, İstanbul.
- Bayat, Ali Haydar (2009), Osmanlı Tıbbında Cinsellik ve Ali Bin İshak'ın Bâhnâmesi [? – 1430], Ege Üniversitesi Basımevi, İzmir.
- Bayat, Ali Haydar (2010), Tıp Tarihi, Merkezefendi Geleneksel Tıp Derneği, İstanbul.
- Bayat, Ali Haydar (2010), Tıp Tarihi, Merkezefendi Geleneksel Tıp Derneği Yayını, İstanbul.
- Böler, Tuncay (2014), Tercüme-i Kâmilü's-Sinâ'a (3. Makale ve 4. Makalenin 6. Babına Kadar) İnceleme-Metin-Dizin-Tıpkıbasım, Kesit Yayınları, Ankara.
- Canpolat, Mustafa & Önler, Zafer (2007), İshâk bin Murâd, Edviye-i Müfrede, TDK Yayınları, Ankara.
- İslam Ansiklopedisi (2012), Tûsî, Nasîrüddîn, Cilt: 41, s. 442-445.
- İslam Ansiklopedisi (1999), İbnü'l-Baytar Maddesi, Diyanet Vakfı Yayınları, Cilt: 20, s. 526-527.
- Karasoy, Yakup (2009), Tutmacı- Eski Oğuz Türkçesiyle Yazılmış Bir Tıp Kitabı Tabiatnâme, Palet Yayınları, Konya.
- Kılıçoğlu, Vecihe (1956), Cerrâhiye-i İlhaniye, Ankara Üniversitesi DTCTF Yayınları, Ankara.
- Küçükler, Paki (2010), Mücerreb-nâme, Kültür Ajans Yayınları, Ankara.
- Önler, Zafer (1990), Celalüddin Hızır (Hacı Paşa) Müntahab-ı Şifâ I Metin, TDK Yayınları, Ankara.
- Önler, Zafer (1999), Celalüddin Hızır (Hacı Paşa) Müntahab-ı Sifâ II Sözlük, Simurg Yayınları, İstanbul.
- Özcan, Abdülkadir (1991), TDV İslam Ansiklopedisi Bâhnâme Maddesi, Cilt: 4, s. 489-490.
- Özçelik, Sadettin (2001), Kitâbü'l-Mühimmât, Atatürk Kültür Merkezi Yayını, Ankara.

- Şehsuvaroğlu, Bedi (1961), Eşref bin Muhammed, Hazainü's-Saadat, TTK Yayınları, Ankara.
- Şehsuvaroğlu & Bedi Demirhan & Ayşegül Erdemir & Güreşsever, Gönül Cantay. (1984), Türk Tıp Tarihi, Taş Kitapçılık, Bursa.
- Uzel, İlter (1992), Sabuncuoğlu Şerefeddin, Cerrahiyyetü'l-Haniye I-II, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Ankara.
- Uzel, İlter (2004), Amasyalı Hekim ve Cerrah Sabuncuoğlu Şerefeddin, T.C. Amasya Valiliği Yayınları, Ankara.
- Uzel, İlter & Süveren, Kenan (1999), Sabuncuoğlu Şerefeddin Mücerreb-Nâme (İlk Türkçe Deneyisel Tıp Eseri- 1468), Atatürk Kültür Merkezi Yayını, Ankara.
- Uzel, İlter (2005), Tuhfetü'l-Müteehhilîn (Evlilik Armağanı) Tabip Mustafa Ebu'l-Feyz (Sadeleştirilmiş metin), Kebikeç Yayınları, Sanat Kitabevi, Ankara.

Süreli Yayınlar

- Acıduman, Ahmet (2012), “Hekimbaşı Emîr Çelebi ve Ünlü Eseri Enmûzecü't-Tıbb'da Kafatası ve Omurga Anatomisi Üzerine”, Türk Nöroşirürji Dergisi, Cilt: 22, sayı: 2, s. 103-110.
- Ağırakçe, Ahmet (2004), Osmanlı Tıbbının Kaynakları ve Osmanlı Tıbbına Giriş, [İslam Tıp Tarihi], (http://ahmetagirakca.com.tr/uploads/default/articles/5-Osmanli_Tibbinin_Kaynaklari_ve_Osmanli_Tibbina_Giris.pdf).
- Akoğlu, Recep – Küçüker, Paki (2024), Bâh-nâme-i Tîtûs'daki (Taytus) Bitki Adları Üzerine Bir İnceleme, Jass Studies-The Journal of Academic Social Science Studies, 17(102), 117-128.
- Bayat, Ali Haydar (2003), “Muhammed Bin Mahmud Şirvanî ve Göz Hastalıklarına Ait Bilinmeyen Eseri ‘Mürşîd’”, IV. Türk Tıp Tarihi Kongresi, İstanbul, 18-20 Eylül 1996, TTK, s.483-501. Ankara.
- Çağiran, Önder (2000), “Tıbb-I Nebevî'de İsim Çekim Ekleri”, TDAY Belleten 1997, s.355-384, Ankara.
- Doğan, Şaban (2009), “15. Yüzyıla Ait Bir Tıp Terimleri Sözlüğü: Terceme-i Akrâbadîn'in İstilah Lügati”, Turkish Studies, s. 250-316, Ankara.
- Doğan, Şaban (2010), “Eski Oğuz Türkçesinde Tıp Dilinin Oluşumu ve Özellikleri”, Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 5/1 Winter, Ankara.
- Doğan, Şaban (2013). “Anadolu Türk Tıbbında Bahnameler ve Musa bin Mesud'un Bahname Tercümesi”, AİBÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 13: 123-138.

- Gözlü, Emel Kaya (2009), “Muhyiddin Mehî’nin Müfid (Nazmü’t-Teshil) Adlı Eserinin Türk Dili ve Tıp Tarihindeki Yeri ve Önemi”, Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi (25), s. 119-136.
- Güven, Meriç (2008), “Eski Anadolu Türkçesiyle Yazılmış Tıp Yazmalarındaki Türkçe Organ Adları Üzerine Bir İnceleme”, Selçuk Türkiyat Araştırmaları Dergisi, Bahar, s. 111-135.
- Köktekin, Kazım (2007), “Hazâinü’s-Saadât’ta Geçen Tıp Terimleri”, A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, s.13-27. Erzurum.
- Okumuş, Necdet (1999), “Manisa İl Halk Kütüphanesi Türkçe Tıp Yazmaları”, Türk Tıp Tarihi Kongresi Bildirileri, Ankara.
- Özçelik, Sadettin (2007), “Ali Haydar Bayat, Abdülvehhâb bin Yûsuf ibn-i Ahmed el-Mardânî Kitabı’l Müntehab Fi’t-Tıbb (İnceleme-Metin-Dizin-Sadeleştirme-Tıpkıbasım)”, Merkez Efendi Geleneksel Tıp Derneği Yayını, Turkish Studies Volume, 2/2. İstanbul.
- Süslü, Ahmet (2015), “Türklerin Bilim Tarihine Katkıları”, Akademia Disiplinlerarası Bilimsel Araştırmalar Dergisi, Cilt: 1, sayı: 1, s. 6-16.
- Süveren, Kenan & Uzel, İlter (1988), “İlk Türkçe Tıp Yazmalarına Genel Bir Bakış”, Tıp Tarihi Araştırmaları 2, s. 126-142, İstanbul.
- Yaylagül, Özen (2010), “Prof. Dr. Yakup Karasoy, Tutmacı, Eski Oğuz Türkçesiyle Yazılmış Bir Tıp Kitabı: Tabiatnâme, Palet Yayınları: Konya 2009, 180+52, ISBN: 6058913738”, Modern Türklük Araştırmaları Dergisi, Cilt: 7, Sayı 2 (Haziran), Ankara.

Tezler

- Aktürk, Engin (2012), Maddetü’l-Hayât (İnceleme-Metin-Dizin), Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale.
- Çağırın, Önder (1992), Ahmed-i Dâ’î Tıbb-ı Nebvî, İmlâ-Fonetik-Morfoloji Karşılaştırmalı Metin-İndeks ve Sözlük, İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Malatya.
- Çelik, Anıl (2014), Terceme-i Kâmilü’s-Sinâ’a (Giriş-İnceleme-Metin-Dizin), Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bursa.
- Demir, Aydın (2010), Hekim Bereket Hulâsa (1-50. Sayfalar) (İnceleme-Metin-Sözlük), Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

- Demir, Hüseyin (2002), Zâhire-i Murâdiyye Mümin bin Mukbil Sinobi (İnceleme Metin-1-80 Varaklar Arası Dizin), Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Doğan, Şaban (2009), Terceme-i Akribâdîn Sabuncuoğlu Şerefeddin (Giriş-İnceleme-Metin-Dizinler), Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Sakarya.
- Doğru, Gizem (2015), Hekim Bereket'in Hülâşatu't-Tıbb (25b-56a) Eseri -İnceleme, Metin, Dizin-, Doğu Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi. Gazimağusa.
- Erdağ, Binnur (2000), Tuhfe-i Mübârizi- İnceleme, Metin, Sözlük- Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara.
- Küçüker, Paki (1994), Yadiğâr-ı İbn-i Şerif, Giriş-Metin-Dizin, Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, Elâzığ.
- Özer, Osman (1995), Ahmedî, Tervihü'l-Ervâh (Giriş-Metin-Dizin), Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Elâzığ.
- Şahin, Mehmet Ünal (1994), Miftâhü'n-nûr ve Hazâinü's-Sürûr- Dil Özellikleri, Metin, Söz Dizini-, İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Malatya.
- Turan, Zikri (1992), Hacı Paşa, Teshil, Dil Özellikleri, İnceleme, Söz Dizini, İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Malatya.
- Türkmen, Seyfullah, (2006), Eski Anadolu Türkçesinde Tıp Terimleri, Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Kırıkkale.
- Uçar, İlhan (2009), Hazâ Kitâb-ı Hulâsa-i Tıbb Cerrâh Mes'ûd (Giriş-İnceleme-Metin-Dizinler), Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Sakarya.
- Yıldız, Yasemin (2016), Tercüme-i Müfredât-ı İbn-i Baytâr (Giriş-Metin-İnceleme-Dizin), Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya.

Sözlükler

- Adıgüzel, Ahmet (2021), Bah-Name (Cinsel Sağlık) Terimleri Sözlüğü, Hiper Yayın, İstanbul.
- Akalın, Şükrü Haluk (2011), Türkçe Sözlük, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Bayat, Fuzuli (2008), Orta Türkçe Sözlük, Yalın Yayıncılık, İstanbul.

- Baytop, Turhan (2007), Türkçe Bitki Adları Sözlüğü, TDK Yayınları, Ankara.
- Develioğlu, Ferit (1996), Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat, Aydın Kitabevi Yayınları, Ankara.
- Develioğlu, Ferit (2005), Osmanlıca-Türkçe Lûgat, Aydın Yayınları, Ankara.
- Dilçin, Cem (1983), Yeni Tarama Sözlüğü, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Eren, Hasan (1999), Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü, Bulak Neşriyat, Ankara.
- Gülensoy, Tuncer (2007), Türkiye Türkçesindeki Türkçe Sözcüklerin Köken Bilgisi Sözlüğü (I/II), TDK Yayınları, Ankara.
- Gülensoy, Tuncer & Küçüker, Paki (2015), Eski Türk-Moğol Kişi Adları Sözlüğü, Bilge Kültür Sanat, İstanbul.
- İhsanoğlu, Ekmeleddin & Unat, Ekrem Kadri & Suat Vural (2004), Osmanlıca Tıp Terimleri Sözlüğü, Türk Tarih Kurumu yayınları, Ankara.
- Kanar, Mehmet (2008), Farsça-Türkçe Sözlük, Say Yayınları, İstanbul.
- Kanar, Mehmet (2008), Osmanlı Türkçesi Sözlüğü, Say Yayınları, İstanbul.
- Kanar, Mehmet (2009), Arapça-Türkçe Sözlük, Say Yayınları, İstanbul.
- Korkmaz, Zeynep (2007), Gramer Terimleri Sözlüğü, TDK Yayınları, Ankara.
- Mahmud, Kâşgarlı (1985), Dîvânu Lugâti't-Türk (Besim Atalay, Dîvânu Lûgati't-Türk Tercümesi), Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Nişanyan, Sevan (2012), Sözlerin Soyağacı Çağdaş Türkçenin Etimolojik Sözlüğü, Everest Yayınları, İstanbul.
- Önler, Zafer (1999), Celâlüddin Hızır Paşa, Müntahab-ı Şifâ II Sözlük, Simurg yayınları, Ankara.
- Paçacıoğlu, Burhan (2014), İlaç ve Bitki Adları Sözlüğü, Cumhuriyet Üniversitesi Yayınları.
- Sami, Şemseddin (1989), Kamus-ı Türki, Enderun Kitabevi, İstanbul.
- Tietze, Andreas (2002), Tarihi ve Etimolojik Türkiye Türkçesi Lugâtı, C. I (A-E), Wien.
- Tietze, Andreas (2009), Tarihi ve Etimolojik Türkiye Türkçesi Lugâtı, C. II (F-J), Wien.
- Türk Dil Kurumu Yayınları, (1993), Türkiye'de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü I-XI, Ankara.
- Türk Dil Kurumu Yayınları, (1995), Tarama Sözlüğü I-VIII, Ankara (3. Baskı).

Bağlantı Adresleri

<https://acikerisim.tbmm.gov.tr/items/3cf337d7-cd3d-4fcc-89ce-c24bc4f8cc2f> (Erişim
Tarihi: 08/03/2025)

ÖZGEÇMİŞ

Ad Soyad: Recep AKOĞLU	
Eğitim Bilgileri	
Lisans	
Üniversite	Sakarya Üniversitesi
Fakülte	İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi
Bölümü	Türk Dili ve Edebiyatı
Makale ve Bildiriler	
1. Akoğlu, Recep & Küçüker, Paki (2024), Bâh-nâme-i Tîrûs'daki (Taytus) Bitki Adları Üzerine Bir İnceleme, <i>Jass Studies-The Journal of Academic Social Science Studies</i>, 17(102), 117-128. DOI: 10.29228/JASSS.79405	